İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ŞEYH GÂLİB DÎVÂNI

(Doktora Tezi)

Yöneten
Prof.Dr.Kemâl YAVUZ

M.Muhsin KALKIŞIM
88/3490

İSTANBUL 1992

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ IV
BİBLİYOGRAFYA VI
İŞÂRET VE KISALTMALAR XI

I. GİRİŞ : ŞEYH GALİB 1

A.Muhiti 1
B.Hayâtı 2

1.Aile Çevresi 2
2.Tahsili 4
3.Mevlevilik'e İntisâbı 6
4.Şeyh Gâlib ve S.III.Selim 8
5.Vefâtı 11

C.Eserleri 13

1.Dîvân 13
2.Hüsn ü Aşk 13
3.Şerh-i Cezîre-i Mesnevî 16
4.Es-Sohbetü's-Sâfiyye 17

D.Etkilendiği Şahsiyetler 18
E.Tesirleri 20
F.Mevlevîlik İçindeki Yeri 23
G.San'atı 26

1.Şiiri ve San'ata Bakış Tarzı 26
2.Mûsikî 30
3.Resim 31

H.Şeyh Gâlib Üzerine Münâkaşalar 33

1.Şiirlerinin Edebî Kıymeti 33
2.Şeyh Gâlib ve Şia 40
3.Beyhan Sultân 42
4.Eşcinsellik 44

II. DÎVÂN 49

A.Nazım Şekilleri 57
B.Vezin 59
C.Mevzu 62
D.Dil 66

1.İktibaslar 66
2.Deyimler 69
3.Atasözleri 70
4.Vecizeler 71
5.Sâde ve Külfetsiz Söyleyişler 71
6.Alliterasyonlar 74
7.Dile Ait Tasarruflar 74
8.Arkaik Kelimeler 75

E.Mazmunlar 76

1.Sevgili 76
2.Aşık 86
3.Rakîb 94

III.TENKİDLİ METİN 95

Farsça Şiirler 576
Arapça Şiirler 603

IV. İNDEKS 604

A.Istılahlar 604
B.Mekân İsimleri 606
C.Şahıslar 609
D.Hayvanlar 617
E.Nebâtlar 619

V. SONUÇ 621
VI. ÖZET 624
VII.EKLER 628

ÖNSÖZ

Klasik Türk Şiiri'ne vâkıf olabilmek için ilk planda Dîvân ve Mesnevîlere ait tenkidli metinlerin ortaya konması gerekmektedir.Dîvânlar bu şekilde bir zincirin halkalarını teşkil ederken Türk Edebiyatı Tarihi'nde de yeni mukâyese ve tespitlere varmada önemli rol alacaklardır.

Şeyh Gâlib Dîvânı ismini taşıyan bu çalışma, dört ana bölümden müteşekkildir. İlk bölümde, esere ulaşmada bir basamak olan Şeyh Gâlib'in (**Muhîti,Hayâtı,Eserleri,Etkilendiği Şahsiyetler,Tesirleri,Mevlevîlik İçindeki Yeri,San'atı,Şeyh Gâlib Üzerine Münâkaşalar** başlıkları altında) kısa bir monografisi yapılmıştır.İkinci bölümde Dîvân,"Nazım Şekilleri,Vezin, Mevzû,Dil ve Mazmûnlar" yönünden incelenmiştir.Üçüncü bölüm, çalışmamızın mihveri olan "Tenkidli Metin"dir.İndeks kısmına "Istılahlar.Mekân İsimleri Şahıslar,Hayvanlar ve Nebâtlar" alınmıştır.Diğer bölümler,"Sonuç" "Özet" ve "Ekler"dir."Bibliyografya" ile "İşâret ve Kısaltmalar", çalışmanın başında verilmiştir.

Tenkidli Metin'in teşkilinde, tespit ettiğimiz 33 nüshadan seçilen 6 nüsha esas alınmıştır. Nüsha seçiminde; müellife yakın kimse tarafında yazılması,imlâ bakımından sağlam olması, muhtevâsının genişliği,az çok diğer nüshalarla karşılaştırılmış bulunması gibi husûslara dikkat edilmiştir.D nüshası,Esrâr Dede tarafından yazılmış ve Şeyh Gâlib'in kontrölünden geçmiştir. Bu sebeple husûsî bir ehemmiyet taşır. Matbû nüsha, hem 1836 târihli oluşu hem de M.Fuad Köprülü'nün "Tâcü't-Tevârih ve Şeyh Gâlib Dîvânı gibi bâzı âsâr-ı matbû'a,büyük bir dikkat ve i'tinâ ile tertîb edildiklerinden onlar hakkında bu gibi mesâ'î-i evveliyyeye lüzûm yokdur."(M.Fuad Köprülü, "Türk Edebiyâtı Târihinde Usûl" , Bilgi, Teşrîn-i Sânî 1329-Kasım 1923,S.1,s.42) ifâdeleriyle teyid edilen sağlamlığı noktasından ana metin kabul edilmiştir. Ortak nüsha teşkilinde mânâ ve veznin yanında dil âhengi de kriter alınmıştır.Transkripsiyonda,kelime kökleri olduğu gibi yazılmış, eklerde ise vokal uyumuna dikkat edilmiştir.III.teklik şahsın genetif eki almış hâli,"anun" şeklinde yazılmıştır."ile,ise,iken" edatlarının ekleşmiş imlâsında matbû nüsha esas tutulmuştur.

Çalışmamız sırasında asli kaynaklara uzaklık en önemli problemimiz olmuştur.Mehmet Kaplan'ın "Bugün Türkiye'de Şeyh Galib'in şiirlerini anlayabilecek,açıklayabilecek on kişi var mıdır,bilmiyorum."(Burhan Bozgeyik,Uzmanların Gözüyle Osmanlıca,İstanbul:Yeni Asya Yay.,1987,s.67) tarzında ifâde ettiği gibi metni okurken anlamakta müşkilât çektiğimiz yerler oldu.Dolayısıyla, bu çalışma kusursuz olmak iddiasında değildir.

Bu tezi hazırlarken teşvik ve yardımlarını gördüğüm muhterem hocam Prof.Dr.Kemâl Yavuz'a burada teşekkür ediyorum.Ayrıca çalışmanın muhtelif safhalarında maddi ve mânevi emeği olan İsmail Soyyiğit , Mehmet Kalkışım , Öğr.Gör.Ahmet Hilmi İmamoğlu, Yrd.Doç.Dr.Osman Kemâl Kayra , Öğr.Gör.Ali Çelik , Arş.Gör. Bilâl Kırımlı , Arş.Gör. Mevhibe Coşar , Arş.Gör. Ali Rıza Akdeniz ve Arş.Gör.Sâlih Çepni'ye minnet borçluyum.

Muhammed Muhsin KALKIŞIM
30 Eylül 1992
TRABZON

BİBLİYOGRAFYA

Abdülhalîm Memdûh, Târîh-i Edebiyyât-ı Osmâniyye , İstanbul: 1303

Ahmed Cevdet Paşa,Târîh-i Cevdet-V,İstanbul:1290

Ahmed Eflâkî , Menâkıbü'l-Arifîn, Süleymâniye Kt.Hacı Mahmûd Ef.,4530

Ahmed Hikmet,"Şeyh Gâlib",Türk Yurdu,1927,C.5,S.30

Ahmed Kâmil,Ahterî-i Kebîr,İstanbul:1327

Ahmed Rıfat Efendi,Lügat-ı Târihiyye ve Coğrâfiyye,İstanbul: 1929

Aktaş,Şerif,Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş,Ankara: Akçağ Yay.,1991

Aktaş,Şerif,"Roman Olarak Hüsn ü Aşk", Türk Dünyası Araştırmaları,Aralık 1983

Ali Enver,Semâhâne-i Edeb,İstanbul:1309

Ali Milani,Şevket-i Buhârî ve Onun Uslûbunun Türk Edebiyatına Tesiri,(Doktora Tezi),İstanbul Ün.1960-1961

Ali Nutkî Dede,Defter-i Dervîşân,Süleymâniye Kt. Nazif Paşa, 1194

Alparslan,Ali,Şeyh Galib,Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.,1988

Arif Hikmet,Tezkire,Millet Kt.AE Târih 789

Banarlı,Nihad Sâmi,Resimli Türk Edebiyatı Tarihi , İstanbul: M.E.G.S.B.Devlet Kitapları,1987

Beyatlı,Yahyâ Kemâl,Edebiyata Dâir,İstanbul:Yahyâ Kemâl Enstitüsü,1971

Blochet,E.,Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliotheque Nationale,Paris:1932

Bozgeyik,Burhan , Uzmanların Gözüyle Osmanlıca,İstanbul:Yeni Asya Yay.,1987

Bursalı Muhammed Tâhir, Osmanlı Müellifleri, C.II, İstanbul: Ali Şükri Matbaası,1338

Çelebi,Asaf Hâlet,Mevlânâ ve Mevlevîlik,İstanbul:1957

Çelebi,Asaf Hâlet,"Galib Dede",Ses,1941,S.6

Çelebi,Asaf Hâlet,Türk Yurdu,Aralık 1956-Haziran 1957

Çelebioğlu,Amil , "Muhtelif Şerhlerine Göre Mesnevî'nin İlk Beytiyle İlgili Düşünceler" , 1.Millî Mevlânâ Kongresi (Tebliğler),Konya:Selçuk Ün.Yay.,1986

Danişmend,İsmail Hâmi, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi-IV, İstanbul:Türkiye Yayınevi,1972

Devellioğlu,Ferit,Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara:Aydın Kitabevi,1984

Dilçin,Cem,Yeni Tarama Sözlüğü,Ankara:TDK Yay.,1983

Ergun,S.Nüzhet, "Divan Edebiyatında Hece Vezni" , Çınaraltı, 1941,S.5,s.11

Ergun,S.Nüzhet, Şeyh Gâlib,Hayatı ve Eserleri, İstanbul:Bozkurd Matbaası,1935

Esrâr Dede,Dîvân,1257

Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye", İstanbul Ün. Kt. T.Y.9620

Ferîd Vecdî,"Muhammed Es'ad Gâlib Dede",Donanma,Ağustos 1327 N.18

Fatin,Hâtimetü'l-Eş'âr,İstanbul,1271

Genç,İlhan,Esrâr Dede,Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye,(Doktora Tezi),Erzurum:Atatürk Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1986

Gibb,J.W.,A History of Ottoman Poetry,V.4,London:1905

Gölpınarlı,Abdülbâki,Divan Şiiri(XVIII.Yüzyıl),İstanbul:Varlık Yayınevi,1955

Gölpınarlı,Abdülbâki,"Şeyh Gâlib",İslâm Ansiklopedisi

Gölpınarlı,Abdülbâki, Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik, İnkılap Kitabevi,1953

Gölpınarlı,Abdülbâki,Mevlevî Albümü,İnkılap Kitabevi

Gölpınarlı,Abdülbâki, Şeyh Galib,Hayatı,San'atı,Şiirleri,İstanbul:Varlık Yay.,1953

Gölpınarlı,Abdülbâki,Şeyh Gâlib.Hüsn ü Aşk,.İstanbul : Altın Kitaplar Yayınevi,1968

Gölpınarlı,Abdülbâki,Şeyh Gâlib,Seçmeler,İstanbul:M.E.G.S.B. Yay.,1986

Gündüz,İrfan,Osmanlılarda Devlet-Tekke Münasebetleri, İstanbul:Seha Neşriyat,1989

Hacıtâhiroğlu,Abdullah Öztemiz,Mesnevî(Kendi Vezniyle Manzum Tercüme),İstanbul:Ötüken Yayınevi,1972

Hâfız Hüseyn Efendi,Hadîkatü'l-Cevâmi',İstanbul:1281

Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912),No.121

Hâlet Efendi Mecmû'ası,Süleymâniye Kt.Hâlet Efendi,776

Halil Nûrî,Târîh-i Nûrî Beg,İstanbul:Süleymâniye Kt. Aşir Efendi Kit.,No.239

Hoca Neş'et,Dîvân,Bulak:1252

İbrahim Necmi,Târîh-i Edebiyyât Dersleri,C.1,İstanbul:1338

İpekten,Halûk,Nâ'ilî,Hayâtı,Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları, Erzurum: Atatürk Ün.Fen-Edebiyat Fak. Ders Notları,1985

İpekten,Halûk,Şeyh Galib,Hayatı,Eserleri,Sanatı ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları,Erzurum:Atatürk Ün. Fen-Edebiyat Fak.Yay.,1991

İpekten,Halûk,v.d. Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü,Ankara:Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.,1988

İpekten,Halûk , Türk Edebiyatı Kaynaklarından Türkçe Şu'arâ Tezkireleri, Erzurum : Atatürk Ün.Fen-Edebiyat Fak.Ders Notları,1986

İsen,Mustafa , "Aşık Edebiyatının Kaynağı Olarak Divanlar", Millî Folklor,Kış 1991,S.12

İz,Fahir,"Ghâlib Dede",The Encyclopaedia of Islam

Kaplan,Mehmet,Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar-II,İstanbul:Dergâh Yay.,1987

Karakoç,Sezai,Şiirler-IV,Diriliş Yay.

Kerametli,Can, Galata Mevlevîhânesi :Divan Edebiyatı Müzesi. Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu,1977

Köprülü,M.Fuad,"Türk Edebiyatı Târihinde Usul",Bilgi , Kasım 1923/Teşrîn-i Sânî 1329,S.1

Köprülü,M.Fuad, Eski Şairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi (Şeyh Galip),A.Halit Kitaphanesi

Köprülü,M.Fuad, "Tetebbuât-ı Edebiyye : Şeyh Gâlib",Servet-i Fünûn , C.43,No.1110-1112,1112-1119, 30 Ağustos 1328 -1 Teşrîn-i Sânî 1328

Köprülü,M.Fuad,"Şeyh Gâlib'e Dâir", Yeni Mecmua , 29 Ağustos 1918,C.III,S.59

Kutluk,İbrahim,"Mevlevîliğe Dâir İki Eser", İstanbul Ün.Edebiyat Fak.Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,31 Mayıs 1948, S.3-4

Kutluk,İbrahim,"Şeyh Galib ve As-Sohbet-üs-Sâfiyye",İstanbul Ün.Edebiyat Fak.Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi ,1948,C. III,S.2

Lügât-ı Bürhân-ı Kâtı',İstanbul:1302

Macit,Muhsin,Şeyh Gâlib'in Tarih Manzumeleri (İnceleme- Metin),(Yüksek Lisans Tezi),Erzurum:Atatürk Ün.Sosyal Bilimler Enstitüsü,1989

Mehmed Süreyyâ,Sicill-i Osmânî yâhud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye-III,İstanbul:1311

Menzel,T.,"Ghâlib Dede",Encylopedie De L'Islam

Miyasoğlu,Mustafa,Muhacir,İstanbul:Suffe Yay.,1982

Muallim Nâci,Esâmî,İstanbul:1308

Muallim Nâci,Muhammed Muzaffer Mecmuası,İstanbul:1306

Muhammed Ziyâ,Yeni Kapı Mevlevîhânesi,İstanbul:1329

Okay,M.Orhan, Edebiyat ve Kültür Dünyamızdan , Ankara:Akçağ Yay.1991

Okay,M.Orhan,Sanat ve Edebiyat Yazıları,İstanbul:Dergâh Yay. 1990

Okçu,Naci Sami,Şeyh Gâlib.Divanı ile Hüsn ü Aşk'ında Dînî ve Tasavvufî Unsurlar,(Doktora Tezi),Erzurum:1977

Okçu,Naci Sami,Şeyh Galib,Hayatı,Edebî Kişiliği,Eserleri,Şiirlerinin Umûmî Tahlili ve Divan'ın Tenkidli Metni ,Erzurum:1989

Onan,Necmeddin Halil,Nâmık Kemâl'in Ta'lim-i Edebiyat Üzerine Bir Risâlesi,Ankara:1950
Pakalın,Mehmet Zeki , Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,İstanbul:Millî Eğitim Basımevi,1946,1951,1954
Pamuk,Orhan,Kara Kitap,İstanbul:Cem Yay.,1990
Recâizâde M.Ekrem,Kudemâdan Birkaç Şâir,İstanbul:1305
Redhouse Yeni Türkçe-İngilizce Sözlük,İstanbul:1968
Rieu,Charles,Catalogue of the Turkisch Manuscripts in the British Museum,London:1888
Sâkıb Dede,Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân-II,İstanbul:1283
Silahdârzâde,Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr,İstanbul Ün.Kt.T.Y.2557
Steingass,F.,A.Comprehensive Persian-English Dictionary,London:Brydone Printers LTD,1930
Süleymân Fâik Mecmû'ası,İstanbul Ün.Kt.T.Y.9577
Süleymân Nazîf,"Şeyh Gâlib İle",Peyâm,4 Eylül 1335(1919)
Sürûrî,Dîvân,1255
Sürûrî,Hezliyyât,1255
Şefkat,Tezkire,İstanbul Ün.Kt.T.Y.3916
Şehâbeddîn Süleymân,Târîh-i Edebiyyât-ı Osmâniyye, İstanbul: 1328
Şemseddîn Sâmî,Kâmûs-ı Türkî,İstanbul:Çağrı Yay.,1978
Şemseddin Sâmî,Kâmûsu'l-A'lâm,I-VI,İstanbul:1306-1316
Şeyh Gâlib, Dîvân ve Hüsn ü Aşk'dan Müntehabatlar ,İstanbul: Dârü'l-Fünûn Matbaası,1336 (Fevil Kam)
Şeyh Gâlip,Hüsn ile Aşk, (Nesre akt. :Vasfi Mahir Kocatürk), İstanbul:Ahmet Halit Kitabevi,1944
Şeyh Gâlib,Hüsn ü Aşk,(Tab.Tâhirü'l-Mevlevî),İstanbul:1341
Şeyh Gâlib,Hüsn ü Aşk,İstanbul:Matbaa-i Ebu'z-ziyâ,1304
Şeyh Gâlib,Hüsn ü Aşk,Bulak:1252
Şeyh Gâlib,Hüsn ü Aşk,(Haz.:Orhan Okay, Hüseyin Ayan),İstanbul:Dergâh Yay.,1975
Şükûn,Ziyâ,Gencine-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ,İstanbul:Millî Eğitim Basımevi,1967
Tanpınar,Ahmed Hamdi,Beş Şehir,İstanbul:Dergâh Yay.,1976
Tanpınar,Ahmed Hamdi,Huzur,İstanbul:Tercüman 1001 Temel Eser
Tanpınar,Ahmed Hamdi,19.Asır Türk Edebiyatı Tarihi,İstanbul: Çağlayan Kitabevi,1976
Tanpınar,Ahmed Hamdi,"Avize Gibi Renk ve Işık Dolu Şiir",Şadırvan,22 Nisan 1949,S.4
Tansel,Fevziye Abdullâh,"Makber'de Leylâ vü Mecnûn ile Hüsün ü Aşk Tesirleri-II (Makber Üzerinde Hüsün ve Aşk'ın Tesiri)",Ülkü,Şubat 1938,C.X,S.60
Tarlan,Ali Nihad,Edebiyat Meseleleri,İstanbul: Ötüken Neşriyat,1981
Tarlan,Ali Nihad,Şeyh Gâlib,Hayatı ve Şiirleri,Ankara:1939

Tarlan,Ali Nihad,Şeyhî Dîvânını Tetkik,İstanbul:İstanbul Ün. Edebiyat Fak.Yay.,1964

Tercüme-i Bürhân-ı Kâtı',Mısır:1251

Timurtaş,F.Kadri,Târih İçinde Türk Edebiyatı, İstanbul:Vilâyet Yay.,1981

Tulum,A.Mertol,Temel Türkçe Sözlük ,İstanbul: Tercüman Genel Kültür Yay.,1991

Ünsel,K.E.,"Fakültemiz Kütüphanesinin Durumu",Ankara Ün.DTCF Dergisi,Temmuz-Ağustos 1944,C.II,S.5

Yalsızuçanlar,Sâdık,Yeni Şiir Antolojisi, İstanbul:Yeni Asya Yay.,1982

Yavuz,Kemâl, "Mesnevî-i Şerîf Üzerine Görüşler",1.Millî Mevlânâ Kongresi (Tebliğler),Konya:Selçuk Ün.Yay.,1986

Yavuz,Kemâl, "Erzurumlu Ahmed Naîm'in Mesnevî Şerhi",1.Millî Türkoloji Kongresi,İstanbul:Kervan Yay.,1980

Yavuz,Kemâl,Mu'înî'nin Mesnevî-i Murâdiyye'si,(Doktora Tezi) İstanbul:İstanbul Ün.Edebiyat Fak.Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,1977

Yavuz,Kemâl,"Sultan II.Murâd Devri Mevlevî Şâirlerinden Muînüddîn Bin Mustafa ve Mesnevî Tercümesi", Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi-II (Prof.Dr.Harun Tolasa Özel Sayısı),İzmir:Ege Ün.Edebiyat Fak.Yay.,1983

Yeğin,Abdullah,v.d., Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat,İstanbul:Türdav,1985

Yüksel,Sedit,Şeyh Galip,Eserlerinin Dil ve San'at Değeri,Ankara:Ankara Ün.DTCF Yay.,1963

Yüksel,Sedit,Türk Dili,1Temmuz 1953,S.22

İŞÂRET VE KISALTMALAR

0	:	yok
+	:	ilave
=	:	aynı
A	:	İstanbul Ün.T.Y.401
AE	:	Ali Emîrî
Ar	:	Arapça
a	:	varakın ön yüzü
a.g.e.	:	adı geçen eser
a.g.d.	:	adı geçen dergi
B	:	Süleymâniye Kt.Hacı Mahmûd Ef.,3693/1
b	:	varakın arka yüzü
b.	:	bin (oğul)
bk.	:	bakınız
C	:	İstanbul Ün.T.Y.1431
C.	:	cild
cm	:	santimetre
D	:	Ankara Ün.DTCF Kt.,B/40
DTCF	:	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
E	:	British Museum D.P.B and MSS,Add.23985
Fak.	:	Fakülte
Far.	:	Farsça
H.	:	Hicrî
ist.	:	istinsah
Kt.	:	Kütüphâne
Kit	:	Kitapları
M	:	matbû nüsha
M-II	:	matbû nüshanın [gazeller]le başlayan II.kısmı
M.E.G.S.B.	:	Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
or.	:	ortalama
S.	:	sayı
s.	:	sayfa
TDK	:	Türk Dil Kurumu
Tr.	:	Türkçe
T.Y.	:	Türkçe yazmalar
Ün.	:	üniversite
V.	:	vefâtı
v.d.	:	ve diğerleri
v.s.	:	ve sâire
x	:	beytin ilk mısra'ı
y	:	beytin ikinci mısra'ı
Yay.	:	Yayınları
yy	:	yüzyıl

I.GİRİŞ : ŞEYH GÂLİB

A.MUHİTİ

1699'daki Karlofça Anlaşması ile gerileme dönemine giren Osmanlı Devleti,17.yüzyıldaki ıslahat hareketlerini 18.yüzyılda da fazlasıyla devam ettirmiş ve çöküntüyü durdurmaya çalışmıştır.Sistemin ana unsurlarıyla birlikte işlerliğini yitirmesi hârici tedbirleri kifâyetsiz bırakmıştır.Bu arada 1727 yılında ilk matbaanın açılması,Osmanlı kültür hayâtı için teknik bir yenileşme sayılır.

Üç pâdişah (S.III.Mustafa 1757-1774,S.I.Abdülhamid 1774-1789 S.III.Selim 1789-1807) döneminde yaşayan Şeyh Gâlib (1757-1799), S.III.Selim'le iyi bir diyalog kurarak İstanbul'un ilim ve irfan hayâtında "Şeyhülislâmlığının konuşulmaya başlandığı" hatırı sayılır bir mevkiye gelmiştir.

Dönemin en önemli hâdisesi,1793'te Nizâm-ı Cedîd'in ihdâsıdır.Bu,aynı zamanda Batı'nın üstünlüğünü resmen kabul eden ilk vesikadır.Osmanlı Devleti'nde en kararlı reform hareketi,Nizâm-ı Cedîd,19.yüzyıldaki bütün reformcuların öncüsü de S.III.Selim olmuştur.S.III.Selim'in "Diktiği yenilik ağacı ancak kanıyla sulandıktan sonra tutunabildi ve çiçek açtı".1

18.yüzyılın başında Nedîm (V.1730) gibi bir büyük ustayı yetiştiren Klasik Türk Edebiyatı,Şeyh Gâlib'e gelinceye kadar Koca Râgıb Paşa (V.1765),Nevres (V.1762),Çelebizâde Asım (V.1760),Nahîfî (V.1778),Haşmet (V.1768),Fıtnat Hanım (V.1780) gibi şâirlerle temsil edilmiştir.Nâbî ve Nedîm ekolleri taklid tarzında tesirlerini devâm ettirmektedir.Gâlib'le aynı dönemi paylaşan ediblerin başında hattat ve bestekârlığı da olan ve İlhâmî mahlasıyla Dîvân tertip eden III.Selim (V.1808),Esrâr Dede (V.1796),Hoca Neş'et (V. 1808),Tokadlı Kânî (V.1792),Sürûrî (V.1817),Sünbülzâde Vehbî (V. 1809),Enderûnî Fâzıl (V.1810),Vâsıf Efendi (V.1806),Ali Aziz Efendi (V.1798) gelir.Tezkireciler,Râmiz (Adab-ı Zurefâ,V.1785),Silahdarzâde (Tezkire-i Şuarâ : 1790),Esrâr Dede ve Akif Bey (Mir'ât-ı Şi'r : 1796)'dir.Biyografi yazarı Müstakimzâde Sa'deddin Efendi (V.1787),meşhûr ta'lik üstâdı Muhammed Es'ad Yesârî Efendi (V. 1798),bestekârlardan Hacı Sâdullâh Ağa (V.1801) ve İsmâil Dede E-

---

1.Ahmed Hamdi Tanpınar,Beş Şehir,İstanbul:Dergâh Yay.,1976,s.100

fendi (V.1846) de bu dönemin şahsiyetlerindendir.

Mehmet Kaplan,"Şeyh Gâlib Divânı'nda ateş unsuru geniş bir yer tutar.Bu onun mizacı ile olduğu kadar devrine de bağlanabilir."2 derken o dönemde revac bulan İstanbul yangınlarına ve humbara ve lağım gibi ateşli silahlara dikkat çeker.(Dîvân'da âteş kelimesi 185 defa geçer.)1770'de Ruslar,Çeşme Limanı'nda toplanan bütün Osmanlı gemilerini yakmıştır.Kaplan,Hüsn ü Aşk'ta Aşk'ın Hüsn'e ulaşmak için ateş denizinden geçmesini de "Çok muhtemeldir ki Şeyh Galib,bu tasviri yaparken de İstanbul yangınlarından ilham almıştır." 3 tespitine bağlar.Hüsn ü Aşk'ın yazıldığı 1782'de Samatya (1000'den fazla ev ve dükkan),Balat (7000 bina),Cibâli (20000 ev) yangınları İstanbul'u yangın yerine dönüştürmüş ve hâfızalardan silinmeyecek tesirler bırakmıştır.Büyük yangınlar,1792 ve 1795 yıllarında da devâm etmiştir.

Şeyh Gâlib,16.yy.da zirveye çıkıp Bâkî,Fuzûlî,Nef'î ve Nedîm gibi şâirleri ortaya çıkaran Klasik Türk Edebiyatı'nın 18.yy.daki son güçlü kalemidir.Aynı zamanda İran'da doğan,Hindistan'da gelişen ve XVII.yy.da Anadolu'yu tesiri altına alan Sebk-i Hindî'nin Türk Şiiri'ndeki en dirâyetli sesidir.Gâlib'e gelinceye kadar Fars Edebiyatı'nda Baba Figânî,Urfî-i Şirâzî,Feyzî-i Hindî(16.yy),Nazrîrî,Tâlib-i Amûlî,Kelîm-i Kâşânî,Sâib-i Tebrîzî ve Şevket-i Buhârî(17.yy) ; Türk Edebiyatı'nda ise Şehrî,Nâilî,İsmetî,Neşâtî,Fehîm (17.yy) ve Nedîm(18.yy) bu uslubu kullanmışlardır.

B.HAYÂTI

1.Aile Çevresi

Şeyh Gâlib,1757(H.1171)de Yenikapı Mevlevîhânesi yakınındaki bir evde dünyaya geldi.Asıl ismi Muhammed Es'ad'dır.Bu ismi babasına Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Kûçek Muhammed Dede (V.1746)ile halefi Seyyid Ebûbekr Dede(V.1775)'nin tebşir ve tavsiye ettiği nakledilmektedir.4 Dedesi Muhammed Efendi,Safiyyullâh Mûsâ Dede' (V.1744)ye intisâb etmiş bir Mevlevîdir.Babası Mustafa Reşîd Efendi de aynı an'aneyi tâkip etmiş olup Peçevî Arif Ahmed Dede'(V. 1724)den inâbet almıştır.Safiyyullâh Mûsâ Dede ile Peçevî Arif Ah-

---

2.Mehmet Kaplan,Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar,İstanbul:Dergâh Yay.,1987,s.26-27
3.a.g.e.,s.27
4.Sadeddin Nüzhet Ergun,Şeyh Galib,Hayatı ve Eserleri,İstanbul: 1935,s.10

med Dede'nin Yenikapı Mevlevîhânesi'nde şeyh olduğu nazara alınırsa Gâlib'in âile çevresinin tamâmen Mevlevîlikle içiçe olduğu anlaşılmaktadır.Gâlib,Dîvân'ında babası için şöyle der:

"Pey-rev oldum ben de Gâlib vâlid-i zî-şânıma
Kim du'â vü medhi hem farz u hem elzemdir bize

Mustafâ nâm u Reşîd ü mürşid ü üstâd-ı küll
Her nigâh-ı himmeti iksîr-i a'zamdır bize

Farkımızda sâyesin Allâh memdûd eylesin
Alem ancak zât-ı vâlâsıyla âlemdir bize"(M-II.108)

"Pey-rev oldum" ifâdesinden Mustafa Reşîd Efendi'nin de şâir olduğunu çıkarmak mümkündür.Ayrıca bunu Esrâr Dede "şâir-i benâm" 5 sözüyle doğrulamaktadır.

M.Reşîd Efendi,Hüsn ü Aşk'ın "Der zikr-i pîşvâ-yı hod" kısmında da zikredilmektedir:

"Üftâde-i râh-ı ser-bülendî
Ya'nî pederim Reşîd Efendi

Dil zâviyesinde münzevîdir
Ser-bâz-ı muhibb-i Mevlevîdir"6

Mustafâ Reşîd Efendi,oğlundan iki yıl sonra (1801) vefât etmiştir.Mezar taşındaki yazıdan kendisinin Melâmî-meşreb olduğu anlaşılmaktadır:

"Huve'l-Hayyu'l-Bâkî...Galata Mevlevîhânesinde post-nişîn-i irşâd iken irtihâl-ı dâr-ı bekâ iden Cennet-mekân Firdevs-âşiyân Şeyh Gâlib kuddise sırrühû hazretlerinin vâlid-i mâcidleri kibâr-ı muhakkikîn-i Melâmiyyeden ârif-i billâh Mustafâ Reşîd Efendi hazretlerinin merkad-i münevverleridir.1216"

Gâlib'in annesi Emîne Hâtun olup mezar taşına oğlunun bir târih kıt'ası hakkedilmiştir:

"Vâlidem kim Emîne Hâtundur
Rûhu olsun na'îm-i emne elîf
Geldi târîh-i rihleti Gâlib
Ola yâ Rab makâmı huld-ı latîf"(M-II.138)

5.Esrâr Dede,Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye,İstanbul Ün.Kt.T.Y. 9620,72b

6.Şeyh Gâlib,Hüsn ü Aşk,Bulak:1252,s.8

M.Reşîd Efendi ile Emîne Hâtun'un kabirleri,Galata Mevlevîhânesinin bahçesindeki Hâmûşân isimli mezarlıktadır.

Gâlib'in doğumuna "eser-i aşk" ve "cezbetu'llâh" terkibleri târih düşürülmüştür.İlk terkib,Dîvân'da,

Kim kâdir ilâc eylemege hükm-i kaderdir
Târîhi imiş Gâlib-i zârın [eser-i aşk]"(M-II.68)

şeklinde geçmektedir.Muallim Nâci bu târihin Dilâver Ağazâde Vahîd Efendi (v.1758) tarafından düşürüldüğünü kaydetmektedir.Ferîd Vecdî ise her iki târihin Vâhid Efendi'ye âit olduğunu söylemektedir.7 "Eser-i aşk"a benzer bir terkib (hâdim-i aşk) de Erzurumlu İbrâhim Hakkı Efendi'nin doğumu için bulunacaktır.

2.Tahsili

Muhammed Es'ad,ilk ve esaslı tahsilini babası Mustafa Reşîd Efendi'den almıştır.Bunu Dîvân ve Hüsn ü Aşk'ında açıkça belirtir:

"Mustafâ nam u Reşîd ü mürşid ü üstad-ı küll
Her nigah-ı himmeti iksir-i a'zamdır bize"(M-II.108)

"Bu güm-rehin oldu dest-giri
Öğretdi sühanda tarz-ı Pîr'i
....
Ney gibi beni o zât-ı vâlâ
Feyz-i nefesiyle kıldı ihyâ" 8

Bu ifâdelerden şu sonuçlara varıyoruz: Babası,küçük Es'adın mürşidi,dest-gîri ve üstâdı olmuştur.Şâir,ondan sâdece maddî ilimleri değil mânevî ilimleri de tahsil etmiştir.Esrâr Dede,Gâlib'in babasından Farsça-Türkçe bir manzum lügat olan Tuhfe-i Şâhidî'yi okuduğunu kaydeder.(9)Mustafa Reşîd Efendi'nin himmeti ve feyziyle terbiye olan Muhammed Es'ad,Mevlevîlikte onu ilk yol gösterici olarak görür.

7."Gâlib 1171 senesinde dünyâya gelince Vahîd Efendi târîh-i tevellüd olmak üzere (eser-i aşk) terkibini bulmuş idi." Muallim Nâci,Muhammed Muzaffer Mecmû'ası,İstanbul:1306,s.17
"Dünyâya geldiği zaman Vâhid Efendi târîh-i tevellüdü olmak üzere (Eser-i Aşk) ve (Cezbetu'llâh) terkiblerini buldu." Ferîd Vecdî,"Muhammed Es'ad Gâlib Dede",Donanma,No.18,Ağustos 1327,s. 1621

8.Şeyh Gâlib,a.g.e.,s.9

9.Esrâr Dede,a.g.e.,72b

Düzenli bir tahsil görmeyen Şeyh Gâlib,Arapça üstâdı Hamdî (V.1802),Farsça üstâdı Süleymân Neş'et(V.1807) ve 1780'de Galata Mevlevîhânesi'ne şeyh olan Hüseyin Efendi'den de istifâde etmiştir.Şâirlere verdiği "mahlas-nâme"leri ile tanınan Hoca Neş'et Efendi,Gâlib'e "Es'ad" mahlasını vermiş ve bunu 39 beytlik mahlasnâmesinde (Mahlas-nâme-i Şeyh Es'ad Gâlib Efendi) şöyle ifâde etmiştir:

"Neş'et didi pîrân zebânından idip gûş
Mahlas ana Es'ad ne sa'âdet bu ne şândır"10

Dönemin Es'ad isimli şâirlerinden farklı olduğunu göstermek için daha sonra "Gâlib" mahlasını kullanacaktır.Şeyh Gâlib Dîvânı'nda "Es'ad" 50,"Es'ad Gâlib" 2 ve "Gâlib" mahlasları 463 defa geçmektedir.Veled Çelebi (11) ve Sadeddin Nüzhet Ergun'un bahsettiği (12) Gâlib'in kendi hattıyla yazılı mecmua'da bahislerin sonunda "Mevlevî Bendesi Es'ad Gâlib" imzaları vardır.Bunun üzerine Sürûrî şu mısralarla târizde bulunmuştur:

"Bilmem ey menhûs adın Es'ad mıdır Gâlib midir
Zâtını târif kıl kimsin kime mensûbsun

Gerçi dersin şâ'irâna ben tegallüb eyledim
Pîş-i merdân-ı sühanda Gâlibâ mağlûbsun" 13

Muhammed Muzaffer Mecmûasında,bu hicviyyenin İstanbul'da şüyû'unun "Gâlib'in muhiblerini pek müteessir ettiği ifâde edilerek şöyle denmektedir:

"Vaktiyle (Hüznî) tahallus iden Sürûrî'nin kendi mâsebakını unutarak Gâlib'e böyle -tebdîl-i mahlas vesîlesiyle- çıkışması ba'zılara eğlence olmuş ise de urefâya çirkin görünmüştür.

Kimin olduğu bilinmeyen kıt'a-i âtiyyenin bir kaç gün sonra intişârı o teessürü oldukça ta'dîl eyledi:

Mağrûrluğun olmada günden güne efzûn
Şâyeste idi mahlasın olsaydı Gurûrî

10.Hoca Neş'et,Dîvân,Bulak:1252,s.40

11.Veled Çelebi,Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912),No: 121,s.3

12.Sadeddin Nüzhet Ergun,a.g.e.,s.22-23

13.Sürûrî,Hezliyyât,1255,s.63

Gâlib görünen Es'ad'a menhûs diyorsun
Hüznî'yi unutdun mu ne yapdın a Sürûrî" 14

Dîvân-ı Hümâyûn kaleminde bir mikdar çalışan Gâlib,24 yaşında iken 1781(H.1195)de Dîvân'ını tertip etmiştir.Buna,arkadaşı Vak'a-nüvis Pertev Efendi Farsça (   ) târihini düşürmüştür.1783(H.1197)te ise Hüsn ü Aşk isimli mesnevîsini kaleme alacaktır.

3.Mevlevîlik'e İntisâbı

Ailesi ve muhiti itibâriyle çocukluğundan beri Mevlevî atmosferini teneffüs eden Gâlib,anne ve babasının pek tasvip etmemesine rağmen 1784(H.1198)te Konya'ya gidip Mevlânâ Dergâhı'nda 1001 gün sürecek olan çileye girdi ve Çelebi Seyyid Ebûbekr Efendi'nin (V. 1784) sohbetinde bulundu.Gâlib'in Konya'dan babasına gönderdiği cevâbî bir mektup Muhammed Muzaffer Mecmuası'nda neşredilmiştir.Bu mektubu Mecmua sahibinin ifâdeleriyle aynen alıyoruz:

"Bir ay kadar zaman geçdi.Gâlib'den haber yok.Gitdikçe merak ziyâdeleşiyordu.Bereket versin,Dergâh-ı Pîr'e yüz sürmek azminde bulunduğunu evvelce hiss etmişler idi.İcrâ olunan tahkikat bu azmin fi'le çıkarıldığını gösterdi.Pederi tarafından kendisine avdetini ricâ yolunda rikkatli bir mektub yazıldı.Şu cevâb alındı:

Velî-ni'met-i bî-imtinânım reşâdet-me'âb-ı vâlid-i vâlâ-şânım hazretleri

....

Hazret-i Pîr-i dest-gîr kuddise sırrehu'l-hatîr efendimizin matâf-ı refî'-i lâhûtiyân ve melâz-ı menî'-i nâsûtiyân olan dergâh-ı ma'âlî-penâhlarına ilticâ ve bu vesîle-i cemîle ile dil-hâh-ı âşıkânem üzere i'tilâya şitâbım harekât-ı ihtiyâriyyeden değil cezebât-ı ıztırârıyyeden add olunmağa lâyık ve şimdiye kadar geçirdiğim hâllerin kâffesine fâ'ik bir tecellî-i garîb oldu.Beni oradan aldılar.Daha doğrusu,beni benden aldılar.

(Nefehatü'l-Üns)de görmüş idim ki müşârünileyh efendimiz muhtazır ve .... fehvâ-yı hakîkat-nümâsınca sâat-ı muvâsalatın hulûlüne muntazır oldukları hâlde yanlarında bulunan zevât-ı kirâma [Yârânımız bizi burada alıkoymak istiyorlar. Şems-i Tebrîzî ise oraya da'vet ediyor. .... gitmeliyiz.] buyurmuşlar.

Resîde-i râha-i iftikâr ve nihâde-i hâme-i iftihâr olan emr-

14.Muallim Nâci,a.g.e.,s.14-15

nâme-i âlî-i müşfikânelerini pek şiddetli bir teessürle mütâla'a itdiğimi i'tirâf ve iğtirâbımdan dolayı dâimâ sirişk-efşân olduğu iş'âr buyurulan medâr-ı şefkat-perverime tahiyyât-ı afv-cûyâne ithâf eylerim.Rûmâl-i turâb-ı kademleri ve ümmîdvâr-ı kemâl-i keremleri olarak niyâz iderim ki benim için gözyaşı dökmesinler.Hiç bir vâlide nûr-ı dîdesinin Ka'betü'l-uşşâk mücâvirlerinden bulunduğu için ağlar mı?

Ah.Yine deryâ-yı dil cûş-ber-cûş oldu.İşte şu anda ben de bî-ihtiyâr eşk-bâr oldum.Hemân Cenâb-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazret-i (Ebû Sa'îd Ebu'l-Hayr) gibi:

....

demek mertebesini ihrâza muvaffak buyursun.

İnâyet-i Rabb-ı Kadîr ve rûhâniyyet-i Hazret-i Pîr müsâ'id olursa ikmâl-i maksaddan sonra avdet ve takbîl-i dâmen-i vâlideyn ile kesb-i sa'âdet eylerim....." 15

Mustafa Reşîd Efendi,Gâlib'in İstanbul'dan ayrılmasına tahammül edememiş ve Çelebi Efendi'ye mürâcaat etmiştir.Ebûbekr Çelebi de Muhammed Es'ad'a "tekmîl-i çillenin Yenikapı Dergâhı'nda emâsil ü akrân ve ahibbâ ve hullân arasında olmasının mukteżâ-yı merdî ve hüner olduğunu" söylemiş ve onu İstanbul'a göndermiştir. Gâlib'in bir beyti bu hâdiseye işâret etmektedir:

" Aşık odur ki Gâlib şehrinde ola rüsvây
Sahrâ vü deşte gitme Mecnun yabana söyler"(M-II.159)

Çilesini 1201(H.1787)de Yenikapı Mevlevîhânesi'nde tamamlayan Gâlib,"dede" (hücre-nişîn) oldu.Daha sonra Şeyh Ali Nutkî Efendi'(V.1804)den hilâfet aldı.Çile esnâsında Gâlib,Şeyh Ali Nutkî Efendi ile Aşçıbaşı Şerîf Ahmed Dede'den (V.1813) hayli istifâde etmiştir.

Gâlib Dede,"çileden sonra,Yusuf Sîne-çâk'in Sütlüce'deki türbeleri yanında bir ev almış 4 receb 1204 mubârek regâib gecesinde mukâbeleler okunmuş,Yusuf Sîne-çâk Dede'ye düâlar edilmiş ve ertesi cuma günü 5 receb 1204=21 mart 1790 da" (16) eve taşınmıştır.Aynı yıl Yûsuf-ı Sîne-çâk'ın Cezîre-i Mesnevî isimli eserini şerhetmiştir.

1789(H.1203)da Trabzon'lu Köseç Ahmed Dede'nin (V.1781) "Er-

15.Muallim Nâci,a.g.e.,s.20-23
16.İbrahim Kutluk,"Şeyh Galib ve As-Sohbet-üs-Sâfiyye",Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,1948,C.III,S.2,s.33

Risâletü'l-Behiyye fî-Tarîkati'l-Mevleviyye" isimli eserine Şeyhi Ali Nutkî Efendi'nin müsâdesiyle bir tahşiye (Es-Sohbetü's-Sâfiyye) yazdı.Galata Mevlevîhânesi şeyhi Halil Nu'mân Dede'nin(V.1798) azli üzerine yerine Konya Şems Dergâhı türbedârı Abdullâh Dede tâyin edilmişti.Abdullâh Dede İstanbul'a gelemeyip yolda(Kütahya'da) vefât ettiğinden Galata Mevlevîhânesi şeyhliği Çelebi Mehmed Emîn Efendi'nin (V.1814) delâletiyle 9 şevval 1205 (11 Haziran 1791)de yapılan bir merâsimle Gâlib Dede'ye verilmiştir.

4.Şeyh Gâlib ve Sultân III.Selim

Sultân III.Selîm (1761-1808),hatla meşgul olmuş,İlhâmî mahlasıyla şiirler yazmıştır.O aynı zamanda Türk Mûsikîsi'nin dâhi bestekârlarından biridir.Tanbûrî,neyzen ve hânende olan ve 15 yeni makam bulan Sultân Selîm,Osmanlı kültür ve san'atını himâye ve teşvik etmiştir.1789'da tahta çıktığı zaman Şeyh Gâlib 32,kendisi 27 yaşında idi.

Şeyh Gâlib ve Sultân III.Selîm yaradılış itibâriyle san'atkâr mizâcı taşıyan hassas,zarîf,nâzik ve rakîk şahsiyetlerdi.Mevlevî pâdişâhla Gâlib arasındaki yakınlık,şâirin 1791'de Galata Mevlevîhânesi'ne şeyh tâyin edilmesiyle yeni bir safhaya girmiştir.

Gâlib Dede,Mevlevîhâne'nin tâmiri için Sultân Selîm'e bir kaside (M.15) takdim eder.Tâmirât,25 Şubat 1792'de başlamış ve 29 Temmuz 1792'de bitirilmiştir.4 Agustos 1792 târihinde ilk mukâbele yapılmıştır.Bu vesileyle Şeyh Gâlib,

"Yapdı bu dergâhı pâk ü hem cedîd
Bin iki yüz altıda Sultân Selîm"

beytiyle biten bir târih (M.43) kaleme almış ve bu 18 beytlik târih Galata Mevlevîhânesi kapısına yazılmıştır.III.Selîm'in bu husûstaki alâkası devâm etmiş,1793'te Mevlevîhâne'ye tanzimine Râşid Efendi'nin memur olduğu bir şadırvan,1794'te Sema'hâne içine Mahfel-i Hümâyûn yaptırmış,1795'te de Semâ'hâneyi yeniden tâmir ettirmiştir.Dîvân'da şadırvan (M.45),Mahfel-i Hümâyûn (M.44) ve Sema'hâne (M.44) için birer târih mevcuttur.Dokuz beytlik son târih Sema'hâne kapısına yazılıdır.

"III.Selîm'in Galib'e karşı mahabbeti günden güne ziyâdeleşiyordu.Humbara-hâne-i Cedîd'de yapılan Yeni Câmi'deki Mesnevî-hanlık da Şeyh Galib'e verildi ve padişah burada icra edilen mukâbe-

lelere ekseriyetle gelirdi." (17) Sultân Selîm'in kendisine Cevrî hattıyla bir Mesnevî-i Şerif hediye etmesi üzerine,

"Bana Sultân Selîm-i kâmver kâm-ı cihân virdi
Bütün dünyâ değer bir genc-i hâs u râygân virdi"

matla'lı bir kasîde (M.18) yazdı.1793'te Sultân Selîm ve kardeşi Beyhân Sultân,300 altın sarfederek Dîvân'ını teclîd ve tezhîb ettirmiştir.Şâir,buna da bir kasîdeyle (M.25) cevap vermiştir.

"10 Safer 1209 = 6 Eylül 1794'de çıkan bir fermanla Mesnevîhânlıkların inhâsı da Gâlib'e verildi." 18

Şeyh Gâlib,Dîvân'ında Sultân III.Selîm için 11 Kaside,24 Târîh,1 Terci'-i Bend,1 Şarkı,2 Mesnevî ve 6 Beyt kaleme almıştır. Bu şiirlerde şâir,pâdişâhı muhtelif yönleriyle medheder ve olması gereken vasıfları duâ makâmında zikreder:

Mehdî-i Sâhib-zamân :

Ol pâdişâh ki virdi mühimmât devlete
Hüsn-i nizâm-ı Mehdî-i sâhib-zamân gibi (M.12)

Ne husrev Mehdî-i sâhib-zaman kim adli âfâka
Safâ-yı meşrebinden revnak-ı Nûşirevân virdi (M.19)

Müceddid : Muhammed Es'ad'a göre,Sultân Selîm Nizâm-ı Cedîd hareketiyle bir dünyâ müceddidi olduğu gibi,hadîs-i şerîf'le bildirildiği üzere her yüz senede bir gelip tebliğ esaslarını yenileyen bir İslâm müceddididir.

Şehenşâhâ peyember-mesnedâ sensin o server kim
Gelir her yüzde bir İslâm'a itmek-içün mededkârî (M.16)

Müceddid olduğu dünyâ vü dîne günden azherdir
Odur sâhib-kırân-ı nev-zuhûr-ı nesl-i Osmânî (M.35)

Müceddid olduğu Sultân Selîm'in dîn ü dünyâya
Nümâyândır bu nev pûşîdesinden kabr-i Monlâ'ya (M.63)

"III.Selim'in başlattığı Nizâm-ı Cedîd teşebbüsüne,Galata Mevlevî-hânesi şeyhi Gâlib Dede ....sâhip çıkıp desteklerken,ay-

17.İbrahim Kutluk,a.g.d.,s.34
18.a.g.d.,s.35

nı harekete,Konya Mevlânâ Dergâhı Şeyhi Mehmed Çelebi'nin rehberliğinde bir muhâlefetin yürütüldüğü,arşiv kayıtlarından anlaşılmaktadır.

22 Zilhicce 1218 (1804) târihli Mehmed Çelebi'ye hitâben yazılmış bir fermânda 'Konya'da bazı kişilerin pâdişahın emrine karşı geldiğinin haber alındığını' beyanla,bu hareketi te'dîb ve tenkîl ile görevlendirilen Karaman Beylerbeyi Abdurrahman Paşa'ya, kendilerinin yardımcı olması istenmiş,şeyhin bu kargaşalıktan zarar görmemesi için de,Karahisar yahut Kütahya'ya gitmesinin daha uygun olacağı nâzik bir üslûb ile bildirilmiştir.(Başbakanlık Arşivi,Dolap 2,Sandık 34,Zarf 34)

Abdurrahman Paşa'ya hitâben yazılmış olan bir fermanda ise, bu isyâna Çelebi ve müftünün ön-ayak olduğunun belirlendiğini (BA, Dolap 2,Sandık 49,Zarf 15),âsîlerin te'dibi ve Çelebi'nin,Konya dışına nefyedilmesinin istendiği ifâde edilerek,'sülâle-i tâhire-i Mevlânâ'dan olan Şeyh'in zarar-dîde olmamasına,dikkat ve itinâ gösterilmesi' emredilmektedir.(BA,Dolap 2,Sandık 49,Zarf 123)" 19

Dîne ve Devlete Hizmet :

Bu tertîb üzre âgâz eyleyip tecdîd-i erkâna
Esâs-ı dîne istihkâm-ı gülzâr-ı cinân virdi (M.19)

Nesîm-i i'tidâl-i adli Hızr-ı rûzgâr oldu
Riyâz-ı devlete ahkâm-ı feyz-i câvidân virdi (M.19)

Aceb tarz-ı bülende koydu el-hak eyleyip tekmîl
Nizâm-ı dîni resm-i devleti nâmûs-ı şâhânı (M.36)

Cenâb-ı Hân Selîm-i ma'delet-pîrâ ki devrinde
Yeniden başladı bu dîn ü devlet olmağa âbâd (M.47)

Ki ya'nî şimdi buldu sâhibin bu devlet ü bu dîn (M.63)

Lutuf ve İhsânı : Gâlib,Sultân Selîm'in kendisine gösterdigi lutuf ve ihsânı,Selçuklu sultânı Kızıl Arslan'ın Nizâmî-i Gencevî'ye (13.yy),Çağatay hükümdârı Hüseyn Baykara'nın Mevlânâ Câmî'ye (15.yy) yaptığı yardımlardan çok daha fazla görür.

Hüseyn-i Baykara bahş itmemişdi Monlâ Câmî'ye
Bana ol kâmı kim bu husrev-i sâhib-kırân virdi (M.19)

19.İrfan Gündüz,Osmanlılarda Devlet-Tekke Münasebetleri,İstanbul: Seha Neşriyat,1989,s.130-131

Bu gûne lutfu kim ben gördüm aslâ görmemişlerdir
Kızıl Arslan u Sultân Baykara'dan Gencevî Câmî (M.20)

Keremler kim senin devrinde Gâlib-i nâçâr
Hüseyn-i Baykara'dan görmedi Câmî gibi yek-tâ (M.35)

Kâbiliyeti : Şeyh Gâlib'e göre Sultân Selîm,sözü düzgün söyleyenlerin şâhı olup Sahbân ve Selmân'ı kıskandıracak kadar nesir ve nazımda ustadır.Ok ve tüfeği iyi atar.Cömertliğiyle Hâtem,cesâreti ile Rüstem gibi olan pâdişâh,her fende misilsizdir ve gök kubbenin altında akrânı yoktur.

Şâh-ı sühan-perdâzdır tîr ü tüfeng-endâzdır
Her fende bî-enbâzdır ol Hâtem-i Rüstem-haşem (M.21)

Ol gûne nutku müntehab kim görse reşk eylerdi hep
Nesrinde Sahbân-ı Arab nazmında Selmân-ı Acem (M.21)

O bir şâh-ı cihân-ı rüşd ü himmetdir ki el-hâsıl
Bulunmaz lâceverdî kubbenin altında akrânı (M.36)

5.Vefâtı

1794'te (H.1209) annesi Emîne Hâtun'un,1796'da da (H.1211) mürîdi ve "yâr-ı gâr"ı Esrâr Dede'nin vefâtı Muhammed Es'ad'ı müteessir etmişti.Esrâr Dede için "Kan ağlasın bu dîde-i dür-bârım ağlasın" mısraıyla başlayan hüzünlü bir mersiye (M-II.139) kaleme alır.Bir yıl sonra hastalanarak yatağa düşen Şeyh Gâlib'in hastalığı hakkında muhtelif rivâyetler ileri sürülmüştür.(20)"Genç yaşında şeyh olması,gerçekten de ihâtalı bilgisi,sarayın teveccühü, dana çıkmasına sebep olmuş,akrânı arasında,nisbetsiz bir yüceliğe erişen o dehâ şâhikası,bu çeşit yıldırımları,kendisine çekmiştir." 21

En son yazdığı şiir Hamdullâh Efendi'nin verdiği "henûz" redifli Farsça gazele yaptığı nazîredir.Bu gazelde ölümün yaklaştığı îmâ edilmekteydi.

Şeyh Gâlib,42 yaşında iken 27 Receb 1213 (4 Ocak 1799) târihinde vefât etti.Ali Enver,cenâzenin yıkanması sırasında vâki olan şu hâdiseyi nakleder :"Vefâtında pederleri Mustafâ Reşîd Efendi

---

20.Sadeddin Nüzhet Ergun,a.g.e.,s.43-47
21.Abdülbâki Gölpınarlı,Şeyh Galib,Hüsn ü Aşk,İstanbul:Altın Kitaplar Yayınevi,1968,s.23

ber-hayât olmağla oğlu tenşüy üzerinde gasl olunur iken [Oğlumu bir kerre daha göreyim.] deyü mağsele gidip gördüğünde ak sakalına yaşlar akmakda oldugu hâlde [Ah oğul!Bu tahtaya o kara sakal yakışmıyor.] diyerek ric'at etmiş olduğunu Gelibolu Mevlevî-hânesi şeyhi reşâdetlü Mustafâ Dâniş Efendi Hazretleri'nden işitdim."22 Ahmed Remzi Efendi de aynı rivâyeti,Yenikapı Mevlevî-hânesi şeyhi Celâl Dede'den duyduğunu söyler.23

Vefâtına Nebîl Muhammed [V.1819](Göçdü Gâlib Dede yâ Hû deyip ehl-i hâle),Sürûrî [V.1814](Göçdü Gâlib Dede cândan yâ Hû , Oldu nâ-peydâ meded Gâlib Dede),Halîm (Göçdü Gâlib Dede ya Hû sad hayf, Bin iki yüzle on üçde bak âh / Gâlib Es'ad Dede oldu âzim) ve Hasan Hakkı Paşa [V.1896] târîh söylemişlerdir.

Şeyh Gâlib'in kabri,İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde Galata Mevlevîhânesi bahçesindeki İsmail Ankaravî'nin türbesindedir.Medfûn bulunduğu türbe içinde 6 sanduka mevcuttur:İsmail Ankaravî (1041), Şeyh Selim Efendi (1191),Şeyh İsâ Efendi (1185),Şeyh Hüseyn Efendi (1197),Şeyh Gâlib (1213),isimsiz.Şeyh Selim Efendi,en büyük sanduka olan Ankaravî'nin solunda,diğerleri sağında Şeyh Gâlib ise sağda ayak ucundadır.Gâlib'in sandukasının başucunda şu ifâdeler vardır:

"Ser-nâme-i mecmû'a-i şu'arâ ilm-efrâz-ı kâfile-i füsehâ Şeyh Muhammed Es'ad Gâlib Dede Efendi.İstanbulludurlar.Târîh-i vefâtları 1213"

Galata Mevlevî-hânesi,bugün Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Divân Edebiyatı Müzesi olarak açık tutulmaktadır.(Gâlib Dede Cad.No:15,Tünel,Beyoğlu,İstanbul)

Şeyh Gâlib'in Zübeyde isimli bir kızı olduğunu Esrâr Dede Dîvân'ındaki (Velâdet-i Zübeyde Hanım) başlıklı bir târihten anlıyoruz:

"Hazret-i Gâlib Dede sırr-ı Cenâb-ı Mevlevî
Kim odur ma'mûr-sâzı hâtır-ı vîrânımın
....

Toğdu bir mahdûmesi hemçün çerâğ-ı âfitâb
Eyledi rûşen ocağın şeyhimin sultânımın
....

22.Ali Enver,Semâ'hâne-i Edeb,İstanbul:1309,s.178
23.Sadeddin Nüzhet Ergun,a.g.e.,s.48

Çâr anâsır müjde-i târîhine eyler şitâb
Îd-i ekber geldi mevlûdu Zübeyde Hanımın 24

1795 (H.1210) doğumlu Zübeyde'den başka Gâlib'in Ahmed ve Muhammed isimlerinde iki oğlu olduğu şâirin ölümü dolayısıyla pâdişâhın bir fermanla çocuklarına İstanbul Gümrük Mukâtaası'ndan 30'ar akçe maaş tahsis etmesinden anlaşılmaktadır.(25)Şeyh Gâlib'in çocukları fazla yaşamamıştır.

C.ESERLERİ

1.Dîvân

24 yaşında (1781) Dîvân tertip eden Şeyh Gâlib,daha sonra yazdığı şiirlerle eserini genişletmiştir.(bk.II.Bölüm)

2.Hüsn ü Aşk

Şeyh Gâlib'in 1783'te 26 yaşında iken --./.-.-/.-- vezniyle kaleme aldığı 2101 beyitten müteşekkil bir mesnevîdir.Şâir, "Der-beyân-ı Sebeb-i Te'lif" kısmında eserini,Nâbî'nin Hayr-âbâd'ının bir mecliste fazlasıyla medhedilmesi üzerine yazdığını ifâde eder.Hayr-âbâd'ın mevzuu Fahreddin-i Gürgânî'nin (11.yy) Veys ü Ramîn'i ve Feridüddin Attâr'ın (13.yy) İlâhî-nâme'sinde geçer.

Hüsn ü Aşk'ta İbni Sînâ'nın [11.yy](Risâletü't-Tayr),Şehâbeddin Sühreverdî-i Maktûl'ün [12.yy](Mûnisü'l-Uşşâk),Mevlânâ'nın [13.yy](Mesnevî-i Şerîf) ve Fuzûlî'nin [16.yy](Ruh-nâme = Hüsn ü Aşk = Sıhhat u Maraz,Leylâ vü Mecnûn) tesirleri vardır.Fakat,Gâlib'in eseri bunların kopyası değildir.Hüsn ü Aşk'ı Mesnevî Edebiyatı'nın zirvesine çıkaran ilk özelliği,orijinal oluşudur.Yûsuf Has Hâcib'in [11.yy] Kutadgu Bilig'i ile başlayan teşhis esâsına bağlı nâdir mesnevîlerden biri de Hüsn ü Aşk'tır.Eserin esas espirisi "seyr ü sülûk"(mecâzî aşk'tan hakîkî aşka geçiş)tur.

Eser,"Tevhîd","Na't" ve "Mi'râciyye" ile başlar ve ardından "Hz.Mevlânâ'ya Medhiyye","Kendi Rehberi(Babası)ne Dâir","Te'lif Sebebinin Beyânı" bölümleriyle devâm eder."Agâz-ı Dâstân-ı Benî Mahabbet" başlığıyla hâdiseye girilir.Gâlib,Mesnevî beyitleri ara-

---

24.Esrâr Dede,Dîvân,1257,s.130
25.Sadeddin Nüzhet Ergun,a.g.e.,s.51 / Halûk İpekten,Şeyh Gâlib. Hayatı,Eserleri,San'atı ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları,Erzurum:Atatürk Ün.Fen-Edebiyat Fak.Yay.,1991,s.15

sına 6'şar bendden müteşekkil 4 tardiyye yerleştirerek akıcılığı artırmıştır.(Diğer mesnevîlerde bu kaside,gazel v.s. nazım şekilleriyle sağlanmıştır.) "Ey mâh uyu uyu ki bu şeb" mısraıyla başlayan birinci tardiyye,ninni mâhiyetinde olup Türk Edebiyatı'ndaki emsâlleri içinde ilk örneği teşkil eder.Hüsn ü Aşk,

"Gâlib bu cerîde-i cefânın
Târîhi olur hitâmuhu'l-misk"

târih beytiyle biter."Hitâmuhu'l-misk"(1197),Kur'ân-ı Hakîm'de El-Mutaffifîn sûresinin 26.âyetinden alınmıştır.Ayet-i Kerîme'nin tamâmı şöyledir:"Hitâmuhû misk.Ve fî zâlike felyetenâfesil mutenâfisûn."(Onun,[içinde şarap bulunan kabın] mühürü misktir.Artık imrensin imrenecekler...)

Asaf Hâlet Çelebi,Hüsn ü Aşk'ın dünyâ çapında bir eser olduğunu "Ben kendi hesabımca bir şeyi diğer bir şeyle mukâyese etmekten hoşlanmamakla beraber Hüsün ve Aşk'ın Divine Comedie'den daha az mühim bir eser olmadığına kat'iyen eminim."(26) sözleriyle belirtir.

Hüsn ü Aşk'taki temsîlî isimler tasavvufî mânâları karşılar. Hüsn,Allâh(CC);Aşk,sâlik;Benî Mahabbet,tarîkât mensupları;Mollayı Cünûn ile Sühan,mürşid;Mekteb-i Edeb ile Nüzhet-geh-i Ma'nâ, tekke;Gayret,sâlikin sabır ve irâdesi;Hoş-rübâ,mecâzî aşk;Zâtü's-Suver,dünyâ güzellikleridir.

Mesnevî'nin kahramânı Aşk,Hüsn'e kavuşmak için Gayret ve Sühan'ın yardımıyla belli başlı merhalelerden geçer:

1.Kuyu ve Dev
2.Gam Harâbeleri(Gece,Kış,Vahşî Hayvanlar,Devler,Gulyabânîler)
3.Cadı
4.Uzaklık Problemi
5.Ateş Denizi
6.Çin Sâhili'nde Aşk'ın Hoş-rübâ'ya âşık olması
7.Zâtü's-Suver Kalesi
8.Aşk'ın Kaleyi Ateşe Vermesi
9.Aşk'ın Kalp Kalesi'ne varıp Hüsn'e Kavuşması

Hüsn ü Aşk'a Refîî-i Amidî (v.1816) Nazm-ı Dakâyık(Cân u Cânân) ve Keçeci-zâde İzzet Molla (v.1829) Gülşen-i Aşk isimli mesnevîleriyle nazîre yapmışlardır.

26.Asaf Hâlet Çelebi,"Galib Dede",Ses,1941,S.6,s.22

Matbû nüshalar :

1.Bulak:1252(1836).[Dîvân + Hüsn ü Aşk]
2.Hüsn ü Aşk,Eser-i Gâlib Dede,Kitabhâne-i Ebüzziyâ,İstabul: 1304 (tab.Ebüzziyâ Tevfik)
3.Mahfel Mecmua-i İslâmiyesi Yayınları,İstanbul:1341 (tab.Tâhirü'l-Mevlevî)

Yazma nüshalar :

01.Fâtih Millet Ktb.(Ali Emîrî.311,Dîvân'a ekli)
02. " 1196)
03. " 1197)
04.İstanbul Ün.Ktb.(T.Y.401, Dîvân'a ekli)
05. " 2865 "
06. " 5519 "
07. " 5531 "
08. " 1348
09. " 1625
10. " 1996
11. " 2865
12. " 5733
13.Süleymâniye Ktb.(Düğümlü Baba.418/I)
14. " (H.Hüsnü Paşa.1041)
15. " (Husrev Paşa.501
16. " " 502
17. " (İzmir.572)
18. " (Es'ad Efendi.2562)
19. " (Hacı Mahmud Ef.3642)
20. " " 3693/1) Dîvân'a ekli
21. " (Hâlet Ef.679)
22. " " 680)
23. " " İlâvesi.171) [Müellif Hattı]
24. " (M.Hafid Ef.287)
25. " (Nâfiz Paşa.859)
26. " (Pertev Paşa.392)
27.Mevlânâ Müzesi Ktb.2309
28.Konya İl Halk Ktb.(Feridun Nâfiz Uzluk.6784)
29.Millî Ktb.(Yz.A.810/2)
30.Atatürk Ün.Özege Ktb.(Agâh Sırrı.276)

Nüshaların çokluğu,Hüsn ü Aşk'ın ne derece tutunup okunduğunu ve Şeyh Gâlib'in devrinde tanındığını gösterir.

3.<u>Şerh-i Cezîre-i Mesnevî</u>

16.yy'ın Mevlevî büyüklerinden Yûsuf-ı Sîneçâk'ın Cezîre-i Mesnevî isimli eserine 1790 yılında yaptığı şerhtir.Gâlib,bu eseri yazarken Yûsuf-ı Sîneçâk'ın Sütlüce'deki kabrine bakan evde ikâmet ediyordu.Yûsuf-ı Sîneçâk,Mesnevî-i Şerîf'in her bir cildinden 100 beyit seçerek baş tarafa 99,son kısma 5 beyit eklemiş

ve bir antoloji meydana getirmiştir.Cezire-i Mesnevî'ye daha önce Bosnalı Abdullâh (17.yy). ve Mehmed İlmi (17.yy) şerh yapmıştır.

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin Mesnevî'sine yapılan Türkçe tercüme ve şerhlerin ilki 15.yy.da Muînüddîn b.Mustafa'nın Mesnevi-i Murâdiyye'sidir.Bu yüzyıldan itibâren Mesnevî'nin tercüme ve şerhleri gittikçe artacaktır.Mesnevî'ye Türkçe,Farsça,Arapça,Urduca,İngilizce,Almanca,Fransızca,Felemenkçe tercüme ve şerhler yapılmıştır.Tam,nâtamâm ve müntehabat şeklindeki bâzı Türkçe tercüme ve şerhler şunlardır:27

01.Muînüddîn b.Mustafa (Mesnevî-i Murâdiyye).......... 15.yy
02.Gelibolulu Surûrî (Şerh-i Mesnevî)................. 16.yy
03.Mustafa Sem'î (Şerh-i Mesnevî)
04.Bosnalı Sûdî (Mesnevî Şerhi)
05.Mehmed İlmî (Şerh-i Cezire-i Mesnevî).............. 17.yy
06.İsmail Ankaravî 17.yy (Fâtihü'l-Ebyât)
07.Abdülmecid Sivâsî (Şerh-i Müntehabat-ı Mesnevî)
08.Sabuhi Ahmed b.Muhammed (El-İhtiyârâtü Hazret-i Mesnevî-i Şerif)
09.Sarı Abdullâh b.Mehmed (Cevâhir-i Bevâhir-i Mesnevî)
10.Molla Asımu'l-Mevlevi (Şerh-i Mesnevî)
11.Cevrî (Ceziretü'l-Mesnevî)
12.Şifâî Derviş Mehmed (Şerhü'l-Kitâbü'l-Mesnevî)
13.Abdullâh (Kâşifü'l-Estâr an Nevâsi Mehâbîbi'l-Esrâr)
14.Anbarcızâde Derviş Ali b.İsmail (Esrârü'l-Arifîn ve Sirâcü't-Tâlibîn)....................................... 18.yy
15.İsmail Hakkı Bursevî (Rûhu'l-Mesnevî)
16.Nahîfî (Mesnevî-i Şerif)
17.Şeyh Gâlib (Şerh-i Cezire-i Mesnevî)
18.Mehmed Murad b.Abdülhalim (Mesnevî Şerhi)
19.Mehmed Emin (Revâyihü'l-Mesneviyyât)
20.Erzurumlu Ahmed Nâim (Ahsen-i Murâbi)............... 19.yy
21.Yenişehirli Avni (Mesnevî Tercümesi)
22.Hasan Dede (Mesnevî Şerhi)
23.Osman Selâhaddin Dede (Şerh-i Mesnevî)
24.Mehmed Şâkir (Mesnevî-i Şerif ma'a Terceme-i Manzûme-i Türkî)
25.Abidin Paşa (Tercüme ve Şerh-i Mesnevî-i Şerif)
26.Ahmed Avni Konuk (Mesnevî Şerhi)................... 20.yy
27.Veled Çelebi İzbudak-Abdülbâki Gölpınarlı (Mesnevî)
28.Tâhirü'l-Mevlevi (Şerh-i Mesnevî)
29.Feyzullah Sâcid Ülkü (Mesnevî Manzum Tercümesi)
30.Abdülbâki Gölpınarlı (Mesnevî Şerhi)
31.Mehmed Faruk Gürtunca (Aslı,Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Mesnevî)

27.Üzerlerinde çalışılan tercüme ve şerhler için bk.Kemâl Yavuz, Mesnevî-i Murâdiyye,(Doktora Tezi),İstanbul:1977 /Amil Çelebioğlu,Mesnevî-i Şerif,Aslı ve Sâdeleştirilmişiyle Manzum Nahîfî Tercümesi,İstanbul:Sönmez Neşriyat,İstanbul:1967-1973

32.Abdullah Öztemiz Hacıtahiroğlu (Mesnevî,Kendi Vezniyle Manzum Tercüme)

33.Feyzi Halıcı (Mesnevî)

Yazma nüshalar :

01.İstanbul Ün.Ktb.(T.Y.1388)
02. " 2167
03. " 2222
04. " 6335
05. " 9747
06.Süleymâniye Ktb.(Hâlet Efendi.183)
07. " " İlâvesi.27)
08.Topkapı Sarayı Ktb.(Hazine.293)
09. " (Y.Y.177)
10.Ankara Ün.DTCF Ktb.(M.Ozak I/541)
11.Mevlânâ Müzesi Ktb.2474(mecmua içinde)
12.Atatürk Ün.Özege Ktb.(Agâh Sırrı.106)

4.Es-Sohbetü's-Sâfiyye

Trabzon'lu Şeyh Köseç Ahmed Efendi'nin(v.1777) "Et-Tuhfetü'l-Behiyye fî Tarîkati'l-Mevleviyye" isimli Arapça risâlesine yine Arapça yazdığı ta'likâttan ibârettir.Şeyh Gâlib,Mevlevî âdâb ve erkânından bahseden bu küçük risâleyi 1799 yılında kaleme almıştır.Ahmed Remzi Akyürek,1942 yılında Es-Sohbetü's-Sâfiyye'yi "En-Nüshatü'ş-Şâfiyye fî Tercemeti's-Sohbeti's-Sâfiyye" ismiyle Türkçe'ye tercüme etmiştir.Aynı tercüme İbrahim Kutluk tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi(1948,C.III,S.2,s.21-47)nde neşr edilmiştir.

Yazma nüshaları :

1.İstanbul Ün.Ktb.(T.Y.6335) Şerh-i Cezîre-i Mesnevî'ye ekli
2. " (A.Y.3408)

Bunlara ilâveten,Esrâr Dede'nin Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye'sindeki şiirlerin derlenmesi Şeyh Gâlib'e âittir.

D.ETKİLENDİĞİ ŞAHSİYETLER

"Mevlevîlik İçindeki Yeri" bahsinde belirttiğimiz gibi Şeyh Gâlib'in bütün eserlerinde ön planda hissedilen bir Mevlânâ tesiri vardır.

Hüsn ü Aşk'ta zikredilen üstâd şâirler listesinde Fars Ede-

biyatından Firdevsî,Nizâmî,Husrev ve Şevket-i Buhârî;Türk Edebiyatından ise Ali Şir Nevâyî ve Fuzûlî vardır.Bunların yanında Nevîzâde Atâî ve Nef'î'nin de ismi geçmektedir.Ancak Dîvân'daki şahıslar kadrosu bir hayli geniştir.

Dîvân'da,Gâlib'in etkilendiği şahsiyetleri yaptığı "Tahmis" ve "Tanzir"lerden tespit etmek mümkündür:

Tahmisler

Hz.Mevlânâ	2	Seyyid Ebû Bekr Çelebi	1
Hâfız-ı Şirâzî	1	Râşid Efendi	2
Fuzûlî	2	Hoca Neş'et	1
Nef'î	1	Arif Efendi	1
Hayâlî	1	Hanîf Efendi	1
Şeyh Nesib Dede	1	Vak'a-nüvis Pertev	3
Şâhidî	1		

Nazîreler

nazire yapılan	nazım şekli	Dîvân'daki yeri	
Fuzûlî	Müseddes	M.82	(Yağmaladı dün...)
"	Gazel	M-II.85	(Yine müncer...)
Nedîm	"	M-II.38	(Cevâb-ı telh...)
"	"	M-II.97	(Gamzeni kıldın...)
"	"	M-II.113	(Her zilletin...)
"	"	M-II.118	(Nûr-ı şems...)
Nef'î	Kasîde	M.20	(Teşrîf-i hayr...)
Nâ'ilî	Gazel	M-II.59	(Kenâr-ı kûh...)
Nâbî	"	M-II.43	(Benim mu'ciz-beyân...
Neşâtî	Kasîde	M.2	(Mihr ü meh...)
"	Gazel	M-II.106	(Şu'le-i ruhsârı...)
"	"	M-II.110	(Görünce şu le...)
Şeyh. Yahyâ	"	M-II.79	(Lafz-ı rengin...)
"	"	M-II.113	(Çeşmimde akan...)
Nahîfî	"	M-II.31	(Keşîde kaşlarına...)
Fehîm	"	M-II.3	(Şûh-ı bed-hûy...)
Sâbit	"	M-II.41	(Nisbetle şimdi...)
"	"	M-II.123	(Üftâdeliği bu...)
Tıflî Ahmed	"	M-II.103	(Zülfüm düşer...)
Seyyid Seyfullâh	Terci-i Bend	M.70	(Ey dil...)
Mahremî	"	M.80	(Bu şeb...)
F.Ahmed Dede	Gazel	M-II.76	(Ne bend-i...)
Hoca Neş'et	"	M-II.35	(Tâb-ı sevdâ...)
"	"	M-II.126	(Gamdan ölmem...)

Hoca Neş'et	Gazel	M-II.126	(Gamdan ölmem...)
La'lî	"	M-II.112	(Eğri nigâh...)
Nevres-i Kadîm	N.T.Gazel	M-II.141	(Dil hayli...)
Hanîf Efendi	Gazel	M-II.58	(Nigeh-düzdîde...)
Sâkıb Dede	"	M-II.57	(Zülf-i siyâhı...)
"	"	M-II.82	(Ben kim...)
Rif'at	"	M-II.12	(Aks eylese...)
"	"	M-II.125	(Ser-âgâz-ı...)
Râşid Efendi	"	M-II.106	(Semîr-i meclis...)
Vak.Pertev	"	M-II.50	(Bir âşıkız...)
"	"	M-II.51	(Gelirsen gelme...)
"	"	M-II.75	(O tıfl-ı...)
"	"	M-II.100	(Ebr-i bahârdır...)
"	"	M-II.110	(Ağlama ey...)
Münîf	"	M-II.37	(Derd-i aşkı...)
Derviş Niyâz	"	M-II.101	(Geldi cevher...)
Hulûs	"	M-II.100	(Sarsam o...)

Bunlara ilâveten Şeyh Gâlib,Hoca Neş'et'in **Ne hevâ vü ne kemân vü ne kemân-keş ancak / İrdiren menziline tîri nidâ-yı yâ Hak** matla'ını bir gazelinde kullanmış,aynı şâirin **Oldu hazân mâhasal-ı nev-bahârımız / Pîrâna geçdi hayf bizim rûzgârımız** matla'ını ; Hayâlî'nin **Aşk bir şem'-i ilâhîdir benim pervânesi / Şevk bir zencîrdir gönlüm anın dîvânesi** matla'ını ; Mevlânâ'nın **Ah mine'l-aşkı ve hâlâtihî / Ahraka kalbî bi-harârâtihî** beytini ve Râmiz Bey'in **Hemân ayn-ı Muhammed'le Alî'dir Şems ü Mevlânâ** mısra'ını dört ayrı terci'-i bendine mütekerrir mısralar hâlinde yerleştirmiştir.

Dîvân'da ismi geçen diğer şâirler Firdevsî,Nizâmî,Urfî,Tâlib-i Amûlî,Selmân,Sahbân,Hâkânî,Rûhî-i Bağdâdî,Cevrî,Esrâr Dede v.s.dir.

E.TESİRLERİ

Şeyh Gâlib'e zamânında ve daha sonraki yıllarda pek çok şâir tarafından nazîre yazılmıştır : Esrâr Dede,Neyyir Dede,Vak'anüvis Pertev,Vak'a-nüvis Nûrî,Fâik Ömer,Nebîl,Ayntablı Aynî,Zîver Paşa,Bosnalı Fehim,Şeref Hanım,Bursalı Murad Emrî,Şeyhülislâm Arif Hikmet,Hanyalı Kâmî,Enderunlu Râsih,Safâyî,Senîh,Kahyâzâde Arif, Kara Şemsî,Bayburtlu Zihnî,Ziyâ Paşa,B.Kemâl Çağlar,Hâşim Nezîhî Okay,Midhat Sertoğlu...

Refîî-i Amidî (V.1816) Nazm-ı Dakâyık (Cân u Cânân),Keçecizâde İzzet Mollâ (V.1829) Gülşen-i Aşk ve Dâniş (V.1830) Celâl ü Cemâl isimli eserleriyle Hüsn ü Aşk'a nazîre yapmışlardır.Yenişe-

hirli Avnî (V.1883) ise Ateşkede'sinde Şeyh Gâlib'in uslûbunu yakalamaya çalışır.

Edhem Pertev Paşa ve Nâmık Kemâl kullandıkları tardiyelerle Şeyh Gâlib'i çağrıştırırlar.Nâmık Kemâl'in Cezmi romanındaki Adil Giray'ın şahsında Gâlib tesiri vardır.

Abdülhak Hâmid Tarhan'ın (1852-1937),Makber,Eşber ve Duhter-i Hindû isimli eserlerinde Hüsn ü Aşk'ın tesiri açıkça görülür.Eşber ve Duhter-i Hindûdaki tardiyeler,Hüsn ü Aşk'ın diline girer.Makber mesnevî kâfiyeli olup --./.-.-/.-- vezniyle kaleme alınmıştır.Aynı husûsiyetler Eşber'de de vardır.

Servet-i Fünûn şâirlerinden Cenâb Şehâbeddin'in (1870-1934) müşahhas isimler ve mücerred sıfatlarla teşkil ettiği terkibler, Şeyh Gâlib'in orijinal terkipleriyle paralellik içindedir.Şeyh Gâlib'in tesiri,Cenâb Şehâbeddin'den Ahmed Hâşim'e ve Fecr-i Atî'ye kadar uzanır.Ahmed Hâşim de Gâlib gibi bir renk ve âhenk şâiridir.

Ahmed Hamdi Tanpınar,Huzur'da roman kahramanı Mümtaz'a Şeyh Gâlib üzerine roman yazdırır.Mezkur romanda İsmail Dede Efendi' den sonra adı en çok geçen (11 defa) şahsiyet Şeyh Gâlib'dir.Tanpınar'ın Gâlib'e olan alâkasını tespit eden kısımları buraya alıyoruz:

"Bu gezintilerden dönüşlerinde Mümtaz'ı yazmakta olduğu Şeyh Gâlib için sıkıştırıyordu.Üçüncü Selim devrinin bu iç romanı kendisine ait bir şey olacaktı.Mümtaz Hatice Sultan'la Beyhan Sultan' ın portlerini Nuran'ı düşünerek çizmişti.Şimdi genç kadın müsveddelerdeki tasvirleri okurken adeta terzisinde model veya bir mağazada kumaş seçer gibi titiz oluyordu.

-Birisinde Memling'le,öbüründe Şeyh Galip'le berabersin..."28

"Mümtaz,Nuran'la beraber olmanın verdiği âsap sükuneti içinde tekrar Şeyh Gâlip'le meşgul olmağa başladı.Kitabın planını tamamiyle tanzim etti.Eskiden yazdıklarının hepsini atacak,yeni baştan işe girişecekti.

Geldiklerinin üçüncü günü Nuran'a

28.Ahmed Hamdi Tanpınar,Huzur,Tercüman 1001 Temel Eser,s.153

-Kitabı artık vazıh olarak görüyorum!dedi." 29

"İhsan,başının etrafında deminden beri altın kavisler çizen bir arıyı eliyle kovaladı ve pencereden sokağın kenarında biten katırtırnaklarına bakarak:

-Sen Şeyh Galib'i ne yaptın? dedi.

Genç adam ayağa kalktı:

-O da başka dert! dedi.Bütün füsun sönmüş...Üç haftadır uğraşıyorum.Bir sahife bile yazamadım.Galiba yazamıyacağım."30

Tanpınar,Beş Şehir'de enteresan tesbitler yaparak Şeyh Gâlib'i târihten bugüne getirir:

"III.Selim,devrinin yeni mimarî ve bahçe zevkini açacak olan Melling'i onların arasından seçmişti.Melling'in yaptığı eserlerin çoğu kalmadı.Fakat albümü duruyor;bu albüm Şeyh Galib divanı ile beraber,devrin en güzel konuşan müşahididir." 31

"Galib divanını dolduran mehtap ışığı ve mücevher parıltısı bu zevkin yalnız padişahta kalmadığını,etrafına da geçtiğini gösterir.Zaten ilk mehtap kasidesi yazan odur.Hatice Sultan Yalısı için Şeyh Galib divanında yalının bahçelerini,havuzunu,mehtabiyesini ve gül bahçesini metheden bir tarih kasidesi vardır.Zaten bu devirden kalan eserlerin çoğu kapısının üstünde,çeşmeler ayna taşlarında Şeyh Galib'in tarihlerini taşırlar." 32

"Öyle ki insan devrin şurada burada tek-tük rastlanan hâtıraları ile karşılaşınca ister istemez Şeyh Galib'in :

Perîşâni-i gam menşûruna tuğra mıyım bilmem

mısraını hatırlıyor.Hayır bu altın,bir yıkılışın üstünde parlıyordu.Bu mısraın bulunduğu müseddesin hâne beyti ise Şeyh Galib'in bence tek kehanetidir :

Belâ mevcâver-i girdâb-ı hayret nâhuda nâbud
Adem sahillerin tuttu dirîga bang-i namevcud" 33

29.Ahmed Hamdi Tanpınar,a.g.e.,s.295
30.a.g.e.,s.302
31.Ahmed Hamdi Tanpınar,Beş Şehir,İstanbul:Dergâh Yay.,1976,s.97
32.a.g.e.,s.99
33.a.g.e.,s.100

"Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dide-i ekvân olan âdemsin sen

O kadar mânalı olan Mevlevî selâmı Galib'in bu beytindedir. 34

"Konya'da bulunduğum yıllarda beni sık sık meşgul edenlerden biri de Şeyh Galip'ti.Mevlevî çilesinin bir yılını dergâhta geçirdi.Sanatına tam sahip olduğu devirlerde yazdığını tahmin ettiğim bir müseddesi vardır ki mevlevî âyininin bütün sembollerini,mevlevî mâcerasını kendisiyle beraber verir.

....
Gözüm dûş oldu gördüm bir gürûhî hep külâhîler
Aceb heybet aceb şevket aceb tarz-ı ilâhîler
....................." 35

Sezâî Karakoç (1933-) uslûp olarak,Şeyh Gâlib'i benimsediği gibi şiirlerinde sık sık ona atıflarda bulunur:

"Çağırdığım fecirde yoğrulacak bir yapı
Dumanlar içinde
Alevler içinde bir Şeyh Gâlib'dir ustası" 36

"Ve Şeyh Gâlib,yeniden iş başında şafakta
Yeni dünyanın ilk ustalarından
Benim dünyamın muştucularından
Alev,duman,kan ve gül içinde" 37

"Alev,duman ve kan içinde

Bir şafak yapısı belirsin önde
Şeyh Gâlib'in Dîvân'ı gibi
Yükselsin önümüzde yeni bir fecrin devleti" 38

Tâhâ Çağlar (1961-) "Şahdamarlarda" isimli şiirinde Şeyh Gâlib'i Türk Mûsikîsi'nin en büyük bestekârı Mustafa Itrî Efendi (1640-1712) ile birlikte zikreder:

"Çağlara akseder ruhlarınızdan

34.Ahmed Hamdi Tanpınar,a.g.e.,s.164
35.a.g.e.,s.165-166
36.Sezai Karakoç,Şiirler-IV,Diriliş Yayınları,s.7
37.a.g.e.,s.8
38.a.g.e.,s.13

Aşk veya bal rengi bir fecir

Seherimize na't-ı şerif getirir Galib Dede'den
Bir mecnun masalı dolaştırır şahdamarlarda
En içli nağmeleri taşır Itri'den
Bir sır gibi asırlardan asırlara

Sizin söylenmeyen şiirleriniz" 39

Orhan Pamuk,Kara Kitap isimli romanında da sık sık Şeyh Gâlib'e atıfta bulunur.Romanın bir yerinde Hüsn ü Aşk'ın konusu iğreti bir montaj anlayışı içinde yer alır:

"Birer ucundan tutarak okudukları kitapta anlatılan hikâye neymiş peki?Çok eski zamanlarda geçen hikayede aynı aşirette doğmuş bir kızla oğlanın hikayesi anlatılıyormuş.Bir çöl kıyısında yaşayan kızla oğlan,Hüsn ile Aşk,aynı gece doğmuşlar,aynı hocadan ders almışlar,aynı havuzun kenarında gezinmişler ve birbirlerine âşık olmuşlar.Yıllar sonra,oğlan kızı istettiğinde kabile büyükleri oğlandan Kalplar Ülkesi'ne gidip oradaki kimya'yı getirmesini şart koşmuşlar.Yola çıkan oğlan,ne dertlerle karşılaşmış:Bir kuyuya düşüp boyalı cadının esiri olmuş,bir başka kuyuda gördüğü binlerce suretten ve surattan sarhoş olmuş,sevgilisine benziyor diye Çin padişahının kızına kapılmış,kuyulardan çıkmış,kalelere hapsolmuş,takip edilmiş,takip etmiş,kışla boğuşmuş,yollar almış, izler,işaretler peşinden gitmiş,harflerin sırrına gömülmüş ve hikayeler anlatmış,hikayeler dinlemiş.Sonunda,kılık değiştirip hep onun peşinden gelen ve dertlerden kurtaran Sühan ona demiş ki: "Sen sevgilinsin,sevgilin de sen;hala anlamadın mı?" 40

F.MEVLEVİLİK İÇİNDEKİ YERİ

Türk Edebiyatı'nda en büyük Mevlevî şâiri olmak vasfını taşıyan Şeyh Galib,hayatı ve eserleri ile Mevlevîlik'in,dolayısıyla Osmanlı ilim ve irfan hayatının hatırı sayılır bir konumunda bulunmuştur.

1001 günlük çileden geçip "Dede" olan ve daha sonra 8 yıl Galata Mevlevîhânesi'nde "Şeyhlik" yapan Gâlib,Şerh-i Cezîre-i Mesnevî isimli eseriyle seçilmiş Mesnevî beyitlerini şerh ettiği

39.Sadık Yalsızuçanlar,Yeni Şiir Antolojisi,İstanbul:Yeni Asya Yayınları,1982,s.9
40.Orhan Pamuk,Kara Kitap,İstanbul:Cem Yayınları,1990,s.341

gibi,Es-Sohbetü's-Sâfiyye'siyle de Mevlevî âdâb ve erkânını kaleme almıştır.Şerh-i Cezîre-i Mesnevî,15.yüzyılda Muînî'nin Mesnevî-i Murâdiyye'siyle başlayan tercüme ve şerhler içinde önemli bir yer tutar.Ayrıca bir "Mevlevî Şâirleri Tezkiresi" olan "Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye'nin şiirlerini tespit etmesi onun bu vâdîde kararlı olduğunu göstermektedir.

Şeyh Gâlib'in Dîvân ve Hüsn ü Aşk'ı Tasavvuf'un,husûsiyle Mevlevîlik'in dünyâsını veren göstergeleri ihtivâ etmektedir.Bilhassa Dîvân'da başta Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî olmak üzere Mevlevî büyüklerini sık sık zikretmekte ve Mevlevî ıstılahlarını kullanmaktadır.

Hüsn ü Aşk'ta "Mi'râciyye" den sonra "Hz.Mevlânâ'ya Medhiyye" kısmı gelmektedir.Celâleddîn-i Rûmî için,

"Ser-tâc-ı gürûh-ı evliyânın
Şâh u Çelebîsi asfiyânın"41

"Feyz irdi Cenâb-ı Mevlevî'den
Aldım niçe ders Mesnevî'den"42

diyerek ona olan bağlılığını ifâde etmiştir.

Dîvân'da yer alan şiirlerden 3 Kasîde (M.5,6,6),1 Terci'-i Bend (M.61),1 Tahmîs (M.85),2 Mesnevî (M.114,115) ve 3 Rübâî (M-II.149) Mevlânâ'yı anlatmaktadır.Onun 3 Farsça gazeline 1 Farsça (M.87),2 Türkçe tahmis (M.88,89) yapan ve bir beytini Terci'-i Bend'inde (M.59) kullanan Şeyh Gâlib,Tezkire isimli mensur parçada (M.123) Mevlevî Tarîkatı'nın esaslarından söz etmektedir.1 Kasîde' de Matbah-ı Mevleviyye(M.7),4 Târîh'te Mevlevî-hâne (M.43,44,45) konu edilirken Mevlevî büyükleri olarak Şems(1 Terci'-i Bend),Sultan Veled(3 Rübâî),Sultân-ı Dîvânî(1 Terci'-i Bend),Yûsuf-ı Sîneçâk(1 Terci'-i Bend,1 Rübâî),İsmâîl Ankaravî(2 Kasîde,1 Kıt'a,2 Rübâî),Şeyh Ebû Bekr Çelebi(1 Tahmîs),Şeyh Nesîb Dede(1 Tahmis) yer almaktadır.

Dîvân'daki şiirlerin mânâ kâinâtında Mevlevî büyükleri ve Mevlevî ıstılahları müstesnâ bir yer tutar.

Mevlevî Büyükleri :

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî 218

41.Şeyh Gâlib,s.8
42.a.g.e.,s.91

Şems-i Tebrizî	50
İsmail Ankaravî	29
Dîvâne Mehmed Çelebi	7
Yûsuf-ı Sîne-çâk	14
Sultân Veled	16
Hüsâmeddin Çelebi	3
Ateşbâz-ı Velî	3
Selâhaddin-i Zerkûbî	2
Celâleddin Ergun Çelebi	2
Şâhidî	1
....	

Mevlevîlik'le Alâkalı Kelime ve Istılahlar :

Mevlevî	66	Hatt-ı İstivâ	1
Semâ	41	Hamûşân	1
Mesnevî	30	Berg-i Sebz	3
Matbah	19	Künbed-i Hadrâ	1
Külâh-ı Mevlevî	10	Kubbe-i Hadrâ	1
Merâm	8	Cem'-i Cem	1
Devr	7	Safâ-nazar	2
Hamûş (Hâmûş)	6	Dîvân-ı Kebîr	1
Yâ Hû	5	Sikke	1
Nev-niyâz	3	Samt	1
Mevlevî-hâne	2	Tennûre	1
Sema'-hâne	2	Ayn-ı Cem	1
Devr-i Veled	2	Fark	1
Çille	2	Safâ	151

Dîvân'da,"ışık" mânâsına kullanılan "çerâğ" kelimesi 100 defa,Mevlevîlerin birbirlerine devamlı hitap ettikleri "cân" kelimesi de 220 defa geçmektedir.

Mevlânâ'nın "Şems" mahlasını kullanmasını hatırlatacak bir husus da Şeyh Gâlib'in gazellerinin sonunda kendi ismiyle berâber Mevlânâ ve Şems'in isimlerini zikretmesidir.Diğer Mevlevî büyüklerini de bir iki örnekle bu pozisyonda görmekteyiz:

Mevlânâ C.Rûmî	43	İsmâil Ankaravî	2
Şems-i Tebrizî	27	C.Ergun Çelebi	1
Hüsâmeddin Çelebi	2	Dîvâne Mehmed Çelebi	1
Selâhaddîn-i Zerkûbî	2	Yûsuf-ı Sîne-çâk	1
Sultan Veled	1		

Bu husûsun bir tarîkat âdâbından kaynaklandığını söylemek mümkündür.43

Şeyh Gâlib'in böyle bir ortamda iken diğer tarîkatlara bakışı da dikkate değer mâhiyetttedir.

Nakşî şeyhi İsâ Efendi,Halvetî şeyhi Muhammed Efendi ve Kâdirî Gümüş Dede'nin vefâtına târihler (M-II.135) yazan Gâlib,ayrıca Kâdirî Tarîkatı'nın öncüsü Abdülkâdir-i Geylânî ile aynı tarîkattan Eşrefoğlu Rûmî ve Rüfâîliğin kurucusu Ahmed Rüfâî Hazretleri için iki kıt'a (M-II.142) kaleme almıştır.

İsâ Efendi'nin şahsında Nakş-bendiyye için "Hak bu kim ayn-ı kitâb u sünnet idi mesleki."/"Râbıtayla girsin âşıklar diyü dergâhına." derken Ahmed Rüfâî hakkında da şu hürmet ifâdelerini serdetmiştir:

"Fahr-ı sâdât-ı kirâm u pîşvâ-yı ârifîn
Mazhar-ı sırr-ı Halîl ü nuhbe-i ehl-i yakîn
Bülbül-i gülzâr-ı âteşgâh-ı aşk-ı lâ-yezâl
Hazret-i Ahmed Rüfâî râfi'-i a'lâm-ı dîn"

Mevlevî Şeyhi Gâlib Dede,bir meslek taassubu içinde değildir. Ehl-i Sünnet yolundaki bütün tarîkatlara muhabbetle bakmakta ve "Yalnız benim mesleğim haktır." anlayışına karşı olduğunu bu "târih" ve "kıt'a"larıyla göstermektedir.

G.SAN'ATI

1.Şiiri ve San'ata Bakış Tarzı

Şeyh Gâlib,Dîvân ve Hüsn ü Aşk'ında çeşitli vesilelerle san'atını övmekte ve diğer şâirlere meydan okuyacak kadar kendine güvenmektedir.

"Meydân-ı nazma çıkdı kalem Kahramân gibi
Aldı cihânı kabzaya sâhib-kırân gibi"(M.11)

"Muhâl add eylemişlerken gazelde şâ'irân-ı Rûm
Ben îcâd eyledim ol Şevket-âne tarz-ı eş'ârı"

43.Çift mahlaslar için bk.Kemâl YAVUZ,"Sultan II.Murâd Devri Mevlevî Şâirlerinden Muînüddîn Bin Mustafa ve Mesnevî Tercümesi", Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi-II (Prof.Dr.Harun Tolasa Özel Sayısı),İzmir:Ege Ün.Edebiyat Fak.Yay.,1983,s.183-184

"Kasîde semtin ihyâ itmedir sâyende maksûdum
Ferâmûş itdirem şâ'irlere Urfî-i sehhârı"(M.16)

"Yapmamışdır dahı mi'mâr-ı sühan ma'nâda
Bir benim fikr-i metînim gibi muhkem bünyâd"(A.38a)

"Togmamış rûh-ı kelâmım gibi bir tâze nefes"(A.38b)

Tevâzû ve mahviyetle Mevlevî Tarîkatında Şeyhliğe kadar yükselen Muhammed Es'ad,san'at vâdisinde ise tersi bir tavır içindedir.Başta,"Gâlib" mahlasını almış ve

"Şâ'irim ammâ hoş-âmedden berîdir meşrebim
Ben mûti'im tab'ımın sultân-ı istiğnâsına"(M.30)

"Bûy-ı ma'nî-i gurûr öyle gelir hâmemden"(M-II.98)

ifâdeleriyle övünmüştür.Bu,alışılmış şiir geleneğinin getirdiği bir husûstur.Ayrıca bu hâl,bir tezat teşkil etmeyip Küllî İrâde karşısında bir hiç olan Cüz'î İrâde'nin kendi içinde geniş imkânlara sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

"İstidâdına güvenen genç bir adam;tarikate sülûk etse,insânî münâsebetlerinde nefsi için en mütevâzı mevkii seçse bile,san'attan söz edilince,nefsinde İlâhî bir kudret hissedecektir.Gâliba tevâzuu her şey kabul edebilir;fakat "san'atkârım" demek aslâ!Gâlib,böylece pek az şâiri beğenebiliyordu." 44

"Kimdir sühan da'vâ iden geh şükr ü geh şekvâ iden
Gelsin beri gavgâ iden işte devât işte kalem

Ta'n eyleyen gelsin berü olsun benimle rû-be-rû
Nef'î'ye itmem ser-fürû ger himmetin olursa zam"(M.21)

"Gâlibim ol Kahramân-tab'ım ki ben rûh-ı Fehîm
Havf idip dürlü vaz'-ı dil-nevâz eyler bana"(M-II.4)

diyen Gâlib,Hüsn ü Aşk'ı için de benzeri sözleri sarfederek edebiyatta yaptığı teceddüdü dile getirmektedir:

"Tarz-ı selefe tekaddüm itdim
Bir başka lügat tekellüm itdim
....
Zann itme ki şöyle böyle bir söz
Gel sen dahi söyle böyle bir söz
....

44.M.Kaya Bilgegil,Hüsn ü Aşk,(Haz.Orhan Okay,Hüseyin Ayan), İstanbul:Dergâh Yayınları,1975,s.XV

Gencînede resm-i nev gözetdim
Ben açdım o genci ben tüketdim"45

Şeyh Gâlib'e göre şiirin vazifesi kâinattaki güzelliği ve o güzelliği temsilen mücerred sevgili'yi vasfetmektir."Cânân vasfıdır hele aslı tagazzülün."(M-II.73) diyen şâir,mecâzî değil hakîkî güzelliğin peşindedir.Bütün güzellikler,Sâni',Bedi',Cemîl,Latîf,Müzeyyin isimlerinin tecellisidir ve mutlak güzelliğe nisbetle su üzerindeki nakış gibidir.Gâlib,bunu

"Hüsnünün nakş ber-âb olduğun anla cânâ." (M-II.5)

mısraıyla ifâde eder.

Rûhun yaşadığını mutlak mânâda lisânın anlatması mümkün değildir.Bu,bir ummanın bir testiye sığması demektir.San'atçının yaptığı,kendi düşünce,duygu ve hayâllerini paradigmatik ve sentágmatik tercihlerle kelimelere yükleme cehdidir.Gâlib bu hâle dikkat çeker :

"Geh sühandan gehî hâsıyyet-i hâmûşîden
Gör neler söyler idim olsa mesâğ-ı elfâz" (M-II.62)

Şâir,gönül ehli,meşrebi hoş ve itidalli olmalıdır.(Şâir dime ehl-i dil dimektir / Hoş-meşreb ü mutedil dimektir.46) Gönül,hissiyâtın merkezidir.Şâir,gönülden gönüle köprüler kurabilen,hassas, mülâyim,ifrat ve tefrit hallerinden âzâde kişidir.San'atçı,hâricî âlemdeki sûretlerin iç âlemdeki akislerine ayna olabildiği nisbette başarılıdır.(Sâf kıl âyîneni kâbil-i aks-i suver it.M.71) Alem, büyük bir insan,insan ise küçük bir âlemdir.(Alemin mir'ât-ı âdemde misâlin bulmuşum.M.90)(Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen / Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen.M.70)

Şiirin vazifesi,iyiyi ve güzeli hissettirmektir.Çünkü güzel gören güzel düşünür.Temiz bir bahçede tenezzüh eden bir okuyucu, elbetteki kendini saf ve nezih bir dünyâda bulacaktır. Şâir,buna (Gül-zâr-ı nazmı hâme-i nâ-kâm tâzeler.M-II.36) mısraıyla işâret eder.Realizm,Sürrealizm gibi teşhir metodunu seçen edebî cereyanlara karşı Şeyh Gâlib,insan fıtratının istediği yolu dikkatlere sunar :

"Gâlib bu şi'r-i sâfını ahbâba eyle arz
İtsin zamîr-i pâklerin kîneden cüdâ"(M-II.5)

Edebî sözün iki husûsiyeti vardır :a.nükte,b.mazmûn.(Ol söz ki pür-nikât u mezâmîn-i hüsn ola.M-II.5) Nükte ve mazmûn,ferdî uslûb olan sözü kollektif uslûb sayılan dilden ayırır.

45.Şeyh Gâlib,s.90-91
46.a.g.e.,s.35

Şiirde esas unsur hayâl'dir.(Şâirin Gâlib tahayyül rütbe-i i'câzıdır.M-II.28) diyen Şeyh Gâlib,Sebk-i Hindî'nin mânâ husûsiyetlerinden biri olan "hayâlin genişleyip kuvvet kazanması" prensibini ortaya koymaktadır.Sebk-i Hindî'de söze göre ilk planda tutulan mânâ,geniş,derin,ince ve girifttir.Bir haddeden çıkan ince hayâller,girift bir şekilde düşünceye sarılıp mânâyı teşekkül ettirirler:

"Haddeden çeksin hayalin sonra sarsın re'yine
Kim vusul isterse lafz-ı dikkatin ma'nâsına"(M.30)

Türk Edebiyatında genel husûsiyetlerini 17.yy.da Şehrî,Nâ'ilî,İsmetî,Neşâtî ve Fehîm;18.yy.da ise Nedîm'de gösteren Sebk-i Hindî,Şeyh Gâlib'le en güçlü temsilcisini bulmuştur.Sebk-i Hindî'de dil,ince ve nâzik;söz,kısa ve dolgundur.Alışılmışın dışında olma endişesi,yeni kelimelerin yanında yeni terkiplerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.Gâlib'de,bilhassa mücerred sıfatlar ve müşahhas isimlerle kurulan orijinal terkipleri bol mikdarda görmekteyiz.Dîvân'dan aldığımız aşağıdaki örneklerde şaşırtıcı ve garip olduğu kadar aynı zamanda bize ince hayâllerin ve derin mânâların tedâilerini yaptıran husûslar da mevcuttur:

çeşme-i mihr(M.2) / mihr-i sadef(M-II.2) / kef-i efsûs(M.3) matla'-ı dîvân-ı sıhhat(M-II.2) / meh-i mazmûn(M.4) / ebrû-yı işâret(M-II.2) / gird-i hayret(M.4) / sikke-i nakd-ı revân(M-II.3) / kef-i nefs(M.6) / ser-levha-i cân(M-II.3) / gûş-ı kabûl(M.6) / âyîne-i vahy(M-II.3) / şule-i âvâz(M.6) / bûy-ı vefâ(M-II.4) /sebû-yı mâh(M.9) / dest-i efsûs(M-II.4) / bahr-ı şu'lezâr(M.10) / gerd-i istiğnâ(M-II.5) / sûmnât-ı hayâl(M.11) / mürg-i hâb-ı âlem-i âb(M-II.10) / rikâb-ı meh(M.12) / âteş-i yâkût(M-II.10) / fesâne-i gam(M.12) / safâ-yı nûr-ı sirişk(M-II.10) / bârika-i cûd(M. 14) / şerer-i na'l(M.14) / zevrak-ı lâle(M.16) / seng-i nişân-ı hâb(M-II.11) / asker-i ezhâr(M.17) / nûr-ı âteş-mizâc(M-II.11) / nigâh-ı rağbet(M.18) / peymâne-i hûrşîd(M-II.12) / mızrâb-ı sabâ (M.20) / bûy-ı ma'nâ(M-II.12) / reng-i safâ(M.20) / dûr-bîn-i şevk (M-II.13) / deryâ-yı ahter(M.24) / berk-ı nâle(M-II.19) / sürme-i dikkat(M.24,30) / tıfl-ı nağme(M-II.19) / dîde-i bînâ(M.30) / pîr-i endîşe(M-II.21) / kumâş-ı ma'rifet(M.3,II.105) / dîde-i ümmîd (M-II.23) / necm-i gîsû(M.33) / kumâş-ı nâz(M-II.24) / sihâm-ı re'y(M.34) / şerâr-ı nâle(M-II.24) / gül-i hûrşîd(M.36) / fevvâre -i ney(M-II.24) / leb-i bâm(M.51) / semend-i iştihâr(M-II.24) / hilâl-i sâgar(M.69) / sâkıyân-ı zehr-i minnet(II.24) / safâ-yı lutf-ı hayret(M.73) / vuzû-yı aşk(M-II.25) / şikest-i imtiyâz(M. 73) / hâne-i hûrşîd(M-II.26) / berk-ı hüsn(M.74,95) / nây-ı gelû (M-II.26) / tâb-ı temmûz-ı hicr(M.101) / etfâl-i eşk(M-II.27,31, 71,77) / şu'le-i cevvâle-i gamm(M.113) / sürme-i âvâz(M-II.28) /

mutrib-i va'd(M-II.28) / sürme-i gaflet(M-II.63) / sürme-i çeşm-i zafer(M-II.28) / şu'le-i âvâz(M-II.68) / tezerv-i nağme(M-II.28)/ mevce-i bûy-ı cünûn(M-II.71) / kumâş-ı hayâl(M-II.30) / târ-ı hayâl-i sevdâ(M-II.71) / gûş-ı sünbül(M-II.30) / âşiyân-ı bülbül-i efsûs(II.78) / pençe-i hûrşîd-i ma'nâ(II.31) / namâz-ı aşk(M-II. 82) / veled-i kalb(M.33) / hûn-ı gazab(M-II.93) / tıfl-ı güher(M-II.39) / gerd-i yetîm(M-II.95) / etfâl-i mısra'(M-II.39) / çeşm-i gevher(M-II.95) / kumâş-ı nigeh(M-II.40) / bûy-ı ma'nî-i gurûr(M-II.98) / Cibrîl-i hired(M-II.40) / şemsiyye-i gül(M-II.104) / şu' le-i cân(M-II.40) / âteş-i sahbâ(M-II.106) / sûret-i hayret(M-II. 46) / perde-i zencîr(M-II.107) / tıfl-ı dil(M-II.47,52) / zülf-i tahayyül(M-II.107) /sabûh-ı şefkat(M-II.48) / tıfl-ı mısra'(M-II. 108) / tezerv-i şu'le-i âh(M-II.52) / tıfl-ı sirişk (M-II.108) / nakş-ı hayâl-i sûret-i hestî(M-II.57) / beyza-i berk(M-II.108) / tıfl-ı mazmûn(M-II.129) / gevher-i seyyâle(M-II.109) / çeşm-i i' tibâr(M-II.144) / şems-i mey(M-II.109) /sûret-i istağnâ(M-II.145) dîv-i gamm(M-II.109) / mehtâb-ı berk (M-II.145) / mir'ât-ı fûlâd (M-II.115) / etfâl-i çemen(M-II.161) / zevrak-ı derûn(M-II.119) / vîrâne-i ferâgat(M-II.93) / bûy-ı telvîn(M-II.93) / dest-i merhabâ(M-II.112) / küfr-i şebistân(M-II.113)

2.Mûsikî

Şeyh Gâlib,Dîvân'ında mûsikî âletlerini ve ıstılahlarını bol mikdarda kullanmıştır.Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin de şiirlerinde mûsikî âletleri yer almaktadır.Mesnevî,"Bişnev in-ney" (Dinle ney' den) diye başlar.

Mûsikî Aletleri

kûs	1	celâcil	2
nây(ney)	84	tabl	2
kudûm	6	rebâb	10
tanbûr	27	çeng	5
kânûn	3	çegâne	1
şeş-tar	1	mûsikâr	4
kemân	5	nakâr	1
sâz	4	ûd	1
def	6		

Makâmlar

sûz-nâk	1	sünbüle	3
uşşâk	1	muhayyer	3
nev-rûz-ı acem	1	kûçek	1

yegâh	2	muhayyer sünbüle	1
büzürg	1		

Istılahlar ve Diğer Kelimeler

perde	4	hânende	1
santûr	1	na t-hân	1
kemâne	1	nevbet-hâne	1
mızrâb	4	gül-bâng	12
peşrev	1	yâ leyl-i Arab	1
hevâ	1	Farâbî	1
nefes	2	nağme	44
güfte	1	nevâ	9
taksim	22	sadâ	5
beste	5	terennüm	7
makâm	3	mûsikî	2
meşk	1	terâne	12
tahte-i santûr	1	nagamât	2
mutrib	7	elhân	1
ney-zen	3	hüsn-i savt	1
çal-	1		

3.Resim

Şeyh Gâlib'in hayâl dünyâsında renkler ve sûretler,ya bir benzetmenin ya da bir tasvirin ana unsurlarındandır.Şâir,hayâli bir kiliseye,orijinal mânâları da sûretlere secde eyleyen kâfirlere benzetir:

"Oldukça sûmnât-ı hayâlim suver-nümâ
Ebkâr-ı ma'nî secdeler eyler mugân gibi"(M.11)

Resim unsuru onda hakîkaten değil hayâlen görülür.(Feyz-i midâd-ı hâme-i yâkûtum eyledi / Evrâkı pür-nigâr sefîd ü siyâh u sürh.M-II.19) diyen Muhammed Es'ad,canlı tasvirlerle tablo gibi resimler yapar:

"Çadır çiçekleri zeyn itdi kuh u sahrâyı
Tagıldı taglara yek-pâre asker-i ezhâr"(M.17)

"Ayet-i mensûha el-hak eyleyip kilk-i kazâ
Zülfeler çekmiş berât-ı hüsnünün tuğrâsına"(M.29)

Renkler

beyâz	9	zerd	6
sefîd	25	kebûd	12
beyzâ	7	lâceverd	4
ak	2	yeşil	4
al	24	sebz	38
sürh	18	ahdar	2
ahmer	1	hadrâ	7
kızıl	4	kara	7
penbe	2	siyâh(siyeh)	97
elâ	1		

Ayrıca,isimlere getirilen [gûn],[fâm] ve [reng] kelimeleriyle teşekkül eden renk isimleri de vardır:

şeb-gûn	1	şafak-gûn	3
anber-fâm	1	reng-i gül	1
ayîne-fâm	1	gül-fâm	1
reng-i hınâ	3	gül-gûn	25
asumân-gûn	1	gül-reng	5
kâfûr-fâm	1		

Ressâmlar ve Resim Kitapları

Bihzâd	9
Mânî	4
Erjeng	6

Resimle Alâkalı Kelimeler

nakş	37	tasvîr	8
nukûş	9	tezhîb	1
münakkaş	3	nigâr-hâne	2
Nakş-ı Şîrîn	1	tasâvir	1
Sûret-i Şîrîn	1	boya-	2
nakkâş	4	boyan-	4
nakkâş-ı Çîn	47	elvân	2
Nakkâş-ı Ezel	1	nigâr	3
Nakş Ber-âb	2	televvün	1
reng	109	levn	2
resm	2		

H.ŞEYH GÂLİB ÜZERİNE MÜNÂKAŞALAR

1.Şiirlerinin Edebî Kıymeti

Şeyh Gâlib'in şiirlerinin edebî kıymetinden söz edenler,onu muhtelif kategorilere göre değerlendirirler.Bu görüşleri şu başlıklar altında toplamak mümkündür:

a.Büyük bir şâir değildir.

Süleyman Nazif,"Şeyh Gâlib'in meziyyât-ı edebiyyesini ahlâfı olan eslâfımız takdir edememişdi.Bunu en evvel keşf ve i'lân eden üstâd Ekrem'dir"(47) diyerek Tanzimat'la başlayan "Eski Şiir"i inkâr cereyânına dikkat çeker.Bu hususta Nâmık Kemâl hayli iddialıdır:

"İçlerinden Şeyh Galib'i Hüsn ü Aşk'ından maada hiçbir eseri için,Kânî'yi ciddî olarak yazdığı şeyler için pek kolaylıkla büyük şâirlerden addedemem.İsmini saydığım ve hele saymadığım zevat bütün bütün adidir." 48

"İnkâr etmem .Hüsn ü Aşk güzeldir.Fakat hayalât-ı şâiranenin geceli gündüzlü iktibas edeceği envar için mânevi birer mihr ü mah olan hüsün ve aşk tasavvuru kadar güzel değildir.Eğer Şeyh Galip yalnız Hüsn ü Aşk'ı yazmış olsaydı da sair âsarı meydanda bulunmasaydı zannımca yine Fuzuli'lere,Nef'i'lere terdif olunamazdı. Divanına bakılırsa ikinci derecede bulunan şairlerin bile pek kolaylıkla arkasından gidilebileceğine ihtimal verilmez." 49

Abdülhalim Memduh,Gâlib'in Dîvân'ını değersiz bulur.Hüsn ü Aşk'ı 21 yaşında yazdığını söylerken de büyük bir hatâya düşer:

"Asâr-ı sâ'iresi i'tibâriyle Şeyh Gâlib'e şâ'ir dinilmek lâzım gelse,Nâbî'den dûn bir şâir olurdu...Bir büyük dîvân'ı dolduran eş'âr-ı sâ'iresi arasında o kadar acâ'ibe tesâdüf olunur ki,(Hüsn ü Aşk) gibi bir nâdireyi vücûda getiren o fikrden o acâ'ibin sudûruna insan hayret eder.Daha garîbi şudur ki,kendisi 21 yaşında Hüsn ü Aşk'ı yazdığı halde âsâr-ı sâ'iresi(ni) daha sonra yazmışdır." 50

47.Süleyman Nazif,Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912),No. 121,s.5

48.Necmeddin Halil Onan,Nâmık Kemâl'in Tâlim-i Edebiyat Üzerine Bir Risâlesi,Ankara:1950,s.27

49.a.g.e.,s.27-28

50.Abdülhalim Memduh,Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye,İstanbul:1303,s. 61

"Şeyh Gâlib,(Hüsn ü Aşk)da bil-münâsebe eslâf-ı şu'arânın bir ikisini istihfâf etdiği halde Dîvân'ı muhteviyâtında yine o yoldan ayrılamamış ve hattâ istihfâf ve istihzâ etdiği zevâtdan Nev'î ve Yahyâ'nın isti'mâl itmedikleri (ayag-ı yâkût !!) gibi şeyleri kullanması sezâ-yı dikkat garâ'ibden ma'dûd bulunmuşdur." 51

b.Hüsn ü Aşk edebî kıymeti hâiz bulunduğu halde Dîvân'daki şiirler pek başarılı değildir.

Recâizâde Mahmûd Ekrem,"Her ma'mûre-i bahârın kenâr u miyânında nâbit ve sâbit has u hâşâk gibi"(52)âdiyâttan şeylerin onda görülebileceğini söyler ve Hüsn ü Aşk'ı Dîvân'dan üstün tutarken bir derece daha insaflı davranır:

"Hazret-i Şeyh'in mâ'nevî bir bezm-i nûş-â-nuş-ı mahabbeti, câzib bir şekl-i maddîye koyarak,ta'bîr-i digerle,bir hüsn-i mücerred-i hakîkiyi kisve-i dil-firîb-i mecâzî ile giyindirerek kendi rûh-ı mübârekini ser-şâr eden neşve-i cân-fezâ-yı ulvîden rûhunda kâbiliyyet olan her tâlib-i zevk-i sermedîyi nasîbdâr etmeye himmeti ne bâhir kerâmet-i şâirânedir." 53

"Ekserisi tasavvuf yolunda olan kasâid ve gazeliyyâtı sâir emsâline o derece fâik şeyler değil ise de Hüsn ü Aşk'ı Manzûme-i Leylâ vü Mecnûn" gibi müellifinin sermediyyet-i nâmına tekeffül edecek bedâyi'-i nâdiredendir....Viktor Hügo'nun ba'zı âsârında görüp de hayrân kaldığımız o kasvetli kasvetli müşa'şa' hayâllerin, o korkunç korkunç dil-pesend tasavvurların ba'zı nezâirini Hazret-i Şeyh'in Hüsn ü Aşk'ında görebiliriz.Ziyâ Paşa merhûmun Hüsn ü Aşk ve müellifi hakkındaki :

Gelmişdir o şâir-i yegâne
Gûyâ bu kitâb içün cihâna

sözü doğrudur." 54

"Şeyh Gâlib,kasîde ve gazelde vâkıa fevkal'âde bir iktidâr gösterememiş ise de bu da i'tikâd-ı hakîrânemce o zemînleri cevelân-ı tabîatına müsâid bulmadığından neş'et etmişdir." 55

51.Abdülhalim Memduh,a.g.e.,s.62
52.Recâizâde M.Ekrem,Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912), No.121,s.5
53.a.g.d.,s.5
54.Recâizâde M.Ekrem,Kudemâdan Birkaç Şâir,İstanbul:1305,s.52-54
55.a.g.e.,s.56-57

c.O,her iki eseriyle de büyük şâirdir.

Süleyman Nesîb,"Bence bu iki şâir-i muhterem (Şeyh Gâlib ve Abdülhak Hâmid) kehkeşân-ı san'atın yek-mâye iki seyyâre-i bedâyi'-nisârıdır ki aralarında zaman ve muhitden başka fark yoktur." (56)derken Celâl Sâhir de şu takdirkâr sözleri kullanır:

"Hüsn ü Aşk şâiri Türk Edebiyatı'nın en büyük mutasavvıfı, samedânî mübhemiyetin,nâyî remz ve cezbe ile inleyen en füsunkâr müterennimidir.Onun hayâli renk,âhenk,râyiha ile meşhûn bülend ve kudsî bir iklimdir ki ufuklarından esen her nesîm gözleri kamaşdırır,kulakları okşar ve meşâmmı ta'tîr eder." 57

M.Fuad Köprülü,Gâlib'in Dîvân'ını küçümseyenleri sert bir dille tenkid eder :"Harâbât'da,meselâ Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk için cihâna geldigi yazılmış diye herkes zavallının eş'âr-ı sâiresine kıymetsizlik isnâd ederler.Halbuki bunlar arasında Gâlib'in Dîvân'ınını tedkîk etmek şöyle dursun hattâ görenler bile pek azdır." 58

Köprülü,Şeyh Gâlib'e verilen hayal kâbiliyetini ifâde için "Yaratıcı muhayyilenin ondaki kadar yüksek tezâhürlerine alel-âde bir şâirde değil,büyük san'atkârlarda bile az tesâdüf olunur." demektedir.59 "Onun İlâhî nây-ı san'atından çıkan nağmeler,meçhûl bir iklimin cûy-bârlarından dökülen billûr sesler gibi temîz ve tirâşîde,yıldızlı göklere yükselen pür-huşu' akşam ezanları kadar derin ve düşündürücü idi."(60)"Hüsn ü Aşk'ın sahîfesinde meşhud olan renk ve hulyâ şu'leleri Dîvân'ında da mevcûd.Şevket-i Buhârî'nin İrân menâtık-ı şi'rinden topladığı renk ve râyiha çiçeklerini Galib'in hıyâbân-ı hulyâsında başka elvân ile müzeyyen görmek,başka iklimlerin vahşî nazarlı âhûlarını o İlâhî şükûfezârlar arasında temâşâ etmek Şeyh'in büyüklüğünü aslâ tenkîs edemez." 61

56.Süleyman Nesîb,Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912),No. 121,s.6

57.Celâl Sâhir,Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912),No.121, s.6

58.M.Fuad Köprülü,"Türk Edebiyatı Târihinde Usûl",Bilgi,Teşrîn-i Sânî 1329(Kasım 1923),S.1,s.47

59.M.Fuad Köprülü,"Şeyh Gâlib'e Dâir",Yeni Mecmua,C.III,S.59, 29 Ağustos 1918,s.123

60.M.Fuad Köprülü,"Tetebbuât-ı Edebiyye:Şeyh Gâlib",Servet-i Fünûn,C.43,S.1117,18 Teşrîn-i Evvel 1328,s.582

61.M.Fuad Köprülü,Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912),No. 121,s.8

Gâlib'in hayrânlarından Ahmed Hikmet Müftüoğlu,onun "Bir diyâr-ı hayâlde muattar bir gül yağmurunun feyziyle ruhunun açıla açıla penbe şafak bulutlarına bürünmek için yükseldiğini duyar gibi olur."(62)diye tavsif ettiği hayâlini ve uslûbunun güzelliğini nazara verir:

"Gâlib'de hisden ziyâde hayâl vardır.Fakat bir hayâl ki dâimâ parlak ise de incedir,her zaman derin ise de nâzikdir,ba'zan mu'akkad ise de düşündürücüdür.Hayâlde iğrâk en derin bir meziyyetdir...Gâlib Dede merhûm evvel emirde tezâd ve iğrâk,renk ve âhenk ve hayâl-i muhâl şâiridir.Bülbülden ziyâde gülün meftûnudur. Aşkdan fazla hüsne mâildir.Hassâs olmakdan ziyâde hayâlîdir.Hüsn ü Aşk'ında en çok kullandığı (gül-câme,gül-şu'le,gül-füsûn,gül-mîh,gül-çemen,gül-bûse,gül-arak,şemsiyye-i gül) terkibleriyle Hüsn ü Aşk'ın huzûrunda rûh mutâli' bir diyâr-ı hayâlde bârân-ı gülün feyziyle açılır,uçar,mâvi göklere doğru dalar.Gâlib,kendisine mahsûs bir lehçe ile cidden bir başka lisân,lisân-ı hayâl tekellüm etmişdir." 63

"Şeyh Gâlib'in (Bir şu'lesi var ki şimdi cânın / Fânûsuna sığmaz âsmânın) mısraları lirizmin en mükemmel bir târifidir."64 diyen Yahyâ Kemâl,"Şeyh Gâlib'i aşk ve cezbe şâiri olarak görür:

"Gâlib Dede aşkı öyle bir cezbede duyar ki gözler kamaşır." 65

Ahmed Hamdi Tanpınar,Gâlib'in avize gibi renk ve ışık dolu bir yeni şiiri getirdiğini ve ilhâmının iç mekanizmasına daha çok Nâilî'nin tesir ettiğini söyler:

"Şiirimizde mevlevî ananesinden yetişmiş büyük sanatkârlardan biri olan Şeyh Galip,muasırlarından âdetâ yeni denebilecek bir sanatla ayrılır.Bu çok bilen ve bildiğini her zaman ince bir zevk halinde vermese bile,onu büyük hayalci kudret ile gizlemenin sırrına sahip olan bir sanattır.

Şeyh Galip'te en ziyade dikkat edilecek olan nokta,çok genç yaşta,bir dilin üzerinde ve onu değiştirmek için,şuurlu bir gayret sarfetmesidir:

62.Ahmed Hikmet,Hak(İlâve),29 Haziran 1328(12 Temmuz 1912),No. 121,s.6

63.Ahmed Hikmet,Türk Yurdu,C.5,S.30,s.562-563

64.Yahyâ Kemâl Beyatlı,Edebiyata Dâir,İstanbul:Yahya Kemâl Enstitüsü,1971,s.35

65.a.g.e.,s.54

Tarz-ı selefe tekaddüm ettim
Bir başka lisan tekellüm ettim

diye övünen şairlerin bütün eseri bu lisan mihveri üzerinde döner.

Mevlevî tarikatinden oluşu onun tasavvufî lügatin istiare ve mecaz imkanlarından faydalanmasını temin etti.Böylece telkinkâr unsurlar ile son derece zengin bir anane,bu nadir ve girift hayaller dövücüsünün şiirine yardım etmiş oldu." 66

Ali Nihad Tarlan'a göre o rûhunun orijinalitesi ile birinci safta yer alan bir şâirdir:

"Galip,hakikaten kendi dediği gibi şiirin pek kuvvetsiz bir devrinde yetişti.Maamafih,o büyük kudret ve şöhretini bu kudretsizliğe medyum değildir.

İn dem ki zi şâirî eser nîst
Sultân-ı sühan menem diger nîst

dediği zaman bu dava ettiği sultanlık körler memleketinde şaşıların hükümdarlığına benzemez.O her hangi bir devirde yetişseydi,ruhunun orijinalitesi,onu derhal birinci safa geçirirdi." 67

"On sekizinci asrın sonunda yetişen Şeyh Galib'de bu edebiyat hakikaten kemâlini buluyor.O derecede ki,artık bir hamle daha yapsa idi klasik mazmunlar tamamen ortadan kalkacak ve anlaşılmaz bir hale gelecekti." 68

Mehmet Kaplan,Galata Mevlevîhânesi'nde verdiği bir konferansta onun şiirlerinde estetik ve fikrî derinliğin ön planda olduğunu söyler:

"Şeyh Gâlib,Divan edebiyatının en sanatkâr şairlerinden biridir.İnce bir dikkatle bakılırsa,onun her beytinde ince sanatlar görülür.Fakat o,bu ince sanat oyunlarıyle derin bir fikri de ifade eder." 69

66.Ahmed Hamdi Tanpınar,"Avize Gibi Renk ve Işık Dolu Şiir",Şadırvan,22 Nisan 1949,S.4,s.7
67.Ali Nihad Tarlan,Şeyh Galib,Hayatı ve Şiirleri,Ankara:1939,s.4
68.Ali Nihad Tarlan,Edebiyat Meseleleri,İstanbul:Ötüken Neşriyat, 1981,s.46
69.Mehmet Kaplan,Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar,İstanbul: Dergâh Yay.,1987,s.30-31

"Şeyh Galib,en derin fikirleri en güzel şekilde ifade etmiş büyük bir Türk şâiridir.O aynı zamanda,yüzyıllar boyunca devam eden bir kültür geleneğini ve çağının meselelerini de kendi içinde birleştirir.Galib'in üstünlüğü,kendi ruhunda insanlığın derin duygularına,Jung'un deyimi ile,arşetiplerine inebilmiş olmasıdır." 70

Mustafa Miyasoğlu,"Şiir geleneği daha Şeyh Galib döneminde söz konusu edilen tıkanıklığı yaşıyordu.Galib Dede divan şiirinin iç dünyasını değişik bir ses ve hayal düzeniyle yeniden harekete geçirip bu tıkanıklığı bir dönem araladı..."(71)diyerek onun târihî çizgideki yerini gösterir.

d.Sembolist veyâ Empresyonist'tir.

Muhammed Es'ad'a "sembolist" diyenler çoğunluktadır.(72)(Şehâbeddîn Süleymân,Ahmed Hikmet,Ali Nihad Tarlan,Asaf Hâlet Çelebi, Vasfi Mahir Kocatürk) M.Kaya Bilgegil ise onun uslûbunun Sembolim'e değil Empresyonizm'e yakın olduğunu söyler. Şehabeddîn Süleymân,onu sembolizmin temsilcisi olarak görürken Viktor Hugo'ya ve Alfred de Möse'ye benzetmenin yanlışlığına dikkat çeker:

"Birinci devr-i edebî içinde yeni bir meslek-i edebî ihdâs ile zekâ ve dehâsını gösteren Muhammed Es'ad Gâlib Dede Fransızların (symboliste) dedikleri (remziyyûn)un reisidir." 73

"Şâir bu eserinde (senbolizm)in gideceği,uçacağı nukâta kadar gidebilmiş,ilerlemişdir." 74

"Fuzûlî ne kadar hassâs ve kalbini dinlemiş bir şâirse Gâlib de o kadar ma'kûsudur.Biri kalbini dinliyor.Digeri hayâlini ta'kib idiyor...Gâlib Dede mesleki i'tibâriyle garb udebâsıyla mukâyese edilmek istenildiği zaman (symboliste = remziyyûn) ile mukâyese idilmek lâzımdır.Viktor Hugo'ya müşâbih olmadığı gibi Nâcî merhûmun dediği gibi Alfred de Möse ile de müşâbeheti yokdur." 75

70.Mehmet Kaplan,a.g.e.,s.38

71.Mustafa Miyasoğlu,Muhacir,İstanbul:Suffe Yayınları,1982,s.147

72."Bâliğ olmadan belîğ olmak derecelerinde tabîat-ı feyyâzânenin mazhar-ı semâhatı olmak husûsunda Şeyh Gâlib Viktor Hugo'yu hatırlatır."(Ferîd Vecdî,Donanma,Ağustos 1327,No.18,s.1621)/Ali Nihad Tarlan,Edebiyat Meseleleri,İstanbul:Ötüken Neşriyat:1981, s.32

73.Şehâbeddîn Süleymân,Târih-i Edebiyât-ı Osmâniyye,İstanbul:1328 s.220

74.a.g.e.,s.224

75.a.g.e.,s.230

Şeyh Gâlib'i diğer büyük şâirlerle mukâyese eden M.Kaya Bilgegil,onun uslûbunun sembolizme değil empresyonizme yakın olduğunu belirtmektedir:

"Fuzûlî'deki iç ürpermesi,Bakî'deki şekil insicâmı,Nef'î'deki dil salâbeti,Nedîm'deki şehirli zerâfeti (Mevlevî asâleti de fazlası olmak üzere)... bunların hepsi Gâlib'de mevcut." 76

"XIX.yy.ın II.yarısından sonra Fransa'da görülecek impressioniste üslupla Gâlib'in,daha uygunu,Hüsn ü Aşk'ın üslubu arasında bâzı ortak noktalar vardır.

(Vaktıyla Müftüoğlu Ahmed Hikmet Bey,Eslâfta Dekadanlık makâlesinde,Şeyh Gâlib'in de symolique şiirler yazdığını ileri sürmüştü.İddianın gerçekle hiçbir alâkası yoktur.)" 77

"Gâlib,bâsıraya bağlı (image) simetrisi ile hârikulâde (arabesque) çizmiş bir şâirdir." 78

Asaf Hâlet Çelebi,Türk Yurdu dergisinde neşrettiği seri makalelerinde Şeyh Gâlib için enteresan tespitler yapar:

"Mevleviliğin Türk câmiası içinde sanat,fikir ve şiirde asırlar boyunca yaptığı ruhî ve hissî tesirlerin en mütekâmil bir hale getirdiği bir devirde XVIII.asrın ikinci yarısında yetişen ve XIX.asrı görmeden ölen Galib'in edebiyatımıza yepyeni,bambaşka bir hava ile girdiğini,âdeta Mevlevî hususiyetlerini şahsında sembolleştiren,Mevlâna'nın berrak ve coşkun ruhunun heyecanlarını daima yenileşen ve değişen güzellikleriyle aksettiren bir ayna gibi karşımızda buluruz.Galib renk renk nurların kaynaştığı bir âlemdir.Şiirinden renklerle beraber musikiler dağılır.Galib ıssız bir gece içinde ılık bir bahçede bir havuz kenarında yanan bir meşaledir.Etrafına garip hayaller yaşatır." 79

"Alışılmamış bir hayal dünyasının kapılarını açan Şevket İran'da nasıl yepyeni bir alâka toplamışsa onun gibi cesur,yeni bir hüviyetle ortaya çıkan Galib de bizde herkesi şaşırtmıştı.Esasen Galib'de Şevket'te bulunmayan bir hususiyet de vardı ki,buna da senbolizme olan meylidir diyebiliriz.Galib'in senbolizmi Şevket'inkinden daha ayrı bir istikametteydi.Onda Mevlâna'nın aç-

---

76.M.Kaya Bilgegil,s.XVII

77.a.g.e.,s.XXIV

78.a.g.e.,s.XLVII

79.Asaf Hâlet Çelebi,Türk Yurdu,Aralık 1956,S.263,s.438

tığı görülmemiş güzelliklerle dolu bir his ve heyecan âlemi vardı." 80

"Bence Galib Dede Senbolizma'dan çok Türk edebiyatında Mücerred'i mektep haline sokan ilk ve büyük şairdir." 81

Vasfi Mahir Kocatürk,nesir diline aktararak neşrettiği Hüsn ü Aşk'ın önsöz'ünde Gâlib'in san'atını şöyle değerlendirir:

"Şeyh Galip,edebiyatımızda nezih ve vakur bir içliliğin,asil bir ruhun,olgun bir tefekkürün ve son derece titiz bir sanatkârlığın ebedî timsalidir...Eski edebiyatın bütün mazmunlarını büyük bir ustalıkla,çok kere de daha canlı ve daha asrî bir şekilde ifâde etmiştir.Bununla beraber ebedî şiirin özüne ait hamleleri Nedim'in yaptıkları kadar parlaktır.Üslubunda modern sembolizmi andıran bir renk ve âhenk bolluğu ile dolgunluk ifade eden bir müphemlik görülmektedir ki bu da klasik şark edebiyatındaki an'anevî vuzuhtan ilk defa ayrılan bir hususiyet,şeklî âhenkten iç musikiye doğru giden bir temâyül ve Galib'in kendi zevkiyle bularak mukaddimede şuurlu bir prensip halinde söylediği yeni bir estetik çeşnisidir." 82

2.Şeyh Gâlib ve Şia

Şeyh Gâlib'e "Alevî" vasfını isnad edenler onun ehl-i beyt muhabbetiyle söylediği şiirlerini delil kabul etmişlerdir.İlk planda;"Murtazavîyiz"(M.79) ve "Alevîyiz"(M.79) diyen bir şâirin "Alevî" sayılması doğrudur.(Bu,Ehl-i Sünnet'in itikâdıdır.İmâm-ı Şâfiî de aynı şekilde söyler.)

Ehl-i Sünnet itikâdına sahip her mü'min Hz.Ali (K.V.)yi sever.Çünkü o,her şeyden önce sahâbe-i kirâmdandır.Hz.Muhammed (S.A.V),bir hadîs-i şerîfinde "Benim ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz."buyurmuştur.Buna ilâveten Hz.Ali,ehl-i beyt (Hz.Muhammed,Hz.Ali,Hz.Fâtıma,Hz.Hasan, Hz.Hüseyn)tendir.Peygamber Efendimiz'in nesebi Hz.Fâtıma'yla devam etmiştir.Bu mânâda her bir mü'min "Alevî"dir.Şeyh Gâlib de bunu bir mısra ile hülâsa eder:

"Tâ da'vî-i mihr-i neseb-i pâkle geldik."(M.79)

80.Asaf Hâlet Çelebi,a.g.d.,Haziran 1957,S.269,s.924-925

81.Asaf Hâlet Çelebi,"Galib Dede",Ses,1941,S.6,s.15

82.Vasfi Mahir Kocatürk,Şeyh Galip,Hüsn ile Aşk,İstanbul:Ahmet Halit Kitabevi,1944,s.9

Bütün bunlara mukâbil bir Şii,başta Hz.Ebû Bekr olmak üzere Hz.Ömer,Hz.Osman,Hz.Aişe ve Hz.Muâviye(R.A.) gibi büyük sahâbeleri sevmez.Halbuki Şeyh Gâlib,Hz.Ebû Bekr için yazdığı na'tında bu anlayışa karşı olduğunu şu kararlı beytiyle ifâde eder

"Pîşvâ bilmeyen ol zâtı Müselmân olmaz
Lafz-ı tevhîde meger sûret-i lâdır Sıddîk"(M.5)

Bir rübâîsinde Hz.Ebû Bekr(R.A.)e bağlılığının bir sebebini de Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin onun soyundan gelmesiyle izah eder.Ayrıca Hz.Ebû Bekr'in,Çâr-yâr-ı Güzîn(Hz.Ebû Bekr,Hz.Ömer,Hz. Osman,Hz.Ali)e ser-dâr olduğunu söyleyerek Şiaya reddiye yazar:

"Sıddîk ki çar-yâra serdâr oldur
Sultân-ı Rusülle ruz u şeb yâr oldur
Hem pir-i tarik-i zümre-i ehl-i hafa
Hem cedd-i Cenâb-ı Monlâ Hünkâr oldur."(M-II.148)

Şeyh Gâlib,halifelik sıraları,Şia tarafından kabul edilmeyen Hulefâ-i Râşidîn'i ehl-i sünnet'in görüşü çerçevesinde bir arada zikreder:

"Pâye-i sıdk u safâda mihr ü meh Bû Bekr Ömer
Dahı Zinnûreyn-i lutf ile mübeşşir ruz u şeb."(M.3)

"Bû Bekr Ömer Osmân u Alî yârlarındır."(M.76)

O,"Al-i Resûl" muhabbetini taşırken kendini çâr-yâr-ı güzîn' in ayağının toprağı olarak görür.Bu husûstaki samîmiyetini yeminle teyid eder.

"Ben âl-i Resûle cân-sipârım bi'llâh
Dâmân-ı mahabbetde gubârım bi'llâh
Bû Bekr Ömer Osmân u Alîdir şâhım
Hâk-i kadem-i çihâr-yârım bi'llâh."(M-II.148)

Şeyh Gâlib'in bunlara ilâveten Hz.Ali(R.A.) muhabbetini husûsî olarak ortaya koymasının bir diğer sebebi de Mevlevîlik'in tarîkat şeceresi itibâriyle Hz.Ali'ye dayanmasıdır.Gâlib'in Es-Sohbetü's-Sâfiyye'deki izâhını buraya alıyoruz:

"Müellif risâlesinde (Hazretin nisbet-i aliyyesini zikr ettim.) diyor.Derim ki :[Aliyye] lafzında ibham vardır.Zira,Mevlânâ'nın nesebinde iki,nisbetinde de iki taraf mevcuttur.Bekriyye tarafı peder cihetinden olmakla nesebde Aleviyye'den kuvvetli,Şemsüd-din-i Tebrîzî cihetinden de,Aleviyye tarafı,nisbette Bekriy-

yeden daha kuvvetlidir.Bana böyle telkin edildi.Amma kavmin zikr ettiği silsile kemâl-i şöhretine,sayıda suhûletine ve kâffenin re'isi Hazret-i Cüneyd-i Bağdâdî'ye ittisâline mebnî daha kolaydır.Bekriyye silsilesini hâsseten nisbette zikr etmemeleri silsile-i nesebde münderic ve onun esbabı hafiyye eshâbından olmakla gizli bulunduğundan dolayıdır.**Bizim tarikimize isteyen Bekriyye isteyen de Aleviyye desin,mana birdir.**" 83

Netice olarak diyebiliriz ki ; Şeyh Gâlib ehl-i sünnet'in esaslarına bağlı bir Mevlevî'dir.Diğer ashâba dil uzatmadan sahâbe hudutları çerçevesinde Hz.Ali(R.A.)yi medh etmek,bu tespitle bir tezat teşkil etmez

3.Beyhân Sultân

Beyhân Sultan(1765-1824),III.Selim'(1761-1808)in kızkardeşi ve Mihrşâh Sultân(V.1805)ın kızıdır.Şeyh Gâlib'in,Dîvân'ında husûsî bir itinayla Beyhân Sultan'a yer vermesi,aralarında derin bir aşk ve alâka olduğu tevillerine yol açmıştır.

Hiç bir resmî kayıtta izine rastlanmayan Şeyh Gâlib-Beyhân Sultân ilişkisi,Mevlevîler arasında söylenen rivâyetlerden öteye geçememiştir.Ahmed Hikmet bu konuda şöyle der:

"Gâlib'in ilk defter-i eş'ârını Beyhân Sultân teclîd ve tezhîb ile medh-i Selîm Hân'ı ve Sultân Beyhân'ı muhtevî ufak bir kasîdesi içün bir kise derûnunda on bin altun ihsân eyledigi mervîdir.Gâlib merhûm ise bu ihsânlar,bu gâibâne iltifâtlardan dolayı Sultân-ı Alî-şâna karşı dâimâ gönlünde bir tebcîl-i âteşîn saklardı.

İhtimâl ki bu kadar teşvîkler mukâbilinde Gâlib Dede hücre-i samîmiyyetine çekildigi zaman:

Ah kim düşdü gönül bir şeh-i âlî-câha
Reh-nümâ her keremi bin elem-i cângâha
Söylenilmez bu ne hem-râza ne de hem-râha
Fursatım yok ki diyem sûz-ı dilim ol mâha

Derd-i hasretle neler çekdigimi ben bilirim
Yarama şimdi ne zehr ekdigimi ben bilirim

83.Ahmed Remzi Akyürek,En-Nüshatü'ş-Şâfiyye fî Tercemeti's-Sohbeti's-Sâfiyye(İbrahim Kutluk,"Şeyh Galib ve As-Sohbet-üs-Sâfiyye",Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,1948,C.III,S.2,s.40)

zemzeme-i âteşîniyle hisiyât-ı harîmini gizlice tertîl eylerken, yine râz-ı ye'sini izhâra muvaffak olamayacagını anlayarak,o sırada tanzîm eyledigi:

....

beyt-i Fârisî'sini,belki bir âh-ı sâf ile,evrâk-ı perîşânı arasına kayd ve tevdî eylemiş olmalıdır." 84

Asaf Hâlet Çelebi,bunun sebebini "Al-i Osmân'dan bir sultanla geçen aşk mâcerâsını yazmak eski terbiyeye muhâlif olduğundan bahsedilmemesi tâbiî idi."(85)diyerek izaha çalışır.

Bir edebiyat târihçisi de aynı paralelde hüküm verir:

"Dîvân'ında Beyhân Sultâna yazdıgı medhiyyeler müşârün-ileyhâya râbıtasının sâdece bir alâka-i tâbiiyyetden ibâret kalmadıgı,kalbî bir irtibât derecesine yükseldigi zehâbını vermektedir." 86

Beyhan Sultân için 4 kaside,1 Terci-i Bend ve 4 Târih(3 kasr, 1 sâhil-serây dolayısıyla) yazan Şeyh Gâlib,III.Selim'in diğer kardeşi Hadîce Sultân için sadece 1 Târih (1 sâhil-serây dolayısıyla) kaleme almıştır.Dîvân'da en çok geçen kadın isimleri,Leylâ(22),Mihrşâh Sultân(18) ve Beyhân Sultân(16)dır.Hadîce Sultân'ın adı ise 2 defa zikredilmiştir.Mihrşâh Sultân,III.Selim'in ve Beyhân Sultân'ın annesidir.İsmi,yaptırdığı mîmârî eserler sebebiyle Târih ve Beyitlerde geçmektedir.Beyhân Sultân ise,III.Selim'den sonra kendisine en çok kaside takdim edilen kişidir.Ayrıca Gâlib'in en samîmî şiirleri sayılan terci-i bendlerinden birinin mevzusunu teşkil eder.Bu kıyaslar göstermektedir ki Şeyh Gâlib,Beyhân Sultân'a husûsî bir ilgi göstermiştir.

Bir kasidesinde;

"Sultân lafzı Hazret-i Beyhân'a yaraşır.
Kim ceyb-i lutfu kıldı zer-i nâbı selsebil"(M.22)
....
"Sad-bâr iltifât ile eşk-i sürûrdan
İtdi dü-çeşm-i Gâlib-i bî-tâbı selsebîl"(M.22)

diyen şâir bir terci-i bendinde de onun şefkatını dile getirmiştir:

84.Ahmed Hikmet,s.559-560

85.Asaf Hâlet Çelebi,Türk Yurdu,Mart 1957,S.266,s.669

86.İbrâhim Necmi,Târîh-i Edebiyyât Dersleri,C.1,İstanbul:1338, s.240-241

"Bir sühanla dil-i vîrânımı ma'mûr itdi
İde mesrûr anı Hak gönlümü mesrûr itdi
Şafak-ı şefkati kâşânemi pür-nûr itdi"(M.65)

Bu ifâdelerden Şeyh Gâlib'in Beyhân Sultân'a karşı fazlasıyla takdir ve hürmet hisleri içinde olduğunu veyâ gizli ve derin bir kalbî alâkasının bulunduğunu çıkarabiliriz.

4.Eşcinsellik

Bir insanın hem-cinsine muhabbet göstermesini,onunla dostluk ve bağlılık içinde bulunmasını cinsî sapıklıkla iltibas eden mâlul bir zihniyet,Lût Kavmi'ni helâk eden bir fiili bir din âlimi, aynı zamanda bir Mevlevî şeyhi olan Gâlib'e revâ görme bedbahtlığını göstermiştir.

Kılı kırk yararcasına Şeyh Gâlib'e bu çirkin iftirayı yamatmayı ilim kisvesi altında kendisine vazife addeden Sedit Yüksel, "Şeyh Galip hakkında Servetifünun'a bir edebî tedkik yazan Prof. Köprülü ise ikinci rivayetin doğruluğunu zımnen kabul etmekte ve **şairin bu homosexuel temayülünü tabîî görmek gerektiğini söylemektedir.**"(87)ifâdeleriyle M.Fuad Köprülü'yü su-i zannına bir dayanak kabul ettikten sora,"**Bizim asıl üzerinde durmak istediğimiz nokta,şâirin biyografisi yazılırken,her ne sebeple olursa olsun, bu meseleyi üstü kapalı olarak geçmenin doğru olamayacağıdır.**"(88) diyerek objektif bir görünüm sergilemek istemektedir.

Halbuki,M.Fuad Köprülü mezkur dergideki yazısında Gâlib'le Yûnus Bey arasındaki rabıtanın ve dostluğun "samîmî ve temîz" olduğunu belirterek "**Hüsn ü Aşk'ında sahte bir ridâ-yı tasavvufa bürünmüş ahlâk düşkünlerini şiddetlice bir lisan-ı müehhez ile yâd eden Gâlib (Hüsn ü Aşk.Bulak basm.,s.33,Zümre-i Ahir) necâbet-i ahlâkıyyesini hiç bir zaman ve hiç bir sûretle gâib etmemiş,dâimâ magrûr,asîl ve temîz yaşamıştır.**"(89)demek suretiyle kanâatini ortaya koymaktadır.

Sedit Yüksel'in delil olarak aldığı Süleymân Fâik Mecmûası için Sadeddin Nüzhet Ergun şu tesbitleri yapmaktadır:

"Gâlib'in muhtasar bir hal tercümesini yazan Süleyman Faik

87.Sedit Yüksel.Şeyh Galip.Eserlerinin Dil ve Sanat Değeri.Ankara: Ankara Ün.DTCF Yayınları.1963,s.11

88.a.g.e.,s.11

89.M.Fuad Köprülü."Tetebbuât-ı Edebiyye:Şeyh Gâlib."Servet-i Fünûn,C.43,N.1111,6 Eylül 1328,s.440

Efendi,(Pederi Südlüce'de sâkin olmağla o mahalde İbrahim Hân-zâdelerden Yunus Bey nâm mahbûb-ı müstesnânın aşk ve alâkasiyle Ka'be-tül-uşşâk olan Konya'ya varup matbah-ı Hazret-i Mevlânâ'ya girmek üzere çilleyi ihtiyâr ederek suret-i fakrda dede sultanlıkla kâmkâr olmuş idi.)diyorsa da ileri sürdüğü bu rivayette bir yanlışlık olduğu muhakkaktır.Zira Mustafa Reşid Efendi evini Sütlüce'ye [1204:1789] senesinde nakletmiştir.Gerek Vak'anüvis Nuri Bey ve gerek Esrar Dede,şâirin Konya çelebisi tarafından Yenikapı Mevlevîhânesi'ne gönderilmesi,tekkenin,oturdukları eve civar olmasından dolayıdır diyorlar.Halbuki,Süleyman Faik Efendi,Galib'in Yunus Bey'le beraber Sütlüce'den Konya'ya gittiğini anlatmak istiyor." 90

Gâlib'in,Esrâr Dede için yazdığı mersiyyede onu "yâr-ı gâr" diye tavsif etmesini bir türlü vesika kabul edemeyen,buna mukâbil Yûnus Bey hakkında özenle delil arayan Sedit Yüksel,"Şâirin divanındaki şu (Yâd eylemez olduk haber-i Yûsuf-ı Mısr'ı / Sütlüce'de bir mâh ile şîr ü şekeriz biz) beyti ilk bakışta bu ilginin mevcûdiyetini anlatacak bir mahiyet taşıyor gibi görünürse de aynı beytin Cezire-i Mesnevî'nin ön sözünde Yusuf Sineçak'tan bahsedilirken geçmiş olması insanı şüpheye düşürüyor."(91)diyerek kendi mesnedsiz tezinde ne kadar peşin hükümlü olduğunu göstermektedir.Şeyh Gâlib,bu mısraları Yûsuf-ı Sîne-çak'in Sütlüce'deki kabrine nâzır bir evde ikâmet etmekte iken kaleme almıştı.

Sadeddin Nüzhet Ergun,devamla Süleyman Faik Efendi'nin zannında hatalı olduğunu ifâde etmektedir:

"İbrahim Han-zadelerden Yunus Bey hakkında hiç bir eserde bir kayıd görmedim;yalnız Şeyh Gâlib'in kendi kitapları arasında bulunan bir Menakıb-ül-Arifîn'in birinci varakında kendi elyazısı ile kayıdlı olan şu cümle dikkate değer:

Yunus Bey'e sikke tekbir olunmuşdur.Fî gurre-i Receb 1206 (Menâkıb-ül-Arifîn.Süleymâniye-Halet Efendi No:46)

Kuvvetle tahmin olunabilir ki,Süleyman Faik Efendi'nin bahsettiği Yunus Bey,bu zattır.Galib'i pek sevmiyen Süleyman Faik (tecâveze'llâhu an-seyyiâtih) diyerek,onun muhabbetini mâlûl göstermek istiyor.

Meşhur mecmuasında da şairin bazı beyitlerini haksız olarak

90.Sâdeddin Nüzhet Ergun.Şeyh Gâlib.Hayatı ve Eserleri.İstanbul: Bozkurd Matbaası.1935.s.25

91.Sedit Yüksel,s.11

tenkid etmiştir.Bu hususta verdiği münferid mâlumat ve Yunus Bey'e aid zımnen tesbit ettiği şeyler de bu kabildendir.Her halde Galib' in Yunus Bey'e olan muhabbetini kalbî bir rabıtadan başka hiç bir suretle tefsir edemeyiz." 92

Asaf Hâlet Çelebi ise "En iyi cevap sükûttur." meâlinde şu ifâdeleri kullanmıştır:"(Yâdeylemez olduk haber-i Yusuf-ı Mısrı / Südlüce'de bir mâh ile şîr ü şekeriz biz.) gazelindeki sarih imâya rağmen Galib'in muhtasar bir biyografisini yazan Süleyman Faik E-fendi'nin bu gazeli fena bir mânaya almasını ve Galib aleyhinde başka hiçbir yerde işitilmemiş ve görülmemiş şeyler yazmasını sü-kûtla karşılayacağım.Çünkü Galib'in bütün şiirleri de esasen onun karakteri hakkında tam bir fikir verebilmekte ve onun müdafaasını yapmaktadır." 93

Süleyman Fâik Efendi'nin yazdıklarıyla tutarsız olduğunu ve Gâlib'e su-i zan ettiğini söyleyen Abdülbâki Gölpınarlı da Sâded-din Nüzhet Ergun'la paralel görüştedir:

"Yenikapı Mevlevî-hânesi şeyhi Abdülbâkî Dede'ye (1237 H. 1821) intisâb etmiş olan ve Galib'in vefâtından otuzsekiz,otuzdo-kuz yıl sonra vefât eden Süleyman Fâik Efendi (1253 H.1837),Mec-mua'sında,Galib'in,sesi güzel,mûsikî ve şiire âşinâ İbrâhim Han-zâde Yunus Bey adlı bir genci sevdiğini,bunu anlayıp tecrübe kas-diyle o genci,Sütlüce'deki evlerine çağırdığını,aralarında hiç-bir kötülük olmadığını anlayınca,mecâzî aşkın,gerçek aşka delîl olacağını söylediğini,Galib'in,bu aşk yüzünden Konya'ya gidip çi-leye soyunduğunu,babasının recâsiyle bâzı kimselerin,Çelebî'ye yazdıkları niyâz-nâmeler üzerine İstanbul'a gönderilip Yenikapı Mevlevî-hânesi'nde çilesini tamamladığını,Galata'ya şeyh olduktan sonra da bu alâkanın devâm ettiğini,Yunus Bey'in,İbrâhim Han vak-fına dâir bâzı işler için Sayda'ya gittiğini,Galib'in,

Ey nihâl-i işve bir nev-res fidanımsın benim

mısraiyle başlıyan şarkıyı bu münâsebetle söylediğini,Yunus Bey'in Sayda'da,Galib'in İstanbul'da vefât ederek birbirlerinin ölüm ha-berini alamadıklarını,Galib'in babasının,oğlundan yedi sekiz yıl sonra vefât ettiğini,'lâkin elem-i firâk-ı puser ile bî-şuûr' ol-duğunu yazıyor(İst.Üniv.K.Türkçe yaz.No.9577;52.b-53.b).Fâik Ef.' nin,âdeti üzere yağlayıp ballayıp verdiği bu bilgi yığınındaki tenâkuzları bildirelim:

92.S.Nüzhet Ergun,s.26

93.A.Hâlet Çelebi,a.g.d.,Ocak 1957,S.264,s.529

Esrar Dede'nin verdiği apaçık bilgiye göre Galib,1204 recebinin dördüncü cuma gecesi (1790) yâni çilesini tamamladıktan üç yıl sonra,Yenikapı Mevlevî-hânesi'nde mukâbelede bulunmuş,ertesi günü,herhalde pek az bir müddet önce Sütlüce'de,Yûsuf Sîne-çâk'in türbesi karşısında,aldığı eve çıkmıştır (s.228).**Halbuki Fâik Efendi,Sütlüce'deki evden Konya'ya gittiğini bildiriyor.Galib'in, Kulekapısı Mevlevî-hânesi'ne şeyh olduğu zaman Yunus Bey'in,'zeyy-i avâm' ile,yâni sikkesiz ve hırkasız mıtrıba (Ney ve kudüm çalanların,âyin okuyanların bulunduğu yüksek yer) çıkıp âyîne iştirâk ettiğini söylemekte;buysa,hele o zaman,Mevlevî âdâbına tamâmiyle aykırı birşey.Gene Fâik Ef.,yukarıda ilk mısraını yazdığımız şarkıyı,Yunus Bey'in,Sayda'ya gidişi üzerine yazdığını söylüyor.Halbuki bu şarkıda bir iftirak havası değil,bir iştiyak havası var.Bundan başka,bu şarkıda Yunus adı olmadığı gibi bu ada küçük bir îhâm dahi yok.**Hâlbuki dîvan edebiyatında,Yunus dolayısiyle 'hût,bahr,nûn,zün-nûn' ; hattâ 'tesbîh,zulümât' sözlerinin biri,yahut birkaçı mutlaka geçer;bu sözlerin birkaçının,hem de beş bentlik bir şarkıda geçmemesine imkân ve ihtimâl yoktur.Meselâ, 'Sütlüce' sözü,biraz sonra vereceğimiz örnekte görüleceği gibi 'şîr,şeker' sözlerini,'Yûsuf' da 'Mısr'ı bir beyt içine alıvermiştir.**Sonra gene Fâik Ef.Galib'in babasının,oğlundan yedi sekiz yıl sonra ve bî-şuûr olarak öldüğünü söylemekte;Reşîd Efendi ise oğlundan üç yıl sonra vefât etmiştir;bî-şuûr olduğuna dâirse hiçbir yerde bir kayıt yoktur.**Galib,953'te (1546) vefât eden ve Sütlüce'de defnedilen Yûsuf Sîne-çâk'a,belki biraz da aldığı evin yakınlığı yüzünden pek bağlıdır.Onu,bir terci'le övdüğü gibi (Kasîdeler bölümü;s.64-65) 'mehtâb' redifli gazelinin makta beytinde,

Bendesi Yûsuf gibi bir Sîneçâk
Kim eteğin tutdı kef-i mâhtâb

diye onu anmakta (s.7-8),diğer bir gazelinin makta' beytinde de,

Yâd eylemez olduk haber-i Yûsuf-ı Mısr'ı
Südlice'de bir mâh ile şîr ü şekeriz biz

diyerek onu tebcîl etmede ve her hâlde 'Cezîre-i Mesnevî'siyle meşgul olduğunu bildirmektedir.

Ya'kûb-ı gam-ı aşk ile hâk olsam da
Cânımdan azîzsin helâk olsam da
Dâmânını mânend-i Züleyhâ tutdum
Ey Yûsuf-ı Sîneçâk çâk olsam da

rubâîsiyle onu övdüğü gibi (s.150),'Hüsn ü Aşk'da da,Mevlânâ'yı medhederken,

Abdâl-i felek helâk-i aşkı
Mihr ü mehi sîne-çâk-i aşkı

beytiyle onu telmih etmededir (s.8,beyt.12).**Sanıyoruz ki Sütlüce dolayısiyle Yûsuf Sîne-çâk'e olan mânevî bağlılığı,'Yûsuf'u,'Yunus' hâline getirmiş ve bu rivâyeti meydana çıkarmıştır.**" 94

94.Şeyh Gâlib,Hüsn ü Aşk,(Haz.Abdülbâki Gölpınarlı),İstanbul:Altın Kitaplar Yayınevi,1968,s.16-18

II.DÎVÂN

24 yaşında (1781) Dîvân tertip eden Şeyh Gâlib,daha sonra yazdığı şiirlerle eserini 5500 beytlik bir hacme çıkarmıştır.Dîvân 1252(1836)da Bulak'ta ta'likle taşbasma hâlinde tab edilmiştir.

Yazma nüshalar :

1.İstanbul Ün.Kt.T.Y.401 ....(A) nüshası
2.İstanbul Ün.Kt.T.Y.1431.........................(C) nüshası

3.İstanbul Ün.Kt.T.Y.2821

cild	:koyu kahverengi meşin,miklebli,zencirek ve şemseli
varak	:169
eb'ad	:14 x 23,4
hat	:ta'lik
satır say.	:21(or.)
müstensih	:meçhul
ist.târihi	:1210

Cedveller yaldızlı.Başlıklar ve mahlaslar kırmızı.Ser-levhalar müzehhep.

4.İstanbul Ün.Kt.T.Y.2865

cild	:sarı kağıt kaplı mukavva
varak	:195(Divan + Hüsn ü Aşk)
eb'ad	:13,5 x 21,4
hat	:ta'lik
satır say.	:24(or.)
müstensih	:Tâhir Abdülkerîm İbni Ömer Es-Sûdî
ist.târihi	:1221(?)

Cedvelsiz.Pek çok sayfa boş(50 s.).Bâzı gazellerin mısralarının ilk kelimesi yazılmış.

5.İstanbul Ün.Kt.T.Y.5512

cild	:vişne çürüğü meşin,miklebli,zencirekli
varak	:58
eb'ad	:13,8 x 23

hat :ta'lik
satır say. :17
müstensih :Muhammed Tâhir İbni Ali Kaşifü'l-Üsküdari
ist.târihi :1212

Cedveller kırmızı.İlk iki sayfada Hibetullah Sultan'ın 1239 tarihli mührü var.Kaside,gazel ve rübâ'îlerden seçmeleri ihtivâ eder.

6.İstanbul Ün.Kt.T.Y.5519

cild :miklebli,neftî meşin,şemseli,zencirekli,iki kapağın iç tarafı bordo ve açık mavi meşin üzerine şemseli,yan kâğıtlar,bordo meşin üzerine yaldızlı hünkâr kafesi şekilleriyle bezenmiş
varak :229 (Dîvân = 162 + Hüsn ü Aşk)
eb'ad :13,7 x 24,5
hat :ta'lik
satır say. :17
müstensih :Ahmed Yüsrî İbni Muhammed Nazîf
ist.târihi :1207

Cedveller yaldızlı.Kaside ve gazel makta'larının iki tarafındaki kitâbecikler yaldızlı çiçek motifleriyle süslü.Başlıklar,kırmızı,mâvi ve yaldızlı.1b-2a,64b-65a tezhipli ve altın yaldızla kaplı.

7.İstanbul Ün.Kt.T.Y.5531

cild :bordo ve açık mâvi meşin,şemseli,her iki kapağın ve miklebin iç tarafı altın yaldız üzerine elişi çiçek resimleriyle süslü,yan kâgıtlar,siyah meşin üzerine yaldızlı hünkâr kafesi şekilleriyle bezenmiş
varak :229 (Dîvân = 162 + Hüsn ü Aşk)
eb'ad :13,5 x 23,4
hat :ta'lik
satır say. :17
müstensih :Ahmed Yüsrî İbni Muhammed Nazîf
ist.târihi :1207

Cedveller 8 mm genişliğinde.Sütunlar zeytin yaprağı motifinde hâlis altınla çizilmiş.Kaside ve gazel makta'larının her iki tarafında muhtelif şekil ve renklerde kitâbecikler var.1b-2a,63b-64a,162b-163a satır aralarına kadar altın suyu ile bezeli,ser-levhalar ve varak kenarları tezhipli.Bazı varakların kenarında sonradan yazılmış şiirler var.

8.İstanbul Ün.Kt.T.Y.5535

cild :yeşil meşin,kenarları yaldız işlemeli
varak :100
eb'ad :13,4 x 22,5
hat :ta'lik
satır say. :15
müstensih :meçhul
ist.târihi :meçhul

Başlılar kırmızı.

9.İstanbul Ün.Kt.T.Y.9594

cild :vişne çürüğü meşin,miklebsiz,zencirekli
varak :45
eb'ad :15 x 28,5
hat :ta'lik
satır say. :23
müstensih :Derviş Es-Seyyid Muhammed Esrâr El-Mevlevî
ist.târihi :1211

Cedveller ve başlıklar kırmızı.Ser-levhalar tezhipli.Kenarlarda kelimeler hâlinde tashihler var.

10.Süleymâniye Kt.(Pertev Paşa.408)

cild :bordo meşin,miklebsiz,zencirekli
varak :93
eb'ad :12,5 x 22,5
hat :ta'lik
satır say. :17
müstensih :Ahmed Yüsrî bin Muhammed Nazîf
ist.târihi :1203

Cedveller altın yaldızlı.Ser-levha tezhipli.Başlıklar ve mahlaslar kırmızı.Birkaç gazelin yeri boş bırakılmış.

11.Süleymaniye Kt.(Es'ad Efendi.2676)

cild :miklebsiz,zencirekli
varak :167
eb'ad :12,5 x 23
hat :ta'lik
satır say. :21
müstensih :Ahmed Hâmid
ist.târihi :1227

Cedveller kırmızı ve altın yaldızlı.Başlıklar ve mahlaslar kırmızı.Ser-levhalar tezhipli.8 varak(72a-79b)fotokopi.

12.Süleymaniye Kt.(Es'ad Efendi.2871)

cild :bordo,miklebli,şemseli
varak :167
eb'ad :16,5 x 26
satır say. :21
müstensih :meçhul
ist.târihi :1237

Cedveller,başlıklar ve mahlaslar kırmızı.Ser-levhalar süslü.

13.Süleymaniye Kt.(Hacı Mahmud Ef.3693/1)........(B) nüshası

14.Süleymaniye Kt.(Hâlet Efendi.657)

cild :koyu vişne rengi meşin,çift zencirekli,miklebsiz
varak :241
eb'ad :14,5 x 24
hat :ta'lik
satır say. :17
müstensih :meçhul
ist.târihi :meçhul

Cedveller altın yaldızlı.Kaside ve gazel bölümlerinin başı müzehhep ve müzeyyen.Başlıklar ve mahlaslar kırmızı.

15.Süleymaniye Kt.(Hâlet Efendi.658)

cild :kenarlar meşin,ortası kumaş,zencirekli,miklebsiz
varak :164
eb'ad :14,1 x 22,6
hat :ta'lik
satır say. :21
müstensih :Ahmed Hamîdü'l-Müştehir Nazif-zâde
ist.târihi :1226

Bütün cedveller altın yaldızlı.Başlıklar ve mahlaslar kırmızı.Ser-levhalar tezhipli.

16.Süleymaniye Kt.(Hâlet Efendi ilâvesi.146/1)

cild :yeşil bez,miklebsiz
varak :85

eb'ad :15,5 x 21,8
hat :ta'lik
satır say. :17
müstensih :meçhul
ist.târihi :meçhul

Cedvelsiz.Başlıklar kırmızı.85-136 varak arasında başka kâğıda değişik hatla yazılmış Hâleti Dîvânı mevcut.

17.Süleymaniye Kt.(İhsan Mahvi.101)

cild :vişne çürüğü bez,miklebsiz
varak :171
eb'ad :15 x 23
hat :ta'lik
satır say. :20(or.)
müstensih :meçhul
ist.târihi :meçhul

Başlıklar kırmızı.Bâzı sayfalar cedvelsiz.Yazılar birkaç elden çıkmış.Kitabın su alması pekçok yerde yazıların karakterini bozmuş.

18.Bâyezid Devlet Kt.5651

cild :miklebli,deri cild üzerine ebrûlu kâğıt
varak :128
eb'ad :26,5 x 15,5
hat :ta'lik
satır say. :25
müstensih :meçhul
ist.târihi :1239

19.Topkapı Sarayı Kt.(Hazine.941)

cild :kenarları meşin,ortası sarı üzerine kırmızı,mâvi ve beyaz işleme desenli kumaş,zencirekli,miklebli
varak :173
eb'ad :14,2 x 23
hat :ta'lik
satır say. :20(or.)
müstensih :meçhul
ist.târihi :meçhul

20.Fâtih Millet Kt.(Ali Emîrî.311)

cild :kenarları meşin,üstü bordo kadife,miklebsiz,zencirekli.
varak :200(Dîvân + Hüsn ü Aşk)
eb'ad :13,5 x 22,5
hat :ta'lik
satır say. :19
müstensih :meçhul
ist.târihi :meçhul

Cedveller ve başlıklar kırmızı.İlk ser-levha müzeyyen.İlk iki sayfa cedvelleri altın yaldızlı.Baş sayfalarda fazla olmak üzere har tarafında kurt yenikleri var.Bahr-ı Tavîl'den sonraki kısım noksan.Hüsn ü Aşk başka bir müstensih tarafından yazılmış.(201-252 varak)

21.Köprülü Kt.(M.Asım Bey.425)

cild :yeşil meşin,zencirekli,miklebli,yaldızla zeytin dalı işlemeli
varak :53
eb'ad :12,4 x 18,6
hat :ta'lik
satır say. :19
müstensih :Ali Râsim
ist.târihi :1253

Cedvelsiz.Başlıklar ve mahlaslar kırmızı.Sonunda müstensihe âit iki manzûme var.

22.Divan Edebiyatı Müzesi Kt.349

(Müze kısmında teşhirde olduğu için evsâfı alınamadı.)

23.Ankara Ün.DTCF Kt.(A/430)

cild :sırt siyah meşin,üst kapaklar siyah mukavva,miklebsiz.
varak :270
eb'ad :15 x 21
hat :ta'lik
satır say. :13
müstensih :meçhul
ist.târihi :1241

Cedveller kırmızı.Zahriyye kısmında şu not var :"1241 senesi şevvâl-i şerîfin sekizinci isneyn gice oğlum Vâhid Halil irtihal-i dâr-ı bekâ itdi.Allah sabırlar kerem eyleye âmîn."

24.Ankara Ün.DTCF Kt.(B/40)......................(D) nüshası

25.Ankara Ün.DTCF Kt.(Mustafa Con.A/44)

cild :siyah meşin,zencirekli,miklebsiz
varak :88
eb'ad :14 x 21
hat :ta'lik
satır say. :15
müstensih :meçhul
ist.târihi :meçhul

Muhtasar.Cedvelsiz.Başlıklar kırmızı.

26.Ankara Ün.DTCF Kt.(Muzaffer Ozak.I/83)

cild :meşin sırt,ebrûlu karton kaplı,miklebsiz
varak :43
eb'ad :17 x 26
hat :rik'a
satır say. :24(or.)
müstensih :meçhul
müstensih :meçhul

Muhtasar.Yazılar cedvelsiz.

27.Millî Kt.(Yz.A.3828)

cild :siyah meşin
varak :193
eb'ad :24 x 16
hat :şikeste
satır say. :21
müstensih :Dervîş Mustafâ Güzelhisârî
ist.târihi :1247

28.Millî Kt.(Yz.A.4703)

cild :bordo meşin sırt,ebrûlu karton kapak.
varak :44
eb'ad :20 x 12
hat :ta'lik

satır say. :19
müstensih :Dervîş Edhem
ist.târihi :1252

Tezhipli ser-levha.İlk iki sayfa yaldız,diğerleri kırmızı cedvelli.Baş tarafta kasidelere âit bir forma eksik.

29.Mevlânâ Müzesi Kt.2418

cild :kenarları ve sırtı meşin,kenarlar çift zencirekli,mukavva kapak.
varak :199
eb'ad :20 x 13
hat :ta'lik
satır say. :18
müstensih :Dervîş Abdullâh
ist.târihi :1216

30.Mevlânâ Müzesi Kt.2419

cild :koyu kırmızı meşin cild,zencirekli,şemseli.
varak :201
eb'ad :23 x 4
satır say. :19

31.British Museum.D.P.B and MSS,Add.23985 ....(E) nüshası

32.Bibliotheque Nationale,(Cat.1383)

varak :198
eb'ad :20,5 x 13
hat :nesta'lik
satır say. :18
müstensih :Dervîş Abdullâh
ist.târihi :1230

A.NAZIM ŞEKİLLERİ

Nazım şekillerinin çoğunu kullanan Şeyh Gâlib,ayrıca Farsça (kaside,târih,müseddes,tahmis,gazel,kıt'a,rübâî,beyt,mısra) ve Arapça (kıt'a ve beyt) şiirler de yazmıştır.

N.Şekli	Beyt Top.	Aded	Türkçe	Tr.-Far.	Farsça	Arapça
Kaside	717	31	30	---	1	---
Târih	810	76	75	---	1	---
Terci-i Bend	323	13	13	---	---	---
Sâkî-nâme	24	1	1	---	---	---
Müseddes	132	8	7	---	1	---
Tahmis	285	19	18	---	1	---
Muhammes	25	2	2	---	---	---
Tard u Rekb	15	1	1	---	---	---
Şarkı	104	11	11	---	---	---
Mesnevî	294	11	11	---	---	---
Bahr-ı Tavîl	2	1	1	---	---	---
Tezkire	---	1	1	---	---	---
Gazel	2505	370	334	1	35	---
Nâ-ta.Gazel	6	1	1	---	---	---
Mersiye	20	1	1	---	---	---
Lügaz	24	2	2	---	---	---
Kıt'a	92	54	43	---	10	1
Rübâî	126	73	63	---	10	---
Beyt	71	95	71	---	23	1
Mısra'	2	5	4	---	1	---
Toplam	5577	776	690	1	83	2

"Tezkire",bir nazım şekli değildir.Gazellerin ikisi "müstezâd"dır(M-II.35,Çeşmim acı...;M-II.109,Reng-i ruhun...).1 gazel Pertev Efendi ile müşterektir(M-II.100,Ebr-i bahârdır...).

Toplam Mısra Sayısına Göre Nazım Şekilleri

Gazel	% 44,91	Beyt	% 1,27
Târih	% 14,52	Muhammes	% 0,44
Kaside	% 12,85	Sâkî-nâme	% 0,43
Terci-i Bend	% 5,79	Lügaz	% 0,43
Mesnevî	% 5,27	Mersiye	% 0,35
Tahmis	% 5,11	Tard u Rekb	% 0,26
Müseddes	% 2,36	Nâ-ta.Gazel	% 0,10
Rübâî	% 2,25	Mısra	% 0,03
Şarkı	% 1,86	Bahr-ı Tavîl	% 0,03
Kıt'a	% 1,64		

Adedine Göre Nazım Şekilleri

Gazel	% 47,74	Müseddes	% 1,03
Beyt	% 12,25	Mısra	% 0,64
Târih	% 9,80	Muhammes	% 0,25
Rübâî	% 9,41	Lügaz	% 0,25
Kıt'a	% 6,96	Sâkî-nâme	% 0,12
Kaside	% 4,00	Tard u Rekb	% 0,12
Tahmis	% 2,45	Mersiye	% 0,12
Terci-i Bend	% 1,67	Nâ-ta.Gazel	% 0,12
Şarkı	% 1,41	Bahr-ı Tavîl	% 0,12
Mesnevî	% 1,41		

Beyt Sayısına Göre Nazım Şekilleri

	En Az Beyt	En Çok Beyt	Beyt Or.
Kaside	6	53	25
Târih	1	39	11
Terci-i Bend	15	49	25
Tahmis	25 mısra	45 mısra	30 mısra
Muhammes	25 "	25 "	25 "
Müseddes	30 "	54 "	36 "
Sâkî-nâme	--	--	24
Tard u Rekb	--	--	15
Şarkı	8	10	9
Mesnevî	17	55	27
Bahr-ı Tavîl	--	--	2
Gazel	5	18	7
Mersiye	--	--	20
Lügaz	12	12	12

Beyt Dağılımına Göre Gazeller

Beyt Sayısı	:5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	18
Gazel	:56	54	115	26	42	13	10	3	4	4	3	1	4

B.VEZİN

Kaside

[6].---/.---/.---/.---
[5]--./-.-./.--./-.-
[5].-.-/..--/.-.-/..-
[4]..--/..--/..--/..-
[3]-.--/-.--/-.--/-.-
[3]--./.--./.--./.--
[2]--.-/--.-/--.-/--.-
[1]..--/..--/..-
[1]..--/.-.-/..-

Târih

[18].---/.---/.---/.---
[18]-.--/-.--/-.--/-.-
[09]..--/..--/..--/..-
[07]--./-.-./.--./-.-
[08]..--/.-.-/..-
[06].---/.---/.---/.--
[4]-.--/-.--/-.-
[2]--./.--./.--./.--
[1].-.-/..--/.-.-/..-
[1]--./.--./.--./.-
[1]--./.--./.---/-
[1]--.-/--.-/--.-/--.-

Terci-i Bend

[4].---/.---/.---/.---
[4]..--/..--/..--/..-
[2]--./-.-./.--./-.-
[2]-.--/-.--/-.--/-.-
[1]-.--/-.--/-.-

Sâkî-nâme

[1]--./-.-./.--./-.-

Müseddes

[2]-.--/-.--/-.--/-.-
[2]--./.--./.--./.--
[1].---/.---/.---/.---
[1]--./.---/--./.---
[1]--./-.-./.--./-.-

Tahmis

[5]-.--/-.--/-.---/-.-
[4]..--/..--/..--/..-
[3]--./-.-./.--./-.-
[3].---/.---/.---/.---
[2]--./.---/--./.---
[1]-.--/-.--/-.-

Muhammes

[1]--./-.-./.--./-.-
[1]..--/..--/..--/..-

Tard u Rekb

[1]--./.-.-/.--

Şarkı

[6]-.--/-.--/-.--/-.-
[2]--./-.-./.--./-.-
[1]..--/..--/..--/..-
[1].---/.---/.---/.---
[1]-..-/-..-/-.-

Mesnevî

[8].---/.---/.--
[1]..--/..--/..-
[1].--/.--/.--/.-
[1]-.--/-.--/-.-

Bahr-ı Tavîl

$(..--)^n$

Gazel

[65]-.--/-.--/-.--/-.-
[59]..--/..--/..--/..-
[59]--./-.-./.--./-.-
[49].---/.---/.---/.---
[31].-.-/..--/.-.-/..-
[30]--./.--./.--./.--
[08]-.--/-.--/-.-
[06]..--/.-.-/..-
[06]--./.-.-/.--
[05]..--/..--/..-
[3].---/.---/.--
[2]-..-/-..-/-..-
[2]--./.---/--./.---
[2]-..-/-..-/-.-
[2]-..-/.-.-/-..-/.-.-
[2]..-.-/.--/..-.-/.--
[1]-..-/-.-/-..-/-.-
[1]--.--/--.--
[1].-..-/.-..-/.-..-/.-..-

Nâ-tamâm Gazel

[1]--./.--./.--./.--

Mersiye

[1]--./-.-./.--./-.-

Lügaz

[2]..--/.-.-/..-

Kıt'a

[9]--./-.-./.--./-.-
[8].---/.---/.---/.---
[7]--./.--./.--./.--
[7]-.--/-.--/-.--/-.-
[7]..--/..--/..--/..-
[2].-.-/..--/.-.-/..-
[1].---/.---/.--
[1]..--/.-.-/..-
[1]-.--/-.--/-.-

Rübâî

[44]--./.-.-/.---/-
[40]--./.--./.---/-
[33]--./.--./.--./.-
[28]--./.-.-/.--./.-
[02]--./.---/---/-
[02]--./.---/.--./.-
[2]--./.---/.---/-
[2]---/--./.--./.-
[2]---/-.-/.--./.-
[1]--./.--./---/-
[1]---/-.-/.---/-

Beyt

[15].---/.---/.---/.---
[13]..--/..--/..--/..-
[09]-.--/-.--/-.--/-.-
[08]--./-.-./.--./-.-
[09]..--/.-.-/..-
[04].---/.---/.--
[01]--./.---/--./.---
[3]--./.--./.--./.--
[4].-.-/..--/.-.-/..-
[2]--./.-.-/.--
[1]--.-/.--/--.-/.--
[1]-.--/-.--/-.-
[1]-.--/-.--/-.--/-.--

Mısra

[1]--./-.-./.--./-.-
[1].---/.---/.---/.---
[1]..--/..--/..--/..-
[1]-.--/-.--/-.--/-.-

Toplam

01.[118]-.--/-.--/-.--/-.-
02.[106].---/.---/.---/.---
03.[100]--./-.-./.--./-.-
04.[103]..--/..--/..--/..-
05.[048]--./.--./.--./.--
06.[044]--./.-.-/.---/-
07.[043].-.-/..--/.-.-/..-
08.[041]--./.--./.---/-
09.[033]--./.--./.--./.-
10.[028]--./.-.-/.--./.-
11.[027]..--/.-.-/..-
12.[022].---/.---/.--
13.[017]-.--/-.--/-.-
14.[009]--./.-.-/.--
15.[007]..--/..--/..-
16.[005]--./.---/--./.---
17.[003]-..-/-..-/-.-
18.[3]--.-/--.-/--.-/--.-
19.[2]--./.---/---/-
20.[2]--./.---/.--./.-
21.[2]..-.-/.--/..-.-/.--
22.[2]-..-/.-.-/-..-/.-.-
23.[2]--./.---/.---/-
24.[2]-..-/-..-/-..-
25.[2]---/--./.--./.-
26.[2]---/-.-/.--./.-
27.[1]--./.--./---/-
28.[1]--.-/.--/--.-/.--
29.[1]--.--/--.--
30.[1]-..-/-.-/-..-/-.-
31.[1].--/.--/.--/.-
32.[1].-..-/.-..-/.-..-/.-..-
33.[1]-.--/-.--/-.--/-.--
34.[1]---/-.-/.---/-

Dîvân'da 34 çeşit (11'i Rübâî vezni),780 adet vezin kullanılmıştır.En çok kullanılan 13 veznin yüzde oranları şöyledir:

% 15.25 -.--/-.--/-.--/-.-
% 13.58 .---/.---/.---/.---
% 13.20 ..--/..--/..--/..-
% 12.82 --./-.-./.--./-.-
% 6.15 --./.--./.--./.--
% 5.64 --./.-.-/.---/-
% 5.51 .-.-/..--/.-.-/..-
% 5.38 --./.--./.---/-
% 4.10 --./.--./.--./.-
% 3.58 --./.-.-/.--./.-
% 3.20 ..--/.-.-/..-
% 2.82 .---/.---/.--
% 2.17 -.--/-.--/-.-

C.MEVZU

Şeyh Gâlib Dîvânı'ndaki şiirlerin nazım şekillerine göre muhtevâsını tasnif ettiğimizde şu tablo ortaya çıkmaktadır:

Kasîde

(1) Tevhîd
(26)Şahsa medhiyye :

Hz.Ebûbekr(R.A.)-1
Hz.Mevlânâ(K.S.)-4
Sultân Veled-1
İsmail Ankaravî-2
Sultan III.Selim-11..(2 Mehtâbiyye,1 Bahâriyye,1 İdiyye)
Beyhan Sultan-4
Şerîf Efendi'nin mahdûmu-1 Ramazâniyye
Şerîf Efendi-1
Kâtib Ahmed Efendi-1
Hoca Neş'et-1

(1) Matbah-ı Mevleviyye
(1) Takriz (Pertev Efendi Mecmuası)
(1) Arif Efendi hattıyla Sultan III.Selim'e ait tuğra

Târih

(42)Mîmârî Eserler :

Câmi-2	Humbara-hâne-1
Mevlevî-hâne-4	Döküm-hâne-1
Sebil,Çeşme,Şadırvan-8	Barut-hâne-2
Türbe-1	Humbaracılar Kışlası-1
Kasr-8	Topçular Kışlası-3
Sâhil-serây-2	Asker-i Cedîd İçin Mahaller-1
Konak-1	Ta'lim-hâne-1
Divan Mahalli-1	Nişan-1
Kapı-1	Sâhil-hâne-1
Mühendis-hâne-1	Anbar-1

(1) Sulh(Nemçe)
(2) Pâye verilmesi
(4) Lihye
(3) Yeni yılı tebrik
(1) İzdivac
(4) Velâdet
(18)Vefât

Terci-i Bend

(6) Şahıs

Şems ve Mevlânâ	Beyhân Sultân
S.III.Selim	Yûsuf-ı Sîne-çâk
Sultân-ı Divânî	Râşid Efendi

(7) Aşk ve tefekkür

Sâkî-nâme

(1) Sâkî ve içki

Müseddes

(2) Na't
(1) Ehl-i Beyt muhabbeti
(4) Tarikât,Aşk

Tahmis

(2) Hz.Mevlânâ	(1) Şeyh Nesib
(1) Hâfız-ı Şirâzî	(2) Râşid Efendi
(2) Fuzûlî	(1) Hoca Neş'et
(1) Nef'î	(1) Arif Efendi
(1) Hayâlî	(1) Hanif Efendi
(1) Şâhidî	(3) Pertev Efendi
(1) Seyyid Ebûbekr Çelebi	

Muhammes

(2) Aşk

Tard u Rekb

(1) Aşk

Şarkı

(9) Aşk
(1) Bahar
(1) S.III.Selim'in Çırağan Sarayı'na teşrifi

Mesnevî

(8) Hikâye

Bülbül ve Kaz	Hz.Mevlânâ ile Muînüddîn Pervâne
Sultan Mahmud	Ebû Hafz-ı Haddâd ile Şiblî
Leylâ vü Mecnûn	Seyyâh ile Attâr
Hz.Mevlânâ ile Mürîd	Bâyezid-i Bistâmî

(1) S.III.Selim'in yaptırdığı kasr
(1) S.III.Selim için yaptırılmış Pîş-tahta
(1) Konya'daki Mesnevî-hân Efendi'ye Mektup

Bahr-ı Tavîl

(1) Aşk

Tezkire

(1) Mevlevî Tarîkâtı'nın âdâb ve erkânı

Gazel

(1) Tevhid
(1) Na't
(284)Aşk [güzellik,içki,mûsikî]
(30) Tefekkür
(4) Tabiat
(9) His ve hayâller
(1) Şâirin san'atı
(1) Şâirler
(3) Oruç ve Bayram

Lügaz

(1) Altın
(1) Kur'ân

Kıt'a

(25)Aşk
(3) Şahıs

Ahmede'r-Rifâî
Abdülkâdir-i Geylânî-Eşrefoğlu Rûmî
İsmail Ankaravî

(2) Pîştahta
(1) Kendi şiiri
(1) Şâirlik
(2) Oruç ve Bayram
(3) Kapı
(1) Yağmur
(1) Bulut,gölge,Hz.Mhmd
(1) Yeşil
(1) Dua
(1) Leyle-i Mevlid ve Kandiller
(1) Pâdişâh

Rübâî

(1) Tevhid
(1) Na't
(16)Şahıslara Medhiyye :

Yûsuf(A.S)-1
Hz.Ebûbekr(R.A)-1
Hulefâ-i Râşidîn-2
Hz.Ali(R.A)-2
Mevlânâ C.Rûmî-3
Sultan Veled-3
Muhyiddîn-i Arabî-1
Sadreddin Konevî-1
Yûsuf-ı Sîne-çâk-1
İsmail Ankaravî-1

(28)Aşk
(10)Tarîkat
(3) Tefekkür
(1) Kış
(1) Şiir san'atı
(1) İsmail Ankaravî'nin kabri

Beyt

(18)Mîmârî Eserler :

Açılan bir kapı-16
Kemer-1
Dervâze-1

(39)Aşk
(10)Tefekkür
(1) Hz.Ali(K.V)
(1) Hz.İbrâhîm(A.S) ve Hz.İsmâîl (A.S)

Mısra

(2)Tefekkür
(2)Aşk

D.DİL

Şeyh Gâlib,Sebk-i Hindî'nin en bâriz dil özellikleri (sözün ince,az,garip ve gizli olması)ni şiirlerinde gösterdiği gibi aynı tarzın kelime seçiminde başvurduğu halk ağzındaki unsurları şiir diline aktarmak yoluna da girmiştir.Bu unsurlar,"deyimler" ve "darb-ı meseller"dir.

1.İktibâslar

İktibasların çoğu Kur'ân-ı Kerîm'den alınmıştır.Hadîs-i Şeriflerden sonra kelâm-ı kibâr ve duâ nev'inden sözler de yer alır.

mâ evhâ (M.2,34) : Necm,10.âyet'ten [Fe-evhâ ilâ-abdihî mâ-evhâ] (Cebrâil) vahy etti Allâh'ın kuluna vahyettiğini.

isrâ (M.2) : 17.Sûre

urcun-ı kadîm (M.2,49):Yâsîn,39.âyet'ten [Vel-kamere kaddernâhu menâzile hattâ âdeke'l-urcûni'l-kadîm] Ay'ın da seyrine menziller takdir ettik.Nihâyet kurumuş eski hurma dalının yay şeklini almıştır.

Kâbe Kavseyn (M.3) : Necm,9.âyet'ten [Fe-kâne kâbe kavseyni ev ednâ] (Böylece peygambere olan mesâfesi) iki yay aralığı kadar, yahud daha az oldu.

ve'd-duhâ (M.3) :Duhâ,1.âyet (And olsun kuşluk vaktine.)

ve'l-leyl (M.3) :Leyl,1.âyet'ten [ve'l-leyli izâ yağşâ] (And olsun,bürüdüğü zaman geceye.) Duhâ,2.âyet'ten [ve'l-leyli izâ secâ] (Karanlığı çöküp de sükûn bulduğu zaman geceye ki.)

elem neşrah (M.3) : İnşirâh,1.âyet'ten [Elem neşrahleke sadrek] (Ey Resûlüm),senin saâdetin için,göğsünü (hikmetle doldurup) genişletmedik mi?

izhümâ (M.4) : Tevbe,40.âyet'ten

velâ tahzen (M.4) : Üzülme.Hicr,88.âyet'ten ; Nahl,127.âyetten ;Ankebût,33.âyet'ten ;Neml,70.âyet'ten ;Tâhâ,40.âyet'ten ; Tevbe,40.âyet'ten ;Kasas,13.âyet'ten ;Fussılet,30.âyet'ten...

akrazu'llâh (M.5) :Hadîd,17.âyet'ten ; Müzemmil,20.âyet'ten

tâmmetü'l-kübrâ (M.8,15,M-II.133) : Nâziât,34.âyet'ten [Fe-izâ câeti't-tâmmetu'l-kubrâ] Fakat o büyük felâket (kıyâmet) geldiği vakit.

ihn-i menfûş (M.15) : Kâria,5.âyet'ten [Ve tekûnu'l-cibâlu ke'l-ıhni'l-menfûş] "Dağlar da atılmış renkli yünler gibi olacak."

bismi'llâhi mecrâhâ (M.34) : Hûd,41.âyet'ten."Nûh dedi ki: -Her duruşunda ve gidişinde Allâh'ın ismiyle (besmele getirmek üzere) bini gemiye.(Veya besmele getirerek gemiye binin.Onun gidişi de duruşu da Allâh'ın kudretiyledir.)Gerçekten Rabbim Gafûr-dur,Rahîm'dir."

mâ-tekaddem (M.38) : Feth,2.âyet'ten

seb'un şidâd (M.41) : Yûsuf,48.âyet'ten [Sümme ye'tî min bâ' di zâlike seb'un şidâdün ye'külne mâ kaddemtüm lehunne illâ kalîlen mimmâ tühsınun] "Sonra bunun arkasından yedi kurak yıl gelecek,tohumluk için saklayacağınız az bir mikdar hâriç olmak üzere, önceden biriktirdiklerinizi yiyip götürecek."

le'amrük (M.76) : Hicr,72.âyet'ten [Le'amruke innehum lefî sekretihim ya'mehûn] "(Resûlüm!) Ömrün hakkı için,doğrusu onlar sarhoşlukları içinde azgın bir halde idiler."

mâzâg (M.77) : Necm,17.âyet'ten [Mâzâga'l-basaru vemâ tağâ] "(Hz.Peygamber Aleyhisselâm gördüğü ahvâli tam gördü de) göz ne kaydı,ne de aştı."

ev ednâ (M.91,M-II.83) :Necm,9.âyet'ten (bk.Kâbe Kavseyn)

nefahnâ (M.93) :Hz.Meryem'e oğlu Hz.İsâ(AS)nın rûhunun verilmesi.Enbiyâ,91.âyet'ten ; Tahrîm,12.âyet'ten

yevme yenfehu fi's-sûri fete'tûne efvâcâ (M.123) : Nebe,18. âyet [Sûr'a üfürüleceği o gün (mezarlardan kalkıp mahşere) bölük bölük gelirsiniz.]

ve't-tûr (M-II.62) : Tûr,1.âyet (Kasem olsun o Tûr dağına.)

kün (M-II.63,78) :(Ol.) emri.Bakara,117.âyet'ten ; Ali İmrân, 47.âyet'ten ; Nahl,40.âyet'ten ; Meryem,35.âyet'ten ; Yâsîn,82.âyet'ten ; Mü'min,68.âyet'ten

len terânî (M-II.85,127) : A'râf,143.âyet'ten. Cenâb-ı Hakk'ın Hz.Mûsâ(AS)ya "Beni göremezsin." meâlindeki hitâbı.

belî (M-II.90) :A'râf,172.âyet'ten.(Hatırla ki,Rabbin,Adem Oğullarının sulblerinden zürriyetlerini çıkarıp da onları nefislerine şâhid tutarak ; "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye buyurduğu vakit onlar da ; "**Evet,Rabbimizsin,şâhid** olduk." demişlerdi. Bu şâhid tutuşumuzun sebebi,kıyâmet günü,bizim bundan haberimiz yoktu,dememeniz içindi.)

ni'me'n-nasîr (M-II.115) : Enfâl,40.âyet'ten ; Hac,78.âyetten.(O,ne güzel yardımcıdır.)

semme vechu'llâh (M-II.134) : Bakara,115.âyet'ten

külli men 'aleyhâ fân (M-II.134) :Rahmân,26.âyet (Yeryüzünde olan her canlı fânîdir.)

İrci'î (M-II.137) : Dön.Fecr,28.âyet'ten.

innî ene'llâh (M-II.152) : "Muhakkak ben Allâh'ım." Kasas,30. âyet'ten

ûlü'l-elbâb (M-II.157) : akıl sahipleri.Ra'd,19.âyet'ten,İbrâhîm,52.âyet'ten ; Zümer,9.,18.,21.âyet'ten...

Yâsîn (M-II.161) : Yâsîn,1.âyet

tecrî tahtehâ (D.29/a) : Tevbe,100.âyet'ten

küntü kenz (M-II.9) : (Kuntu kenzen mahfiyyen fehalaktu'l-halke liya'refû) (Ben gizli bir hazine idim.Beni tanımaları için mahlûkâtı yarattım.) hadîs-i kudsîsi.

mâ 'arefnâ (M.5) : "Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim.Seni sana lâyık bir tarzda bilemedik."meâlindeki hadîs-i şerîf'ten

men ene mevlâh (M-II.148) :"Men küntü mevlâhu fehâzâ Aliyyun mevlâh" (Ben kimin velîsiysem bu Ali de onun velîsidir.) hadîs-i şerîfinden..

lâ havle velâ kuvvete illâ billâh (M-II.153) :"Güç ve kuvvet ancak Allâh'a mahsustur." meâlinde bir duâ..

hayye 'ale's-salâh (M-II.132) : (Namâza gelin.) Ezân'da geçen bir ifâde.

El-Mustafâ hayrü'l-enâm (M-II.138) : Mustafâ,insanların hayırlısıdır.(Ezân'daki "E's-salâtü hayrün mine'n-nevm" ifâdesine teşbihen.)

nefsî (M.76) : Haşir günü herkes dehşet içinde "nefsî" (nefsim) diye feryâd ederken Hz.Muhammed (ASV) "ümmetî" (ümmetim) diyerek Allâh'tan şefâat talep edecektir.

ene'l-Hakk (M.6,M-II.9,26,36) : Ben Hak'ım.Meşhûr mutasavvıf Hallâc-ı Mansûr'un mânevî istiğrâk hâlinde iken söylediği söz. Bu ifâde şeriata zâhiren zıt düşmüş ve Mansûr 918'de idâm edilmiştir.

lâ fetâ illâ Alî lâ seyfe illâ Zü'l-fikâr (M-II.159) : Ali'den başka yiğit,Zülfikar'dan başka kılıç yoktur.

2.Deyimler

ağız birliği it-(M-II.70) / ağzı sulan-(M-II.35) / aşk olsun (M.45,100) / âteş-i sevdâya düş-(M.59) / ayağı tozuna ir-(M.42) / ayaklı(M-II.41) /ayru düş-(M.8) /baht-ı siyâh (M-II.90,111) /baş-dan aş-(M.78) / baş göster- (M-II.66) /başına çal-(M-II.127) /başına gavgâ-yı kıyâmet kop- (M.59) /başına taş ko-(M.42) / belâ-yı siyâh(M.68) / binâ-yı felekden şafak sökülmesi(M.108) / biri beş kazan-(M-II.35) / bir içim su(M-II.44) / bu gam [ne gezer] sende (M.82) / bulutdan nem kap(M-II.117) / cân at-(M-II.113) / çanına ot tık-(M-II.41) / çapa düş-(M-II.123) / çıkdı bâzâra bugün rişte-i kâr u bârı [ipliği pazara çık-] (M.98) / çıkmaz yol(M-II.142) / çınkıraklı(M-II.41) / devr-i kamer(M-II.84) / dil bağla-(M.84) / dişine tayan-(M-II.109) / dîv âyinesi(M-II.25) / dökülüp saçıl-(M-II.89) / el çek- (M-II.112) /evlâdların başı içün(M-II.149) /fitneyi basdır-(M-II.71) / gönlü düş-(M.71) / göz kulak ol-(M.107) / göz ucuyla göster-(M-II.27) / göz süz-(M-II.29) / gözü ardında kal-(M.51) / gûş-ı cân(M.69) / gûş-ı kabûl tut-[kulak tut-](M.6) / guşu giran[kulağı ağır](M.31) / hâk ile yek-sân ol-(M-II.123) / hâlim yaman(M-II.103) / [hançeri] suvar-(M-II.73) / hisâb çevir-(M-II.45) / hum-ı Felâtûn(M-II.47,127) / hum-ı hikmet(M-II.34,103) / hükm-i karâkûş(M.11) / iki gözüm(M-II.5) / illere efsâne(M.61) / işi Allâh'a kaldı(M.71) / kafeslen-(M-II.44) / kana boyan-(M-II.35) / kan ağla-(M-II.18) / kan ağlat-(M.16) / kan dere bat-(M-II.42) / kan iç-(M-II.120) / kanlı bıçaklı(M-II.41) / kan tut-(M-II.57) / kara su in-(M-II.160) / karılıp katıl-(M-II.89) / kesdirme [git-](M-II.31) / kızılca kıyâmet(M.110) / kol tolaş-(M-II.66) / kulağını çek-(M-II.120) / kulak tut-(M.59) / kurbânın olam(M-II.155) / kurbân[ın] olduğum(M.101) / lenger al-(M.99) / meydânı teng [dar] etdir- (M.36) ört bas et-(M-II.42) / püsküllü belâ(M-II.44) / râst gelmek (M-II.116) / rengine kapıl(M-II.89) / sâatı sâata uymaz(M-II.86) / sadra şifâ vir-(M.29) / sapa düş-(M-II.123) / sarma püskül(M-II.66) /sengîn-dil(M-II.126) /sipihrin çenberinden geç- [feleğin çenberinden geç-](M-II.20) / soyundan düş-(M.13) / şapa düş-(M-II.123) / şerbetle-(M-II.30) / şir ü şekker ol-(M.2) / tir tir ditre-(M-II.70) / yanıp yakıl-(M-II.89) / yapmak yakışdır-(M-II.58) / yataklı(M-II.42) / yola düş-(M.59) / yol bul-(M-II.48) / yürek oynat-(M-II.28) / yüzler karası(M.7)

3.Atasözleri

Pâk-dil olsa da lagzîde soyundan düşmez.(M.13) [Altın yere düşmekle pul olmaz.]

Tedbîrini terk eyle takdîr Hudâ'nındır.(M.82) [Takdîr Allâh'tan.]

Zemînin kulağı var.(M-II.30) [Yerin kulağı var.]

Çekilenler kalır Es'ad bu cihân içre hemân / Vakt-i şâdî de gelir mevsim-i mihnet de geçer.(M-II.46) [Bu da geçer Yâ Hû.]

Arifler gözünden gizlenilmez.(M-II.49)

Eger cev ekseler gendüm biçilmez.(M-II.49) [Ne ekersen onu biçersin.]

Su uyur düşmen uyur haste-i hicrân uyumaz.(M-II.49) / [Su uyur,düşman uyumaz.]

Bilirsin girmek olmaz bâğ-ı Hulda çünki îmânsız.(M-II.51) [İmânsız Cennet'e girilmez.]

Tecerrüdse murâdın kûy-ı cânânda fedâ kıl cân.(M-II.51) [Cân vermeyince cânân ele girmez.]

Dört üstü dört olur mu safâ bu cihânda kim.(M-II.53) [Zevki dört üstüne]

Kim kâdir ilâc eylemeğe hükm-i kaderdir / Târîhi imiş Gâlib-i zârın eser-i aşk.(M-II.68) [Kaderde ne varsa o olur.]

Hoş gelip dîvânelik dağ üstü bâğ oldu gönül.(M-II.79) [Dağ üstü bâğ.]

Hâsılı Gâlib-i dîvâneye her gün bayram.(M-II.86) [Deliye her gün bayram.]

Şifâ-yı sadr-ı bülbül hep nesîm-i haste-dildendir / Safâ-yı hâtır-ı gülzârı sorma sağ esenlerden.(M-II.100) [Hastanın hâlini hasta bilir.]

Soğuklukda girân-cânlıkda kâfirlikde her şeyde / Füzûn-terdir Keşiş Dağıyla zâhid denk gelmezse.(M-II.115) [Keşiş Dağı'na kar yağmış kimse inanmamış.]

Bilmeyenin kim çeke kulağını.(M-II.120) [Bilmeyenin kulağını kim büke.]

Ben bildiğim bu dâr-ı fenânın fenâsıdır.(M-II.140) [Fenânın fenâsı var.]

Ne mâni'dir uzatsam destini bûs itse âşıklar / Kolun bükmezlere bir pâdişâh-ı âlem-ârâsın.(M-II.146) [Bükemediğin eli öp başına koy.]

Alçağa akar sular pây-ı huma düş mest ol.(M.82) [Su alçağa akar.]

Kadr-ı dürr ü gevheri âlem bilir / Ademi ammâ yine âdem bilir (M-II.161) [Adamın kadrini adam bilir,altının kıymetini sarraf.]

4.Vecîzeler

Hilâlin bedr-i tâbân gicenin subh ola ahşamı.(M.20)

Çok söz kişiye bâ'is-i neng ü hicâb olur.(M.28)

Tatvîl-i sühan-râst reh-i bî-edebândır.(M.32)

Askere lâzım itâatdır hıdîv-i dehre cûd(M.36)

Humbarayla lağmdır ancak medâr-ı emr-i harb.(M.37)

Cezbe-i nûr-ı mahabbetdir medâr-ı kâinât.(M.44)

Alemin mir'ât-ı âdemde misâlin bulmuşum.(M.90)

Öldüren âşığı şemşîr-i tegâfüldür hep.(M-II.43)

Zevki kederde mihneti râhatda görmüşüz.(M-II.48)

Yeter aşk-ı Hudâdan bir içim su / Bütün deryâ içilmez hem geçilmez.(M-II.49)

Uyudur fitneyi havf ile o fettân uyumaz.(M-II.50)

Düzde zindân olur ol dâr ki mihmân uyumaz.(M-II.50)

Çıkılmaz câme-i ihrâmdan sa'y itme kurbânsız.(M-II.51)

Cümleten eşya nidâ-yı künden olmuş âşikâr.(M-II.63)

Sen bu bâzîçeye aldanma temâşâsına bak.(M-II.67)

Cümle bir künden nümâyândır vücûd-ı kâinât.(M-II.78)

Kâmil hatâ ider ki anı câhil eylemez.(M-II.97)

Her zilletin elbetde bir izzet var içinde / Seyr it çeh-i Ken'ânı ne devlet var içinde.(M-II.113)

Çünki âteş yanığı merhem-i kâfûr ister.(M-II.159)

5.Sâde Ve Külfetsiz Söyleyişler

Şeyh Gâlib,16.yy.da Aydınlı Visâlî tarafından başlatılan ve Tatavlalı Mahremî ile Edirneli Nazmî ile devâm eden Türkî-i Basit cereyânı çerçevesine alınabilecek sâdelikte müstakil bir gazel yazmıştır:

Dökdü omuzdan poşı saçağını
Açdı gönüller deli bayrağını

Ay yenisi gökde ne ülker satar
Degmeyicek kesdiği tırnağını

Gözceğizim boyamak ister benim
Al boyayıp kanıla dudağını

Saldı gönül illerine akını
Kurdu göz ırmağına otağını

Niçe tabur tağıdır ol yosmanın
Saç tağıdıp eğmesi kalpağını

İçip içip kendi elinden anın
Duramayıp öpmüşüm ayağını

Çok sürünüp gözlemişim özleyip
Ayağının izini toprağını

Virmedi bir kimseye Gâlib geçit
Kanda çevirdiyse söz ırmağını

Hazret-i Monlâyı bilenler bilir
Bilmeyenin kim çeke kulağını

Gâlib'in dilindeki sâdelik yer yer mahallî söyleyişle ve konuşma uslûbuyla karşımıza çıkar. Bu, başlangıçtan beri Türk Edebiyatında varlığını hissettiren "Mahallîleşme"ye örnek teşkil eder:

Bu mevsime irince cigerler kebâb olur.(M.27)
Bir gün olur du'âlarımız müstecâb olur.(M.28)
Netâyicden zuhûr itmiş mukaddem bir edâdır bu.(M.50)
Varırsan ey gönül yem-i aşkın verâsına / Benden selâm it ol tarafın âşinâsına(M.68)
Gülerek açılarak gül gibi handân olarak.(M-II.69)
Gâlib ölmekle senin çeşmine sıhhat gelmez / Bana bu derdden ölsem de ferâgat gelmez.(M.72)
Iztırârîdir efendim bende bu sûz u güdâz.(M.73)
Vallâhi ben de bilmem,efendim nedir sebeb.(M.75)
Gökleri ağlada hasretle giden feryâdım.(M.75)
Bir devâsız derde oldum mübtelâ sevdim seni.(M.107)
Eşk-i çeşmimle kızıl kana boyandı dünyâ.(M-II.4)
Nemek ziyâde olunca olur kebâb leziz.(M-II.23)
Sâf âyîne gibi gördüğü renge boyanır.(M-II.35)
Eğer cev ekseler gendüm biçilmez.(M-II.49)
Yeter aşk-ı Hudâdan bir içim su / Bütün deryâ içilmez hem geçilmez.(M-II.49)
Böyle ol yohsa dimez kimse sana hoş geldin.(M-II.76)
Hân-ı keremde her ne ise kısmetin senin.(M-II.76)
Gül gibi açıldım ammâ gülmedim.(M-II.88)
Her zilletin elbetde bir izzet var içinde.(M-II.113)
Dîvâne misin ey dil benden haberin yok mu.(M-II.124)
Gamdan ölmem korkarım gayret helâk eyler beni.(M-II.126)
Çünkü âteş yanığı merhem-i kâfûr ister.(M-II.159)
Gelen bu meclise mest ü harâb olup gidiyor.(M-II.159)
Ya'nî senden gayrı hiç kimse harîdâr olmasın.(M-II.161)

[Gül gibi açıldım ammâ gülmedim / Rûyuna takıldım ammâ gülmedim.](M-II.88) ve [Gül gibi açıldım ammâ gülmedim /Rengine kapıldım ammâ gülmedim.] beyitleriyle başlayan gazellerin kâfiyeli mısra'ları dikkat çekici bir şekilde sâde yazılmıştır.

Topkapı Sarayı Kütüphânesi(Hazine:941)ndeki bir yazma divanda(173b) mevcut olan bir türkü,hece vezniyle (4+4+3) ve sâde bir dille kaleme alınmıştır.Klasik şiirle âşık şiiri arasında bir köprü kuran bu tarzı daha önceki şâirlerde de görmekteyiz.16.yy.da Meâlî (V.1535),Usûlî (V.1538),Karatovalı Zaifî (V.1535),Murâdî [Sultân III.Murâd] (V.1595); 17.yy.da Bolulu Himmet (V.1684);18. yy.da Nedîm (V.1730) ve Vahîd Mahtûmî (V.1732) dîvânlarında heceyle yazılmış şiirlere yer veren şâirlerdendir.Ayrıca İsmâil Ankaravî'den sonra Galata Mevlevîhânesi'ne şeyh olan Âdem Dede (V.1652), Mevlevîler içinde hece ile İlâhî söyleyen ilk şâirdir.Adem Dede'nin açtığı yol,diğer Mevlevî şâirleri tarafından da benimsenmiştir.

Tuğra çekmiş dest-i kudret kaşına
Cefâ takmış siyâh perçem başına
Tâze girmiş onüç ondört yaşına

Gül fidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

O güzele cevr ü cefâ anılmaz
Geçen günler unudulur sayılmaz
Nev-restedir itdiğine bakılmaz

Gül fidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

Sabah olsun akdan kara seçilsin
Gerden üzre siyâh zülfü saçılsın
Mevsimidir güller gibi açılsın

Gül fidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

Elde iken terk eyleme fırsatı
Meclislerde söylenmeden sohbeti
Aşıklara ganimetdir vuslatı

Gül fidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

Kan bulaşmış hançerinin zâgına
Neş'e gelmiş gözlerinin ağına
Yanaşılmaz goncasına bağına

Gül fidanım henüz bulmuş çağını
Şirin esmer şimdi bulmuş çağını

6. Alliterasyonlar

(S) 5 :Bu sultân vâris-i esrâr-ı Sultân-ı Risâletdir.(M.34)
9 :Sıdk ile mâ-sadak-ı subh-ı safâdır Sıddîk
Sîne-i sâf ile sadru'l-hulefâdır Sıddîk.(M.4)
4 :Safâ-yı sahnını seyr eylese mir'ât-ı rü'yâda.(M.42)
(K) 4 :Bir kâfirin kemendine düşmek kolay mıdır.(M.12)
4 :Nazîri gelmemişdir mülke belki mülk-i imkâna.(M.40)
(Ş) 4 :Ki unvân-ı nişân-ı zer-feşânı şân-ı şevketdir.(M.33)
( ) 5 :'Abîr ü 'ıtr u 'ûd u müşg ü 'anberden 'ibâretdir.(M.33)
(R) 5 :Kusûr u hûr u enhâr anda dîdâr anda yâr anda.(M.33)
(B) 5 :O nahlın berg ü bârı bâgbânı ber-devâm olsun.(M.33)
(H) 5 :Olur hem münhasif hem râci'-i mahv-ı mahâk elbet.(M.35)
(D) 8 :Müceddid olduğu dünyâ vü dîne günden azherdir.(M.35)
6 :Her bâbda bir derde düşer derbeder-i aşk.(M-II.68)
(M) 5 :Nazîri gelmemişdir mülke belki mülk-i imkâna.(M.40)

7. Dile Ait Tasarruflar

Dîvân'da umûmî kullanışın dışında yapılmış bâzı dil tasarrufları mevcuttur.Sebk-i Hindî'de şekil mükemmeliyetinin aranması bu husûsta Gâlib'e bir takım cevazlar vermiştir.Türkçe bir ekten sonra Farsça bir ekin gelmesi,bağlama gruplarında ve Farsça terkiblerde Arapça ve Farsça olmayan kelimelerin kullanılması,yer isimlerine yine yer ismi yapan Farsça bir ekin ilâve edilmesi,iki çokluk ekinin peşpeşe gelmesi gibi...

topcuyân (M.38) / zülfün-âsâ (M.84) / açmaz-ı aşk (M-II.69) /kemâl-i soğukluk (M.123) / togrı râh-ı ney (M-II.116) / vaz'-ı temel (M.37) / kân-ı tamar (M.31) / bahş-ı portakal (M-II.117) / donanma-yı meserret (M.24) / aşçıbaşı-ı dergâh (M-II.134) / kasem-i dâne dâne-i tanbûr (M-II.29) / top-ı subh-ı enver (M.49) / delîl-i tam (M.8) / misâl-i sürme-i dikkat (M.24) / gerdûne-keşân-ı top (M.49) / gürûh-ı topçuyân (M.49) / ihtimâm-ı tam (M.50) / top-ı şehr-âşûb (M.50) / târîh-i tam (M.51) / al-ı ruh (M-II.78) / ruh-ı al (M-II.79) / ruy-ı al (M-II.79) / Aristo-yı hayâl (M-II.33) / afyon-ı hâl (M-II.37,103) / an-be-an(M-II.117) / yan-be-yan(M-II.100) / gün-be-gün (M.86) / ma'bed-geh (M-II.83) / gülşen-zâr(M.46) / merdâniyân(M.62) / yer ü gök(M.39) / deryâ vü göl (M.117) / sahrâ vü çöl(M.117) / ag u kara(M-II.18)

Şâir bàzan vezin zarûretinden dolayı bilhassa Arapça ve Farsça asıllı kelimeler üzerinde değişiklikler yapar:

ufuk[ufk] (M.49,M-II.54,76) / sebiz-gûn [sebz-gûn] (M-II. 86) / dökme[döküm]-hâne (M.41) / lahid[lahd] (M-II.34) / vakit [vakt] (A.40a) / bezim[bezm] (M.109,M-II.32,43,45,126) / Kayıs [Kays](M-II.127) / seyir[seyr] (M-II.144) / hüsün[hüsn](M-II.103,155) / ayıb[ayb] (M-II.52) / sınıf[sınf] (M.49) /şemi'-dân[şem'-dân] (M.13) / lafız[lafz](M.117,M-II.4) / Kudüs[Kuds] (M-II.4) / devir[devr] (M-II.24) / sitignâ[istignâ] (M-II.80)/ zehir-nâk[zehr-nâk](M-II.140) / fakır[fakr] (M.115)

Sıfâhân,Sitanbul,Sirâfil,Felâtun,Sikender gibi şahıs ve yer isimlerinde de aynı hal görülür.

8.Arkaik Kelimeler

bac : vergi,cizye,resim,haraç (A.263b)
çağ : çağlayan (M-II.30,90)
devşür- : derlemek,toplamak (M.14,A.39a)
döşen- : düşkünlük göstermek,kendini vermek (M.82)
düger : kalın direk,mertek,kiriş (M-II.70)
dükel : hep,hepsi,bütün,cümle,herkes (M.51,M-II.144
esen : sağ sâlim,rahat,sağlığı yerinde (M.100)
esir- : sarhoş olmak,aklını yitirmek,kendinden geçmek, azgınlaşmak,sertleşmek,çok kızmak (M-II.45)
karıl- : karıştırılmak,karışmak (M-II.89)
kak- : çalmak,vurmak,itmek,tepmek (M.77)
kanzil : geçkin sarhoş,körkütük (M.68,M-II.41)
sagal- : hastalıktan kurtulmak,şifâ bulmak,iyileşmek (M-II.118)
sın- : azalmak,şiddetini yitirmek (M.31)
tam- : damlamak (M.31)
usan vir- : usandırmak,usanç vermek (M.19)
uyar- : parlatmak,yakmak (M.49,M-II.14)
yalman : kılıcın,kamanın,bıçağın,mızrağın,süngünün ağzı ya da ucu (M.33)
yasan- : yay kirişinin gevşetilmesi (M-II.36)
yedil- : yedekte götürülmek (M-II.141)
yetir- : ulaştırmak,eriştirmek,yetiştirmek (M.60,118)
yuy- : yıkamak (M.108)

E. MAZMÛNLAR

Mazmûnlar, genellikle "sevgili", "âşık" ve "rakîb" üzerinde yoğunlaşan klişe benzetmelerle ortaya çıkarlar. Mazmûn, doğrudan söylenmeyip, zımnen işâretlerle, imâlarla ifâde edildiği için şâirle okuyucu arasında yapılmış bir ön mukâveleyi saklı tutar. Şeyh Gâlib, târifi üzerinde edebiyat âlimlerinin farklı görüşler serdettiği "mazmûn" kelimesini Dîvân'ında 18 yerde zikretmiş ve bâzı açıklamalar getirmiştir:

"Ma'nâ" ve "Mazmûn", şiirin iki ana unsurudur. Ma'nâ'yı güneşe, mazmûn'u ise aya benzeten (M.4) şâir, sözün makbûl olmasını nükte ve mazmûnlarla dolu olmasına (M-II.5) bağlar. Mazmûn, bir bilmece gibi vasıfları sayılırken kendisi gizli tutulur. Gâlib, bu gizliliğe "Neş'etiñ nâmını yâd eyleme mazmûn gibidir." (M-II.34) ve "O rütbe virdi sûret şâhid-i mazmûna kim fikrim / Nihân-ı kûçe-i beyt olduğu mahsûsdan kalmaz." (M-II.53) mısralarıyla işâret eder. Mazmûnun etrâfında dönen isim ve sıfat benzetmeleri, tavaf eden melekler (tavâf itse sürûşân-ı mazâmîn M.31) gibidir. Mazmûn, kapalı hâliyle gonca (M-II.17) ve tıfl'a (M-II.129), açık şekliyle de gül'e (M-II.19,72,103,111) benzer. Mazmûnların şekil ve renk benzetmeleri üzerine kurulduğunu belirten Şeyh Gâlib, bu yönleriyle onları "Cennet hûrîleri" gibi görür:

"Sûku's-suver midir bilemem kûçe-i kalem
Sad-reng ider mazâmîni hûr-i cinân gibi."(M.11)

1. SEVGİLİ

âfet (M.101,102,M-II.51,52,84,94,141) / âşûb (M-II.76) / bed-kîş (M-II.36) / belâ (M-II.44,76) / bî-dâd (M-II.127) / bî-emân (M.101,M-II.27,76,79,103,123) / bî-insâf (M-II.51) / bî-muhâbâ (M-II.146) / bî-mürüvvet (M.99,100,101,M-II.76) / bî-rahm (M.101,M-II.58) / bî-vefâ (M.100,M-II.96) / büt (M-II.18,18,24,24,40,57,76,94,120) /câdû (M.31) / cefâ-cû (M-II.95) / cefâ-kâr (M-II.66) / cefâ-pîşe (M.98,M-II.154) / cellâd (M-II.105) / dil-şiken (M-II.36) / fettân (M.94,96,106,M-II.38,50,95,143) / fitne-cû (M-II.41) / fitne-fen (M-II.12) / fitne-kâr (M-II.18) / fitneli (M-II.35) / gaddâr (M-II.104) / hakîkatsız (M.100) / hûn-rîz (M-II.27,111) / kâfir (M.12,98,122,M-II.18,31,36,40,72,73,88,123,153) / kara belâ (M-II.96) / kâtil (M-II.73) / kattâl (M-II.35) / muğ-beçe (M-II.41) / nâ-mihrbân (M-II.57) / nâ-müslimân (M-II.65) / pür-âşûb (M-II.35) / pür-cefâ (M-II.32) / pür-fiten (M.82) / pür-itâb (M-II.96) / püsküllü belâ (M-II.44) / sanem (M-II.113,155) / seng-dil (M.17) / sengîn-dil (M-II.126) / va'desiz (M.100) / zâlim (M.91,99,M-II.125)

"Zahm-ı hicrân bir yana ol şûh-ı fettân bir yana
Düşdü tîg-ı gamzeden kan bir yana cân bir yana"(M.96)

"Bir gün o kâfir ehl-i dile terk-i kîn ider
Hatt-ı siyâhı gamzeye telkîn-i dîn ider"(M-II.31)

"Cânân mısın belâ mısın âşûb-ı cân mısın
Ey bî-emân gayrı elinden amân senin"(M-II.76)

"Zâhid o meh-veş pür-nûrdur kim
Bütdür dimezsin îmân idersin"(M-II.94)

arûs (M-II.53) / âşüfte-meniş (M.98) / bâlâ-kadd (M-II.112) / cân (M.95,96,99,101,102,102,102,102,102,M-II.5,17,51,68,89,108) / cânân (M.94,96,99,100,M-II.32,51,53,56,59,62,66,73,76,107,114, 114,122) / cânâne (M-II.91) / cân-bahş (M-II.123) / dil-ârâ (M.89, M-II.50,67,146) / dil-ber (M.95,98,100,101,104,106,M-II.6,30,35, 38,39,50,66,67,78,85,88,97,99,101,106,109,146,146,152,153) / dil-cû (M-II.152) / dil-dâr (M.17,95,98,M-II.32,45,46,51,58,58,61,62, 65,66,75,85,93,96,124,145,153) / dil-keş (M.98) / dil-nevâz (M-II. 59,152) / dil-rübâ (M.32,M-II.4,39,87,96) / efendi (M.72,M-II.32, 38,81,103) / esmer (M-II.106) / gonca-dehen (M-II.98) / gonca-fem (M-II.69,77) / gül-âb (M-II.96) / gül-beden (M.96,M-II.31,100) / gül-câme (M-II.104) / gül-endâm (M.19,51,M-II.36,82) / gül-fem (M.122) / gül-izâr (M.105,M-II.30,82,96,123) / gül-rû (M-II.4) / gül-ruhsâr (M.96,97) / gül-ruh (M-II.105,123) / hercâyî (M-II.152) / hilâl-ebrû (M.107) / hûr-ı peyker (M-II.72) / kerem-kâr (M.106) / mahbûb (M-II.35) / meh-peyker (M-II.95) / mest-i nâz (M-II.59) / mihmân (M-II.114) / mihr-bân (M-II.76) / nâzenîn (M.106) / nâzik-endâm (M.97) / nigâr (M.28,M-II.105) / pür-şîve (M.100) / pehlevân (M.95) / rakkâs (M-II.143) / rûh-ı revân (M.102,M-II.32) / sâf-sîne (M-II.23) / semen-izâr (M-II.88) / semen-rû (M-II.96) / serv-kadd (M.22,M-II.106) / sîm-endâm (M.32) / sîmîn-beden (M.95, M-II.60) / sîmîn-ten (M.97) / sitem-ger (M-II.96) / sitem-hû (M-II.13,20,43) / siyeh-perçem (M.122) / siyeh-çerde (M-II.67) / şâhîn-çeşm (M-II.6) / şâhîn-nigâh (M-II.64) / şehlâ-nigâh / şeh-levend (M-II.81) / şeker-leb (M-II.159) / şûh (M.28,28,72,72,82,92, 96,97,97,98,98,98,99,105,M-II.3,4,5,6,10,12,26,27,34,36,36,36,47, 64,67,69,70,71,73,75,81,84,107,123,159,161) / şûh-meşreb (M-II.41) / ter-mizâc (M-II.30,47) / tıfl (M-II.75,154) / tıfl-ı füsûn (M-II.28) / yâr (M.10,71,72,92,93,93,94,94,94,94,95,96,96,97,97,98, 99,100,100,104,105,M-II.3,6,6,9,10,10,17,17,18,20,23,25,32,36,38, 38,39,39,39,39,39,39,41,42,46,47,51,53,55,56,61,61,64,64,65,66,67, 67,69,73,75,77,78,78,80,80,87,88,91,96,96,107,107,110,117,119,125, 126,126,144,145,151,151,153) / yosma (M-II.120) / yüzü gül (M.102)

"Senden ey şûh ben ümmîd-i visâl eylemedim
Tab'ıma hadşe virip fikr-i muhâl eylemedim"(M.72)

"Seninle ey sitem-hû germ-i ülfet olmayız artık
Soğuk sözler beni cândan soğutdu hâtırın hoş tut"(M-II.13)

"Her ne dem ol gül-beden semt-i tegâfülden geçer
Sûzen-i hâr-ı tahassür çeşm-i bülbülden geçer"(M-II.31)

"Efendimsin cihânda i'tibârım varsa sendendir
Miyân-ı âşıkânda iştihârım varsa sendendir"(M-II.32)

beg (M.96,M-II.97) / hünkâr (M-II.75) / pâdişâh (M-II.146) / sultân (M.72,107,M-II.66,111,113,114) / şâh (M.19,71,76,84,93, 100,105,106,M-II.6,23,26,39,43,79,112,155) / şâhenşeh (M-II.127) / şeh (M.71,88,102,102,106,M-II.26,27,67,68,75,90,109,123,127,160) / şehriyâr (M.106)

"Müsta'id kıl yoğusa lutfuna isti'dâdım
Sana güçlük mü var ey şâh-ı kerem-mu'tâdım"(M.76)

"Emrine dil-bestedir her dil-ber-i fettân senin
Şehr-i hüsnün şehriyârısın bugün fermân senin"(M.106)

"Sormak ayb olmazsa sultânım su'âlimdir benim
Kangı âşıkdır senin gönlünde gönlün kimdedir."(M.107)

âfitâb (M.99,M-II.96,96) / hûrşîd (M-II.35,55,152) / mâh (M. 51,89,93,96,99,100,105,113,122,M-II.30,32,38,38,38,43,46,54,56,59, 67,69,75,76,79,80,84,85,89,96,104,111,117,118,120,124,145,146,151, 153,154,155) / mâh-pâre,meh-pâre (M.105,M-II.55,73,109) / meh (M. 60,101,103,104,100,M-II.3,18,34,37,44,46,49,50,52,57,58,58,61,61, 62,66,75,90,91,93,100,112,113,114,114,119,123,126,128,144,158,160) / meh-rû (M.88,M-II.43,118) / mehtâb (M-II.25) / meh-tal'at (M. 106) / meh-veş (M.83,89,105,113,M-II.33,46,94,106,127) / mihr (M. 59,98,99,100,100,M-II.32,43,84,111,126) / şem' (M-II.32,50,84,110, 123,161) / şems (M-II.158) / şu'le (M-II.96)

"Bak o mehin zülf-i siyeh-târına
Cân geçinir dârına ber-dârına"(M.6)

"Gün toğar meclis-i uşşâka şeb-i hayretde
Her ne sâ'at ki o hûrşîd-i sabâhat uyanır"(M-II.35)

âhû (M-II.41,42) / hümâ (M-II.50) / mürg-i semender (M-II. 114) / şehbâz (M.72) / tûtî (M-II.123)

"Gelir mi vahşeti vasfa edâsı teşbîhe
O âhû-yı harem-i nâz şûh-meşrebdir"(M-II.41)

perî (M.98,M-II.6,53,69,74,87,98,103,145,158) / perî-sûret (M-II.46) / perî-veş (M.28) / perî-zâd (M.99,M-II.123,125)

"Mir'âtıyız ol mâh-ı perî-sûretin ammâ
Gam-hânemize gelse dahı bî-haberiz biz"(M-II.46)

Azrâ (M-II.30) / İsâ (M-II.147) / Leylâ (M-II.30,55,102) / Rüstem (M-II.97) / Süleymân (M-II.114) / Şîrîn (M-II.49,127) / Yûsuf-pîrehen (M-II.24) / Yûsuf-tıynet (M.100) / Zelîha (M-II.28)

"Cem'e varmışdı yolu tefrika-i firkatdan
Zülf-i Leylî deyü her gice perîşân idi Kays"(M-II.55)

"Gamzeni kıldın nihân müjgân-ı dil-cûlarla sen
Veh ne Rüstemsin ki câdû bağladın mûlarla sen"(M-II.97)

"Gamzesinden sor rumûz-ı küfrü bu büt-hânede
Kıl perestiş deyr-i hüsnün İsî-i hâmûşuna"(M-II.147)

fidân (M.102) / gonca (M-II.38,50,114) / gül (M.102,M-II.35, 60,66,96,101) / gülberg (M-II.143) / gül-i ra'nâ (M.121,M-II.73) / nahl-ı revân (M-II.104) / nihâl (M.102) / serv (M-II.2,47,73,81, 89,112) / verd (M-II.38)

"Ey nihâl-ı işve bir nev-res fidânımsın benim
Gördüğüm günden beri hâtır-nişânımsın benim"(M.102)

SEVGİLİYE ÂİT UNSURLAR

a.hüsn [cemâl,sabâhat,behcet]

âfitâb (M-II.33,40) / âlem (M-II.47,72) / arûs (M-II.53,98) / âteş (M-II.67) / bâğ (M.103,M-II.5,27,37,38,72,83,89) / bahâr (M-II.76) / bahâristân (M-II.52) / bünyâd (M-II.74) / bütgede (M-II.76) / Cem (M-II.51) / cezbe (M-II.32) / deyr (M-II.67,147) / Frengistân (M-II.102) / gülistân (M-II.13) / gülşen (M-II.93,126) / gülzâr (M-II.102) / güneş (M-II.160) / hûrşîd (M-II.35) / hümâ (M-II.94) / kâlâ (M-II.49,117) / kişver (M-II.26,45) / mâh (M-II. 98,160) / meh (M-II.34) / mihr (M-II.114) / mir'ât (M-II.20,29,32) / mülk (M-II.114) / nakş-ı ber-âb (M-II.5) / pertev (M-II.50,65) / sabâh (M-II.67,70) / şehr (M.106) / şu'le (M-II.105) / Yûsuf (M-II.66)

"Hüsnünün nakş-ı ber-âb olduğun anla cânâ
Levh-i rûyumda deme hatt-ı bekâ geldi bana"(M-II.5)

"Gülsitân-ı hüsn ser-tâ-ser tecellîzârdır
Jâlesi hûrşîd-i pür-envâra itmez iltifât"(M-II.13)

"Gösterip mir'ât-ı hüsnün îsî-i mu'ciz-deme
Haste-i nevmîd idip çeşm-i sühan-gû koymuş ad"(M-II.20)

"Gör iltifât-ı aşk ile bu kadr ü câhımız
Kâlâ-yı hüsne kıymet olur kem nigâhımız"(M-II.49)

"Yûsuf u hüsne Zelîhâ-yı hevesden gûyâ
Dâmen-i ârıza bir dest-i tetâvüldür zülf"(M-II.66)

"Sâye-veş ol nahl-ı bâğ-ı behcetin
Pâyına sarıldım ammâ gülmedim"(M-II.89)

b.saç [zülf,turre,gîsû,mû,perçem,kâkül]

akreb (M-II.40) / anber-bû (M.195) / âvize (M-II.71) / belâ (M-II.86) / bend (M-II.103) / çîn (M-II.160) / dâm (M.94,M-II.147) / dûd (M-II.86,160) / ejder (M-II.74,104) / fetîl (M-II.3) /fitne (M.91,M-II.126) / girih-beste (M-II.71) / girih-gîr (M-II.98) / gül (M-II.66) / halka (M.33,105,M-II.12,143) / hayme (M-II.86,87) / kâfir (M.72,M-II.37,56,61) / karanfil (M-II.66) / kemend (M.12, 33,M-II.26,36) / küfr (M-II.33) / küfr-efzâ (M-II.82) / leşker (M-II.73) / muanber (M-II.100) / müşg (M-II.147) / müşgîn (M.33) / Nahl-ı Tûbâ (M-II.72) / perde (M.96,M-II.66) / perişân (M-II.75, 126) / pîçîde (M-II.33) / pîç ü tâb (M-II.102) / pür-çîn (M-II.75, 101) / pür-şikenc (M-II.42) / reyhân (M-II.147) / rû-siyâh (M.74) / sâye (M-II.87) / semender yuvası (M.13) / semen-sâ (M-II.50,67) / silsile (M-II.35,107) / siyâh [siyeh] (M.105,M-II.29,35,57,104, 147,151) / siyeh ebr (M-II.87) / siyeh-târ (M.60,88) / sünbül (M. 33,M-II.66,71,72,88,101,106,111,122) / şeb (M-II.54) / şebbû / şiken (M-II.38) / şikeste(M-II.71) / târ (M-II.87) /tarrâr (M.72) / târümâr (M-II.143) / tuğrâ (M-II.24) / zencîr (M-II.66,97,102) / üftâde (M-II.71) / zengî (M.113)

"Zülfün olalı halka-i dâm-ı dil-i miskîn
Bu sünbül ü şebbû bana akreb görünür hep"(M-II.12)

"Sahîfe-i ruha tuğrâ-yı perçemi çıkmış
Misâl-i pâdişeh-i nâza imtisâl olunur."(M-II.24)

"Sihr o şûhun beste-çeşm-i gamze-i câdûsudur
Çeşm-i mahbûbân kemend-i zülfünün âhûsudur."(M-II.26)

"Yeni baş gösterip oynakladı sünbüldür zülf
Al dülbendde bir deste karanfildir zülf"(M-II.66)

"Kâkül üftâdesidir perçem-i işkestesinin
Turre âvîzesidir zülf-i girih-bestesinin"(M-II.71)

c.gamze,nigâh,nazar

bâz (M-II.39) / berk (M-II.68) / câdû (M-II.26,110) / câdû-fikret (M.101) / cellâd (M.72,84,101,M-II.3,37,38,38,43,52,83,101,108,126,155) / Cengiz (M-II.17) / gammâz (M-II.83) / hançer (M-II.50,66,73,81) / hasta (M-II.6,93) / hâtır-nevâz (M.73) / hûn-hâr (M.72,M-II.61,65,96,99) / hûn-rîz (M-II.85,95,110) / Hülâgû (M-II.72) / Kahramân (M-II.35) / kâtil (M-II.96) / kattâl (M-II.61) / kâfir (M.101) / kebûter (M-II.72) / leşker (M-II.72,73) mağrûr (M-II.60) / mest (M-II.29,108) / nâvek (M-II.66,70) / pür-fen (M-II.84) / pür-neş'e (M-II.52) / sehhâr (M-II.12,101,113) / sitem-kâr (M-II.37,96) / sûmnât (M-II.25) / şâhîn (M-II.64) / şeh-bâz (M-II.67,81,111) / şehlâ (M-II.31) / şem' (M-II.111) / şûh (M-II.151) / şemşîr (M-II.43,108,114) / tîğ (M.12,91,95,96,107,M-II.11,31,34,41,42,43,M-II.72,93,95,95,96,100,100,109) / tîğ-ı hâbîde (M-II.109) / tîr (M-II.27,32,79,94,144)

"Katl-i âma mâ'il olsun gamze-i cellâdlar
Dem-be-dem eflâke çıksın âh ile feryâdlar"(M.84)

"Tîğ-ı gamzenden kesilmem çâk çâk olsam yine
Hâsılı bî-hûde cevr itme bana sevdim seni"(M.107)

"Karşuluk yokdur o şûhun gamze-i hûn-rîzine
Gâlib ancak bir bakar bir çeşm-i giryân gösterir"(M-II.27)

"Gamzesin hançer-i hâbîde sanırsın ammâ
Uyudur fitneyi havf ile o fettân uyumaz"(M-II.50)

"Gamzesi kattâl iken hat ne belâdır aceb
Kâfir-i bî-mezhebe hüccet ü bürhân galat"(M-II.61)

ç.göz [çeşm,dîde]

âhû (M-II.26) / bîmâr (M.72,74,107,M-II.44,88,126,159,161) / câdû (M-II.4,53,98,11) / cellâd (M-II.3,122) / efsûn (M-II.102) / fettân (M-II.97) / fitne (M.91) / füsûnkâr (M-II.59) / füsûn-

sâz-ı Mesîh (M-II.18) / gûyâ (M.94) / hâmûş (M-II.67) / hûn-hâr (M-II.122,124) / kâkül-pûş (M-II.31) / kebûd (M-II.72,102) / mahmûr (M-II.64,113) / mâtem (M.83) / mest (M-II.6) / nergis (M.94, 101,M-II.64,84,88,98,105,111,113,125,126) / revzen / sâhir (M-II. 31,57) / sayyâd (M-II.66) / siyâh/siyeh (M.91,M-II.51,58,70,94,95, 96,125) / siyeh-mest (M-II.10,84) / sühan-gû (M-II.20) / şâhîn (M-II.6,39) / şehbâz (M-II.12,75,120) / şehlâ (M.94,M-II.31,84,125) / şûh (M-II.21,95,99,99,105,120) / tabîb (M-II.44) / zehr-âlûd (M-II.52,125)

"Çeşm-i câdûsuna dîvâne olam ol şûhun
Deşt-i endîşede âhû-yı füsûn oldu bana"(M-II.4)

"O fitne gözlere hayretdeyim acebdir kim
Şu hastelikle ne şîrîn fesâneler söyler"(M-II.26)

"Lâ-havl o çeşm-i sâhir-i şehlâ-nigâhdan
Her sözde Zü'l-fikâr-ı Alîye yemîn ider"(M-II.31)

"Pür-safâ gördüm o şûhun nergis-i mahmûrunu
Bezm-i meyde nâle-i mestâneden kıldım ferâğ"(M-II.64)

d.dudak,ağız [leb,fem,dehân]

âl (M-II.30,30) / âteş (M-II.39) / can alıcı (M-II.30) / cân-bahş (M.74,M-II.127) / dil-rübâ (M-II.49) / dürc-i gevher (M-II.17) / gonca (M-II.23,69,77,98.103,116,146) / gül / hançer (M-II.67) / hat-âver (M-II.17,25,94) / hâtem (M-II.113) / hâ-yı intihâ (M-II.154) / hokka (M.109) / la'l (M.109,M-II.38,39,66,74,74, 77,81,83,83,88,89,89,90,93,96,100,106,111,113,116,123) / nâb (M-II.100) / nefy-i lâ (M-II.154) / nemekîn (M-II.123) / nokta (M-II. 154) / revân-bahş (M-II.18) / sırr-ı hafâ (M-II.154) / şeker-bâr (M-II.59,65,88) / şeker-rîz (M-II.159) / tatlı (M-II.30) / teng (M-II.102) / vişn-âb (M-II.25) / yâkût (M-II.104,111)

"Dâ'imâ fikr-i dehân-ı dil-rübâdır pîşemiz
Ma'nî-i nâ-güfteye dil-dâdedir endîşemiz"(M-II.49)

"Mest itdi beni her sühan-ı telh ile cânân
Bilmem bu edâ la'l-i şeker-bâra mı mahsûs"(M-II.59)

e.yanak [ruhsâr,ruh,izâr,ârız]

âl (M-II.79) / âteş (M.101,M-II.12,30) / âteşîn (M.96) / âyîne (M-II.34,M-II.81) / bâğ (M.97,M-II.76) / berg (M-II.66) / burc (M-II.119) / Cennet (M.24,M-II.34) / dil-cû / gonca (M-II.6) / gül

(M.96,96,M-II.82,95,95,96,105,117,123) / gül-berg (M-II.83) / gülgûn (M-II.35) / gül-nâr (M-II.25) / gülşen (M-II.98) / gülzâr (M-II.84) / Hindû-meniş (M-II.114) / hûy-gerde (M-II.96) / mâh (M-II. 28) / mihr (M-II.109,111) / mir'ât (M-II.43) / Mushaf (M-II.78) / ravza (M-II.98) / rengîn (M-II.93) / safha (M-II.62) / sahîfe (M-II.24) / semen (M-II.88) / semenzâr (M-II.82) / şem'(M-II.58,154)

"Aks idip mâh-ı ruhu aldadır o tıfl-ı füsûn
Yûsuf-ı Mısra bile revzen-i çehden görünür"(M-II.28)

"Bu şeb şem'-i ruhun arz eyleyip pervâne-i câna
Hased ol jâleye hûrşîdden girdâb göstermiş"(M-II.58)

f.hat

anber (M.105,M-II.36) /anber-fâm (M.95) / Ayât-ı Neml (M-II. 42) / belâ (M-II.61) / benefşe (M-II.83) / bî-dâd (M-II.65) / Cibrîl-i Emîn (M-II.18) / dûde-i müşg (M.109) / dûd-ı siyâh (M.105) / fey'i'z-zevâl (M-II.33) / gül-berg-hîz (M-II.118) / kâfile-i müşg (M-II.26) / kâfir (M-II.57) / leşker (M-II.39) / müşgîn (M-II.93) / nev-hîz (M-II.96) / nev-reste (M-II.82,99) / nev-sebze (M-II.25) / perîşân (M-II.62) / pür-şûr (M.94,M-II.56,126,127) / reyhân (M.109) / sebz (M-II.3,113,147) / sebz-reng (M-II.43) / siyâh (M-II.31,79,97,147) / siyehkâr (M-II.66) / sünbül (M-II.28, 104,105) / şâm (M-II.125,159) / şeb (M-II.127) / şerbet (M-II.159)

"Hatı ki kâfile-i müşkdür anun Gâlib
Diyâr-ı Çîn ü Hıtâdan reh-i savâba gelir"(M-II.26)

"Hat-ı rûyun ki dikkatlerle ta'zîm üzre yazmışlar
Meger âyât-ı Nemli safha-i sîm üzre yazmışlar"(M-II.42)

"Ruhsâr-ı yârı gör hat-ı pür-şûr kaplamış
Hayf ol sabâha kim şeb-i deycûr kaplamış"(M-II.56)

g.kirpik [müjgân,müje]

belâ (M-II.74) / hâme (M.23) / hançer (M-II.77) / leşker (M-II.37) / nâvek (M.109) / neşter (M.96,M-II.27) / peykân (M-II.43) / saff (M-II.106) / saf-şiken (M-II.37) / şehbâz (M-II.77) / tîr (M-II.20,41,81,100,103,114)

"Neşter-i müjgânının te'sîr-i sihridir meger
Yâsemende gonca-i gül-berg-i handân gösterir"(M-II.27)

"Bâğ-ı hüsnün bir nazar kıl sûret-i i'câzına
Nahl-ı sîm-i kâmeti yâkût-ı rümmân gösterir"(M-II.27)

"Düşmen-i bed-kâma âfet Gâlib-i bî-câna cân
Arşa dek peyveste bir nûr-ı du'âdır kâmetin"(M-II.74)

j.diş [dendân]
dür (M-II.102,106,159) / gevher (M-II.77)

"Mey-nûş-ı yâd-ı mısra'-ı rengîn la'l kim
Nazm-âşinâ-yı gevher-i dendân kim senin"(M-II.77)

"Dürr-i dendânı vasf içün bî-reyb
Açılır tab'ıma hazîne-i gayb"(M-II.159)

k.çene [zenah]
sîb (M-II.40)

"Riyâz-ı vahdete mahsûl-ı eşk-i reng-â-reng
Nihâl-i sîb-i zenahdân turunc-ı gabgabdır"(M-II.40)

l. [gabgab]
subh (M-II.159) / turunc (M-II.40)

"Kapanmış şâm-ı hatdan subh-ı gabgab
Mısırlı harcı olmuş ol şeker leb"(M-II.159)

m.sâ'id
sîmîn (M-II.27)

"Sâ'id-i sîmînini kasd eyleyip kan gösterir
Şâh-ı billûr üzre bak la'l-i Bedahşân gösterir"(M-II.27)

n.gerdan
beyâz (M.97) / sefîd (M-II.56,88)

"Gördüm o mâhı ferve-i semmûr ile bu şeb
Kim gerden-i sefîdi siyeh nûr kaplamış"(M-II.56)

o.sîne,ber
bilûr (M-II.11) / sâf (M-II.23) / sîmîn (M-II.25) / subh-ı şeb-i yeldâ (M-II.25)

"Olmaz bedîd âyîne-i câm-ı Cemde hîç
Ol sîne-i bilûr ne âlemdedir aceb"(M-II.11)

ö.cisim,ten,beden

gül-fâm (M.97) / sîmîn / tûtiyâ (M-II.5)

"Olaldan reh-neverd-i nakş-ı pây-ı edhem-i nâzük
Tenük çeşmân-ı aşka tûtiyâdır gerd-i istiğnâ"(M-II.5)

p.ayağı toprağı [gerd]
kuhl (M-II.23) / sürme (M-II.95)

"O sâf sîneyedir hayret-i nezârem kim
Gubârı dîde-i ümmîde iktihâl olunur"(M-II.23)

"Sürmedir gerd-i yetîmi gerçi çeşm-i gevhere
Ab olur dil hâk-bâz-ı iftikâr oldukça ben(M-II.95)

r.kûy,mahalle

âşiyân (M-II.96) / bâğ (M.102,M-II.18,24) / çemen (M-II.96) / gülşen (M-II.56,57) / Ka'be (M-II.97)

"Bu bâğın bülbülân-ı aşkı kim pervâne-meşrebdir
Gül-i nezzâreden fânûs-ı gülgûn eylemişlerdir."(M-II.24)

"Ka'be-i kûyunda matlab-hâh olan Mecnûnların
Ekseri hâcı peşîmân olduğun bilmez misin"(M-II.97)

2.ÂŞIK

âhû (M-II.98) / ankâ (M-II.38) / âşüfte-kâm / âyîne-fâm (M-II.118) / bende (M.90,100,106,M-II.66,103,155,158) / bî-kes (M.99) / bî-nevâ (M.76) / bî-tâb (M.121) / bülbül (M-II.24,38,59,69,73) / ciger-hûn (M.121) / çehre-zerd (M-II.77) / dil-rîş (M-II.103) / dîvâne (M.105,106,M-II.4,46,51) / esîr (M-II.97) / Ferhâd (M-II. 49,57,93,112,127) / giriftâr (M.93) / giryân (M-II.100) / gül (M-II.88) / haste (M.106,107,122,122) / hezâr (M-II.38) / hümâ (M-II. 12) / jâle (M-II.50,65,126) / kâse-lîs (M.90) / Kays (M-II.26,55, 63,107,111,112,126,127) / kul (M.98) / kurbân (M-II.43,M-II.88, 155) / mâhî (M-II.50) / mahzûn (M.121) / Mansûr (M-II.26,29,30,36, 56,63,69,89) / Mecnûn (M-II.21,30,30,36,51,82,97,102,103,114,159) / mehcûr (M-II.95) / mest (M.90,M-II.23,24,29,63,126,127) / mestâne (M.105,M-II.125) / mir'ât (M-II.46) / mûr (M-II.114) / mücrim (M.99) / mürîd (M.90) / nâçâr (M.76,78,M-II.3) / nâ-kâm (M-II. 103) / nâlân (M.106) / nâ-sâmân (M.104) / pehlevân (M.90) / pervâne (M.73,75,105,M-II.32,50,95,110,125,161) / pervâne-hâl / per-

vâne-meşreb (M-II.24) / pür-intizâr (M-II.38) / rind / Rûhu'l-Kuds (M-II.37) / rû-zerd (M-II.5) / Rüstem (M-II.57) / sâgar-keş (M.90) / sanem-perest (M-II.154) / seg (M.90) / serdâr (M.90) / sergeşte (M-II.45) / ser-mest (M-II.3) / sîne-çâk (M-II.9) / siyeh mest (M-II.9) / şâne (M-II.50,50) / şem' (M-II.114,123,126) / şerer (M-II.46) / şeydâ (M-II.53) / şûrîde (M.121) / Ya'kûb (M-II.24) / Yûsuf (M-II.28) / üftâde (M.90,M-II.73,127) / üftâde-i bî-pâ (M-II.121) / üstühân (M-II.50) / zâr (M.95)

"Mest-i fakrım bî-ser ü bî-pâların serdârıyım
Kâse-lîs-i hân-ı aşkıyım seg-i nâ-çârıyım"(M.90)

"Hastayım ümmîd-i sıhhat çeşm-i bîmârındadır
Bir devâsız derde oldum mübtelâ sevdim seni"(M.107)

"Hemîşe giryededir mest-i aşka râhat-ı cân
Gelir harâret-i bâdeyle tab'a âb lezîz"(M-II.23)

"Edvâr-ı nevâ-yı gam pervânede kalmışdır
Mansûr o peşrevde ser-hânede kalmışdır"(M-II.29)

"Ben bülbül-i hoş-nağme-i gülzâr-ı fenâyım
Ankâ-yı cihân-gîr de nâm-ı digerimdir"(M-II.38)

"Ab-ı hayât sohbet-i ahbâbdan cüdâ
Mâhîleriz ki lücce-i deryâya hasretiz"(M-II.50)

"Tahte-i ders-i cünûn sîne-i sad-çâk yeter
Şâneyiz mûsile-i zülfe varır silsilemiz"(M-II.50)

"İmân za'fı varken o bütde ne fâ'ide
Ser-pençe-i nigâhına Rüstem zebûn imiş"(M-II.57)

ÂŞIKA AİT MADDİ VE MANEVİ UNSURLAR

a.aşk,mahabbet

âfitâb (M-II.147) / âteş (M-II.2,35,40,52,86,110,116) / bâğ (M-II.77) / bahr (M-II.147) / bâzâr (M-II.35) / bî-pervâ (M-II.3) / çarh (M.8) / da'vâ (M.61) / defter (M-II.9) / deyr (M-II.13) / kemân / kişver (M-II.87) / kûh (M-II.59) / kulzüm (M-II.98) / matbah (M-II.29) / mi'mâr (M.15) / mülk (M-II.110) / nâr (M-II.28) / nüsha (M-II.102) / ocak (M-II.28) / şem' (M-II.125) / şu'le (M-II.25,41)

"Aşk âteş-i tecellî-i Mansûrdur bana
Her çûb-ı dâr bir şecer-i Tûrdur bana"(M-II.2)

"Olur neşterde zâhir ittihâd-ı Leylâ vü Mecnûn
Fürûg-ı şu'le-i aşk emr-i müşkilden zuhûr eyler"(M-II.25)

"Ne gerek eyler isem dirhem-i dâğı îsâr
Ser-i bâzâr-ı mahabbetde biri beş kazanır"(M-II.35)

b.kalp [gönül,dil,hâtır]

âfitâb (M-II.80) / ankâ (M-II.80) / âvâre (M-II.75) / âyîne (M-II.32,95,96,152) / bâğ (M-II.90) / beyt (M.15,M-II.80) / Beyt-i Mükerrem (M-II.97) / bî-karâr (M.95,M-II.119) / bîmâr (M.93,M-II.57) / çenâr (M.95) / çerâğ (M-II.90,90) / çeşmesâr (M.95) / dâğ (M-II.90,90) / dâgdâr (M.95) / dîvâne (M.73,M-II.35) / esîr (M.95) / genc-i mutalsam (M.70) / gencîne (M.73) / giriftâr (M-II.96) / giryân (M-II.51) / hânkâh (M.60) / harâb (M.96) / haste (M.78) / hûnîn (M-II.101) / hüdhüd (M-II.51) / Kahramân (M-II.90) / kân (M-II.80) / kandîl (M-II.30) / kan dolu (M.78) / kâşâne (M.65, M-II.125) / kebâb (M.96) / kebûter (M-II.6) / kemân / lâne (M-II.90) / ma'mûrezâr (M.60) / Mânî-i Erjeng (M-II.24) / mecrûh (M.95) / mesken (M.98) / mısr (M-II.151) / mir'ât (M-II.111) / mizbân (M-II.90) / mürg (M.95,103,M-II.34,71) / nâkûs (M-II.27) / nâlân (M-II.114) / nâ-şâd (M.75,M-II.59,110) / pâre pâre (M-II.119) / perîşân (M-II.97) / pervâne (M-II.57,58,146) / pür-dâğ (M-II.79) / pür-gam (M.70) / pür-hûn (M-II.13,51) / safha (M-II.87) / sûzân (M-II.125) / şikeste (M-II.126) / şeb-çerâğ (M-II.90,90) / şu'le (M-II.80) / târümâr (M-II.11) / üftâde (M.95) / vîrân (M.72,M-II.59,74) / vîrâne (M.60,70,95,M-II.17,93,97,123) / za'îf (M-II.84) / zâr (M.93,M-II.13,23,58,86,109,111)

"Berk-ı hüsnün bî-karâr itdi dil-i mecrûhumu
Yakdı yandırdı çenâr itdirdi dil-i mecrûhumu"(M.95)

"Oldu hevâ-yı zülf ile dil târümâr-ı gam
Cem'iyyet-i şu'ûr ne âlemdedir aceb"(M-II.11)

"Nigeh-i lutfu sana ey dil-i vîrâne abes
Halka-i mâtem-i gam gerdiş-i peymâne abes"(M-II.17)

"Bikr-i ma'nîdir ser-â-ser sûret-i Meryemleri
Öyle bir büt-hânenin şimdi gönül nâkûsudur"(M-II.27)

"Niçün âvâre kıldın gevher-i galtânın olmuşken
Gönül âyînesinde bir gubârım varsa sendendir"(M-II.32)

c.cisim,ten

âteş-hâne (M.73) / binâ (M-II.41) / çâk (M-II.50) / gülşen / (M.98) / libâs (M-II.110) / nizâr (M-II.39,50) / vîrâne (M.73) / zâr (M.73,M-II.81)

"Çâk itmişiz ne fâ'ide cism-i nizârımız
Bir şâneyiz ki zülf-i semen-sâya hasretiz"(M-II.50)

ç.sîne [sadr]

âyîne (M-II.46) / bâğ (M-II.24) / çâk çâk (M.92,106) / harâb (M-II.2) / kemân (M-II.36,152) / külhan (M.98) / lâlezâr (M.104, M-II.32) / pür-âteş (M-II.52) / pür-dâğ (M.104) / pür-hûn (M-II. 123) / pür-sûz (M-II.114) / pür-yâre (M-II.152) / sad-çâk (M-II. 50,95) / sad-şerha (M-II.79) / safha (M-II.90,107) / sidre (M-II. 144) / tahte-i santûr (M-II.2) / ummân (M-II.40)

"Sîne-i pür-dâğı gûyâ lâlezâr itdim sana
Çeşme çeşme eşk-i çeşmim cûybâr itdim sana"(M.104)

"Arzû-yı vuslatın her dem dil-i pâkimdedir
Gevher-i aşkın sadef-veş sîne-i çâkimdedir."(M.106)

"Sad mîh-ı tîr-i hicr ile bu sîne-i harâb
Meşk-i figâna tahte-i santûrdur bana"(M-II.2)

"Şehîd-i aşkın oldum lâlezâr-ı dâğdır sînem
Çerâğ-ı türbetim şem'-i mezârım varsa sendendir"(M-II.32)

d.göz [dîde,çeşm]

âteş-hâne (M-II.77) / bî-emân (M-II.57) / dâm u dâne (M-II. 78) / dîvâne (M-II.77) / ebr-i deryâ-bâr (M-II.102) / eşk-bâr (M-II.18) / giryân (M-II.27,63,64) / habâb (M.96) / haste (M-II.13) / hûn-âbe-feşân (M-II.50) / hûn-âbe-hîz / hûn-bâr (M-II.23,34,98) / hûn-pâş (M-II.84) / mînâ-hâne (M-II.78) / nergis / pervâne (M-II.77) / peymâne (M.73,M-II.77) / pür-âb (M-II.63) / pür-hûn (M-II.2,24,37,75,79,119,160) / pür-nem (M.85) / revzen (M.98) / se-fîd (M-II.2) / sübha (M-II.78) / ter (M-II.25,37,57,83,97)

"Dîdemi girdâb-ı hayrânı habâb itdi meded
Başımı göz yaşı seng-i âsiyâb itdi meded"(M.96)

"Sâgar-ı gülgûn şerâr-ı âh-ı hasretdir bana
Çeşm-i pür-hûn gonca-i gülzâr-ı vuslatdır bana"(M-II.2)

"Ahir nic'olur meşrebi bu tıfl-ı sirişkin
Kim dîde-i hûn-bârdan oldu mütelezziz"(M-II.23)

e.göz yaşı [eşk,girye,sirişk]

âl (M-II.36) / âteş-i seyyâle (M.103) / âteş-pâre (M-II.3) / cûy (M-II.112) / cûybâr (M.104) / cûybâr-ı hûn (M-II.36) / deryâ-yı âteş (M-II.114) / etfâl (M-II.77) / gülistân (M-II.114) / habâb (M-II.10) / hûn (M-II.35,57) / hûn-âb (M.110,M-II.10,13) / hûnîn (M-II.3,25,100,144) / mercân (M-II.111) / revân (M-II.39) / sahbâ-yı âteş (M.73) / seyl (M-II.19,39) / seyl-âb (M-II.58) / sübha (M-II.111) / sübha-i mercân (M-II.33) / şerernâk (M-II.95) / zünnâr (M-II.111)

"Men ki ser-mestim şarâb-ı girye-i hûnînden
Dîde-i esfîdi gör kim subh-ı işretdir bana"(M-II.3)

"Olunca dâne-i eşkim habâb-ı âlem-i âb
Şerâre hirmenin itdim harâb-ı âlem-i âb"(M-II.10)

"Sanırlar bî-gamân kim eşk-i hûnîn nazm-ı rengîndir
Bir âteş pâredir geh dîde geh dilden zuhûr eyler"(M-II.25)

f.derûn

âteşgeh (M-II.37) / âyîne (M-II.74) / bîmâr (M-II.75) / harâb (M-II.75) / semender yuvası (M-II.37) / zevrak (M-II.119)

"Harâb-ı derd ü gam oldu derûn-ı bîmârım
O gamzeler bu söze tercemânım olsa gerek"(M-II.75)

"Yine zevrak-ı derûnum kırılıp kenâra düşdü
Tayanır mı şîşedir bu reh-i sengsâra düşdü"(M-II.119)

g.yüz [çehre]
zerd (M-II.102)

"Alır nâm-ı merâm-ı aşkı elbet çehre-i zerdim
Nigîn-i lâceverdî-kârdır çeşm-i kebûdundan"(M-II.102)

ğ.kirpik [müjgân]

engüşter (M-II.99) / hûnîn (M-II.99) / neşter (M-II.40)

"Eşkile müjgân-ı hûnînim ter olsun olmasın
Pençe-i mercânda engüşter olsun olmasın"(M-II.99)

h.boğaz [gelû]
nây (M-II.26)

"Nevâ-yı aşk ile nây-ı gelûsu Mansûrun
Makâm-ı dâra münâsib terâneler söyler"(M-II.26)

ı.baş
seng-i âsiyâb (M.96)

"Dîdemi girdâb-ı hayrânı habâb itdi meded
Başımı göz yaşı seng-i âsiyâb itdi meded"(M.96)

i.saç [mû]
senender yuvası (M.13)

"Julîde mû başımda semender yuvasıdır
Zann itme Kaysa sâye salan âşiyân gibi"(M.13)

j.leb
teşne (M-II.37)

"Sad-berg-i leb-i teşne ile dîde-i pür-hûn
Bûstân-ı kanâ'atda biter huşk-i terimdir"(M-II.37)

k.ciğer
biryân (M-II.155) / sad pâre (M-II.111)

"Şayed ki bu takrîb-i lebin bûs ideriz
Yak bu cigerim âteşe biryân eyle"(M-II.155)

l.dâğ
fânûs (M.103) / gül (M-II.57) / lâle (M.103,M-II.52) / mürg-i semender (M.73) / şîşe (M.103) / revzene,revzen (M-II.34,61) / şu'le-zen (M-II.38)

"İdenler sînesin bâğ-ı mahabbet keşf-i râz itmez
Gül-i dâğ-ı cefâyı mihr-i mektûb eylemişlerdir"(M-II.24)

"Şerha-i sîne benim mülk-i dile râhımdır
Dağlar revzene-i hâtır-ı âgâhımdır"(M-II.34)

m.damar [reg]
fevvâre-i hûn-âb (M.96)

"Neşter-i müjgânı ser-tîz itme ol denlü begim
Giryeden fevvâre-i hûn-âbdır her bir regim"(M.96)

n.cân,rûh
kandîl (M-II.65) / mürg (M-II.6,56,93)

"Yine bir dâma düşürdü beni aşk
Mürg-i rûha bu kafes besdir bes"(M-II.56)

o.akıl
hirmen (M.98) / hisâr(M-II.56)

"Aklım havâ-yı hayrete hirmen degil midir
Gönlüm hayâl-i dilbere mesken degil midir"(M.98)

ö.nâle,âh,feryâd,figân

âteş-zâd (M.75) / cihân-sûz (M-II.124) / edhem (M-II.94) / fişeng (M-II.24) / halka (M-II.71) / nahl (M-II.2) / nihâl (M-II.81) / perîşân (M-II.100) / pür-sûz (M-II.99) / sütûn (M-II.109) / şem' (M-II.116) /şerâr (M-II.24) /tıfl (M-II.29) / tîr (M-II.27,51,58,104)

"Şerâr-ı nâleyi fevvâre-i neyden saçıp uşşâk
Fişeng-i âh ile sûr-ı hümâyûn eylemişlerdir."(M-II.24)

"Çatır patır iderek nev-zebân-ı mızrâbı
Uyutdu tıfl-ı figânı fesâne-i tanbûr"(M-II.29)

"O gûne germ-i cevlân eyledim ki edhem-i âhı
Gubâr-âsâ ser-â-ser şu'le kalkar cilvegâhından"(M-II.94)

p.emel
kasr (M-II.93) / zülf (M-II.29)

"Olur elinde anun târümâr zülf-i emel
İdince tâzenesin yâr şâne-i tanbûr"(M-II.29)

"Vîrâne-i ferâgatı ta'mîr it ey gönül
Kasr-ı emel harâb hem olsun hem olmasın"(M-II.93)

r.gamm
âteş (M-II.70) / dîv (M-II.109) / etfâl (M-II.21) / nâhun (M-II.28) / nâr (M-II.110) / sahrâ (M-II.67) / sûz (M-II.83) / şeb (M-II.50) / şîr (M-II.51) / şu'le (M.96) / tîr (M-II.37) / zulmet (M-II.17)

"Sünbül-i hatları kim tarf-ı külehden görünür
Şerha-i nâhun-ı gam ârız-ı mehden görünür"(M-II.28)

"Kaplamış zülfü husûf ârız olup ârızını
Kimdir âyâ bu şeb-i gamda perişân uyumaz"(M-II.50)

s.hicr,firâk,firkat,hicrân

Dûzah (M-II.111) /silsile (M-II.25) / şeb (M-II.17,20,24,33, 58,85) / tîğ (M-II.34,85,95) / tîr (M-II.2,39,110) / zehr-âbe (M-II.23) / zulmet (M-II.20)

"Şeb-i firâkda toldu cihâna zulmet-i gamm
Ne burcdan toğar âyâ ki âfitâb-ı ferah"(M-II.17)

"Niçün küstâh bakdın gamze-i hûn-rîz-i dildâra
Sezâdır tîğ-ı hicr ile gözüm kan ağlasan her dem"(M-II.85)

ş.cevr,cefâ
hâr (M.102)/ şemşîr (M-II.36) / tîr (M-II.123)

"Şemşîr-i cefâsını çekip kesdi emânım
Sedd-i siteminden reh-i fikrim kapanıpdır"(M-II.36)

t.hayret
girdâb (M.103) / riyâz (M-II.29,111) / şeb (M-II.21,46)

"Dûzah-ı sûz-ı dilârânın dil oldu mâ'ili
Eyledi girdâb-ı hayret Gâlib-i deryâ-dili"(M.103)

"Riyâz-ı hayreti sîr-âb-ı feyz ider Gâlib
Akınca su gibi mevc-i terâne-i tanbûr"(M-II.29)

"Gün olur ey meh-i nâzım bu sabâhat da geçer
Bizi hicrânda koyan bu şeb-i hayret de geçer"(M-II.46)

u.neş'e
gül-nihâl (M-II.36) / gülzâr (M-II.36)

"Dâg-ı dilim o şûh-ı gül-endâm tâzeler
Gülzâr-ı neş'eyi bir iki câm tâzeler"(M-II.36)

ü.hasret
âteş (M-II.73) / şerer (M-II.104)

"Tîr-i âh u şerer-i hasret ü bârân-ı belâ
Gûyiyâ bizden o gaddâra tazallümdür bu"(M-II.104)

v.ârzû,heves
kumâş (M-II.82) / Zelîhâ (M-II.66)

"Semenzâr-ı ruhunda sürhî-i nâz ol gül-endâmın
Kumâş-ı ârzûda reng-i istiğnâ mıdır bilmem"(M-II.82)

y.vuslat,visâl,vasl
âteş (M-II.58) / bahâr (M-II.103) / subh (M-II.69,70)

"Çerâğ-ı bezm-i hicri olduğum yapmış yakışdırmış
Gönül pervânesine vuslat âteş intizâr âteş"(M-II.58)

z.belâ(bârân)[M-II.104] / ma'rifet(kumâş)[M-II.105](bahâr) (tekye-gâh) / şevk(zencîr) [M.73,M-II.125] / ümîd (subh)[M-II.21] / endîşe(pîr)[M-II.21] / feyz (bahr) [M.73]/ cezbe (bahr) [M-II. 26] / hayâ (bâğ) / kanâat(bûstân) [M-II.37] / intizâr(âteş) [M-II.58] / gazab(tîğ) [M-II.111]

"O bahr-ı cezbede kim gönlüm ıztırâba gelir
Güher derûn-ı sadefden çıkıp habâba gelir"(M-II.26)

"Dü cihânda şeb-i hayretdi dile sâye-i baht
Olmasa âlem-i endîşede ger subh-ı ümîd"(M-II.21)

3.RAKÎB

a'dâ (M.98) / ağyâr (M.101,102,103,105,M-II.16,32,38,42,55, 65,65,66,67,69,78,96,111,112,123,126,153,155) / deni (M.102) / dûn (M.101) / düşmen (M.96) / erbâb-ı ta'n (M-II.100) / fitne (M-II.26) / hâsid (M.96) / hussâd (M-II.114) / it (M-II.95) / perde-i şeb (M-II.80) / şeytân (M-II.66) / vâ'iz (M.96,M-II.86,107,127) / siyeh-îmân (M-II.13) / zâhid (M-II.51,66,73,73,76,78,92,93,94, 95,108,153,160)

"Aksini seyr eylerim âyînede dîvârdan
Gerçi bu sûretle pinhân eylerim ağyârdan"(M.103)

"Perîşân itme zülfün senden özge bir siyeh-îmân
Uyardı çeşmimi bahtım uyutdu hâtırın hoş tut"(M-II.13)

"Edeble dâmen-i zülfün öper gelip bir bir
O fitneler ki şeh-i hüsne intisâba gelir."(M-II.26)

"Ruhun iderse de pinhân bize hicâb değil
Ki mâhı perde-i şeb örtemez nikâb değil"(M-II.80)

III.TENKİDLİ METİN

Tenkidli Metin,yerlerini tesbit ettiğimiz 33 nüshadan (32 yazma + 1 matbû) seçilen 6 nüsha üzerine kurulmuştur.Esas alınan Dîvân nüshalarının evsâfı şöyledir:

1.(M) nüshası

1252(1836)de Bulak'ta ta'lik hattıyla taşbasma hâlinde tab' edilmiştir.287 sayfa (123 + 164) olup ilâveten Hüsn ü Aşk'ı da (92 s.) ihtivâ etmektedir.

2.(A) nüshası

İstanbul Ün.Kt.,T.Y.401

cild	:vişne çürüğü meşin,miklebsiz,iç kapaklar ebrûlu
varak	:366 (Dîvân :281 + Hüsn ü Aşk :85)
eb'ad	:14,3 x 21,5 cm
hat	:nesihe çalar rik'a
satır say.	:13
müstensih	:meçhul
ist.târihi	: "

Cedvel ve başlıklar kırmızı.İlk sayfa yaldız işlemeli.Kenarlarda bâzı şiirler (Esrâr Dede Mersiyyesi v.s.) var.

3.(B) nüshası

Süleymâniye Kt.Hacı Mahmûd Efendi,3693/1

cild	:siyah meşin,miklebsiz,kabartma işlemeli
varak	:167 (Dîvân :123 + Hüsn ü Aşk :44)
eb'ad	:11,7 x 19,2 cm
hat	:ta'lik
satır say.	:29
müstensih	:Sırrî Mustafâ
ist.târihi	:1247

Cedvelsiz.Başlıklar ve mahlaslar kırmızı.Hüsn ü Aşk'ın bâzı sayfalarında boşluklar var.

4.(C) nüshası
İstanbul Ün.Kt.,T.Y.1431

cild :meşin,miklebli,zencirekli
varak :218
eb'ad :12 x 17,1 cm
hat :nesihe çalar rik'a
satır say. :17 (or.)
müstensih :meçhul
ist.târihi : "

Cedveller ve başlıklar kırmızı.1b,2a,48b,49a,96b,97a'nın cedvelleri yaldızlı ve ser-levhaları yaldızla tezhipli.

5.(D) nüshası

Ankara Ün.DTCF Kt.B/40

cild :meşin,üst kapak kopuk,miklebsiz,şemseli,tezhipli,zencirekli
varak :123
eb'ad :17 x 28
hat :ta'lik
satır say. :31
müstensih :Muhammed Esrârü'l-Mevlevî
ist.târihi :1209

Zahriyyede şu ifâdeler mevcud :"Bu dîvân-ı hakâyık-ünvânın nâzımı olan eş-şeyh ârifün bi'llâh cenâb-ı Muhammed Es'ad Gâlib Dede metta'na'llâhu bi-füyüzâtih efendimizin bu fakîr hidmet-i meydân-ı bülend-erkânlarında olduğum esnâda tertib ve tahrîr olunup nazar-ı âlilerine arz olundukda hüsn-i himmet buyurup bâzı sakâmetleri kendü dest-i hatlarıyla tashih buyurmalarıyla kenârlarında olan işârât-ı hatt-ı mübârekeleri olduğunu îmâ içün bu mahalle sebt olundu.El-hakîr Es-seyyid Muhammed Esrârü'l-Mevlevî"

5 varak boş.Bâzı (Târîh)lerin ilk beyti yazılmış olup sonraki mısraların yalnız ilk kelimeleri mevcud.

6.(E) nüshası

British Museum.D.P.B and MSS,Add.23985

varak :174
eb'ad :8,25 x 5,75 inch
hat :nesih
satır say. :21
ist.târihi :1172

BİSMİ'LLĀHİ'R-RAHMĀNİ'R-RAHĪM

KASÎDE

1

(M.2,A.2a,B.1b,C.1b,D.1b,E.1b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Mihr ü meh kim ᶜālemi pür-nūr ider her rūz u şeb
Encüm ü şebnemle ḫōş tesbīḥ iderler rūz u şeb

2.Küfr ü īmān hem Celāl-ile Cemāliñ bendesi
Mihr ü meh mengūş-ı gūşī iki çāker rūz u şeb

3.Mihr ü mehdir şemse-i cildi kitāb-ı ḥamdīniñ
Ḳudretinden muḫtaṣar bir ḫōşça defter rūz u şeb

4.Māh saḳḳā-yı ṣafādır çeşme-i mihre varıp
Gülşen-i dehri ider irvā-yı Kevs̱er rūz u şeb

5.Mihr keştī māh ṣandal āsumān baḥr-ı kerem
Naḳl iderler niᶜmet-i Yezdānı yek-ser rūz u şeb

6.Mihr ü meh gāhī ufūl ü geh ġurūb-ıla geçip
Da'imā bürhān-ı innīye virir fer rūz u şeb

7.Māh sevdā-yı ᶜubūdiyyetde mihr ateş-feşān
Nūr-ı şevḳiyle cihān pür-zīb u zīver rūz u şeb

8.Mihr şekker-rīz-i midḥat māh şīrīn-kām-ı şükr
Birbiriyle oldular çün şir ü şekker rūz u şeb

9.Mihr ü mehden ṣanma ey bī-gāne-i ṭavr-ı edeb
Gencefe-bāzī ider çarḫ-ı sitemger rūz u şeb

10.Belki mihr ü māhı itmişdir zebān-ıla dehān
Pīr-i çarḫ āyāt-ı luṭfuñ eyler ezber rūz u şeb

11.Mihr ü meh ṣanma felekde kūçe-gerd-i herze-tāz
Ḫidmet üzre iki ṭıfl-ı ḫāne-perver rūz u şeb

(rūz u şeb)ler : BC rūz şeb / 1 M encüm-i : ABD encüm ü //
4 ṣafādır : ABE ᶜaṭādır // 9 sitemger : B sitem-gīr

12.Mihr ü meh pervāne-i şem^c-i tecellī-i Ḫudā
Anuñ içün devr ider kişver-be-kişver rūz u şeb

13.Mah mīzāb oldu dolāb-ı sipihre mihr delv
Nūr ifāża eyler āfāḳa ser-ā-ser rūz u şeb

14.Mihr ü mehden feyż alıp pes bu giyāh-ıla zemīn
Biñ zebān-ıla Ḫudāya ḥamd iderler rūz u şeb

15.Müstefīd-i mihr olsun māh ber-ḳavl-i Ḥakīm
Mihri kim işrāḳ-ıla ḳıldı münevver rūz u şeb

16.Mihr ü māhı eyledi emri çü ^curcūn-ı ḳadīm
Oldular fermān-ı Mevlāya musaḫḫar rūz u şeb

17.Çarḫa şordum mihr ü meh nāmı iki ^culvī güher
Naḳş-ı ḳudret şānın itmiş neyle berter rūz u şeb

18.Mihr ü meh gülmīḫ-ı süllemdir dedi mi^crācına
Ol Resūlüñ kim cihāna baḫş ider fer rūz u şeb

19.Ḥażret-i sulṭān mihr ü meh ġulām u ^carş ferş
Kim per-i Cibrīli eyler bāliş-i per rūz u şeb

20.Nur-ı mihr-i şubḥ-ı mā evḥā meh-i isrā ki ol
Olmasa ^caşḳı kef-i efsūs iderler rūz u şeb

21.Pehlevān-ı Ḳābe Ḳavseyn māh çevgān mihr gūy
Ol ki raḫşı Sidrede cevlān eyler rūz u şeb

22.Mihr ü meh na^cleyn ^cArş ārāmgeh ü Kürsī vaḳār
Böyle **der** ḫuddāmına **kerrūbiyān** her rūz u şeb

23.Mu^cizātı vaşfıdır çarḫıñ medār-ı ġerdişi
Mihr Ḫayber meh ġazā-yı Bedri söyler rūz u şeb

24.Mihr ü meh dā'im teḫālüf üzre eylerken güẕer
Ḫıṭṭa-ı ^cadlinde seyr eyler berāber rūz u şeb

25.Hey ne ḥayret-baḫş mihr ü meh mübārek ^cunşuru
Ḳıldı ebri dest-i ḳudret sāye-perver rūz u şeb

(rūz u şeb)ler : BC rūz şeb / 14 pes : B bes // 19 ġulam u : AC ġulam / Cibrīli : BC Cibrīl // 20 iderler : ABE idenler // 24 güẕer : ABCDE güẕār // 25 M ebri : ABC ebr-i

26.Hāne-i zeyndir sipihr ü mihr ü meh ebrū vü ser
Zeyn-pūş olmuş Burāḳına ser-ā-ser rūz u şeb

27.Mihr burc-ı ve'd-ḍuḥā vü māh ve'l-leyl-i münīf
Eṣ-ṣalāt eyler cenābına melekler rūz u şeb

28.Mihr ü meh olsa ṣadef deryā-yı nūr olsa cihān
Olamazdı gevher-i ᶜaşḳına maṣdar rūz u şeb

29.Līk maḥż-ı dād-ı Ḥaḳdır ḳalb-i mihr ü çeşm-i māh
Oldular envār-ı iḥsānına maẓhar rūz u şeb

30.Sālikān-ı rāhına mihr-ile māh berg-i sefer
Pā-bürehne Ḫıżr u İlyās oldu rehber rūz u şeb

31.Mah u mihri dü gül-i rūy-ı sefīd yā n'eylesin
Hāk-i pāyına ider ihda felekler rūz u şeb

32.Mihr ü meh encüm felek ḫurşīd-i çarḫ-ı himmeti
Oldu esfid ü siyāh-ı nūru yek-ser ruz u şeb

33.Paye-i ṣıdk u ṣafāda mihr ü meh Bū Bekr ᶜÖmer
Daḫı Ẕi'n-nūreyn luṭfuyla mübeşşir rūz u şeb

34.Pençe-i Şīr-i Ḫudādır mihr u mehdir Ẕü'lfiḳār
Çeşm-i ḥuṣṣāda bu maᶜnā günden azher rūz u şeb

35.Mihr ü meh leşker şahenşāhā şefāᶜat-perverā
Ey ki zatıñ maᶜnī-i Levlāke mazhar rūz u şeb

36.Mah-ı ṣadrıñda elem neşraḥ ᶜayān çün mihr-i ᶜaşḳ
Kalb-i pākiñ li-meᶜa'llah ile ḫōş-ter rūz u şeb

37.Mihr-i hüsnüñ māh-ı īmān-ı ḳabūlüdür ġaraż
ᶜĀlem-i lāhūtdan bu ᶜarż-ı muḥżır rūz u şeb

38.Āfitāba mihr ü māh-ıla teber-ber-dūş olup
Nüh felek seyyāḥ-ı ᶜaşḳıñdır gezerler rūz u şeb

39.Ṣaldı pertev mihr-i ẕātıñ ḳurṣ-ı mihr ü māha çün
Sāyedir kim düşdü rūy-ı ḫāke yer yer ruz u şeb

(rūz u şeb)ler : BC rūz şeb / 30 māh : D meh // 31 sefīdi : ABCDE sefīd yā / ḫāk-i pāyına : BCD ḫāk-pāyına // 32 es-fīd ü : C esfīd // 33 Ẕi'n-nūreyn : AE Ẕü'n-nūreyn // 39 kim : A hem / yer yer : C bir bir

40.Mihr olur ᶜaşkıñla ser-gerdān mehdir sīne-çāk
Ādem u ᶜālem ṭufeyliñdir ser-ā-ser rūz u şeb

41.Ṭop mihr ü tīġ mehdir dest āteş-destdir
Leşkeriñ olmaz mı aᶜdāya muẓaffer rūz u şeb

42.Mihr-i reʾyiñ māh-ı ᶜaḳl-ı evvele virmezse feyż
Gird-i ḥayretde ḳalır bī-nūr u bī-fer rūz u şeb

43.Mihr ü mehdir bu sipihriñ nūr-ı ᶜaynı nʾeyleyim
Bilirim vaʾllāh olmaz saña mefḫar rūz u şeb

44.Mihr ü mehdir bāl ü per ᶜanḳā-yı beyt-i naᶜtına
Līk evc-i ᶜaczden pervāz iderler rūz u şeb

45.Mihr-i maᶜnī vü meh-i mażmūn olmazdı bedīd
Ṭabᶜa vaṣfıñçun ṭulūᶜ eyler ser-ā-ser rūz u şeb

46.Mihr ü meh-veş çāker-i şehzādegānıñ ᶜadd olup
Esᶜad olsun Ġālib ey Şāh-ı Peyember rūz u şeb

47.Māh-ı ṭabᶜım maẓhar olsun nūr-ı mihr-i mihriñe
Tā olam kevneynde mesᶜūd u bihter rūz u şeb

48.Mihr ü mehden ṣāf-terdir ṣıdḳ u iḫlāṣım velī
Oldum ᶜiṣyān-ı pey-ā-peyle mükedder rūz u şeb

49.Mihr ü meh-veş ġarḳ-ı nūr olsa nʾola dest-i duᶜām
Çün ᶜuṣāta luṭf u iḥsānıñ muḳarrer rūz u şeb

50.ᶜAcziñ iḳrār eyle ey dil mihr ü māh oldu tamām
Daḫı āġāz-ı medīḥinde süḫanver rūz u şeb

51.Kūs-ı mihr ü meh çalındıḳça bu nevbet-ḫānede
Geh maᶜāş u geh libās olup mükerrer rūz u şeb

52.Şevḳ u şādīlerle dāʾim çarḫa mihr ü māhına
Bendegānı baḫş ḳılsın ḫilᶜat efser rūz u şeb

53.Māh sāᶜī-i selām u mihr olup peyk-i dürūd
Kām-yāb olsun ḳabūl-ıla bu kemter rūz u şeb

(rūz u şeb)ler : BC rūz şeb / 40 ādem ü ᶜālem : C ᶜālem ü ādem // 41 destdir : B destidir // 42 reʾyiñ : C ẕātıñ // 48 oldum : BC oldu

2

(M.4,A.4b,B.2b,C.3a,E.3a)

..--/..--/..--/..-

DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ ḤAŻRET-İ EBŪ BEKRİ'Ṣ-ṢIDDĪḲ RAḌIYA'LLĀHU TEᶜĀLĀ ᶜANH [*]

1.Ṣıdḳ-ıla mā-ṣadaḳ-ı ṣubḥ-ı ṣafādır Ṣıddīḳ
Sīne-i ṣāf-ıla ṣadru'l-ḫulefādır Ṣıddīḳ

2.S̱ānī isneyn-i Muḥammed dedi Ḫallāḳ-ı ᶜAẓīm
İzhümā ḳavlini seyr et ne hümādır Ṣıddīḳ

3.Baḳdı tecrīdine sükkān-ı semāᶜ geydi ḥaṣīr
Ol kadar müntesib-i āl-i ᶜabādır Ṣıddīḳ

4.Bir velidir ki velā taḫzen aña oldu ḫiṭāb
Naṣṣ-ı Ḳur'ān-ıla maḳbūl-i Ḫudādır Ṣıddīḳ

5.Ẕevḳ-ı ᶜirfānı ḳıldı Resūlu taṣdīḳ
Şübhesiz maṭlaᶜ-ı envār-ı vefādır Ṣıddīḳ

6.Yevm-i Bedr aldı ᶜarīş üzre Cenāb-ı Aḥmed
Reşk-i şems ü ḳamer ü ᶜArş u semādır Ṣıddīḳ

7.İsm-i Bāṭından alıp feyż-i ẓuhūru imdād
Ṣamt-ıla mürşid-i erbāb-ı hüdadır Ṣıddīḳ

8.Sözü hem-seng-i güher olduġuna şāhiddir
Ṣadef-i leblerin āheste-küşādır Ṣıddīḳ

9.Ehl-i redd-ile olan ḥarbi delīl-i vāżıḥ
Ḥubb-ı Ḥaḳḳ ḫilᶜat-ı ḫāṣṣına sezādır Ṣıddīḳ

10.Fetḥ-i ebvāb-ı kerāmātıdır el-yevm neser (?)
Āşinā-yı ḥarem-i ḫāṣṣ-ı vilādır Ṣıddīḳ

11.Aḳrażu'llāhda ser-māyesin itdi īs̱ār
Ṣūret-i müntehab-ı faḳr u fenādır Ṣıddīḳ

---

[*] : AE Der-Vaṣf-ı Ṣıddīḳ-i Ekber Raḍıya'llāhu ᶜAnh,B Der-Vaṣf-ı Şerīf-i Ḥażret-i Ebū Bekri's-Ṣıddīḳ Raḍıya'llāhu ᶜAnh,C Der-Medḥ-i Ḥażret-i Ṣıddīḳ Raḍıya'llāhu ᶜAnh

4 ki ve : ABCE o ki // 9 : E O

12.Mā-ᶜarefnā ki bak el-ᶜaczi ᶜaniᵓl-idrāke
Bir niyām içre meger tīġ-ı dü-tādır Ṣıddīḳ

13.İtmeden muᶜcize bürhānı ṭaleb ḳıldı ḳabūl
Öyle bir müstaᶜid-i terk-i sivādır Ṣıddīḳ

14.Pīşvā bilmeyen ol ẕātı Müselmān olmaz
Lafz-ı tevḥīde meger ṣūret-i lādır Ṣıddīḳ

15.Çār-yār ile olur Beyt-i Ḫudā çār-erkān
ᶜUmredir anda ᶜÖmer ᶜayn-ı Ṣafādır Ṣıddīḳ

16.Lafẓ-ı müᵓminde odur mā-sadak-ı pîş-i zuhūr
Şeyḫ maᶜnāsına eñ aḳdem edādır Ṣıddīḳ

17.Cedd-i aᶜlāsıdır ol Ḥażret-i Mevlānānıñ
Maẓhar u muẓhir-i esrār-ı ḫafādır Ṣıddīḳ

18.Andan al himmet-i seyr-i Melekūtu Ġālib
Sırr-ı miᶜrāc-ı Resūl-i dü-serādır Ṣıddīḳ

3

(M.5,A.4a,B.3a,C.3b,D.3a,E.2b)

..--/..--/..--/..-

DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ CENĀB-I ḤAŻRET-İ MEVLĀNĀ ḲUDDİSE SIRREHUᵓL-ᶜĀLĪ [*]

1.Maẓhar-ı ᶜaşḳ-ı Ḫudā Ḥażret-i Mevlānādır
Menbaᶜ-ı ṣıdḳ u ṣafā Ḥażret-i Mevlānādır

2.Ser-te-ser ḥükm iden iḳlīm-i fenā fiᵓllāha
Şāh-ı evreng-i beḳā Ḥażret-i Mevlānādır

3.Nūr-ı ᶜirfāna dil-i pāki sipihr-i bālā
Maşrıḳ-ı şems-i Hüdā Ḥażret-i Mevlānādır

4.Şeref-i ẕāt-ıla maᶜşūḳ-ı gürūh-ı ervāḥ
Gevher-i baḥr-ı vefā Ḥażret-i Mevlānādır

---

14 bilmeyen : ACE eylemeyen // 15 ᶜumredir : C ᶜömrdür //
17 ṣafādır : AC ḫafādır //
[*]=B : A Der-Medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā Ḳuddise Sırrehuᵓl-ᶜAzīz, C Der-Medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā, D Der-Medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā Mettaᶜnaᵓllāhu bi-Sırrıhiᵓl-ᶜAzīz,E Der-Medḥ-i Ḥażret-i Mevlānā Ḳaddeseᵓllāhu Sırrehuᵓl-ᶜAzīz

5.Vāris̱-i ekmel-i Sulṭān-ı Rusūl şāh-ı kerem
Ḫātem-i ṭavr-ı seḫā Ḥażret-i Mevlānādır

6.Zahid ü rinde füyūżāt-ı kemāli sārī
Mültecā-yı żuᶜafā Ḥażret-i Mevlānādır

7.Ḫāk-i dergāhına ruḫ-sūdedir efrād-ı ricāl
Mürşid-i her-dü serā Ḥażret-i Mevlānādır

8.Aġniyā vü fuḳarā bende-i dergāhıdır
Şāh-ı dervīş-edā Ḥażret-i Mevlānādır

9.Enbiyā sırrına mīrās̱-ıla mālikdir ol
Maẓharuᵓl-ᶜulemā Ḥażret-i Mevlānādır

10.Raḥmet-i maḥż-ı ilāhīden idip istimdād
Māye-i luṭf u ᶜaṭā Ḥażret-i Mevlānādır

11.Hak-i pāyından alır küḥl u cilā ehl-i naẓar
ᶜĀleme nūr u żiyā Ḥażret-i Mevlānādır

12.Āsitānından irir cānlara teᵓsīr-i ḥayāt
Ḫaste-i ᶜaşḳa şifā Ḥażret-i Mevlānādır

13.Mes̱nevīdir nefes-i pür-meded-i Rūḥuᵓllāh
Dil-i bīmāra devā Ḥażret-i Mevlānādır

14.Her iki mıṣraᶜınıñ mā-ḥaṣalıdır dü cihān
Kām-baḫş-ı dü serā Ḥażret-i Mevlānādır

15.Cevher-i ẕātı müberrā-yı ġubār-ı teşrīk
Maᶜnī-i nefy-i sivā Ḥażret-i Mevlānādır

16.Nāyına şuᶜle-i enfāsına ṭut ġūş-ı ḳabūl
Ṭūr u Mūsā vü ᶜaṣā Ḥażret-i Mevlānādır

17.Ḫalḳa feyż-i ezelī bendelerinden irişir
Mebdeᵓ-i cūd u recā Ḥażret-i Mevlānādır

18.Ḫāk-i pāyından ider Ġalib ümīd-i iḥsān
Kān-ı iksīr-i duᶜā Ḥażret-i Mevlānādır

---

7 ricāl : E cihān // 16 M āvāzına : ACDE enfāsına / Ṭūr-ı : ACD Ṭūr u

4

(M.6,A.5b,B.3a,C.4a,D.3b,E.3b)

.-.-/..--/.-.-/..-

DER-VAṢF-I CENĀB-I ŞERĪF-İ ḤAŻRET-İ PĪR-İ DEST-GĪR
ḲADDESEᵓLLĀHU SIRREHUᵓL-ᶜAZĪZ [*]

1.Görünse her ne tarafdan cemāl-i Mevlānā
Gelir zebānlara ism-i Celāl-i Mevlānā

2.Celāl-i dīn olur Allāh ḥaḳḳı Celle Celāl
Göründü ḳudret-i Mevlā mis̱āl-i Mevlānā

3.Maḳām-ı faḳra şeh ü taḫt-ı salṭanatda faḳīr
Tamām-ı cemᶜ-i şuᵓūndur ḫıṣāl-i Mevlānā

4.Hezār secde ᶜavālim semāᶜına ḥayrān
Ne devr maẓharıdır vecd ü ḥāl-i Mevlānā

5.Yüzünde ẓāhir anuñ nūr-ı pāk-i şemsüᵓl-ᶜaşḳ
Gözünde Ḥażret-i Şemsiñ ḫayāl-i Mevlānā

6.Ḥulūl ü vaḥdet ü maḥv u fenā beḳā ṣanma
Viṣālden ötedir ittiṣāl-i Mevlānā

7.Hezār bendesi var daᶜvī-i Eneᵓl-Ḥaḳda
Sened elindeki baᶜżı maḳāl-i Mevlānā

8.Semāᶜ idip giremez çarḫa āfitāb daḫı
Seḥergeh eylemese rūy-māl-i Mevlānā

9.Bu şehre müjde-i fetḥ-i cedīddir Ġālib
Yeñi Ḳapuda görünmek kemāl-i Mevlānā

---

[*] : A Der-Medḥ-i Cenāb-ı Pīr-i Dest-gīr Ḳuddise Sırrehū Esīr, B Der-Vaṣf-ı Cenāb-ı Ḥażret-i Pīr-i Dest-gīr Ḳuddise Sırrehū, C Medḥ-i Pīr-i Ḥażret-i Dest-gīr, DE Der-Medḥ-i Ḥażret-i Pīr-i Dest-gīr Ḳuddise Sırrehuᵓl-Münīr

1 cemāl : B cenāb // 2 dīn : B ismi // 5 : B O // 7 daᶜvī : B vaᶜde //

5
(M.6,A.6a,B.3b,C.4b,D.3b,E.4a)
--.-/--.-/--.-/--.-

MEDḤİYYE-İ ŞERĪF-İ DĪGER Ü NİYĀZ-NĀME BERĀY-I CENĀB-I PĪR ᶜĀRİF-İ RŪM ḲUDDİSE SIRREHŪ [*]

1.Düşdüm yine ḳaldır beni Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm
Baḳmaz deyü bildim seni Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

2.İḥsānına maġrūr olup cürm eyledim maᶜẕūr olup
Geldim saña mecbūr olup Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

3.Ḫünkār-ı ehluᵓllāhsın bir ᶜālī şāhenşāhsın
Her ḥālime āgāhsın Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

4.Luṭfuñla mesrūr et hemān ᶜafv eylemezseñ iş yaman
Cürmüm bilip geldim emān Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

5.Oldum kef-i nefse esīr ᶜişyānıma Mevlā ḫabīr
Raḥm eyle sen ol dest-gīr Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

6.El-ḥaḳ ḫaṭā itdim ḫaṭā biñ şerm-ile geldim saña
Ṣorma günāhımdan baña Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

7.Sen Galibiñ mevlāsısıñ ser-māye-i iḥyāsısıñ
Luṭf u kerem deryāsısıñ Yā Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

6
(D.3a)
..--/..--/..-

DER-MEDḤ-İ ḤAŻRET-İ PĪR ḲADDESEᵓLLĀHU SIRREHŪ

1.ᶜAşḳ kim ṣūret-i Mevlānādır
Maᶜnī -i ḫilḳat-ı Mevlānādır

2.Cünbiş-i dāᵓire-i kevn ü mekān
Eṡer-i himmet-i Mevlānādır

---

[*]=B : A Der-Medḥ ü Niyāz Berāy-ı Mevlānā-yı Rūm Ḳuddise Sırrehū, C Medḥ-i Dīger, D Der-Medḥ ü Niyāz Berāy-ı Mevlānā-yı Rūm Ḳaddeseneᵓllāhu bi-Sırrihī, E Der-Medḥ ü Niyāz Berāy-ı Mevlānā-yı Rūmī Ḳuddise Sırrehuᵓl-ᶜAzīz

M bir mısra : AB bir beyt

3.Bāᶜiṡ-i rifᶜatı dervīşānıñ
Şeref-i ḫidmet-i Mevlānādır

4.Dest-efşān olıcak ẓıll-i hümā
Sāye-i devlet-i Mevlānādır

5.İttifāḳ-ıla gürūh-ı efrād
ᶜĀşıḳ-ı nisbet-i Mevlānādır

6.İftiḫār eylese Ġālib ne ᶜaceb
Bende-i Ḥażret-i Mevlānādır

7
(M.7,A.7a,B.3b,C.5a,D.4a,E.4b)
.---/.---/.---/.---

DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ MAṬBAḪ-I LAṬĪF-İ ṬARĪḲAT-I MEVLEVİYYE
ḲADDESENEᵓLLĀHU ESRĀREHUM [*]

1.Muᶜallā dūdmān-ı evliyādır maṭbaḫ-ı Monlā
Dil ü cāna ocaġ-ı kīmyādır maṭbaḫ-ı Monlā

2.Çerāġ-ı pür-żiyāsı sırr-ı Ātеşbāzdan yanmış
Bütün pervānegān-ı ᶜaşḳa cādır maṭbaḫ-ı Monlā

3.Añа ruh-sūdedir ateş-perestān-ı maḥabbet hep
Semender-ḫāne-i mihr ü vefādır maṭbaḫ-ı Monlā

4.Çekilmişdir simāṭ-ı niᶜmet-i elvānı āfāḳa
Ḫalīl-i ᶜaşḳa gülzār-ı ṣafādır maṭbaḫ-ı Monlā

5.Semāᶜ-ı dest-efşānı ṣanırsın nev-niyāzānıñ
Meṭār-ı ṭāᵓirān-ı kibriyādır maṭbaḫ-ı Monlā

6.Yeter fakr ehline yüzler ḳarası māye-i raḥmet
Maḳām-ı ḫidmet-i Āl-i ᶜAbādır matbaḫ-ı Monlā

7.Alır ehl-i velāyet ḳısmetin bir bir o dergehden
Kerāmet kānıdır kenz-i Ḫudādır maṭbaḫ-ı Monlā

---

[*] : ADE Der-Vaṣf-ı Maṭbaḫ-ı Mevleviyye Ḳaddeseneᵓllāhu bi-Esrārihim, B Der-Vaṣf-ı Maṭbaḫ-ı Şerīf-i Ṭarīkat-ı Mevleviyye Ḳaddeseneᵓllahu Es-sırrehū, C Der-Medḥ-i Maṭbaḫ-ı Mevleviyye Ḳaddeseᵓllahu bi-Esrārihim

8.Nihāyet ibtidāya ricᶜat olmuş Seyyidüʾl-Ḳavme
Baḳılsa zīr-i ḫaṭṭ-ı istivādır maṭbaḫ-ı Monlā

9.Havālanma ṣaḳın āvāre gezme āşiyān-gīr ol
Kebūter-ḫāne-i ṣıdḳ u ṣafādır maṭbaḫ-ı Monlā

10.Giren müştāḳdır ol dūdmāna girmeyen müştāḳ
Miṡāl-i Kaᶜbe bir ḥayret-fezādır maṭbaḫ-ı Monlā

11.Tecerrüd-pīşe derd-endīşe lāzımdır ṭalebkārī
ᶜAceb germābe-i ᶜibret-nümādır maṭbaḫ-ı Monlā

12.Yaraşmışdır gürūh-ı Mevlevīye ṭavr-ı istiġnā
Ḳanāᶜatdan yapılmış bir binādır maṭbaḫ-ı Monlā

13.Nefes-bend-i ḫamūşī bī-nevāyī üzre mebnīdir
Fenāfiʾllāhdır ᶜayn-ı beḳādır maṭbaḫ-ı Monlā

14.Taṣarrufdan taᶜarrüfden hezārān pāye berterdir
Bilir ehli ne vālā mültecādır matbaḫ-ı Monlā

15.ᶜUbūdiyyet ᶜibādet ṣırf ᶜubūdetdir o menzilde
Sipihr-i bendegīye irtiḳādır maṭbaḫ-ı Monlā

16.Dür u gevherde mevcūdātda ḫışt u seng ü mermerde
Mükemmel bir sarāy-ı dil-küşādır maṭbaḫ-ı Monlā

17.Anuñ her dāne nārı bir enār u ḫārı bir güldür
Cefā resminde bir bāġ-ı ṣafādır maṭbaḫ-ı Monlā

18.Olup Ādem ṣafāsın sürmedim Ġālib o Firdevsiñ
Daḫı ḥālā gözümde tūtiyādır maṭbaḫ-ı Monlā

8

(A.6b,D.4a)

..--/..--/..--/..-

DER-MEDḤİYYE-İ ḤAẒRET-İ SULṬĀN VELED

1.Maᶜden-i luṭf u kerem Ḥażret-i Sulṭān Veled
Nev-bahār-ı heme-dem Ḥażret-i Sulṭān Veled

---

16 M seng-i : AE seng ü // 17 M merdāna : AE her dāne

2.Pertev-i terbiyeti nūr u żiyāya mażhar
Māh-ı ḫūrşīd-i ᶜalem Ḥażret-i Sulṭān Veled

3.Oldu perverde-i āġūş-ı Cenāb-ı Ḫünkār
Başdı eflāke ḳadem Ḥażret-i Sulṭān Veled

4.Oldu gehvāresi esrār-ı pederden sīr-āb
Nūş idip şīr-i ḥikem Ḥażret-i Sulṭān Veled

5.Naḳl ider ehl-i dile tīr ü rübābıñ sırrın
ᶜĀrif-i levḥ ü ḳalem Ḥażret-i Sulṭān Veled

6.Daᶜvī-i fażlını teᵓkīd içün eylerse sezā
Be-ebī eyle ḳasem Ḥażret-i Sulṭān Veled

7.Eyledi himmet ile devr-i sipihri tanẓīm
Şāh-ı pervāne-ḥaşem Ḥażret-i Sulṭān Veled

8.Ṣıḥḥat-ı ḳavline Ṣıddīḳ u ᶜAlīdir şāhid
İftiḫār itdigi dem Ḥażret-i Sulṭān Veled

9.Bendelik salṭanatı Ġālibi ḳılsın iḥyā
Baḫş idip feyż ü himem Ḥażret-i Sulṭān Veled

9

(M.7,A.9a,B.4a,C.5b,D.4b,E.5b)

--./.--./.--./.--

DER-EVṢAF-I ŞERĪF-İ ŞĀRİḤ-İ MESNEVĪ CENĀB-I İSMĀᶜĪL RUSŪḪĪ EL-ANḲARAVĪ ḲUDDİSE SIRRUHŪ [*]

1.Ey kāşif-i esrār-ı nihān Ḥażret-i Şāriḥ
Rū-pūş-ı tecellī-i ᶜayān Ḥażret-i Şāriḥ

2.Bā-nūr-ı yaḳīn sālik-i eṭvār-ı ḥaḳīḳat
Ṣāḥib-ḳadem-i keşf ü beyān Ḥażret-i Şāriḥ

---

[*] : A Şāriḥ-i Mesnevī İsmāᵓīlüᵓl-Anḳaravī Ḥażretleriniñ Vaṣıflarıdır, B Der-Vaṣf-ı Şerīf-i Şāriḥ-i Mesnevī Cenāb-ı İsmāᶜīl Rüsūḫī, C Medḥ-i Ḥażret-i Şāriḥ-i Mesnevī İsmāᶜīlüᵓl-Anḳaravī Ḳuddise Sırrehū, D Ḥażret-i Şāriḥüᵓl-Mesnevī İsmāᶜīlüᵓl-Anḳaravī Ḳuddise Sırrehū Ḥażretleriniñ Vaṣıflarıdır, E Ḥażret-i Şāriḥ-i Mesnevī İsmāᶜīlüᵓl-Anḳaravī Ḥażretleriniñ Vaṣıflarıdır

3.Olmuş laḳabıñ ᶜilm-i ledünnīde Rüsūḫī
ᶜİrfān-ıla memdūḥ-ı cihān Ḥażret-i Şāriḥ

4.Var şerḥiñe hem Mes̱nevī-i Pīrde īmā
Hem her süḫanıñ maḥrem-i cān Ḥażret-i Şāriḥ

5.Hem-nām-ı Ẕebīḥ olduġuñu eyledi icrā
Zemzem gibi bu nuṭḳ-ı revān Ḥażret-i Şāriḥ

6.Vaṣfıñ bu vilāyetde velāyetle degil mi
Ser-menḳabe-i Mevleviyān Ḥażret-i Şāriḥ

7.Var-ısa seniñ cevher-i taḥḳīḳleriñdir
Reşk-āver-i yemm ġıbṭa-i kān Ḥażret-i Şāriḥ

8.Teʾvīline tevfīḳine ḥayrān olur ādem
Pür-fażl u hüner nādire-dān Ḥażret-i Şāriḥ

9.Ḥaḳḳā ki Şerīᶜatda Ṭarīḳatda mes̱eldir
İtmek ile defᶜ-i ḫalecān Ḥażret-i Şāriḥ

10.Her beyti birer dehr ü ānıñ pertevi şerhiñ
Eyler nice dilde lemeᶜān Ḥażret-i Şāriḥ

11.Müşkil ḳomayıp Mes̱nevī-i Pīrde ḥaḳḳā
Ḥall eyledi bī-reyb ü gümān Ḥażret-i Şāriḥ

12.Başdan başa yaḳūt u zümürrüdle ḳomuşdur
Cān Kaᶜbesine seng-i nişān Ḥażret-i Şāriḥ

13.Geçdi nice devrān daḫı elʾān yine sensin
Ser-ḳāfile-i nükteverān Ḥażret-i Şāriḥ

14.Tafṣīl iden icmāliñi tafṣīl ider el-ḥaḳ
Añlar bunu rindān-ı zamān Ḥażret-i Şāriḥ

15.Sulṭān-ı Semāᶜīniñ idip dergehiñ iḥyā
Tā ᶜArşda itdi deverān Ḥażret-i Şāriḥ

16.İskender ü Ḫıżr āb-ı ḥayāt isteyen ᶜāşıḳ
Gel bundadır itme cevelān Ḥażret-i Şāriḥ

---

8 M fażl-ı : ACDE fażl u // 10 dehr : BD mihr // 14 zamān : C : cihān

17.Ġālib saña bir bende-i nāçīzdir el-ḥaḳ
İrşādıña olmuş nigerān Ḥażret-i Şāriḥ

18.Luṭf eyle o maḥbūbu bıraḳma naẓarıñdan
Ey kāşif-i esrār-ı nihān Ḥażret-i Şāriḥ

10
(M.8,A.10a,B.4a,C.6a,D.5a,E.6a)
-.--/-.--/-.--/-.-

DER-MEDḤ-İ EVṢĀF-I ŞERĪFE-İ ĠAVVĀṢ-I BAḤR-I MAᶜNEVİ CENĀB-I ŞĀRİḤ İSMĀᶜĪL ANḲARAVĪ ḲUDDİSE SIRREHŪ [*]

1.Merḥabā ey muḳtedā-yı ᶜāşıḳān-ı Mevlevī
Şeyḫ İsmāᶜīl-i Şāriḥ ḳahramān-ı maᶜnevī

2.Meşrebiñdir çeşme-i ᶜirfān u feyżiñ maksimi
Ḳalb-i pākiñ vāriṡ-i mīraṡ-ı genc-i Meṡnevī

3.Maẓhar-ı Ḫıżr-ı ḥayāt oldur ger isterseñ delīl
Olduğudur tekye-i İskenderīde münzevī

4.Maḥber-i fażlından itsin bāde-i taḥḳīḳi nūş
Ẓann iden efsāne cām-ı bi-nefād-ı Ḫüsrevi

5.Der gören mecmūᶜa-i esrārını budur hemān
Ṭammetüᵓl-Kübrāda cemᶜ olan kibār-ı Kübrevī

6.Meṡnevīniñ yek büyük şerḥ eyleyüp ebyātını
ᶜArş-ı aᶜlāsında olmuş çarḫ-ı ᶜaşḳıñ müstevī

7.Ayru düşmez zerresi metniñ sevād-ı şerḥine
Sāye salmış gūyiyā ol āfitābıñ pertevi

8.Süllem-i ebyātı taṭbīḳ eyleyip āyāta hep
Her sözü olmuş delīl-i tām u bürhān-ı ḳavī

---

[*] : AE Medḥ-i Ḥażret-i Şāriḥ Ḳuddise Sırrehuᵓl-ᶜAzīz, B Der-Medḥ-i Evsāf-ı Ġavvāṣ-ı Baḥr-ı Maᶜnevī Cenāb-ı Şāriḥ-i Meṡnevī İsmāᶜīl Anḳaravī, D Der-Medḥ-i Ḥażret-i Şāriḥ Ḳuddise Sırrehū

18 bıraḳma : D buraḳma // 4 iden : A ider // 6 M eyleyen : ACDE eyleyüp // 8 M tām : ACDE tām u

9.Himmetiñ Ḫıżr eyleyip ey reh-nümā-yı sālikān
Ḳoyma bīkes Ġālib-i gümgeşte-rāh-ı kec-revi

11
(M.9,A.10b,B.4b,C.6b,D.5b,E.6b)
.-.-/..--/.-.-/..-

KAṢĪDE-İ MEHTĀBİYYE BER-VAṢF-I ŞERĪF-İ SULṬĀN SELĪM ḪĀN-I
S̱ĀLİS̱ Ü ŞEHĪD NŪRE'LLĀHU MERḲADEHŪ [*]
NEVVERE'LLĀHU

1.O şeb ki leşker-i ẓulmetle ceng ider mehtāb
Zemīn-i gülşeni naḳş-ı peleng ider mehtāb

2.Gelirse cünbiş-i pervāza bāz-ı eşheb-veş
Ṣufūf-ı ebri ḳaṭār-ı küleng ider mehtāb

3.Şemīm-i gül getirir bāġa kārbān-ı bahār
Ṣadā-yı ra^{c}dı derā-yı peşeng ider mehtāb

4.İdip ṣafā-y-ıla neşr-i füyūż-ı gūn-ā-gūn
Havā-yı gülşeni ṭāvus-reng ider mehtāb

5.Virip beyāż-ı ^{c}araḳ-veş gül-i piyāleye tāb
Mis̱āl-i lāle-i ebrī dü-reng ider mehtāb

6.İder hezār ḫayālat-ı bü'l-^{c}aceb iẓhār
Ṣurāhī-i meyi ḳalyon-ı beng ider mehtāb

7.Ṣoyup safā-y-ıla sāḳīyi eyleyip abdāl
Piyālesin necefi pāleheng ider mehtāb

8.Sipāh-ı encümü cem^c eyleyip şebī-ḫūna
Giceyle ġāret-i iḳlīm-i zeng ider mehtāb

9.Sipihri ẓulmet-i şeb eylese ġubār-ālūd
Silip o āyīneyi ref^c-i zeng ider mehtāb

---

[*] : A Ḳaṣīde-i Mehtāb Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān, B Ḳaṣīde-i Mehtābiyye Ber-Vaṣf-ı Şerīf-i Sulṭān Selīm Ḫān-ı S̱ālis̱ ü Şehīd, C Ḳaṣīde-i Mehtāb Der-Vaṣf-ı Şāh-ı Cihān, D Ḳaṣīde-i Mehtāb Der-Vaṣf-ı Şāh-ı Cihān Sulṭān Selīm Ḫān

5 M ebr : ACDE ebri // 8 zeng : ABCE jeng // 9 zeng : BCDE jeng

10.Turur ser-i reh-i encümde Kahramān-āsā
Naẓar-güdāzī-i ceyş-i heşeng ider mehtāb

11.Kudūm-ı Ḥażret-i Sulṭān Selīme deryāda
Hezār şevḳ-ile sūr-ı fişeng ider mehtāb

12.İderse verziş-i perḫāş o şāh-ı devr-endāz
Sebū-yı māhı nişān-ı tüfeng ider mehtāb

13.Şikār-ı mürġ-i ṣafāya olursa ḫʷāhişger
Hilāli ḳavs u şihābı ḫadeng ider mehtāb

14.Revāḳ-ı ḳaṣrına lāzım gelirse ḥalkārī
Elinde ḳurṣ-ı mehi deste seng ider mehtāb

15.Yoluyla itmek içün ol ḫidīve pāy-endāz
Ḳumāş-ı pertevini reng reng ider mehtāb

16.Żiyā-i tīġına nisbetle maḥv olur ḫūrşīd
Fürūġ-ı meşᶜaleye rāhı teng ider mehtāb

17.Güneş daḫı giremez kāḫ-ı sāye-perverine
Münaḳḳaş ebr-i şafaḳdan kepeng ider mehtāb

18.Gehī hilal ü gehī bedr olup ḥużūrunda
Terāne-sencī-i ḳānūn u çeng ider mehtāb

19.Ṣafā-yı meşrebi bir baḥr-ı bī-kerāndır anuñ
O baḥr içinde şināh-ı neheng ider mehtāb

20.Nigāh-ı ḫışm-ıla eflāke olsa zehr-efşān
ᶜUyūn-ı aḫteri bāġ-ı şereng ider mehtāb

21.Eger düşerse zemīne nigāh-ı merḥameti
Şerengi kelle-i ḳand-ı Fireng ider mehtāb

22.Görünce şaᶜşaᶜa-i āfitab-ı ịkbalin
Ṣafāda itdigi daᶜvāya neng ider mehtāb

23.Öñünde meşᶜale-keşdir idince geşt-ü-güẕār
Direng iderse berāber direng ider mehtāb

24.İẕābe-i zer ü sīm itmege maṣārıfına
Muḥīṭi ṭarḥ-ı şeb-i mürde seng ider mehtāb

11 deryāda : E deryāver

25.Çıkar huzuruna def-ber-kef ol felek-cāhıñ
Ṭarabda zühreyi raḳḳāṣ-ı şeng ider mehtāb

26.Edeble ḫūşe-i pervīni ṭārem-i ṭāke
Riyaż-ı mekremetinde heveng ider mehtāb

27.Kümeyt-i berḳ-i şitāb-ıla olamaz hem-tek
Bahāne-i kelef ü ᶜöẕr-i leng ider mehtāb

28.Muzaffer ᶜaskeriniñ zer-ger-i mukanninidir
Döküp eşiᶜᶜasını zer çeleng ider mehtāb

29.Olursa ḫumbara-endāz o ḳulzüm-i şuᶜle
Ḫurūş-ı mevc-i tereng-ā-tereng ider mehtāb

30.Fürūġ-ı reʾyine ḥayrān olursa ḫayl-i melek
ᶜAceb mi ehl-i dili lal ü deng ider mehtāb

31.Eya şehenşeh-i ḫūrşīd-baḫş-ı nūr-ı nevāl
Seniñle bu çemeni reng reng ider mehtāb

32.Sen itmeseñ naẓar-ı iltifāt ehl-i dile
Şuᶜaᶜ u nūrunu tīr ü ḫadeng ider mehtāb

33.Beyāż-ı çarḫa yer eylerdi Ġālib evṣāfıñ
Ne çāre ḳāfiye-i naẓmı teng ider mehtāb

34.O başḳa şāᶜir-i rūşendir eyleyip taḥsīn
Hilāli ṭarf-ı külāha çeleng ider mehtāb

35.O dāveriñ kılıcın keskin ide Ḥak her dem
Ki tīg-ı tīzini bī-gerd ü jeng ider mehtāb

36.Muẓaffer ola ᶜadūsuna şevḳ u nuṣret-ile
Hemīşe tā ki sipāh-ıla ceng ider mehtāb

---

25 : C O // 34 M eyleyen : ACE eyleyüp // 35 jeng : D zeng // 36 sipāh : D siyāh

12
(M.10,A.13b,B.5a,C.7b,D.6b,E.8b)
--./-.-./.--./-.-

DĪGER ḲAṢĪDE-İ MEHTĀBİYYE BER-EVṢĀF-I ŞĀH-I ŞEHĪD SULṬĀN SELĪM ḪĀN-I S̱ĀLİS̱ RAḤMETUʾLLĀHİ ᶜALEYH [*]

1.Bir ferve-i semūr **geyip** dūşa māhtāb
Ḫidmetdedir o zülf ü bünā-gūşa māhtāb

2.Deryā-yı feyż-i ᶜālem-i envār olur ᶜayān
Ṣaḥn-ı çemende başlayıcak cūşa māhtāb

3.Bir baḥr-ı şuᶜlezāra düşüp şevḳ-ı ḥüsn-ile
Girmiş tamām ṭavr-ı siyāvūşa māhtāb

4.Yek-reng-i ᶜīş idip şeb ü rūzuñ bulur ṣafā
İmdād iderse rind-i ḳadeh-nūşa māhtāb

5.Dervīş-i Mevlevī gibi çarḫı tehī midir
Devr itse feyż-i Şems-ile bī-tūşe māhtāb

6.Daᶜvā-yı ᶜaşḳ-ı yārda noḳṣānını bilip
Ṭurmuş bu ḫānḳāhda deycūşa māhtāb

7.Gördüm bu tāb u revnaḳı bildim ki bendedir
ᶜĀlemde bir ḫıdīv-i güher-pūşe māhtāb

8.Dārā-yı mihr-i kevkebe Sulṭān Selīm kim
Ḫırmengeh-i nevāline bir ḫūşe māhtāb

9.İtdikde neşr-i nūr o şeh-i ḫāver-i kerem
Çevgān olur öñündeki çāvūşa māhtāb

10.İtlāf-ı naḳd-ı encüm ider bendegānına
Yüzler sürünce geydigi pā-pūşa māhtāb

11.Āyīne-i żamīr-i tecellī-fürūzunuñ
Beñzer yanında ḫʷāb-ı ferāmūşa māhtāb

12.ᶜ**Adliyle** ẓulm-ı sābıḳı maḥv itse çoḳ mudur
Rāżī olur mu ḥükm-i ḳarāḳūşa māhtāb

---

[*] : AE Ḳaṣīde-i Māhtāb Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm-i Kām-yāb B Dīger Ḳaṣīde-i Mehtābiyye Ber-Evṣāf-ı Şāh-ı Şehīd, C Ḳaṣīde-i Mehtāb-ı Dīger, D Ḳaṣīde-i Māhtāb Der-Vaṣf-ı Ḥażret-i Sulṭān Selīm-i Kām-yāb

1 ḫidmet : D ḫizmet // 4 ᶜīş : D ẕevḳ // 9 olur : D olup

13.Şebnem gedā-yı gülşenidir ol keremveriñ
Almış hevesle dāmenin āġūşa māhtāb

14.Şemşīriniñ żiyāsını virmek muḥāldir
Sāġar-keşān-ı bezm-i ḥalālūşa māhtāb

15.Tedbīr-i ṣāfī-veş viremez ḥaşr-ı intiẓām
Ġarḳ itse dehri penbe-i menfūşa māhtāb

16.Luṭfu sipihre olduġu dem zer-feşān-ı cūd
Ḳapmış biraz ḳurāża-i maġşūşa māhtāb

17.Endīşenāk olup derecāt-ı ᶜaṭāsına
Başlar ḫafī sühā-y-ıla ser-gūşa māhtāb

18.Ehl-i hüner müṣādif-i reᵓy-i münīridir
Gösterdi şemᶜi bülbül-i ḫāmūşa māhtāb

19.Ġālib duᶜā-yı devletin eyler o dāveriñ
Virdikçe neşᵓe ᶜāşıḳ-ı bī-hūşa māhtāb

20.Tevfīḳe reᵓyi rāst gele geldigi gibi
Dāᵓim şeb-i Berāt-ı perendūşa māhtāb

13
(M.11,A.12a,B.5b,C.22a,E.7b)
--./-.-./.--./-.-

ḲAṢĪDE VÜ MEDḤİYYE BE-RİKĀB ŞĀH-I DEVRĀN ESBAḲ ŞEHĪD SULṬĀN SELĪM ḪĀN-I ṢĀLİṢ RAḤMETUᵓLLĀHİ ᶜALEYH [*]

1.Meydān-ı naẓma çıḳdı ḳalem Ḳahramān gibi
Aldı cihānı ḳabżaya ṣāḥib-ḳırān gibi

2.Bir neşᵓe var ki şehd-i maḳālinde nuṭḳumuñ
Ser-mest olur gürūh-ı melek bülbülān gibi

15 menfūşa : AC menḳūşa // 17 sühā-y-ıla : C sehābla D şihābla

[*] : A Ḳaṣīde Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān, C Ġazel Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān, E Ḳaṣīde Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān-ı Benām Ḫullidet Mülkehū İlā-Yevmiᵓl-Ḳıyām

2 M maḳālimde : AC maḳālinde

3.Bir feyż var ki şaḳḳ-ı zebānında ḫāmemiñ
Zemzem teraşşuḥ itmede zer nāvdān gibi

4.Bir şūr var ki baḥr-ı ṣafāsında ṭabᶜımıñ
Āfāḳa nūr-ı ᶜaşḳ virir ḫāverān gibi

5.ᶜUryān gelir żamīrime ervāḥ-ı şāᶜirān
Beyt-i Ḫudāyı ṭāᵓif olan ḥāciyān gibi

6.Ḥüsn-i edāyı benden alır kārbān-ı nāz
Çıḳdı ġazellerim ḫaṭ-ı ᶜanber-feşān gibi

7.Rūşen nikātı itmede endīşem āşikār
Pür-gevher-i kevākib olan āsumān gibi

8.Efsūnu bikr-i fikrimiñ āḫir idip eser
Açdım ṭılısm-ı maᶜnīyi genc-i nihān gibi

9.Elfāẓım oldu nūr-ı cilā çeşm-i maᶜnīye
Kenᶜāna pīrehen getiren kārbān gibi

10.Her iki mıṣraᶜımdan açıp bāl ü per süḫan
Eyler ᶜurūc-ı ᶜArş-ı berīn ḳudsiyān gibi

11.İtmekdeyim cevāhire müstaġraḳ ᶜālemi
Cūş eyledikçe naẓm-ıla deryā vü kān gibi

12.Oldukça sūmnāt-ı ḫayālim ṣuver-nümā
Ebkār-ı maᶜnī secdeler eyler muġān gibi

13.Sūḳuᵓṣ-ṣuver midir bilemem kūçe-i ḳalem
Ṣad-renk ider meżāmīni ḥūr-ı cinān gibi

14.Aldım tamām kişver-i mażmūnu söz budur
Virdim niẓām-ı ḥükmünü dil-ḫʷāh cān gibi

15.Ebyātım oldu ṣaf-keş-i dīvān-ı maᶜrifet
Nev-ᶜasker-i müretteb-i şāh-ı cihān gibi

16.Ol pādişah kim itmede cemᶜ-i cünūd-ı ġayb
Gencūr-ı vāridātı bulan ᶜārifān gibi

---

5 M ṭāᵓir : AC ṭāᵓif / M ṣāhibān : A ḥāciyān // 14 ḥükmünü : C ḥikmeti // 16 M ki : C kim

17.Ol pādişah ki tābiᶜidir leşker-i sürūş
Pīş-i rikāb-ı mehde yürür aḫterān gibi

18.Ol pādişah ki virdi mühimmāt devlete
Ḥüsn-i niẓām-ı Mehdī-i ṣāhib-zamān gibi

19.Gerdūna irdi debdebe-i kūs-ı şevketi
Āvāz-ı kürre-nāy-ı mülūk-ı keyān gibi

20.Behrām işitdi çarḫda ṣīt-ı ḫadengini
Bāz itdi çeşm-i zırhını gūş-ı kemān gibi

21.Naẓm-ı umūru ᶜālem-i bālāda ẕikr olur
ᶜIkdüᵓl-leᵓāl-i sübḥa-i kerrūbiyān gibi

22.Bir ḫulḳu var ki mecmaᶜ-ı aḫlāḳ-ı ᶜāliye
Luṭf-ı ṭıbāᶜ-ı ḥażret-i peyġamberān gibi

23.Bir ihtimāmı var ki umūr-ı cihādda
Aṣḥāb-ı pür-ṣalābet-i ᶜadl-āverān gibi

24.Virmiş mi kimse mülke bu rütbe ḥayāt-ı nev
Sulṭān Selīm-i S̱āliṡ-i ᶜOs̱māniyān gibi

25.Hīç bir mi ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat-ıla defᶜ-i mühlikāt
Pānzehr-i reᵓyi geldi bize tāze cān gibi

26.Esbāb-ı iḥtişāmınıñ olmaz beyānı kim
Segbānı var derinde Ḳızıl Arslān gibi

27.Bilmek dilersen ᶜaḳl-ı raṣīn-i mehābetin
Yapdırdıgı bināları gör āsumān gibi

28.Her biri bir gürūha maḥaldir cüyūşdan
Āsūde bīşezārda şīr-i jiyān gibi

29.Ṭabᶜ-ı bülendi öyle laṭīf öyle dil-pezīr
Kim yādı ḥālet-āver olur gülsitān gibi

30.Vaṣf-ı cemīli öyle müferriḥ ki söylesem
Teᵓs̱īr ider dimāġa mey-i erġuvān gibi

31.Ez-cümle geldi şevḳ-ı s̱enāsıyla bu ġazel
Ḳalb-i ḥazīne müjde-i devlet-resān gibi

---

25 pānzehr : AC pā-zehr

32.Alsam lebiñ dehānıma rūḥ-ı revān gibi
Ṭutsam o zülfü ḳāfiye-i rāygān gibi

33.Bir kafiriñ kemendine düşmek ḳolay mıdır
Zāhid seniñle söyleşeyim müslimān gibi

34.Fehm eyle tīġ-ı ġamzesiniñ bī-emānlıġın
Ditrer hemīşe kākülü berg-i ḫazān gibi

35.Temyīz-i nīk ü bedde degildir o ṭıfl-ı nāz
Bilmez fesāne-i ġamı diñler yalan gibi

36.Perḫāş-ı ᶜaşḳı eglenecek dāstān ṣanır
Ben söyledikçe şevḳ-ile Şehnāme-ḫʷān gibi

37.Jülīde mū başımda semender yuvasıdır
Ẓann itme Ḳaysa sāye ṣalan āşiyān gibi

38.Kim başladıysa ġamze-i gūyāsı vaṣfına
Oldu ḫamūş Ġālib-i muᶜciz-beyān gibi

39.Bedᵓ idelim duᶜāya ki olmuş duᶜā-yı ḫayr
Söz āḫirinde ᶜādet-i naẓm-āverān gibi

40.Olsun hemīşe çetr-i muᶜallā-yı devleti
Bālā-yı çarḫ-ı himmetine sāyebān gibi

41.Memdūd idip Cenāb-ı Ḫudā ẓıll-ı ᶜadlini
Ṣalsın fürūġunu şeh-i ḫāversitān gibi

14
(M.13,A.16a,B.6a,C.8a,D.7a,E.9a)
..--/..--/..--/..-

KAṢĪDE VÜ MEDḤİYYE BER-EVṢĀF-I ŞERĪF-İ ḪUDĀVENDİGĀR-I ESBAḲ
ŞEHĪD SULṬĀN SELĪM ḪĀN-I S̱ĀLİS̱ [*]

1.ᶜAşḳ kim eyledi ḫūrşīd-i diraḫşānı çerāġ
Naẓar-ı feyżi ider seng-i Bedaḫşānı çerāġ

---

33 söyleşeyim : CE söyleşelim // 38 gūyāsı : A gūyān //

[*] : AC Ḳaṣīde Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān, B Ḳaṣīde vü Medḥiyye Ber-Evṣāf-ı Şerīf-i Ḫudāvendigār-ı Esbaḳ Selīm Ḫān, E Ḳaṣīde Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān Ḫullidet Mülkehū İlā-Nihāyetiᵓd-Devrān

2.Pertev-i sūzişi gör şu^cle-i āh-ı bülbül
Bir şerāreyle ider ġonca-i ḫandānı çerāġ

3.Luṭf-ı te^ɔs̱īr-i maḥabbetle dil-i sengīniñ
Bezm-i taḥḳīḳe olur gevher-i īmānı çerāġ

4.Meşreb-i cūduna baḳ sāḳī-i āteş-destiñ
İtdi bir şu^cle ile sāġar-ı gerdānı çerāġ

5.Bezme ḫumlarla gelip bāde ḳadeḥler gitsin
Kirm-i şebtāb idemez ḥalḳa-i rindānı çerāġ

6.Al fānūs-ıla rez duḫteriñ itsin teşrīf
Eylesin pīr-i muġān sāḳī-i mestānı çerāġ

7.Bende-perverligi yoḳdur diyemem ḫançeriniñ
İtdi her sīnede biñ zaḫm-ı nümāyānı çerāġ

8.Bir tecellīde ider ḥüsnü cihānı memnūn
Ġarḳ-ı nūr itmededir cümle-i mihmānı çerāġ

9.Zīr-i ḫaṭṭındaki ḫāl itdi ruḫuñ tāb-āver
Bunda pervāne ider şem^c-i şebistānı çerāġ

10.Pāk-dil olsa da laġzīde şoyundan düşmez
Ṭıynet-i pāki ider gevher-i ġalṭānı çerāġ

11.Naḳż-ı ḳābil idemez naḳż-ı kemāl-i iḥsān
Māhtāb eylemese ^caybımı kettānī çerāġ

12.İmtiyāz-ı hüner ancaḳ kerem-i Bārīdir
Gāhī bir lāle ider bezm-i çerāġānı çerāġ

13.Ḥāldir mu^cteber itmezdi duḫūl-ı meclis
Tābdār itmese zerrīn şemi^cdānı çerāġ

14.Fikr-i rūşenle degil fetḥ-i ṭılısm-ı ma^cnā
Ẓāhir eyler mi bu gencīne-i pinhānı çerāġ

15.Germī-i ġayreti gör elde fetīl-i ḫāmem
İtdi bir beyt-ile biñ defter ü dīvānı çerāġ

16.Öyle bir beyt ki yādıyla şeh-i devrānıñ
Ḳıldı endīşe-i yārān-ı süḫan-dānı çerāġ

---

2 M şerār ile : AC şerāreyle

17.Ḫān Selīm ol şeh-i tābende-güher kim ḳıldı
Ḫāṭır-ı enveri āyīne-i devrānı çerāġ

[*]

18.Ḫānedān-ı keremi ṭabᶜı idip nev iḥyā
Himmeti ḳıldı nice bī-ser ü sāmānı çerāġ

19.O şehenşeh ki şeref virdi vücūd-ı mülke
Bedr idip eyledi gūyā meh-i tābānı çerāġ

20.Reʾy-i derrākine ḫūrşīd desem olmaz mı
İtdi yerden göge dek ᶜālem-i imkānı çerāġ

21.Kişver-i cūduna gerdūn desem degmez mi
Eyledi müşterī vü zühre vü keyvānı çerāġ

22.Külḫan-ı mürdeye dönmüşdü ocaġ-ı eyyām
İtmeseydi eger ol cemᶜ-i perīşānı çerāġ

23.Teng kalmışdı bu meydān-ı maḥabbet tārīk
Ḳılmasaydı o şehiñ lemᶜa-i ᶜirfānı çerāġ

24.Meşᶜal-i māh-ıla bulmazdı ṣabāhı giceler
İtmese bārīḳa-i cūdu bu eyvānı çerāġ

25.Zīver-i dāʾire-i çarḫ vücūdudur anuñ
Ki ider dāne-i elmās-ı nigīndānı çerāġ

26.Devşürüp vaḳt-i ᶜaṭāsında niṣār-ı destiñ
İtdi gerdūn bu ḳadar aḫter-i tābānı çerāġ

27.Eger eylerse cihāndārlıġı ᶜarż-ı cemāl
İder ednā ḳulu ṣadran çeh ü ḫāḳānı çerāġ

28.Raḫş-ı iḳlīm-i nūr-ı dīn ger iderse pūyān
Şerer-i naᶜli ider efser-i şāhānı çerāġ

29.Ḳışlalar ḳalᶜalar ecnād u silāḥ u edevāt
Ḥāṣılı itmededir himmet-i merdānı çerāġ

30.Ḳulle-i çarḫı yıḳar velvele-i ṭop u tüfeng
Geldi nevbet ki ide tīġ-ı diraḫşānı çerāġ

---

19 vücūd-ı : BD vücūdu // 23 şehiñ : E şerīk

[*] C Vaṣf-ı Dīger-i Şāh-ı Cihān Sulṭān Selīm Ḫān

31.Gösterir dīde-i aᶜdāya şuᶜāᶜ-ı re'yiñ
İdicek nā'ire-i ḥarb-ile meydānı çerāġ

32.Dāverā dādgerā ḫüsrev-i encüm-sipehā
Nefesiñ itmede ʿĪsā gibi sad cānı çerāġ

33.Ṣubḥ-ı iḳbāle su'āl eyledim itdi taṣdīḳ
Senden ögrenmiş ider mihr-i fürūzānı çerāġ

34.Ser-te-ser nūr-ı duᶜā sırr-ı Ḫudāsın ḥaḳḳā
Eylediñ taḫt-ı felek-mesned-i ᶜOs̱mānı çerāġ

35.Oldu reşk-āver-i ḳandīl-i fürūzende-i ᶜArş
Sen idip ḫatem-i engüşt-i Süleymānı çerāġ

36.Maḳdemiñ virdi bu gülzāra o deñlü revnaḳ
Nev-bahār itdi şan üşkūfe-i rümmānı çerāġ

37.Göz ḳıpıp encüme ṭarz itmege başlardı ḥabāb
Şeb-çerāġ-ı keremiñ eylese ᶜummānı çerāġ

38.Vaṣf-ı aḫlāḳıñı endīşe iderdi maḥṣūr
Zīr-i dāmānına alsaydı gülistānı çerāġ

39.Ḳāṣırım şükrünü īfāda efendim ḳat ḳat
Eylediñ Ġālib-i ser-geşte vü ḥayrānı çerāġ

40.Ḳul ide ḳapuña çāsārları Ḥażret-i Ḥaḳḳ
İdesin mülkleri ile niçe ġılmānı çerāġ

15
(M.15,A.18a,B.7a,C.9b,D.8a,E.10a)
.---/.---/.---/.---

GALATA MEVLEVĪ-ḪĀNESİ TAᶜMĪR OLUNMAḲ İÇÜN ḪUDĀVENDİGĀR-I ESBAḲ ŞEHĪD SULṬĀN SELĪM ḪĀN ḤAŻRETLERİ ḤUŻŪRLARINA TAḲDĪM OLUNAN ḲAṢĪDE-İ RAᶜNĀLARIDIR [*]

1.Göñül bir beyt-i maᶜmūr u ṣafādır ᶜaşḳ miᶜmārı
Yatır ammā ki şimdi başḳa bāmı başḳa dīvarı

---

37 ṭarz : ACE ṭanz / M şeb-çerāġ-ı : BC şeb-çerāġı

[*] : A Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi Taᶜmīriyçün Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretlerine Virilen Ḳaṣīdedir, B Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi Taᶜmīri İçün Ḫudāvendigār-ı Esbaḳ Sulṭān Selīm-i Şehīde Taḳdīm Olunan Ḳaṣīde, C Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretlerine Ġa-laṭa Mevlevī-ḫānesi Taᶜmiriyçün Taḳdīm Olunan Ḳaṣīdedir, DE Şevketlü Sulṭān Selīm Ḥażretlerine Ġalaṭa Mevlevī-ḫāne-si Taᶜmiri İçün Virilen Ḳaṣīdedir

2.Şikest olmuş kederden öyle bir āyīne-i esrār
İderken gıbta-keş ṣūretgerān-ı Çīn ü Ferḫārı

3.Rasadgāh-ı Aristodan nümūdār olmuş ol ḫāne
Ki yaᶜnī seyr ider sükkānı seyr-i çarḫ-ı devvārı

4.Bulunmaz zīr-i saḳf-ı āsumānda böyle vīrāne
Ser-ā-ser müşterīdir zühredir gülmīḫ ü mismārı

5.O rütbe ḫurdegār oymuş ki kirmān taḫta-i ferşin
İder pür-neng ü noḳṣān dest-i faḫrī-i maḳaskārı

6.Ne vīrān dīde-i ehl-i baṣīretdir aña revzen
ᶜAceb mi ᶜankebūtī perdelerden olsa astārı

7.Ḥabāb-āsā giderdi seyl-ile deryāya bī-şübhe
Eger sūrāḫlarından olmasaydı menfez-i cārī

8.İdip teʾsīr ḥaḳḳā ṣoḥbeti ᶜuşşāḳ-ı bī-nāmıñ
Tamām irmiş fenāya ḳalmamış hestīniñ āsārı

9.Olur nāy u ḳudūmuñ nağmesinden ditreyip raḳṣān
Velī ifşā-yı esrārından eyler hᵂīştendārī

10.Telāşım şimdi dāʾim kesret-i bārāndandır hep
Meger vīrān bināya bār olurmuş raḥmet-i Bārī

11.Ser-ā-ser yaycı dükkānına dönmüş zīr u bālāsı
Egilmiş bir ṭarafdan ḳalmamış bir cāy-ı hemvārı

12.Gelip mevt-i irādī ᶜihn-i menfūş itmiş eczāsın
Hüveydā her yanından ṭāmmetüʾl-kübrānıñ āsārı

13.Çürük kettāna dönmüş taḫtalar bir rütbe kim gāhī
Virir seyl-āba raḫtın māhtābıñ tāb-ı envārı

14.Ḳolaylanmış ḳabūl-i ḥüsn-i taᶜmīr itmege zīrā
Delikler var ki muḥtāc eylemez ġırbāle neccārı

---

1 maᶜmūr u : CDE maᶜmūr-ı // 4 zīr-i : C zīrā // 8 bīnāmıñ : E bītābıñ // 9 nağmesinden : CE nefḫasından // 11 bir : CE her // 12 yanında : ACD yanından // 14 M ḥüsn ü : CD ḥüsn-i / zīrā : C cānā

15.Ser-i engüşt ile mānend-i peşşe hedmi mümkindir
Bıraḳsın çīre-dest üstādlar tīşeyle minşārı

16.Nuḳūş-ı hendesīden müstaḳīmiñ ġayrı hep mevcūd
Muᶜavvecler muḳavveslerle memlū ṭāḳ u dīvārı

17.Dedim āyā nedendir böyle vīrān ḳaldığı çoḳdan
Olurken manẓar-ı ᶜayn-ı ḫıdīvān-ı keremkārı

18.Dedi peyk-i beşāret ṣāḥibin gözlerdi ol maᶜbed
Açıp revzenleri dest-i duᶜāyı çeşm-i bīdārı

19.Rükūᶜ-ı dāʾimīden ṣoñra itmek idi maḳṣūdu
Duᶜā-yı devlet-i şāhenşehīde böyle eẕkārı

20.Cenāb-ı Ḫān Selīm-i maᶜdelet-güster ki devrinde
Olur tanẓīm dehriñ çoḳ binā-yı nā-be-hencārı

21.O şāh-ı Murtażā-heybet ki birden müstezād eyler
Kemāl-i luṭf-ı ṭabᶜı niçe beyt-i ṣaᶜb u düşvārı
[*]
22.O ḫūrşīd-i celālet ki ṭulūᶜu virdi āfāka
Peyām-ı Ḳahramānı dāstān-ı zūr-ı Kerrārı

23.Bu ṣıdḳ u niyyet ü iḳbāl u himmet anda kim vardır
İder elbette munżam Mülk-i Rūma Rūs u Bulġārı

24.Göñülden itmişimdir ṭāliᶜ-i vālāsın istiḫrāc
Ben aṣlā söylemem ḳavl-i nücūmu remz-i ceffārı

25.Neler yapsa gerek seyr eyle Allāh ᶜömrler virsin
Murādı dīne daᶜvet eylemekdir çarḫ-ı ġaddārı

26.Şehenşāhā peyember-mesnedā sensin o server kim
Gelir her yüzde bir İslāma itmekçün mededkārī

27.Ġubār-ı sümm-i raḫşıñdan çekerler kuḥl-ı maḳṣūdu
Sipihr-i ᶜizz ü şānıñ s̱ābitānı heft seyyārı

28.Cihānda ḫᵛāb u rāḥat ḳalmamışdı belki rüʾyāda
Görenler ẓıll-ı memdūduñda gördü baḫt-ı bīdārı

---

[*] C Der-Ḳaṣīde-i Taᶜmīr Be-Mevlevī-ḫāne-i Ġalaṭa

24 M itmiş-idim : BCD itmişimdir // 28 ḫᵛāb u rāḥat :BC ḫᵛāb-ı rāḥat

29.Şeb-i hicr āḫir oldu gün yüzün gördük bi-ḥamdi'llāh
Ṣabāḥ-ı vuṣlatıñ oldu nümāyān neşr-i envārı

30.Süleymān-ı zamān olduġuñ iẓhār itdiñ āfāḳa
İdip rū-pūş ḳabr-i Pīri yaᶜnī Monla Ḫünkārı

31.Biraz faḫriyye itsin ṣoñra ḫatm idip duᶜā ḳılsın
Eger me'ẕūn idersen Ġālib-i bītāb u nāçārı

32.Muḥāl ᶜadd eylemişlerken ġazelde şāᶜirān-ı Rūm
Ben īcād eyledim ol Şevketāne ṭarz-ı eşᶜārı

33.Ḳaṣīde semtin iḥyā itmedir sāyeñde maḳṣūdum
Ferāmūş itdirem şāᶜirlere ᶜUrfī-i seḥḥārı

34.Pey-ā-pey tehniyetler niçe tārīḫ-i meserretler
İdem inşa ki itsin ġıbṭa-keş yārān sitemkārī

35.Selāset ṭavrını bir rütbe icrā eylesin ḫāmem
Ki ḳalsın āb-ı Ḫıżrıñ ezberinde ḥüsn-i reftārı

36.Hemān Allāh efendim ᶜömrüñ efzūn eylesin efzūn
Olur bir gün nümāyān idilen daᶜvanıñ āsārı

16
(M.16,A.19b,B.7b,C.10b,D.9a,E.11a)
.-.-/..--/.-.-/..-

BAHĀRİYYE DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ ḪUDĀVENDİGĀR-I ESBAḲ SULṬĀN SELĪM ḪĀN-I SĀLİS ᶜALEYHİ'R-RAḤMETİ VE'L-ĠUFRĀN [*]

1.ᶜAle'ṣ-ṣabāḥ ki āheng-i naġme itdi hezār
Açıldı feyż-i maḥabbetle ḫāṭır-ı gülzār

---

33 M maḳṣūdu : A maḳṣūdum // 34 sitemkārī : ACE her-kārı // 36 M daᶜvātıñ : ABD daᶜvānıñ

[*] : A Ḳaṣīde-i Bahāriyye Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān, B Bahāriyye Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫudāvendigār-ı Esbaḳ ᶜAleyhi'r-Raḥmeti'l-Bārī, C Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān Bahāriyye Ḳaṣīdesidir, D Şevketlü Sulṭān Selīm Ḫān Ḫallede'llāhu Mülkehū Ḥażretleriniñ Vaṣflarında Olan Bahāriyye Ḳaṣīdesidir, E Sulṭān Selīm Ḫān Vaṣflarında Virilen Bahāriyye Ḳaṣīdesidir

2.Çemen çemen gül ü nergisle zeyn olup ᶜālem
Açıldı göñlü gözü gülşeniñ irişdi bahār

3.Düşüp bu keyf-ile sünbül çözüldü dügmeleri
İdip tekellüfü ṭarḥ oldu şāhid-i bāzār

4.Cihanı ṭutdu bu keyfiyyet ᶜaşḳ-ı Bīcān-veş
Yeşerdi neşve-i Nevrūz-ıla der ü dīvār

5.Yayıldı şuᶜle-i āvāz-ı berḳ gülzāra
İdip havā reg-i ebr-i maṭīri rişte-i tār

6.Füyūż-ı naġme-i rengīn-i ᶜaşḳ-ıla oldu
Elinde muṭrib-i dehriñ bu şeş cihet şeş-tār

7.Çemende zevraḳ-ı lāleyle seyr ider jāle
Zemīne öyle hücūm itdi mevce-i ezhār

8.Ḳan ağladıp cigerin deldi ġonca-i āliñ
Miṡāl-i ḫançer olup şāh-ı erġuvān ḫūn-bār

9.Neşāṭ u şevḳ-ile ᶜālem o rütbe ser-gerdān
Seçilmez oldu gülistānda mest-ile hüşyār

10.Bu zūr-ı neşve ile ṭoġrı gitme ḳābil mi
ᶜAceb mi cūlar eger kec-mec itseler reftār

11.Seḥerde sāġar alıp deste eylemiş ḫūrşīd
Ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ıla reng-i şafaḳla defᶜ-i ḫumār

12.Tamām mest olup olmuş şüküfte maġz-ı cünūn
Başına şu yerine mey döker yine emṭār

13.Sirāyet eylemiş ol rütbe feyż ṣaḥrāya
Olur ṣadef gibi her berg-i ḫuşk gevherdār

14.Ne berg-i ḫuşk cihān sebz-i ḫurrem oldu tamām
Enār ḥāṣıl ider şimdi sīnesinde çenār

15.O rütbe neşv ü nemā var ki bülbül eylese āh
Şerārı terbiyet-i ebr-ile olur gülnār

---

3 M tügmeleri : BC dügmeleri // 4 ṭutdu : ABDE dutdu / M yaşardı : ACD yeşerdi // 5 : E O / M yapıldı : BC yayıldı //
9 neşāṭ u : ABCD neşāṭ-ı // 10 neşve : AC neşᵓe // 11 alıp :
C olup // 15 nemā var : E nemādır

16.Letafet öyle ki her bir ḥabābdan görünür
Nücūm-ı zāhiresiyle bu künbed-i devvār

17.Sipihr-i aṭlası gördüm ki olmuş āb-zede
Kenār-ı ḥavża düşüp bir ṣaḥīfe-i ḥalkār

18.Karanfül ᶜişve vü nāz-ıla ḳırḳma kākül-ile
Nesīme revzen-i gülbünden ᶜarż ider dīdār

19.Olup bütün çemen eṭfālı sarmaşıḳ dolaşıḳ
Biribirine fısıldıyla ᶜaşḳ ider iẓhar

20.Budur ümīd ki cūşān olur bu demlerde
Mis̱āl-i gevher-i yāḳūt o seng-dil dildār

21.Degil ᶜabes̱ bu ḳadar cūşiş ü ṣafā vü sürūr
Miyān-ı bāġda zīrā ki başḳa ḥālet var

22.Çadır çiçekleri zeyn itdi kūh u ṣaḥrāyı
Ṭaġıldı ṭaġlara yek pāre ᶜasker-i ezhār

23.Nigāh-ı ehl-i ṣuverden nihān temāşāsı
Göründü dīde-i Ḥak-bīnime niçe esrār

24.Çemende cemᶜ olup eslāk-i ᶜālem-i melekūt
Yeşil libās-ıla ṣaf ṣaf durur ḳaṭār ḳaṭār

25.Gürūh-ı ḥażret-i ervāḥ sebz-pūş olmuş
Dem-i bülend-ile gül-bānglar olur tekrār

26.Meger ḳudūmunu teşyīᶜ imiş bu cemᶜiyyet
Sitanbul ᶜazmini itmiş o māh-ı pür-envār

27.Keşīde ḳāmet-i Ṭūbā-ḫırām-ı ᶜālem-i ġayb
Güzīde sancaḳ-ı zī-şān-ı Seyyidüˀl-Ebrār

28.Kef-i kifāyet-i Sulṭān Selīmedir ḳaṣdı
Odur emānet-i kübrā budur emanetkār

29.Ẓuhūr o server-i ṣāḥib-ẓuhūra şimdi olur
Hünerverāna bu ḥasretle geçdi leyl ü nehār

---

17 M ṣandım : D gördüm // 19 eṭfālı : B eṭrāfı / M ṭolaşıḳ : BD dolaşıḳ // 20 olur : C olup // 21 M cūşiş-i : D cūşiş ü // 24 M ṭurur : BCE durur

30.Bu baḫt u devlete üç dāne Şeh Selīm irdi
Biri gażūb u birisi ḥalīm bī-zinhār

31.Budur o şāhlarıñ s̱ālis̱i selīm ü kerīm
Egerçi ḥilm ü ġażabdan da māyesi bisyār

32.O pādişāh ki dünyāya ẕātı cān gibidir
Duᶜā-yı devletin eyler şeb ü seḥer tekrar

33.O pādişāh ki ḫulḳ-ı kerīmi virmişdir
Cihāna revnaḳ-ı enfās-ı evliyā-yı kibār

34.Ḫidīv-i maᶜdelet-ārā dilīr-i Rüstem-gīr
Ki bāz-ı himmeti sīmurġu ṣaymaz elde şikār

35.ᶜAdālet itdi zamānında ᶜālemi sīr-āb
Bahār mevsimi gūyā ki ebr-i gevher-bār

36.Kimiñ liyāḳatı var şimdi ẓulme ẕerre ḳadar
İderken ᶜālemi rūşen o mihr-i lemᶜa-nis̱ār

37.Sebüktigīn-i sebük-senge eylemem teşbīh
O kāh-ı münḳalibuᵓl-ḳalb idi bu kūh-ı vaḳār

38.Mes̱eldir itdigi vaᶜd-i dürūġ Ṭūsīye
Bu itdi vaᶜdesiz iḥsān-ı bī-ḥisāb u şümār

39.Süḫan-şinās ü süḫan-perver ü kerem-güster
Naẓīrini meger āyīnede göre enẓār

40.Eyā şehenşeh-i ṣāḥib-zamān u Dārā-fer
Seniñ ᶜināyetiñ oldu bu güft-gūya medār

41.Zamānlar oldu ki ḳadr-i hüner kem olmuş-ıdı
Gelip kemāl-i keremle sen eylediñ iẓhār

42.Bu bāġa laḳlaḳa-i laḳlaḳ eylemişdi hücūm
Ḳalıp ḳafesde nihān ṭūṭī-i şeker-güftār

43.Ne günler itdi güẕer kim sükūtumuzla bile
İderdik ᶜilm ü hüner nisbet olsa istiġfār

---

30 M baḫt-ı : D baḫt u // 38 M ḥisāb : ACDE ḥisāb u // 39 M süḫan-şinās : süḫan-şinās ü

44.Açıldı ġonca-i āmālimiz bi-ḥamdiᵓllāh
Ḫudāya şükr-i firāvān ola hezār hezār

45.O bir ḥikāye-i dūr u dirāzdır Ġālib
Duᶜāya başla yaḳışmaz duᶜācılar miks̱ār

46.Ne dem ki feyż-i bahār ile şād ola gülşen
Ne dem ki ḫāk ide būy-ı nesīmi müşg-nis̱ār

47.Küşāde ḫurrem ola gül gibi müsellem ola
Hemān vücūd bula ḫāṭırında her ne ki var

17
(M.18,A.21b,B.8b,C.12a,D.10a,E.12a)
.---/.---/.---/.---

ḪUDĀVENDİGĀR ESBAḲ SULṬĀN SELĪM ḪĀN MERḤŪM ṢĀḤİB-İ DĪVĀN ŞEYḪ ĠĀLİB DEDE EFENDİ ḤAŻRETLERİNE CEVRĪ ḪAṬṬIYLA BİR MES̱NEVĪ-İ ŞERĪF TEBERRÜK BUYURDUḲLARINDA TEŞEKKÜRÜ ḤĀVĪ OLAN ḲAṢĪDEDİR [*]

1.Baña Sulṭān Selīm-i kāmver kām-ı cihān virdi
Bütün dünyā deger bir genc-i ḫāṣ u rāygān virdi

2.Ne genc ammā ki her bir cildi bir gerdūn-ı pür-envār
Bu ḫāk-ı bī-ḳarāra nüh ṭıbāḳ-ı āsumān virdi

3.Niçe eyyām idi ḥasretdim ol gencīne-i ġayba
Keremler ḳıldı el-ḥaḳ hem kerāmetden nişān virdi

4.Ḫudā ᶜālimdir ancaḳ şübhesiz keşf-i żamīr itdi
Ḫilāfet ḥükmün ol ẓıll-ı İlāhī bī-gümān virdi

---

47 küşāde : AD küşād u // 3 ġayba : B bāġa // 4 ancaḳ : A elḥaḳ

[*] : A Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretleriniñ Cevrī Dede Ḫaṭṭıyla Bir Mes̱nevī- i Şerīf İhsān Buyurduḳlarında Teşekküren ᶜArż Olunan Ḳaṣīde-i Ġarrādır, B Ḫudāvendigār Esbaḳ Sulṭān Selīm Ḫān Ṣāḥib-i Dīvāna Cevrī Ḫaṭṭıyla Bir Mes̱nevī-i Şerīf İᶜṭā Buyurduḳlarında Teşekkürü Ḥāvī Olan Ḳaṣīdedir, CE Şevketlü Mehābetlü Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretleri Cevrī Dede Ḫaṭṭıyla Bir Mes̱nevī- i Şerīf İḥsān Buyurduḳlarında Teşekkür Żımnında ᶜArż Olunan Ḳaṣīde-i Ġarrādır, D Şevketlü Mehābetlü Sulṭān Selīm Han Ḥażretleri Cevrī Dede Merḥūm Ḫaṭṭıyla Bir Mes̱nevī- i Şerīf Hediye Buyurduḳlarında Teşekkür Żımnında ᶜArż Olunan Ḳaṣīde-i Zībādır

5.^{c}Aceb bir Mes̱nevī-i pür-bahā kim Cevrī ḫaṭṭıyla
Dil-i ^{c}uşşāḳ-ı zāra cevr-i gerdūndan emān virdi

6.Müşa^{c}şa^c şemse-i cild-i muṭallā-yı zer-endūzu
Nigāh-ı raġbete envār-ı mihr-i zer-feşān virdi

7.İdip nuṭḳ-ı hümāyūn hem oḳunsun deyü ^{c}uşşāka
Ne ḫōş ma^{c}nāda himmet eyledi ṣūretde şān virdi

8.Sezādır gül gül itsem ma^{c}nī-i rengīni vaṣfında
Hezār-ı ṭab^c-ı bī-sāmāna ṣolmaz gülsitān virdi

9.İrişdirsem revādır ḳuvvet-i pervāzı lāhūta
Hümā-yı himmeti hem besledi hem āşiyān virdi

10.Beni irşād idip gösterdi ḥaḳḳā meslek-i ḥaḳḳı
^{c}Ulūm-ı keşfi söyler bir kitāb-ı ḫōş-beyān virdi

11.Ḥüseyn-i Bayḳara baḫş itmemişdi Monla Cāmīye
Baña ol kāmı kim bu ḫusrev-i ṣāhib-ḳırān virdi

12.Ne ḫusrev Mehdī-i ṣāhib-zamān kim ^{c}adli āfāḳa
Ṣafā-yı meşrebinden revnaḳ-ı Nūşirevān virdi

13.Nesīm-i i^{c}tidāl-i ^{c}adli Ḫıżr-ı rūzgar oldu
Riyāż-ı devlete aḥkāmı feyż-i cāvidān virdi

14.Cihānda ḳalmadı bir olmadıḳ memnūn-ı iḥsānı
Cüvānāna temekkün ṭab^c-ı pīrāna tüvān virdi

15.Yoluyla ṭutdu tanẓīm-i umūr-ı dīn ü dünyāyı
Ṣırāṭ-ı müstaḳīme reʾy-i ḫāṣ-ı pāsbān virdi

16.Bu tertib üzre āġāz eyleyip tecdīd-i erkāna
Esās-ı dīne istiḥkām-ı gülzār-ı cinān virdi

17.Ḫuṣūṣā cānib-i Monlā-yı Rūma gūş idip meylin
Ṣadā-yı āferīni zümre-i kerrūbiyān virdi

18.Egerçi ḥubb-ı Monlā şīve-i ^{c}adl-averāndır hep
Velī ḥaḳḳ-ı edāsın bu ḫıdīv-i nükte-dān virdi

19.Hilāl olmuşdu māhı Şems işrāḳıyla bedr itdi
Gürūh-ı Mevlevīye maḳdemiyle tāze cān virdi

---

6 M mu^{c}allā : DE muṭallā / M zer-endūdu : ACD zer-endūzu

20.Bu maᶜnā rūḥ-ı Mevlānādan ilhām oldu bī-şübhe
Bize rāh-ı hidāyet gösterir ḥükm-i ᶜayān virdi

21.Ne yapsın Ġālib-i bītāb evṣāfında ḳāṣırdır
İdip taṭvīl naẓmı ḳorḳum oldur ki uṣan virdi

22.Ṣafāsın ᶜömrün efzūn ide Mevlā maḳṣadın ḥāṣıl
Ki zīrā dāᶜī-i dīrīneye baḫt-ı cüvān virdi

23.Duᶜām oldur Ḫudā-yı Lem-yezel her matlabın virsin
Baña her maṭlabım zīrā o şāh-ı kām-rān virdi

18
(M.19,A.22b,B.9a,C.13a,D.11a,E.13a)
.---/.---/.---/.---

KAṢĪDE-İ ᶜİDİYYE DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ ḪUDĀVENDİGĀR-I ESBAḲ
SULṬĀN SELĪM ḪĀN-I S̱ĀLİS̱-İ MAĠFŪR [*]

1.Ṣabāḥuˀl-ᶜīd gördüm şāh-ı ḫūrşīd-i gül-endāmı
Geyinmiş dūşuna bir cāme-i gülgūn-ı bayrāmī

2.Şafaḳdan germsūd-ı āl ḳaplanmış ser-ā-ser hem
Siyeh semmūr idip reng-i şeb-i Ḳadr-i siyehfāmı

3.Oturmuş tahtgāh-ı ṣubḥa pür-şevket mehābetle
Dizilmiş ḳarşusunda zühre vü bercīs ü behrāmı

4.Benekli bir ḳabā-yı āsumāngūnu olup lābis
Kevākibden ᶜaceb üşkūfezār olmuşdu endāmı

5.Bu şān-ı kevkebeyle bir de gördüm ḫāke yüz sürdü
Meger taḳbīle gelmiş dāmen-i sulṭān-ı İslāmı

6.Şeh-ı şāhān-ı ᶜālem Ḫān Selīm-i maᶜdelet-bünyād
Ki oldur ögreten baḥr u semāya ṭavr-ı inᶜāmı

[*] : A Ḳaṣīde-i ᶜİdiyye Berāy-ı Sulṭān Selīm Ḫān, B Ḳaṣī-de-i ᶜİdiyye Der-Medḥ-i Ḫudāvendigār Sulṭān Selīm-i S̱ālis̱, C Şevketlü Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretlerine Taḳdīm Olunan ᶜİ-diyye Ḳaṣīdesidir, E Şevketlü Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretleri-ne Virilen ᶜİdiyye Ḳaṣīdesidir

4 ḳabā : C ḳumāş // 5 M yerde : BD bir de / sürdü : C sür-düm // 6 M ögreden : DE ögreten / semāya : DE seḥāba

7.Ḫidīv-i Cem-ḥaşemdir pür-himemdir reşk-i Ḥātemdir
Nesaḳ-sāz-ı keremdir böyledir elḳāb-ı iᶜlāmı

8.Bahār-ı salṭanat baḫt-ı cüvān-ı dīn ü devletdir
Raṣad-bīnān-ı seyre muntaẓırdır devr-i eyyāmı

9.Cihāna bir ṭanīn-i şevḳ irdi kim ẓuhūrunda
Sipihriñ ḫāne-i ṭanbūr imiş gūyā der ü bāmı

10.Ṣalındırmaḳ hümā-yı maḳṣadı çengāle āsāndır
Daḫı bāz-ı celāli açmadı şeh-bāl-i iḳdāmı

11.Odur meczūmumuz kim devrine reşk eyleye eslāf
İdip iḥyā yeñiden resm-i şāhān-ı nigū-nāmı

12.O ḫayr-endīşedir aḥvāl ise niyyāta rāciᶜdir
ᶜAceb mi ḫayra tebdīl olsa her bir kārıñ encāmı

13.Nümāyāndır bu kim devrinde maᶜmūr oldu ehl-i dil
Göñüldür żabṭ iden ḥaḳḳā zimām-ı çarḫ-ı ḫōd-kāmı

14.Bu gūne luṭfu kim ben gördüm aṣlā görmemişlerdir
Ḳızıl Arslan u Sulṭān Bayḳaradan Gencevī Cāmī

15.Nihāyetsizdir evṣāf-ı bülendi ol şehenşāhıñ
Duᶜāya başla Ġālib soñra ḳalmaz ṭabᶜıñ ārāmı

16.Hemīşe tā ki māh-ı rūzeniñ ᶜīd ola pāyānı
Hilāliñ bedr-i tābān giceniñ ṣubḥ ola aḫşamı

17.Maḳarr-ı maṭlaᶜından gün gibi āfāḳa fer virsin
Şeb-i Miᶜrāc u Ḳadr u ᶜĪd ü Nevrūz ola hengāmı

---

8 M taḫt : DE baḫt // 11 eyleye : CDE ideler // 14 luṭfu kim ben gördüm : C luṭfu ben gördüm ki / M görmemişlerdi : B görmemişlerdir // 15 M ṭaᶜnıñ : ADE ṭabᶜıñ

19
(M.20,A.14b,B.12a,D.7a,E.7b)
--.-/--.-/--.-/--.-

SULṬĀN SELĪM ḪĀN-I S̱ĀLİS̱ Ü ŞEHĪD RAḤMETU'LLĀHİ ᶜALEYH ḤAŻRETLERİNİÑ ṬOPḲAPU SARĀY-I HÜMĀYŪNUNDA MÜCEDDEDEN İNŞĀD BUYURDUḲLARI BĀĠ-I İREM NĀM MAḤALL İÇÜN MÜSAMMAṬ ḲAṢĪDELERİDİR [*]

1.Teşrīf-i ḫayr-ı ᶜĪd-ı Fıṭr oldu bahār ile behem
Gülzāra virdi būy-ı ᶜıṭr ārāyiş-i ebr-i kerem

2.Ṭavr-ı ᶜacebde rūzgār-ᶜĪd oldu faṣl-ı nev-bahār
Ñergisde ās̱ār-ı ḫumār ammā ḳadeḥ destinde hem

3.Her lāle bir peymānedir her küşe bir kāşānedir
Gūyā çemen mey-ḫānedir bülbülleri mest-i naġam

4.Zeyn oldu ṣaḥn-ı gülsitān sünbül şaḳā'iḳ żamīrān
Bir tāze ṣūretdir cihān ez-cümle bu Bāġ-ı İrem

5.Bāġ-ı İrem kim lā-naẓīr hem dil-nişīn hem dil-pez̲īr
Reşk-āver-i çarḫ-ı es̱īr enmūzec-i Ḫuld-ı naġam

6.Sūsen ḳaranfül ṣaf-be-ṣaf üşküfe tūfān-ı tuḥaf
Mevc-āver olmuş her ṭaraf gūyā ki envār-ı ḥikem

7.Gül-ġonca Meryemdir meger kim nefḫ-i rūḥ itmiş es̱er
Bülbüller açmış bāl ü per çün Cebre'īl-i zinde-dem

8.Gülzār olup āteş-nevā ḳıldı ser-āġāz-ı ṣafā
İtdikçe mıżrāb-ı ṣabā taḥrīk-i tār-ı zīr ü bem

9.Envāᶜ-ı elḥān-ı ṭarab bu devre āheng oldu hep
Encām-ı yā leyl-i ᶜArab āġāz-ı Nevrūz-ı ᶜAcem

10.Cūşān olup rūḥ-ı nebāt virdi cihāna nev ḥayāt
Oldu gülistān sūmnāt her bir ṣanevber bir ṣanem

11.Bir güne kim reng-i ṣafā taṣdīḳ ider ehl-i nühā
Yāḳūt u laᶜl-i pür-bahā eylerdi gülnāra ḳasem

---

[*] : A Ḳaṣīde Der-Vaṣf-ı Sulṭān Selīm Ḫān, B Sulṭān Selīm Merḥūmuñ Ṭopḳapu Sarāyında Bāġ-ı İrem Nām Müceddeden İnşā İtdikleri Ḳaṣīdedir

5 M İrem ki : ADE İrem kim / la-naẓīr : AE bī-naẓīr / hem dil-pez̲īr : AE ü dil-pez̲īr / her : E bir // 5y ve 6x : AD // 11 M yāḳūt-ı : AE yāḳūt u / pür-bahā : AE bī-bahā / ḳasem : AE raḳam

12.Olmuşlar eṭfāl-i çemen rindāne-meşreb şūḫ u şen
Bir elde şāḫ-ı yāsemen bir elde mīnā-yı baḳam

13.İmᶜān-ıla gülzāra baḳ nīsān-ı gevher-bāra baḳ
Āyīne-i ās̱āra baḳ ᶜakseylemiş nūr-ı ḳadem

14.Zīr ü zeber mest-i ṣafā peymānedir dest-i ṣafā
Cān cāna peyvest-i ṣafā şebnem benefşe fem-be-fem

15.Muṭrib yeter nāz eyleme taḳsīmiñi az eyleme
Āheng-i nā-sāz eyleme bī-dillere virme elem

16.Meysiz felek peymānedir mihr ü mehi yek-sānedir
Devrāna mey peymānedir dönmem sözümden lā-cerem

17.Sāḳī tamām itdiñ beni mest-i müdām itdiñ beni
Āşüfte-kām itdiñ beni maᶜẕūr ṭut her ne desem

18.Olmaz mı ḫāṭırlar küşād ülfet ṭarāvet ber-ziyād
Tanẓīm-i dehr eyler murād ol dāver-i gerdūn-himem

19.Ṣāḥib-ẓuhūr-ı Mülk-i Rūm ḳānūn-ṭırāz-ı nev-rüsūm
Leşker-keş-i deryā-hücūm Sulṭān Selīm-i pür-kerem

20.İskender-i Ḥaydar-ṣıfat pīrāye-baḫş-ı maᶜdelet
Evreng-i zīb-i salṭanat ḫaḳān-ı kerūbī-şiyem

21.Ṣāḥib-ḳırānlar serveri dādārlar dād-āveri
Dehriñ ḫıdīv-i ṣaf-deri ḫūrşīd-i nūrānī-ᶜalem

22.Keyḫusrev-i nuṣret-pejūh ᶜasker-nüvāz-ı Cem-şükūh
Vehhāb-ı naḳd-ı kūh kūh baḫşende-i genc-i direm

23.Bak ihtimām-ı ᶜazmine ᶜazminde reʾy-i cezmine
Tertīb-i rezm ü bezmine şābāş oḳur seyf ü ḳalem

24.Teşrīf idip taḫt-ı Ceme rūḥ oldu ẕātı ᶜāleme
Bedʾ itdi kār-ı elzeme ber-vech-i taḳdīm-i ehem

---

12 olmuşlar : A olmuşdu // 13 M yayılmış envār : ADE ᶜakseylemiş nūr // 14 fem-be-fem : AE ḫam-be-ḫam // 15 nā-sāz : E ā-zār / bī-dillere : E bī-demlere // 16 peymānedir : E pīrāyedir / yek-sānedir : E kim sāyedir // 19 M rüsūm : ADE ẓuhūr // 20 M zīb ü : D zīb-i // 23 M rezm-i : D rezm ü / M rezm-i bezmine : AE bezm-i rezmine / oḳur : AE olur // 24 : E O

25.Nev nev sipāh īcād ider āheng-i ʿadl ü dād ider
Rūḥ-ı Resūlu ṣād ider ḥaḳḳā budur reʾy-i ehem

26.Şāh-ı süḫan-perdāzdır tīr ü tüfeng-endāzdır
Her fende bī-enbāzdır ol Ḥātem-i Rüstem-ḥaşem

27.Ol gūne nuṭḳu münteḫab kim görse reşk eylerdi hep
Nes̱rinde Saḥbān-ı ʿArab naẓmında Selmān-ı ʿAcem

28.Gösterdi ḳadr ü şānını aldı kerem meydānını
İḥsān-ı bī-pāyānını gūş eyledi Ceẕr-i Aṣamm

29.Cenge idince ihtimām oldu ʿadūlar bī-niẓām
Rūbāh ider ʿazm-i künām āgāh ise şīr-i ecem

30.Devrinde ḫalḳ āsūdedir cevr ü cefā nā-būdedir
Ḫūbān-ı kāfir-ḫūdadır var ise ās̱ār-ı sitem

31.Ey dāver-i dād-āferīn ey pādişāh-ı pür-yaḳīn
İḳbāline eyler yemīn fetḥ ü ẓafer sen çekme ġam

32.Baḳdıñ cihān tedbīrine lutf eylediñ her birine
Sūr düşmeni taʿmīrine boş ḳalmasın mülk-i ʿadem

33.İẓhār idip naṣr-ı cedīd olsun fütūḥātıñ bedīd
Baḫtıñ ḳavī ʿömrüñ mezīd Ġālib ḳuluñ seyr it o dem

34.Gör tehniyet dībācesin ögrensin ʿālem ḫʷācesin
Zenler geyip ferrācesin itsinler āheng-i ḥarem

35.Kimdir süḫan daʿvā iden geh şükr ü geh şekvā iden
Gelsin berü ġavġā iden işte devāt işte ḳalem

36.Ṭaʿn eyleyen gelsin berü olsun benimle rū-be-rū
Nefʿīye itmem ser-fürū ger himmetiñ olursa żam

37.Sensin beni meşhūr iden endīşemi pür-zūr iden
Ḥussādımı mevfūr iden maʿlūmdur amma demem

38.Besdir sañā ey ḫāme bes pür-gūluġa itme heves
Tafṣīlden ümmīdi kes zīrā vefā itmez raḳam

---

29 ʿazm : AE şīr // 33 idip naṣr : A olup fetḥ,D olup naṣr / naṣr : E fetḥ // 35 M beri : ABD berü // 37 pür-zūr : AE pür-nūr // 37 ammā : D ammā ben // 38 ümmīdi : AE ümmīd / raḳam : AE ḳalem

39.Başla du^cā-yı devlete ^carż-ı niyāz it Ḥażrete
Ol şāh-ı ṣāfī-niyyete imdād ide Rabbu^ɔl-Ḥakem

40.Ḥaḳ ^cömrünü müzdād ide dā^ɔim żamīrin şād ide
Dünyāyı hep ābād ide olsun berāyā muġtenem

20

(A.38b)

.-.-/..--/.-.-/..-

KAṢĪDE DER-STİTĀYİŞ-İ SULṬĀN SELĪM ḪĀN

1.^cAle^ɔṣ-ṣabāḥ ki sulṭān-ı ḫāver itdi ẓuhur
Elinde tīġ-ı cihān-tābı dehre ṣalmada nūr

2.Ne tīġ berḳ-ı bahārı riyāż-ı salṭanatıñ
Ne tīġ pençe-i ḫūrşīd-i bāmdād-ı küşūr

3.Ne tīġ ḫāme-i elmās-ı ḥuccet-i kat^cī
Ki cevherinde vücūb-ı muṭāva^cat mesṭūr

4.Ne tīġ al kanadlı kebūter-i peyġām
Nüvişte zīr-i perinde helāk-i düşmen-i ^cūr

5.Ḳılıçla fetḥ ider āfāḳı dāver-i maşrıḳ
Ḳılıçdır āyet-i a^clā-yı rāyet-i manṣūr

6.Elinde olmasa şemşīr-i ġırra-i ġarrā
Taḥakküm idemez eyyāma żābitān-ı şühūr

7.Ḳan alma lāzım olur gāhī ṭab^c-ı devrāna
Tehāvün eylemez ol demde ḥāziḳān-ı umūr

8.Ẓalām-ı ẓulmü żiya-yı süyūfdur rāfi^c
Odur bu zaḫm-ı siyāh üzre merhem-i kāfūr

9.Sevād-ı eyyedeke^ɔllāhdır ḫaṭ-ı mevci
Beyāż-ı naṣṣareke^ɔllāh içinde beyn-i suṭūr

10.Zemīn-i ḫırmen-i ḥarb içre devşürür bir bir
İdip ru^ɔūs-ı edānīyi dāne-i ^cuṣfūr

11.Olunca da^ɔire-i ḥarb şu^cle-ver yaraşır
Ṣadā-yı ṭop u tüfeng anda hemçü ṭabl-ı sürūr

---

40 berāyā : AD re^ɔāyā

12.Gürüldiler ḳopar eflāk-i ceng içinde gehī
Varır tezelzüle nezdīkden ziyādece dūr

13.Bu velveleyle olur emr-i şehriyār bülend
Bu şīvedir iden insānı bende-i meʾmūr

14.Ne ḳanlar aḳdı ʿurūk-ı cihān-ı fānīden
Virince pādişehān-ı selef niẓām-ı umūr

15.Ṭuġāt-ı ʿaṣra kesinkes cevāb lāzımdır
Bu reʾyi böylece kesmiş selef ḫalef cumhūr

16.Meger bu himmeti Sulṭān Selīme ṣaḳlarmış
Ḳader dedikleri bī-hūde ḥākim-i mestūr

17.O şehriyar ile cān buldu Mülk-i ʿOs̱mānī
O dāveriñ güher-i tīġı virdi ʿāleme nūr

18.Düşünmede gice gündüz niẓām-ı memleketiñ
Livā-yı reʾyini teʾyīd idip Ḫudā-yı Ġayūr

19.Maḳām-ı salṭanatıñ hükmün eyledi iʿṭā
Ḥużūru terk idip el-ḥaḳ cihāna virdi hużūr

20.O şehriyār-ı bülend-iḳtidāra şāyāndır
Alırsa sebʿa-i seyyāre devr içün destūr

21.O pādişāhdan itsin iderse devr-i ḫarāb
Bir iki günlük esas-ı bīnāsını maʿmūr

22.O virdi revnaḳ-ı Cemşīdi Mülk-i İslāma
O ḳıldı devri tamām-ı iṭāʿata mecbūr

23.Anuñ ṣaḥīfe-i zāyinde bir bir oldu bedīd
Meʾāl-i Mülk-i Süleymān u maṭlab-ı dil-i mūr

24.Bilinmedik nesi var kār-hāne-i dehriñ
Kef-i kifāyet-i reʾyinde cümlesi mesṭūr

25.Vuḳūf böyle gerek ḥükm-i tām böyle gerek
Şiʿār-ı şāhid-i tevfīḳdir bu gūne şuʿūr

26.Sevād-ı Şām gibi reʾy-i rūşeni-y-le anuñ
Olur żamīme-i mülkü ṣabāḥ-ı Nīşābūr

27.Hezār mülkü çok iklīmi feth ider giderek
Göründü debdebesinden mukaddemāt-ı zuhūr

28.Niçe zamān idi kim kārgāh-ı devletde
Bu ihtimām idi erbāb-ı dikkate manzūr

29.Hezar şükr ü hezārān sipās Mevlāya
Anuñ senāsına vakf oldu Gālib-i mehcūr

30.Bülend-mertebe şāhā hidīv-i Cem-sipehā
Eyā şehenşeh-i sāhib-dil ü kader-menşūr

31.Seniñ menākıb-ı evsāfıñı yazarsa yazar
Benim gibi sühan-īcād şā^c ir-i pür-zūr

32.Egerçi zerreden efzūndur zamānıñda
Edā-yı matlaba kādir sühanver-i meşhūr

33.Velīk nutk-ı hakīmane tavr-ı dīgerdir
Olur mu her mütekellim Kelīm-i Vādī-i Tūr

34.Uzatma kāmet-i da^c vayı kıl du^c āya şürū^c
Bilir mekādir-i nāsı o pādişah-ı vakūr

35.Hemīşe tā kim ola bu cihān-ı köhne-esās
Gehī biraz vakit āsūde vü gehī pür-şūr

36.Şu^c ā-ı tīgı ile fitneler olup sūzān
Ola memaliki pür-nūr u hātırı mesrūr

21
(M.22,A.23a,B.9b,C.13b,D.11b,E.13a)
--./-.-./.--./-.-

^c İSMETLÜ BEYHAN SULTĀN ^c ALEYHİ'Ş-ŞĀN HAŻRETLERİNE SELSEBĪL VAŞFINDA TAKDĪM OLUNAN KAŞĪDEDİR [*]

1.Memzūc idip zülāle-i mehtābı selsebīl
Gösterdi mevc-i kākum u sincābı selsebīl

[*] : A Kaşīde Der-Vaşf-ı Selsebīl Berāy-ı Beyhān Sultān, B ^c İsmetlü Beyhān Sultān ^c Aleyhi'ş-Şān Selsebīl Vaşfında Takdīm Olan, C Beyhān Sultān Hażretlerine Selsebīl Vaşfında, D ^c İsmetlü Beyhān Sultān ^c Aliyyeti'ş-Şān Hażretlerine Selsebīl Vaşfında Virilen Kaşīdedir

1 M kākum-ı : ACD kākum u

2.Bu ḥavż-ı pür-ṣafāya olup girye-ḫīz-i reşk
Fevvāre itdi dīde-i pür-ābı selsebīl

3.Ol serv-ḳaddi ḳollamaġa rū-be-rāh olup
Dökdü ayaġına dür-i ṣād-ābı selsebīl

4.Gülşenden ʿaks-i şebnem-i laʿlini aḫẕ idip
Leb-teşne ḳıldı ġonca-i sīr-ābı selsebīl

5.Her lūlesi zebān-ı ḫōş-āmed-nis̱ār olup
Añdırdı eşk-i ṣādī-i aḥbābı selsebīl

6.Ḥayrān olup bu ḳaṣra bu havż-ı muraṣṣaʿa
Āyīne ḳıldı ḳaṭre-i sīm-ābı selsebīl

7.Virmez neşāṭ u neşve-i jengār-ı naḳşını
Keşmīriñ olsa sebze vü sīr-ābı selsebīl

8.Rüʾyāda görmez idi bu feyż-i küşāyişi
Ebr-i bahārıñ olsa şeker-ḫwābı selsebīl

9.Olmazdı āb-şārı dem-ā-dem ġıdā-yı rūḥ
Āb-ı ḥayātıñ olmasa ġarḳ-ābı selsebīl

10.Çün görmemiş bu cāy-ı sürūru yolundadır
Eṭfāl-i eşk iderse de seyl-ābı selsebīl

11.Āyīne-i ruḫāmda görsün bu gülşeni
Virmez deyen ṣafā-yı mey-i nābı selsebīl

12.Eṭrāf-ı bāġa neşr idip envāʿ-ı feyżini
Virdi fürūġ-ı mihr-i cihān-tābı selsebīl

13.Kesmekle ʿırk-ı ġuṣṣayı itdi ʿaraḳ-nis̱ār
Ebrū-yı nāz-ı tīġ-ı siyeh-tābı selsebīl

14.Bu gülbün-ı leṭāfete baḳdıḳça çoḳ mudur
Yāḳūt iderse reşk-ile ḫūn-ābı selsebīl

15.Mebhūt iderdi görse eger ḥüsn-i ṣavt-ıla
Üstād-ı naġme-perver-i Fārābı selsebīl

---

4 gülşenden : C gülşende / leb : D dil // 5 olup : AE idip // 7 jengār : AB zengār / sīr-āb : D sebz-āb // 10 yolundadır : D yerindedir // 12 : A O

16.Bir menbaᶜ-ı mekārimi tavṣīfdir ġaraż
İtmekle böyle mevce-i ıṭnābı selsebīl

17.Hem-vāre mevc-i naġmesi medḥ ü s̱enāsıdır
Ṭanbūr idince lūle-i mıżrābı selsebīl

18.Sulṭān lafẓı Ḥażret-i Beyḫāna yaraşır
Kim ceyb-i luṭfu ḳıldı zer-i nābı selsebīl

19.Çekmez ḥarīmi minnet-i mehtābı kim aña
İtmişler āb-ı gevher-i şebtābı selsebīl

20.Ṣad bār iltifāt-ıla eşk-i sürūrdan
İtdi dü çeşm-i Ġālib-i bītābı selsebīl

21.Gül-bāng-ı girye-ḫīz-i duᶜāmız ᶜaceb midir
Eylerse naḳş-ı küze-i miḥrābı selsebīl

22.Bāġ-ı süḫanda kārı mı her pāk-meşrebiñ
İtmek bu gūne gevher-i nā-yābı selsebīl

23.Ol baḥr-ı cūda cāriye olmaḳ murād idip
Mengūş idindi ḥalḳa-i girdābı selsebīl

22
(M.23,A.24a,B.10a,C.14b,D.12a,E.14a)
.---/.---/.---/.---

BİR ḲAṢR-I ᶜĀLĪ BİNĀ OLUNDUḲDA SULṬĀN MÜŞĀRÜN-İLEYHĀYA TAḲDĪM OLUNAN ḲAṢĪDEDİR [*]

1.Zihī kāşāne-i şāhāne kim reşk-i bahārāndır
Zamānı ᶜömr-i cāvidān zemīni ḫāveristāndır

2.O rütbe revnaḳ-efzādır ki zerrīn ṭāḳ-ı vālāsı
Meh ü mihr-ile bu çarḫ-ı kebūd ol saḳfa ḥayrāndır

---

23 : D 20 //

[*] : A Ḳaṣīde Berāy-ı Ḳaṣr-ı Beyḫān Sulṭān ᶜAliyyetüᵓş-Şān B Sulṭān-ı Müşārün İleyhe Ḳaṣr-ı ᶜĀlī Bināsına Taḳdīm Olunan Ḳaṣīdedir, C Beyḫān Sulṭān Ḥażretleriniñ Ḳaṣr-ı Zībāsına Tārīḫ, E Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān ᶜAliyyetüᵓş-Şān Ḥażretleriniñ Ḳaṣr-ı Zībāsına Söylenen Ḳaṣīdedir

3.Ḥaḳīḳat neşʾesidir naḳşınıñ būy-ı gülistānı
Meger aṣdāf-ı rengi sāġar-ı serşār-ı ʿirfāndır

4.Niçe pür-şīve olmaz nergisi ol bāġ-ı taṣvīriñ
Elinde ḫāmesi Bihzādınıñ müjgān-ı ḫūbāndır

5.Müzeyyen laceverd ü laʿl-ile bir tāze kişverdir
Felek gūyā ki ol kişverde bir kūh-ı Bedaḫşāndır

6.Cevāhir genci bir altun ḳafesdir zerger-i ṣubḥa
Müzerkeş şemsesi müstaġnī-i şems-i diraḫşāndır

7.Görenler mevc-i reng-ā-reng-i taṣvīriñ bilirler kim
Per-i ṭāvus-ı Cennet ḫākrūbu olsa şāyāndır

8.Yaġar bārān-ı zer ol künbed-i fīrūzeden gūyā
Der ü dīvārı her sū selsebīl-i dürr ü mercāndır

9.Bu ʿālī ḳaṣra keştī keştī gevher naḳl iderdi hep
Seped-ber-dūş bir müzdūru da Deryā-yı ʿUmmāndır

10.Gül-i taṣvīr-i bāġı öyle bir şehd-i ḥalāvet kim
Aña nisbetle Müşgū ḫāne-i zenbūr-ı nālāndır

11.Ḳumāş-ı ferş-i pāki bāl-i sīmurg-ı maʿārifdir
Ḥarīm-i ḫāṣına ṣaff-ı sürūşān bāl-i mürġāndır

12.Tamām ezhār u envār-ıla bir bāġ-ı mekārimdir
Viren bu bāġa revnaḳ himmet-i Beyḫān Sulṭāndır

13.Hezārān āferīn bu himmete bu revnaḳa ammā
Anuñ da maṭlabı şevketle teşrīf-i Selīm Ḫāndır

14.Şebistān eylese şevḳiyle şāyāndır Çerāġānı
Meh-i iḳbāle pertev viren ol mihr-i diraḫşāndır

15.Ne sulṭān ḫᵛāher-i saʿd-aḫteri ḫākān-ı devrānıñ
Sipihr-i cevde bir keffüʾl-ḥadīb-i cūd u iḥsāndır

16.O ḫāḳān kim müceddid-sāz olup iḳlīm-i iḳbāli
Cihān-ı köhneye ʿahd-i şebāb-ı feyż-i Yezdāndır

---

5 Bedaḫşāndır : C diraḫşāndır // 11 bāl : BCD çün // 12 Beyḫān Sulṭāndır : C Sulṭān Beyḫāndır // 14 iḳbāle : ACDE iḳbāline / diraḫşāndır : ACDE raḫşāndır / ol : C o

17.O sulṭān kim zamān-ı nev-bahār-ı ᶜadl-i şāhīde
Yine deryāya rāciᶜ bir muṣaffā nehr-i cūşāndır

18.O ḫāḳān kim ġubār-ı āsitānı ehl-i taḥḳīḳa
Miṡāl-i sürme-i diḳḳat żiyā-ı nūr-ı īmāndır

19.O nūruñ pertev-i āṡārı Ġālib ber-devām olsun
Muḥaḳḳaḳ bu duᶜā her rūz u şeb vird-i Çerāġāndır

23

(M.24,A.25a,B.10a,C.15a,D.12b,E.14b)

-.---/-.--/-.--/-.-

SAḤİLSARĀY-I ÇERĀĠĀNDA ᶜİṢMETLÜ BEYḪĀN SULṬĀN ᶜALEYHİᵓŞ-ŞĀN ḤAŻRETLERİNİÑ ŞEVKETLÜ SULṬĀN SELĪM ḪĀN ḤAŻRETLERİYÇÜN MÜCEDDEDEN İNŞĀD OLUNAN ḲAṢR-I HÜMĀYŪN ḤAḲḲINA ḲAṢĪDEDİR [*]

1.Bārekeᵓllāh burc-ı ḫūrşīd-i münevverdir bu kāḫ
Ḥālet-āver ᶜālem-i rūḥ-ı muṣavverdir bu kāḫ

2.Ṣarf olunmuş naḳşına şems ü ḳamer ḥal-gerdesi
Āfitāb-ı ṣanᶜat-ı iksīre ḫāverdir bu kāḫ

3.Bir çerāġān-ı güher farż it bu sāḥil-ḫāneyi
Ol çerāġān içre deryā-yı aḫterdir bu kāḫ

4.Bir donanma-yı meserretdir yahūd bu nev sarāy
Ol donanma içre fānūs-ı mücevherdir bu kāḫ

5.Nev-bahār-ı ᶜīşden her künci bir gündür veli
Başına Sulṭān Nevrūzuñ zer efserdir bu kāḫ

6.Böyle lāzımdır ṭulūᶜ-ı ṣubḥ-ı iḳbāl-i cedīd
Köhne taḳvīm-i bahāra ḫande-āverdir bu kāḫ

7.Seyr idip her ḳaṣrına ṣordum bu devlet-ḫāneniñ
Cümleñizden yā niçin ṣad gūne ber-terdir bu kāḫ

---

[*] : A Sāḥilsarāy-ı Çerāġānda Ḳaṣr-ı Vālā-yı Şehenşāhī Vaṣfında Ḳaṣīde-i Zībādır, B Sāḥilsarāy-ı Çerāġānda Sulṭān-ı Müşārün İleyh Sulṭān Selīm Ḫān İçün İnşā Eyledigi Ḳaṣr-ı Hümāyūna Söylenen Ḳaṣīde-i Raᶜnādır, C Sāḥilsarāy-ı Çerāġanda Ḳaṣr-ı Valā-yı Şehenşāhī Vaṣfında, E Sāḥilsarāy-ı Çerāġānda Ḳaṣr-ı Vālā-yı Şehenşāhī Vaṣfında Söylenen Ḳaṣīdedir

8.Dediler kim āsumāna nāz iderse eylesin
Kim maḳām-ı pādişāh-ı heft kişverdir bu kāḫ

9.Cennet-i ruḫsār-ı cānān gibi olsun ḫandenāk
Maḳdem-i Sulṭān Selīm ile mübeşşirdir bu kāḫ

10.Sāyesinde ol şeh-i gerdūn-vekārıñ çoḳ mudur
Ben desem ki ᶜArş-ı Aᶜlāya berāberdir bu kāḫ

11.Ol şehenşeh kim nigāh-ı luṭfu şevḳiyle anuñ
Feyż-i bi-pāyān alıp pür-zīb u zīverdir bu kāḫ

12.Ol şehenşeh kim kemāl-i baḫşişinden ḥāliyā
Ḫʷāheri Beyḫān Sulṭāna müyesserdir bu kāḫ

13.Öyle sulṭān kim bilip ḳadr-i ᶜaṭāsın ol şehiñ
İtdigi īs̱ār-ı emvāle s̱enāverdir bu kāḫ

14.Öyle sulṭān kim ṣafā-yı ṭabᶜ-ı pür-idrākine
Nūr-ı ṣubḥ-āsā güvāh-ı ṣıdḳ-perverdir bu kāḫ

15.Öyle sulṭān kim kenārında biḥār-ı luṭfunuñ
Ġonca-i nev-reste-i deryā-yı aḫdardır bu kāḫ

16.Silk-i maᶜnāya duᶜā-yı devletin naẓm itmege
Ṭabᶜ-ı Ġālib-veş meger ᶜummān-ı gevherdir bu kāḫ

17.Şevket ü iḳbāle olsun ᶜizz-ile ārāmgāh
Maḳdem-i şāhāneye mādām hevesgerdir bu kāḫ

24
(M.25,A.25b,B.10b,C.15b,D.13a,E.15a)
..--/.-.-/..-

MAḲDEM-İ TERTĪB Ü TANẒĪM Ü TEẔHĪB Ü TETMĪM OLUNAN DĪVĀNIÑ İTMĀMINDA BEYḪĀN SULṬĀN ᶜALEYHİ᾿Ş-ŞĀN ḤAŻRETLERİNİÑ VAṢFLARINDA SÖYLENEN ḲAṢĪDE-İ LAṬĪFELERİDİR Kİ BEYĀN OLUNUR [*]

1.Bāreke᾿llāh ḫāme-i hātif
Fenn-i teẕhībi ḳıldı nev-īcād

---

11 M nūr-ı : ACDE zīb ü // 12 müyesserdir : C mübeşşerdir

[*] : AE Maḳdem-i Tertīb ü Teẕhīb Olunan Dīvānıñ Tekmīlinde (C Tekmil ü Takdiminde) Beyhan Sultan Hazretleriniñ Vasflarında Söylenilen(CE Söylenen) Vaṣfiyye-i Ġarrādır(C Raᶜnādır) B Maḳdem-i Tertīb ü Tanẓīm ü Tetmīm Olunan Dīvānıñ İtmāmına Sulṭān Müşārün İleyh Vaṣflarında Söylenen Ḳaṣīde-i Laṭīfeleridir ki Beyān Olunmuşdur

2.Dūdesi çeşm-i şūḫ-ı Mānīdir
Ṣafḥaya eyledikde naḳş-ı sevād

3.İtse tār-ı nigāhı ḫāme-i mū
Çekemez ḫaṭṭ-ı cedvelin Bihzād

4.İtdi ṣubḥ-ı bahārı ḥoḳḳa-i laᶜl
Ġonca-i naḳşı öyle itdi küşād

5.Noḳṭayı çarḫ çarḫı noḳṭa ider
Cemᶜ ü tafṣīle olsa ger muᶜtād

6.Naġmeyi resm idip ᶜayān eyler
İtse āheng-i ᶜarż-ı istiᶜdād

7.Görünür ṭavr-ı ḫāṣ-ı nāz u niyāz
Ḳorsa naḳş-ı maḥabbete bünyād

8.Āteş ü ābı bir şükūfe idip
Gösterir ṣunᶜı ülfet-i eżdād

9.İstese mevce-i ḫayālātı
S̱ābit eyler çü cevher-i fūlād

10.Olamaz deste seng elvānı
Naḳş-ı Şīrīn ü tīşe-i Ferhād

11.Büt-perest-i cemāl-i ṣanᶜatıdır
Büt-tirāşān-ı Ḫalluḫ u Nevşād

12.Ṣadef-i rengi zevraḳ-ı meydir
Görünür anda cümle naḳş-ı murād

13.Esb-i gülgūnu eylese taṣvīr
Bāl açar hem-çü aşḳar-ı dīv-zād

14.Böyle ṣanᶜatla eyler ise sezā
Ṣarf idip cehdin öyle bir üstād

---

2 dūdesi : C dīdesi // 5 çarḫ çarḫı : ACD çarḫ u çarḫ

15.Ḳaṣd-ı teẕhīb-i ḫaṭṭ itse Naẓīf
Ki odur şimdi cāy-gīr-i ᶜimād

16.Ḳalemi ḫurdekār-ı fikretdir
Ḥarfi maᶜnādan itmez istimdād

17.Yazdıġı şiᶜri bir ḫayāl eyler
Olsa farżā ki sāde vü āzād

18.Böyle kātib de yazsa lāyıḳdır
Naẓm-ı rengīn-i Ġālib-i naḳḳād

19.Naẓm-ı Ġālibde olsa ammā kim
Medḥ-i Sulṭān Selīm-i şīr-nihād

20.Öyle dīvān bulunmaz ᶜālemde
Böyle tuḥfeyle kimse olmadı şād

21.Yine Sulṭān Selīme şāyāndır
İde ihdā rikābına hem-zād

22.Ḥażret-i ḫʷāher-i cihāndārī
Yaᶜnī Beyḫān Sulṭān o ḫūr-nijād

23.İde Ḥaḳ şehriyārı da anı da
Ṭūl-i ᶜömr-ile sāyebān-ı ᶜibād

24.Ola devrānlarında ehl-i hüner
Cümleten nāʾil-i merām-ı fuʾād

25
(M.27,A.28b,B.11b,C.17b,D.15a,E.16b)
--./-.-./.--./-.-

ŞEYḪÜʾL-İSLĀM ESᶜAD-ZĀDE ŞERĪF EFENDİNİÑ MAḪDŪMLARI VAṢFINDA OLAN RAMAŻĀNİYYE ḲAṢĪDEDİR [*]

1.Allāh māh-ı rūze ne ṣāḥib-niṣāb olur
Kim sāyesinde jāle-i ter āfitāb olur

---

15 ḫaṭ : CDE ḳaṣd / ise tanẓīf : C eylese naẓīf, D itse naẓīf, E ise naẓīf // 17 bir : CE pür

[*] ABE Şeyḫüʾl-İslām Esᶜad-zāde Şerīf Efendiniñ Maḫdūm-ı Kirāmīleri Vaṣfında (A Ḳaṣīde-i Ramażāniyyedir)(E Olan Ḳaṣīde-i Ramażāniyyedir) C Şeyḫüʾl-İslām Esᶜad-zāde Şerīf Efendiniñ Maḫdūm-ı Kirāmları Vaṣfında Ramażāniyye, D Ramażāniyye Der-Vaṣf-ı Maḫdūm-ı Mükerrem-i Şeyḫüʾl-İslām Müşārün İleyh

2.Leb teşnegāna āyet-i raḥmet degil midir
Kim rāh-ı Ḥaḳda pīş-rev-i māhtāb olur

3.Bī-ᶜaşḳ olan ḥarāret-i germā ḳıyās ider
Bu mevsime irince cigerler kebāb olur

4.Sūz-ı derūn-ı ṣāᵓim-i şūrīde-ḥālden
Bī-reybdir ki baḥr-ı maᶜāṣī seḥāb olur

5.Būy-ı ḫulūfu terbiyet-i āfitāb ile
Gīsū-yı ḥūr-ı ᶜīne sezā müşg-i nāb olur

6.Budur şebīh āteş-i fāḳayla yanmaġa
Ḫalk-ı revīye işte bu yüzden ᶜaẕāb olur

7.İṭfā-yı nār-ı Dūzaḫ ider āh-ı serd ile
Ol kim telāş-ı ṣavm-ıla pür-pīç ü tāb olur

8.Tesbīḥ ider günāhı için dāne-i ᶜaraḳ
Anuñ ki desti rūy-ı ḥicāba niḳāb olur

9.Nūşīn-lebān fiġān idicek sūz u tābdan
Buzlanma belki lāzime-i laᶜl-i nāb olur

10.Mihr-i ṣıyām gevher ider ḫūn-ı ḥasreti
Gūyā ṭılısm-ı daḫme-i Efrāsiyāb olur

11.Her-geh bu māh-pāre ki germ-i ᶜitāb ola
Āteş-ruḫāna lerze-dih-i ıżṭırāb olur

12.Silker biraz günāhını ol şūḫ-ı ᶜişveniñ
Ṣūretde gerçi āfet-i tebden ḫarāb olur

13.Geldi o şūḫu yād idicek ᶜaḳla bu ġazel
Kim her süḫanda ol ṭarafa fetḥ-i bāb olur

14.Rūyuñ ki tāb-ı rūze ile şuᶜle-tāb olur
Maẓlūm-ı ᶜaşḳa müjde-i rūz-ı ḥisāb olur

15.Keffāre-i ẕünūb ola ey māh-ı ṣavm-ı ᶜaşḳ
İfṭār-ı vaṣla muntaẓır ol kim ṣavāb olur

---

2 tāb : ACD āb // 4 seḥāb : A serāb // 7 pīç ü tāb : BDE pīç-tāb // 9 M sūz : ADE sūz u // 11 M duḫāna : ACD ruḫāna // 12 şūḫ : ACD şāh // 13 süḫanda : ACD süḫandan

16.Reng-i ruḫu gözümde uçar ol perī-veşiñ
Kim tāb-ı rūzeden yıḳılıp mest-i ḫʷāb olur

17.Ṣavm-ı firāḳıñ ᶜīd-i viṣāli yaḳındır
Bir gün olur duᶜālarımız müstecāb olur

18.Farż it bu naẓmı ḫūşe-i rūy-ı nigārdır
Bir berg-i sebz Ġālib-i şīrīn-cevāb olur

19.Çıḳdı ṣaded ne fāᵓide ṣavb-ı merāmdan
Çoḳ söz kişiye bāᶜis̱-i neng ü ḥicāb olur

20.Maḫdūm-ı kāmkārı s̱enā idi maḳṣadım
Tā söyleyem ki ẕātı ne ᶜālī-cenāb olur

21.Naḫl-i şerīf-i ḥażret-i müftī-i dīndir
Kim vaṣf-ı ḫulḳ u ḫilḳati yüz biñ kitāb olur

22.Yād eylesem leṭāfetini ṭabᶜ-ı ṣāfınıñ
Baḥr-ı Sefīd dīde-i teng-i ḥabāb olur

23.Ḳılsam şümār mertebe-i fikr-i rūşeniñ
Hūrşīd ü māh noḳṭa-i ṣıfr-ı ḥisāb olur

24.Feyż-i riyāż-ı mekremetiñ eylesem ḥisāb
Dürr-i ḫōş-āb girye-i reşk-i seḥāb olur

25.ᶜÖmrüñ ṭavīl devletiñ efzūn ide Ḫudā
Tā kim fużūl-i rūze ile ḥiṣṣe-yāb olur

26
(M.28,A.29b,B.12a,C.18b,D.15b,E.17a)
--./-.-./.--./-.-

DEFTERDĀR ṢIḲḲ-I EVVEL ŞERĪF EFENDİ ḤAŻRETLERİNİÑ VAṢFLARINDA OLAN ḲAṢĪDEDİR [*]

1.Dehre seḥāb-ı cūd ki neşv ü nemā virir
Cemᶜiyyet ol seḥāba nesīm-i duᶜā virir

---

25 ṭavīl : CD ṭavīl ü

[*] : A Ḳaṣīde Der-Vaṣf-ı Defterdār Ṣıḳḳ-ı Evvel Şerīf Efendi, B Defterdār Ṣıḳḳ-ı Evvel Şerīf Efendiniñ Vaṣfında Olan Ḳaṣīdedir, D Ḳaṣīde Der-Sitāyiş-i Defterdār-ı Mekārim-şiᶜār Muḥammed Şerīf Efendi, M = CE (O Olan Ḳaṣīdedir)

2.Bu müddeᶜā güneş gibi rūşen degil midir
Her ḥāl-ıla ṣafā bulur ol kim ṣafā virir

3.Her kim ḥużūr-ı ḳalb araya ḳalbi gözlesin
Esbāb-ı ᶜīşi ṣanma ki kāh u serā virir

4.Rūy-ı küşādesine teveccühdedir vücūh
Āyīne-i żamīrine ol kim cilā virir

5.Rāh-ı nefesde nāy gibi müstaḳīm olan
Elbetde berg virmez ise bir nevā virir

6.Manend-i sübḥa dāʾir olan yek medārda
Her kāra ibtidāsı gibi intihā virir

7.Pür-ḥüsn-i iltifātı ile nām alır elʾān
Her bī-kesiñ murādını ancaḳ Ḫudā virir

8.Ḫalḳa veliyy-i niᶜmet olur bir kelām-ıla
Allah o kāmkāra ki luṭf-ı edā virir

9.Virdim cihāna ben bunu çoḳdan ki rūzgār
Teslīm olur merāmıma bir gün rıżā virir

10.Elbet gelir zamān-ıla dünyāya bir ḥakīm
Ḳānūn-ı ḥikmet üzre bu ṣadra şifā virir

11.Hep geldi çıḳdı söyledigim şimdi ẓāhire
Seyr it ne ḫōş netīce-i rāḥat-fezā virir

12.Nevbet o kām-baḫşa irişdi ki ḫāmemiz
Ḥaḳḳında böyle revnaḳ-ı medḥ u s̱enā virir

13.Gelmez Şerīf Efendi gibi ṣadr-ı defterī
Kim müstaḥaḳḳa maṭlabını bī-reca virir

14.Bir ḫūy-ı ḫande-rūy-ıla biñ ᶜukde fetḥ ider
Ḫulḳ-ı laṭīfi gülşene feyż-i ṣabā virir

---

1 neşv : ACD neşv ü // 3 M kāh : CDE kāh u // 4 vücūh : E vücūd // 5 M elbette : CE elbetde / M virir : CDE virmez // 14 ṣabā : BC żiyā

15.Her demde ṣıdḳı der-pey-i vaᶜd eyler ᶜāleme
Mānend-i ṣubḥ-dem nefes-i āşinā virir

16.Dād u sitedde ᶜādet o devletlüye budur
Mürġ-i dili alıp aña ḳarşu hümā virir

17.Monlā-yı Rūma ḫidmeti bir ḥadde irdi kim
Gül-bāng-ı āferin-ile gerdūn ṣadā virir

18.Tevfīḳ-i Ḥaḳḳa maẓhar ola her umūrda
Ġālib bu berg-i sebzi aña bī-riyā virir

27
(M.29,B.12b,C.19a,D.16a,E.17b)
-.--/-.--/-.--/-.-

KĀTİB-İ ESRĀR-I ŞEHENŞĀHĪ AḤMED EFENDİ ḤAŻRETLERİNİÑ VAṢFLARINDA OLAN ḲAṢĪDEDİR [*]

1.Sūre-i Fetḥ oldu ḫaṭṭ levḥ-i ruḫ-ı zībāsına
Medd-i ebrū medd-i bismiᵓllāhdır bālāsına

2.Ḫaṭ degil daᶜvāların is̱bāt idip erbāb-ı ᶜaşḳ
Ṣūret-i fetvā çıḳarmış būseniñ yaġmasına

3.Āyet-i mensūḫa ilḥāḳ eyleyip kilk-i ḳażā
Zülfeler çekmiş berāt-ı ḥüsnünüñ ṭuġrāsına

4.Nefy-i ᶜuşşāḳ eyleyen bir nūn yoḳ yaᶜnī dehen
Diḳḳat itdim mū-be-mū ol nāmeniñ imlāsına

5.Ḫaṭ degil bir riḳᶜadır maᶜlūmu īmā eylemiş
Vażᶜ idip mīm-i dehānın mevḳıᶜ-ı imżāsına

6.Zīr-i fesden yā meger dest-i niyāzıdır anuñ
Şimdi düşmüş perçemi ṣayd-ı derūn sevdāsına

---

17 ḫidmeti : C ḫiẕmeti // 3-18 : A 0

[*] : B Kātib-i Esrār-ı Şehenşāhī Aḥmed Efendi Ḥażretleri Vaṣfında Olan Ḳaṣīdedir, C Kātibüᵓs-Sırr-ı Şehriyārī Efendi Ḥażretleriniñ Vaṣflarında Söylenen Ḳaṣīdedir, E Kātibüᵓs-Sırr-ı Şehryārī Ḫalīlüᵓş-Şān Ḥażretleriniñ Vaṣflarında Ḳa-ṣīdedir

3 āyet : BCE rüᵓyet

7.Dil ḫaṭ-āver sevse isnād-ı ḫaṭā ḳılmaz bilen
Beñzedir zīrā o ᶜālī-himmetiñ inşāsına

8.Kātibüᵓs-sırr-ı şeh-i devrān-ı Arisṭo-reᵓy kim
ᶜUkdeler vā-bestedir ebrū-y-ıla īmāsına

9.Nāmdāş-ı Aḥmed-i Mürsel müşīr-i kār-dān
Kim tefekkür teşnedir idrāk-i bī-pervāsına

10.Çarḫ-ı aṭlasdan ṭırāz itsem resā düşmez yine
Cāme-i evṣāf düşmüş himmet-i vālāsına

11.Gevher-i ġalṭānlarından ᶜadd olur mihr-i münīr
Düşse bir gün füṣḥat-ı ᶜirfānınıñ deryāsına

12.Ṣaff-ı mūrāndan şümār olur ġazālān-ı Ḫoten
Gelse bir yol vüsᶜat-ı aḫlāḳınıñ ṣaḥrāsına

13.ᶜAks ider ᶜayn-ı ḳażāyādan netāᵓic fikrine
Ṣarf-ı tevcīh itmeden ṣuġrāsına kübrāsına

14.ᶜİlm-i aḫfā keşf olur evvel naẓar-idrākine
Sürme-i diḳḳat çekince dīde-i bīnāsına

15.Tūde-i müşg-i Behişti çeşm-i ḥūrāndan sürüp
Māye itmişler melāᵓik-tıynet-i raᶜnāsına

16.Ḥaddeden çeksin ḫayālin soñra ṣarsın reᵓyine
Kim vuṣūl isterse lafẓ-ı diḳḳatiñ maᶜnāsına

17.Öyle ṣāf-endīşe kim bir semte aksa ḫāṭırı
Cemᶜ olurlar ḳudsiyān Kevs̱er ṣanıp mecrāsına

18.Āyet-i ṣıdḳ u ṣafādan cismini pür-nūr ider
Muṣḥaf-āsā naẓra-i imᶜān iden sīmāsına

19.Böyle bir naḫl-i kerem ġars-ı yemīnidir anuñ
Bārekeᵓllāh şāh-ı devranıñ yed-i beyżāsına

20.Feyż-i istiᶜdādın efzūn itmiş ol ḫūrşīd-i cūd
Eyleyip maẓhar nigāh-ı luṭfunuñ kīmyāsına

---

11 olur : D olup // 12 şümār : B ḥisāb / yol : B kez // 13 fikrine : C fikreti // 16 uṣūl : CD vuṣūl // 17 itse : E aḳsa // 18 cismini : CDE çeşmini / ider : C idip

21.Nīk-ḫʷāh-ı dīn ü devlet olduġun taṣdīḳ ider
Ṣorsañ ol ʿālī-pesendiñ var ise aʿdāsına

22.Şāʿirim amma ḫōş-āmedden berīdir meşrebim
Ben muṭīʿim ṭabʿımıñ sulṭān-ı istiġnāsına

23.Bendeyim her ḥāl-ıla Ġālib tekellüf ber-ṭaraf
Ehl-i dil ḳadrin bilen ehl-i diliñ ednāsına

24.Bā-ḫuṣūs ola ḫarīdārım o maḳbūl-i cihān
Kim nigāhı gevher-efşāndır süḫan kālāsına

25.Bulmaġ-ıçun dāʾimā ḥüsn-i ḳabūlünden revāc
Dāġ-ber-i dildir ḳumāş-ı maʿrifet tamġāsına

26.Farż-ı evveldir duʿā-yı devleti munṣıflarıñ
Lafẓ-ı bismiʾllāh ile tevʾem leb-i gūyāsına

27.Ḫayra sevḳ itmekde müzdād eyleyip iḳdāmını
Baḫş ide Mevlā şehenşāh-ı cihān-ārāsına

28
(M.31,A.29b,B.13a,C.20a,D.17a,E.18b)
--./.--./.--./.--

BERĀY-I ĀZMĀYİŞ DER-SİTĀYİŞ-İ MERḤŪM ḪʷĀCE NEŞʾET EFENDİ
ḲUDDİSE SIRRUHŪ [*]

1.Söz bir güher-i ʿulvī-i lāhūt-mekāndır
Mebdeʾle meʿād aña velī gūş u zebāndır

2.Ol mehveş-i ḳudsī ki süḫanver heme āfāḳ
Biʾl-cümle anuñ ḥüsn-i bedīʿini beyāndır

3.İlhāmda ḫāmūş iken ġamze-i cādū
Efsūnda reşk-āver-i perī-menişāndır

26-27 : A 29b

[*] : AE Berāy-ı Āzmāyiş Der-Sitāyiş-i Neşʾet Efendi, B Berāy-ı Āzmāyiş Der-Sitāyiş-i Merḥūm Ḫāce Neşʾet Efendi Fārisī-ḫʷan , C Berāy-ı Āzmāyiş Der-Sitāyiş-i Ṭabʿ-ı Neşʾet Efendi

1 M gūş : acd gūş u // 2 süḫanver : AC süḫandır

4.Girdikde ḥarīm-i ḥarem-i gülşen-i fikre
Āteş-zen-i ḥavrā-yı gülistān-ı cināndır

5.Mıṣraᶜlar iki ṣāṭır-ı şāhenşeh-i maᶜnā
Ārāyiş-i elfāẓ-ıla pīşinde devāndır

6.Her beyt ki ḫalvetgeh ola maᶜnī-i pāke
Ol küşe-i miḥrāb dil-i nükteverāndır

7.Şāyeste ṭavāf itse sürūşān-ı mażāmīn
Beytüʾş-Şeref-i kişver-i maᶜmūre-i cāndır

8.Şābāş o naẓm-āver-i rengīn-edāya
Çeşmi gehi dür-pāş gehī ḫūn-feşāndır

9.Dürdī-keş-i taḥḳīke virir mestī-i cāvid
Her mıṣraᶜ-ı sengīni birer raṭl-ı girāndır

10.Çok gerçi süḫan-gū vü süḫan-fehm ü süḫan-senc
Kim her birisi sözde Kelīm-i Hemedāndır

11.Ammā yine bu neşʾeniñ īcādına ḳādir
Var ise faḳaṭ Neşʾet-i üstād-ı cihāndır

12.Ol kim es̱er-i ḫāmesine nāvek-i müjgān
Ṣaf-ber-ṣaf u ḥayrān-şüde vü ġıbṭa-keşāndır

13.Her maṭlaᶜ-ı ṣadr-ı süḫan-ı ġayb şikārı
Şāhīn-i ḫayāle per ü bāl-i ṭayerāndır

14.Ger ḳuvvet-i ḳudsiyyesi ṭayy itse zemīni
Mefhūm-ı kirāmīsi zamān içre zamāndır

15.Geh ḥāmil-i sırr-ı dü cihān refref-i ṭabᶜı
Perḫāşıña maᶜnāda gehī şīr-i jiyāndır

16.Tefsīr idip iᶜcāzını keşşāf-ı ḫıred der
Guya dem-i cān-baḫş-ı Mesīḥā-yı zamāndır

---

4 cināndır : DE ḫubāndır // 5 mıṣraᶜlar : C mıṣraᶜları // 8 dür-pāş : dür-pāş u // 10 M süḫan-fehm : ACDE süḫan-fehm ü // 13 süḫanı : ACDE süḫan / ḫayāle : E ḫayāli / bāl-i : A bāli // 15 gehī ABCDE / jiyāndır : CE zebāndır // 16 M cān-baḫşı : D cān-baḫş-ı

17.Gör rūşenī-i ṭabʿı sevād-ı süḫanında
Ḫurşīd-i ṣabāḥ-ı şeb-i ʿīd-i Ramażāndır

18.Kilk-i hünerinden dökülen pīçiş-i elfāẓ
Revnaḳ-şiken-i ṭurra-i müşgīn-i bütāndır

19.Taʿbīri ʿarūs-ı tutuḳ-ārā-yı mażāmīn
Taḳrīri yed-i nāṭıḳaya tīġ-ı zebāndır

20.Hep ḳan ṭamardı reg-i yāḳūt-ḳalemden
Ger maʿnī-i rengīni desem laʿl-i bütāndır

21.İtse naẓar-ı mihri es̱er sīm-berāna
Āyīne-i idrākine meh āyīnedāndır

22.Hep ḥalḳa-be-gūş-ı güher-i nuṭḳudur ʿālem
Hey bu ne ʿaceb debdebe vü şöhret ü şāndır

23.Ṣındırdı verā-yı felek-i aḫḍarı ṣīti
Erbāb-ı ḥased ḥiss idemez gūşu girāndır

24.Her-gāh ki şāhā seniñ ol ġayret-i ʿaşḳıñ
Faḫriyyede esb-i ḳalemi cilve-künāndır

25.Gülgūnī-i raḫş oldum o şīrīn süvāra
Ḫūn-ābe-i zaḫm-ı ciger-i ḫaşm-ı cebāndır

26.Sādāt-ı maḳālindeki ebyāt-ı şerīfi
Ḫaḍrā çemen ḥażretine serv-i çemāndır

27.Ey ḳıble-i ehl-i hüner ey ʿārif-i biʾllāh
Ḫāk-i deriñ erbāb-ı dile cāy-ı emāndır

28.Biñ cān-ıla fermān-ber-i ḥüsn-i beyānıñ
Endīşeñe sulṭān-ı dil-i ʿālemiyāndır

29.Gerçi bilirim nükte-i ser-beste-i naẓmıñ
Taʿbīr idemem ḥāṣılı bir sırr-ı nihāndır

30.Ṣıdḳ-ı nefesiñ sırr-ı füyūżāt-ı İlāhī
Vallāh bu ne lāf u ne güzāf u ne yalandır

---

17 süḫanında : B süḫanından // 24 şāhā seniñ ol : ABCDE şāhānşeh-i / ʿaşḳıñ : ADE ʿaşḳı

31.Gülzār-ı żamīrinde seniñ bülbül-i Şīrāz
Sad reşk-ile destān-zen-i feryād u fiġāndır

32.Olsa ne ʿaceb raḫnever-i sedd-i Skender
Eşʿār-ı metīniñ ki seniñ āb-ı revāndır

33.Ḥāşā ki ḳażā gösteremez rūy-ı teḫālüf
Taġyīr-i ḳażā himmetine sehv-i lisāndır

34.Sen ṭabʿımı taḥsīn ile ḳıldıñ beni iḥyā
Baña bu şeref māye-i ārāmiş-i cāndır

35.Bu bār-ı süḫanla degilim rīze-be-kirmān
Küstāḫī-i ṭavrım bilirim ʿayn-ı ziyāndır

36.Ammā ki yine ʿafv-ı kerīmāne-i ḫulḳuñ
Maʿẕūr buyurmaḳda hüveydā vü ʿayāndır

37.Hengām-ı duʿā geldi ḫamūş ol yeter Esʿad
Taṭvīl-i süḫan-rāst reh-i bī-edebāndır

38.Kim nezd-i saʿādetde s̱enā-ḫwānī-i ṭabʿıñ
Maʿlūm u müstaġnī-i taḳrīr ü beyāndır

39.Āzürde-i renc itmeye gül-berg-i vücūduñ
Ol şeh ki şifā-baḫş-ı dil-i ḫaste-dilāndır

40.Pür-cūş ide Ḥaḳ āb-ı ḥayāt-ı yem-i fażlıñ
Zīrā hüner erbābına hep feyż-resāndır

29

(M.32,A.31b,B.13b,C.21a,D.18a,E.19b)

.-.-/..--/.-.-/..-

TAḲRĪŻ-İ MECMŪʿA-İ PERTEV EFENDİ [*]

1.Ḫōşā cerīde-i nev-cild-i āsumān-mis̱āl
Ki naḳş-ı zer-keşi hep zühre māh u mihr-i cemāl

32 metīniñ : E mübīniñ // 35 zīre : BCD rīze // 39 ol şeh : E olsa

[*] : BCE , A Taḳrīż-i Mecmūʿa-i Merḥūm Pertev Efendi

1 M māh : ACDE māh u

2.Degil ceride-i eşᶜār şanki cilve ider
Nigar-ḫāne-i Erjeng içinde bikr-i ḫayāl

3.Yāḫūd ki cedvel-i sīmīn-i ṣaḥn-ı Saᶜd-ābād
Kenārı sāde-ruḫān ile ṣāfī māl-ā-māl

4.Ya eylemiş ola bir dil-rübā-yı sīm-endām
Bu ḫaclegehde der-āġūş-ı şāhid-i āmāl

5.Ya cūy-ı şīrde ᶜaks eylemiş leb-i şīrīn
Veyā bu levḥa-i sīmīnde naḳş-ı ġonca-i āl

6.Hevā-yı seyre düşüp gülsitān-ı eşᶜārı
Sipihr-i maᶜnāda ṭāvus-ı Cennet açmış bāl

7.Ġarīb ḥāl ki geymiş libās-ı sīmurġu
Diyār-ı ṣūrete düşmüş hümā-yı ferruḫ-fāl

8.Faḳaṭ bu söz yetişir vaṣfı yazmış āsārıñ
Cenāb-ı Pertev-i muᶜciz-dem ü ḫuceste-maḳāl

9.Ola ᶜināyet-i Ḥaḳla hemīşe ey Ġālib
Kitāb-ı maṭlabı şīrāze-bend-i ḥüsn-i kemāl

30

(M.33,A.32a,B.14a,C.21b,D.18b,E.19b)

.---/.---/.---/.---

TEZKİRE-İ S̲ĀNĪ-İ ESBAḲ ᶜĀRİF EFENDİNİÑ DEST-İ ḪAṬṬIYLA OLAN ṬUĠRĀ-YI PĀDİŞĀHĪ VAṢFIDIR [*]

1.Zihī tuġrā-yı nām-ı Ḥażret-i Sulṭān Selīm Ḫān kim
Cihānı pençe-i fermānda tesḫīre işāretdir

2.Bahār-ı maᶜdeletden gül gül olmuş zīr u bālāsı
Beyāż-ı beyżası şan beyża-i ṭāvus-ı Cennetdir

---

7 ḥāl ki : ḥālle

[*] : ACE Tezkire-i S̲ānī ᶜĀrif Efendiniñ Dest-i Ḫaṭṭıyla Olan Ṭuġrā-yı Ġarrā-yı Şehenşāhīniñ Vaṣfıdır , B Tezkire-i S̲ānī-i Esbaḳ Ārif Efendi Dest-i Ḫaṭṭıyla Olan Tuġrāya Vaṣfiyyedir , D Medīḥa-i İsm-i Tuġrā-yı Şehenşāh-ı Cihān-ı Be-İḫtiraᶜ-ı Ḫā-me-i Cenāb-ı Tezkire-i Evvel ᶜĀrif Efendi

2 maᶜdeletden : D maᶜrifetden

3.Cihān-gīrāna yalman gösterip çıḳmış niyāmından
O keskin zülfeler kim Ẕülfiḳār-ı Ḥaydariyyetdir

4.Sevād-ı ṭurrası āşūbgāh-ı ġamze-i ḫūbān
Girişme şive ḫançer ḫançere söyler ne ḥāletdir

5.Ḳalem gūyā ki taḥrīrinde baḳmış Levḥ-i Maḥfūza
Nuḳūş-ı ʿArşı Kürsīsinde göstermiş kerāmetdir

6.İrişmiş müntehā-yı Sidreye farṭ-ı metānetden
Sütūnlar kim sütūn-ı āsumān-ı dīn ü devletdir

7.O müşgīn ḥalḳalar kim reşk-i sünbül dāg-ı kāküldür
Şikār-ı būy-ı maʿnāya kemend-endāz-ı ġayretdir

8.O rütbe menbaʿ-ı māʾüʾl-ḥayāt-ı feyżdir ḥaḳḳā
Ḥurūfuñ kāsesinden āb-ı Tesnīm içmek ʿādetdir

9.Bu ṭugrā bir ḫaṭ-āver şūḫdur ki medd-i ebrūsu
Hümā-yı lā-mekān-ı ḥüsne şehperr-i saʿādetdir

10.Aṣılmışdır hezārān dīde her tār-ı şuʿāʿından
Ṭoġar biñ yılda bir bir necm-i gīsūdār-ı vuṣlatdır

11.Sezā Cibrīl-veş kerrūbiyāna olsa pīş-āheng
Ki ʿunvān-ı nişān-ı zer-feşānı şān u şevketdir

12.Meger kim kilk-i Bihzād ile ḳonmuş Ḳāf-ı iḳbāle
Hezārān reng-ile bir bāl-i sīmurg-ı leṭāfetdir

13.Cenab-ı ʿĀrif-i pür-māyeniñ bir meşḳ-i kilkidir
Maʿārifden mürekkeb bir ʿaceb vefḳ-ı maḥabbetdir

14.Vücūdu nüsḫa-i kübrā-yı ʿirfan bir hünerverdir
Müsellem nükte-gūdur münşī Saḥbān-ı belāġatdır

15.O nīk-aḫlāḳ kim mānend-i servi cümle eczāsı
ʿAbīr ü ʿıṭr u ʿūd u müşg ü ʿanberden ʿibāretdir

16.Ḳuṣūr u ḥūr u enhār anda dīdār anda yār anda
Ser-ā-pā ẕāt-ı vālāsı Behişt-i Ādemiyyetdir

---

10 şuʿāʿından : ABD şuʿāʿında // 11 zer-feşānı : ADE zer-feşān / M şān : ADE şān u // 13 bir meşḳ : E ser-meşḳ // 15 servi : A nesr , B serv , CDE nezd

17.Cihānı gülsitān-der-gülsitān eyler küşāyişden
Gül-i her-dem bahār-ı ārzū bir naḫl-i himmetdir

18.O naḫliñ berg ü bārı bāġbānı ber-devām olsun
Hele her ḥāl-ile ey Ġālib Allāha emānetdir

TÂRÎH

1

(M.34,B.14a,C.24b,E.5a)

.---/.---/.---/.---

TĀRĪḪ-İ ḲUBBE-İ ḪAḌRĀ RAVŻAGĀH-I ḤAŻRET-İ PĪR [*]

1.Münevver merḳad-i kāşī binā-yı Ḥażret-i Monlā
Ki oldur pertev-endāz-ı revāḳ-ı künbed-i ḫaḍrā

2.Ne merḳad cilvegāh-ı ḳudsiyān ārāyiş-i ekvān
Çerāġ-ı türbetinden nūr alır mihr-i cihān-ārā

3.Ne merḳad bir zümürrüd-devḥa-i ᶜilm-i ledünnīdir
Bahār-ı dīni ḳılmış sebz-i ḫurrem eyleyip iḥyā

4.Ḥarīm-i ḫāṣına ferş eyleyip şeh-bālini Cibrīl
Görülmüş naḳş-ı meclā-yı mücellāsında mā evḥā

5.Maṭāf-ı evliyādır ḳıble-i mevc-i sürūşāndır
Bulur itdikçe rifᶜat sākinān-ı ᶜālem-i bālā

6.Bu sulṭān vāriṡ-i esrār-ı Sulṭān-ı Risāletdir
Olur bu sırra vāḳıf Meṡnevīsinden dil-i dānā

7.Ṭılısm-ı ḥāl-i ᶜālem daḫme-i ḳuṭb-ı zamāndır bu
Bunuñ taᶜmīridir taᶜmīr-i dīn ü devlet-i dünyā

8.ᶜAcebdir çoḳ zamāndan vehn-i küllī ṭārī olmuşken
Muvaffaḳ olmadı tecdīde illā şāh-ı bī-hemtā

9.Selīm Ḫān-ı melek-ḫū pādişāh-ı Ḳahramān-nīrū
Ḫidīv-i şīr-bāzū şehriyār-ı maᶜdelet-pīrā

10.Cihānıñ nev-bahārı mülk-i dīniñ ebr-i dür-bārı
Mülūkuñ ṣāḥib-esrārı cihāndār-ı melek-sīmā

11.Esāsından ṭutup tecdīd-i tanẓīm Mülk-i ᶜOṡmānı
Ser-ā-ser ẓāhir ü bāṭında ḳıldı himmetin icrā

---

[*] = B : C Tārīḫ-i Ḳubbe-i Ḫaḍrā Der-Medīne-i Ḳonya , E Tārīḫ-i Ḳubbe-i Ḫaḍrā

4 eyleyip : CE eylemiş // 6 Meṡnevīsinden : B Meṡnevīsinde // 7 devlet-i : B devlet ü // 8 ṭārī : B ṭārem // 10 : C O // 11 tecdīd-i : E tecdīde

12. Olur her kārı elbet vefḳ-ı dil-ḫʷāh üzre ṣūret-yāb
Ki ṣūret buldu eyyāmında böyle bir güzel maʿnā

13. Niçe ās̱ārı var çoḳ kārı var kim hep kerāmetdir
Kerāmet maʿdenin ez-cümle şimdi eyledi iḥyā

14. Zamānında vücūda gelmedik bir maṣlaḥat ḳalmaz
Ne kāra ḳılsa raġbet reh-beri tevfīḳdir zīrā

15. Tevārīḫ-i selef mażbūtumuzdur belki biʾl-cümle
Daḫı bir böyle himmet görmedik gūş itmedik aṣlā

16. Cihānı ḥüsn ü tedbīr ile ṭarz-ı ḫāṣa uydurmaḳ
Çevirmekdir sipihri devre-i meʾlūfdan gūyā

17. Ḫafiyyāt-ı umūrunda celīdir cilve-i tevfīḳ
Niẓām-ı mülk içün ḫalḳ eylemiş bu dāveri Mevlā

18. Ne cānibden ẓuhūr eylerse aʿdāsı olur pā-māl
Ne yüzden çıḳsa ḫuffāş idemez ḫūrşīd ile daʿvā

19. Kerem bir gevher-i nā-yābdır deryāsıdır desti
ʿAṭā bir cūybār-ı mekremetdir ceybidir ṣaḥrā

20. Bütün ḫulḳ-ı ʿaẓīmi maʿnī-i Ḳurʾān u Sünnetdir
Bu ẓılluʾllāha lāyıḳdır denirse sāye-i Ṭūbā

21. Eger ās̱ār-ı luṭfundan ḫaberdār olsa bir ẕerre
Açar dest-i teṭāvül pençe-i ḫūrşīde bī-pervā

22. Eger bir ẕerre ḳahrı olsa ʿayn-ı mihre zaḫm-efgen
Zevālī āfitābıñ çeşmine tārīk olur dünyā

23. İṣābetde sihām-ı reʾyine aṣlā naẓīr olmaz
Eger müjgānı sehmüʾl-ġayb ḳılsa ġamze-i ḥavrā

24. ʿUkūlüñ māverāsı münkeşifdir zihn-i pākinde
Naẓargāhıdır anuñ Levḥ-i Maḥfūza ḳadar ḥālā

---

17 cilve-i : C cilveten

25.Sevād-ı milketidir keştī-i Nūḥ-ı neciyyuᵓllāh
Necāt ümmīd idenler işte bismiᵓllāhi mecrāhā

26.Olur hem münḫasif hem rāciᶜ-i maḥv-ı maḥāḳ elbet
Medār-ı ṭāᶜatından çıḳsa bedr-i āsumān farżā

27.ᶜAdālet ẕātına bir lāzım-ı ġayr-ı müfārıḳdır
Kerem melzūmudur ol cevheriñ bu nūr-ı müstes̱nā

28.Cemiᶜ-i nāsa şefḳat merḥamet iḥsān-ı bī-minnet
Ḫamīr-i fıṭrat-ı vālāsınıñ eczāsıdır ḥaḳḳā

29.Ḫidīvā dāverā vü meh-penāhā şāh-ı Cem-cāhā
Felek müstaġrıḳ-ı luṭfuñdur ez-cümle dil-i şeydā

30.Keremler kim seniñ devriñde gördü Ġālib-i nāçār
Ḥüseyn-i Bayḳaradan görmedi Cāmī gibi yek-tā

31.Seniñ sāyende dergāh-ı felek-mānend-i Monlāda
Bu ᶜabd-i kemterīniñ nāmı oldu şiᶜr-ile ibḳā

32.Ḳaṣāᵓid resmini ögrendi ḫāmem vaṣf-ı pākinde
Mücānibdir yine faḫriyyeden ṭavr-ı edeb ammā

33.Maᶜārif ḳadrin añlar ᶜārif-i ṣāḥib-kerāmetsin
Duᶜāyı terk idip şimdi ne lāzım eylemek daᶜvā

34.Bülend olduḳça her dem nāmı yā Rab yā Rab-ı ᶜuşşāḳ
Çekip gül-bāng-ı şevḳi sākinān-ı ṭārem-i aᶜlā

35.Ḫudā mencūḳ-ı naṣrın vāṣıl-ı ᶜArş-ı Mecīd itsin
Żiyā-ı seyfi ḳılsın dehri pür-nūr āfitāb-āsā

36.Ḳalem tārīḫini levḥ-i ezelde yazdı kim Ġālib
Binā-yı Ḫān Selīm bu ḳubbe-i mīnū-yı Mevlānā

---

34 nāmı : B nāmıñ , C tābıñ , E bāng-ı // 35 M seyfi itsin : CE seyfi ḳılsın

2
(M.35,A.32b,B.15a,C.23b,D.19a,E.20a)
.---/.---/.---/.---

TARĪḪ-İ MAḤALL-İ DĪVĀN-I BULEND-ERKĀN-I ŞEHRİYĀRĪ [*]

1.Selīm Ḫān-ı keremver kām-yāb itdikde devrānı
Cihānıñ intiẓāma ṭutdu yüz ḥāl-i perīşānı

2.Güvāhımdır ki erbāb-ı süḫan ben cümleden evvel
Demişdim şimdi buldu revnaḳı evreng-i Ḫāḳānī

3.Müceddid olduġu dünyā vü dīne günden aẓherdir
Odur ṣāḥib-ḳırān-ı nev-ẓuhūr-ı nesl-i ʿOsmānī

4.Cihānı yapdırıp maʿmūre-i emn ü emān eyler
Yıḳar aʿdā-yı dīniñ başına dünyā-yı vīrānı

5.Niẓām-ı nev virip tecdīd ider bünyān-ı iḳbāli
Bunu ilḥāḥ ider dāʾim aña tevfīḳ-i Yezdānī

6.Keremde pehlevāndır ḥamlesinde şīr-i ġarrāndır
Sözünde ḳahramāndır vaṣf olunmaz şevket ü şānı

7.Mühimmāt-ı umūr āyīne-i ṭabʿında rūşendir
Nümāyāndır aña ḫurd u büzürgüñ ḳadr-i şāyānı

8.Bilir tertīb-i devlet resmini baḫt-ı hümāyūnu
Mülūk-i sālife ṣan bundan ögrenmiş cihānbānı

9.Ḳılıp taʿyīn-i ḫidmet farḳ u temyīz eyledi bir bir
Gürūḥ-ı ʿaskerī vü zümre-i aʿyān u erkānı

10.Bu dīvāngāh-ı ʿālīyi bu resme eylemek tevsīʿ
Meger lāzım degil miydi açarsañ çeşm-i imʿānı

11.Ḳoyup şāhān-ı māżī gūyiyā bir ḥiṣṣe-i ġāʾib
Anuñçün ṣaḳlamışlar bu ṭılısm-ı genc-i ʿunvānı

12.ʿAceb ṭarz-ı bülende ḳoydu el-ḥaḳ eyleyip tekmīl
Niẓām-ı dīni resm-i devleti nāmūs-ı şāhānı

---

[*] = B : ACE Tārīḫ-i Maḥall-i Dīvān-ı Bülend-ʿUnvān-ı (C Ḥażret-i) Şehriyārī , D Tārīḫ Berāy-ı Maḥall-i Dīvān-ı Bülend-Unvān-ı Şehrīyārī Der-Sarāy-ı Cedīd-i Hümāyūn

1 ṭutdu : DE dutdu // 5 M bir vefḳ : ACD tevfīḳ // 8 hümāyūnu : B hümāyūnda / bundan : B bunda

13.Muᶜallā ḳubbe-i eflāki gūyā indirip ḫāke
Ḥarīminde nümūdār eyledi ṣaf ṣaf sürūşānı

14.Sipihr-i aṭlası ferş eyleyip zīr-i zemīninde
Gül-i ḫūrşīdi ḳıldı himmeti gülmīḫ-ı raḫşānī

15.O rütbe ġarḳ-ı zīb olmuş ki heybetden gören insān
Ṣanır bir yerde cemᶜ olmuş nücūm-ı çarḫ-ı gerdānı

16.Bu bir Cennetdir ammā düşmeni Dūzaḫ-nişīn eyler
Baḳıp ḥasretle añdıḳça sarāy-ı Ḫuld-ı rıḍvānı

17.Temāşāsında maḥşergāh-ı dehşet ᶜaks ider cāna
Der ü dīvārı nuẓẓāra olup mirʾāt-ı ḥayrānī

18.Mesīḥā ẓann iderler gāhīce bālāya baḳdıḳça
Gören erbāb-ı dīvān ol şehenşāh-ı süḫan-dānı

19.Ḥużūra yüz süren erbāb-ı devlet çarḫ-ı rifᶜatdan
Eñ evvel seyr iderler ḫāk-būs-ı mihr-i ṭābānı

20.Bu resm-i nev-ẓuhūr enmūzec olsun çeşm-i aᶜdāya
Cihād esbābını hem böyle tertīb eyler ᶜirfānı

21.O bir şāh-ı cihān-ı rüşd ü himmetdir ki el-ḥāṣıl
Bulunmaz lāceverdī ḳubbeniñ altında aḳrānı

22.Çıḳıp ḳānūn-ı devlet perdeden olmuşdu bī-āheng
Şifā-sāz oldu iḥyā eyledi Sulṭān Süleymānı

23.Ḳarışdırmaḳ diler aḫterle mīḫ-ı yāy-ı esbābın
Tehī cemᶜ eylemez bu leşker-i bī-ḥadd ü pāyānı

24.Hirāsān ol ḫurūş-ı ġayret ü ṭūfān-ı ḫışmından
Eger ḫāmūş görürsen ġāfil olma baḥr-ı ᶜummānı

25.Sükūn-ı pür-temekkündür ᶜalāmet ḥamle-i şīre
Bu ārām itdirir aᶜdā-yı dīne teng meydānı

26.Tesettür ḳılsa ṭopuñ sīnesinde gülle aldanma
Eger gürlerse gürler raᶜd u berḳ-i ḳahr-ı Sübḥānī

27.Yaḫūd şemşīr der-kef ᶜazm iderse ṣaff-ı heycāya
Bulup iki vezīre baḫş ider Īrān u Tūrānı

---

17 : ACDE // 18 süḫan-dānı :E süḫan-ḫʷānı// 27 Īrān u :C Īrānı

28.Muḥaḳḳaḳ sāyesinde şād-kāmız kām-rānız hep
Du^cāsı farżdır evvel baña ^cālemlere s̲ānī

29.Hemīşe ẕatına iḳbāl ü şevketle murādınca
Mübārek ide Mevlā yapdığı ās̲ār-ı ^cumrānı

30.İdip te^ɔyīd re^ɔyiñ mu^cizāt-ı Seyyidü^ɔl-Kevneyn
Kerāmāt-ı bülend-i evliyā olsun nigehbānı

31.Füyūż-ı sırr-ı İlhāmīyle Ġālib geldi bir tārīḫ
Selīm Ḫān yapdı hem-ṭāḳ-ı felek bu cāy-ı dīvānı

3
(M.36,A.34a,B.15b,C.25b,D.19b,E.21a)
-.--/-.--/-.--/-.-

ṬĀ^ɔİFE-İ ḪUMBARACIYĀNA ŞEH SELĪM ḪĀNIÑ MÜCEDDEDEN İNŞĀ BUYURDUḲLARI ḲIŞLANIÑ TĀRĪḪİDİR [*]

1.Kār-bend-i ^cadl ü dād olduḳda Feyyāż-ı Ezel
Eylemiş tanẓīm-i ḥāl-i kevni merbūṭ-ı düvel

2.Mülk-i māl-ıla re^cāyā ^casker ^casker şāh-ıla
Būdver eyler demişler kār-bīnān-ı evel

3.Olmasa bir ^casker el-ḥāṣıl muṭī^c-i şehriyār
Şehr olur vīrān gelir ḥāl-i re^cāyāya ḫalel

4.^cAskere lāzım iṭā^catdır ḫıdīv-i dehre cūd
İttifāḳ üzre bunu teslīm ider cümle milel

5.Mülkü bir ^cālī-himem şāh-ıla eyler kām-yāb
Çünkü te^ɔyīdin murād ide Ḫudā-yı Lem-yezel

6.Öyle şeh kim vāḳıf-ı sırr-ı nihān olur müdām
Bir sebeble cümle-i iḳdāmına gelmez kesel

31 dīvānı : E eyvānı

[*] : A Tārīḫ-i Ḫumbara-ḫāne , B Sulṭān Selīm Ḫumbara-ḫāne Müceddeden İnşāsında Söylenen Tārīḫdir , C Ṭā^ɔife-i Ḫumbaracıyāna Pādişāh-ı ^cĀlem-tāb Ḥażretleri Müceddeden İnşā Buyurduḳları Tārīḫdir , D Tārīḫ Berāy-ı Ḫumbara-ḫāne-i ^cĀmire , E Ṭā^ɔife-i Ḫumbaracıyāna Pādişāh-ı ^cĀlem-penāh Ḥażretleriniñ Müceddeden Binā ve İnşā Buyurduḳları Ḫumbara-ḫāne Tārīḫidir

7. Şeh Selīm Ḫān İbni Sulṭān Musṭafā Ḫāndır o kim
Eyledi tanẓīm umūr-ı ʿaskeri vefḳuʾl-maḥall

8. Yapdı bu ḳışlaġı cemʿ itdi cünūd-ı ġaybını
İtdi iẓhār-ı kerāmetle bu dem cism-i cedel

9. Ḫumbarayla ṭop ile aʿdā idermiş iftiḫār
İşte bir himmetle gösterdi dü ṣad bālā bedel

10. Baḫş idip emvāl-i bī-pāyān o şāh-ı kām-baḫş
Öyle iḥyā itdi kim olmaz daḫı bundan güzel

11. Ḫumbarayla laġmdır ancaḳ medār-ı emr-i ḥarb
Fiʾl-ḥaḳīḳa şimdi farż oldu bu kār-ıla ʿamel

12. Ḍarb-ı tīġ u ṭopdur ḥaḳḳā cevābı düşmeniñ
Söz budur lāzım degil ol bābda ḍarb-ı mes̱el

13. Şāh-ı Cem-cāha eger Mehdī desem olmaz ʿabes
Ḥaḳ hidāyet eyledi bu devlete ʿazze ve cell

14. ʿĀlemi taʿmīre ṣarf eyler kemāl-i himmetin
Ḳalmamışken menzil-i rāḥatdan ās̱ār-ı ṭalel

15. Öyle bir büksiste tār idi cihān geldikde ol
Kim bilinmezdi ḫarābiyyetden özge mürtecel

16. Reʾy-i müstaḥsenle icrā itdi bir ḳānūn-ı nev
Devlete gūyā yeñiden eyledi vażʿ-ı temel

17. Münderis olmuşdu biʾl-külliyye ḳānūn-ı ḳadīm
Bozmadan yapmaġa hīç bir kimseye degmezdi el

18. İḳtiżā itmiş meger kim ḥikmet-i Ḥayy u Kerīm
Ol şeh-i zī-şāna merhūn idi bu kār-ı ecell

19. Bir raṣānet var ki ʿaḳlında o şāh-ı ekremiñ
Vażʿını taġyīri şerʿ-āsā degildir muḥtemel

20. Yapdıġı ās̱ār-ı ṣad luṭf u ʿaṭādan mā-ʿadā
Nefʿ-i dīn ü devlete ʿāʾiddir elbet lā-aḳal

---

8 cism : A çeşm // 12 ḍarb-ı : B ḍarbuʾl // 20 M dīn-i : E dīn ü

21.Gelmemişdir taḫt-ı ᶜOs̲mānīye dersem mis̲lini
Himmeti ās̲ārını seyr eyleyip inṣāfa gel

22.Yapdı hem yapdırdı Allāh eylesin ᶜömrün füzūn
Ḳalb-i nāsı mülk-i dünyāyı idip cemᶜ-i şemel

23.Düşmeni kör ola dāʾim ᶜaskeri manṣūr ola
Devleti maᶜmūr ola vech-i kerīmi bī-ḫacel

24.Yapdı Ġālib ḫāme tārīḫ-i ᶜalem-efrāzını
Dāver-i mülk ᶜasker-i manṣūruna yapdı maḥall

4

(M.38,A.35a,B.16a,C.26b,D.20b,E.21b)

.---/.---/.---/.---

ṬĀʾİFE-İ ṬOPCIYĀNIÑ TERTĪBĀT-I CEDĪDİ VE ḲIŞLALARININ MÜCEDDEDEN BİNĀSINA TĀRĪHDİR [*]

1.O şāhenşeh ki ḳasd eyler ġazāya fī-sebīliʾllāh
Olur naṣr-ı İlāhī leşker-i manṣūruna hem-rāh

2.Tedābīrinde erbāb-ı dirāyet hīç ḳuṣūr itmez
Egerçi merciᶜ-i tedbīr hem tevfīḳdir her-gāh

3.Tecellī-i irādī gibidir tedbīr-i tevfīḳe
Bunu taḥḳīḳ iderler ᶜārifān-ı pīr-i kār-āgāh

4.Murād itdikde bir emriñ ḥuṣūlün Ḥażret-i Bārī
İder tedbīr-i şāyān itmegi iş ṣāḥibin dil-ḫʷāh

5.Bu cevlān itmesi şāh-ı cihānıñ ḳalb-i pākinde
Olur ẓāhir ki tanẓīm-i cihān olmuş murāduʾllāh

6.Ezelde Ḥażret-i Sulṭān Selīme eylemiş teslīm
Niẓām-ı kāʾinātı eyleyen ibdāᶜ sāl u māh

7.Gürūh-ı ᶜaskerīniñ elzemiyken ṭobcuyān el-ḥaḳ
ᶜAceb teʾhīr olunmuş ḥikmeti var ḫʷāh-ı tā-nā-ḫʷāh

---

[*] : A Tārīḫ-i Ḳışla-yı Ṭāʾife-i Ṭopcuyān , B Ṭāʾife-i Ṭopcuyānıñ Tertībāt-ı Cedīdi ve Ḳışlaları Tārīḫidir ,CE Ṭāʾife-i Ṭopcuyānıñ Tertībāt-ı Cedīdi ve Ḳışlalarınıñ Tārīḫ-i Vālāsıdır , D Tārīḫ Berāy-ı Ḳışlahā-yı Cedīde-i Ṭop-ḫāne-i Maᶜmūre

4 M murādātında : ACD murād itdikde

8.Meger ol pādişāh-ı Cem-ḥaşemmiş ṣāhibi kārıñ
İrişdi devletiñ imdādına bir feyż-ile nā-gāh

9.O rütbe ᶜadle āheng itdi ḳānūn-ı elṭāfı
İşitmez oldu kimse bestelerden ġayrı yerde āh

10.Cihān maᶜmūre-i emn ü emān oldu zamānında
Niẓām-ı nev virip reʾy-i münīri açdı bir şeh-rāh

11.Mühimmāt-ı cihāda itdigi iḳdāmı gördükçe
Ölür bir ṭop atılsa sīne-kūb-ı düşmen-i güm-rāh

12.İdince ihtimāmı böylece bir ḫusrev-i fāżıl
İder mi ḥamle-i şīre taḥammül ḥīle-i rūbāh

13.Hele ben bildigim hep ser-keşānı rubᶜ-ı meskūnuñ
Ġubār-ı āsitānın eylesinler cümle mālişgāh

14.Gören pīşānī-i iḳbālini idrāk ider ḥaḳḳā
Kimiñçün vażᶜ olunmuş mā-teḳaddem lafẓ-ı şāhenşāh

15.Cihānı sāyesinde cennet-āsā şevḳ mümkindir
Eger mihr olmasa baḫş itmese dünyāya pertev māh

16.Es̱er ammā ki farż-ı ᶜayn olmuş ᶜaklen ü şerᶜan
Olan bir ẕerre īmānı tecāhülden ider ikrāh

17.Ocaġı topçuyānıñ böyle rūşen olma lāzımdır
Çerāġ itdi tamāmen bendegānın ol şeh-i āgāh

18.Yapıp bir ḳışla gūyā Cenneti naḳden ᶜayān itdi
Bulanlar tāze cān cān virmeden eyler mi istikrāh

19.Ne ḳışla nev-bahār-ı bāġ-ı Firdevs-i berīn-āsā
Hezārān şevḳ-ile pīrāmeninde devr ider deymāh

20.Ne ḳışla bīşe-i şīrān-ı ġarrān-ı veġā-pīşe
Maḳarr-ı eşhebān-ı tīg-çengāl-i hizebr-eşbāh

21.Bu zūr-ı vefret-i ālāt-ı ḥarbiñ görse meydānın
Olur biñ ḫavf-ıla Behrām-ı çarḫıñ cāyı ḳaᶜr-ı çāh

---

17 M lāzımdı : B lāzımdır // 19 pīrāmeninde : BCD pīrāmeninden

22.Eger her bir dehen bir āfitāb-ı ṣuᶜle-bār olsa
Yine evṣāfınıñ bir ẕerresin şerḥ ide mi efvāh

23.Ḫudā şāhenşeh-i devrāna virsin ᶜömr-i bī-pāyān
Anuñ iḥyāsıdır başdan başa ᶜālem süḫan kūtāh

24.İrişdi müjde-i tārīḫi Ġālib çarḫ-ı çārümden
Mücedded ḳışla yapdı ṭopcuyāna şāh-ı gerdūn-cāh

5

(M.39,A.36a,B.16b,C.27b,D.21a,E.22b)

--./.--./.--./.--

MÜCEDDEDEN BİNĀ VE İNŞĀ OLUNAN ṬOP ᶜARABACILARININÑ KIŞLASININÑ TĀRĪḪİDİR [*]

1.Şābāş ki luṭf itdi ḫudāvend-i yegāne
Sulṭān Selīm ile ḳarīr ᶜayn-ı zamāne

2.Envār-ı ṭulūᶜuyla sipihr oldu münevver
Ās̱ār-ı ᶜaṭāsı sereyān itdi cihāna

3.Ṭoldu yer ü gök debdebe-i sūr-ı ṭarabdan
Bir şevḳ virip kevkebesi kevn ü mekāna

4.Açıldı bütün kākül-i pīçīde-i eşkāl
Ser-pençe-i ḫūrşīd virip destine şāne

5.Bir feyż idip ol pertev-i dīdārdan işrāḳ
Hep āyet-i nūr oldu gelen ṭarf-ı lisāna

6.İcmāᶜıla erbāb-ı nücūm eyledi taḥḳīḳ
Bāᶜis̱ bu imiş ᶜālem-i ᶜulvīde ḳırāna

7.Bir ḥikmet ü ḳudretle ẓuhūr eyledi kim ol
Ḥayret virir aḥkām-ı Felāṭūn-ı zamāne

8.İlhāma ṣorup başladı tanẓīm-i umūra
Tertīb iderek ᶜasker-i bī-ḥadd ü kerāna

---

[*] : A Tārīḫ-i Ḳışla-yı ᶜArabacıyān , B Mücededded Ṭop ᶜArabacılarına İnşā Olunan Ḳışla Tārīḫidir , C Müceddeden Binā ve İnşā Olunan ᶜArabacılar Ḳışlasınıñ Tārīḫ-i Zībāsıdır , D Tārīḫ Berāy-ı Ḳışlahā-yı ᶜArabacıyān , E Müceddeden Binā Olunan ᶜArabacılar Ḳışlasınıñ Tārīḫidir

9.Bu ṭavr aña teʾyīd-i İlāhī mi degildir
Kim vāḳıf idi söyle bu esrār-ı nihāna

10.Biʾl-cümle ferāmūş idi cengin ser-i kārı
Aḥvāl-i veġādan yoġ-ıdı nām u nişāne

11.İḳdām-ıla aḳdāmda var idi ʿadāvet
İstetmez idi emr-i hünermende bahāne

12.Ol pādişehiñ saʿyı ile gevher-i İslām
Ḫūrşīd gibi başladı şimdi lemeʿāna

13.Az vaḳtda iḳdāmı ile oldu ẓafer-yāb
Bir leşker-i ṣāḥib-ẓafer-i şuʿle-feşāna

14.Bir nuṭḳu ile başladı olmaġa tedārük
Envāʿ-ı mühimmāt ile top u cebe-ḫāne

15.Top ʿarabacı zümresine daḫı idip cūd
Bu ḳışlayı yapdırdı idip baḫş-ı şehāne

16.Ḥaḳḳā ki bu uslūbdur uslūb-ı ḫıdīvān
Kim ḳullarına eyleye īs̱ār-ı ḫizāne

17.Taḥṣīl-i mes̱ūbāt-ı ġazāyı ideler kār
Dīn uġruna hīç baḳmayalar baş-ıla cāna

18.Ṣad ḥamd ola dünyā yeñiden buldu niẓāmın
Bu ḥāli görüp düşmede düşmen ḫalecāna

19.Allāh şeh-i ʿālemi mesrūr ide dāʾim
Tevfīḳ ide envāʿ-ı tedābīr-i ḥisāna

20.Nāsa dedi tārīḫini tebşīr ile Ġālib
Bu ḳışla yapıldı yeñi gerdūne-keşāna

---

11 M istetmez : A istenmez // 11 emr : E dehr // 12 M o : A ol // 18 niẓāmın : B niẓāmı

6
(M.40,A.40a,B.17a,C.28a,D.21b,E.23a)
--./-.-./.--./-.-

TEBRĪK-İ SĀL-İ CEDĪD İÇÜN SÖYLENEN TĀRĪḪ-İ ZĪBĀDIR [*]

1.Bir ṣubḥ-dem ki deste alıp cām-ı laᶜlfām
Sürdüm sevād-ı maşrıḳ u maġribde ḥükm-i tām

2.Dizdim ḫum u sebū vü ṣürāḥī vü sāġarı
Virdim cihāna iki piyāleyle intiẓām

3.Bir neşᵓe irdi başıma feyż-i şarābdan
İtdim semend-i himmetimi āteşīn-ḫırām

4.Añdım ṣafā-yı bezm-i Cemi rezm-i Rüstemi
Ol neşᵓeler sirāyetini itdim iltizām

5.Ḳurdum anı ki olsa nᵓolur neşr-i inşirāḥ
Feyż-i neşāṭ ᶜālemi hep ḳılsa şād-kām

6.Cemᶜ itse luṭf u ḳahrı maḥalliyle devr idip
Tīr ü kemān u nāy u kemān olsa hem maḳām

7.Dünyāda ẕerre ḳalmasa gerd-i melāldan
Mirᵓātı kāᵓinātıñ olup ṣafvet-irtisām

8.Tevfīḳ reh-ber olsa bu meslekde dāᵓimā
Olsa ḥuṣūl-i kāma felekden de ihtimām

9.Bu fikretiñ netīcesi nā-yāb iken daḫı
Gördüm anı ki semᶜine ḳarᶜ itdi bir peyām

10.Baḫş-ı niẓām-ı ᶜālem iden Ḫān Selīmdir
Tevfīḳa maẓhar oldu o şāh-ı felek-ġulām

11.Her kāra kim şürūᶜ ider elbet ider tamām
Eyler zamān o dāver-i devrāna iḥtirām

12.Ez-cümle sāl-i nev ki saᶜādetle geldi baḳ
Tārīḫidir niẓām-ı ḳavānīn lafẓı tam

---

[*] : A Tārīḫ-i Sene-i Cedīd , B Tebrīk-i Sāl-i Cedīde Söylenen Tārīḫdir , C Tārīḫ-i Ġarrā-yı Sene-i Cedīddir , D Tārīh Berāy-ı Ġurre-i Ġarrā-yı Sāl-i Cedīd , E Tārīḫ-i Ġarrā-yı Sene-i Cedīd

2 dizdim : C virdim / M Cemᶜ: CDE ḫum // 5 şād-kām : B şād u kām // 6 devr idip : ABCDE devrān // 8 M fuṣūl : ACD ḥuṣūl // 9 semᶜine : A semᶜime

13.Olmakdadır umūruna teshīl-i Hakk karīn
Devrān o şāh-ı ᶜasra tevāfukdadır müdām

14.Bir pādişehdir ol ki kemālinde ferddir
Şerh-i hurūf-ı cūduna kāfī degil kelām

15.Tertīb-i emr-i devlete masrūf himmeti
Hakkā budur makdem-i erbāb-ı ihtişām

16.Dest-i cihānda sebt-i tevārīhdir bütün
Şāhān-ı pür-himem ne ile oldular benām

17.Sāhib-kırān denir o hıdīv-i müᵓeyyede
Kim ide Mehdī-veş kadem-i ᶜadl-ile kıyām

18.Olsun hemīşe baht u saᶜādetle hem-rikāb
Eslāf-ı kāmkārına Gālib budur duᶜām

7
(M.40,A.40b,B.17a,C.28b,D.22a,E.23b)
.---/.---/.---/.---

DÖKÜMHĀNENİÑ TAᶜMĪR Ü TECDĪDİNE TĀRĪH-İ ZĪBĀ VÜ RAᶜNĀDIR [*]

1.ᶜAdālet-pīşe hākān-ı felek-mesned Selīm Hān kim
Olur reᵓy-i münīri mihre rācih girse mīzāna

2.Hıdīv-i kār-fermā dāver-i tedbīr-pīrā kim
İder taᶜlīm-i hikmet fikri Eflātūn-ı Yūnāna

3.Şecāᶜatda kerāmetde kemāl-i ᶜakl u gayretde
Nazīri gelmemişdir mülke belki mülk-i imkāna

4.Kaçardı safha-i Şehnāmeden hacletle tasvīri
Nümāyān olsa zūr-ı himmeti Sām u Nerīmāna

---

15 esbāb : D erbāb // 16 benām : C niyām

[*] : AE Tārīh-i Dökümhāne , B Tökümhāneniñ Taᶜmīrine Söylenilen Tārīh-i Zībādır , C Bu Dahı Dökümhāne Hakkında Söylenen Tārīh-i Zībasıdır , D Tārīh Berāy-ı Dökümhāne-i Topcuyān

1 mīzāna : C meydāna // 2 taᶜlīm : ABCDE taᶜlīk // 3 M kemāl ü : ABCD kemāl-i // 4 zūr : BC rūz

5.Ḳalırdı būy-ı gül berg-i ḫazān-veş ḫāk-i ẕilletde
İdeydi ᶜarż-ı talᶜat luṭf-ı enfāsı gülistāna

6.Cihānı öyle revnaḳ-yāb-ı tecdīd itdi kim devri
Göründü resm-i nev bu köhne ṭāḳ-ı çār-erkāna

7.Ocağı rūşen oldu sāyesinde pīr-i gerdūnuñ
Felek ṭopdan ᶜimāret buldu baḳ ez-cümle Ṭopḫāne

8.Faḳaṭ bu dökmeḫāne vaḳtine teʾḫīr olunmuşdu
Ḳonup mānende-i taḳvīm köhne ṭāḳ-ı nisyāna

9.Derūnun āteş-i reşk-i emās̱il eyleyip sūzān
İrişdi ḥasret-i yārāndan āhı evc-i keyvāna

10.Mükemmel yapmağa emr eyledi şāhenşeh-i ẕī-şān
Bu cünbüş bāᶜis̱-i cūş oldu ol deryā-yı ᶜummāna

11.İdip ṭarḥ-ı nev üzre resmini miᶜmārlar taṣvīr
Esāsı zīr-i ḫāke irdi ṭāḳı tā gerezmāna

12.Ḫuṣūṣā himmet-i çāker-nevāz-ı şehriyārīden
Aġā-yı topcuyāna yapdılar bir ḳaṣr-ı şāhāne

13.Ne ḳaṣr ammā ki bir çarḫ-ı refīᶜ-i ᶜālem-i tedbīr
Raṣadgāh-ı nigāh-ı ḥüsn-i diḳḳat ḥāl-i merdāna

14.Der ü bāmında naḳş-ı fiʾl-ḥacer aᶜlā-yı emruʾllāh
Derūnu tesliyetden ṭopṭolu erbāb-ı īmāna

15.Ġazānıñ kānıdır lāyıḳ degil mi eyleseñ inṣāf
Ocāġ-ı ḫāṣ-ı nuṣret dense bu cāy-ı pür-ᶜünvāna

16.Nücūm-ı āsumān-ı ḥarbe maṭlaᶜdır desem şāyān
Bu menbaᶜdan ẓuhūr eyler beher dem niçe biñ dāne

17.Ḫudā ᶜömrün füzūn ikbalin itsin dem-be-dem ᶜālī
İdip ẓıll-ı livāsın bāḫterden ḫāveristāna

18.Dedim bu mıṣraᶜ-ı tārīḫi Ġālib eyleyip taḥsīn
Döküldü ḳālıb-ı maḳbūl ü maṭlūba dökümḫāne

---

17 bāḫterden : E tā çetrden

8

(M.41,A.41b,B.17b,C.29a,D.22b,E.24a)

-.--/-.--/-.--/-.-

SA^c^ĪD Ü ŞEHĪD SULṬĀN SELĪM ḪĀN RAḤMETU'LLĀHİ ^c^ALEYH ḤAŻRETLERİNİÑ TĪR-ENDĀZĪDE KEMALĪNE TĀRĪḪDIR [*]

1.Pādişāh-ı baḥr u berr Sulṭān Selīm-i kāmkār
Ḳabża-i fermānınıñ münḳādıdır seb^c^un şidād

2.Sa^c^d-ı rāmī ney-revi iḳbālinıñ terkeş-keşi
Cünbüş-i ebrūsuna Behrām rām-ı inḳıyād

3.Ṭāli^c^inde olması bī-şübhe sehmü'l-ġayb anuñ
Olduġudur re'y-i pākinde iṣābet i^c^tiyād

4.İşte ez-cümle bu bābı açdı Oḳmeydānına
Ya^c^nī erbāb-ı hüner bu bāba itsin istinād

5.Dergehinden cānib-i Sa^c^da yol açmaḳdır ġaraż
Sa^c^d-ı Vaḳḳāṣıñ idip rūḥ-ı şerīfin gāhī şād

6.Ḥāṣılı sehmü's-sa^c^ādetdir sarāy-ı ṭāli^c^i
İtmede ās̱ār-ı ḫayrı birbirine ıṭṭırād

7.Rezm ü bezm ü şi^c^r ü inşāda müsellemdir tamām
Her kemālinde aşaġı koşusudur Keyḳubād

8.Nükte-pīrā vü tüfeng-endāz u hem şīrīn-süvār
İrmemişdi ḥaḳḳ bu kim bu menzile Sulṭān Murād

9.Eylese ḫūrşīdi lāyıḳdır eger ḳandīl-i tīr
Fikret-i rūşenle itdikçe nişāngāhıñ reşād

10.Bir kebāze ḳuvvet-i bāzūsuna ḳavs-ı ḳuzaḥ
Belki şeh-perr-i ḫadeng-i zūru Cebrā'il-nijād

---

[*] : Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretleriniñ Oḳmeydanına Küşād Eyledikleri Ḳapuya Tārīḫdir , B Şehīd Sulṭān Selīm Ḫān Ḥażretleri Tīr-endāzīde Kemāline Tārīḫdir ,CE Pādişāh-ı Gerdūn-vaḳār Ḥażret-i Sulṭān Selīm-i Kāmkārıñ Fenn-i Tīr-endāzīde Kemāline Tārīḫ-i Zībāsı(E zībā)dır , D Tārīḫ Berāy-ı Bāb-ı Ḫānkāh-ı Tīr-endāzān

2 M rāmıḥ : C rāmī // 2 M rām u : BDE rām-ı // 9 fikret : nükhet // 10 kebāze : CDE kepāze

11.Himmeti ednā şikāra ṣaymaz ol şāhīn yine
Olsa ḳurbānı ġazāl-i mihr eger her bāmdād

12.Ḳuvveti Zāl ü Nerīmānıñ ḳodu ṭaş başına
Ayağı tozuna irmez Rüstem-i rūyīn-nihād

13.Altı şāhiddir tamām emn ü emāna şeş cihet
Rāygāndır devr-i luṭfunda o rütbe ʿadl ü dād

14.Nāvek-i müjgān ebrū-veş yaraşmış ülfete
Eyleyip birbirine pīr ü cüvān ḥubb u vedād

15.Bu sözü gūş eyledim bir dem leb-i sūfārdan
Mūcib-i rifʿat degil mi ṭoġrısı yā ittiḥād

16.İrtifāʿ itmek ne mümkindir havā-yı vaṣfına
Kār-sāz-ı dehrdir olsun hemān ʿömrü ziyād

17.Atmadıñ yabana luṭf itdiñ bu ʿabd-i bī-kesi
Bir duʿā-gūyende-i dīrīneyim hem bende-zād

18.Söyledim Ġālib muraṣṣaʿ mıṣraʿ-ı tārīḫini
Oldu yā Ḥaḳḳ bāb-ı zībā cāy-ı şastında küşād

9

(M.42,A.42a,B.18a,C.29b,D.23a,E.24a)

.---/.---/.---/.---

OḲMEYDĀNI TEKYESİ TAʿMĪRİNDE ẒĀT-I ŞĀHĀNE İÇÜN MÜCEDDEDEN BİNĀ OLUNAN ḲAṢR-I HÜMĀYŪN VAṢFINDA TĀRĪḪ-İ RAʿNĀ VE ḲAṢĪDE-İ BĪ-BEDEL Ü ZĪBĀLARIDIR [*]

1.Şehenşāh-ı cihān Sulṭān Selīm-i maʿdelet-muʿtād
Ki oldur eyleyen cümle ʿibādı ġuṣṣadan āzād

2.Mürūr-ı dehr ile pek indirāsa māʾil olmuşdu
Esās-ı devlete şimdi yeñiden kurdu nev bünyād

---

13 cihet : B cihāt / M rāygāna : CDE rāygāndır

[*] : A Tārīḫ-i Binā-yı Ḳaṣr-ı Hümāyūn Der-Tekye-i Meydān-ı Tīr , B Oḳmeydānı Tekyesi Taʿmīrinde Ḳaṣr-ı Hümāyūn Vaṣfında Olan Tārīḫ , CE Oḳmeydānı Tekyesi Taʿmīr Olunup Şevketlü (E + Mehābetlü) Pādişāh-ı ʿĀlem-penāh Ḥażretleriyçün Müceddeden Binā Olunan Ḳaṣr-ı Hümāyūnuñ Tārīḫ-i Zībāsıdır

3.Niẓām-ı evvelin buldurmadır dünyāya maḳṣūdu
Cihān-gīr-i zamāndır şübhesiz Allāh ide imdād

4.Naẓar kim eylese bir cānibe maᶜmūr olur fiᵓl-ḥāl
Hemān ednā nigāhıyla yapar bī-zahmet üstād

5.Ḫuṣūṣā işte bu ḳaṣr-ı muᶜallā ṭāḳ-ı raᶜnāyı
İdip iẓhār-ı ḳudret bir nefesle eyledi ābād

6.Ne ḳaṣr ammā ki ḥayret-baḫş-ı nuẓẓār-ı ḫayāl-endīş
Eger reng-i bahārı sürse taṣvīr idemez Bihzād

7.Ne ḳaṣr ammā ki heft evreng-i Ḫusrev naḳş-ı dīvārı
Niẓām u intiẓāmı dāstān-ı ḫuldu eyler yād

8.Ne ḳaṣr ammā ki düşse sāyesinden terbiyet kᵓana
Olur cāy-ı ẓuhūr-ı mürġ-i ᶜanḳā beyża-i fūlād

9.Ṣafā-yı ṣaḥnını seyr eylese mirᵓāt-ı rüᵓyāda
Şaşardı görse Şīrīn cūy-ı şīri terk ider Ferhād

10.İdip Burc-ı Ḥamelden mihr-i ᶜālem ḥüsnünü taḥsīn
Ḳılıp yüz sürmege derbāndan eyler dāᵓim istimdād

11.İçinde cilveger ḳutb-ı zamān ol şāh-ı devrāndır
Sezādır çār rüknün dense ber-dūş eylemiş evtād

12.Bu maᶜnā fehm olur meydān-ı tīre nāẓır olmaḳdan
Ki dāᵓim ḳavs-ı ḳudret zūr-ı bāzūsun ider müzdād

13.Nişāngāh eyleyip ḫidmetde ḳāᵓim ehl-i maᶜnāyı
İder iḥsāna dāᵓir mıṣraᶜ-ı bercesteler inşād

14.Bi-ḥamdiᵓllāh ki itdi yek nigāhıñ ḳadrimiz terfiᶜ
Duᶜā-yı devletiñdir her dem eẓkār-ı dil-i nā-şād

15.Ḳuṣūrum ᶜafv ḳıl şevketlü ḫünkārım sürūrumdan
Unutdum medḥ u tavṣīfi ḫulūṣum eyledim īrād

---

3 buldurmadır : AC buldurmada // 4 eylese : CDE eyleye // 5 ḳaṣr : D ṭāḳ / ṭāḳ : D ḳaṣr // 7 niẓām u : ABCDE niẓāmı // 8 sāyesinden : CD sāyesinde // 9 M şaşar Müşgū-yı :D şaşardı görse , / şīri : B Şīrīn / ider : C idip // 14 yek nigāhıñ : D yek nigehle // 15 şevketlü : C devletlü

16.Söz olmaz pādişāh-ı ḳadr-dānsın n'eylesin şāᶜir
Yazıp evṣāfıñ itsin ḳangı bir iḥsānıñı taᶜdād

17.Hemīşe böyle ḳaṣr-ı bī-müdānīde ṣafālarla
İde Allāh ᶜömr ü devletiñ reşk-āver-i ecdād

18.Dedim tārīḫin Oḳmeydānını ḫulyā ile Ġālib
Mübārek pādişāh-ı ᶜāleme bu ḳaṣr-ı nev-īcād

10
(M.43,A.43a,B.18a,C.30b,D.23b,E.24b)
-.--/-.--/-.-

ṬARAF-I BĀHİRÜ'Ş-ŞEREF-İ MÜLŪKĀNEDEN ĠALAṬA MEVLEVĪ-ḪĀNESİ MÜCEDDEDEN TAᶜMĪR OLUNUP ḪİTĀMINDA DENİLEN TĀRĪḪDİR Kİ DERGĀH ḲAPUSU BĀLĀSINA VAŻᶜ OLUNMUŞDUR [*]

1.Mihr-i ᶜālem-tāb-ı evc-i salṭanat
Daver-i devr-i zamān Sulṭān Selīm

2.Kahramān-ı dīv-bend-i rūzgār
Cem-ḥaşem İskender ü Dārā-kecīm

3.Kim anuñ ẕāt-ı bülendidir henūz
Merkez-i pergār-ı çarḫ-ı müstaḳīm

4.Rükn-i re'yidir esās-ı maᶜdelet
Fikr-i nev-īcādıdır ᶜarş-ı ḳavīm

5.Muntaẓırdı ehl-i dil teşrīfine
Geldi dīn ü devlete hem-çün nesīm

---

16 M ḳanḳı : ABC ḳangı // 17 ṣafālarla : E ṣafālar ki

[*] : A Tārīḫ-i Tecdīd-i Mevlevī-ḫāne-i Ġalaṭa , B Ṭaraf-ı Eşrāf-i Mülūkāneden Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi Taᶜmīr Olunduḳda Ḫitāmına Denilen Tārīḫdir Ki Dergāh Ḳapusunda Muḥarrerdir , C Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesiniñ Taᶜmīrinde Söylenen Tārīḫ-i ᶜĀlīdir , D Şevketlü Mehābetlü Pādişāh-ı Gerdūn-cāh Ḥażretleri Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesini Müceddeden Taᶜmīr Buyurduḳlarında Tekmīline Söylenen Tārīḫ-i ᶜĀlīdir

2 İskender-i : ADE İskender ü // 4 rükn : AC reng / ḳavīm : ḳadīm

6.Hakk budur bulmuşdu erkānı halel
Eyledi tanzīmine sa^cy-i ^cazīm

7.Habbezā ervāh-ı ehlu^ɔllāhdan
Oldu te^ɔyīd-i ilāhī müstedīm

8.Başlayıp tecdīd-i ^cadl ü re^ɔfete
Koydu re^ɔy-i hāṣı bünyād-ı mukīm

9.Hazret-i Monlā-yı Rūma hürmeten
Kıldı dervīşāna ihsān-ı ^camīm

10.Gördü kim bu hānkāh olmuş harāb
Müsta^cid ihyāya çün ^cazm-i remīm

11.Lutf idip bir yapdı kim yapsın anuñ
Kāh-ı āmālin Hudāvend-i ^cAlīm

12.Bāġ-ı Firdevs-i berīn-veş bī-kuṣūr
Oldu hakkā sakfı zer dīvārı sīm

13.Bir nazarda itdi ol kān-ı kerem
Sengi gevher toprağı ^canber-şemīm

14.Gösterip gūyā kerāmet ^cāleme
Kudret izhār itdi ol şāh-ı kerīm

15.Andan alsın feyzi erbāb-ı sülūk
Kalmasın nākışlarıñ etvārı nīm

16.Zāhir u bātında şāh oldur hemān
Ber-devām itsin anı Rabbü^ɔr-Rahīm

17.Ma^cnen ü lafzan dedi tārīhini
Şeyh Ġālib ^cabd-i dā^cī-i kadīm

18.Yapdı bu dergāhı pāk ü hem cedīd
Biñ iki yüz altıda Sultān Selīm

---

8 başlayıp : D başladı / M re^ɔfeti :CDE re^ɔfete // 17 ^cabdī-i : ADE ^cabd-i

11

(M.44,A.47a,B.18b,C.33b,D.25b,E.27b)

-.--/-.--/-.--/-.-

GALAṬA MEVLEVĪ-ḪĀNESİNİÑ SEMĀᶜ-ḪĀNESİYİÇÜN SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḫān Selīm-i maᶜdelet-perver ḫıdīv-i dādger
Ẓāhiren sulṭān-ı ᶜālem maẓhar-ı sulṭān-ı ᶜaşḳ

2.Pādişāh-ı heft kişver āfitāb-ı nūr-baḫş
Kim żiyāsıyla münevverdir anuñ eyvān-ı ᶜaşk

3.Yapdırıp bu ḫānḳāhı resm-i nev-bünyād-ıla
Ḳurdu ervāḥ-ı ricāluʾllāha bir dīvān-ı ᶜaşḳ

4.Ferşini ᶜArş-ı berīn-veş eyleyip pür-nūr-ı şevḳ
Oldu ḫoşnūd-ı kemāl-i himmeti pīrān-ı ᶜaşḳ

5.Bir naẓarla eyledi maᶜmūre-i sūr u sürūr
Olmuş-iken dest-bürd-i vecd-ile vīrān-ı ᶜaşḳ

6.Ḥażret-i Monlāya ḥürmet ᶜālemi taᶜmīrdir
Feyżi zīrā andan almışdır bütün merdān-ı ᶜaşḳ

7.Zühre bu dergehden eyler aḫẕ-ı āheng-i neşāṭ
Çünki olmuşdur semāᶜ-ıla ṣafā erkān-ı ᶜaşḳ

8.Cezbe-i nūr-ı maḥabbetdir medār-ı kāʾināt
Añlamaz bu sırrı bir şeb olmayan mihmān-ı ᶜaşḳ

9.Geldi bir mıṣraᶜla Ġālib aña tārīḫ-i bülend
ᶜAyn-ı resm-i āsumān-ı bī-bedel meydān-ı ᶜaşḳ

12

(M.44,A.50a,B.19a,C.35b,D.27b,E.29a)

.---/.---/.--

GALAṬA MEVLEVĪ-ḪĀNESİ SEMĀᶜ-ḪĀNE DERŪNUNDA MAḤFEL-İ HÜMĀYŪN TĀRĪḪİDİR YAZILMIŞDIR [**]

---

[*] : A Tārīḫ-i Semāᶜ-ḫāne-i Āsitāne-i Ġalaṭa , B Dergāh-ı Muᶜallānıñ Semāᶜ-ḫāne Ḳapısına Muḥarrer Olan Tārīḫ , DE Tārīḫ Berāy-ı (E Berāy-ı O) Semāᶜ-ḫāne-i Āsitāne-i Ġalaṭa
3 : E O // 6 taᶜmīrdir : B taᶜmīr ider

[**]: AD Tārīḫ-i Maḥfel-i Hümāyūn Der-Semāᶜ-ḫāne (D + -i Mevlevī-ḫāne-i Ġalaṭa) , B Derūn-ı Semāᶜ-ḫānede Maḥfel-i Hümāyūn Tārīḫidir Yazılmışdır , CE (C + Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesiniñ) Semāᶜ-ḫānede Olan Maḥfel-i Hümāyūn(C + uñ) Tārīḫidir

1.Muᶜallā maḥfel-i pāk-i hümāyūn
Cenāb-ı Ḫān Selīmiñ taḫtgāhı

2.ᶜİnāyet burcudur saḳf-ı bülendi
Sezādır şemse itse mihr ü māhı

3.Kitāb-ı heft-cild-i āsumāna
Münevver levḥa-i zerdir kemāhī

4.Zemīn bu kāḫı gördükçe maḥaldir
Olursa ḫāne-i ṣubḥa mübāhī

5.O şāhenşāh-ı ekrem ḳıldı iḥyā
Mücedded yapdırıp bu ḫānḳāhı

6.O ḫāḳān kim şuᶜāᶜı āfitābıñ
Olur zerrīn ṭınāb-ı bārgāhı

7.Umurūnda muvaffaḳ olmasında
Cihānıñ ḳalmamışdır iştibāhı

8.Muḥaḳḳaḳ maẓhar-ı ṣıdḳ u ṣafādır
Ṣafā aṣḥābınıñ oldu penāhı

9.Gürūh-ı ᶜāşıḳān-ı Mevlevīyi
Çerāġ itdi bu luṭf-ı lā-tenāhī

10.Bu rūşen şeh-nişīni ḳıldı pür-nūr
Sarāy-ı dīde-āsā yek nigāhı

11.Binā olduḳda Ġālib dedi tārīḫ
Müsellem şeh-nişīn-i pādişāhī

---

2 : ADE 8 // 3 : ADE 9 // 4 : ADE 10 // 5 : ADE 2 // 6 : ADE 3 // 7 : ADE 4 // 8 : ADE 5 / oldu : C oldur // 9 : ADE 6 / M ᶜāşıḳāndan : CDE ᶜāşıḳān-ı / M pādişāhī : ACDE lā-tenāhī // 10 : ADE 7 / dīde-āsā yek : CE dīde-āsānıñ

13
(M.45,A.50b,B.19a,C.36a,D.27b,E.29b)
.---/.---/.---/.---

DERŪN-I MEVLEVĪ-ḪĀNEDE OLAN ŞĀDURVĀNIÑ TĀRĪḪİDİR [*]

1.Kerāmet menbaᶜı Sulṭān Selīm-i maᶜdelet-perver
Cihānı itdi sīr-āb ol şeh-i ẕī-şāna ᶜaşḳ olsun

2.Keremler ḳıldı ḥaḳḳā rūḥ-ı Mevlānāyı şād itdi
Dedi erbāb-ı dil bu meşreb-i ᶜirfāna ᶜaşḳ olsun

3.Bu şādurvānı īcād eyleyip deryā-yı feyżinden
Velāyetden nişān gösterdi dervīşāna ᶜaşḳ olsun

4.Henūz ol Ḫıżr-ı vaḳtiñ himmetiyle rūḥ-ı İskender
Bulup āb-ı ḥayātı içdi bir peymāne ᶜaşḳ olsun

5.Olup Rāşid Efendi bendesi tanẓīmine meʾmūr
Ḥaḳīḳat ḫıdmet itdi dāver-i devrāna ᶜaşḳ olsun

6.Virip yol harçlıġın daᶜvetçiler gönderdi ṣaḥrāya
Getirdi sāyesinde ābı şādurvāna ᶜaşḳ olsun

7.Bu ᶜummān-ı ᶜaṭā bu cūşiş-i iḥsāna eyvaʾllāh
Muvaffaḳ oldu dünyā böyle bir sulṭāna ᶜaşḳ olsun

8.Dedim tārīḫini bu şīve-i ebdāl-ile Ġālib
Bu āb-ı pāk ü zībāyı içen ᶜaṭşāna ᶜaşḳ olsun

14
(M.45,A.54a,B.19a,E.31a)
.---/.---/.---/.---

VĀLİDE SULṬĀN ḲĀSIM PAŞA MEVLEVĪ-ḪĀNESİNİ TECDĪD İTDİKDE SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Cenāb-ı Vālide Sulṭān-ı māh-efser Mihirşāhıñ
Ṣabāḥuʾl-ḫayrdır envār-ı iḥsānı nüh eyvāna

---

[*]EC (C + Tārīḫ-i Raᶜnāsıdır) : A Tārīḫ-i Şādurvān Der-Derūn-ı Mevlevī-ḫāne ,MB Derūn-ı Dergāhda Olan Şādurvānıñ Tārīḫidir (M + Ki Yazılmışdır) ,D Tārīḫ Berāy-ı Şādurvān Der-Sāḥa-i Mevlevī-ḫāne-i Ġalaṭa

[*] : AE Tārīḫ-i Tecdīd-i Mevlevī-ḫāne-i Ḳāsım Paşa Berāy-ı Vālide Sulṭān (E + ᶜAliyyetüʾş-Şān) ,B Ḥażret-i Vālide Sulṭān Ḳāsım Paşa Mevlevī-ḫānesini Taᶜmīr İtdikde Söylenen Tārīḫdir

1 M Mihirşāhī : ABE Mihirşāhıñ

2.O tac-ı mekremet iklīl-i ᶜiṣmet şems-i devlet kim
Nigāh-ı luṭfu revnaḳ virdi bu gülzār-ı devrāna

3.Hemīşe celb-i daᶜvāt itmedir ḫayrāt-ıla ḳaṣdı
Cenāb-ı pādişāh-ı kāmver Sulṭān Selīm Ḫāna

4.Selīm Ḫān ki ḳudūmu maḥż-ı tevfīḳ-i Ḫudā geldi
Niẓām-ı mülke naṣr-ı dīne şān-ı Āl-i ᶜOs̱māna

5.Selīm Ḫān ki cihāna rūḥ-ı nevdir pertev-i re'yi
Ḫuṣūṣā tāze cāndır ḳālıb-ı evreng-i ḫāḳāna

6.Ne himmetler ḳılıp baḳ ol ḫıdīviñ mihr-i ᶜulyāsı
Mücedded yapdı bu dergāhı döndürdü gülistāna

7.Ne deñlü öyle bir ᶜālī binā kim cāy-ı dīvāndır
Sürūşān-ı semāya zümre-i ervāḥ-ı pīrāna

8.Kerem-ḳadrin bilir erbāb-ı istiᶜdāda ᶜaşḳ olsun
Keremdendir bu revnaḳ şimdi bu āyīn ü erkāna

9.Gürūh-ı Mevlevīniñ uydu bir himmetle devrānı
Dönerler ẕerre-i nāçīz iken mihr-i diraḫşāna

10.Ṣafā-yı meşrebi āb-ı ḥayāt-ı bāġ-ı dehr oldu
Bu rūşendir ki feyż-i cūdu rāciḥ ebr-i nīsāna

11.Niçe cāmiᶜ ᶜimāret çeşmesār iḥyā idip ḥālā
Es̱erler gösterip reng-i kerāmet virdi iḥsāna

12.O rütbe ḳıldı taᶜmīr-i ḳulūba beẕl-i himmet kim
Hümālar reşk iderler āşiyān-ı būm-ı vīrāna

13.Gedālar sāye-i luṭfuñda öyle kām-rāndır kim
Felek ḥasretde ḳaldı şimdi bu dervīş-i ᶜuryāna

14.Bu rūḥ-efzā maḳām-ı dil-küşāyı eylesin seyrān
Seyāḥat ister ise nev-niyāzān kişver-i cāna

15.Bu dergāh-ı bülendi hem-çü gülşenzār gördükçe
Gelen hep inzivādır ḫāṭır-ı bī-ḳayd-ı yārāna

---

7 M dergāh : E deñlü // 8 M āyīn : AE āyīn ü // 9 mihr : AE şems

16.Meger ma^c^nā-yı nūr-ı Mesnevī sūret-pezīr olmuş
Hilāli şevk u hālin vāsıl oldu bedr-i tābāna

17.Tarabdan kāse-i tanbūra döndü hücreler yer yer
Ser-āheng-i safādan oldu her bir kūşe kāşāne

18.Bunun şems ü nücūmu zehredir yek-pāre şādīdir
Mukābildir egerçi çarh-ı bālāya semā^c^-hāne

19.Harāb olmuş makām-ı evliyāyı eylemek ābād
Cihānı yapmadır fehm eyleyen erbāb-ı ^c^irfāna

20.Du^c^ā-gūyān-ı devletdir kadīmī çünki dervīşān
Sezā ihsān iderse öyle bir cem^c^ -i perīşāna

21.Ne rütbe itse vīrān ^c^aşk ma^c^mūr eyler encāmın
Ferah-bahş olduğu vech-i semā^c^ın çıkdı meydāna

22.Nevāzişlerle dervīşānı ihyā kıldı ma^c^nīde
Olur rāci^c^ ser-ā-ser rūh-ı Mevlānā-yı zī-şāna

23.Du^c^ām oldur ki sırrı Hazret-i Monlā-yı Rūmīnin
İde himmet şeh-i devrāna ol devletlü sultāna

24.Semā^c^ itdikçe bu hūrşīd ü māh-ı āsumān dā^ɔ^im
Ola peyveste gül-bāng-ı du^c^āsı ^c^Arş-ı Rahmāna

25.Bu tārīh-ile Gālib nağme-bahş oldu ney-i hāmem
Yapıldı devr-i Mevlānāya bu dem Mevlevī-hāne

15

(M.46,A.44a,B.19b,C.31a,E.25b)

..--/.-.-/..-

BERĀY-I MUSĀLAHA SÖYLENEN TĀRĪH-İ RA^C^NĀLARIDIR Kİ TAKDĪM OLUNDU [*]

1.Pādişāhım bu sulh u emn ü emān
Şübhe yokdur ki lutf-ı Bārīdir

2.İtdin āfākı gussadan āzād
Keremin kā^ɔ^ināta sārīdir

---

17 yer yer : AE bir bir // 18 şems : A şems ü // 21 M vecd ü : AE vech-i

[*] : AE Tārīh-i Sulhiyye , B Berāy-ı Musālaha Söylenen Tārīh-dir , C Berāy-ı Tārīh-ı Sulhiyye

3.İtmek içün mizāc-ı kevni ṣaḥīḥ
Gūyiyā şerbet-i bahārīdir

4.Ḥaḳḳ budur kim tamām-ı vaḳta göre
Fenn-i ᶜaḳlıñ bu ḫurdekārıdır

5.Çıḳdı esrār-ı reʾy ḳableʾl-ḥarb
Leşkeriñ reʾy-i bī-ġubārīdir

6.Devletinde bu ṣūret-i ārām
Perr ü bāl-i ẓafer şiᶜārıdır

7.Sensin ol kim sipihr-i iḳbāliñ
Ṭāliᶜiñ ᶜaḳl-ı müsteşārıdır

8.Kim ki Sulṭān Selīmi yad eyler
Çarḫ aña ᶜabd-i ıżṭırārīdir

9.Öyle bir şāh-ı kamverdir kim
Cem ü Dārā cenībedārıdır

10.Giceniñ māhı gündüzüñ mihri
ᶜĀlemiñ faṣl-ı nev-bahārıdır

11.Ṣorsañ İskender ile farḳın eger
O piyādeydi bu süvārīdir

12.Şehriyārā cihāna iḥsānıñ
ᶜĀlem-i ġayb yādigārıdır

13.Şarḳ u ġarbıñ teveccühü sañadır
Bu ḫuṣūṣun da baḫtiyārīdir

14.Ġālibiñ şimdilik bu güfte-i ḫām
Bir iki berg-i bergüẕārıdır

15.Müştaġıldır duᶜā-yı devletiñe
Ḥaḳḳ bilir kim riyādan ᶜārīdir

16.Mosko vü Nemçe ṣulḥuna tārīḫ
Feyż-i şāhī niẓām-ı cārīdir

---

4 ᶜaklıñ : ACE ᶜadliñ // 9 öyle : AC böyle / kāmverdir : A kāmverdir o

16

(M.47,A.44b,B.20a,C.31b,E.25b)

.---/.---/.---/.---

HUMBARA-ḪĀNE DERŪNUNDA OLAN ḲAṢR-I HÜMĀYŪNUÑ TĀRĪḪİDİR [*]

1.Cenāb-ı Ḫān Selīm-i maᶜdelet-pīrā kim devrinde
Yeñiden başladı bu dīn ü devlet olmaġa ābād

2.İdip ilhām-ı Rabbānī dil-i derrākini tenvīr
Niẓām-ı mülke dā'ir tāze mażmūnlar ider inşād

3.Ser-ā-ser cehd ü fikri intiẓām-ı ḥāl-i ᶜālemdir
Cihād esbabın eyler hem-çü tesbīḥ-i Ḫudā taᶜdād

4.İdip tertīb-i ᶜasker żabṭ-ı defter beẕl-i sīm ü zer
Olup tevfīḳe maẓhar çoḳ eṡerler eyledi bünyād

5.Ḫuṣūṣā ḳışla yapdı ḫumbara-endāz ocaġına
İder seyr eyleyenler burc u bārū-yı sipihri yād

6.Rasadgāh eyleyip ol ᶜaskere bu ḳaṣr-ı zer-ṭāḳı
İdip teşrīf gāhī āfitāb-āsā olur raṣṣād

7.Niçe ḳaṣr ᶜālem-i pür-nūr-ı maᶜnā gülşen-i bālā
Ḳumāş-ı nev-edā dünyā deger bir bāġ-ı nev-īcād

8.Zemīninden zamān-ı revnaḳ-ı İslām olur ẓāhir
Görür revzenlerinden fetḥ u nuṣret ḫāṭır-ı naḳḳād

9.Serīr-i salṭanatda dā'im olsun ẕāt-ı vālāsı
Neler yapsa gerek ᶜavn-i İlāhī eyleyip imdād

10.Dedim tārīḫ-i tām itmāmına Ġālib duᶜālarla
Bu ḳaṣr-ı pāk şāh-ı dīn-i İslāma mübārek-bād

---

[*] : A Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Hümāyūn Der-Derūn-ı Ḫumbara-ḫāne , B Ḫumbara-ḫāne Derūnunda Olan Ḳaṣrıñ Tārīḫidir , CE Ḫumbara-ḫāne Derūnunda Olan Ḳaṣr-ı Hümāyūnuñ Tārīḫidir (C + Tārīḫ-i Raᶜnāsıdır)

7 M ne : ABCE niçe / pür-nūr : B pertev // 8 zemīninden : B zemīninde / ḫāṭır : AE ḥāżır

17
(M.47,A.45a,B.20a,C.32a,E.26a)
..––/.–.–/..–

BERĀY-I TEBRĪK-İ SĀL-İ CEDĪD SÖYLENEN TĀRĪḪ-İ ZĪBĀDIR [*]

1.Ḥażret-i Ḫān Selīmiñ eyyāmı
ᶜĀleme maᶜdelet-nis̱ār oldu

2.Dehri sīr-āb-ı ᶜaşḳ u şevḳ itdi
Gūyiyā ebr-i nev-bahār oldu

3.Ḥamdüli᾿llāh nevāl-i şāhīden
Hüner erbābı ḥiṣṣedār oldu

4.Rūḥ-ı Monlā-yı Rūmu şād itdi
Maṭlaᶜ-ı Şems-i tābdār oldu

5.Yerini ṭutdu Ḫān Süleymānıñ
Ṭarzın iḥyāya ḫᵛāstgār oldu

6.Andan aᶜlā şürūᶜ idip ammā
Ḳat-be-ḳat fażlı āşikār oldu

7.Şübhe yoḳdur ki ol şehenşāha
Varis̱ü᾿l-ḥaḳḳ bu şehriyār oldu

8.Luṭfu bu ṭaᶜn-ı cāhiliyyetden
Ehl-i ᶜirfāna bir ḥiṣār oldu

9.Himmet-i evliyā olup ẓāhir
Feyż-i tevfīḳ āşikār oldu

10.Herkes elṭāf-ı bī-dirīġından
Kām-yāb oldu kāmkār oldu

11.ᶜĪde irdik zamān-ı ᶜadlinde
Şeb-i hicrānımız bahār oldu

12.ᶜĀciz olduḳ edā-yı şükründe
Bize iḥsānı bī-şümār oldu

13.Bendelerden duᶜācı ḳayd olduḳ
Bir iken ḳadrimiz hezār oldu

---

[*] : A Tārīḫ-i Sāl , B Berāy-ı Tebrīk-i Sāl-i Cedīd Söylenen Tārīḫdir , CE Tārīḫ-i Sāl-i Hümāyūn-ı Fāl

6 : C O // 7 M şehenşāh : ABCE şehenşāha // 8 : B O // 11 bahār : A nihād

14.Sāl-i tebrīkin eyledikde ḥisāb
Böyle bir nuṭḳ-ı ābdār oldu

15.Dāldir baḫt-ı devlete Ġālib
Sene tārīḫi baḫtiyār oldu

18
(M.48,A.45b,B.20b,C.32b,D.24b,E.26b)
..--/..--/..--/..-
HUMBARA-ḪĀNE İÇÜN TĀRĪḪ-İ ĀḪERDİR Kİ TAḲDĪM-İ ḪĀK-İ PĀY-I ŞĀHĀNE OLUNDU [*]

1.Gevher-i maᶜdeleti Ḥażret-i Ḫallāḳ-ı Kerīm
Eylemiş reᵓyine Sulṭān Selīmiñ teslīm

2.O ḫudāvend-i felek-kevkebe kim olmuşdur
Ẕāt-ı vālāsı fürūzende-i taḫt u dīhīm

3.O ᶜulüvvüᵓl-himemiñ itmededir ᶜArş üzre
ᶜAḳl-ı derrākine ecnād-ı melāᵓik taᶜẓīm

4.Ocaġın rūşen idip ḫumbara-endāzānıñ
Ḳıldı mānend-i şerer bezl-i nücūm-ı zer ü sīm

5.Yapdı bu ḳışlayı hem eyledi cemᶜ-i eştāt
Ṭoplayıp ᶜaskerini itdi umūrun tanẓīm

6.Ḳışla ẓann itme ki bir çarḫ-ı şihāb-efşāndır
Dāġ urur düşmene mānende-i Şeyṭān-ı racīm

7.Eylemişler bunu maᶜmūre-i imkāna bedel
Rubᶜ-ı meskūnu idip hendesekārān taḳsīm

8.Yek-zebāndır melekü'r-raᶜd-ıla her ḫumbarası
Sūre-i Naṣrı ider leşker-i ġayba taᶜlīm

9.Per açıp evc-i fütūḥatda şehbāz-āsā
İder imdād-ı sürūşānla şikār-ı iḳlīm

---

[*] : A Tārīḫ-i Dīger Berāy-ı Ḫumbara-ḫāne , B Ḫumbara-ḫāne İçün Dīger Tārīḫdir ki Taḳdīm-i Ḫāk-i pāy Olundu , C Tārīḫ-i Ḫumbara-ḫāne-i Dīger , D Tārīḫ-i Dīger Berāy-ı Ḫumbara-ḫāne-i Maᶜmūre , E Ḫumbara-ḫāne İçün Tārīḫ-i Dīgerdir

2 M taḫt : CDE taḫt u // 3 ᶜaḳl-ı derrākine : D ᶜaḳl u idrākine // 7 idip : E ider // 8 her : E hem

10.Vire her matlabın Allāh o şāhenşāhıñ
Eyleye nār-ı ḥased zümre-i a^c^dāyı dü nīm

11.İtdi feyż-i nefes-i Ḥażret-i Mevlānādan
Sāde bir beyt ile tārīḫini Ġālib tetmīm

12.Burc u bārū-yı felekle mütekābil ṭākı
Oldu bu ḫumbara-ḫāne es̱er-i Şāh Selīm

19
(M.49,A.46a,B.20b,C.33a,D.25a,E.27a)
..--/..--/..--/..-

TOP ^c^ARABACILAR ḲIŞLASIYÇUN TĀRĪḪ-İ ĀḪERDİR Kİ TAḲDĪM-İ ḪĀK-İ PĀY OLUNDU [*]

1.Bāreke'llāh es̱er-i himmet-i Sulṭān Selīm
Ki odur tāze ṭırāzende-i ḳānūn-ı ḳadīm

2.Ḳıldı mi^c^mārī-i ^c^adliyle sipihr-i mülküñ
Devr ile ẓāhir olan pest ü bülendin tanẓīm

3.Olmuş ihmāl-ile çün gördü medār-ı devlet
Şöyle efsürde ki mānende-i ^c^urcūn-ı ḳadīm

4.Virdi ḫūrşīd gibi pertev-i ^c^irfānından
Ufuḳ-ı salṭanata revnaḳ-ı iḳbāl-i ^c^aẓīm

5.İtdi ta^c^dīl-ile erkān-ı cihādı tertīb
Eyleyip rātibesin bāy u gedānıñ tetmīm

6.Yapdırıp her ṣınıf-ı ^c^askere bir başḳa maḳām
İtdi her ṣınfını bir emre maḳāmında muḳīm

7.İşte bu ḳışla da gerdūne-keşān-ı ṭopa
Oldu bir menzil-i bī-minnet-i āsūde-ḥarīm

---

10 şāhenşāhıñ : B şāhenşāha / zümre : ACD zehre // 11 bir : C bu // 12 felekle : C felege

[*] : A Tārīḫ-i Dīger Berāy-ı Ḳışla-yı ^c^Arabacıyān , B Ṭop ^c^Arabacılar Ḳışlasıyçün Dīger Taḳdīm Olunan Tārīḫ ,CE ^c^Arabacılar Ḳışlasına Tārīḫ-i Dīgerdir

7 gerdūne : BC gerdūn

8.Kısla ammā ki hizebrān-ı veġāya bīşe
Dil-i erbāb-ı himem-veş ẓafere rükn-i ḫatīm

9.Cünd-i İslāma bu ārāyişi kim virmişdir
Ḥüsn-i tanẓīmini düşmen daḫı eyler teslīm

10.O ḫudāvend-i kerem-perver ü ᶜadl-endīşi
Her umūrunda muvaffaḳ ide Allāh-ı Kerīm

11.Sāde vü cevherī tārīḫ olaraḳ bu beyti
Eyledi dergeh-i vālāsına Ġālib taḳdīm

12.Çevirip ṭıbḳ-ı ṣalāh üzre ṭıbāḳ-ı feleki
Yapdı gerdūne-keşān ḳışlası Sulṭān Selīm

20
(M.49,A.47a,B.21a,C.33a,D.25b,E.27a)
.---/.---/.---/.---

ṬOPḪĀNEDE ṬOPCULAR ḲIŞLASI ḲARŞUSUNDA BİNĀ OLAN TAᶜLĪM-ḪĀNE İÇÜN TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḫudā ᶜömr-i ebed virsin şehenşāh-ı cihānbāna
Ki yaᶜnī Şeh Selīm Ḫān İbni Sulṭān Muṣṭafā Ḫāna

2.O şāhenşāh-ı himmet-pīşe ᶜadl-endīşe kim reᵓyi
Ṣabāḥuᵓl-ḫayr-ı iḳbāl oldu ḥaḳḳā çār erkāna

3.Niẓām-ı devletiñ söyleşmedir tevfīḳ-ile kārı
Mühimmāt-ı umūrun ᶜarż ider ilhām-ı Sübḥāna

4.Gürūh-ı ṭopcuyānıñ eyleyip meydānını tevsīᶜ
Yetişdirdi nişān-ı maṭlabın ser-ḥadd-i imkāna

5.Ocaġın rūşen itdi ol cünūd-ı ḳādir-endāzıñ
ᶜAceb bir şemᶜ uyardı dūdmān-ı ehl-i īmāna

---

8 hizebrān : BE serīrān / veġāya : CDE duᶜāya / bīşe : ABCDE pīşe // 9 M ḥüsn ü : CD ḥüsn-i // 10 ide : D ider

[*] : A Tārīḫ-i Meydān-ı Ṭopḫāne , B Ṭopcular Ḳışlası Ḳarşusunda Binā Olan Taᶜlīm-hane İçün Söylenen Tārīḫdir , C Bu Daḫı Ṭopcular Meydānınıñ Vaṣfında Söylenen Tārīḫdir , D Tārīḫ Berāy-ı Sāḥa-i Ṭopcuyān ,E Ṭopcular Meydānına Tārīḫdir

5 : C 9 / cünūd : D gürūh

6.Bütün müştağrak-ı deryā-yı iḥsān itdi ol ceyşi
Bu ālāy ile ḥarf-endāz olurlar mevc-i ᶜummāna

7.Libās u ṭavr u tertībini ᶜālemler pesend itdi
Gelen gül-bāng-ı taḥsīndir leb-i erbāb-ı īḳāna

8.Süleymān gibi tertīb eyledi ḳudretle bir ᶜasker
Ṭayanmaz düşmeni mūr olsa da ṭavr itdi merdāne

9.Müdām atdıḳça ṭop-ı ṣubḥ-ı enver gülle-i şemsi
Ṭoġa nūr-ı ẓaferle mehçe-i nuṣret bu meydāna

10.Dedim tārīḫini üçlerden istimdād idip Ġālib
Müheyyā oldu ṭoldu ṭopcular meydān-ı Ṭopḫāna

21
(M.50,A.47b,B.21a,C.34a,D.26a,E.27b)
.---/.---/.---/.---

BERĀY-I TEBRĪK-İ SĀL-İ CEDĪD RİKĀB-I ḲAMER-TĀB-I ḪUSREVĀNİYE TAḲDĪM OLAN TĀRĪḪLERİDİR [*]

1.Mübārek-bād nev-sāl-i feraḥ-baḫş-ı hümāyūn kim
İrişdi ᶜāleme hem-çün nesīm-i nādī-i nuṣret

2.Çekip menşūr-ı çarḫıñ kilk-i ḳudret ġurresin ṭuġrā
Virildi dest-i iḳbāle ḫaṭ-ı āzādī-i nuṣret

3.Çıḳan ᶜayyūḳa hep āvāze-i tekbīrdir şimdi
Gelen kilk-i zebāna hep mübārek-bādī-i nuṣret

4.Ḳaṭār-ı māh-ı sālı böyle gördüm eyleyip der-pīş
Çeker gül-bāng-ı tebrīk ile dā'im ḥādī-i nuṣret

5.Niẓāmı n'ola bu tertībi taḥsīn eyleyip gūyā
Getirdi menzil-i maḳṣūda ṭoġrı hādī-i nuṣret

6y : C O // 7 M gül-i : ACE gelen // 8 mūr : AE merd

[*] : A Tārīḫ-i Sāl , B Berāy-ı Tebrīk-i Sāl-i Cedīd Taḳdīm Olunan Tārīḫdir , CE Tārīḫ-i Sāl-i Cedīd , D Tārīḫ Berāy-ı Sāl-i Cedīd

1 nev-sāl : E bu sāl // 4 māh-ı sāl : CE māh u sāl /M meger : ACE çeker // 5 niẓāmı : CDE niẓām / ᶜādī : DE hādī

6.Felek memlū idi zevḳ u ṣafādan gerçi kim ammā
Daḫı mechūl iken sırr-ı sürūr-ı şādī-i nuṣret

7.Netāyicden ẓuhūr itmiş muḳaddem bir ḫaberdir bu
Degildir bu meserret maḥż-ı resm ü ᶜādī-i nuṣret

8.Göründü nā-gehān çeşm-i cihāna ferv-i devletle
Muḥarrem nāmına bir māhtāb-ı vādī-i nuṣret

9.Suᵓāl itdikde Ġālib mıṣraᶜ-ı tārīḫin ol mehden
Dedi sāl-i nevi Sulṭān Selīme bādī-i nuṣret

22

(M.50,A.48a,B.21b,C.34a,D.26b,E.28a)

-.--/-.--/-.--/-.-

BARUT-ḪĀNE MÜCEDDEDEN BİNĀ VÜ İNŞĀD OLUNUP ḪİTĀMINDA SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḫān Selīm-i maᶜdelet-pīrā o rūşen-reᵓy kim
Ḫāk-i pāyı olsa lāyıḳ sürme-i çeşm-i ḥakīm

2.İhtimām-ı tām-ıla yapdı bu barut-ḫāneyi
Eyleyip tanẓīm ü tecdīdine iḥsān-ı ᶜamīm

3.Mayelendirmekdedir hep pertev-i iḳbālini
Çoḳ mu teshīr-i cihān eylerse bu şāh-ı kerīm

4.Diḳḳat olsa bu tedārük hāven-i endīşede
Eylemekdir üstüḫʷān-ı düşmeni ᶜazm-i remīm

5.Bārekeᵓllāh menzil-i aḳṣāşına idrākiniñ
Kim medār-ı fikrine peyvestedir çarḫ-ı ḳavīm

6.Ṭop-ı şehr-āşūbuna ol şāh-ı ᶜālī-himmetiñ
Ḳulle-i Ḳāf üzre dikmişler nişān Allāh ᶜalīm

---

7 : C O / resm ü : ABDE resm-i

[*] : A Tārīḫ-i Barut-ḫāne , B Barut-ḫāne Müceddeden Binā Olundukda Söylenen Tārīḫdir , D Tārīḫ Berāy-ı Barut-ḫāne-i Cedīd , E Tārīḫ-i Barud-ḫāne

5 ḳavīm : A ḳadīm

7.Ṣarf-ı cehd itmekdedir çünkim cihād esbābına
Böyle lāzımdır maḳām-ı emr-i iḳdāma muḳīm

8.Ṭāli^ci bālā-ter olsun atdıġın ursun müdām
^cÖmrü bī-pāyān olup eyyāmı olsun müstedīm

9.Mıṣra^c-ı tārīḫini gevher gibi Ġālib dedim
Yapdı genc-āsā bu barut-ḫāneyi Sulṭān Selīm

23

(M.51,A.48b,B.21b,E.28a)

-.--/-.--/-.--/-.-

BARUT-ḪĀNE ḤAḲḲINA SÖYLENEN TĀRĪḪ-İ DĪGERDİR Kİ TAḲDĪM-İ ḪĀK-İ PĀY OLUNDU [*]

1.Bāreke^3llāh himmet-i ṣāhenṣeh-i gerdūn-penāh
Zinde-sāz-ı mülk ü millet Ḫān Selīm-i Cem-sipāh

2.Gevher-i deryā-yı re^3y ü ḳulzüm-i zeḫḫār-ı cūd
Ṣubḥ-ı rezme āfitāb ü ṣām-ı bezme nūr-ı māh

3.^cAzm idip ^cazminde cezm idip niẓām-ı devlete
İtdi tertīb-i mühimmātında farṭ-ı iktināh

4.Çarḫı döndürdü murādı üzre Feyyāż-ı Ezel
Aḳdı sūy-ı ārzūya cūy-ı tevfīḳ-i İlāh

5.Ḳurdu ez-cümle bu barut-ḫāneye bünyād-ı nev
Kim mu^cādildir desem gerdūna yoḳdur iştibāh

6.Ḫirmen-i eflāke her ṭolabı devrān gösterip
Baḫş ider bir gicede bir āsumān-ı nūr-siyāh

7.Ṣīt-i devri ^cilm-i edvār-ı cihād eyler sürūd
Farżdır bu naġme mānend-i namāz-ı pençgāh

8.Fī-sebīli^3llāh ṣarf idip niçe naḳd-ı revān
Bir ġazā-yı ma^cnevī ḳıldı cenāb-ı pādişāh

---

7 cihād : E cihān // 8 bālā-ter : ACDE bālā-rū / müdām : AE hemān

[*] : A Tārīḫ-i Dīger , B Dīger Tārīḫ-i Barut-ḫāne , E Tārīḫ-i Barut-ḫāne

9.Açdı her topdan fütūḥāt-ı celīle bir ṭarīḳ
Oldu ammā kim bu bünyād-ı mu^caẓẓam şāh-rāh

10.Ḥaḳ bu kim baruta iksīr-i ẓafer dersem sezā
İşte dārü^ɔl-ḍarb-ı ḫāliṣ yapdı Bārīdir güvāh

11.Ḳalb-i pāki ṣāf olup a^cdāsı olsun pür-ġubār
Ṣavletin gördükçe kör olsun ^cadū-yı bed-nigāh

12.Söyledim Ġālib bu barut-ḫāneye tārīḫ-i tām
Oldu iḥyā kīmyā-yı nuṣrete nev kārgāh

24
(M.51,A.49a,B.22a,C.34b,D.26b,E.28b)
.---/.---/.---/.---

BARUT-ḪĀNENİÑ DERŪNUNDA MUCEDDEDEN BİNĀ OLUNAN ḲAṢR-I HUMĀYŪNA TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḫidīv-i kār-fermā Ḫān Selīm-i dād-güster kim
Dem-i ṣubḥ-ı bahārāndır dem-i cān-baḫş-ı eyyāma

2.Bu kāḫ-ı dil-pesendi reşk-i çarḫ-ı çārümīn itdi
Meger muḥtāc imiş iḥyāsı ancaḳ nīm ibhāma

3.O rütbe neş^ɔe vü şevḳ u ṣafādan oldu māl-ā-māl
Leb-i bāmı sezādır ḥarf atarsa tā leb-i cāma

4.^cUlüvv-i şān-ıla bir pāye-i a^clāya çıḳmış kim
Bıraḳdırmış ġurūr u i^ctilāyı çarḫ-ı hodkāma

5.Dükeldir püşteler eṭrāfını dā^ɔim ṭavāf eyler
Sipihriñ Beyt-i Ma^cmūru bürünmüş sebz-i iḥrāma

6.Ḥarīr-i reng-i güldür cāme-i ra^cnāsı gūyā kim
Nuḳūş-ı la^cl-gūndan döndü bir māh-ı gül-endāma

7.Şebistānındaki zevḳ ^cālem-i bālāya ^caks itmiş
Temāşā itmek-içün bedr-i tābān ḳalmış aḫşama

---

11 ^cadū-yı : AE idenler // 12 nev : E bu

[*] : AE Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Hümāyūn , D Tārīḫ Berāy-ı Ḳaṣr-ı Hümāyūn
7 ^cālem : E u ṣafā / M olmuş : ADE itmiş

8.Gözü ardında ḳalmışdır nigāh-endāz-ı ḥayretdir
Ġurūbunda döküldü pertevi mihriñ leb-i bāma

9.Baraḳ Bihzād-ı fikret gül-çemen naḳş itmiş ammā kim
Ḳarışdırmış bahār-ı ḫuld-veş āğāzı encāma

10.Hücūm-ı naẓra-i ḥasretlerinden ḫōş-nigāhānıñ
Der ü bāmı döner üşkūfe virmiş naḫl-ı bādāma

11.Ġubār-ı sengīniñ bir ḳabżasın virmem Bedaḫşāna
Degişmem revzeninden bir bilūrun mülket-i cāma

12.Öñünden çaġlayan cūbāra beñzetmek resā düşmez
Elinde şāʿiriñ icrā-yı Tesnīm eylese ḫāme

13.Bu cūbār-ı ṣafā āb-ı ḥayāt-ı rūşenāsıdır
Ne beñzer zinde-rūd-ı Iṣfahān-veş bir siyeh-nāma

14.Bu ḳaṣr-ı pāke Cennet daḫı ʿarż-ı iştiyāḳ eyler
Suṭūr-ı mevc-ile tā Ḥavż-ı Kevs̱erden gelir nāme

15.Sezādır çıḳmaġa ʿayyūḳa dek mencūḳ-ı evṣāfı
Selīm Ḫān-ı zamāndan maẓhar oldu luṭf u ikrāma

16.Sinīn-i ʿömrü ṣad iḳbāl-ile zīb-i dühūr olsun
Bu kāḫ-ı zīnet-efzā yādigār olduḳça aʿvāma

17.Feraḥlarla cihānı eylesin Mevlā sürūr-ābād
Ṣafādan ġayrı bir söz gelmesin devrinde aḳlāma

18.Dedim bu mıṣraʿ-ı bercesteyi tārīḫ içün Ġālib
Mübārek-bād bu ḳaṣr-ı bülendī şāh-ı İslāma

---

12 icrā-yı Tesnīm : E eczā-yı şebnem // 13 M Isfahānī-veş : ABCDE Isfahān-veş bir // 16 ṣad : E ʿīd-i

25
(M.52,A.50a,B.22a,C.35a,D.27a,E.29a)
.---/.---/.---/.---

LEVEND ÇİFTLİĠİ NĀM MEVḲIᶜDE ᶜASĀKİR-İ CEDĪD İÇÜN BİNĀ OLUNAN MAḤALLERE SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Cenāb-ı Ḫān Selīm-i kār-fermā-yı kerem-muᶜtād
Ki oldur himmet ü ᶜadli yeñiden eyleyen īcād

2.Müᵓeyyed pādişahdır devletiñ ṣāhib-ẓuhūrudur
Süleymān mülküne feyż-i kerāmetle ḳodu bünyād

3.Bahār-ı salṭanatdır ṣubḥ-ı dīndir şems-i dünyādır
Bilir Mehdī-i devrān olduġun erbāb-ı istiᶜdād

4.Esāsından ṭutup her bir umūru eyledi tanẓīm
Metānet virdi efkār-ı bülendin eyleyip evtād

5.Ḳurup çarḫ-ı felekler ᶜasker-i encüm-şümārından
Ġazā ḳaṣdıyla bu taᶜlīmgāhı eyledi iᶜdād

6.Meger farż olduġun ᶜilm-i cihādıñ ḫalḳ unutmuşdu
Anı hem ögredip hem eyledi esbābına irşād

7.Hemīşe mülkü maᶜmūr ola cünd-i himmeti manṣūr
Dil-i pāki olup mesrūr Ḥaḳ ᶜömrün ide müzdād

8.Tamām olduḳda ol ᶜālī eser Ġālib dedim tārīḫ
Bu darüᵓl-ᶜaskeri Sulṭān Selīmdir eyleyen ābād

26
(M.52,A.51a,B.22b,C.36a,D.28a,E.29b)
..--/.-.-/..-

HUMBARA-ḪANE DERŪNUNDA OLAN ḲAṢR-I HÜMĀYŪNA DĪGER SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [**]

---

[*] : A Levend Çiftligi Nām Maḥalde Binā Olunan Maḥallere Tārīḫdir , B Levend Çiftligi Nām Maḥalde ᶜAsākir-i Cedīde Binā Olunan Ḳışla Tārīḫi ,CE Levend Çiftligi Nām Maḥalde ᶜAsākir-i Nuṣret-şiᶜār (C + -ı İslam)İçün Binā Olunan Maḥaller(C -e)iñ Tārīḫidir(C Tārīḫdir) ,D Tārīḫ Berāy-ı Ḳışla-yı ᶜAsākir-i Cedīd Der-Çiftlik-i Levend

3 salṭanatdır : C salṭanatda // M 5 şümārīden :D şümārından // 6 M cihādı : ACDE cihādıñ

[**]: AD Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Hümāyūn Der-Ḫumbara-ḫāne(D + -i Cedīd) B Ḫumbara-ḫānede Olan Ḳaṣra Dīger Söylenen Tārīḫdir ,CE Humbara-ḫānede Olan Ḳaṣr-ı Hümāyūnuñ (E Tārīḫidir)Tārīḫ-i Zībāsıdır

1.Şeh Selīm Ḫān ki dehri ḳılmışdır
Mevsim-i nevbahār-veş ḫandān

2.Ḫıżr irişdi bu devlete feyżi
Sebz olup sāyesinde bāġ-ı cihān

3.ᶜAskerī zümresin idip iḥyā
Yapdı çoḳ ḳışlalar idip iḥsān

4.İşte ez-cümle bu maḥalli daḫı
Eyledi reşk-i ravża-i Rıḍvān

5.Böyle bir kāḫ-ıla idip mümtaz
Naẓar-ı iᶜtibārın itdi ᶜayān

6.Oldu bālā-nişīn reʾy-i rezīn
İtmege ḥāl-i ᶜaskeri seyrān

7.Ḳudret ü himmetine söz yoḳdur
Vire Allāh ᶜömr-i bī-pāyān

8.Geldi Ġālib bi-feyż-i Ḥaḳ tārīḫ
Ḳaṣr-ı nev-ṭarḥ-ı Şeh Selīm-i zamān

27
(M.53,A.51b,B.22b,C.36b,D.28a,E.30a)
-.--/-.--/-.--/-.-

PĀDİŞĀH-I BAḤR U BERR SULṬĀN SELĪM ḪĀN ḤAŻRETLERİNİÑ OḲ MEYDĀNINA NİŞĀN DİKDİKDE SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Pādişahlar ḳahramānı Ḥażret-i Sulṭān Selīm
Her hünerde aña reşk eyler mülūk-i evvelīn

2.Tīġ-zenlik nükte-perverlik tüfeng-endāzlık
Cümlesinde nām alıp ṭaş dikdi ol şāh-ı güzīn

3.Bir ayaḳ açdı ki baş egdi kemān-keşler bütün
Bir daḫı nāz itmesin behrāmına çarḫ-ı berīn

---

2 cihān : B cinān

[*] : A Tārīḫ-i Važᶜ-ı Nişān-Be-Meydān-ı Tīr-endāzān Berāy-ı Sulṭān Selīm Ḫān , CE Şevketlü Pādişāh-ı ᶜĀlem-penāh Ḥażretleriniñ Oḳ Meydānına Nişān Dikdikleri(E Dikdigine) Tārīḫdir

1 pādişahlar : B pādişāhlar // 3 M güzīn : AE berīn

4.Tīriniñ bāl ü perindendir meger bāl ü peri
Çoḳ mu Kūh-ı Ḳāfa pervāz itse çün ʿankā-yı Çīn

5.Nā-resā bir mıṣraʿ-ı bercestedir gūyā o tīr
Ḳavs-ı ebrūdan çıḳarmış maʿnāsın fikr-i metīn

6.Āsumān durduḳça dursun atdığın ursun müdām
Ol şehenşāhıñ ola her kārına Mevlā muʿīn

7.Çıḳdı evc-i ʿArşa tārīh-iyle Ġālib bu ṣadā
Zūr-ı bāzū-yı şeh-i devrāna biñ kez āferīn

28
(M.53,A.52a,B.22b,C.36b,D.28b,E.30a)
.---/.---/.---/.---

VĀLİDE-İ ḤAẒRET-İ ŞĀH-I CİHĀN ʿİṢMETLÜ MİHRŞĀH SULṬĀN
ḤAẒRETLERİNİÑ CĀMİʿ-İ ŞERĪFLERİNE TĀRĪḪDİR [*]

1.Cenāb-ı Vālide Sulṭān Mihirşāh-ı felek-mesned
Ki oldur māder-i Sulṭān Selīm-i maʿdelet-mevfūr

2.Hemīşe ḳaṣd-ı ḫayrāt eyleyip ol maʿden-i ʿiṣmet
Cihana itmede beẕl-i neval ü birr-i nā-maḥṣūr

3.Nümayandır bu kim endīşesi luṭf u keremdir hep
Mübārek ḳalbi dāʾim luṭf u iḥsān itmege mecbūr

4.ʿAceb tevfīḳe maẓhar ḳıldı anı Ḥaẓret-i Mevlā
Niçe ās̱ār-ıla ḫalḳ-ı cihānı eyledi mesrūr

5.Dilīrān-ı ġazāya yapdırıp bir cāmiʿ-i dil-keş
Kemāl-i ṣıdḳ-ıla dünyā vü dīni eyledi maʿmūr

6.Ne cāmiʿ mehbiṭ-i envāʿ-ı raḥmet menbaʿ-ı nuṣret
ʿİbādetgāh-ı bī-minnet maṭāf-ı ʿasker-i manṣūr

---

6 M ṭurduḳça ṭursun : BCDE durduḳça dursun //

[*] : AE Tārīḫ-i Cāmiʿ-i Şerīf-i Vālide Sulṭān , B Vālide-i Ḥaẓret-i Cihāndārī Mihrşāh Sulṭān Cāmiʿ-i Şerīflerine Tārīḫdir , C Tārīḫ-i Cāmi -i Şerīf-i Vālide Sulṭān ʿAliyyetüʾş-Şān Ḥaẓretleri , D Tārīḫ Berāy-ı Cāmiʿ-i Şerīf-i Ḥaẓret-i Vālide Sulṭān ʿAliyyetüʾş-Şān

2 nevāl ü : ABCD nevāl-i // 3 : D O

7.Mücāhid zümresine ṣanki bir ḳaṣr-ı Behiştīdir
İşāretdir bu kim eyler Ḫudā ġāzīleri meᵓcūr

8.Der ü bāmında āsār-ı icābet ẓāhir u bāhir
Derūnunda niçe āyāt-ı tevfīḳ-i kerem mesṭūr

9.O rütbe rūşen olmuş ki ḥarīmi seyr iden insān
Ṣanır ḫūrşīd ü māhı itdiler bünyādına müzdūr

10.Beşārāt-ı ḳabūle revzen ü bāmı kef-i daᶜvet
Füyūżāt-ı duᶜāya maḥfil ü miḥrābıdır gencūr

11.Teᶜāleᵓllāh müsellem mevḳıᶜinde bir eserdir bu
Olanlar böyle olsun işte yād-ı ḫayr-ıla mezkūr

12.Ḫudā hem kendini hem nūr-ı ᶜaynı şāh-ı İslāmı
Nigehbānī-i ḥıfzıyla ide elṭāfına manẓūr

13.Gelip bir feyż-ile tārīḫi Ġālib eyledim taḥsīn
Binā-yı Vālide Sulṭān ne raᶜnā cāmiᶜ-i pür-nūr

29
(M.54,A.53a,B.23a,C.37a,D.29a,E.31a)
-.--/-.--/-.--/-.-

VĀLİDE SULṬĀN ᶜALİYYETÜᵓŞ-ŞĀN ḪAŻRETLERİNİÑ SÜDLİCEDE VĀḲIᶜ ÇEŞMESİNE TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḥażret-i Sulṭān Selīmiñ māder-i mihr-efseri
Başladı ey teşne-i cūbār-ı cūd iḥsāna gel

2.Eyledi icrā Behişt-i luṭfunuñ enhārını
Bundan āb-ı Kevseri nūş eyle ḳana ḳana gel

3.Menbaᶜ-ı āb-ı ḥayātı eyleme Ḫıżra suᵓāl
Cān ḳatar her ḳaṭresi bu māᵓ-i ṣāfıñ cāna gel

4.Dāᵓimā baḥs-i vużū söyler dehān-ı lūlesi
El ṣalar gūyā ki dest-i kefçesi ᶜaṭşāna gel

---

10 daᶜvet : E daᶜvāt // 13 raᶜnā : E raḥmet

[*] = B (Çeşmesine Tārīḫdir = Çeşmeye Tārīḫ) : A Tārīḫ-i Çeşme-i Vālide Sulṭān Der-Südlice , C Ḥażret-i Vālide Sulṭānıñ Südlicede İḥyā Buyurduḳları Çeşme Tārīḫidir

5.Ābdest al cāmiᶜ-i vālāsına eyle ḳıyām
Āb-rū peydā idip dīvān-ı ᶜālī-şāna gel

6.Dāye-gīr ol āb-ı raḥmetden seḥāb-āsā müdām
Vādī-i ᶜiṣyāna gitme cānib-i ġufrāna gel

7.Dest-efşān olaraḳ Ġālib dedim tārīḫini
Çeşme-i şīrīn-meᵓāb-ı Vālide Sulṭāna gel

30
(M.54,A.53a,B.23a,E.30b)
-.--/-.--/-.--/-.-

HAŻRET-İ ḪĀLİD CİVĀRINDA MUŞĀRUN İLEYHĀNIÑ MUCEDDEDEN BİNĀ EYLEDİGİ SEBĪLİÑ TĀRĪḪİDİR [*]

1.Maṭlaᶜ-ı ḫūrşīd-i pür-envār-ı evc-i salṭanat
Vālide Sulṭān-ı Mihrişeh-güzīn-i kām-yāb

2.Ḥażret-i Sulṭān Selīme celb-i daᶜvāt itmege
Baḥş ider ḫayrāt-ı bī-pāyān u māl-ı bī-ḥisāb

3.Ẕātıdır mecmūᶜa-i envāᶜ-ı birr ü maḥmidet
Pertev-i idrākidir nūr-ı duᶜā-yı müstecāb

4.Nev ᶜimāretle idip āfāḳa itᶜām-ı ṭaᶜām
Mīzbān-ı Seyyidüᵓl-Kevneyne itdi intisāb

5.Ḫayr-ı cārīsinden oldu cümle ᶜālem müstefīż
Bir de ez-cümle maḳām-ı Ḥażret-i Ḫālidde āb

6.Zümre-i aṣḥāb-ı pākiñ rūḥuna olmuş sebīl
Selsebīl-i ᶜayn-ı Rıḍvān oldugu bī-irtiyāb

7.Ġālib-i dāᶜī dedim tārīḫ-i itmāmın tamām
Selsebīl-i Mihrişāhī ṣubḥ-ı envār-ı şiḥāb

---

7 meᵓāb : E nāb

[*] (M + Ki Maᶜlūm) : A Tārīḫ-i Dīger Berāy-ı Sebīl-i Vālide Sulṭān , E Tārīḫ-i Sebīl-i Vālide Sulṭān ᶜAliyyetüᵓş-Şān

1 Mihrişeh : ABE Mihrişāh // 2 daᶜvāt : B daᶜvet // 4 M aldı : AE ḳıldı , B itdi

31
(M.54,A.247b,B.23a,E.31a)
-.--/-.--/-.--/-.-

TĀRĪḪ-İ ÇEŞMESĀR-I VĀLİDE SULṬĀN [*]

1.Çeşmesār-ı Mihrişāh-ı kamkār-ı kām-yāb
Nūr-ı maḥż olsun sa^c^ādetle Selīm Ḫāna bu āb

2.Kāsesinden mıṣra^c^-ı tārīḫ ḳıl Ġālib ḥisāb
^c^Ömr-cūy ol Vālide Sulṭān içün iç şīr-i nāb

32
(M.54,A.53b,B.23a,C.37b,D.29a,E.31a)
..--/..--/..--/..-

MÜŞARÜN İLEYHĀ ḤAŻRETLERİNİÑ LEVEND ÇİFTLİGİ NĀM MAḤALDE DİGER ÇEŞMELERİNE TĀRĪḪDİR [**]

1.Ḥażret-i Vālide Sulṭān-ı Mihirşāh-ı benām
Yapdı bu çeşme-i pākīzeyi ġāzīler içün

2.Dehen-i lūlesi şekker gibi eyler taḳrīr
Bir nümūne ṣorana çāşnī-i Kevs̱er içün

3.^c^Ömrü mevfūr ola hem ḥāṣıl-ı ^c^ömrü mesrūr
Beẕl-i māl eyledi ḫōşnūdi-i peyġamber içün

4.Çār-yār ^c^avni ile söyledi Ġālib tārīḫ
Çeşme-i Vālide Sulṭān yeñi leşker içün

---

[*] = A : M Tārīḫ-i Dīger , B Tārīḫ-i Dīger Yek Mıṣra^c^
1 : MBE O // 2x MBE O

[**]: A Tārīḫ-i Dīger Berāy-ı Çeşme-i Müşārün İleyhā Der-Levend Çiftligi , B Müşārün İleyhā Ḥażretleri Levend Çiftliginde Dīger Bir Çeşme İḥyā İtmekle İtmāmına Söylenen Tārīḫdir , C Müşārün İleyhā Ḥażretleriniñ Levend Çiftliginde Dīger İḥyā Buyurduḳları Çeşme Tārīḫidir , D Tārīḫ Berāy-ı Çeşmesār-ı Dīger-i Ḥażret-i Vālide Sulṭān Der-Sāḥa-i Çiftlik-i Levend , E Müşārün İleyhā Ḥażretleriniñ Levend Çiftliginde Dīger Çeşmesine Tārīḫdir

33

(M.55,A.54a,B.23b,C.37b,D.29a,E.31a)

..--/..--/..--/..-

MÜŞĀRÜN İLEYHĀNIÑ CĀMİᶜ-İ ŞERĪFİ İÇÜN SÖYLENEN TĀRĪH-İ RAᶜNĀLARIDIR [*]

1.Ḥażret-i Vālide Sulṭān-ı Mihirşāh-ᶜalem
Yapdı çün luṭf-ıla bir cāmiᶜ-i gerdūn-girdār

2.Oḳusun levḥde tārīḫini Ġālib ᶜurefā
Cāmiᶜ-i Vālide Sulṭān ne muᶜallā ās̱ār

34

(M.55,A.55a,B.23b,C.37b,D.29b,E.32a)

.---/.---/.---/.---

ḤAŻRET-İ BEYḪĀN SULṬĀN ᶜALİYYETÜᵓŞ-ŞĀNIÑ BİNĀ EYLEDİGİ SĀḤİLSARĀY-I ÇERĀĠĀNIÑ TĀRĪḪİDİR [**]

1.Zihī sāḥilsarāy-ı dil-küşā iḳlīm-i nev-bünyād
Muḳābildir ḳuṣūr-ı bī-ḳuṣūru mülk-i imkāna

2.Müzerkeş ṭāḳını farḳ idemez nūr-ı mücessemden
Baḳıp seyr eyleyen āyīne-i ḫūrşīd-i raḫşāna

3.Hezārān gülşen ü kāşāne var kim naḳş-ı rengīniñ
Degişmez ehl-i diḳḳat kişver-i Keşmīr ü Kāşāna

4.Kevākib birbirine gösterir şemᶜ-i şebistānıñ
Bilūr āvīzedir mehtāb o bālā ṭāḳ u eyvāna

5.Cevāhirden nücūm-ı bī-ᶜaded taḥṣīl ider enẓār
Müşaᶜşaᶜ āsitānından çıkınca çarḫ-ı keyvāna

---

[*] : A Tārīḫ-i Cāmiᶜ-i Vālide Sulṭān , B Müşārün İleyhānıñ Cāmiᶜ-i Şerīfi İçün Söylenen Tārīḫdir , C Vālide Sulṭān Ḥażretleriniñ Cāmiᶜine Dīger Tārīḫdir , D Tārīḫ Berāy-ı Cāmiᶜ-i Vālide Sulṭān Der-Ḫumbara-ḫāne-i Maᶜmūre

[**]: A Tārīḫ-i Sāḥilsarāy-ı Çerāġān Berāy-ı Beyḫān Sulṭān ᶜAliyyetüᵓş-Şān , B Beyḫān Sulṭānıñ Binā Eyledigi Sāḥilsarāy-ı Çerāġānıñ Tārīḫidir , C Beyḫān Sulṭān-ı Vālā-şānıñ Binā Eyledigi Sāḥilsarāy-ı Çerāġānıñ Tārīḫidir , D Tārīḫ Berāy-ı Tecdīd-şüden-i Sāḥilsarāy-ı Çerāġān-ı Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān ᶜAliyyetüᵓş-Şān

6.Kef-i efsūs olur revzenlerinden dest-i gül-efşān
Eger teşbīh idersem sehv-ile ṣubḥ-ı bahārāna

7.Aḳar ṣular gibi giryān olur zer-ḥall-i eṭrāfı
Eger mevc-i güherden beñzedirsem mevc-i ᶜummāna

8.Alınmışdır Ḫorāsānīsi derdim Ḳaṣr-ı Müşgūdan
Eger Ferhād bulsa dest-res kūh-ı Bedaḫşāna

9.Keç-i dīvārını kāfūr-ı Cennetden demek mümkin
Sefīd āba eger mess itse ḥācet bedr-i tābāna

10.Nuḳūş-ı ġonca kim zīb-i şükūfistān-ı saḳfīdir
Gül-endāzān-ı istihzā olurlar rūy-ı ḫūbāna

11.Olur şāyeste ṭāḳ-ı pür-nigārı dūş-ı ḫūrşīde
Eger bir ḫilᶜat-ı zer-dūz lāzım gelse şāhāna

12.Münakkaş ferşi hep nādīdedir kim gelmemişdir hīç
Ḳumāş-ı ḫʷāhişi şeh-bender-i ḫulyā-yı insāna

13.Niçe müstaġraḳ olmaz ḥayrete seyr iden ol ferşi
Düşer bir sīm ü zerden ḳulzüm-i bī-ḥadd ü pāyāna

14.Fürūġ-ı devleti müzdād ola Beyḫān Sulṭānıñ
Nigāh-ı luṭfu ancak nūr u fer virdi Çerāġāna

15.O sulṭān kim cenāb-ı ḫʷāher-i Sulṭān Selīm Ḫāndır
Vücūd-ı bī-naẓīri müfteḫardır Āl-i ᶜOsmāna

16.Keremden ḫalḳ olunmuş bir güherdir ẕāt-ı vālāsı
Kerāmetden nişān gösterdigi çoḳdur kerīmāne

17.Ṣadā-yı lā-mesāsı ḳarᶜ ider eflāke Ḳārūnuñ
Eger iḥsān içün destin ṭutarsa kīse-i kāna

18.Ḳalır zīr-i ġubār aḫterleri meydān-ı gerdūnuñ
Eger nevbet gelirse cünbiş-i keff-i zer-efşāna

19.İder bir demde baḥr-ı luṭfu iṭfā Dūzaḫ-ı ḥırṣı
O rütbe müstaᶜiddir meşrebi cūd-ı firāvāna

---

7 güherden : ACE güherde // 10 olurlar : B olurdu // 14 ancaḳ : A el-ḥaḳ // 17 ṭutarsa : ACDE ṣunarsa // 17y + 18x : B O

20.O rütbe ḫalḳı ḫalḳ ider ki elbet żabṭ iderdi ol
Eger rabṭ olmasaydı dīn ü devlet ᶜadl ü iḥsāna

21.Münevver ḳalbi ḫalḳuˀllāha mecbūr-ı teraḥḥumdur
Ne müşkildi teraḥḥum żıdd olaydı nūr-ı ᶜirfāna

22.ᶜİnāyetler ki gördüm ġāˀibāne ḫulḳ-ı pākinden
Degil güncīde aṣlā keffe-i mīzān-ı nīsāna

23.Kemāl-i vüsᶜat-ıla lāne-i güncişkdir farżā
Bu bünyād olsa nisbet yapdığı ḳalb-i żaᶜīfāna

24.İder peyveste çarḫ-ı çārüme naḳḳāre-i cūduñ
Ne revnaḳ buldu seyr it sāyesinde Mevlevī-ḫāne

25.Şeb-i tārīk-i ġamda vādī-i ḥayretde ḳalmışken
Nigāhı Ḫıżr irişdi Ġālib-i bī-ṣabr u sāmāna

26.Ḫudā ᶜömrün ziyād esbāb-ı ẕevkın bī-nefād itsin
İrişsin pāy-ı luṭfu kūşe-i dāmān-ı devrāna

27.Duᶜā-yı ḫayrın evrād eyleyip tārīḫin itdim yād
Bu sāḥilgāh ola levḥ-i ṣafā Beyḫān Sulṭāna

35
(M.56,A.57a,B.24a,C.38b,D.30a,E.32b)
..--/..--/..--/..-

ᶜİṢMETLÜ BEYḪĀN SULṬĀN ᶜALİYYETÜˀŞ-ŞĀN ḤAŻRETLERİNİÑ BİNĀ BUYURDUḲLARI ḲAṢRA TĀRĪḪDİR [*]

1.Levḥaşaˀllāh ḫōşā ḳaṣr-ı muᶜallādır bu
Kāḫ-ı zer-ṭāḳ-ı felekden daḫı bālādır bu

2.Zer ü gevher o ḳadar var ki der ü bāmında
Maṣraf-ı maᶜden ü yemm ḥāṣıl-ı dünyādır bu

3.Olmasa rütbede gerdūndan aᶜlā der idim
Ḥavża ᶜaks itdi meger ṭārem-i mīnādır bu

---

20 : B O // 21 : C O // 22 nīsāna : ACDE tibyāna

[*] A Tārīḫ-i Dīger Berāy-ı Ḳaṣr-ı Sulṭān Müşārün İleyhā , B Dīger Müşārün İleyhānıñ Bir Ḳaṣrına Söylenen Tārīḫdir , C Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān , E Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Beyḫān Sulṭān

4.Bilmeyen ḳadr-i Süleymān-ıla ḳadr-i mūru
ᶜArş-ı Belḳīs ile ẓann itdi ki hem-pādır bu

5.Her ruḫāmı şeker-i mıṣr-ı melāḥatdandır
Yūsufistān-ı ṣafā reşk-i Zelīḫādır bu

6.Aḫterān olmaġa gül-mīḫ-ı ḥarīmi yaraşır
Çeşm-i taḥsīn-ile manẓūr-ı Mesīḥādır bu

7.Çarḫ-ı pīr ᶜaynek-i mihr ü mehi almış gözüne
Seyrine sīr olamaz özge temāşādır bu

8.Saᶜy ider ṭavfına sükkān-ı ḥarīm-i ceberūt
Cünd-i envāra meger ḫayme-i ḫaḍrādır bu

9.Seng-i mermerleri kāfūr-ı Behişt olsa sezā
Rūz u şeb reşk-ile efsāne-i ḥavrādır bu

10.Pīşgāhında çaḳıl ṭaşları encümdendir
Ġıbta-endāz-ı Çerāġān-ı felek-sādır bu

11.Buña beñzer mi yā Müşgū-yı laṭīf-i Şīrīn
Dāmen-i kūhdur ol ᶜālem-i bālādır bu

12.Görmemiş mis̱lini hīç çeşm-i sefīd-i aṣdāf
Bihterīn gevher-i naẓm-ı leb-i deryādır bu

13.Çarḫa vaḳt-i seḥer ü gülşene eyyām-ı bahār
ᶜĀşıḳa bezm-i ṭarab mürdeye iḥyādır bu

14.Üsrüb-i bāmı siyeh perçem-i maḥbūbāndır
Ẓıll-i şeh-per-i hümā sāye-i Ṭūbādır bu

15.Naḳş-ı ebrū-y-ıla dergāhı hilālistāndır
Secde-fermā-yı nigārān-ı ḫōd-ārādır bu

16.Bu kadar kevkebeyi Ḥażret-i Māh-ı Kenᶜān
Ẓann ider görse eger ᶜālem-i rüʾyādır bu

17.Ṭūṭiyān-ı çemen ol ḳaṣra sürūşāndır hep
Mülk-i Keşmīr degil kişver-i maᶜnādır bu

18.Diyemem ki es̱er-i fikri Sinimmārīdir
Mis̱li yokdur var ise ṣanᶜat-ı sīmyādır bu

19.Ṭarḥ ide resmini çün Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān
Ne ḳadar medḥ u s̱enā eylesem aḥrādır bu

20.Ḫʷāher-i şāh-ı cihān ẕübde-i Āl-i ʿOs̱mān
ʿĀleme maḥż-ı ʿaṭā baḫşiş-i Mevlādır bu

21.Ẕātı mecmūʿa-i elṭāf-ı Ḫudādır der isem
ʿAllemeʾllāh ki bī-reyb ü müdārādır bu

22.Dāʾimā ḫayr duʿāsıyla degil mi meşġūl
Cünd-i eflāk bilir Ġālib-i şeydādır bu

23.Nāsa tārīḫini bu vech-ile itdim taḳrīr
Bārekeʾllāh zihī ḳaṣr-ı feraḥ-zādır bu

36
(M.57,A.58a,B.24b,C.39a,D.31a,E.33a)
.---/.---/.---/.---

ʿİṢMETLÜ ḪADĪCE SULṬĀN ʿALİYYETÜʾŞ-ŞĀN ḤAŻRETLERİNİÑ
SĀḤİLSARĀYLARINA TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḫōşā ḳaṣr-ı müzerkeş ṭāḳ-ı bī-mānend-i müstes̱nā
Ki eyler ser-fürū eyvānına bu künbed-i mīnā

2.Meger bu ḳaṣr-ı reng-ā-reng bir sīmurġ-ı maʿnādır
İki şeh-peridir gūyā iki bāġ-ı Behişt-āsā

3.Sebük-rūḥāna bu āsāyiş anda başḳa ḥāletdir
Hümālar sāyesidir üsrüb-i bāmı bilūr dünyā

4.O mehtābiyye ol ḥavż-ı münevver pīşgāhında
Bilūr āyīne-i ṣubḥ-ı ṣafāya eyler istiġnā

5.Ne ḥavż ammā ki bir deryā-yı emvāc-ı leṭāfetdir
İder deryūze feyżin ebr-i nīsān-ı güher-baḫşā

6.ʿAceb bir nev zemīn ṭarḥ eylemişler kim gülistānıñ
Nüḳūşundan hezārān tāze mażmūnlar olur peydā

---

[*] : A Tārīḫ-i Sāḥilsarāy-ı Neşāṭ-ābād Berāy-ı Ḫadīce Sulṭān , B ʿİṣmetlü Ḫadīce Sulṭān Sāḥilsarāyda Olan Ḳaṣrlarına Tārīḫdir ,CE Ḫadīce Sulṭān ʿAliyyetüʾş-Şān Ḥażretleriniñ Sāḥilsarāy-ı Neşāṭ(C + -ābād) Tārīḫidir

1 māned-i : A mānend ü // 4 M ṣubḥ u : D ṣubḥ-ı

7.Dehān-ı pākini gevherle memlū eylemiş gerdūn
Müşerref olduğuyçün ḫāk-būsuyla leb-i deryā

8.O rütbe zīb ü zīver sīm u zer ṣarf eylemişler kim
Gören girdāb-ı gevher ẓann ider mevc urmada gūyā

9.Naẓīri girmemişdir ḥāṣılı baḥrıñ ḳulağına
Budur lafẓ-ı Neşāt-ābāda ancaḳ ḳaṣr olan ma^cnā

10.Niçe şāyeste olmaz çıkmağa tā ^cArşa evṣāfı
Anı ber-āsumān-ı şān-ı ^cālī eyledi a^clā

11.Selīm Ḫān-ı kerīmiñ ḫ^wāheri sulṭān-ı pür-^cunvān
Cenāb-ı nāmdāş-ı Ḥażret-i Mevṣūfetü^ɔl-Kübrā

12.O sulṭān kim vücūdu maḥż-ı iḥsāndan mürekkebdir
Der-i luṭfundan ister feyż-i rif^cat ṭārem-i a^clā

13.Kerīm-i kām-rān deryā-yı ^cummān luṭfu bī-pāyān
^cAṭā-baḫş-ı cihān fermān-dih-i iḳlīm-i istiğnā

14.O nīk-endīşe ki tebdīl olur būy-ı gül-i ^cAdne
Güẕār itse dilinden bir kelām-ı āteşīn farżā

15.O himmet-pīşe ki tekmīl ider mi^cmār-ı re^ɔyiyle
Eger nāḳıṣ ḳalırsa nūr-ı bedr-i ^cālem-i bālā

16.O ^cālī-cāh ki deryūze eyler āsitānından
Meh-i nev vaż^c-ı ebrū eyleyip ber-rütbe-i ednā

17.Ḫudā iḳbālin efzūn ide ^cömrün māye-i gerdūn
Cihān durduḳça dursun ol keremkār-ı cihān-pīra

18.Du^cā-yı ḫayr-ıla Ġālib dedim tārīḫ-i itmāmın
Neşāṭa ola bādī bu Neşāt-ābād-ı nev-inşā

---

10 a^clā : C iḥyā // 11 Mevṣūfetü^ɔl-Kübrā : ACDE Mevṣūfe Bi^ɔl-Kübrā // 13 luṭfu : BCDE luṭf-ı // 17 durduḳça dursun : AC ṭurduḳça ṭursun

37
(M.58,A.59a,B.24b,C.40a,D.32a,E.33b)
-.--/-.--/-.--/-.-

ᶜİṢMETLU BEYḪĀN SULṬĀN ᶜALİYYETÜ'Ş-ŞĀN ḤAŻRETLERİNİŇ NÜCEDDEDEN BİNĀ OLAN ḲAṢRLARINA TĀRĪḪDİR [*]

1.Bāreke'llāh bī-bedel ḳaṣr-ı bülend-i dil-nişīn
Var mı miṡli işte ᶜĪsā işte çarḫ-ı çārümīn

2.Naḳş-ı dīvārında bir bir gülsitānlar rū-nüma
Gösterir erbābına her küşesi Ḫuld-ı berīn

3.Ol ḳadar zeyn itmiş eṭrāfın nüḳūş-ı bü'l-ᶜaceb
Ṣafḥa-i Erjeng gelsin bundan alsın ḫurde-çīn

4.Bu sarāy-ı dil-küşā bir ḫātem-i zerdir meger
Anda bu kasr-ı müşaᶜşaᶜ gūyiyā laᶜl-i nigīn

5.ᶜĀlem-i envārdır gūyā o ḥavż-ı cān-fezā
Āb-ı gevher-nābı Cennetden çıḳan mā'-i maᶜīn

6.Mevc urur nūr-ı nigeh-mānend ol āb-ı laṭīf
Kim beyāż-ı dīdeden ḳılmış ruḫāmın ḥūr-i ᶜīn

7.Seng ü ḫıştı nev-bahār-ı ᶜīşden gelmiş bütün
Pīşgāhı ṣanma mermerdir döşenmiş yāsemīn

8.Ḥavżı bir gevherdir ammā kim bu ḥavż-ı devletiň
Sāyesi olmuş o deryāya sevād-ı ᶜanberīn

9.Sāza ḥācet yoḳ ṣadā-yı ābdan iňler bu kāḫ
Her ṭaraf ṣandūḳa-i sāᶜat gibi mevzūn ṭanīn

10.Ḥavżına olmuş şuᶜāᶜ-ı āfitāb āb-ı ḥayāt
Sedd-i İskenderle tanẓīr idemez fikr-i metīn

11.Ḥāṣılı bir sözle mümkindir her evṣāfın edā
Ṣāḥibi Beyḫān Sulṭāndır ne lāzım ān u īn

---

[*] : A Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Beyḫān Sulṭān , B Beyḫān Sulṭānıň Dīger Binā Eyledigi Ḳaṣra Tārīḫdir , C Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Beyḫān Sulṭān , D Tārīḫ Berāy-ı Ḳaṣr-ı Zībā-yı Beyḫān Sulṭān Der-Sāḥilsarāy-ı Meẕkūr

2 küşesi : C küşe bir // 3 ḫurde-çīn : AE ḫurde-bīn // 6 nūr-ı nigeh-mānend ol : C mānend-i mey nūr-ı nigeh / mānend : AE mānendi // 9 M eyler : D iňler

12.Ḫʷāher-i saᶜd-aḫter-i Sulṭān Selīm-i kāmkār
Mültecā-yı ehl-i ᶜirfān ḫayr-ḫʷāh-ı mülk ü dīn

13.Dāʾimā bu ḳaṣr-ı ᶜālīde ṣafā-yı vaḳt-ıla
Ẕevḳ u şādīlerle olsun kām-yāb u kām-bīn

14.Devleti iżᶜāf-ı eżᶜāf ola ᶜīşi bī-ḥisāb
Ṣad hezār iᶜzāz-ıla olsun ḫaṭālardan emīn

15.Mıṣraᶜ-ı tārīḫini Ġālib bilā-pervā dedim
Burc-ı mihr-i evc-i maᶜnā ḳaṣr-ı pāk ü nāzenīn

38
(M-II.129,A.247b,B.107b,C.40b,D.145b,E.151b)
.---/.---/.--

REʾİS-İ ESBAḲ RĀŞİD EFENDİ MERḪŪMUÑ MAḪDŪMU ḤASAN ᶜİFFET BEGİÑ VELĀDETİ TĀRĪḪİDİR [*]

1.Ḳılıp deryā-yı ᶜirfān mevc-i mevzūn
Ṭoġar mānend-i gevher ṭıfl-ı mażmūn

2.Seḥāb-ı ḥarf içinde mihr-i maᶜnā
İder çarḫ-ı dili fānūs-ı gülgūn

3.Müselseldir ḳanādīl-i maḥabbet
Biribirini eyler nūra meşḥūn

4.Cihāna gelmeden maḳṣūd ancaḳ
Vücūdu eylemekdir rūḥa maḳrūn

5.Ṭutup ḳudsīleri dām-ı ṭıbāᶜa
Maᶜārifle ide pervāz gerdūn

6.Degildir herkesiñ kārı bu himmet
Olur mu her hümā zīb-i hümāyūn

7.Göñül lāzım ki āgāh ide göñlü
Feraḥ virsin mi bezme ḳalb-i maḥzūn

8.Olur erbābına āsān bu maᶜnā
Muḥaḳḳaḳdır muṣaddaḳ ṣanma maẓnūn

---

12 M mülk-i : CDE mülk ü

[*] : A Reʾisüʾl-Küttāb Rāşid Efendiniñ Maḫdūmu Ḥasan ᶜİffet Begiñ Velādetlerine Söylenen Tārīḫdir , B ᶜİffet Bege Velādet Tārīḫidir , C Reʾis Rāşid Efendiniñ Maḫdūmu Hasan ᶜİffet Begiñ Velādetlerine Söylenen Tārīḫdir

5 ide : C ider // 6 : MB 0

9.Ki ya^c^nī beslemek bir māhtābı
Degildir ḫıṭṭa-i gerdūna bīrūn

10.Bu efkār-ıla olmuşken taḥayyür
Göründü ḳalbe bir ḥāl-i dīgergūn

11.Ṣanırsın zīr ü bālā oldu pür-nūr
Gül ü sūsenle ṭoldu deşt ü hāmūn

12.Su^ʾ^āl itdim bu şevḳiñ bā^c^iṡinden
İrişdi bir ṣadā ber-vefḳ-ı ḳānūn

13.Ki itdi feyż-i nīsān-ıla iẓhār
Muḥīṭ-i ma^c^rifet bir dürr-i meknūn

14.Olup bir ṭıfl-ı nev-ṭāli^c^le ḫurrem
Cihāna ḳıldı çün ḫūrşīd şeb-ḫūn

15.Cenāb-ı Ḥażret-i Rāşid Efendi
Ki andan ḫalḳ rāżī baḫt memnūn

16.Re^ʾ^isü^ʾ^d-devle ferd-i bī-müdānī
Ki dürd-i fikridir ṣāf-ı Felāṭūn

17.Riyāż-ı kişver-i endīşesinde
Muḫalled bendesidir İbni Ḫaldūn

18.Yanında ḥall ü ^c^ıḳd-ı naẓm-ı devlet
Hemān bir cünbüş-i ebrūya merhūn

19.Küşāyiş rāygāndır meclisinde
Faḳat gül-ġoncadır var ise dil-ḫūn

20.Meserretlerle ṣıḥḥat ^c^āfiyetle
Hemīşe devletinde dā^ʾ^im olsun

21.Dedi Ġālib bu mıṣra^c^ birle tārīḫ
Ḥasan ^c^İffet Beg ola ^c^ömrüñ efzūn

---

9 M ḫayṭa : AE ḫıṭṭa // 10 M bir : ADE bu // 12 M şarḳıñ : ABCDE şevḳiñ // 16 M nūr : ACDE dürd

39

(M-II.130,A.248b,B.107b,C.41a,D.145b,E.152a)

.---/.---/.--

YEÑİ ḲAPU DERGĀH-I ŞERĪFİ AŞÇI BAŞISI BULUNAN ŞERĪF AḤMED DEDENİÑ MAḪDŪMU MUḤAMMED ḲUDRETUʾLLĀH EFENDİNİÑ VELĀDETLERİNE TĀRĪḪDİR [*]

1.Şerīf Aḥmed Dede merd-i ṭarīḳat
Yüzünden ṭoġdu bir mihr-i münevver

2.Çerāġ-ı ḫānedān-ı āl-i Yaʿḳūb
Riyāż-ı Mevlevīde ġonca-i ter

3.ʿAceb maʿṣūm-ı pāk-i nesl-i ṭāhir
Kerāmet baḥrına zībende gevher

4.Nişāndır şübhe yoḳ ṣāḥib-zamāndan
Bu Ḳudret oldu zīrā günden aẓher

5.İder çok münkiri iḳrāra daʿvet
Hemān olsun bu ʿālemde muʿammer

6.Niçe ās̱ār olur andan hüveydā
Muʿīnidir anuñ Şeppīr ü Şepper

7.Dedim tārīḫ-i mīlādını Ġālib
Muḥammed Ḳudretuʾllāh luṭf-ı Ḥaydar

---

[*] : M + Ancaḳ Tārīḫ-i Mezkūruñ Ebyātından Bir Beytiñ Maʿnā-yı Mażmūnu Pōst-nişīn-i İrşād Olmalarına İşāret Buyurmuşlardır.Kemāl-i Kerāmātlarından Olduġuna Şübhe Yoḳdur.Beşinci Beyte Naẓar Oluna.Hem Ṭūl-ı ʿÖmr İle Muʿammer Olmalarına Delālet ve Hem Pōst-nişīn-i Rāh-ı İrşād Olmalarına İşāretdir.Ḳaddeseʾllāhu Sırrehuʾl-ʿAzīz , A Yeñi Ḳapu Mevlevī-ḫānesi Aşçıbaşısı Şerīf Aḥmed Dedeniñ Maḫdūmu Ḳudretuʾllāh Efendiye Tārīḫdir , B Yeñi Ḳapu Dergāh-ı Şerīfi Aşçı Başısı Bulunan Şerīf Aḥmed Dedeniñ Maḫdūmu Muḥammed Ḳudretuʾllāh Efendi Velādetlerine Söyledikleri Tārīḫdir ki Beytlerden Biri Maʿnā-yı Mażmūnu Pōst-nişīn-i İrşād Olmalarına İşāretdir.Kemāl-i Kerāmātlarından Olduġuna Şübhe Yoḳdur ki Beşinci Beyte Naẓar Oluna ve Hem Ṭūl-ʿÖmr Olmalarına İşāretdir , C Yeñi Ḳapu Mevlevī-ḫānesi Aşçıbaşısı Şerīf Aḥmed Dede Efendiniñ Maḫdūm-ı Kirāmları Ḳudretuʾllāh Efendiniñ Tārīḫ-i Velādetleridir DE Tārīḫ-i Velādet-i Ḳudretuʾllāh Dede

6 Şeppīr ü Şepper : ABCDE Şebbīr ü Şebber

40
(M-II.130,A.249a,B.108a,C.41b,D.145b,E.152a)
--./-.-./.--./-.-

ṬARĪḲAT-I ʿALİYYE-İ MEVLEVİYYEDEN ḤÜSEYN EFENDİ NĀM ẒĀTIÑ MAḪDŪMU VELĀDETİNE TĀRĪḪDİR [*]

1.Mesned-nişīn-i maṭbaḫ-ı Monlā-yı Rūm olan
Yaʿnī Ḥüseyn Efendi o pür-ḳadr ü iʿtibār

2.Olmuş meger ki kendi küçük zāde-i Nesīb
İtse revādır öyle saʿādetle iftiḫār

3.Anı o ẕāt çün nefes evlādı eylemiş
Buldu bu gūne ḫıdmet-i vālāya iḳtidār

4.Bir naḫl-i geldi ʿālem-i dünyāya lā-cerem
Ḳıldı Nesīb Yūsuf ile evvelde nāmdār

5.Olsun o ṭıfl ʿömr-i ʿazīz ile kām-yāb
Ḳıldı nigāh-ı himmeti pīr-i kerem-şiʿār

6.Her kim bu ḫānedāna düşer ser-bülend olur
Nāz eylese sipihre anuñ bendesi ne var

7.Tārīḫ dedi Esʿad-ı Ġālib bu mıṣraʿı
Sırrı Nesībiñ ola bu Yūsufdan āşikār

41
(M-II.131,A.249b,B.108a,C.26a,E.152b)
.---/.---/.--

ḪUMBARA-ḪĀNE DERŪNUNDA MÜCEDDEDEN İNŞĀ BUYURULAN HENDESE-ḪĀNENİÑ TĀRĪḪİDİR [**]

1.Cenāb-ı Ḫān Selīm-i maʿdeletkār
Ki oldur merkez-i pergār-ı dünyā

2.İdip taḳdim-i ıṣlāḥ-ı meṣāliḥ
Cihānı ḳıldı maʿmūrüʾz-zevāyā

---

[*] : A Müşārün İleyhiñ Dīger Oġlu Yūsuf Efendiniñ Velādet Tārīḫi , B Ṭarīḳ-ı Mevleviyyeden Ḥüseyn Efendi Nām Ẕātıñ Maḫdūmu Tārīḫi , E Tārīḫ-i Velādet-i Yūsuf Dede

3 bu : D o

[**]: AE Tārīḫ-i Mühendis-ḫāne , B Ḫumbara-ḫāne Derūnunda Müceddeden İnşā Olunan Hendese-ḫāneye Tārīḫdir , C Tārīḫ-i Hendese-ḫāne-i Cedīd Der-Nezd-i Ḳışla-i Ḫumbaracıyān

3.Geçip tedḳīḳ-i Öḳlidisi re'yi
Ḥikemde oldu Eflāṭūndan a'lā

4.Sezādır olsa pāy-endāz-ı rāhı
Ḳumāş-ı aṭlas-ı gerdūn-ı ḫaḍrā

5.Mühimmāt-ı umūr-ı cengi yek-ser
Aristo gibi tedbīr itdi ḥaḳḳā

6.İdip ez-cümle iḥyā fenn-i ḥarbi
Mühendis-ḫāne bünyād itdi ḥālā

7.O ṣūretde muṣanna' kim görenler
Olur ḥayretle çün naḳş-ı heyūlā

8.Ḳılıp te'sīs-i eşkāl-ı mahāret
Bināsı oldu ḳısṭās-ı temāşā

9.Bu mıṣra' geldi bir tārīḫ Ġālib
Mühendis-ḫāne-i nev-resm-i vālā

42

(M-II.131,A.250a,B.108b,C.42a,D.146a,E.153a)

..--/.-.-/..-

NĀŞİD İBRĀHİM BEG MÜCEDDEDEN BİNĀ EYLEDİKLERİ ḲONAĠA SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Bermekiyyü'l-ḫıṣāl Nāşid Beg
Kim odur ced-be-ced kerīmü'n-nās

2.İḳtizā-yı 'ulüvv-i ṭab'ından
Yapdı bu beyti āsumān-cinās

3.Ṣanki bu ḫāneye bu kāşāne
Ceyb-i cānānda dürc-i pür-elmas

4.Şāh beyt-i ḳaṣīde-i vaḥdet
Kesret-āmīz u şā'irāne libās

5.Ma'rifet-ḫāne-i felek-ferheng
Ḳalb-i 'ārif-veş ülfet-istīnās

---

[*] : AC Nāşid Begiñ Ḫānesi İnşādına Tārīḫ(A + dir) , B Nāşid İbrāhim Beg Müceddeden Binā Eyledigi Ḳonaġa Tārīḫdir , E Tārīḫ Berāy-ı Ḫāne-i Nāşid İbrāhim Beg

6.Münderic anda mağz-ı fażl u hüner
Beyt-i maᶜmūrdur sarāy-ı ḥavāṣ

7.Ehl-i maᶜnī derūnudur gūyā
Kim anuñ vüsᶜatı bīrūn-ı ḳıyās

8.Hem-çü ṣandūḳ-ı sāᶜa pāk edevāt
Biᵓṭ-ṭabiᶜ ferş u ṣadrı ḳadr-şinās

9.Ḳaṣr-ı vālā-yı Ḫuld-ı ᶜirfāndır
Aña beñzer mi çarḫ-ı köhne-ḫarās

10.Lāne-i ṭāᵓir-i hümā-yı himem
Maṭlaᶜ-ı ṣubḥ-ı ṣādıḳ-ı enfās

11.Ṣāḥibi her nefes çü ṣubḥ-ı ṭarab
Ola ḫandān idip Ḫudāya sipās

12.Ġālib inşādına dedim tārīḫ
Encümengāh-ı feyż-i pāk-esās

43

(M-II.132,A.251b,B.108b,C.42a,D.146b,E.153a)

-.--/-.--/-.--/-.-

MEVĀLĪDEN ŞEMSEᵓD-DĪN EFENDİNİÑ MEKKE-İ MÜKERREME PĀYESİ İÇİN SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Aferīn ey kevkeb-i iḳbāl ey baḫt-ı cüvān
Maṭlaᶜıñdan eylediñ envār-ı luṭfuñ rāygān

2.Neyyir-i burc-ı saᶜādetden idip işrāḳ-ı nūr
Oldu ḥaḳḳā ᶜāleme mihr-i kerem pertev-feşān

3.Yaᶜnī Şemseᵓd-dīn Efendi nāᵓil-i tevfīḳ olup
Pāye-i Mekkeyle oldu kāmkār u kām-rān

4.Öyle bir faṣl-ı bahār-ı mekremetdir ẕātı kim
Būy-ı ḫulḳundan muᶜaṭṭardır dimāġ-ı gülsitān

---

7 kim anuñ : A yaᶜnī kim // 9 ḫuld : AE bülend

[*] : B (- söylenen) , C Şemseᵓd-dīn Efendiye Mekke Pāyesi Virildikde Söylenen Tārīḫ-i Vālāsıdır , D Tārīḫ-i Pāye-i Şemseᵓd-dīn Efendi
4 M fażl : AE faṣl

5.Öyle bir ḫūrşīd-i himmetdir ki ḳalb-i enveri
Tābiş-i işrāḳını almaz feżā-yı āsumān

6.Ẓāhir oldu kendüye arż-ı muḳaddesden bu feyż
Eylese cāʾiz kerāmet gösterip ṭayy-ı zamān

7.Manṣıb-ı Şām içre dāʾirken mis̱āl-i māhtāb
Ṣubḥ-ı devlet-veş ẓuhūr itdi bu fażl-ı Müsteʿān

8.Dem-be-dem olsun İlāhī vāṣıl-ı evc-i ʿalā
Aḫter-i ḳadri ḥażīżinden emīn olup emān

9.Bir mübeşşir geldi Ġālib söyledi tārīḫini
Pāye-i Kaʿbeyle Şemseʾd-dīn Efendi buldu şān

44

(M-II.132,A.252a,B.109a,C.42b,D.147a,E.153b)

-.--/-.--/-.--/-.-

ŞEMSEʾD-DĪN EFENDİ BİLĀD-I ERBAʿADAN ŞĀM MONLĀSI OLDUḲDA SÖYLENEN TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḥażret-i Şemsī Efendi kim odur āfāḳda
Maṭlaʿ-ı mihr-i feżāʾil mehbiṭ-i nūr-ı felāḥ

2.Şarḳdan tā ġarba dek ol āfitāb-ı ʿiffetiñ
Var ise gelsin naẓīri işte ḥayye ʿaleʾṣ-ṣalāḥ

3.Pertev-i reʾy-i münīriyle ṣafā-yı sīnesi
Hem viṣāḥuʾṣ-ṣadrdır iḳbāle hem ṣadruʾl-viṣāḥ

4.Nūr-ı maʿnā oldu çün rūşen sevād-ı ḥarfden
Şāmdan itse ʿaceb mi ṣubḥ-ı devlet iftitāḥ

5.Rābiʿayla çıḳdığı tārīḫini Ġālib dedim
Vādī-i Şām oldu Şemseʾd-dīn Efendiden ṣabāḥ

---

[*] : Müşārün İleyhe Şām Mevliyyeti Virildigine Tārīḫdir , B Şemseʾd-dīn Efendi Bilād-ı Erbaʿadan Şām Monlāsı Olduḳda Tārīḫdir , C Şemseʾd-dīn Efendiye Şām-ı Şerīf Mevliyyetine Tārīḫdir

3 M ṣadr-ı viṣāḥ : ACDE ṣadruʾl-viṣāḥ

45
(M-II.132,A.252a,B.109a,C.43a,D.147a,E.153b)
-.--/-.--/-.--/-.-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I ŞEYḪ S̲ĀḲIB EFENDİ [*]

1.Şeyḫ S̲āḳıb Muṣṭafā Ḥażretleri ol pīr-i pāk
Rāh-ı Mevlānāda Şems-i ẕātıñ olmuş pertevi

2.Ḥażret-i Sulṭān Erġūn dergehin ābād idip
Eyledi çil sāldan efzūn ders-i Mes̲nevī

3.Ẕeyl idip Eflākī-i ṣāḥib-menāḳıb Tuḥfesin
Ḳıldı ervāḥ-ı selefden niçe naḳl-i maᶜnevī

4.Eyledi gūyā ki taṣḥīḥ-i ḳavānīn-i ṭarīḳ
Ḳıṣṣa żımnında olup ādāb-ı faḳrı muḥtevī

5.Fażl u ᶜirfān u kemālātı ᶜayān-ender-ᶜayān
Ḳavli bürhān nisbet-i keşf ü kerāmātı ḳavī

6.Bāġ-ı inşāsında berg-i ḫuşḳu maġz-ı Nergisī
Maḫzen-i naẓmında bir derbānı ṭabᶜ-ı Gencevī

7.Menbaᶜ-ı esrār-ı Mevlānādır ol ẕāt-ı güzīn
Ḥaḳ bu kim eslāfıñ olmuşdu tamāmen pey-revi

8.Mātemin gūş eyleyip Ġālib gürūh-ı ᶜāşıḳān
Dediler tārīḫ-i fevtin hā-yı ḫatm-i Mevlevī

46
(M-II.133,A.252b,B.109a,C.43a,D.147b,E.154a)
..--/..--/..--/..-

ḪĀLİṢ AḤMED DEDE ḤAŻRETLERİNİÑ DĀR-I CEMĀLE TEŞRĪFLERİNE TĀRĪḪDİR [**]

1.Ḫāliṣ Aḥmed Dede ol kāmil-i S̲āḳıb-zāde
Ḳıldı bu mesnedi çil sāldan efzūn meᵓmen

---

[*] : A Tārīḫ-i Vefāt-ı Şeyḫ S̲āḳıb Efendi , B Ḥażret-i Ḳutbuᵓl-ᶜĀrifīn Ġavṣuᵓl-Vāṣılīn Şeyḫ S̲aḳıb Efendiniñ Dār-ı Cemāle Teşrīflerine Tārīḫdir , C Tārīḫ-i Fevt-i Ḥażret-i Şeyḫ S̲āḳıb Efendi D Tārīḫ-i Vefāt-ı S̲āḳıb Dede Efendi , E Tārīḫ-i Vefāt-ı Şeyḫ S̲āḳıb Muṣṭafā Efendi

4 M faḳr : ACDE faḳrı
[**] : ADE Tārīḫ-i Vefāt-ı Ḫāliṣ Aḥmed Dede , C Der-Tārīḫ-i Ḫāliṣ Dede Efendi , B (M + Buyrulan)

2.Pūte-i ᶜaşḳda ḳāl eyledi cism-i ṣāfın
Pederinden olup iksīr-i naẓar tāb-efgen

3.Şāh-ı nev-sikke-i iḳlīm-i maḥabbet oldu
Mes̱nevī nūru idip naḳş-ı revānıñ rūşen

4.Nuḳre-i ḳalbi ᶜalāyıḳla degildi maġşūş
Kān-ı iḥsān-ıdı ᶜirfān-ıdı maᶜden maᶜden

5.Kīmyā gibi ᶜadīm idi cihānda mis̱li
Yaᶜnī hem fāżıl u hem şāᶜir-i sencīde-süḫan

6.Sürḫ-ı rūyu miḥek-i tecrübe-i mevt oldu
Tam miᶜyār idi pür-ḳadr idi hem nādire-fen

7.Şeş cihetden gelir āvāz-ı teᵓessüf Ġālib
Naḳd-ı ḫāliṣ gibi Aḥmed Dede çıḳdı elden

47

(M-II.133,A.253a,B.109b,C.43b,D.147b,E.154a)

.---/.---/.---/.---

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I ŞEYḪ EBŪ BEKR ÇELEBİ EFENDİ [*]

1.Kerāmet menbaᶜı Monlā-yı Rūmuñ nesl-i pākinden
Cenāb-ı Şeyḫ Eᵓs-Seyyid Ebū Bekr ol şeh-i maᶜnā

2.Olup çil sāl zīb-i mesned-i ecdād-ı ẕī-şānı
Zihī ḫayruᵓl-ḫalef kim eyledi erkānını icrā

3.Kerāmātıyla taḳvāsıyla ẕātıyla zamānıyla
ᶜUlūm-ı ẓāhir u bāṭında bulmuşdu yed-i ṭūlā

4.Müberhendir ki ġavs̱-ı aᶜẓam-ı devrān idi zīrā
Niçe ehl-i velāyet ḫāk-i pāyın ḳıldılar meᵓvā

---

6 idi : AE ile // hem : CDE ol

[*] = D : AE Tārīḫ-i Vefāt-ı Şeyḫ Ebū Bekr (A + Çelebi) Efendi Ḳuddise Sırrehū , B Bekr Efendi Ḥażretleriniñ Dār-ı Cemāle Teşrīflerine Tārīḫdir , C Tārīḫ-i Vefāt-ı Ebū Bekr Çelebi

5.Diyār-ı Ḳonyanıñ ḥırz-ı emānıydı o server kim
İdince naḳl-i ᶜUḳbā kopdu ol dem Ṭāmmetü'l-Kübrā

6.Esāsıdır cihānıñ ḫānedān-ı evliyā el-ḥaḳ
Ḫuṣūṣā nesl-i Mevlānādır ol tavṣīfde evlā

7.Ḫudā her demde müzdād ide nesl-i pāk-i Monlāyı
Felek durdukça dursun ol gürūh-ı pāk ü müsteṣnā

8.O şahıñ böyle yazdım riḥleti tārīḫini Ġālib
Ebū Bekr İbni Monlā itdi ᶜazm-i ᶜālem-i aᶜlā

48
(M-II.134,A.235b,B.109b,C.43b,D.148a,E.154b)
-.--/-.--/-.-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I ŞEYḪ ᶜĀRİF EFENDİ İBNİ EBŪ BEKR EFENDİ [*]

1.Faḫr-ı eṣnāf-ı ṣanādīd-i fuḥūm
Ḫānedān-ı Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

2.Evliyānıñ cümle oldur serveri
Başḳadır ḳurb-ı İlāhīde yeri

3.Ṣemme vechu'llāhla bürhān-ı yaḳīn
Kaᶜbe-i kūyu maṭāf-ı ᶜārifīn

4.Himmet ol dergāhdan maḳṣūmdur
ᶜİzz ü şānı ᶜāleme maᶜlūmdur

5.Ḥāliyā mesned-nişīn-i kāmkār
Şeyḫ Ebū Bekr ol ᶜazīz-i nāmdār

6.Sālikān-ı rāh-ı Ḥaḳḳa reh-nümā
Ḳuṭb-ı ᶜālem merkez-i mecd ü ᶜalā

7.Āsumān-ı rifᶜatında ber-ḳarār
Olmuş-ıdı bir meh-i ᶜālī-tebār

---

5 ol dem : ACDE gūyā // 8 M yazdı : ACDE yazdım

[*] = E : A Tārīḫ-i Vefāt-ı Şeyḫ ᶜĀrif Efendi İbni Bekr Efendi , B Dīger Tārīḫdir Veled-i Ebū Bekr Efendi , C ᶜĀrif Efendiye Tārīḫdir , D Tārīḫ-i Vefāt-ı ᶜĀrif Efendi İbni Bū Bekr Çelebi
3 vechu'llāhla : D vechu'llāha // 5 : B O / M o : D ol // 6 ᶜalā : D ᶜulā

8.Merd-i ṣāḥib-ḥāl ᶜārif nām idi
Ḳadr ü ṣānı ṣöhre-i eyyām idi

9.Ey ḫōşā necl-i şerīf ᶜālī peder
Ṣanki ṣubḥ-ı nūr u mihr-i tābver

10.Līk ᶜādetdir sipihr-i bī-direng
Her gün eyler bir gülü efsürde-reng

11.Böyledir her dem medār-ı gerdişi
Dāʾimā efsūn u ḥayretdir işi

12.Düşdü ḫāke āḫir ol ẕāt-ı güzīn
Hem-çünān ki sāye-i ᶜArş-ı berīn

13.Ṣubḥa irdi şemᶜ-i ömr-i devleti
Maḥv-ı nūr oldu vücūd-ı ᶜizzeti

14.Vālid-i pākine Rabb-ı Züʾl-Celāl
Bir daḫı göstermeye böyle melāl

15.Cāy-ı gül her çend kim gülzārdır
Bülbülānıñ kārı āh u zārdır

16.Bendesi Esᶜad taḫayyül eyledim
Nuṭḳ-ı Monlādan tefeʾʾül eyledim

17.Mes̱nevīden geldi bu beyt-i şerīf
Noḳṭa ṣığmaz tam tārīḫ-i laṭīf

18.گفت ایزد هم رقود زین مرام
حال عارف این بود بیدار هم

49
(M-II.134,A.253b,B.110a,C.44a,D.148b,E.154b)
.-.-/..--/.-.-/..-

ŞEYḪ ḤÜSEYN EFENDİ ḲUDDİSE SIRRÊHŪ ḤAŻRETLERİNİÑ
İNTİḲĀLLERİNE TĀRĪḪDİR [*]

1.Cenāb-ı Şeyḫ Ḥüseyn aşçıbaşı-ı dergāh
Ki eylemişdi niçe sāl ḫidmet-i merdān

---

9 necl : ABCE naḫl / M nūr-ı mihri : ACDE nūr u mihr-i // 17 noḳṭa : ABE lafẓa

[*] : AC Ḳonya Aşçıbaşısı Olup Baᶜde Ġalaṭa Mevlevī-ḫānesi Şeyḫi Olan Ḥüseyn (A +Dede) Efendiniñ (A + Vefātı) Tārīḫidir , B Şeyḫ Ḥüseyn Efendi Dār-ı Cemāle İntiḳāllerine Tārīḫdir , D Tārīḫ-i Vefāt-ı Şeyḫ Ḥüseyn Dede , E Tārīḫ-i Vefāt-ı Aşçıbaşı Ḥüseyn Dede

2.İdip ᶜayān semāᶜ u ṣafāyı ᶜuşşāḳa
İderdi ṭavr-ı laṭīfi cihānı ser-gerdān

3.Bu ḫānḳāhda şeyḫ oldu āḫir ᶜömründe
Ḳalenderāne evādim geçirdi ol sulṭān

4.Egerçi vāḳıf-ı esrār pīr-i fānī idi
İrişdi gūşuna hem külli men ᶜaleyhā fān

5.Füyūż-ı mülhem-i ġayb ile geldi bir tārīḫ
Ḥüseyn Efendiye enseb Behiştde cevlān

50
(M-II.135,A.254b,B.110a,C.44b,D.148b,E.155a)
-.--/-.--/-.--/-.-

TARĪḲAT-I ḤALVETİYYEDEN PĪR-İ FĀNĪ MOREVĪ ŞEYḪ MUḤAMMED EFENDİNİÑ FEVTİNE TĀRĪḪDİR [*]

1.Morevī Eᵓş-Şeyḫ Muḥammed Ḥażreti kim niçe sāl
Eylemişdi āsitān-ı Pīrde ikrām-ı żayf

2.Öyle meᵓlūf olmış-ıdı çille-i merdāneye
Kim egilmişdi ten-i pür-cevheri mānend-i seyf

3.Ḫāṣ idi feyż-i küşāyiş ṣīve-i eṭvārına
Gül gülistān idi bezm-i vaṣlı çün eyyām-ı ṣayf

4.Neşᵓe-i tevḥīde gūyā dürc-i pür-envār idi
Maḥremān-ı ülfetiñ eylerdi hep pür-şevḳ-i keyf

5.Gevher-i eşk-ile Ġālib yazdılar tārīḫini
Şeyḫ Muḥammed çekdi cismin çilleye medfende ḥayf

---

[*] : AC Nūreᵓd-dīn Çerāġī Āsitānesi Şeyḫi Morevī Şeyḫ Muḥammed Efendiniñ Vefātlarına Tārīḫdir (C Vefāt-ı Tārīḫidir) , B Tarīḳat-ı Ḥalvetiyyeden Pīr-i Fānī Morevī Şeyḫ Muḥammed Efendi İntiḳāl-i Dār-ı Cemāle Tārīḫdir , D Tārīḫ-i Vefāt-ı Şeyḫ Muḥammedüᵓl-Ḥalvetī , E Tārīḫ-i Vefāt-ı Morevī Şeyḫ Muḥammed Efendi

1 M niçesi : ABCDE niçe sāl

51
(M-II.135,A.249a,B.110a,C.44b,D.149a)
--./-.-./.--./-.-

ṬARĪḲAT-I ḲĀDİRİYYEDEN PĪR-İ FĀNĪ GÜMÜŞ DEDENİÑ FEVTİNE TĀRĪḪDİR [*]

1.Pīr-i ṭarīḳ-i faḳr u fenā şeyḫ-i Ḳādirī
Ol kim cihān Gümüş Dede bilmişdi ẕātını

2.Bir merd-i ṣāf-meşreb-i kāmil-ᶜayār idi
Maḥv eylemiş sebīke-i vaḥdet ṣıfātını

3.Virdi fenāya sikke vü tāc u ridāyı hep
Kesdi bu dār-ı ḍarba olan iltifātını

4.Uçdu ᶜuḳāb-ı himmeti şems-i ḥaḳīḳata
Kīmyā-yı ᶜaşḳa virdi sipihriñ s̱ebātını

5.Tārīḫ-i riḥletini mevālid oḳur ᶜayān
Ḳāl eyledi Gümüş Dede naḳd-ı ḥayātını

52
(M-II.135,A.255a,B.110a,C.45a,D.149a,E.155b)
-.--/-.--/-.--/-.-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I İSKENDER DEDE [**]

1.Seyyid İskender Dede ol ṭıfl-ı ṣāḥib-sırr-ı Pīr
Naḫl-ı pāk-i Şeyḫ Eˀs-seyyid ᶜAliyy-i Mevlevī

2.Ṭıfl-ı nev-zād idi gerçi ḫurd idi enẓārda
Maẓhar-ı tevḥīd idi mānend-i beyt-i Mes̱nevī

3.İtmeyip bu tekyegāh-ı ᶜālem-i kevne naẓar
Ẓāhir oldu kendide şevḳ-ı liḳā-yı Uḫrevī

4.Ṭıfl-ı endek-sāl iken sırr-ı kemāl idip ẓuhūr
ᶜĀḳıbet bu tekye-i vālāda oldu münzevī

[*] : ACD Tārīḫ-i Vefāt-ı Gümüş Dede , B Ṭarīḳat-ı Ḳādiriyyeden Pīr-i Fānī Gümüş Dedeniñ Fevtine Tārīḫdir
4 s̱ebātını : C ṣıfātını // 5 ᶜayān : A tamām

[**]= ACDE :MB Yeñi Kapu Dergāh-ı Şerīfi Şeyḫi Seyyid Ali (B + Dede) Efendi(B + miziñ) Maḫdūmu Fevtine Tārīḫdir

5.Vāṣıl-ı ḳurb olıcak Ġālib dedi tārīḫini
Buldu İskender Dede budur ḥayāt-ı maʿnevī

54

(M-II.135,A.254b,B.110a,C.45a,D.148b,E.155a)

-.--/-.--/-.--/-.-

ṬARĪḲAT-I NAḲŞİYYEDEN ŞEYḪ ʿĪSĀ EFENDİNİÑ VEFĀTINA TĀRĪḪDİR [*]

1.Ḫʷācegān-ı Naḳşbend içre bu ʿālī-himmeti
Maẓhar-ı esrārı itmişdi Bahāʾeʾd-dīn Şāh

2.Ḥaḳ bu kim ʿayn-ı Kitāb u Sünnet idi mesleki
Nisbet-i bālā-yı pīrānında yoḳdur iştibāh

3.İtdi bu mesnedde çoḳ eyyām irşād-ı enām
Şeyḫ ʿAbduʾllāh Efendiden görüp ādāb-ı rāh

4.Hūş der-demle iderken dem-be-dem ḥıfẓ-ı nefes
Bāz-kerd olduḳda oldu merciʿi ḳurb-ı İlāh

5.Ḫalvet-i ḫāṣ eyleyip bu encümende nā-gehān
Bāb-ı Ḫuld-ı maʿnevīyi ḳıldı Rıżvān-veş penāh

6.Rābıtayla girsin ʿāşıḳlar deyü dergāhına
Āsitān-ı şeyḫi itmişdir edeble cilvegāh

7.Medd-i āh-ıla sebaḳ-ḫʷānān ders-i ṣoḥbeti
Dediler tārīḫ-i fevtin Ḫʷāce ʿĪsā gitdi āh

54

(M-II.136,A.255b,B.110b,C.45b,D.149b,E.155b)

-.--/-.--/-.-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I ẔİKRĪ DEDE [**]

1.Pīr-i fānī-i cihān Ẕikrī Dede
Ṣoḥbet itmiş niçe ehluʾllāh-ıla

---

[*] = A : MB Ḫʷācegān-ı Naḳşbendiyyeden Eyyūbī Şeyḫ ʿĪsā Efendiniñ Fevtine Tārīḫdir , C Ṭarīḳ-i Naḳşbendiyyeden Ḫʷāce ʿĪsā Efendiniñ Vefātı Tārīḫidir , D Tārīḫ-i Vefāt-ı Ḫʷāce ʿĪsā Naḳşbend , E Tārīḫ-i Vefāt-ı Şeyḫ ʿĪsā Efendi Ḳuddise Sırrehū

3 M ādāb u : ABCDE ādāb-ı

[**] = ACD : MB Ẕikrī Dede Nām Bir ʿĀrif u Āgāhıñ(B ʿĀrifiñ) Fevti Tārīḫidir(B Fevtine Tārīḫdir), E Tārīḫ-i Vefāt-ı Ẕikrī Baba

2.Almış-ıdı neş'e-i ᶜirfān-ı Ḥaḳ
Cemᶜ olup çoḳ ᶜārif-i āgāh-ıla

3.Ḫāk-i pāyında Faṣīḥiñ defn olup
Oldu hem-sāye o ᶜālī-cāh-ıla

4.Fevtiniñ Ġālib dedim tārīḫini
Göçdü **Yā Hū** Ẕikrī ismu'llāh-ıla

55

(M-II.136,A.255b,B.110b,C.45b,149b,E.155b)

--./-.-./.--./-.-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I ḤĀCI ᶜÖMER BABA [*]

1.Ḥācı ᶜÖmer Baba ki bu gülşende niçe sāl
Olmuşdu feyż-i Pīr-ile hem-ḥālet-i ṣabā

2.İḥyā idip yarımca babayı tamām ᶜÖmer
Rāh-ı rıżāda bir nefesi itmedi hebā

3.Geçdi şeb-i Berātda ṣıdḳ u ṣafā-y-ıla
Āl-i Muḥammed ᶜaşḳına dā'im geyip ᶜabā

4.Lā-büdd gelir bu mıṣraᶜ-ı tārīḫ fevtine
Ḳıldı diyār-ı cāna seyāḥat ᶜÖmer Baba

56

(M-II.136,A.256a,B.110b,C.45b,D.149b,E.156a)

..--/.-.-/..-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I ᶜABDU'R-RAḤMĀN BEG [**]

1.ᶜAbd-ı Raḥmān Beg ol melek-ḫaṣlet
Rūḥunuñ ola āşiyānı Behişt

---

2 almış-ıdı : E itmiş-idi

[*] = AE : MB Ḥācı ᶜÖmer Baba Nām Bir Muḥibb-i Āl-i ᶜAbānıñ Fevti Tārīḫidir , C Tārīḫ-i Fevt-i ᶜÖmer Baba , D Tārīḫ-i Vefāt-ı ᶜÖmer Baba

3 geçdi : C göçdü

[**]=AE: M Rātib Paşa-zāde ᶜAbdu'r-raḥmān Begiñ Vefātına Tārīḫdir ki Beyān Şüd , B Rātib Paşa-zāde ᶜAbdu'r-raḥmān Begiñ Fevtine Denen Tārīḫdir , C ᶜAbdu'r-raḥmān Begiñ Vefātına Tārīḫ , D Tārīḫ-i Vefāt

2.İbni Rātib vezīr-i Āṣaf-cāh
Her birinin ola mekānı Behişt

3.Sābıḳan şehr emāniyetle be-kām
Şimdi me'vā-yı pür-emānı Behişt

4.Dānesi çekdi bu diyāra anı
Ḳabrının ola çevre yanı Behişt

5.Ḳurb-ı şāhīde kām-rān idi ḥayf
Ẕātının ola kām-rānı Behişt

6.Öyle bir mīr idi ki ādem-i ḫāṣ
Hem lisānı ve hem cenānı Behişt

7.Çıḳdı bir mıṣraᶜ-ıla tārīḫi
Ola yā Rab maḳām-ı cānı Behişt

57
(M-II.137,A.256b,B.110b,C.46a,D.150a,E.156a)
.---/.---/.--

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I MUṢĀḤİB SEYYİD AḤMED AĠA [*]

1.Muṣāḥib Seyyid Aḥmed ol hünermend
Ki olmuşdu bu devre Pīr-i Fārāb

2.Dirīġā eyleyip āheng-i riḥlet
Ṣadā-yı irciᶜīden oldu bī-tāb

3.Ḳarār itdi maḳām-ı Mevlevīde
Ola āyīn-i raḥmetden ṣafā-yāb

4.Olur tārīḫ-i sāl-i fevti Ġālib
Muṣāḥib oldu ḫāmūşāna aḥbāb

---

2 : E O // 6 : E O

[*] = AE: MB Muṣāḥib-i Ḥażret-i Cihāndārīden Varda Ḳosda Aḥmed Aġa Nām Muḥibbin Fevti Tārīḫidir(B Fevtine Tārīḫdir) , C Vefāt-ı Tārīḫ-i Muṣāḥib Aḥmed Efendi , D Tārīḫ-i Vefāt-ı Muṣāḥib Aḥmed Dede

58
(M-II.137,A.256a,B.111a,C.46a,D.150a,E.156a)
--./-.-./.--./-.-

Ḫ^{w}ĀCEGĀN-I DĪVĀN-I HÜMĀYŪNDAN SULṬĀN SELĪM VAḲFI KĀTİBİ MUṢṬAFĀ EFENDİNİÑ FEVTİ TĀRĪḪİDİR [*]

1.Sulṭān Selīm kātibi ser-tāc-ı ḫ^{w}ācegān
Sarıḳçıbaşı sābıḳ o ṣaḥibfünūn-cāh

2.Dergāh-ı evliyāyı maḳām itdi cismine
Memnūn-ı ḳurb-ı vaṣlı ide rūḥunu ala

3.Tārīḫ-i sāl-i fevtidir ol merd-kāmlık
Ḥaḳ Muṣṭafā Efendiye Ḫuldu ide penāh

59
(M-II.137,A.256b,B.111a,C.46b,D.150a,E.156a)
..--/.-.-/..-

YEÑİ ḲAPU DERGĀH-I ŞERĪFİ PŌST-NİŞĪNİ ŞEYḪ SEYYİD ᶜALĪ EFENDİNİÑ LİḤYESİ TĀRĪḪİDİR [**]

1.Sākin-i Ḫānḳāh-ı Bāb-ı Cedīd
Mevlevī Şeyḫ ᶜAliyy-i dil-āgāh

2.Yaᶜnī Bu Bekr Efendiniñ veledi
Vāriṡ-i sırrı aña pey-rev-i rāh

3.İtdi iṡbāt ḫaṭṭ-ıla nesebin
Şecere oldu ṣanki ḫaṭṭ-ı siyāh

4.Nev-cüvānmerd pīr-meşrebdir
Pīrdendir aña bu luṭf-ı nigāh

---

[*] : AE Tārīḫ-i Vefāt-ı Kātib-i Sulṭān Selīm , B Ḫ^{w}ācegān-ı Dīvān-ı Hümāyūndan Sulṭān Selīm Vaḳfı Kātibi Muṣṭafā Efendi Fevtine Tārīḫ , C Tārīḫ-i Vefāt-ı Kātib-i Sulṭān Selīm Muṣṭafā Efendi D Tārīḫ-i Vefāt

[**]= MB (B ᶜAlī Efendi) , AC Yeñi Kapu Şeyḫi Şeyḫ ᶜAlī (A + Dede) Efendiniñ İrsāl-i Liḥyesine Tārīḫ(C Tārīḫdir) , D Tārīḫ-i Liḥye-i Şeyḫ ᶜAlī Dede Efendi , E Tārīḫ-i Liḥye

3 : E O

5.Çıkdı tārīḫ deyü neẕr itdim
Geldi bu iki mıṣraᶜ işte güvāh

6.Ṣafḥa-i rūy-ı āl-i Bū Bekre
Nūr-ı sebz-i ᶜAlī veliyyuᵓllāh

60
(M-II.137,A.257a,B.111a,C.46b,D.150b,E.156b)
--./-.-./.--./-.-

MUṢṬAFĀ EFENDİ NAMINDA BİR ZATIÑ LİHYESİ TARİHİDİR [*]

1.Ḥaḳ Muṣṭafā Efendiniñ ᶜömrün füzūn ide
Ser-levḥa-i maḥabbet o ẕātıñ s̱enāsıdır

2.Tavrı sütūde seyyid-i vālā-neseb kᵓanuñ
Biᵓl-cümle ḫalḳ vālih-i ḫulḳ u edāsıdır

3.Ḫaṭṭın mübārek eyleye Allāhu Züᵓl-celāl
Ḥaḳḳında ḫayr u menfaᶜatıñ ibtidāsıdır

4.Ber-vefḳ-ı ārzū anuñ eşkāl-i maṭlabı
Liḥyān gelirse ṭāliᶜiniñ muḳteżāsıdır

5.Maḳbūl buyurulur ise bir yerde ḳayd olur
Bu Ġālibiñ sözü ki ḫulūṣ iḳtiżāsıdır

6.Ruḫsār-ı sāde-levḥ bu tārīḫe reşk ider
İrsāl-i liḥye Seyyid-i Mürsel rıżāsıdır

61
(M-II.138,A.257a,B.111a,C.47a,D.151a,E.156b)
-.--/-.--/-.--/-.-

ᶜABDÜᵓL-ḤALĪM DEDENİÑ İRSĀL-İ LİḤYE TĀRĪḪİDİR [**]

1.Nūr-ı ᶜayn-ı maᶜrifet ᶜAbdüᵓl-ḥalīm-i pāk-ẕāt
Kim odur ḫūrşīd-i maᶜnāya naẓargāh-ı ṣafā

[*] = MB (Tārīḫi) : A Bu Daḫı Muṣṭafā Efendiniñ İrsāl-i Liḥye Tārīḫidir , C Bu Daḫı Muṣṭafā Efendiniñ İrsāl-i Liḥyesine Tārīḫdir, DE Tārīḫ-i Liḥye
4 vefḳ-ı ārzū anuñ : A vefḳ üzre ẕātınıñ
[**]= A : M Āḫir Liḥye Tārīḫidir , B ᶜAbdüᵓl-ḥalīm İsminde Bir Ẕātıñ Liḥyesine , C ᶜAbdüᵓl-ḥalīm Dedeye Tārīḫ , D Tārīḫ-i Liḥye
1y : B O

2.Gösterip mihr-i cemāli nūrdan fey᾿i᾿z-zevāl
Ḫaṭṭınıñ tārīḫi Gālib çıḳdı ḫaṭṭ-ı istivā

62

(M-II.138,A.257b,B.111a,C.47a,D.151a,E.156b)

--./-.-./.--./-.-

ṢAḤḤĀF-ZĀDENİÑ İRSĀL-İ LİḤYE TĀRĪḪİDİR [*]

1.ᶜAbdü᾿l-ᶜazīz o meh-veş-i Ṣaḥḥāf-zādeniñ
Yazıldı levḥ-i ᶜārıżına Muṣḥaf-ı cemāl

2.Tārīḫ-i ḫaṭṭı müşterīye dedi bedr-i tām
Öp besmeleyle nüsḫa-i ḥüsn-i ᶜazīzim al

63

(M-II.138,A.257b,B.111b,C.47a,D.150b,E.156b)

-.--/-.--/-.-

TĀRĪḪ-İ VELĀDET-İ ŞEHZĀDE SULṬĀN MUṢṬAFĀ [**]

1.Ṣulb-i Şāh ᶜAbdü᾿l-ḥamīd Ḫāndan yine
Geldi bir şehzāde-i vālā-maḳām

2.Hātif-i ġayba su᾿āl itdim anuñ
Tām tārīḫin çi tārīḫ u çi tām

3.Çün eẕān-ı ᶜaşk irdi gūşuma
Bu nidā el-Muṣṭafā ḫayru᾿l-enām

64

(M-II.138,A.257b,B.111b,C.47a,D.151a,E.157a)

.---/.---/.--

TĀRĪḪ-İ İZDİVĀC [***]

1.Meh-i burc-ı şeref Mīr ᶜAbd-ı Raḥmān
Çün oldu maẓhar-ı ḫūrşīd-i devlet

---

2 xy : B O

[*] = A : M Dīger Liḥye Tārīḫidir , C Ṣaḥḥāf-zādeye Liḥye Tārīḫi D Tārīḫ-i Ḫaṭ , E Tārīḫ-i Liḥye

1x : B O

[**] = ACD : MB Sulṭān Muṣṭafā İbni Sulṭān ᶜAbdü᾿l-ḥamīd Ḫānıñ(B Ḫān) Velādet-i Hümāyūnuna Tārīḫdir , E Tārīḫ-i Velādet

2 tam : AE nām u

[***]= ADE , MB Tārīḫ-i Velādet-i Āḫir , C Tārīḫ-i ᶜAbdu᾿r-raḥmān Beg

2.Derūna geldi bir tārīḫ Ġālib
Ḳırān-ı māh-ı ᶜizz ü mihr-i ᶜizzet

65
(M-II.138,A.258a,B.111b,C.47b,D.151a,E.157a)
.---/.---/.---/.---

TĀRĪḪ-İ ĀB-I BEŞİKṬAŞ [*]

Dedim tārīḫini faṣṣ-ı nigīn-āsā anuñ Ġālib
Bu āb ile Beşikṭaş oldu el-ḥaḳ ḳıṭᶜa-i elmās

66
(M-II.138,A.258a,B.111b,C.47b,D.150b,E.157a)
..--/.-.-/..-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I EMĪNE ḪĀTŪN [**]

1.Vālidem kim Emīne Ḫātūndur
Rūḥu olsun Naᶜīm-i emne elīf

2.Geldi tārīḫ-i riḥleti Ġālib
Ola yā Rab maḳāmı Ḫuld-ı Laṭīf

67
(M-II.139,A.258a,B.111b,C.47b,E.157a)
..--/..--/..-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I MANASTIRLI ḤĀFIẒ DEDE [***]

1.Mevlevī Ḥāfıẓ Ebū Bekr Dede
Oldu seyyāḥ-ı gülistān-ı şuhūd

2.Eyledi ḫānḳāh-ı ᶜālemde
ᶜAşḳ-ıla şevḳ-ile ifnā-yı vücūd

---

[*] = AC : MB Tārīḫ-i Māᵓ-i Cārī Der-Beşikṭaş ,DE Tārīḫ-i Çeşme-sār
[**]=E : M Ṣāḥib-i Dīvān-ı Ġālib Efendimiz Ḥażretleriniñ Vālide-leri Fevtine Tārīḫdir , ACD Tārīḫ-i Vefāt , B Vālide-i Muḥterem-leri Fevtine Buyurduḳları Tārīḫdir

[***]= AC : MB Ṭarīḳat-ı ᶜAliyye-i Mevleviyyeden Manastırlı Ḥāfıẓ Dedeniñ (B Fevti Tārīḫi)İntiḳāli Tārīḫidir , E Tārīḫ-i Vefāt-ı Manastırlı Ḥāfıẓ
2 : B O

3.Yazdı tārīḫ-i vefātın Ġālib
Oḳuya Ḥāfıẓı me'vāya Vedūd

68
(M-II.139,A.258a,B.111b,C.47b,E.157a)
..--/..--/..-

TĀRĪḪ-İ VEFĀT-I SEYYİD ᶜÖMER İBNÜ'Ş-ŞEYḪ AḤMEDÜ'S-SAᶜDĪ [*]

1.Devḥa-i Ḥażret-i Saᶜde'd-dīnden
Bir hezār uçdu Behişte vā-ḥayf

2.Oġlu Şeyḫ Aḥmed-i ṣāḥib-ḥāliñ
Gitdi bir ḳoçdu Behişte vā-ḥayf

3.Vālidi söyledi tārīḫin anuñ
ᶜÖmerim göçdü Behişte vā-ḥayf

69
(M-II.139,A.251b,B.111b)
--./.--./.--./.-

ṢĀḤİB-İ DĪVĀN EFENDİMİZ ḤAŻRETLERİNİÑ YĀR-I VEFĀDĀR U ENĪS Ü CELĪS Ü ĠAM-GÜSĀRLARI OLUP DA ᶜĀZİM-İ DĀR-I CEMĀL OLAN DERVĪŞ ESRĀR DEDENİÑ ḤAḲḲINDA GŪYĀ OLDUḲLARI SŪZNĀK MERṢİYELERİ VE TĀRĪḪLERİDİR ḲADDESE'LLĀHU RŪḤEHŪ [**]

1.Esrār Dede çilleyi ḫatm itdigi dem
Sırr oldu serin ḫırḳa-i tābūta çekip

2.Ġālib dedi tārīḫini efsūs efsūs
Hem-demleri ḥayrān ḳodu Esrār göçüp

---

[*] = ACE (C Aḥmed Saᶜdī) : MB Tārīḫ-i Vefāt

[**] : A Ṣāḥib-i Dīvān Efendimiziñ Yār-ı Vefādār u Enīs ü Celīs ü Ġam-güsārları Olup da ᶜĀzim-i Dār-ı Cemāl Olan Esrār Dede Ḥaḳḳında Tārīḫ Gūyā Olduḳları Sūznāk Merṣiyeleridir , B Ṣāḥib-i Dīvān Efendimiz Ḥażretleriniñ Yār-ı Vefādār u Enīs ü Celīs ü Ġam-güsārları Olup ᶜĀzim-i Dār-ı Cemāl Olan Dervīş Esrār Dede Ḥaḳḳında Gūyā Olduḳları Sūznāk Merṣiyeleri ve Tārīḫleridir Ḳaddese'llāhu Rūḥehu'l-ᶜAzīz

70

(A.56a,D.31b)

-.--/-.--/-.--/-.-

TARĪḪ BERĀY-I ḲAṢR-I RAʿNĀ-YI BEYḪĀN SULṬĀN ʿALİYYETÜʾŞ-ŞĀN [*]

1.Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān-ı kerāmet-vāye kim
Kenz-i ġayb-āsā ider dünyāyı memnūn-ı seḫā

2.Ḳıble-i iḳbāl ü devlet burc-ı ʿiṣmet kim maḥal
Ferş-i ḫāk olsa ḥarīm-i ḫāṣına bāl-i hümā

3.Sāyesinde müstetir ehl-i Behişt-i maʿrifet
Māyesinde münderic envāʿ-ı elṭāf-ı Ḫudā

4.Ḳılsalar āyīne-i evṣāf-ı ṣıdḳ u ṣafvetin
Bir nefes īfā-yı taḳrīr idemez ṣubḥ-ı ṣafā

5.Āsumān-ı ḳadrı gevher-pāş-ı deşt-i mekrümet
Āfitāb-ı cūdu revnaḳ-baḫş-ı iḳlīm-i recā

6.Efser-i ʿirfāna nūr-ı fikreti dürr-i şeref
Ḫāver-i iḳbāle feyż-i himmeti şems-i ḍuḥā

7.Cūdu bir ṣūretde kim gūş itmemiş ḥüsn-i ṭaleb
Luṭfu bir ġayetde kim olmaz recāya āşinā

8.Himmetin iẓhār idip ḳıldı o sulṭān-ı güzīn
Ṣāfī seng-i şeb-çerāġ-ıla Çerāġānı binā

9.Birbirine göz ḳıpıp eyler işāret her gice
Görmemişdir çeşm-i aḫter böyle bir sāḥilserā

10.Mevsim-i evvel bahārıñ vaḳt-ı cūş-ā-cūşuna
İtseler teşbīh o sāḥil-ḫāneyi el-ḥaḳ sezā

11.Anda ez-cümle bu ḳaṣr-ı bī-bedel kim yaraşır
Olsa her gül-mīḫı bir şemʿ-i şebistān-ı semā

12.Gülsitān-ı ʿālemi taʿṭīr içün şām u seḥer
Ḫāk-i dergāhından istişmām luṭf eyler ṣabā

---

[*] = D : A Tārīḫ-i Ḳaṣr-ı Müşārün İleyhā

4 ṣafvetin : D ṣafveti // 7 ḥüsn : D ḥarf

13.Ḳubbesinden örnek alsınlar bu ḳaṣrıñ zer-keşān
Lāzım olsa nev-bahārıñ dūşuna zerrīn ḳabā

14.Kār u naḳş āvāzesi eyler nuḳūşundan ẓuhūr
Böyle dil-keş öyle ḫālet-baḫş o rütbe cān-fezā

15.Māye-i iḥyāsıdır ezhārı bāġ-ı Cennetiñ
Pīşgāhın cilvegāh iden nesīm-i dil-küşā

16.Böyle ḳaṣr olmaz bu resm-i nev yapılmaz ḥāṣılı
Görmeden ṭarḥ itmesin fikrinde mi^cmār-ı zekā

17.Böyle bir sāḥilserā bir böyle kāḫ-ı dil-nişīn
İşte dünyā işte mā-fīhā dahı varsa ṣalā

18.Reng ü būyu gülşen-i endīşeden gelmiş meger
Naḳşınıñ her bergi bir ma^cnā ile eyler nevā

19.^cĀlem-i endīşeniñ bir genc-i nev-peydāsıdır
Lāl olur vaṣfında ḥaḳḳā ḫāme-i mu^cciz-nümā

20.Şād-kām olsun du^cām oldur bu ḳaṣrıñ ṣāḥibi
Sāyesinde Ḥażret-i Sulṭān Selīmin dā^ɔimā

21.Oldu Ġālib mıṣra^c-ı tārīḫini gūyā dü leb
Nev-be-nev cāy-ı sürūr olsun bu ḳaṣr-ı nev-edā

71
(A.52b,D.29a
--.-/--.-/--.-/--.-

TĀRĪḪ-İ SEBĪL-İ VĀLİDE SULṬĀN DER-CİVĀR-I EYYŪB-İ ENṢĀRĪ

1.Mihr-i cenāb-ı salṭanat iklīl-i tāc-ı mekremet
Ma^cmūre-sāz-ı memleket ṣubḥ-ı sipihr-i ^cizz ü cāh

2.Gūş eyle ḳadr-i gevherin evṣāf-ı ẕāt-ı bihterīn
Ḫūrşīdidir ol ḫāveriñ Sulṭān Selīm-i Cem-sipāh

3.Baḫş itdi māl-ı bī-ḥisāb dünyāyı itdi feyż-yāb
Ḳurb-ı Ebī Eyyūba āb icrāsına ḳıldı nigāh

4.Bir nev sebīl itdi binā hem ḫōş-edā hem cān-fezā
Nezdīk-i aṣḥāb-ı ṣafā Rıḍvān-ı Ḫulda şāh-rāh

13 ḳaṣrıñ zer-keşān : D ḳaṣr-ı zer-keşiñ // 17 böyle : D öyle

5.Gūyā ki bir kāşānedir revzenleri şāhānedir
Cennet midir āyā nedir olmuş maḥall-i iştibāh

6.Oldu bu yerde rū-nümā mażmūn-ı tecrī taḥtehā
Ḳıldı kerāmetle binā ol dāver-i devlet-penāh

7.İtᶜām içün āfāḳı hep yapdı ᶜimāret müntehab
Enṣārdan eyler ṭaleb naṣr-ı livā-yı pādişāh

8.Yek-pāre iḥsāndır işi cūd-ı firāvāndır işi
İrvā-yı ᶜaṭşāndır işi her ṭavrı tevfīḳ-ı İlāh

9.Esrār-ı ṣubḥuñ maẓharı envāᶜ-ı ḫayrıñ maṣdarı
Seyr it bu āb-ı Kevs̱eri nūr içre istersen şināh

10.Ġālib ḳalemden aḳdı bil tārīḫi hemçün selsebīl
Aṣḥāba Zemzem hem sebīl ᶜayn-ı ṣafā-yı Mihrişāh

72

(A.37a)

..--/..--/..--/..-

TĀRĪḪ-İ ḲAṢR-I GÜLŞEN-ĀRĀ DER-SİTAYİŞ-İ MAHBUBİYYE-İ GAM-FERSA

1.Şānekᵓellāh ᶜaceb ḳaṣr-ı hümāyūn-evtād
Ki olur naḳşı neşāṭ-āver-i ṭabᶜ-ı üstād

2.Nice ḳaṣr āyīne-i ṣūret-i rāz-ı ᶜālem
Cilveger ṣaḥn-ı ḥarīminde temās̱īl-i murād

3.Reng-i dīvār u deri reng-i ḥicāb u levni
Rīze seng-i ḥaremi ḫurde nigāh-ı Bihzād

4.Ḥarem-i dil-keşi bir bāġ-ı Behişt-āsā kim
Alamaz ḥavza-i endīşeye gülzār-ı fuᵓād

5.Ḥavżlar kim ṣadef-i ḳulzüm-i ḥikmetdir hep
İder ol ravżada her ḳaṭresi bir dür īcād

6.Ḳameriyye felek ü kevkebi verd-i ṣad-berg
Şeb-i mehtābda encüm-veş olunmaz taᶜdād

7.Ḳameriyye deme şevḳuᵓş-ṣuver-i Cennetdir
Ṣūret-i ġonca-i ne-ş(ü)küftesi esrār-ı Meᶜād

8.Zīb-i dīvar ola şeftālū vü sīb u gülnār
Görmemiş öyle bahār olalı ᶜālemde küşād

---

(71)8 cūd : A luṭf

9.Naḫl-ı gülnārıñ olur meyveleri āb-ı ḥayāt
Gerçi her dānesi bir şuʿle-i yāḳūt-nijād

10.Āb-tāb-ı güher-i sīne-i ḥasret-keşdir
Es̱er-i ḫüzn-ile çāh-ı ẕeḳan-ı sīm-nihād

11.Bir ṭarāvetde ki şeftālūları Leylā-veş
Naẓar-ı Ḳaysı ider bir naẓar-ı istirdād

12.Ne ararsan bulunur cümlesi var eyle ḳıyās
Bitmiş ol bāġçede mihr ü vefā ḥubb u vedād

13.Naḫl-ı emrūd ki destīleri almış eline
İtmege ḳaṣd ider eṭfāl-ı bahārı dil-şād

14.Nev nihālānına baḳ meyve-i reng-ā-renge
Olmuş ārāste mānend-i dükān-ı ḳannād

15.S̱āġar-ı bāde sifālān-ı ḳaranfüldür hep
Ādemiñ neşʾesin itmez mi nigāhı müzdād

16.Ḫaṭ-ı dildār dedim berg-i gürīzānına ben
İctinābından o nāzük-teniñ oldum irşād

17.Ruḫu saḳız gülüdür zülfü buḫūr-ı meryem
Ḫidmet-i bāġı gören muġbeçe-i ḥūr-nijād

18.ʿÖmr-i cāviddir ol bāġa gelen āb-ı ṣafā
Cūy-ı feyzinden ider āb-ı ḥayāt istimdād

19.Lāle ṭarḥında çaḳıl ṭaşları laʿl ü yāḳūt
Şeb-çerāġ olsa Çerāġān kim ider istibʿād

20.Pīşgāhındaki deryā-yı ṣafā ol ḳaṣrıñ
Neşr ider mevc-i pey-ender-pey ile ʿıṭr-ı ziyād

21.Öyle bir rūḥ-fezā öyle leṭāfetde havā
Ki bulur bāliş-i perden ṭayerān mürġ-i ruḳād

22.Beden üzre meger ol ḳaṣrı felek ḳıldı binā
Beden itsin deyü sulṭān-ı kevākib-ecnād

23.Baḥr u ber pādişehi Ḥażret-i Sulṭān Selīm
Ki odur cān-ı cihān ʿayn-ı zamān rūḥ-ı bilād

24.Dād-fermā-yı mekārim ki dem-i ʿadlinde
ʿAḳl-ı kül mürşid-i nuṭḳundan ider istimdād

25.Kār-pīrā-yı şecāʿat ki zamānında anuñ
Buldu envāʿ-ı meḥāsinle niẓām emr-i cihād

26.Ḫūn-ı düşmenden olur rūy-ı şafaḳ reng-ā-reng
İtse aᶜdāsına mirrīḫi ḳażārā cellād

27.Şıḥne-i ḥıfẓı eger eylese bāṭında zuhūr
Mekr-i Şeyṭāndan olur reste ḳulūb-ı zühhād

28.İctihādından eger olsa göñüller āgāh
Varṭa-i sehv ü ḫaṭādan olur āsūde ᶜibād

29.Ẓulm pā-māldir ol mertebe kim devrinde
Ḫalḳa-i dam ider āhūya pelengi ṣayyād

30.Pür-revāc olmada her maᶜrifetiñ aᶜlāsı
Cehlden ġayrı metāᶜ olmadı vaḳtında kesād

31.Ḳurduġu ᶜaskeri tertīb-i umūr-ı mülkü
Görmedi ḫʷābda İskender-i Yūnānī-zād

32.İtmem ol ẕātı keyānīlere aṣlā teşbīh
Neye lāzım ki şümār oluna bir iki ḳubād

33.Tīġdan geçdi bütün fitne-i ḫaṭṭ-ı dildār
Öyle maḥv olmadadır gün-be-gün erbāb-ı fesād

34.Söyleyim pādişehim emriñ olursa tārīḫ
Ṣonra daᶜvāt-ı bülendiñ ideyim bir bir yād

35.Vezn olur maᶜnāda gevherle bu mıṣraᶜ Ġālib
Ḳaṣr-ı şevḳ-āver-i nev-ṭarḥ-ı Selīm Ḫān ābād

36.Yapmamışdır dahı miᶜmār-ı süḫan maᶜnāda
Bir benim fikr-i metīnim gibi muḥkem bünyād

37.İtmemişdir bu ḳumāş ile edā-yı maḳṣūd
Ne Niẓāmī-i süḫan-senc ü ne Firdevsī-zād

38.Ṭoġmamış rūḥ-ı kelāmım gibi bir tāze nefes
Meryem-i maᶜnāya endīşe olaldan dāmād

39.Saña her reʾy-i ṣavābında budur maṭlabımız
Eylesin ᶜavn-i Ḫudā rūḥ-ı Peyember imdād

73
(A.251a)
..--/.-.-/..-

TĀRĪḪ-İ ÇEŞME

1.Mehd-i ᶜulyā-yı şehriyār-ı zamān
Ki odur şimdi menbaᶜ-ı ḥasenāt

2.Ṣu virip bend-i nev-esāsından
Oldu sīrāb-ı iltifātı Fırāt

3.Yaᶜnī ḥālen Ḫazīnedār Usta
Cūybār-ı kerem sütūde-ṣıfāt

4.Nāmdāş-ı Ḫadīcetü᾽l-Kübrā
Yapdı bu çeşmeyi zihī ḫayrāt

5.Vire ecr-i cezīlini Mevlā
Oldular cümle maẓhar-ı daᶜvāt

6.Dedi tārīḫ Ġālib-i dāᶜī
Çeşmesār-ı ṣafā-yı āb-ı ḥayāt

74
(A.251b)
--./.--./.--./.--

TĀRĪḪ-İ ANBĀR DER-LİMĀN-I KĀR

1.Dārü᾽n-niᶜam-ı Ḥażret-i Sulṭān Selīm Ḫān
Yapdı yeñiden böyle çoḳ āsār ḳılıp cūd

2.Sīr itdi nevāl-i kereme ḫalḳ-ı cihānı
Bi᾽l-cümle tenük sāyeleri eyledi memdūd

3.Tebrīk idip itmāmını Ġālib dedi tārīḫ
Kenz-i berekāt oldu bu anbār-ı felek-sūd

75
(A.251b)
.---/.---/.---/.---

TĀRĪḪ-İ SĀḤİL-ḪĀNE

Ṣenāsı gūne Ġālib söyledim tārīḫ-i cevherdār
Bu sāhil-ḫānedir Aḥmed Beg(e) ᶜayn ile şeref-efzā

TERCÎ'-İ BEND

1
(M.59,A.59b,B.25a,C.48b,D.32b,E.34a)
-.--/-.--/-.-

TERCÎ[c]-İ BEND-İ BEYT-İ ŞERÎF-İ MEŞHŪR Lİ-CENĀB-I
ḤAŻRET-İ PÎR [*]

1.Ey ruḫ-ı pākinde [c]ayān nūr-ı ẕāt
Sînesi āyîne-i vech-i ṣıfāt

2.Pertev-i ḥüsnünde nümāyān tamām
Sırr-ı Ḫudā mā-ḥaṣal-ı kā[ɔ]ināt

3.Sen urıcak vaḳt-i semā[c] içre çarḫ
Şem[c]iñe pervāne olur şeş cihāt

4.Şevḳ-ile cān tazelenir ben desem
Nuṭḳ-ı ṣafā-baḫşıña rūḥu[ɔ]l-ḥayāt

5.Pertev-i envār-ı cemāliñ seniñ
[c]Aşḳ-ıla virdi dü cihāna s̱ebāt

6.Doldu tecellî-i Ḫudādan sivā
Şems-i maḥabbet idicek iltifāt

7.Yandı o āteşle dil ü cānımız
İtdi cemāliñ velî keşf-i simāt

8.Āh mine[ɔ]l-[c]aşḳı ve ḥālātihî
Aḥraka ḳalbî bi-ḥarārātihî

9.Görmege isterseñ eger maḥşeri
Çarḫda seyr eyle o meh-peykeri

10.[c]Aşḳ-ıla ġalṭîde olup mihr-veş
Ṣalmada [c]ālemlere nūr u feri

11.İtmede nüh ḳubbeyi envāra ġark
Düpdüz idip bāḫter ü ḫāveri

---

[*] : A Tercî[c]-i Bend-i Beyt-i Şerîf-i Li-Cenāb-ı Ḥażret-i Pîr , B Tercî[c]-i Bend-i Şerîf Der-Beyt-i Meşhūr-ı Cenāb-ı Pîr Ḳuddise Sırrehū
6 doldu : C ṭoldu // 7 simāt : D seḥāb

12.Kūy-ṣıfat pey-rev olup sen daḫı
Düş yola farḳ eyleme pā vü seri

13.Def ü celācille semā^c it hemān
Alma ḳola bu felek-i çenberi

14.Ṭutma ḳulaḳ devrine aḥkāmına
Serserīdir serserīdir serserī

15.Ben hele ġayb eylemişim kendimi
Āteş-i sevdāya düşelden beri

16.Āh mine$^\supset$l-^{c}aşḳı ve ḥālātihī
Aḥraḳa kalbī bi-ḥarārātihī

17.^{c}Āşıḳa ne ser ve ne server gerek
Başına buyruḳlara efser gerek

18.Devr-i felekden n$^\supset$ola pervāneye
Şem^c-i ṭavāf itmege bir per gerek

19.Yanması ḥāżır yolu ma^{c}lūm anuñ
Ḥaccına ne zād u ne reh-ber gerek

20.Bu söz ammā ki ḳolay ṣanma sen
^{c}Aşḳ gibi sīnede gevher gerek

21.Ḳuvvet-i bāzū bu ḳapuda durur
Rüstem işi añlama Ḥaydar gerek

22.Terk-i hevā itmesi āsān degil
^{c}Avn-i Ḫudā feyż-i peyember gerek

23.Başına ġavġā-yı ḳıyāmet ḳopup
Sīnede bir mihr-i münevver gerek

24.Āh mine$^\supset$l-^{c}aşḳı ve ḥālātihī
Aḥraḳa ḳalbī bi-ḥarārātihī

25.^{c}Aşḳ gelip mülk-i dile oldu şāh
Derd ü ġam u miḥneti ḳıldı sipāh

---

20 ṣanma sen : E ṣanmasın // 22 peyember : E müyesser // 23 ḳopup : B ḳopar

26.İtdi o vīrāneyi maᶜmūrezār
Leşker-i endūha ḳılıp cilvegāh

27.Meşᶜaleler yandı derūn u birūn
Nūr-ı tecellī ṭolup ol ḫānḳāh

28.ᶜArṣa-i Maḥşer gibi oldu ᶜayān
Kūşe-be-kūşe niçe biñ dād-ḫwāh

29.Sūr mu mātem mi bilinmez yaḳīn
Nāy ḳudūm-ıla gelir āh āh

30.Ḥayret alıp ᶜaḳlımı oldum ḫamūş
Dehşetim idrāk iderim gāh gāh

31.Ṣabr u sükūn gitdi elimden tamām
Añlamadım aṣlını Bārī güvāh

32.Nūr-ı mücessem midir āteş midir
Yaḳışını söyleyemem āh āh

33.Āh mineʾl-ᶜaşḳı ve ḥālātihī
Aḥraḳa ḳalbī bi-ḥarārātihī

34.Baḳ o mehiñ zülf-i siyeh-tārına
Cān geçinir dārına ber-dārına

35.Ġonca yeter şuᶜlesi pervāneye
Ḥaḳḳ yetire bülbülü gülzārına

36.Çeşmi oḳur ḫışm-ıla İsm-i Celāl
Baḳışı Yā Hū çeker envārına

37.Sırrını keşf itmek-içün ḥayretiñ
Ḳıl nazar āyīne-i ruḫsārına

38.Bir nefes olduysa eger rū-nüma
Cenneti vir müjde-i dīdārına

39.Bilse eger yār ne Cennet nedir
Kimse degişmez bu günü yarına

---

28 ᶜayān : E cihān // 31 aṣlını : E vaṣlını // 35 : ABCDE bendde 6.beyt

40.Ṭūr gibi nūr-ı tecellī-i Rabb
Ṣardı bu cismiñ der ü dīvārına

41.Āh mine'l-ᶜaşḳı ve ḥālātihī
Aḥraḳa ḳalbī bi-ḥarārātihī

42.Çeşmi elā ġamzesi mestānedir
Ya da biliş ᶜāşıka bīgānedir

43.Bāz-ı nigeh ṣayddan itmez ferāġ
Cān evi ḥālā ki aña lānedir

44.Her ne ḳadar nāza çekerse sezā
Baḫtı yüce meşrebi şāhānedir

45.Söz dükenir kim diye Monlā Celāl
Şems daḫı şemᶜine pervānedir

46.Ḥaḳḳ bu ki memnūnuyum iḥsānınıñ
ᶜĀlemiñ iḳrārı o sulṭānadır

47.Sāye-i luṭfuñda neler gördügüm
Ben bilirim illere efsānedir

48.Ġālib eger eylese daᶜvā-yı ᶜaşḳ
Kim inanır ḳavline dīvānedir

49.Āh mine'l-ᶜaşḳı ve ḥālātihī
Aḥraḳa ḳalbī bi-ḥarārātihī

2

(M.61,A.61b,B.26a,C.50a,D.33b,E.35b)

.---/.---/.---/.---

TERCĪᶜ-İ MIṢRAᶜ-I ĠARRĀ-YI RĀMİZ BEG [*]

1.Gürūh-ı evliyānıñ ekmelidir Şems ü Mevlānā
Miṣāl-i mihr ü ṣubḥ-ı müncelīdir Şems ü Mevlānā
Şeh-i ᶜaşḳıñ iki ḳudret elidir Şems ü Mevlānā
Ṣıfāt u ẕāta bürhān-ı celīdir Şems ü Mevlānā

Hemān ᶜayn-ı Muḥammedle ᶜAlīdir Şems ü Mevlānā

---

40 : C O
[*] = ACE : MB Tercīᶜ-i Bend-i Mıṣraᶜ-ı Ġarrā-yı Meşhūr-ı Rāmiz Beg

2.Rūḥ-ı ᶜaşḳa iki miḥrāb-ı ebrū-yı ᶜibādetdir
Görünmüş birbirinden rū-be-rū mirʾāt-ı ḥayretdir
Biri nūr-ı ḥaḳīḳat biri erkān-ı ṭarīḳatdır
Cihān-ı ġayba mihr ü māh-ı gerdūn-ı celāletdir

Hemān ᶜayn-ı Muḥammedle ᶜAlīdir Şems ü Mevlānā

3.Dil-i erbāb-ı dilde sırrıdır İslām u Īmānıñ
Muḥaḳḳaḳ ṣūret-i ᶜīdeyndir belki cedīdānıñ
İki ser-çeşme-i āb-ı ḥayātıdır dil ü cānıñ
Meʾāl-i maṭlabıdır güft-gūy-ı Ḫıżr u Mūsānıñ

Hemān ᶜayn-ı Muḥammedle ᶜAlīdir Şems ü Mevlānā

4.İki sulṭān-ı maᶜnā birbiriyle ittifāḳ itmiş
Dönüp bir Ẕülfiḳāra ṭāḳat-ı şemşīri ṭāḳ itmiş
Mükerrer çün eẕān fermānları şirke yasaḳ itmiş
Birisi küfrü sürmüş ol biri nefy-i nifāḳ itmiş

Hemān ᶜayn-ı Muḥammedle ᶜAlīdir Şems ü Mevlānā

5.Mecāz ammā ki taḥḳīḳe yaḳın taᶜbīrdir bu söz
Cemāl-ile celāliñ muṣḥafın tefsīrdir bu söz
Bıraḳ is̱bāt u nefyi vaḥdeti taḳrīrdir bu söz
Göñülden ḳaṭᶜ-ı inkāra dedim şemşīrdir bu söz

Hemān ᶜayn-ı Muḥammedle ᶜAlīdir Şems ü Mevlānā

6.Revānı şād ola Rāmiz Begiñ Ġālib bu mıṣraᶜdan
Füzūn-terdir ḥaḳīḳat ehline biñ ḥüsn-i maṭlaᶜdan
Olur tevḥīd-i rūşen bu muᶜammā-yı mülemmaᶜdan
Cüdālık hīç saçılmaz ol iki nūr-ı müşaᶜşaᶜdan

Hemān ᶜayn-ı Muḥammedle ᶜAlīdir Şems ü Mevlānā

---

3 ᶜīdeyndir : AC ᶜīdeynidir // 4 fermānları : D -fermāları // 5 tefsīrdir : AC tefsīridir / dedim : ACDE duram // 6 muᶜammā-yı : C muᶜammādan

3
(M.62,A.62b,B.26b,C.50b,D.34a,E.36a)
.---/.---/.---/.---

TERCĪᶜ-İ BEND DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ ḲUTBU'R-RABBĀNĪ CENĀB-I ḤAŻRET-İ SULṬĀN-I DĪVĀNĪ ḲUDDİSE SIRREHŪ [*]

1.Vücūd iḳlīmini yaġmaya virdi cünd-i Şeyṭānī
Göründü her ṭarafdan leşker-i bī-ḥadd ü pāyānī
Birikdi fevc fevc āmīne çıḳdı eşk-i ṭıflānī
Emān ü el-emāndır her biriniñ āh u efġānı
Girip żabṭ idiyor emmāre yek-ser kişver-i cānı
Külāh-ı seyfī-i imdād-ı ġaybıñ geldi devrānı

Yetiş ey seyf-i meslūl-i ṭarīḳat şīr-i Yezdānī
Erenler pīşvāsı Ḥażret-i Sulṭān-ı Dīvānī

2.Niyām-ı bāṭınından Żülfiḳārıñ āşikār eyle
Ṭoġup ḫūrşīd-veş deycūr-ı küfrü tārümār eyle
Yine Ḥaydarlıġın iṡbāt idip bir kārzār eyle
Bozulmuş çāresiz ᶜaskerlere luṭfuñ ḥiṣār eyle
Bizi pür-zaḫm iden nefs-i ḫabīṡi zaḫmdār eyle
ᶜİnāyet vaḳtidir bir tesliyet himmet-niṡār eyle

Yetiş ey seyf-i meslūl-i ṭarīḳat şīr-i Yezdānī
Erenler pīşvāsı Ḥażret-i Sulṭān-ı Dīvānī

3.Cihāna leşker-i Ye'cūc-veş doldu münāfıḳlar
Ṣafāda ehl-i ġaflet dā'imā giryān uyanıḳlar
Taḥammül ḳalmadı ṣabr itmege hep yandı ᶜāşıḳlar
Yalan dünyāyı terk itmek hevāsın ṭutdu ṣādıḳlar
Bu ẓulmüñ refᶜiçün āh eyledikçe baġrı yanıḳlar
Baḳıp merdāniyānıñ her biri bir gūne ṣayıḳlar

Yetiş ey seyf-i meslūl-i ṭarīḳat şīr-i Yezdānī
Erenler pīşvāsı Ḥażret-i Sulṭān-ı Dīvānī

4.Bu zuᶜma düşdü münkirler ki himmet ḳalmamış aṣlā
Cihānda merd-i maᶜnā şīr-i ṣavlet ḳalmamış aṣlā
Gürūh-ı evliyāda żerre ḳudret ḳalmamış aṣlā
Ṣanırlar ḥāşe li'llāh hīç kerāmet ḳalmamış aṣlā
Budur ṣoḥbetleri kim Ḥaydariyyet ḳalmamış aṣlā
Geçen pīrānıñ ervāḥında ḳuvvet ḳalmamış aṣlā

---

[*] : ACE Tercīᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Sulṭān-ı Dīvānī Ḳuddise Sırrehu's-Sübhānī , B Tercīᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Ḳuṭbu'r-Rabbānī Ḥażret-i Sulṭān-ı Dīvānī

3 M ṭoldu : AE doldu , C ṭutdu / ṭutdu : D dutdu

Yetiş ey seyf-i meslūl-i ṭarīḳat şīr-i Yezdānī
Erenler pīşvāsı Ḥażret-i Sulṭān-ı Dīvānī

5.Celāleᵓd-dīn-i Rūmuñ ᶜaynısın biᵓllāh kendisin
Güruh-ı evliyānıñ pādişāhı bir efendisin
Ḥaḳīḳat bāġınıñ āzāde serv-i ser-bülendisin
Ṭarīḳ-ı Mevlevīniñ Mehdī-i ḫāṭır-pesendisin
O devr aṣḥābınıñ sen Ḳahramān-ı dīv-bendisin
Bu beyti oḳu Ġālib raḥm idersen derdmendisin

Yetiş ey seyf-i meslūl-i ṭarīḳat şīr-i Yezdānī
Erenler pīşvāsı Ḥażret-i Sulṭān-ı Dīvānī

4

(M.63,A.63b,B.26b,C.51a,D.35a,E.36b)

.---/.---/.---/.---

TERCĪᶜ-İ BEND DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ PŪŞĪDE-İ TÜRBE-İ LAṬĪF-İ ḤAŻRET-İ MEVLĀNĀ-YI RŪM ḲADDESEᵓLLĀHU SIRREHŪ [*]

1.Zihī pūşīde-i zer-dūz u pür-zer zühre-pīrāye
Ki ḳat-ber-ḳat müreccaḥ köhne-ṭāḳ-ı çarḫ-ı bālāya
Zemīni belki fāᵓiḳ aṭlas-ı gerdūn-ı ḫaḍrāya
Resādır perde perde vāṣıl itmek ᶜArş-ı Aᶜlāya
Ki miṡli girmemişdir çeşm-i mihr-i ᶜālem-ārāya
Münevver bir şafaḳdır gūyiyā ṣubḥ-ı tecellāya

Müceddid olduġu Sulṭān Selīmiñ dīn ü dünyāya
Nümāyāndır bu nev-pūşīdesinden ḳabr-i Monlāya

2.Selīm Ḫān İbni Sulṭān Muṣṭafā kim dād-perverdir
Süleymān taḫtına hem ẕātı hem āṣārı zīverdir
Sipihriñ çok zamāndan ārzūsu bir dilāverdir
Vücūd-ı pāk-i pür-cūdu bu yüz başına efserdir
Hele bulsun biraz işler ḳarār emr-i muḳarrerdir
Cihānı ser-te-ser fetḥ idecek bir şāh-ı serverdir

---

[*] : A Terciᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Pūşīde-i Türbe-i Ḥażret-i Mevlānā-yı Rūm , B Tercīᶜ-i Bend Der-Vasf-ı Şerīf-i Pūşīde-i Türbe-i Laṭīf-i Ḥażret-i Mevlānā-yı Rūmī Ḳuddise Sırrehuᵓl-ᶜĀlī , C Tercīᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Pūşīde-i Ḥażret-i Mevlānā-yı Rūm , E Tercīᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Pūşīde-i Türbe-i Ḥażret-i Mevlānā

1 M zer-dūz-ı : D zer-dūz u // 2 efserdir : B iḳrārdır / 5.ve 6.mısra : A 3.ve 4.mısra

Müceddid olduğu Sulṭān Selīmiñ dīn ü dünyāya
Nümāyāndır bu nev-pūşīdesinden ḳabr-i Monlāya

3.Degil pūşīde gūyā ṣafḥa-i āyāt-ı Ḳur'ānī
Ṣafādan ṣadrı olmuş Levḥ-i Maḥfūẓuñ sebaḳ-ḫ^wānı
Müşa^cşa^c-ḫāme-i nūr-ıla yazmışdır ḳalem anı
Per-i Cibrīl olup ser-levḥa-i saṭr-ı zer-efşānı
Nigāhı āşinā-yı rūḥ ider erbāb-ı ^cirfānı
Nüḳūşundan çıḳar kim ṭutduğu cāy-ı Süleymānī

Müceddid olduğu Sulṭān Selīmiñ dīn ü dünyāya
Nümāyāndır bu nev-pūşīdesinden ḳabr-i Monlāya

4.Selīm-i Evvele olmuşdu ẓāhir sırr-ı Muḥyi'd-dīn
Bu sulṭān-ı celālet-pīşeye feyż-i Celāle'd-dīn
İdip hem türbesin ta^cmīr hem pūşīdesin tezyīn
Bu taḳrīb ile oldu ^cālem-i ma^cnāda şehr-āyīn
Ki ya^cnī şimdi buldu ṣāḥibin bu devlet ü bu dīn
Olur bir bir mükemmel hep niẓām-ı ekmel-i pīşīn

Müceddid olduğu Sulṭān Selīmiñ dīn ü dünyāya
Nümāyāndır bu nev-pūşīdesinden ḳabr-i Monlāya

5.O Monlā kim velīler ḥāline medhūş-ı ḥayretdir
Maḳāmı derk olunmaz Allāh Allāh bu ne ḥāletdir
Kitāb-ı Mes̱nevīsi āyet āyet ders-i ḥikmetdir
Ṭoḳuşmuş mevc mevce ḳulzüm-i ^caşḳ u maḥabbetdir
Ser-ā-ser nuṭḳ-ı pāki hep keremdir hep kerāmetdir
Cenāb-ı Şehriyāra şübhe yoḳ tevfīḳ-i ḥażretdir

Müceddid olduğu Sulṭān Selīmiñ dīn ü dünyāya
Nümāyāndır bu nev-pūşīdesinden ḳabr-i Monlāya

6.Müzerkeş tār-ı mihri eyleyip bāfīde üstādān
Zümürrüd ṣafḥa üzre eylemişler naḳş-ı cāvīdān
Behiştiñ nev-bahārın eylemişler cā-be-cā rīzān
Ḳamer hal-gerdesinden bir ṣu çekmişler ki cān ḥayrān
Görüp bu āb u tābı cevher-i ^caḳlım olup nālān
Bu beyti oḳudum yādımda ḳaldı ṣu gibi el-ān

Müceddid olduğu Sulṭān Selīmiñ dīn ü dünyāya
Nümāyāndır bu nev-pūşīdesinden ḳabr-i Monlāya

---

4 devlet ü bu dīn : AD devlet-i berīn , CE devlet-i dīrīn //
6 āb u tābı : C āb-ı nābı / nālān : B tābān

7.Ḫudāya nā'il-i maḳṣūd idip şevketlü ḫünkārı
Hemīşe ide tedbīrine tevfīḳiñ mededkārī
Olup her kārı āsān ḳalmasın bir emr-i düşvārı
Gelip eyyām-ı ᶜadli aġlasın aᶜdā-yı bed-kārı
Ḳaṣā'idlerle ḳılsın Ġālib-i bī-dil s̱enākārī
Bu beyti olsun ammā sākinān-ı ᶜArşıñ eẕkārı

Müceddid olduġu Sulṭān Selīmiñ dīn ü dünyāya
Nümāyāndır bu nev-pūşīdesinden ḳabr-i Monlāya

5
(M.64,A.65a,B.27b,C.52a,D.35b,E.37b)
-.--/-.--/-.--/-.-

TERCĪᶜ-İ BEND DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ CENĀB-I ḤAŻRET-İ YŪSUF-I SĪNEÇĀK ḲUDDİSE SIRRUHU'L-ᶜAZĪZ [*]

1.Burc-ı ḥüsnüñ māhı gerdūn-ı celāliñ pey-revi
Şems-i ᶜaşḳıñ nūru ḫūrşīd-i ṣafānıñ pertevi
Bī-muḥābā kişver-i faḳr u fenānıñ ḫüsrevi
Cūy-ı Nīl-i maᶜrifet ᶜummān-ı feyż-i Mes̱nevī

Seyf-i meslūl-i celālet şāh-ı taḫt-ı maᶜnevī
Yūsuf-ı mıṣr-ı ḥaḳīḳat Sīneçāk-i Mevlevī

2.Sīneçāk ammā ki ṣubḥ-ı nev-bahār-ı maᶜrifet
Rüstem-i Ḥaydar-neberd-i kārzār-ı maᶜrifet
Şehriyār-ı ġayb u sulṭān-ı diyār-ı maᶜrifet
Destine olmuş müsellem Ẕülfiḳār-ı maᶜrifet

Seyf-i meslūl-i celālet şāh-ı taḫt-ı maᶜnevī
Yūsuf-ı mıṣr-ı ḥaḳīḳat Sīneçāk-i Mevlevī

3.Mālik olmuş Mes̱nevīniñ genc-i la-yefnāsına
Reh-ber olmuş sālikān-ı rāh-ı müstes̱nāsına
Maḥv u ṣaḥv itmiş Cezīre gösterip deryāsına
Āferīn ṣad āferīn bürhānına daᶜvāsına

7 olup : C olur

[*] : AE Tercīᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Yūsuf-ı Sīne-çāk , B Tercīᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Ḥażret-i Yūsuf-ı Sīne-çāk Kuddise Sırruhu , C Tercīᶜ-i Bend Der-Vaṣf-ı Sīne-çāk Yūsuf Dede Ḥażretleri

1 taḫt : E baḫt // 2 M neberd ü : ABCE neberd-i / M ġayb-ı : D ġayb u / taḫt : E baḫt

Seyf-i meslūl-i celālet şāh-ı taḫt-ı maʿnevī
Yūsuf-ı mıṣr-ı ḥaḳīḳat Sīneçāk-i Mevlevī

4.Gelmiş iḳlīm-i beḳādan eyleyip maḥv-ı rüsūm
Sükker-i sekr ile şīrīn olmuş ol baḥr-ı ʿulūm
Ḥall-i taḥḳīḳatda Cevrī ider ṣebt-i ruḳūm
Bes degil mi aña dervīşim demiş Monlā-yı Rūm

Seyf-i meslūl-i celālet şāh-ı taḫt-ı maʿnevī
Yūsuf-ı mıṣr-ı ḥaḳīḳat Sīneçāk-i Mevlevī

5.Gerçi ol genc-i ḥaḳīḳat perde-i aḫfādadır
Güft-gūy-ı ḥüsn-i seyri ṭārem-i aʿlādadır
Nūr-ı mutlaḳdır ki ḳayd-ı lafẓdan āzādedir
Feyżi dāʾim zümre-i ebdāla vü evtādadır

Seyf-i meslūl-i celālet şāh-ı taḫt-ı maʿnevī
Yūsuf-ı mıṣr-ı ḥaḳīḳat Sīneçāk-i Mevlevī

6.Ḥamdüliʾllāh ḫāk-rūbī ḫıdmeti oldu naṣīb
Mihmān-ı luṭfuyum dergāhına düşdüm ġarīb
ʿĀşıḳım Ġālib cemālinden ne mümkündür şekīb
Eylemez maḥrūm-ı raḥm elbet o sulṭān-ı mehīb

Seyf-i meslūl-i celālet şāh-ı taḫt-ı maʿnevī
Yūṣuf-ı mıṣr-ı ḥaḳīḳat Sīneçāk-i Mevlevī

6
(M.65,A.66a,B.28a,C.53a,D.36b,E.38a)
..--/..--/..--/..-

TERCĪʿ-İ BEND DER-VAṢF-I ŞERĪF-İ ʿİṢMETLÜ BEYḪĀN SULṬĀN
ʿALİYYETÜʾŞ-ŞĀN DĀMET İḲBALUHĀ [*]

1.Bārekeʾllāh şeref-i dūde-i Āl-i ʿOṣmān
Ne güherlerle pür itmiş feleki ol ʿummān
Kimi ḫurşīd ü kimi meh kimi baḥr u kimi kān
Her biri nādire-i devr-i zamān ḳuṭb-ı cihān

---

3 taḫt : E baḫt // 4 eyleyip : C eylemiş / taḫt : E baḫt // 5 M güft-gū vü : BDE güft-gūy-ı / taḫt : E baḫt // 6 M maḥrūm raḥm eyler : ACDE maḥrūm-ı raḥm elbet / taḫt : E baḫt

[*] = A (M + Şerīf-i ʿIṣmetlü) , B Tercīʿ-i Bend Der-Vaṣf-ı Beyḫān Sulṭān , CE Tercīʿ-i Bend Der-Vaṣf-ı Beyḫān Sulṭān ʿAliyyetüʾş-Şān

Luṭf u ḫayrāt u müberrātları bī-pāyān
Midḥat u maḥmidete cümlesi gerçi şāyān

Māh-ı burc-ı ᶜaẓamet ḥāmī-i ehl-i ᶜirfān
Mihr-i gerdūn-ı himem Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān

2.Bir süḫanla dil-i vīrānımı maᶜmūr itdi
İde mesrūr anı Ḥaḳḳ göñlümü mesrūr itdi
Şafaḳ-ı şefḳati kāşānemi pür-nūr itdi
Ḫāṭırımdan sitem-i dehri bütün dūr itdi
Dīde-i ḥāsid ü cāhid var ise kūr itdi
Dāstān-ı hünerim ᶜāleme meşhūr itdi

Māh-ı burc-ı ᶜaẓamet ḥāmī-i ehl-i ᶜirfān
Mihr-i gerdūn-ı himem Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān

3.Fuḳarā zümresini luṭf-ıla itdi dil-şād
Bir daḫı eylemeziz çarḫıñ elinden feryād
Virdi ḥaḳḳā ki kerāmetle tesellī-i fuʾād
Bizi ābād-ı ḥayāt eyledi olsun ābād
Bir nefesle gül-i āmālimizi ḳıldı küşād
Biz de yerden göge dek eyleriz iḥsānını yād

Māh-ı burc-ı ᶜaẓamet ḥāmī-i ehl-i ᶜirfān
Mihr-i gerdūn-ı himem Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān

4.Ḫʷāher-i pādişeh-i rūy-ı zemīn Ḫān Selīm
Ced-be-ced revnaḳ-ı menşūru kerīm ibni kerīm
Süddesi ḳıble-i iḳbāle olup Rükn-i Ḥaṭīm
Ḫāk-i dergāhına itmekde melekler taᶜẓīm
ᶜİṣmet ol derden olur ḥūr-ı Behişte taᶜlīm
Ḥarem-i ḫāṣṣına envār-ı şeref ferş-i ḥarīm

Māh-ı burc-ı ᶜaẓamet ḥāmī-i ehl-i ᶜirfān
Mihr-i gerdūn-ı himem Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān

5.Ol ḳadar beẕl ider āfāḳa nevāl-i keremi
Ki feleklerde pesend oldu kemāl-i keremi
Biñde bir vaṣf ola mümkin mi ḫıṣāl-i keremi
Baḥr u kān olmaga lāyıḳ mı mis̱āl-i keremi
Ḫāverān olsa sezā ṣaff-ı niᶜāl-i keremi
Şarḳ u ġarba irişir nūr-ı ẓılāl-i keremi

---

1 M ḫayrāt-ı : ADE ḫayrāt u / midḥat-ı : DE midḥat u // 2 vīrānımı : AB vīrānemi / ḥāsid ü : AD ḥāsid-i // 5 M nevāl : D kemāl

Māh-ı burc-ı ᶜaẓamet ḥāmī-i ehl-i ᶜirfān
Mihr-i gerdūn-ı himem Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān

6.Ehl-perverdir o ḥaḳḳā ki kerem-pīrādır
Şübhesiz müntesib-i Fāṭıma-i Zehrādır
Merḥamet ḳalbine Ġālib kerem-i Mevlādır
Maẓhar-ı sırr-ı dil-i Ḥażret-i Mevlānādır
Luṭfu taḥrīr ile vaṣf eylemeden aᶜlādır
Rūz u şeb midḥatını söylemege aḥrādır

Māh-ı burc-ı ᶜaẓamet ḥāmī-i ehl-i ᶜirfān
Mihr-i gerdūn-ı himem Ḥażret-i Beyḫān Sulṭān

7

(M.66,A.67a,B.28b,C.54a,D.37a,E.38b)

--./-.-./.--./-.-

TERCĪᶜ-İ BEND DER-SİTĀYİŞ-İ REʾĪSÜʾL-KÜTTĀB-I ESBAḲ RĀŞİD EFENDİ RAḤMETUʾLLĀHİ ᶜALEYH [*]

1.Şad bārekeʾllāh ey şeref-āmūz-ı dāverī
İtdiñ tamām şādırevān-ı peyemberī
ᶜAṣr-ı Muḥarrem içre revān idip āb-ı ṣāf
Muḥkemlediñ maḥabbet-i Şeppīr ü Şepperi
Bu ḫastelik mizācına gūyā hediyyedir
Maḳbūle geçdi sevdigiñ evlād-ı Ḥaydarī
İḥyā idip velāyetimiz tekyemizle hep
Sīr-āb-ı cūduñ oldu cihān teşne lebleri

Şimdi ġarażnaṣīḥ-i mizāc-ı laṭīfdir
Zīrā bu rūḥa dāʾir ᶜilāc-ı laṭīfdir

2.Tevfīḳ-ı ḥażret olmadı her kāmkāra bu
Olmuşdu gerçi ḫᵛāhiş-i dil ṣad-hezāra bu
Ṣıdḳ-ı ḫulūṣ böyle gerek kāmverlere
Olsun nümūne cümle gürūh-ı kibāra bu
Ḥaḳḳā ki ḫayr-ḫᵛāhī-i devlet budur tamām
Eyler sirāyet ᶜāleme dār u diyāra bu

---

[*] : A Terkīb-i Bend Der-Sitāyiş-i Reʾīsüʾl-Küttāb Rāşid Efendi , B Tercīᶜ-i Bend Der-Sitāyiş-i Reʾīsüʾl-Küttāb-ı Esbaḳ Rāşid Efendi , C Tercīᶜ-i Bend Der-Sitāyiş-i Reʾīsüʾl-Küttāb Ḥażret-i Rāşid Efendi

1 Şeppīr ü Şepperi : BC Şebbīr ü Şebberi ,Şepperi :E Şebberi / M taṣḥīḥ : A naṣīḥ

Dünyā vü Āḫiretde yetişmez mi ādeme
Bāᶜiṣ degil mi edᶜiye-i bī-şümāra bu
Ḥaḳ Ḥażreti ᶜAlīmdir ey kām-baḫş-ı dil
Olduḳ duᶜā-yı ḫayra dil ü cānla müştaġıl

3.Luṭfuñla bī-nevāları şād eylediñ tamām
Leb-teşnegāna baḫş-ı murād eylediñ tamām
Naḳdīne-i sirişk yetişmez vefāsına
İḥsānıñı birūn-ı ᶜidād eylediñ tamām
Pīrāna intisābıña rūşen delīldir
İṣbāt-ı müddeᶜā-yı vedād eylediñ tamām
Mermerde ḳazdı ismiñi naḳḳāş-ı rūzgār
Mülk-i cihānda bir eyü ād eylediñ tamām

Ṣubḥ u mesāda şimdi budur vird-i şeyḫ u şābb
Biz kām-yāb-ı lutfuñuz ol sen de kām-yāb

4.Ey dil bilir misin kimedir bu kelām hep
Bir dāver-i keremver içündür tamām hep
Mevḳūf-ı reʾy-i ḫāṣıdır ol ẕāt-ı ekremiñ
Virmek umūr-ı müşkile birden niẓām hep
Yaᶜnī murād Ḥażret-i Rāşid Efendidir
Aġa dese efendi dese ḫāṣṣ u ᶜām hep
Baḳ kāʾināta bir naẓar-ı iᶜtibār ile
Meftūn-ı ḥüsn-i ṭavrı degil mi enām hep

Mevlā muᶜammer eyleye ẕāt-ı şerīfini
Āfātdan maṣūn ide ṭabᶜ-ı laṭīfini

5.Hem kāmkār-ı dehrdir ol hem kerīmdir
Aḳrānı içre ḥaḳḳ bu ki misli ᶜadīmdir
Bir naḫl-ı sāye-perver-i inᶜām-ı şāhdır
Ġars-ı yemīn-i Ḥażret-i Sulṭān Selīmdir
Ol nev-bahāra böyle gerek gülbün-i vefā
Ḫūy-ı şehān sirāyeti resm-i ḳadīmdir
Kār-āgehān-ı ᶜaṣrıña muᶜtād ḫayr ola
Allāhdan ᶜibādına luṭf-ı ᶜamīmdir

İdip umūra himmet-i merdān müsāᶜade
ᶜAvn-i Ḫudāyı herkes iderler müşāhede

6.Ġālib medīḥa-gūy olup ol ẕāt-ı ekreme
Bir dāstān-ı tāze virir dest-i ᶜāleme

---

3 murād : B merām // 5 M ḫayr-ıla : CDE ḫayr ola // 6 M irir : ACDE virir

İsrāf-ı naḳd-ı diḳḳat idigin bildirir bütün
Şā^cirleriñ ḳaṣīdeleri Ma^cn ü Ḫāteme
Zīrā cihānda ḫayr-ıla yād olmadan ġaraż
İḥsān-ı ^cām bir eser-i nūrdur ādeme
Bī-şübhedir ki himmet-i Monlā-yı Rūm ile
Mevlā muḳadder itdi bu zī-şān-ı efḫama

Olsun hemīşe baḫt u sa^cādetle kāmkār
Bī-^cayb u şeyn mesned-i devletde ber-ḳarār

8

(M.68,A.68b,B.29a,C.55a,D.38a,E.39b)

--./-.-./.--./-.-

SAKİ-NAME

1.Sāḳī vir ol piyāle-i elmāsa fer ü tāb
Elmās içinde mevc ura ammā ki la^cl-i nāb
Virsin fürūġ bezme o ḥal-gerde āfitāb
Olsun ḥarīm-i meygede ṣubḥ u şafaḳ şarāb
Şīr-i ^caraḳ benāṭ-ı mülü ide feyż-yāb
Bir baḥr içinde berḳ ura ḫūrşīd ü māhtāb

Deryā-dilān-ı ^caşḳına īsār-ı gevher it
Ṣaḥbā-yı sürḫu çeşmime yāḳūt-ı aḥmer it

2.Sāḳī getir ol ābı ki āteş-ḫurūş ola
Her bir ḥabābı ḳulzüm-i Dūzaḫ-be-dūş ola
Mevc-i ṣafāsı şu^cle-i Kevser-fürūş ola
Naḳş-ı gül-i piyālesi maḥv-ı nüḳūş ola
Ser-mest-i ^candelībi gürūh-ı sürūş ola
Bu baḥr-ı ḫūn ki dildir aña cür^ca-nūş ola

Keşf itdim ol ferahla ġam-ı dilsitānımı
Destūr olursa söyleyeyim dāstānımı

3.Sāḳī getir o cāmı ki maḫmūru mest olur
Ḥūr-ı Behiştiñ irse gözü mey-perest olur

---

6 bütün : A tamām / M baḫt-ı : ABCDE baḫt u

1 dilān-ı : D dilāna / çeşmime : AC çeşme-i // 2 M fürūş : ACE ḫurūş / M Kevser-be-dūş : ACDE Kevser-fürūş / gül ü : ACDE gül-i / itdim : ACDE idem // 3 M maḫmūr-ı : BCDE maḫmūru / 2.mısra : E 4.mısra

Sāġar-keş-i nuḫustu ḫarāb-ı elest olur
Yanında ḳadr-i zühd ü kerāmet pest olur
Peymāne-i ḥayāt ki tevbe-şikest olur
Mestāna reng-i rūy-ı recā zīb-i dest olur

Ammā ḫıred te'eddüb idip iḥtişāşına
Nāz u niyāz ḫidmet ider bezm-i ḫāṣına

4.Sāḳī getir şarābı ki maḫmūr-ı bī-dilim
ᶜAḳl-ıla āşinā degilim gerçi ᶜāḳılim
Mānend-i mevc-i cūş-ıla dil-gīr-i sāḥilim
Ditrer elimde kāse-i girdāb ḳanzilim
ᶜUmmān içinde pençe-i mihre mümās̱ilim
Oldum ġarīḳ-i baḥr-ı fenā merd-i kāmilim

Varırsan ey göñül yem-i ᶜaşḳıñ verāsına
Benden selam it ol ṭarafıñ āşināsına

5.Sāḳī getir meyi ki sañadır ḫiṭāb-ı ᶜaşḳ
Her yüzden oldu gerçi su'āl ü cevāb-ı ᶜaşḳ
Açıldı āfitāb ẓuhūr itdi ḫʷāb-ı ᶜaşḳ
Zülfüñ virirmiş ᶜārıżıña pīçtāb-ı ᶜaşḳ
Ḫaṭ geldi nāsiḫ oldu o ḥükmī kitāb-ı ᶜaşḳ
Bir daḫı fitne eyleyemez intisāb-ı ᶜaşḳ

Yā Rab o ḳara gün ne belā-yı siyāh idi
Ger āh-ı şuᶜle virmese ḥālim tebāh idi

6.Sāḳī revān it āteşi kāfūr-pāreden
Bir ḳaç ḳadeḥ pür eyle o mevc-i şerāreden
Seyr it hilāl-i sāġarı nūr-ı sitāreden
Ketm eyleme ḥabābı dil-i hīç-kāreden
Ḳaldırma yaᶜnī şīşeyi pīş-i neẓāreden
Menᶜ itme mevceyi leb-i ḫuşk-i kenāreden

Bir gün olur ki mest gözüñ hūşyār olur
Ġālib de bu ḫumārı ṣavar neş'edār olur

9
(M.69,A.69a,B.29b,C.56a,D.39a,E.40b)
.---/.---/.---/.---

1.Ḳabūl eyler mi yā Rab zaḫm-ı pür-nāsūrumuz bī-hūd

---

3 4.mısra : E 2.mısra // 4 ḳanzilim : BCE ḳanlarım / ᶜaşḳıñ : ADE eşkiñ // 6 leb : C āb / M teşnedār : ABCDE neş'edār

Ḳalır mı yoḫsa bu āteşle dāġ-ı dil gibi pür-dūd
Alırsa pençeye yazıḳ beni bu baḫt-ı nā-mesᶜūd
Ḳıyāmet ḳopsa gevher ṭolsa ᶜālem olmayam ḫōşnūd
Feraḥ nāmıñ daḫı yād idemez bu cān-ı zehr-ālūd
Rıżādır çāresi her ne dilerse Ḥażret-i Maᶜbūd

Belā mevc-āver-i girdāb-ı ḥayret nā-ḫudā nā-būd
ᶜAdem sāḥillerin ṭutdu dirīġā bāng-ı nā-mevcūd

2.Gözüm bir nesne görmez dīde-i giryāndan ġayrı
İrişmez gūş-ı cāna ṣoḥbet-i hicrāndan ġayrı
Yazılmaz levḥ-i dilde ṣūret-i ḥırmāndan ġayrı
Bulunmaz sīnede bir sūziş-i pinhāndan ġayrı
Ümīdim yoḳ hemān bir ḫʷāhiş-i iḥsāndan ġayrı
Serāpāy-ı tenimde ḳalmadı efġāndan ġayrı

Belā mevc-āver-i girdāb-ı ḥayret nā-ḫudā nā-būd
ᶜAdem sāḥillerin ṭutdu dirīġā bāng-ı nā-mevcūd

3.Düşüp dām-ı hevāya ḥasret-i gülzār ḳaldım ben
Gidip nefḫ-i Mesīḥā-veş ṣabā bīmār ḳaldım ben
Gül-i ümmīd ṣoldu mübtelā-yı ḫār ḳaldım ben
Bu gülşen külḫan oldu çeşmime nāçār ḳaldım ben
Şarāb-ı yeᵓse düşdüm teşne-i dīdār ḳaldım ben
Başımdan aşdı seyl-āb-ı keder bīzār ḳaldım ben

Belā mevc-āver-i girdāb-ı ḥayret nā-ḫudā nā-būd
ᶜAdem sāḥillerin ṭutdu dirīġā bāng-ı nā-mevcūd

4.ᶜAceb ey Ḫıżr-ı maᶜnā bī-nevāya himmet olmaz mı
Şefāᶜat yoġsa da bir tesliyetgūn ṣoḥbet olmaz mı
Diyem ḥāşā bu nā-kāma ümīd-i vuṣlat olmaz mı
Sezāvār-ı ḫiṭāb olmaḳ gibi bir ruḫṣat olmaz mı
Ya ehliyyet mi lāzım baḫşiş-i ehliyyet olmaz mı
Esīr-i derd-i fürḳat lā-cerem yeᵓs-ülfet olmaz mı

Belā mevc-āver-i girdāb-ı ḥayret nā-ḫudā nā-būd
ᶜAdem sāḥillerin ṭutdu dirīġā bāng-ı nā-mevcūd

5.Eger küstāḫ isem de çāre ne bī-çārelikdendir
Hezārān ḳayd u bende düşdü kim āvārelikdendir
Göñül cemᶜiyyeti sevmezse de ṣad-pārelikdendir

---

1 M ṭutsa : D ṭolsa // 2 M yazanlar : AE yazılmaz / M ṣūrete : ACDE ṣūret-i // 3 M sīr-āb : ACDE seyl-āb // 4 M yoḫsa : B CDE yoġsa / M derd ü : ABCDE derd-i

Devādan şekvemiz var ise de pür-yārelikdendir
Sirişkim bī-sebebdir menbaᶜ-ı gam-ḫʷārelikdendir
Maḥaldir ġarḳ-ı eşk olsa gözüm ḫūn-bārelikdendir

Belā mevc-āver-i girdāb-ı ḥayret nā-ḫudā nā-būd
ᶜAdem sāḥillerin ṭutdu dirīġā bāng-ı nā-mevcūd

6.Belā bu kim daḫi ṣūret miyim maᶜnā mıyım bilmem
Sezā-vār-ı meges yā luḳme-i ᶜanḳā mıyım bilmem
Esīr-i pīçtāb-ı zülf-i müşg-efzā mıyım bilmem
Perīşānī-i ġam menşūruna ṭuġrā mıyım bilmem
Ġam-ı Yūsufla ṭolmuş Mıṣr-ı istiġnā mıyım bilmem
Ġarīḳ-i Nīl-i ḥasret Ġālib-i rüsvā mıyım bilmem

Belā mevc-āver-i girdāb-ı ḥayret nā-ḫudā nā-būd
ᶜAdem sāḥillerin ṭutdu dirīġā bāng-ı nā-mevcūd

10
(M.70,A.71a,B.30a,C.56b,D.39b,E.41a)
..--/..--/..--/..-

1.Ey dil ey dil yine bu rütbede pür-ġamsın sen
Gerçi vīrāne iseñ genc-i muṭalsamsın sen
Secde-fermā-yı melek ẕāt-ı mükerremsin sen
Bildigin gibi degil cümleden aḳdemsin sen
Rūḥsun nefḥa-i Cibrīl-ile tevᵓemsin sen
Sırr-ı Ḥaḳsın mes̱el-i ᶜĪsī-i Meryemsin sen

Ḫōşça baḳ ẕātıña kim zübde-i ᶜālemsin sen
Merdüm-i dīde-i ekvān olan ādemsin sen

2.Mertebeñ ᶜayn-ı müsemmādadır esmā ṣanma
Merciᶜiñ Ḫālıḳ-ı eşyādadır eşyā ṣanma
Gördügüñ emr-i muḥaḳḳaḳları rüᵓyā ṣanma
Başḳasın kendiñi ṣūretle heyūlā ṣanma
Keşf-ile s̱ābit olan maᶜniᵓyi daᶜvā ṣanma
Ḥaḳḳıña söylenen evṣāfı müdārā ṣanma

Ḫōşça baḳ ẕātıña kim zübde-i ᶜālemsin sen
Merdüm-i dīde-i ekvān olan ādemsin sen

3.İñleyip sırrıñı fāş eyleme aġyāra ṣaḳın

---

1 bu : C bir / M aḳvemsin : BDE aḳdemsin // 2 M kendünü : AE kendini / ḥaḳḳıña : E ḥaḳḳ-ıla // 3 iñleyip : C aġlayıp

Düşme bilmezlik-ile varṭa-i inkāra ṣaḳın
Degmesin elleriñ kākül-i dildāra ṣaḳın
Ṣoñra Manṣūr gibi çıkmañ olur dāra ṣaḳın
ᶜArz-ı ᶜacz itmeyesin yāreden ol yāra ṣaḳın
Bulduġuñ gevher-i ᶜālīleri bī-çāre ṣaḳın

Ḫōşça baḳ ẕātıña kim zübde-i ᶜālemsin sen
Merdüm-i dīde-i ekvān olan ādemsin sen

4.Sendedir maḫzen-i esrār-ı maḥabbet sende
Sendedir maᶜden-i envār-ı fütüvvet sende
Gizli gizli daḫı vardır niçe ḥālet sende
Maᶜrifet sende hüner sende ḥaḳīḳat sende
Nazar itseñ yer ü gök Dūzaḫ u Cennet sende
ᶜArş u Kürsiyy ü melek sendedir elbet sende

Ḫōşça baḳ ẕātıña kim zübde-i ᶜālemsin sen
Merdüm-i dīde-i ekvān olan ādemsin sen

5.Ḥayfdır şāh-iken ᶜālemde gedā olmayasıñ
Keder-ālūde-i ümmīd ü recā olmayasıñ
Vādī-i yeʾse düşüp hīç ü hebā olmayasıñ
Yañılıp reh-rev-i ṣaḥrā-yı hevā olmayasıñ
Ādeme muttaṣıl ol tā ki cüdā olmayasıñ
Secdeler eyle ki merdūd-ı Ḫudā olmayasıñ

Ḫōşça baḳ ẕātıña kim zübde-i ᶜālemsin sen
Merdüm-i dīde-i ekvān olan ādemsin sen

6.Berḳ-ı ḫāṭıf gibi bu ḳayd-ı sivādan güẕer it
İrişen ḫār u ḫasa āteş-i ᶜaşḳı siper it
Dāmeniñ tutmaya āṣār-ı ᶜalāyıḳ ḥaẕer it
Şems-veş ḫʷāhiş-i Monlā-y-ıla ᶜazm-i sefer it
Ṣāf kıl āyīneñi ḳābil-i ᶜaks-i ṣuver it
Hele bir cemᶜ-i ḫavāṣ eyle de Ġālib naẓar it

Ḫōşça baḳ ẕātıña kim zübde-i ᶜālemsin sen
Merdüm-i dīde-i ekvān olan ādemsin sen

---

3 2.mısra : E 4.mısra / M āhlarıñ : AE elleriñ / 4.mısra : E 2.mısra / Manṣūr gibi : B Manṣūr-veş / çıkmañ : A çıkmaḳ / M cevher : ABCDE gevher // 5 M hebā : ACDE hevā //

11
(M.71,A.73a,B.30b,C.57b,D.40b,E.42a)
..--/..--/..--/..-
[*]

1.Āh kim düşdü göñül bir şeh-i ᶜālī-cāha
Kim ḫayāliyle gelir lerze-i dehşet māha
Reh-nümā her keremi biñ elem-i cāngāha
Ḫārḫār-ı ġam-ıla ḳaldı işim Allāha
Söylenilmez bu ne hem-rāza yaḫūd hem-rāha
Furṣatım yoḳ ki diyem sūz-ı dilim ol şāha

Derd-i ḥasretle neler çekdigimi ben bilirim
Yarama şimdi ne zehr ekdigimi ben bilirim

2.Añlamaz mı bilemem yoḫsa teġāfül mü ider
Cigerim pāreleyip ḳatle teʾemmül mü ider
Cān ḫalāṣ olmaġı bir daḫı taḫayyül mü ider
Deme zaḫm ursa nʾolur ġamze tekāsül mü ider
Öyle şehbāz bu vīrāna tenezzül mü ider
Hep anuñ cevrine ᶜuşşāḳ taḥammül mü ider

Ta ki öldürmeye biz terk-i niyāz eylemeyiz
Öyle bī-hūde yere sūz u güdāz eylemeyiz

3.Senden ey şūḫ ben ümmīd-i viṣāl eylemedim
Tabᶜıma ḫadşe virip fikr-i muḥāl eylemedim
Rūz-ı ᶜaşḳı şeb-i tārīk-i ḫayāl eylemedim
Zülf-i kāfir gibi inkār-ı cemāl eylemedim
Kakülüñ āh-ıla bir hem-zede-ḥāl eylemedim
Ḫavf idip ġamzeñe bir ḥarf suʾāl eylemedim

Ḳalmadı ṣabra mecālim bilemem ᶜiṣyānım
Daḫı yetmez mi teġāfülse ġaraż sulṭānım

4.Beni aġlatma meded ġamze-i ḫūn-ḫʷārıñ içün
Saña kendim öleyim dīde-i bīmārıñ içün
Bu ḳadar dökme sirişkim leb-i dür-bārıñ içün
Ṣaḳla ol ḳanları gül-gūne-i ruḫsārıñ içün
Ben belālar çekeyim ṭurre-i ṭarrārıñ içün
Sen de bir gün ola āh eyleyesin yārıñ içün

---

[*] : D Terkīb-i Bend
1 yaḫūd : ACDE ne ḫōd / M derd ü : BCE derd-i // 3 ṭabᶜıma : ABCDE ṭabᶜıña

Derd-i hicrāna devā itmege ḥasret çekesin
İltifāt eylemedim deyü nedāmet çekesin

5.Ḳalmadı sūziş-i ḥasretle mecāl-i efġān
Ḥayretimden idemem ḥasretimi daḫı beyān
Ne ḳadar ṣaḳlasam elbetde olur keşf ü ᶜayān
Ḳalamaz penbe-i dāġ içre bu āteş pinhān
Niçün itsin bu ḳadar bir sözü dil ketm ü nihān
Daḫı bir şey yoḳ efendim bu ki vallāh inan

Ġarazım bu ki biraz sūz u güdāz eyleyeyim
Süḫan-ı ᶜaşḳ eger küfr ise de söyleyeyim

6.Leb-i laᶜliñde bulur Ḫıżr-ı süḫan āb-ı ḥayāt
ᶜĀşıḳ-ı dil-şüde ḥasretle ölür mü heyhāt
Ḳātilimdir der isem ben saña rūz-ı ᶜAraṣāt
Ḳanlı gömlekle ider pīrehen-i ten is̱bāt
ᶜĀḳıbet ġamze-i cellādıñı eyler iskāt
Raḥm ḳıl raḥmıña ey şūḫ-ı pesendīde-ṣıfāt

Ġālib ölmekle seniñ çeşmiñe ṣıḥḥat gelmez
Baña bu derdden ölsem de ferāġat gelmez

12

(M.73,A.74a,B.31a,C.58b,D.41a,E.42b)

-.--/-.--/-.--/-.-

TERCĪᶜ-İ BEND-İ MAṬLAᶜ-I ḪAYĀLĪ [*]

1.Ḳalb bir gencīnedir cismim anuñ vīrānesi
Feyż bir baḥr-ı kerāmetdir sözüm dür dānesi
Nuṭḳ bir ṭūṭī-i ḫōş-gūdur derūnum lānesi
Eşk bir ṣahbā-yı āteşdir gözüm peymānesi
Yeᵓs bir mihmān-ı ġamdır ḫāṭırım kāşānesi
Dāġ bir mürġ-i semenderdir ten āteş-ḫānesi

ᶜAşḳ bir şemᶜ-i İlāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

2.Āh bir kez furṣat olmaz cevr-i gerdūndan baña
Bir nefes düşmez şikāyet ṭabᶜ-ı maḫzūndan baña

---

5 elbetde : ACDE elbette / M ḳadar sözü : D ḳadar bir sözü // 6 bulur : AE olur / M yevm : ACDE rūz

[*] : ABCDE Tercīᶜ-i Maṭlaᶜ-ı Ḫayālī

Şan gülāb-efşān olur dil çeşm-i pür-ḫūndan baña
Kesb-i ẕevḳ itmek ne mümkin cām-ı gül-gūndan baña
Feyż yoḳdur ḥikmet-i ᶜaḳl-ı Felāṭūndan baña
Keşf olur ādāb-ı sūziş rūḥ-ı Mecnūndan baña

ᶜAşk bir şemᶜ-i ilāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

3.Geh ḥaḳīḳat cilvegāh eyler derūnum geh mecāz
Geh ṣafā-yı luṭf-ı ḥayret geh şikest-i imtiyāz
Gāh ṣulḥ u gāh ceng ü gāh nāz u geh niyāz
Biñ bela teskīn ider ol ġamze-i ḫāṭır-nevāz
Iżṭırārīdir efendim bende bu sūz u güdāz
Maḥv olup bir gün bu cism-i zār olur ifşā bu rāz

ᶜAşḳ bir şemᶜ-i ilāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

4.Eylemiş zülfün perīşān rūy-ı āteş-tābda
Ḫʷāb-ı maḫmūrāne-i çeşmin gören mehtābda
Ol siyeh-mest-i nigeh mey nūş ider miḥrābda
Ben ḫayāl-i kākül-ile böyle pīç ü tābda
Söylenir bu güft-gūlar meclis-i aḥbābda
ᶜAşḳı ol efsāne ẓann eyler ḫayāl-i ḫʷābda

ᶜAşḳ bir şemᶜ-i ilāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

5.Böyledir ḥāl-i dilim vallāhi inkār eylemem
Mürġ-i dīnim beste-i tesbīḥ ü zünnār eylemem
Bülbül-āsā her dem efġān-ı gül ü ḫār eylemem
Mācerā-yı girye-i hicrānı tekrār eylemem
Ben zebān-ı şuᶜle-i āhı şerer-bār eylemem
Ġamla ḫoşnūd olmuşum hīç şekve iẓhār eylemem

ᶜAşḳ bir şemᶜ-i ilāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

6.Ḫastegī-i çeşm-i bīmārı ḥakīm itmiş beni
Ol leb-i cān-baḫş gūyā kim ᶜadīm itmiş beni

---

2 M gülāb-efşāna olur : BCDE gülāb-efşān olur (dil) // geh niyāz : BCDE gāh niyāz // 3 benim : B göñül // 4 gören : C görüp / nigeh : BD nigāh // 5 M tesbīḥ-i : ACDE tesbīḥ ü// 6 leb-i : BCDE lebi / kim : BCE ki

Żaʿf-ıla gülzār-ı maʿnāya nesīm itmiş beni
Bir vücūd olmuş vücūdumla nedīm itmiş beni
Ġamzesi tīġ-ı nigāh-ıla dü nīm itmiş beni
Berḳ-ı ḥüsnü hem ḫamūş u hem kelīm itmiş beni

ʿAşḳ bir şemʿ-i İlāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

7.Ḫaṭṭ-ı rūy-ı dilberi Ġālib idip bir şeb ḫayāl
Oldum āḫir āteş-i baḫt-ı siyehden bī-mecāl
Gāh fikr-i Dūzaḫ-ı hicrinde ḫāṭır pür-melāl
Geh cünūn-ı şevḳ-ile ḳayd-ı ser-i zülf-i viṣāl
Tāb-ı sevdā-yı maḥabbetden iderken ḳīl ü ḳāl
Geldi eşʿār-ı Ḫayālīden bu maṭlaʿ ḥasbiḥāl

ʿAşḳ bir şemʿ-i İlāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

13
(M.74,A.75b,B.31b,C.59b,D.42a,E.43b)
--./-.-./.--./-.-

TERCĪʿ-İ BEND-İ MAṬLAʿ-I NEŞʾET [*]

1.Bu gülsitānda bülbül ü cū āh u zārımız
Laḫt-ı cigerle ʿuḳde-i dil berg ü bārımız
Şāḫ-ı ümīde şerḥa-i pür-ḫār ḫārımız
Üşkūfelendi dāġ-ıla cism-i nizārımız
Yandı havā-yı ʿaşḳ-ıla ammā s̱imārımız
Ṣoldu açılmadan gül-i ṭabʿ-ı figārımız

Oldu ḫazān mā-ḥaṣal-ı nev-bahārımız
Pīrāna geçdi ḥayf bizim rūzgārımız

2.Biñ pīçtāb dilde vü yüz āteş āh āh
Beñzetdi kendüye beni ol zülf-i rū-siyāh
Bir şaḫṣı böyle eylemesin Ḥażret-i İlāh
Göñlüm ḫarāb aġlamasam aġlasam günāh

---

7 M bir gün : ACDE bir şeb

[*] : A Tercīʿ-i Maṭlaʿ-ı Ḥażret-i Neşʾet , C Tercīʿ-i Maṭlaʿ-ı Neşʾet Efendi , DE Tercīʿ-i Maṭlaʿ-ı Neşʾet

1 M gülsitāna : D gülsitānda // 2 M ṣad : AE yüz

Mesrūr-ı ẓāhirim ne diyem ḫāṭırım tebāh
Erbāb-ı ᶜaşḳ böyle imiş böyle vāh āh

Oldu ḫazān mā-ḥaṣal-ı nev-bahārımız
Pīrāna geçdi ḥayf bizim rūzgārımız

3.Sünbülsitān-ı dil ki leṭāfetle ḫam-be-ḫam
Çün mūy-ı mātem oldu perīşān u hem müjem
Berḳ ol çemende şimdi olup āhū-yı ḥarem
Encāmkār ṣaldı bizi ḫāke gerd ü ġamm
Yanmaḳ şemᶜ-veş oldu bize luṭf-ı bezm-i Cem
Mūy-ı sefīd-i mihr-ile ṭoġduḳ çü ṣubḥ-dem

Oldu ḫazān mā-ḥaṣal-ı nev-bahārımız
Pīrāna geçdi ḥayf bizim rūzgārımız

4.Ol ḫānmān-ı şebnem olan gül olup ḫarāb
Esdi nesīm-i ḫōş yerine āh-ı şuᶜle-tāb
Gülşende ᶜīş u nūşa bedel şimdi sūz u tāb
Ṣahbā-yı eşk-i bülbüle gül-ġoncalar kebāb
Sevdā-yı ᶜaşḳ u zülf-i perīşān ḫayāl-i ḫʷāb
Yoḳdur suʾāl olunsa begim bundan iy cevāb

Oldu ḫazān mā-ḥaṣal-ı nev-bahārımız
Pīrāna geçdi ḥayf bizim rūzgārımız

5.Oldukça germ-i ᶜişrete ol māh-ı şuᶜle-pūş
Yüz āfitāb nūr-ı tecellī iderdi nūş
Kendi çerāġ-ı Ṭūr idi pervānesi sürūş
Mestāne çeşmi naᶜra-zen-i hūşdār-ı hūş
Ol şuᶜle-pāş-ı nuṭḳ idi gül-berg-i terdi gūş
Efsūs o gülşene yine biz bülbül-i ḫamūş

Oldu ḫazān mā-ḥaṣal-ı nev-bahārımız
Pīrāna geçdi ḥayf bizim rūzgārımız

6.Esᶜad ḫamūş bezm-i maḥabbetde beste leb
Daᶜvā-yı ḥāl Ḥażret-i Neşʾet degil edeb
Ḳıldı ẓuhūr ḫāmeden ammā belā ṭaleb
Gerçi meʾāl-i ḫāṭırıma māṣadaḳdı hep
Ḥayretdeyim bu sırr-ı ġarībe ᶜaceb ᶜaceb
Vallāhi ben de bilmem efendim nedir sebeb

---

2 vāh āh : A āh āh , C vāh vāh // 3 M gerd : BCDE gerd ü //
3 ṭoġduḳ : D ṭoġdu // 4 M sūz : ADE sūz u / begim : A eger
5 M naᶜra-zen : ABE nuḳre-zen

Oldu ḫazān mā-ḥaṣal-ı nev-bahārımız
Pīrāna geçdi ḥayf bizim rūzgārımız

14
(M.75,A.76b,B.32a,C.60b,D.43a,E.44a)
..--/..--/..--/..-

1.Tā-be-key ^{c}Arşa çıḳa āh-ı dil-i nā-şādım
Gökleri ağlada ḥasretle giden feryādım
Niçe bir cānı yaḳa nāle-i āteş-zādım

Müsta^{c}id ḳıl yoġ-ısa luṭfuña isti^{c}dādım
Saña güçlük mü var ey şāh-ı kerem-mu^{c}tādım

2.Mūr-ısam şem^{c}ine pervāne ḳılıp eyle ḳabūl
Āb isem gevher-i yek-dāne ḳılıp eyle ḳabūl
Seng isem Ka^{c}be vü kāşāne ḳılıp eyle ḳabūl

Müsta^{c}id ḳıl yoġ-ısa luṭfuña isti^{c}dādım
Saña güçlük mü var ey şāh-ı kerem-mu^{c}tādım

3.Ḳābiliyyet vir eger vaṣlıña nā-ḳābil isem
Yeñiden vir baña ser-māye-i bī-ḥāṣıl isem
Ḥālimi ḳāle bedel eyle eger nāḳıl isem

Müsta^{c}id ḳıl yoġ-ısa luṭfuña isti^{c}dādım
Saña güçlük mü var ey şāh-ı kerem-mu^{c}tādım

4.Müsliman eyle eger kāfir isem ḳudretiñi
Şākir it luṭfuña ger münkir isem ni^{c}metiñi
Daḫı efzūn it eger kemter isem raḥmetiñi

Müsta^{c}id ḳıl yoġ-ısa luṭfuña isti^{c}dādım
Saña güçlük mü var ey şāh-ı kerem-mu^{c}tādım

5.Maksadıñ bey^{c} u şirā ribḥ u ḫasāret degile
Keremiñ beste-i ser-rişte-i ^{c}illet degile
Bī-ġaraż luṭfuñ ümīd itme ḳabāḥat degile

Müsta^{c}id ḳıl yoġ-ısa luṭfuña isti^{c}dādım
Saña güçlük mü var ey şāh-ı kerem-mu^{c}tādım

6.^{c}Afv ḳıl Ġālib-i nā-pāk ü sefāhatkarı
O da olsun kerem ü cūduña lāyıḳ bāri
Bī-nevādır deyü redd eyleme bu nāçārı

Müsta^{c}id ḳıl yoġ-ısa luṭfuña isti^{c}dādım
Saña güçlük mü var ey şāh-ı kerem-mu^{c}tādım

3 ḥālimi ḳāle : AC ḳālimi ḥāle

MÜSEDDES

1

(M.76,A.77b,B.32b,C.61a,D.43b,E.44b)

--./.--./.--./.--

MÜSEDDES-İ NAᶜT-I ŞERĪF-İ NEBEVĪ [*]

1.Sulṭān-ı rusül şāh-ı mümeccedsin efendim
Bī-çārelere devlet-i sermedsin efendim
Dīvān-ı İlāhīde ser-āmedsin efendim
Menşūr-ı leᶜamrükle müʾeyyedsin efendim

Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sulṭān-ı müʾeyyedsin efendim

2.Tābiş-dih-i ervāḥ-ı mücerred güheriñdir
Mālişgeh-i ruḫsār-ı melik ḫāk-i deriñdir
Āyīne-i dīdār-ı tecellī naẓarıñdır
Bū Bekr ᶜÖmer ᶜOs̱mān ü ᶜAlī yārlarıñdır

Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sulṭān-ı müʾeyyedsin efendim

3.Ḫuṭbeñ oḳunur minber-i iḳlīm-i beḳāda
Ḥükmüñ ṭutulur maḥkeme-i rūz-ı cezāda
Gül-bāng-ı ḳudūmüñ çekilir ᶜArş-ı Ḫudāda
Esmā-i Şerīfiñ añılır arż u semāda

Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sulṭān-ı müʾeyyedsin efendim

4.Ol dem ki velīlerle nebīler ḳala ḥayrān
Nefsī deyü dehşetle ḳopa cümleden efġān
Yeʾs-ile ᶜuṣātıñ ola aḥvāli perīşān
Destūr-ı şefāᶜatla seniñdir yine meydān

Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sulṭān-ı müʾeyyedsin efendim

5.Bir gün ki dalıp baḥr-ı ġama fikrete gitdim

---

[*] = B : AE Der-Naᶜt-ı Resūl-i Ekrem Ṣalleʾllāhu Teᶜāla ᶜAleyhi Vesellem , C Naᶜt-ı Şerīf-i Müseddes
4 velīlerle nebīler : C nebīlerle velīler // 5 M ṭalıp : C dalıp

İlden getirip kendimi bī-ḫodluġa yitdim
ʿİṣyānım aññıp ʿāḳıbetimden ḥaẕer itdim
Bu maṭlaʿı yād eyledi bir seyyid işitdim

Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sulṭān-ı müʾeyyedsin efendim

6.Ümmīddeyiz yeʾs-ile āh eylemeyiz biz
Ser-māye-i īmānı tebāh eylemeyiz biz
Bābıñ ḳoyup aġyāra penāh eylemeyiz biz
Bir kimseye sāyeñde nigāh eylemeyiz biz

Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sulṭān-ı müʾeyyedsin efendim

7.Bī-çāredir ümmetleriñ ʿiṣyānına baḳma
Dest-i red urup ḥasret-ile Dūzaḫa ḳaḳma
Raḥm eyle amān āteş-i hicrānına yaḳma
Ez-cümle ḳuluñ Ġālib-i pür-cürmü bıraḳma

Sen Aḥmed ü Maḥmūd u Muḥammedsin efendim
Ḥaḳdan bize sulṭān-ı müʾeyyedsin efendim

2
(M.77,A.78b,B.33a,C.62a,D.44a,E.45b)
-.--/-.--/-.--/-.-

NAʿT-I ŞERĪF-İ MÜSEDDES [*]

1.Ay yüzüñden maẓhar-ı envār-ı īmān olduġum
Ey idip ümmīd-i luṭfuñ şād u ḫandān olduġum
Ey kemāl-i şefḳatiñden ʿafv-cūyān olduġum
Ey ki derdinden şifā-baḫş-ı dil ü cān olduġum

Ey ki tīġ-ı çeşm-i māzāġına ḳurbān olduġum
Görme lāyıḳ ḫūn-ı ḥasret içre ġalṭān olduġum

2.Ġurre-i ʿīd-i şeref destiñde şemşīr-i celīl
Līk eyler āb-ı Ḫıżr-ı cāvidānı selsebīl

---

6 (eylemeyiz)ler : CD eylemeziz / 2.mısra : E 4.mısra / 4. mısra : E 2.mısra // 7 M yaḳma : ACDE ḳaḳma

[*] : A // 1 ey idip : S eyleyip

Teşnedir bī-şübhe bu ẕebḥ u fedāya Cebreʾīl
Cān virmek saña cān-baḫş olmaġa biʾllāh delīl

Ey ki tīġ-ı çeşm-i māzāġına ḳurbān olduġum
Görme lāyıḳ ḫūn-ı ḥasret içre ġalṭān olduġum

3.Rūz-ı ḥaşr olup yarın geldikde bu ḥāl üzre ben
Gāh güle gāh aġlaya bī-iḫtiyār elbet gören
Dil peşīmān ü zebān nālān ü sīne pür-mihen
Bir nigehle ol zamān şād eyle bu nāçārı sen

Ey ki tīġ-ı çeşm-i māzāġına ḳurbān olduġum
Görme lāyıḳ ḫūn-ı ḥasret içre ġalṭān olduġum

4.Cān seni özler hevā ġālib göñül vaḥşet-ṭaleb
Dest-i efsūs oldu bu ḥayretle baña rūz u şeb
Cürm-ile oldum ḥużūr-ı devletiñde bī-edeb
Raḥm ḳıl ʿiṣyānıma idip naẓar ḳılma ġażab

Ey ki tīġ-ı çeşm-i māzāġına kurban oldugum
Görme lāyıḳ ḫūn-ı ḥasret içre ġalṭān olduġum

5.Gerçi küstāḫ u günehkār u heme kārı ziyān
Esʿadıñdan ẕerre-i luṭfuñ dirīġ itme amān
Naʿt-ḫʷānıñdır sezā mı ide Dūzaḫda fiġān
Eşk-i ḥasret başdan aşdı ḫaste göñlüm doldu ḳan

Ey ki tīġ-ı çeşm-i māzāġına ḳurbān olduġum
Görme lāyıḳ ḫūn-ı ḥasret içre ġalṭān olduġum

3

(M.79,A.80b,B.33b,C.63a,D.45a,E.46b)

--./.--./.--./.--

1.Ṣanmañ bizi kim beste-dil-i nefs-i ġavīyiz
Ḫāk-i ḳadem-i Āl-i ʿAbā Muṣṭafavīyiz
Ne ḫavf-ı emīrān biliriz ne bedevīyiz
Rāżī-şüde-i ḥükm-i ḳażā Murtażavīyiz

İḳrārımıza ser viririz ʿahde ḳavīyiz
Biz şāh-ı velāyet ḳuluyuz hem ʿAlevīyiz

---

3 gāh : D geh / peşīmān ü : B peşīmāndır // 4 M itme ġażab : CDE ḳılma ġażab // 5 M ṭoldu : BDE doldu

1 biz : D bir

2.ᶜĀlemlere is̱nā ᶜaşer ebrāc degil mi
Her biri ser-i mihr ü mehe tāc degil mi
Tīr-i siteme cümlesi āmāc degil mi
Daᶜvā-yı maḥabbet buña muḥtāc degil mi

İḳrārımıza ser viririz ᶜahde ḳavīyiz
Biz şāh-ı velāyet ḳuluyuz hem ᶜAlevīyiz

3.Naḳş-ı hevesi ṣafḥa-i dilden sile geldik
Tā daᶜvī-i mihr-i neseb-i pāk-ile geldik
Ḳurbān-ı İlāhī olup İsmāᶜīle geldik
Çün bezm-i ḳademden dile geldik bile geldik

İḳrārımıza ser viririz ᶜahde ḳavīyiz
Biz şāh-ı velāyet ḳuluyuz hem ᶜAlevīyiz

4.Aᶜvān-ı Yezīdiñ hele ḫaṣmānıyız el-ḥaḳ
Laᶜnet-keş-i īmān-ı dil ü cānıyız el-ḥaḳ
Bu maᶜrekeniñ Sām u Nerīmānıyız el-ḥaḳ
Evlād-ı Ḥüseyniñ ḳulu ḳurbānıyız el-ḥaḳ

İḳrārımıza ser viririz ᶜahde ḳavīyiz
Biz şāh-ı velāyet ḳuluyuz hem ᶜAlevīyiz

5.Yoḳdur bizi tekdīre Ḫavāricde liyāḳat
Ednāmız ider ᶜālemi pür-lerze-i dehşet
Ammā nᵓidelim böyle imiş ḥükm-i meşiyyet
Cān baş fedā eylesek Esᶜad ne saᶜādet

İḳrārımıza ser viririz ᶜahde ḳavīyiz
Biz şāh-ı velāyet ḳuluyuz hem ᶜAlevīyiz

4
(M.80,A.81a,B.34a,C.64a,D.45b,E.47a)
.---/.---/.---/.---

1.Bu şeb pertev ṣalıp nāgāh āh-ı ṣubḥgāhīler
Açıldı nūr-ı çeşmim rūşen oldu hep siyāhīler
Hilāl ü bedr olup deryā-yı istiġrāḳa māhīler
Tecellī ḳıldı birden intiẓār-ı gāh gāhīler

---
2 biz : D bir // 3 biz : D bir // 4 biz : D bir // 5 biz : bir

Gözüm dūş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

2.İşārāt-ı daḳīḳi ᶜālem-i aḳvālden bīrūn
Maḳāmāt-ı ġarībi fikr-i ehl-i ḥālden bīrūn
İmāmān ile ġavs̱ aḳṭāb-ıla ebdāldan bīrūn
Ḫülāṣa ᶜālem-i dīgerde ḥāl ü ḳālden bīrūn

Gözüm dūş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

3.Kimi mest-i maḥabbet ḫāne-i ḫammārdan gelmiş
Kimi medhūş-ı ḥayret şuᶜle-i dīdārdan gelmiş
Kimi ḫūrşīde beñzer ᶜālem-i envārdan gelmiş
Kimi varmış diyār-ı vaḥdete tekrārdan gelmiş

Gözüm dūş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

4.Kelām-ı ṣamtı deryālar gibi pür-cūş söylerler
Maḥabbet rāzını birbirine ḫāmūş söylerler
Be-her dem hūş-der-dem sırrını bī-hūş söylerler
Rumūz-ı ᶜaşḳı cümle bī-zebān u gūş söylerler

Gözüm dūş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

5.Ẓarāfet sebkine ifrāġ idip keşf ü kerāmātı
Terellāya çıḳarmışlar velāyāt u maḳāmātı
Getirmişler ḥarīm-i zühde ḳoymuşlar ḫarābātı
Libās-ı faḳr içinde gizlemişler vecd ü ḥālātı

Gözüm dūş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

6.Melekler reşk ider bir ṭavr u ādāb u rüsūmu var
Melikler mālik olmaz deff ü ney ṭabl u ḳudūmu var
Semāᶜ meydānınıñ hem mihr ü meh çarḫ u nücūmu var
Ḫuṣūṣā içlerinde ẕāt-ı Mevlānā-yı Rūmī var

Gözüm dūş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

1-6 heybet : ABCDE heyᵓet // 3 ḫammārdan : A ḫum-ḫāneden // 5 maḳāmātı : B kerāmātı / M virmişler : ABCDE ḳoymuşlar / faḳr içinde : ACDE şöhret içre

7.Vücūd-ı mutlaḳ üzre devr iderler ᶜayn-ı vaḥdetde
Ḳamu ḫūrşīd-veş tenhā gezer kes̱retde ḫalvetde
Medār-ı pāy-ı seyri noḳṭa-i ġayb-ı hüviyyetde
Viṣāl-i ṣırf bulmuşlar bidāyetde nihāyetde

Gözüm düş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

8.Şeh-i mülk-i ḳanāᶜat her biri ᶜanḳā hümāyız der
Vücūdu pūte-i iksīre ḳoyduḳ kīmyāyız der
Zer-i maḥbūb-ı ᶜaşḳız sikkemiz var bī-recāyız der
Cemīᶜan Ḥażret-i Monlāya onlar ḫāk-i pāyız der

Gözüm düş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

9.Çü oldum cān u dilden maẓhar-ı ᶜaşḳ olmaġa ṭālib
Düşüp bir āteşe seyr eyledim her su vü her cānib
Ḥarīm-i ḫāṣ-ı bezm-i vaṣla oldu ḫāṭırım cālib
Bu beyti oḳudu ol meclisiñ bir maḥremi Ġālib

Gözüm düş oldu gördüm bir gürūhu hep külāhīler
ᶜAceb heybet ᶜaceb şevket ᶜaceb ṭarz-ı ilāhīler

5 [*]
(M.82,A.82b,B.35a,C.65a,D.46b,E.48a)
--./.---/--./.---

1.Tedbīriñi terk eyle taḳdīr Ḫudānıñdır
Sen yoḳsun o benlikler hep vehm ü gümānıñdır
Birden bire bul ᶜaşḳı bu tuḥfe bulanıñdır
Devrān olalı devrān erbāb-ı ṣafānıñdır

ᶜĀşıḳda keder n'eyler ġam ḫalḳ-ı cihānıñdır
Ḳoyma ḳadeḥi elden söz pīr-i muġānıñdır

2.Mey-ḫāneyi seyr itdim ᶜuşşāḳa maṭāf olmuş
Teklīf ü tekellüfden sükkānı muᶜāf olmuş
Bir neş'e gelip meclis bī-ḫavf u ḫilāf olmuş
Ġam ṣohbeti yād olmaz meşrebleri ṣāf olmuş

ᶜĀşıḳda keder n'eyler ġam ḫalḳ-ı cihānıñdır
Ḳoyma ḳadeḥi elden söz pīr-i muġānıñdır

7-9 heybet : ABCDE hey'et
[*] D : Tesdīs

3.Ey dil sen o dildāra lāyıḳ mı degilsin yā
Daʿvā-yı maḥabbetde ṣādıḳ mı degilsin yā
ʿÖẕrü nedir ʿAẕrānıñ Vāmıḳ mı degilsin yā
Bu ġam ne gezer sende ʿāşıḳ mı degilsin yā

ʿĀşıḳda keder nʾeyler ġam ḫalḳ-ı cihānıñdır
Ḳoyma ḳadeḥi elden söz pīr-i muġānıñdır

4.Maḥzūn idi bir gün dil mey-ḫāne-i maʿnāda
İnkāra döşenmişdim efkār düşüp yāda
Bir pīr gelip nā-gāh pend itdi ʿaleʾl-ʿāde
Al destiñe bir bāde derd ü ġamı vir bāda

ʿĀşıḳda keder nʾeyler ġam ḫalḳ-ı cihānıñdır
Ḳoyma ḳadeḥi elden söz pīr-i muġānıñdır

5.Bir bāde çek efzūn ḳap meclisde zeber-dest ol
Atma ayaġıñ ṭaşra mey-ḫānede pā-best ol
Alçaġa aḳar ṣular pāy-ı ḫuma düş mest ol
Pür-cūş olayım derseñ Ġālib gibi ser-mest ol

ʿĀşıḳda keder nʾeyler ġam ḫalḳ-ı cihānıñdır
Ḳoyma ḳadeḥi elden söz pīr-i muġānıñdır

6

(M.82,A.83b,B.35a,C.65b,D.47a,E.48a)

--./-.-./.--./-.-

MÜSEDDES-İ NAẒĪRE-İ FUŻŪLĪ

1.Yaġmaladı dün ʿaḳlımı bir şūḫ-ı pür-fiten
Mecnūn-ı deşt-i ʿaşḳı anuñ āhū-yı Ḫoten
Eṭrāf-ı ḥüsn ü ānına diḳḳat ḳılınca ben
Gördüm kenār-ı bāġ-ı ʿiẕārında bir çemen

Ṣordum bu ḫaṭṭ-ı sebz-i Ḫotendir dedim dedi
Yoḳ şerḥ-i pīçtāb-ı nigāhıñ-durur seniñ

2.Ṣaldı ḫalel niẕām-ı dil ü dīne kākülüñ
Virdi şikest reng-i güle būy-ı sünbülüñ
Dökdü cihāna toḫm-ı füsūn ḫāl-i fülfülüñ
Açdı metāʿ-ı ālını ruḫsār çün gülüñ

Sende bu deñlü fitne nedendir dedim dedi
Ās̱ār-ı ʿaşḳ u sūziş-i cānıñ-durur seniñ

3.Dünyā esīr-i ḥalḳa-i girdābıdır anuñ
ᶜĀlem ḫarāb-ı ġavṭa-i seylābıdır anuñ
Dürr-i s̱emīn-i eşk de ṣād-ābıdır anuñ
Kemmūnzār-ı dil hele sīr-ābıdır anuñ

Vaᶜdıñ seniñ ne baḥr-ı süḫandır dedim dedi
Mevc-i serāb ẓann u gümānıñ-durur seniñ

4.İḥyā idip bu gice çerāġān-ı fürḳatı
Yaḳdım fetīl-i dāġ-ı cünūn-ı maḥabbeti
Buldum fürūġ-ı şuᶜle-i āh-ı nedāmeti
Seyr eyleyende şebnem-i gülzār-ı ḥasreti

Gülgūne-i ᶜarūs semendir dedim dedi
Eşk-i dü çeşm-i ḫūn-feşānıñ-durur seniñ

5.Seyr eyle dergehiñdeki ġavġā-yı ᶜālemi
Yād itdirir fiġān-ıla rūz-ı Muḥarremi
Her sāᶜat öldürür beni ol çeşm-i mātemi
Kim itdi ehl-i ᶜaşḳa bu cevr-i dem-ā-demi

Ṭavrıñ ḫilāf-ı resmgehiñdir dedim dedi
Kan aġlamak firāḳ-ıla şānıñ-durur seniñ

6.Nār-ı ġamıñla sīne-i sūzānı daġladım
Seylāb deñlü cūş-ı maḥabbetle çaġladım
Ḫāk-i rehine yalvararaḳ vardım aġladım
Raḥm it ki bār-ı mergi firāḳıñla baġladım

Vaṣlıñ ḥayāt-baḫş-ı bedendir dedim dedi
Bunlar ḫayāl-i ḫʷāb-ı girānıñ-durur seniñ

7.Ṭutdum o sanᶜat-ıla ki semt-i tecāhülü
Çeşmi unutdu şīve-i ṭarz-ı teġāfülü
Göstermedim o mehveşe rūy-ı tekāsülü
Der-pīş idince ṣūret-i ḥüsn-i teᵓemmülü

Bilmem lisān-ı ġamze ne fendir dedim dedi
Ġālib zebān-ı siḥr-i beyānıñ-durur seniñ

7 [*]
(M.84,A.84b,B.35b,C.66b,D.48a,E.49a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Küfr-i zülfüñ yād iden müᵓmin müselmān olmasın
Nūr-ı vechiñ seyr iden kāfir ṣanem-ḫʷān olmasın

---

6 M ḫayāl ü : ABCDE ḫayāl-i
[*] C : Tesdīs

Ebruvānıñ fikr iden zāhidde īmān olmasın
ᶜAşḳıña dil bağlayan ᶜālemde şādān olmasın

İsterim ḥüsnüñ gibi cevriñe pāyān olmasın
Tek seni sevmek cihān ḫalḳına āsān olmasın

2.Ḳatl-i ᶜāma māʾil olsun ġamze-i cellādlar
Dem-be-dem eflāke çıḳsın āh-ıla feryādlar
Ṭāḳatın ṭāḳ eylesin ᶜāşıḳlarıñ bī-dādlar
Hep girü ḳalsın bütün Mecnūnlar Ferhādlar

İsterim ḥüsnüñ gibi cevriñe pāyān olmasın
Tek seni sevmek cihān ḫalḳına āsān olmasın

3.Kec-külāh ol bezme teşrīf it mey-i naḫvetle mest
Ḥamle-i ṣaff-ı şehīdān it olup ḫançer-be-dest
Eyle mirʾāt-ı dil-i ᶜuşşāḳı biñ kerre şikest
Ẓāhir olsun ḫōd-perest ile begim dilber-perest

İsterim ḥüsnüñ gibi cevriñe pāyān olmasın
Tek seni sevmek cihān ḫalḳına āsān olmasın

4.Kāẕib ü ṣādıḳ bilinsin imtiḥān it imtiḥān
İtme her ḫʷāhişger-i iḥsāna luṭfuñ rāygān
Böyle mebẕūl olmasın baḫşişleriñ şāhım amān
Tā seçilsin nev-heveslerden gürūh-ı ᶜāşıḳān

İsterim ḥüsnüñ gibi cevriñe pāyān olmasın
Tek seni sevmek cihān ḫalḳına āsān olmasın

5.Yüz virip ehl-i niyāza terk-i nāz itmek neden
Böyle ḥüsnüñ var iken bī-dādı az itmek neden
Zülfüñ-āsā medd-i iḥsānı dırāz itmek neden
Her gedāya dergeh-i ümmīdi bāz itmek neden

İsterim hüsnüñ gibi cevriñe pāyān olmasın
Tek seni sevmek cihān ḫalḳına āsān olmasın

6.Ḥüsnüñüñ olsun bahā-yı rāygānı cān u baş
Ṭālibān-ı vaṣl olan bī-derdler ḳılsın telāş
Hep çekilsinler bu bāzārı görüp ehl-i maᶜāş
Ġālib-i mihnet-keşiñ destinde ḳalsın ol ḳumāş

İsterim ḥüsnüñ gibi cevriñe pāyān olmasın
Tek seni sevmek cihān ḫalḳına āsān olmasın

---

3 kec-külāh : E kec-küleh / 3 : A 5 // 4 : A 3 // 5 : A 4

TAHMÎS

1

(M.85,A.85b,B.36a,C.67a,D.48b,E.49b)

-.--/-.--/-.--/-.-

TAḪMÎS-İ ḲAṢÎDE-İ NEFᶜÎ DER-VAṢF-I ḤAŻRET-İ MEVLĀNĀ [*]

1.Bārekeᵓllāh ey sipihr-i himmetiñ māh-ı nevi
Levḥaşaᵓllāh ey cihānıñ mihr-i vālā-pertevi
Ṣānekeᵓllāh ey kelāmuᵓllāh-ı ᶜilm-i Uḫrevī

Merḥabā ey ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān-ı maᶜnevī
Nāẓım-ı manẓūme-i silk-i leᵓāl-i Mes̱nevī

2.Mes̱nevī ammā ki her bir lafẓı kān-ı maᶜrifet
Mes̱nevī ammā ki her nuṭḳu lisān-ı maᶜrifet
Mes̱nevī ammā ki her ḥarfi beyān-ı maᶜrifet

Mes̱nevī ammā ki her beyti cihān-ı maᶜrifet
Ẕerresiyle āfitābınıñ berāber pertevi

3.Cennet-i ᶜirfānda ḥūr-ı melek-sīmā gibi
ᶜArş-ı ṣavn-ı Bārīde ervāḥ-ı müstes̱nā gibi
Çarḫ-ı ᶜaşḳuᵓllāhda Cibrīl-i bī-pervā gibi

ᶜĀlem-i maᶜnāda ḫūrşīd-i cihān-ārā gibi
Devr ider girmiş semāᶜa anda rūḥ-ı Mevlevī

4.Mürşid-i müşkil-küşā-yı mülk-i müstes̱nā-yı Rūm
ᶜĀrif-i himmet-resān u şāh-ı bī-hemtā-yı Rūm
Rūḥ-ı sulṭānī-i ᶜālem ḥākim-i aᶜżā-yı Rūm

Yaᶜnī sırruᵓllāh-i aᶜẓam Ḥażret-i Monlā-yı Rūm
Kim odur maᶜnāda ṣāḥib-mesned-i keyḫusrevī

---

[*] = A : M Taḫmīs-i Ḳaṣīde-i Nefᶜī Der-Vaṣf-ı Ḥażret-i Mevlevī Ḳaddeseᵓllāhu Esrārehū , B Taḫmīs-i Ḳasīde-i Nefᶜī Raḥimehuᵓllāh Der-Vaṣf-ı Ḥażret-i Mevlānā Ḳuddise Sırrehū , D Taḫmīs-i Ḳaṣīde-i Nefᶜī Der-Naᶜt-ı Ḥażret-i Mevlānā Ḳuddise Sırrehuᵓl-ᶜAzīz , E Ḳaṣīde-i Nefᶜī Der-Vaṣf-ı Ḥażret-i Mevlevī Ḳaddeseneᵓllāhu Bi-Esrārihim
3 M maᶜnā ki : AE maᶜnāda // 5 çün : BE çoḳ

5.Vaṣf-ı şemşīr-i celāl-i ḳudreti gelmez dile
Ḳalmadı çün kim ẓalām-ı küfrü ᶜālemden sile
Ẕülfiḳār-ı Ḥaydarı re'y-i ṣavāb-ıyla bile

Ḫüsrev-i endīşe kim ᶜaşḳ-ı Ḥüsāme d-dīn ile
Oldu tīġ-ı bāṭını dünyāya bürhān-ı ḳavī

6.Ol şeh-i ẕī-şān-ı ᶜālī-menḳabet kim feyżidir
Ol sipeh-sālār-ı ᶜizz ü ᶜāṭıfet kim feyżidir
Ol emīr-i ḫʷān-ı luṭf u mekremet kim feyżidir

Ol ḫudā-vend-i serīr-i maᶜrifet kim feyżidir
Sālik-i bī-tūşe-i güm-rāha zād-ı Uḫrevī

7.Fikri hādī-i ṭarīḳ-i intihā-yı erşedī
Ẕihni ḥāmī-i rüsūm-ı mülk-i mecd ü emcedī
ᶜAşḳı ḥāvī-i maḳāmāt-ı kirām-ı sermedī

ᶜAḳlı nūr-ı cevher-i ẕāt-ı şerīf-i Aḥmedī
Nuṭḳu maġz-ı rūḥ-ı enfās-ı laṭīf-i Īsevī

8.Meslek-i ḥikmetde yoldāşı kibār-ı ezkiyā
Menzil-i vuṣlatda pādāşı gürūh-ı etḳıyā
Ders-i ᶜabdiyyetde sırdāşı kirām-ı aṣfiyā

ᶜİlm-i vaḥdetde sebaḳdāşı imām-ı evliyā
Ḥikmet-i maᶜnīde şākirdi Ḥakīm-i Ġaznevī

9.Ḫāk-i gül-berg-i leṭāfet-perverinde münᶜadim
Jāle-veş bār olmasın yā Rab benim cān u dilim
Ravżasından feyż-yāb olsun bu çeşm-i pür-nemim

Bir gülistān-ı müferriḥdir dil-i pür-feyżi kim
Anda rūḥ-ı Gülşenīdir bāġbān-ı maᶜnevī

10.Her kelām-ı pāki bir dür-dāne-i endīşedir
Bilmeyen ol gevheri bī-gāne-i endīşedir
Beyt-i vaḥy-ās̱ārı hep kāşāne-i endīşedir

Der küşāde yā ḫazāna ḫāne-i endīşedir
Anda çeşm-i Rūşenīdir dīdebān-ı münzevī

11.Bāġ-ı inşāsında ḥayrān çeşm-i şūḫ-ı Nergisī

---
8 imām : E enām // 10 M peşm : ABCD çeşm

Rişte-i efkārınıñ āhū-yı maᶜnā mūnisi
Sözleriniñ naḳd-ı ṣāf-ı sīne-i ḫūbān mesi

Gevher-i güftārınıñ kān müşterī-i müflisi
Kūçe-i esrārınıñ ḫūrşīd düzd-i şeb-revi

12.Söylemişdir şāᶜir-i sāḥir bu beyti bī-bedel
Müntehā bir ḥüsn-i taᶜlīl öyle kim vefḳuᵓl-maḥal
Eylese şāyān sürūşān-ı semā ḍarbuᵓl-mes̱el

Feyż-i istiᶜdād-ı ẕātın gör kim itmiş tā-ezel
Ces̱besi ḫūrşīd ü māh u āsumānı Mevlevī

13.Bī-nevāyım iltica-dārende-i Monlā-yı Rūm
Tā-be-sāmānım kerem-ḫʷāhende-i Monlā-yı Rūm
Ġālib-i bī-çāreyim şermende-i Monlā-yı Rūm

Nefᶜī-i muᶜciz-beyānım bende-i Monlā-yı Rūm
Ne Ḥakīm-i Ġaznevīyim ne Emīr-i Dehlevī

14.Şāygān baḫş eyledi ᶜuşşāḳa genc-i devleti
Lafẓdan maᶜnāya gösterdi ṭarīḳ-ı vuṣlatı
Cümle şerḥ itdi muḳaddem bunca sırr u ḥikmeti

Ḫāk-i pāy-ı Şeyḫ ᶜAṭṭārım ki oldu himmeti
Ṭabᶜıma üstād-ı ders-i müşkilāt-ı Mes̱nevī

15.Daᶜvī-i mihr ü maḥabbet gerçi kim ḥaddim degil
Öyle toḫm-ı pāke nā-çesbāndır bu āb u gil
Eyleme vaḳt-i ḥaṣādımda beni yā Rab ḫacil

تخم مهرش برفشاندم برزمین پاک دل
چون مثل باشد که هر چیزی کی کاری می بدروی

16.Cān u başım ferş-i rāh-ı evliyā itsem nᵓola
Ḥażret-i Monlāyı ammā çoḳ s̱enā itsem nᵓola
Baᶜd-ezīn ᶜafv-ı ḳuṣūrumçün recā itsem nᵓola

Ḳāfiye teng oldu āġāz-ı duᶜā itsem nᵓola
Gerçi żabṭ itmek ne mümkin ḫāme-i çāpük-revi

17.Ḥamdüliᵓllāh ḳılmışım dergāhına ṣıdḳım bütün

---

12 ḍarbuᵓl-mes̱el : ACD ḍarb-ı mes̱el / kim : D ki // 14 M sırr-ı : A sırr u

Her ne derse münkir-i nā-pāk-i dīn varsın desin
Himmeti müzdād ola ḥaḳḳımda yā Rab gün-be-gün

Tā ḥisāb-ı māh u sāl-i ᶜālemi taḥḳīḳ için
Bedr ide mihr-i cihān-tāb-ı felek māh-ı nevi

18.Rūz u şeb cān u dilim bir birine eyler ḫiṭāb
Her nefes olsun ᶜaṭāsından bu bī-kes kām-yāb
Naḳd-ı iḫlāṣ-ıla ḳılsın bendesin ṣāḥib-niṣāb

Her dem olsun rūḥ-ı pākine duᶜā-yı bī-ḥisāb
Evliyādan tā ki ḫālī olmaya dünyā evi

2
(M.88,A.87b,B.37b,C.70a,D.51a,E.51b)
--./.---/--./.---

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ CENĀB-I MEVLĀNĀ ḲUDDİSE SIRRUHUᵓL-ᶜAZĪZ [*]

1.Ey göñlüm iden taᶜmīr ḫayrāt mübārek-bād
Ḫōş sāᶜatını bulduñ sāᶜat mübārek-bād
İtdiñ hele daᶜvāñı isbāt mübārek-bād

عاشق شده‌ای ای دل سودات مبارک باد

از جا و مکان رستی آنجات مبارک باد

2.Vaḥdetde vü kesretde olduñ niçe dem pūyān
İsterdiñ o meh-rūyu rūz u şeb olup cūyān
Çün ḫalvet-i maᶜnāda bulduñ o şehi pinhān

از هر دو جهان بگذر تنها زن و تنها خوان

تا ملکت و ملکت گوید تنهات مبارک باد

3.Her ṭālib o maṭlūbu bir fikr-ile isterdi
Her biri ḫayālinde cūyendelik eylerdi
Ḥāżır yüzün ammā o nāẓırlara gösterdi

---

17 ide : CD ider

[*] = A : MB Taḫmīs-Be-Ġazel-i Cenāb-ı Ḥażret-i Pīr , D Taḫmīs-i Ġazel-i Āḫir-i Ḥażret-i Mevlānā Ḳuddise Sırruhuᵓl-ᶜĀlī, E Eyżan Taḫmīs-i Ġazel-i Cenāb-ı Mevlevī Ḳuddise Sırruhuᵓl-ᶜAzīz

2 M pūyān : D cūyān

ای پیشرو مردی امروز تو برخوردی

ای زاهد فردایی فرداست مبارک باد

4.Oldu bu gice mihmān ol māh gelip tenhā
Encüm gibi itdik hep birbirimize īmā
Ümmīd-i viṣālinden bir şevḳe düşüp ḥālā

در خانقه سینه غوغاست فقیرانرا

ای سینه بی کینه غوغات مبارک باد

5.Aḥvāl-i maḳāmātıñ evṣāfın idip taᶜdād
Daᶜvā-yı riyāsetde ferdim deyü olma ṣād
Geç ḳayd-ı taᶜayyünden ir maṭlaba ol āzād

ای عاشق پنهانی آن یار قرینت باد

ای طالب بالایی بالات مبارک باد

6.Ṣahbā-yı ṣafā-ḫīziñ ḳıl cāmını nūşīde
Mādām ki ayıḳsıñ sen gizlice ve pūşīde
Çün mest olasın var ol deryā gibi cūşīde

ای جان پسندیده جوشیده و کوشیده

پرهات برویید و پرهات مبارک باد

7.Aldıñ nefes-i Pīri bil ḳadr-i reh-āverdi
Zinhār ki yārāna gösterme dem-i serdi
Ġālib saña bu maᶜnī ḥaḳḳā Hū Hūdan irdi

خاموش کن و پنهان کن بازار نکو کردی

کالای عجب بردی کالات مبارک باد

3
(M.89,A.90a,B.38a,C.70b,D.51b,E.52a)
--./.---/--./.---

TAḪMĪS-İ LAṬĪF-İ ĠAZEL-İ ŞERĪF-İ CENĀB-I PĪR ḲUDDİSE SIRRUHU᾽L-ᶜAZĪZ BE-ZEBĀN-I FĀRİSĪ [*]

1.Bir dem ki taḫayyürde buldum dil-i şeydāyı

---

4 M şeb : A hep // 7 gösterme : E gösterse

[*] : A Taḫmīs-i Ġazel-i Āḫir-i Ḥażret-i Pīr , D Taḫmīs-i Ġazel-i Dīger-i Ḥażret-i Pīr-i Dest-gīr Ḳuddise Sırruhu᾽l-ᶜAzīz, E Taḫmīs-i Ġazel-i Āḫir-i Ḥażret-i Pīr Ḳaddese᾽llāhu Sırrehu᾽l-ᶜAzīz

Olmuş naẓar-ı ᶜaşḳa maḥbūb-ı dilārāyı
Tenbīh idip ol mehveş der kim ḳo temāşāyı

با هر که تو در سازی میدانکه نیاسایی
زیر و زبرست دارم زیرا که توازمایی

2.Bu bezmde olmaz hīç ṣaḥbā-yı ḫıred peydā
Ne ḥüznüne ġāyet var ne ẕevḳine ḥad peydā
Her ferde olur ṣanma esrār-ı Eḥad peydā

تا تو نشوی رسوا آن سر نشود پیدا
کان جام نیاشامد جز عاشق رسوایی

3.Geç ḳayd-ı zamānīden bu demden olup dānā
Ḳalsın girü biñ fersaḫ ferdā vü ġam-ı ferdā
Mey-ḫāneler açılmış mebẕūl mey ü ṣaḥbā

بردار سراحی را در سوز صلاحی را
آن جام مباحی را در کش که میاسایی

4.Tā key bu ġam-ı hicrān endīşe-i bī-pāyān
Olmaḳ giceler nālān gündüzler idip efġān
Geçdi dem-i hüşyārān cemᶜ oldu ḳadeḥkārān

در حلقهٔ آن مستان در لاله و در بستان
امروز قدح بستان ای عاشق فردایی

5.Ey meclis-i ᶜuşşāḳıñ üftāde vü işkesti
Çignendiñ ayaḳlarda besdir bu ḳadar pestī
Ḫum-ḫāne-i ḳudretden al eline bir destī

بر رسم زبردستی میکن تو چنان مستی
تا بگذری از هستی ای سخرهٔ هرجایی

6.Ol meygede-i ᶜaşḳıñ bir ḳayġusuz ᶜayyāşı
Yat ḫāk-i meẕelletde çek başına bir ṭaşı
Bāzār-ı ᶜalāʾiḳda baġlanma neden nāşī

سر فتنهٔ اوباشی هم خرقهٔ قلاشی
در معرکه باشی با جمله شکرخایی

7.Bir maşrıḳ-ı maᶜnānıñ ḫūrşīd-i seḥer-ḫīzi
Pür-şehd-i şuhūd itdi ḫāvergeh-i temyīzi

---

2 M Ḫudā : BCDE Eḥad

Mest itdi ḥalāvetde bu Ġālib-i nāçīzi

شمس الحق تبریزی جانرا چه شکر ریزی

جز با تو یار آمد جانهای مصطفایی

4

(M.90,A.90b,B.38b,C.71a,D.52a,E.53a)

-.--/-.--/-.--/-.-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ ḤAŻRET-İ ŞĀHİDĪ DEDE ḲUDDİSE SIRR~~E~~uHŪ [*]

1.Pehlevān-ı rūz-ı ᶜaşḳım gerçi kim üftādeyim
Sāḳī-i devriñ ayaġın almaġa āmādeyim
Bādedir āb-ı ḥayāt ölsem de bu daᶜvādayım

Bende-i pīr-i ḫarābātım mürīd-i bādeyim
Kāşki ben dāᵓimā ġavvāṣ olaydım bādeyim

2.Bir melāmet şāhınıñ sāġar-keş-i iḳrārıyım
Mest-i faḳrım bī-ser ü bī-pālarıñ serdārıyım
Kāse-līs-i ḫʷān-ı ᶜaşḳıyım seg-i nā-çārıyım

Neng ü nāmūs u vaḳār u ᶜārdan men ᶜārīyim
Zerḳ u sālūs u riyā ālāyişinden sādeyim

3.Bende-i Āl-i ᶜAbāyım baña besdir köhne şāl
Öyle ᶜüryānım ki esbāb-ı ġurūr emr-i muḥāl
Bī-tekellüf lāᵓübālīyim ne lāzım ḳīl-ü-ḳāl

ᶜİlm ü fażl u zühd ü taḳvā ᶜāḳile oldu ᶜiḳāl
ᶜĀşıḳ-ı şūrīdeyim men fāriġ u āzādeyim

4.Ḥamdüliᵓllāh mürşidiñ ṣāḥib-kemālin bulmuşum
Fażl-ı vaṣlın infiṣāl u ittiṣālin bulmuşum
ᶜĀlemiñ mirᵓāt-ı ādemde miṡālin bulmuşum

Men bu gün maᶜşūḳ-ı bāḳīniñ viṣālin bulmuşum
Ṣanma ey zāhid beni kim vaᶜde-i ferdādayım

5.Ḳoysun erbāb-ı maḥabbet intiẓār-ı maḥşeri
Bunda gelsin sīne-i ᶜāşıḳda görsün dilberi

---

[*] = C : MB Taḫmīs-i Ġazel-i Nefīs-i Şāhidī Dede El-Meşhūr Müᵓellif-i Tuḥfe Ḳuddise Sırrehū , A Taḫmīs-i Ġazel-i Şāhidī, D Taḫmīs-i Ġazel-i Ḥażret-i Şāhidī Ḳuddise Rūḥehū

Diñle Ġālib baḳ ne der ol vaḳt naḳd-ı ḥayderī

Şāhidī-i Mevlevīyim ᶜārifim gelsin beri
İsteyen sırr-ı Ḫudāyı men Ḫudāyī-zādeyim

5
(M.91,A.91b,B.39a,C.71b,D.52b,E.53a)
..--/..--/..--/..-

TAḪMĪS-İ MUṬARRAF-I ĠAZEL-İ NEFĪS-İ SEYYİD EBŪ BEKR ÇELEBİ ḲUDDİSE SIRRUHUᵓL-ᶜAZĪZ DER-BĀB-I CEDĪD [*]

1.Nᵓola ᶜaşḳ içre desem mihr-i cihān-ārāyım

Jāleyim bir güneşiñ şevḳi ile berpāyım
ᶜAyn-ı iksīr-i fenāyım ḫaber-i ᶜanḳāyım
Hīçim ü hīç degilden de velī ednāyım

Ẕerre-i ḫāk-i der-i Ḥażret-i Mevlānāyım

2.Beni kec görse ᶜadū nᵓola aḥibbā ḳatı rāst

Kec-nümādır ḳalem ammā biline ṣoḥbeti rāst
Pīr-i maᶜnānıñ olur tīr gibi himmeti rāst
Tāc-ı Cemdir dil-i ᶜārif idegör niyyeti rāst

Der-i Monlāda bugün āyīne-i maᶜnāyım

3.Olalı nūr-ı Ḫudā şemᶜ bu bezm içre aña

Viririm şām u seḥer şuᶜle-i āhımla żiyā
Eyleyip nārını nūr āteşini āb u havā
Bulurum gülşen-i sūzişde ᶜaceb neşv ü nemā

Dili pervāne gibi yaḳmada bī-pervāyım

4.Deff ü nāy-ıla semāᶜ eylesem ᶜaşḳ içre nᵓola

---

5 vaḳt-ı naḳd : D naḳd-ı vaḳt

[*] =B : A Taḫmīs-i Muṭarraf-ı Ġazel-i Seyyid Ebū Bekr Çelebi Efendi , C Taḫmis-i Muṭarraf-ı Ġazel-i Seyyid Ebū Bekr Çelebi Efendi Ḳuddise Sırruhū , D Taḫmīs-i Ġazel-i Ebū Bekr Çelebi Efendi Ḳuddise Rūḥehū , E Taḫmīs-i Muṭarraf-ı Ġazel-i Seyyid Ebū Bekr Çelebi Efendi Ḳuddise Rūḥehū

Naġme-i āh-ı şerer-rīz olarak ṣaġa ṣola
Yā semender gibi pīrāhenim āteşle ṭola
Şāriḥ-i sūz-ı nefes ben var iken yā kim ola

Kāşif-i Mes̱nevī-i Maᶜnevī-i Monlāyım

5.N'ola geldimse Ġarībī bu fenā mülke ġarīb

Pey-revimdir niçe Ġālib gibi maḥzūn u ke'īb
Rū-nümā olmadı her ᶜāşıḳa bu ṭarz-ı ᶜacīb
Himmeti ḥāżır ola baḳ ne der ol pīr-i mehīb

Sālik-i rāh-ı beḳā rehber-i ev ednāyım

6
(M.91,A.92a,B.39a,C.72a,D.52b,E.53b)
..--/..--/..--/..-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ Ḫ^wĀCE ḤĀFIẒ-I ŞĪRĀZĪ ḲUDDİSE SIRRUHŪ [*]

1.Bir şebāngeh ki dil olmuşdu ḫumār-ıla şikest
Şuᶜle-i cānı ẓalām-ı ġam idip tīre vü mest
Geldi çün ṣubḥ-ı ṣafā nāgeh o ẓālim ser-mest

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست

پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست

2.Nigehi tīġ be-kef āfet-i cān u īmān
Zülfü çeşm-i siyehi fitne-i gülzār-ı cinān
Her ṭaraf leşker-i āşūb-ı esīr-i fermān

نرگسش عربده جوی و لبش افسوس کنان

نیم شب دوش ببالین من آمد بنشست

3.Derd ü hicrān-ıla bu ḫasta yatardı ġamgīn
Şuᶜle-i āh idi ancaḳ yine şemᶜ-i bālīn
Perdesinden meger itmiş güẕerān āh u enīn

---

4 yā : ACDE tā // 5 ḥāżır : E ẓāhir / beḳā : D fenā

[*] =C : A Taḫmīs-i Ġazel-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī , B Ġazel-i Nefīs-i Ḥāfıẓ Raḥimehu'llāh Taḫmīs-i Ġālib , DE Taḫmīs-i Ġazel-i Ḫ^wāce Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī , M Taḫmīs-i Laṭīf-i Ġazel-i Nefīs ü Ẓarīf-i Ḥāfıẓ-ı Şīrāzī Ḳaddese'llāhu Rūḥehū

1 M cāna : ABDE cānı / M inip : ADE idip

سر فرا گوش من آورد و با آواز حزین
گفت کای عاشق دیرینهٔ من خوابت هست

4.Bade ateş-figen-i ḫirmen-i endūh u nijend
Mevcesi rişte-i yāḳūt-ı dil-i cān-peyvend
Sāḳī-i ḫāṣṣ o gül-berg-i ter ü şekker-ḫand

عارفی را که چنین بادهٔ شبگیر دهند
کافر عشق بود گر نبود باده پرست

5.Kim ṭutar neşᵓe-i ferdāyı bu gün naḳda naẓīr
Bāde-i cinneti ḫᵂāhişgeri kimse aña vir
Böyle nuṭḳ eyledi mey-ḫānede dün ḥażret-i pīr

برو ای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر
که ندادند جز این تحفه به ما روز الست

6.Bir yaña göñlü şikest itmede ās̱ār-ı ḫumār
Bir ṭarafdan nigeh-i mest-ile ol şūḫ yaḳar
Ġālib eyler mi ya ruḫṣat bulıcak ṣabr u ḳarār

خندهٔ جام می و زلف گره گیر نگار
ای بسا توبه که چون توبهٔ حافظ بشکست

7
(M.92,A.92b,B.39b,C.72b,D.53a,E.54a)
--./-.-./.--./-.-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ ŞEYḪ NESĪB DEDE EL-MEVLEVĪ
ḲUDDİSE SIRREHUᵓL ᶜAZĪZ [*]

1.Gavġā-yı vaḥdeti uzatan Mevlevīleriz
Bāzār-ı kes̱reti ḳapatan Mevlevīleriz
Devrānı birbirine ḳatan Mevlevīleriz

Nāmūs u cāhı çāha atan Mevlevīleriz
Dünyā-yı dūnu hīçe ṣatan Mevlevīleriz

---

[*] : A Taḫmīs-i Ġazel-i Şeyḫ Nesīb Dede El-Mevlevī , B Taḫmīs-i Ġazel-i Nesīb Dede El-Mevlevī Raḥimehuᵓllāh , C Taḫmīs-i Ġazel-i Şeyḫ Nesīb Dede Efendi El-Mevlevī Ḳuddise Sırrehū , D Taḫmīs-i Ġazel-i Yūsuf Nesīb Dede , E Taḫmīs-i Ġazel-i Şeyḫ Nesīb Dede El-Mevlevī Ḳuddise Rūḥehū

1 nāmūs u : ABC nāmūs-ı

2.Manend-i ḳaṭre baḥr oluruz bir bir irkilip
Pür-cevher eyleriz göñül āyīnesin silip
Dür-dāne-i ḥaḳīḳata gūşu ṣadef ḳılıp

Deh rūz kār u bārını dehriñ hebā bilip
Peyġūle-i fenāda yatan Mevlevīleriz

3.Gerdişdeyiz felek gibi leyl ü nehārda
Bir şuᶜle gösterir bu ḫayālī fenārda
Geh pīş-i yārda döneriz gāhī dārda

Ārāmımız semāᶜ-ıladır rūzgārda
Girdāb-ı baḥr-ı ᶜaşḳa batan Mevlevīleriz

4.Dil dāġ dāġ cevr ü elem sīne çāk çāk
Gözde ṣu cānda āteş ü bād elde başda ḫāk
Varken ḫulāṣa biñ ḫaṭar u zaḫm-ı hevlnāk

Telḫī-i fāḳa itmek içün nefsimiz helāk
Ḫʷān-ı vücūda zehr ḳatan Mevlevīleriz

5.Gerçi daḳīḳa-dān degiliz her ᶜulūmda
Ġālible imtiḥān oluruz baḫt-ı şūmda
Yoḳdur naẓīrimiz hele bu merzbūmda

Biz ey Nesīb devlet-i Monlā-yı Rūmda
Dünyā-yı dūnu hīçe ṣatan Mevlevīleriz

8
(M.93,A.93b,B.39b,C.73a,D.53b,E.54b)
.---/.---/.---/.---

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ ḪAYĀLĪ [*]

1.**Nefaḫnā** nefḫasın gūş itmeyenler nāyı bilmezler
Miyān-ı cān u cānānda bu hūyıhāyı bilmezler
Nefes nā-āşinālar gevher-i maᶜnāyı bilmezler

Cihān-ārā cihān içindedir ārāyı bilmezler
Şu māhīler ki deryā içredir deryāyı bilmezler

---

3 gāhī : BCDE gāh

[*] = ADE : M Taḫmīs-i Ġazel-i Nefīs-i Cenāb-ı Ḫayālī Şāᶜir-i Meşhūr-ı Ṣāḥibuʾd-Dīvān , B Taḫmīs-i Ġazel-i Ḫayālī Ṣāḥibuʾd-Dīvān , C Taḫmīs-i Ġazel-i Merḥūm Ḫayālī

2.Ṣafā ser-ḫōşlarına ġam şarābın aňma ey zāhid
Özün ṣaymazlara Maḥşer ḥisābın aňma ey zāhid
Ḫudā sā'illerine çoḳ cevābın aňma ey zāhid

Ḫarābāt ehline Dūzaḫ ᶜaẕābın aňma ey zāhid
Ki bunlar ibni vaḳt olmuş ġam-ı ferdāyı bilmezler

3.Görürler şems-i ᶜaşḳıň pertev-i nūrun uyanıḳlar
Meh ü mihri ḳızıl bir pula ṣaymaz baġrı yanıḳlar
ᶜAceb raṣṣād-ı ḥikmet çāh-ı fikretde ne ṣayıḳlar

Şafaḳgūn ḳan içinde dāġını seyr eyler ᶜāşıḳlar
Güneşden ẕerre görmezler felekden ayı bilmezler

4.Çerāġın rūşen itmiş nūr-ı vaḥdetden yaḳıp bunlar
Ḳararmazlar cihān ẓulmātına aṣlā baḳıp bunlar
İrerler ḳaᶜr-ı baḥra mevc-i seyl-āsā aḳıp bunlar

Ḥamīde ḳadlerine rişte-i eşki ṭaḳıp bunlar
Atarlar tīr-i maḳṣūdu nedendir yāyı bilmezler

5.Tecerrüd nāmına varmış diliň bir baḥr-ı ᶜummānı
Aňa ġarḳ oldu derler Ġālib-i bī-ṣabr u sāmānı
Ḳomazdım dāmenin bi'llāh elden olsa dāmānı

Ḫayālī faḳr ṣalına çekenler cism-i ᶜuryānı
Anuňla faḫr iderler aṭlas u dībāyı bilmezler

9

(M.93,A.94a,C.73b,D.54a,E.54b)

..--/..--/..--/..-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ FUŻŪLĪ-İ BAĠDĀDĪ ḲUDDİSE SIRRUHŪ [*]

1.Beni ol māh giriftār bilipdir bilirem
Fikr-i zülf-ile şebim tār bilipdir bilirem
Niçedir ḫāṭır-ı bīmār bilipdir bilirem

Yār ḥāl-i dilimi zār bilipdir bilirem

---

2 aňma ey : A aňmadı // 3 ayı : ABCE yayı

[*] = C : M Taḫmīs-i Ġazel-i Nefīs-i Fużūlī Raḥmetu'llāhi ᶜAleyh El-Meşhūru'l-Baġdādī , ACDE Taḫmīs-i Ġazel-i Fużūlī-i Baġdādī (C + Ḳuddise Sırruhū) , B Taḫmīs-i Ġazel-i Fużūlī Raḥmetu'llāhi ᶜAleyh

Dil-i zārımda ne kim var bilipdir bilirem

2.Bu degil ṭavr-ı vefā n'eyleyem iẓhār olmaz
Şāha sen bende-nevāz ol deyü āzār olmaz
Demezem ki niçün ᶜuşşāḳa vefādār olmaz

Yār u aġyār bilipdir ki baña yār olmaz
Ben dahı anı ki aġyār bilipdir bilirem

3.Uyḫuyu dīde-i ᶜuşşāḳa ḥarām eyleyeli
Günlerin vādī-i hicrānda şām eyleyeli
Tā bu sevdāya düşüp ḳasdı tamām eyleyeli

Zülfünü ehl-i vefā ṣaydına dām eyleyeli
Beni ol dāma giriftār bilipdir bilirem

4.Keşf-i rāz eyler iken dīde-i ter āh u fiġān
Sırr-ı ᶜaşḳ olmaz o fettān-ı cihāndan pinhān
Çeşm-i gūyāsı baña söyledi bī-ḥarf ü zebān

Ben ne ḥācet ki ḳılam derd-i dilim yāra ᶜayān
Ġam-ı derd-i dilimi yār bilipdir bilirem

5.Esᶜadā eyleyemem ṭoġrusu ben terk-i edeb
Demezem söyle nedendir bu tecāhül bu ġażab
Her işi ḥikmet ü her ṭavrı kerāmetdir hep

Yār hem-ṣoḥbetim olmazsa Fużūlī ne ᶜaceb
Özüne ṣoḥbetimi ᶜār bilipdir bilirem

10
(M.94,A.94b,B.40a,C.74a,D.54b,E.55a)
-.--/-.--/-.--/-.-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ DĪGER-İ FUŻŪLĪ-İ BAĠDĀDĪ RAḤMETU'LLĀHİ ᶜALEYH

1.Ṣorma benden meşreb-i rindān-ı bī-pervā nedir
Maṭlab-ı bī-maṭlabān-ı vādī-i sevdā nedir
Ṭavr-ı mestān-ı şarāb-ı nergis-i şehlā nedir

Öyle ser-mestim ki idrāk itmezem dünyā nedir

---

2 M yāra : D yār u // 4 ter : D cān / M bī-ḥarf-i : AE bī-ḥarf ü

Men kim sāḳī olan kimdir mey ü ṣahbā nedir

2.Çarḫdan ṭab^c-ı hüner-pīrā içün kām isterem
Özge nā-kāmım ki ol rüsvā içün kām isterem
Kāfir-i bī-dīnden Mevla içün kām isterem

Gerçi cānāndan dil-i şeydā içün kām isterem
Ṣorsa cānān bilmezem kām-ı dil-i şeydā nedir

3.Ġamzesinde münderic sırr-ı celāl ü hem cemāl
Ḥaṭṭ-ı pür-şūr-ıla fikr-i bi-meʾālim pür-melāl
Ḥaşre dek peyveste olmaḳ yā neden bu ḳīl-ü-ḳāl

Vaṣldan çün ^{c}āşıḳı müstaġnī eyler bir viṣāl
^{c}Āşıḳa ma^{c}şūḳdan her dem bu istiġnā nedir

4.Vaṣf-ı ḥüsnü pāk ü müstes̱nā bilen ^{c}ārif degil
Ḳadd-i yārı cümleden bālā bilen ^{c}ārif degil
Öz vücudun ^{c}ālem-i kübrā bilen ^{c}ārif degil

Ḥikmet-i dünyā ve mā-fī-hā bilen ^{c}ārif degil
^{c}Ārif oldur bilmeye dünyā ve mā-fī-hā nedir

5.Naḳd-ı ömrüñle degişdiñse eger dāġ-ı ġamı
Levḥ-i sīneñden silersin naḳş-ı ḳayd-ı merhemi
Ṭab^c-ı Ġālible hemān sā^{c}at ḳılırsın hem-demi

Āh u feryādıñ Fużūlī incidipdir ^{c}ālemi
Ger belā-yı ^{c}aşḳ-ıla ḫōşnūd iseñ ġavġā nedir

11
(M.95,A.95a,B.40b,C.74b,D.55a,E.55b)
-.--/-.--/-.--/-.-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ REʾĪSÜʾL-KÜTTĀB RĀŞİD EFENDİ [*]

1.Ben dedimse ^{c}arṣa-i Cennet sevād-ı Şāmdır
Nüktedir ḳaṣdım ḳıyās itme ḫayāl-i ḫamdır

---

1 men : E ben / mey-i ṣahbā : D mey ü ṣahbā // 4 ḳadd : CE ḳadr
[*] =ACE : M Taḫmīs-i Ġazel-i Reʾīsüʾl-Küttāb-ı Sābıḳ Rāşid Efendi Raḥmetuʾllāhi ^{c}Aleyh , B Taḫmīs-i Ġazel-i Cenāb-ı Sābıḳ Reʾīs Rāşid Efendi , D Taḫmīs-i Ġazel-i Reʾīs-i Sābıḳ Rāşid Efendi

Noḳṭa ṣığmaz nuṭḳa gelmez bir ġarīb īhāmdır
ᶜĀrıż-ı dilberde ṣanma ḫāl-i ᶜanberfāmdır
ᶜAks-i dāġ-ı sīne-i üftāde-i nā-kāmdır

2.Berḳ-ı ḥüsnüñ bī-ḳarār itdi dil-i mecrūḥumu
Yaḳdı yandırdı çenār itdi dil-i mecrūḥumu
Āb-ı tīġıñ çeşmesār itdi dil-i mecrūḥumu

Tīġ-ı ġamzeñ dāġdār itdi dil-i mecrūḥumu
Pehlevānım ol kemān ebrūlarıñ ḥaccāmdır

3.Nīller naḳş itmiş ol sīmīn-beden bāzūlara
Baḳ semenzār-ı ṣafāda sünbül-i ḫōd-rūlara
Dūrdan seyr it ṭutulma zülf-i ᶜanber-būlara

Gerdeninde dāne-i ḫāl ü siyeh gīsūlara
Mürġ-i dil üftādedir gūyā esīr-i dāmdır

4.Gerçi kim gūş-ı güle gelmez hezārıñ şekvesi
Dil dil eyler ġoncayı ol dil-figārıñ şekvesi
Aṣlı yoḳ bir söz müdür her bī-ḳarārıñ şekvesi

Ḳılca ḳaldı dil deyü ᶜuşşāḳ-ı zārıñ şekvesi
Mūmiyānıñ vaṣfını cānā saña īhāmdır

5.Ḫaṭṭı sevdāsında ey Ġālib ḫıred pür-nāledir
Yā sevād-ı sāye-i güldür yā dāġ-ı lāledir
Āh-ı mestāndır yā dūd-ı āteş-i seyyāledir

Māniᶜ-i mehtāb olan ṣanma ḫusūf u hāledir
ᶜĀrıż-ı yār üzre Rāşid ḫaṭṭ-ı anberfāmdır

6.Ey cihān-ı cūd u luṭfuñ cevher-i yek-dānesi
Dest-i fikriñ zülf-i pīç-ā-pīç-i müşkil şānesi
Rükn-i reᵓyiñ üzre ḳāᵓimdir kerem kāşānesi

Ne yapılmışdır ki veᵓl-ḥāṣıl göñül vīrānesi
Kaᶜbe yapmaġla berāberdir Ḫudā ᶜAllāmdır

---

1 īhāmdır : BC ibhāmdır // 2 çenār : C ġubār // 4 gelmez : ACE girmez / saña : E bize // 5 : C 6

12

(M.95,A.96a,B.41a,C.75b,D.55b,E.56a)

--./-.-./.--./-.-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ NEŞᵓET EFENDİ [*]

1.Olduñ hilāl-i żaᶜf-ıla ey meh żiyāda ol
Envār-ı ᶜaşḳ u şevk-ile her şeb ziyāde ol
Ṣaḥn-ı çemende gül gibi neşv ü nemāda ol

Bezm-i ṭarabda dāᵓimī ẕevḳ u ṣafāda ol
Bālīn-i bezm-i ᶜāfiyete ittikāda ol

2.Virsin bu neşᵓe ṭabᶜıña ṣıḥḥat ḫucestelik
Dildārı bend ide saña dildāde bestelik
Reng-i ruḫuna irmeye aṣlā şikestelik

Nergis-miṡāl bir söz ola sende ḫastelik
Ḫurrem-nihād gül gibi ḫōş dil-küşāde ol

3.Olsañ nizār-ı żaᶜf-ıla çün şāḫ-ı yāsemen
Būy-ı ṣafā virir yine ḫulḳuñ çemen çemen
Sen ḥüsn-i ᶜāfiyetde ol ey māh-ı gül-beden

İdem hemīşe ḥāsidine bu duᶜāyı ben
Hīç ḫaste-ḥāl olma ki dār-ı şifāda ol

4.Zaḫm-ı nigāh-ı düşmen içün olma müstemend
ᶜAyn-ı ḳażāya kendisi uġrar o derdmend
Ḳılsın bu tāb-ı şuᶜle-i fikriñ seniñ bülend

Olsun hemān çeşm-i bede çeşm-i bed sipend
Düşmen helāk sen daḫı ḥıfż-ı Ḫudāda ol

5.Gördüm Cenāb-ı Pertevi ṣıḥḥatla kām-rān
Ġālib dedim ki ġayrı bizimdir bütün cihān
Zīrā buyurdu luṭf-ıla şāh-ı süḫanverān

Neşᵓet ṣafā-yı ḫāṭır-ı yārān içün hemān
Ṣıdḳ u ṣafāda hem-dem-i ṣubh ol duᶜāda ol

---

[*] = ADE : B Taḫmīs Der-Ġazel-i Ḫᵂāce Neşᵓet Efendi , C Taḫmīs-i Ġazel-i Neşᵓet Efendi Ḳuddise Sırrẖū

1 dāᵓimī : D dāᵓimā / āfiyete : E āḳıbete // 3 : C O / idem : B itdim

13

(M.96,A.96b,B.41a,C.75a,D.55b,E.56b)

-.--/-.--/-.--/-.-

TAHMİS-İ GAZEL-İ RAŞİD EFENDİ [*]

1.Seyl-i mihnet cānı ġark-ı ıżṭırāb itdi meded
Dīdemi girdāb-ı ḥayrānı ḥabāb itdi meded
Başımı göz yaşı seng-i āsiyāb itdi meded

Eşk-i çeşmim ṭās-ı gerdūnu pür-āb itdi meded
Nār-ı ġam mülk-i dilim yaḳdı ḫarāb itdi meded

2.Neşter-i müjgānı ser-tīz itme ol deñlü begim
Giryeden fevvāre-i ḫūn-ābdır her bir regim
Şuᶜle-i ġam yaḳmasın biᵓl-cümle tār u tārikim

Perde-i gīsūyu ḳoyvir āteşīn ruḫsara kim
Tāb-ı teᵓs̱īriyle çoḳ diller kebāb itdi meded

3.Zaḫm-ı hicrān bir yaña ol şūḫ-ı fettān bir yaña
Düşdü tīġ-ı ġamzeden ḳan bir yaña cān bir yaña
Çarḫ-ı gerdān bir yaña cevr-i cüvānān bir yaña

Ṭaᶜn-ı vāᶜiẓ bir yaña düşnām-ı cānān bir yaña
Ḫāṭırım gerdūn zebūn-ı şeyḫ u şābb itdi meded

4.Böyle ser-mestāne vażᶜım mūcib-i ḥayret degil
İntisābım var nigāh-ı yāra bī-ᶜillet degil
Beste-i zencīr-i mevc-i bādeyim ḥācet degil

Sırr-ı ᶜaşḳ ifşāsına bādī cünūniyyet degil
Baña ne itdi ise ṣahbā-yı nāb itdi meded

5.Būy-ı vuṣlat gelmedi Ġālib o gül-ruḫsārdan
Ebr-i Nīsān oldu ḥiṣṣem gülşen-i dīdārdan

---

[*] = D : M Taḫmīs-i Ġazel-i Āḫir-i Reᵓīsüᵓl-Küttāb-ı Sābıḳ Rāşid Efendi Raḥmetuᵓllāhi ᶜAleyh , A Taḫmīs-i Ġazel-i Reᵓīsüᵓl-Küttāb Rāşid Efendi , B Taḫmīs-i Dīger-i Ġazel-i Reᵓīsüᵓl-Küttāb Rāşid Efendi , C Velehū Eyżā , E Taḫmīs-i Ġazel-i Āḫir-i Reᵓīsüᵓl-Küttāb Rāşid Efendi

2 biᵓl-cümle : D fiᵓl-cümle / M ruḫsār : ABDE ruḫsāra // 4 ser-mestāne : AE bir mestāne / vażᶜım : C vaṣfım / bādī : A bāᶜis̱

Başlayıp iğmāz-ı ᶜayna jāleden gülzārdan
Şīşe-i çeşmi ḫayāl-i gül-ᶜiẕār-ı yārdan
Eşk-i ḥasret ile Rāşid pür-gülāb itdi meded

6.Ḥażret-i Rāşid Efendi dāver-i gerdūn-vaḳār
Gelmemişdir dehre böyle bir reᵓīs-i kāmkār
Ḫalḳa vācibdir duᶜā-yı devleti leyl ü nehār

Nāvdān-ı ḫāme vaṣfında olup gevher-niẕār
Ḳulzüm-i luṭfu beni ġarḳ-ı ḥicāb itdi meded

7.Ey dil ey dil rāh-ı vuṣlat bul dil-i āgāhına
Baḳma eyvān-ı sipihriñ āfitāb u māhına
Pey-rev ol devlet gibi hem-vāre gerd-i rāhına

Kām-yāb olmaḳsa maḳṣūduñ yetiş dergāhına
Senden evvel çarḫ o bāba intisāb itdi meded

14
(M.97,A.97a,B.41b,C.76a,D.56a,E.57a)
.---/.---/.---/.---

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ TEẔKİRE-İ ẔĀNĪ ᶜĀRİF EFENDİ [*]

1.Felekden aḫẕ-ı ẕāra māyedār-ı furṣatım şimdi
Şafaḳ-nūş-ı ṣabāḥu l-ḫayr-ı şām-ı fürḳatım şimdi
Sebū-yı māh u cām-ı mihrden bī-minnetim şimdi

O şūḫ-ıla ḳadeḥ-peymā-yı bezm-i ᶜişretim şimdi
Göñülden bir ṭaraf-sāz-ı ġubār-ı vaḥşetim şimdi

2.Ġubār-ı kīneden āyīne-i aḥbāb pāk olsun
Utansın itdiginden bülbül ü gül şermnāk olsun
İşitsin müddeᶜīler ṣīt-i vaṣlım hep helāk olsun

Ḳo feryād eylesin gülşende bülbül çāk çāk olsun
O gül-ruḫsār-ıla sāġar-be-dest-i ᶜişretim şimdi

---

7 : ACDE O

[*] =MAE : B Taḫmīs-i Ġazel-i ᶜĀrif Efendi Teẕkire-i Ẕānī, C Taḫmīs-i Ġazel-i Teẕkire-i Ẕānī ᶜĀrif Efendi Merḥūm , D Taḫ-mīs-i Ġazel-i Teẕkire-i Evvel ᶜĀrif Efendi

2 aḥbāb : A ruḫsār

3.Maḥabbet neşʾesinden çoḳ zamān mest-i müdām oldum
Ḫumārıñ derd-i zehrin çekdim āḫir şād-kām oldum
Mis̱āl-i māh-ı nev bir kāse ṣahbādan tamām oldum

Ṣafā-yı ḫāṭırım var yār-ıla hem bezm-i cām oldum
Cemāl-i yāra gör āyīnedār-ı ḥayretim şimdi

4.Hele mest itdim ol sīmīn-teni ḫayli alıp ḫāmın
Çözüp bend-i ḳabāsın gülşen itdim cism-i gülfāmın
Ṣarıldım cāme-ḫʷāb-ı nāz içinde ṣorma encāmın

Boyunca gördüm iḥsānın o şūḫ-ı nāzük-endāmıñ
Bi-ḥamdiʾllāh hem-āġūş-ı ṣafā-yı vuṣlatım şimdi

5.Bu şeb bāġ-ı ruḫunda zülf ü çeşm ü rūyunu öpdüm
Bulup düzdīde bir ḳaç nergis ü şebbūyunu öpdüm
Meger kāfūr içinde fülfül-i dil-cūyunu öpdüm

Beyāż-ı gerdeninde ḫāl-i ᶜanber-būyunu öpdüm
Dil-i aġyāra el-ḥaḳ dāġ-sūz-ı ḥasretim şimdi

6.Uyandım ḫʷāb-ı ġamdan müjde-i şīrīn-i vuṣlatla
Dimāġım çāşnī-yāb oldu şehd-i ᶜayn-ı ᶜişretle
Leb-i taᶜbīri taġyīr oldu aġyārıñ bu ġayretle

Dil-i ārāmı çāk olsun raḳībiñ tāb-ı ḥasretle
Bu ᶜişretgāhda dil-sīr-i āb-ı ṣoḥbetim şimdi

7. Acebdir sırr-ı ülfet gāhīce mekşūf olur kāşif
Beyān olmuşdu Ġālib gerçi bunlar hep dem-i sālif
Murād oldur ki dil-ḫūn olsun aᶜdālar olup vāḳıf

Bu günlerde nʾola aḥbāba ᶜünvān eylese ᶜĀrif
Gele geç ṭurfe-fermā-yı rüsūm-ı naḫvetim şimdi

8.O nīk-aḫlāḳ kim ıṭrā-yı evṣāfında mecbūrum
Velī bī-tāb-ı ᶜaşḳım bī-mecāl-i ṣarf-ı maḳdūrum
Bilir her ḥāl-ile ṣıdḳ u ḫulūṣum çünki mesrūrum

S̱enā-gūyluḳda ᶜaczim iᶜtirāf itsem de maᶜẕūrum
Faḳaṭ biʾl-cümle meşġūl-i duᶜā-yı devletim şimdi

---

5 M nergis-i : A nergis ü // 6 M ᶜibretle : AD ᶜişretle / M ᶜişretgehde : ABCDE ᶜişretgāhda / M ᶜayn-ı vuṣlatım : AD ṣoḥbetim , BE vuṣlatım // 7 nʾola : D nʾolur / eylese : ABC eylesem // 8 ḥāl-ile : D vech-ile / gūyluḳda : DE gūluḳda

15
(M.98,A.98a,B.42a,C.76b,D.57a,E.57b)
..--/..--/..--/..-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ ḤANĪF EFENDİ [*]

1.Demem ol şūḫ-ı cefā-pīşe baña yār olsun

Mihr iken zīver-i āġūş-ı şeb-i tār olsun
Bed-du^c^ām öyle ki bir māha giriftār olsun
Derd-i dilden o da āgāh u ḫaberdār olsun

İtdigi luṭfu ḳadar sevdicegim var olsun

2.Bunca demdir ḳuluña eylemediñ luṭf-ı ḫiṭāb

Veh ki bülbülden ide ġonca-i neşküfte ḥicāb
Oldu bu āteş-i ḥasretle dil ü cān ḫarāb
Deheniñde ^c^acebā yoḳ mu vefā gibi cevāb

Söyle ey şūḫ-ı meded bārī bir āzār olsun

3.Sevmeden geçdim ol āşüfte-meniş dildārı

Baḳmam āyīne-i mihr olsa daḫı ruḫsārı
Çıḳdı bāzāra bugün rişte-i kār u bārı
Ġayrı dil mıṣrına şāh olma degildir kārı

Ba^c^d-ezīn ister ise şāhid-i bāzār olsun

4.Cūy-ı eşkimle olup bāġ-ı cemāli sīr-āb

Nergis-i şūḫunu çoḳ eyledi ser-mest-i ^c^itāb
Ṣunsun artıḳ nigeh-i çeşmiñe peymāne-i ḫ^w^āb
Mey-i naḫvetle olup ġonca-i la^c^li şeker-āb

Sebze-i ḫaṭṭ-ı ruḫu ayn-ı çemenzār olsun

5.Var mı bir şūḫ-ı cefā-pīşe felekde āyā

---

[*] = MCDE : A Taḫmīs-i Muṭarraf-ı Ġazel-i Ḥanīf Efendi ,B Taḫmīs-i Ġazel-i Cenāb-ı Üstād Ḥanīf Efendi

1 baña : B saña / māha : B şūḫa // 2 M luṭf u : ADE luṭf-ı // 4 eşkimle : B eşk-ile / şūḫunu : B çeşmini // 5 cefā-pīşe : D kerem-pīşe

Ki ola ġonca-i gülzār-ı vefā sende beḳā
Ne desin bu söze Ġālib ki budur ḥaḳḳ edā
Dā'imā Ḥażret-i Ḥaḳ himmet-i merdān-ı Ḫudā

Her ḫuṣūṣunda Ḥanīfāya vefādār olsun

16
(M.98,A.99a,B.42a,C.77a,D.57a,E.58a)
--./-.-./.--./-.-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ PERTEV EFENDİ

1.Sīnem şerār-ı ḥasrete külḫan degil midir
Cismim nihāl-i şerḥaya gülşen degil midir
ᶜAḳlım havā-yı ḥayrete ḫirmen degil midir

Göñlüm ḫayāl-i dilbere mesken degil midir
Çeşmim o çāy-ı dil-keşe revzen degil midir

2.Bilmem ne iᶜtiḳād ile sevdim o kāfiri
Hīç jāle der-kenār idemez mihr-i enveri
Çeşmimde hem-çü merdümek-i dīde var yeri

Āġūş-ı teng-i vuṣlata gelmez çün ol peri
Nūr-ı müşaḫḫaṣ olduġu rūşen degil midir

3.Ṭūfān-ı ıżtırābda dil lenger almada
Cān sāḥil-i ümīdde ḥasretle ḳalmada
Baḥr-ı fenāya keştī-i endīşe ṣalmada

Bī-gāne āşinā yine ᶜummāna dalmada
Erbāb-ı ᶜaşḳ ᶜaḳlına yelken degil midir

4.Ey ġonca iftiḫārı ḳo ḥüsn-i edā-y-ıla
Bir gün olur çemende ḳalırsın ᶜaṣā-y-ıla
Cūbār-ı luṭfu ṣanma muḳābil ṣabā-y-ıla

Bir ṭutma yār-ı ṣādıḳıñı bī-vefā-y-ıla
Hercāyīdir sürūr ġam edven degil midir

5.Bir şeb yatırdı Ġālib-i nāçār bī-nevā
Yaḳmışdı cānın āteşe pür-derd-i bī-devā

---

1 cismim : CD çeşmim // 2 M ide mi : B idemez // 3 dalmada : AD talmada // 4 edven : BCE elden // 5 nāçār : D nāçār u / M pür-derd ü : DE pür-derd-i

Ammā yine bu beyti okur itmez āh u vā

Cevr ü cefā-yı yār-ı sitemkār Pertevā
Luṭf-ı sipihr-i dūndan ehven degil midir

17
(M.99,A.99b,B.42b,C.77b,D.57b,E.58a)
.---/.---/.---/.---/.---

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ ĀḪİR-İ PERTEV EFENDİ

1.Yine ol bī-mürüvvet ḫāṭır-ı nevmīde gelmişdir
Degil vuṣlat murādı fürḳatı tecdīde gelmişdir
Ṣanırsın ḳaṣdı cāndır böyle bir vādīde gelmişdir

Leb-i dāġ-ı firāḳa cān-ı ḥasret-dīde gelmişdir
Viṣāli ārzūsuyla der-i ümmīde gelmişdir

2.Nedir cürmüm egerçi bilmem ammā mücrimim mücrim
Niçün terk eylemezsin ḥāline bu bī-kesi ẓālim
Perīşān eylemekse maṭlabıñ çoḳdan anı bildim

Niẓām-ı ḥāli ᶜāşıḳ nā-be-sāmānlıḳda bulmuş kim
Hevā-yı zülf-i Leylī ile Mecnūn bīde gelmişdir

3.Ṣabāḥ-ı ᶜīd gördüm āfitābı ḥāline yandım
O şūḫuñ āteş-i ruḫsārını fikr eyledim andım
Bilirken żaᶜfına bāᶜiṡ nedendir ben de aldandım

Çekilmiş āb u tābı mihri gördüm māh-ı nev ṣandım
Perī-zādım meger ser-çeşme-i ḫūrşīde gelmişdir

4.Lüġātından bulunmaz nev-resānıñ ṣoḥbet-i sābıḳ
Gelir ikisi bir maᶜnāya lafẓ-ı kāẕib ü ṣādıḳ
Yine her sözlerine cān virirse ehl-i dil lāyıḳ

Reh-i cānānda çün naḳş-ı pādır meşhed-i ᶜāşıḳ
O yolda resm ü ᶜādetdir ki cānlar gide gelmişdir

5.Duᶜām oldur günü maġribde ṭoġsun çarḫ-ı fettānıñ
Ki ᶜuşşāḳa yüzün göstermedi ol mihr-i raḫşānıñ
İrip bayrama Ġālib ṣoñra ṭutdum ṣavm-ı hicrānıñ

---

2 M eylemekdir : ACDE eylemekse / maṭlabıñ : D maḳṣadıñ //
3 M nedir ben daḫı : D nedendir ben de

Müyesser olmadı taḳbīli dest ü pāy-ı cānānıñ
Bu yıl imsāk-i māh-ı rūze Pertev ᶜīde gelmişdir

18
(M.100,A.100a,B.42b,C.78a,D.58a,E.58b)
-.--/-.--/-.--/-.-

TAḪMĪS-İ ĠAZEL-İ ĀḪİR-İ PERTEV EFENDİ

1.Maṭlaᶜ-ı ebrūların taḫmīs ü tanẓīr eyledik
ᶜĀḳıbet kesdik ümīdi sell-i şemşīr eyledik
Āteş-i hicrāna bu vech-ile tedbīr eyledik

Nāle-i pür-sūzumuzla çünki söz bir eyledik
Yana yana derdimiz ol şāha taḳrīr eyledik

2.Çoḳ recālar eyledik ol māh-ı evc-i rifᶜata
Şebnem-i eşki nis̱ār itdik düşüp maḥviyyete
Gelmedi īmāna inṣāf itmedi bu fürḳata

İtmek-içün ḥüzn-i dil teʾs̱īr o Yūsuf-ṭıynete
Āyet-i maḥzūnī-i Yaᶜḳūbu tefsīr eyledik

3.Eylemezse cebr-i ḫāṭır ol meh-i pür-şīvemiz
Baḳ neler söyler ne rüʾyālar ṣayıḳlar beñdeñiz
Ey mürüvvetsiz ḥaḳīkatsız vefāsız vaᶜdesiz

Sen sarāy-ı ḳalbimiz itdiñ ḫarāb ammā ki biz
Naḳşı ile çoḳ dil-i vīrānı taᶜmīr eyledik

4.Kākül-i Leylādan āġāz eyleyip efsāneye
Eyledik ᶜatf-ı süḫan Mecnūna andan lāneye
Āşinālıḳ riştesin rabṭ itdik ol bī-gāneye

Gerçi yārān dediler pür-gū dil-i dīvāneye
Baḥs̱-i zülf-i yārı ammā biz de zencīr eyledik

5.Bindi bir deste gül-i ḫōd-rū alıp zevraḳçeye
Kendi gibi bir iki bed-ḫū alıp zevraḳçeye
Böyle söyler Ġālibe ḳarşu alıp zevraḳçeye

Bu gice Keşmīrī bir meh-rū alıp zevraḳçeye
Sāyesinde Pertevā mehtāb-ı Keşmīr eyledik

---

5 M taḳbīl-i : D taḳbīli // 3 M ḳalbimi : ACDE ḳalbimiz // 4 M eyledik : ACDE eyleyüp // 5 M mihri : ABCD meh-rū

MUḪAMMES

1

(M.100,A.100b,B.43a,C.78b,D.58b,E.59a)

--./-.-./.--./-.-

1.Dilberle her şeb eyler iken ʿīş u ʿişreti
Ṣīrīn-sāz-ı kāmı iken şehd-i ṣoḥbeti
Ṣahbā-yı vaṣla soñra ḳatıp zehr-i fürḳatı
ʿAşḳ olsun aña kim çeke cām-ı melāmeti
Hem-reng-i laʿl-i yār bile ḫūn-ı ḥasreti

2.Kem-yāb idi metāʿ-ı ser-ā-pā-yı ḥüsnü ḥayf
Yoġdu naẓīr-i gevher-i yek-tā-yı ḥüsnü ḥayf
Çesbān idi merāmıma bālā-yı ḥüsnü ḥayf
Naḳd-ı ḥayāta müft idi kālā-yı ḥüsnü ḥayf
Şeh-bender-i firāḳda añlandı ḳıymeti

3.Çeşmi baḳılsa tīġ-ı sitemden yaman imiş
Perçem ḫaṭına nisbet ile Müslimān imiş
Ḫūnī nigāh-ı ġamzesi cellād-ı cān imiş
Bir raḥmı yoḳ mürüvveti yoḳ bī-emān imiş
Biʾllāh böyle bilmez idim ben ol āfeti

4.Tāb-ı te(m)mūz-ı hicriñ-ile yandım aġladım
Ṣahbā-yı ḫūna teşne idim ḳandım aġladım
Bu mācerāyı ben tükenir ṣandım aġladım
Cānā ṣafā-yı bezmiñi çoḳ añdım aġladım
Yād eyleyip o neşʾeleri ol meserreti

5.Ġālib şeb-i miḥende çekip āh u vālarıñ
Künc-i sitemde terk idesin bī-nevālarıñ
Derd ü belāda añmayasın mübtelālarıñ
Aġyār-ı dūna ḫāṣṣ idesin hep ʿaṭālarıñ
Ḳurbānıñ olduġum baña düşmez mi ġayreti

2

(M.101,A.101a,B.43b,C.79a,D.59a,E.59b)

..--/..--/..--/..-

1.O mehiñ meclisi reşk-āver-i ḫūrşīd olsun
Sāyesi ḫ^{w}ābgeh-i çeşm-i sitem-dīd olsun

---

5 çekip : ACD çeke

Gāhīce bārī göñül nā'il-i ümmīd olsun
Varalım bezmiñe vuṣlat yine tecdīd olsun
Gicemiz Ḳadr-i mübārek günümüz ᶜīd olsun

2.Mey-perestān olıcaḳ bāng-zen-i Yā Maᶜbūd
Eylesin ḳulḳul-i mīnā daḫı āheng-i sürūd
Derd-i ᶜaşḳı beni ḳılsın mütesellī ḫoşnūd
Mest olup bāde-i naḫvetle dil-i faḳr-ālūd
Görelim ᶜālem-i endīşede Cemşīd olsun

3.Ġamzesi cāna yaḳın kāfir-i cādū-fikret
ᶜĀrıżı āteş-i ṣad-ḫirmen-i ᶜaḳl u fıṭrat
Nergisi vāḳıf-ı her-neş'e vü her keyfiyyet
Gerçi taḳrīr-i merām itmege yoḳdur ḥācet
Bāᶜis̱-i āh u fiġānım buña te'kīd olsun

4.Düşmesin mürġ-i hevā sehv-ile dām-ı kesele
Beste-dil ḳalmayalım rişte-i ṭūl-i emele
Neş'emiz yoġsa daḫı ᶜaşḳ-ı ḥaḳīḳatda hele
Feyż-i ḥikmetle alıp sāġar-ı ṣahbāyı ele
İçelim mey sevelim dilberi taḳlīd olsun

5.Ṭutdu Ġālib ḳatı çoḳ rūze-i derd ü elemiñ
Ḳalmadı tāb u tüvān çekmeye cevr ü sitemiñ
Yeter ey şeh yeter aġyār-ı denī sürdü demiñ
Görelim biz de meh-i luṭf-ıla mihr-i keremiñ
Gicemiz Ḳadr-i mübarek günümüz ᶜīd olsun

---

4 hevā : D heves / sevelim : AC süzelim // 5 M çekmege : BCDE çekmeye

ṬARD U REKB

(M.102,B.43b,C.79b,D.59b,E.59b)
--./.-.-/.--

1.Yek naẓrada ḳıldıñ ey yüzü gül
Āyīnemi āfitābe-i mül
Geçdi baña neşᵓe-i teġāfül
Hem eyle hem eyleme tenezzül
Dil ḫānesi cāy-ı ᶜişretiñdir

2.Bir şuᶜlesi var ki şimdi cānıñ
Fānūsuna ṣıġmaz āsumānıñ
Bu sīne-i berḳ-āşiyānıñ
Sīnā daḫı görmemiş nişānın
Efrūḫte-i ᶜināyetiñdir

3.Şehbāz-ı dil oldu evc-pervāz
Kim ṣayd-ı hümāya eyleyip nāz
Zülfüñde de olmaz āşiyān-sāz
ᶜAfveyle ki ey şeh-i felek-tāz
Perverde-i dest-i ḥimmetiñdir

4.Bir ᶜāleme olmuşum ki vāṣıl
Şebnemleri mihr-ile muḳābil
Yoḳ pertev-i mihre anda ḥāᵓil
Nezdīk ü baᶜīdi özge menzil
Kim fürḳatıñ ᶜayn-ı vuṣlatıñdır

5.Açıldı der-i ḥarīm-i maᶜnā
Bir ṣūret olur hezār daᶜvā
Esrār-ı ḫafī hep oldu peydā
Bildim ki bu cümle şūr u ġavġā
Ġavġāyı sever bir āfetiñdir

6.Ey ᶜArş-kemal ü meh-sitāre
Olmaḳ nᵓola düşmen-i neẓāre
Ġālib saña oldu pāre pāre
Bir ḫāne-ḫarāb imiş ne çāre
Dām-ı reh-i mihr-i ṭalᶜatıñdır

ŞARKI

1
(M.102,A.102b,B.44a,C.80a,D.60a,E.60a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ey nihāl-i ᶜişve bir nev-res fidānımsın benim
Gördügüm günden beri ḫāṭır-nişānımsın benim
Ben ne ḥācet kim diyem rūḥ-ı revānımsın benim
Gizlesem de āşikār itsem de cānımsın benim

2.Derd-i ᶜaşḳıñ ben seniñ bīhūde iẓhār eylemem
Lāf idip āh u enīni kendime kār eylemem
Ḥāṣılı ᶜālem bilir bu sırrı inkār eylemem
Gizlesem de āşikār itsem de cānımsın benim

3.Ey gül-i bāġ-ı vefā maᶜlūmuñ olsun bu seniñ
Ḫār-ı cevriñle şehā terk eylemem pīrāmeniñ
Ölme var ayrılma yoḳdur öyle ṭutdum dāmeniñ
Gizlesem de āşikār itsem de cānımsın benim

4.Gāhī inkār eyleyip gāhī dönüp ikrārdan
ᶜAksini seyr eylerim āyīnede dīvārdan
Gerçi bu ṣūretle pinhān eylerim aġyārdan
Gizlesem de āşikār itsem de cānımsın benim

5.Beste ḳıldım sāz-ı efkārı o zülf-i sünbüle
Oldu Ġālib perde-i āhım muḫayyer sünbüle
Herçi bād-ā-bād baġlandım hevā-yı kāküle
Gizlesem de āşikār itsem de cānımsın benim

2
(M.103,A.103a,B.44a,C.80b,D.60b,E.60b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Şuᶜle-i reng-i leṭāfet rūy-ı āliñdır seniñ
Mürġ-i dil pervāne-i şemᶜ-i cemāliñdir seniñ
Dāġ dāġ-ı sīne fānūs-ı ḫayāliñdir seniñ
Devr iden ḫāṭırda hep fikr-i viṣāliñdir seniñ

2.Bezm-i ᶜaşḳa dāġ-ı dil hem şīşedir hem lāledir
Eşk-i germ āteşdir ammā āteş-i seyyāledir

1 M berü : B beri // 3 M cevr-ile şaḳın : C cevriñle şehā / öyle : BC şöyle // 4 M iḳrār : ACDE inkār / M inkārdan : ACDE iḳrārdan / eylerim : ABE eyledim

Cām-ı ḥüsnüñ gūyiyā bir şuᶜle-i cevvāledir
Devr iden ḫāṭırda hep fikr-i viṣāliñdir seniñ

3.Cūybār-ı bāġ-ı ḥüsnüñdür benim giryānlıġım
Ṣanma ki āyīne-veş bī-hūdedir ḥayrānlıġım
Gerdiş-i çeşmimden idrāk eyle ser-gerdānlıġım
Devr iden ḫāṭırda hep fikr-i viṣāliñdir seniñ

4.Dūzaḫ-ı sūz-ı dilārānıñ dil oldu māʾili
Eyledi girdāb-ı ḥayret Ġālib-i deryā-dili
Çarḫdan geçsem de geçmem senden ey meh ḥāṣılı
Devr iden ḫāṭırda hep fikr-i viṣāliñdir seniñ

5.Gerdiş eylerse murādımca bu dūlāb-ı felek
Cūybār-ı vuṣlatıñdır hem-demim bī-reyb ü şekk
Şāhid olsun ṭāʾifān-ı ᶜArş olan fevc-i melek
Devr iden ḫāṭırda hep fikr-i viṣāliñdir seniñ

3
(M.104,A.104a,B.44b,C.81a,D.60b,E.61a)
..--/..--/..--/..-

1.Sevelim yārı ḫaṭ-āverligi hengām olsun
Biz de bir gün görelim sāye-i dīdārında
Gündüz olmazsa da mihmānımız aḫşām olsun
Biz de bir gün görelim sāye-i dīdārında

2.Reşk-i ḫūrşīd iken ol dilber-i ᶜālī-evṣāf
İtmesin her naẓara cilve-i ḥüsnü isrāf
Baḳmasın rūz u şeb āyīneye inṣāf inṣāf
Biz de bir gün görelim sāye-i dīdārında

3.ᶜAcabā ḫāṭıra-i rūz-ı ḥisāb itmez mi
İtdigi vaᶜde-i ferdāya ḥicāb itmez mi
Daġıdıp kākülünü keşf-i niḳāb itmez mi
Biz de bir gün görelim sāye-i dīdārında

4.Der-kenār eyleyip ol mihr-i şafaḳ-peymāyı
Çekelim ṣubḥ-ı celī ṣaᶜṣaᶜa-veş ṣahbāyı
Unudup miḥnet-i dī-rūzu ġam-ı ferdāyı
Biz de bir gün görelim sāye-i dīdārında

---

4 geçmem senden ey meh : D ey meh senden
1 hengām : B eyyām

5.Söyle ey āh yetiş sen o meh-i tābāna
Çekmesin kendini tā ol derece pinhāna
Merḥamet yoḳ mu meger Ġālib-i nā-sāmāna
Biz de bir gün görelim sāye-i dīdārında

4
(M.104,A.104b,B.44b,C.81b,D.61a,E.61b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Muntaẓır teşrīfine ṣaf ṣaf durur serv-i çemen
Vaḳtıdır ey nev-bahār-ı ᶜişve bu gülzāra gel
Yolların bekler gül ü nesrīn ü ᶜarᶜar yāsemen
Vaḳtıdır ey nev-bahār-ı ᶜişve bu gülzāra gel

2.Sīne-i pür-dāġı gūyā lālezār itdim saña
Çeşme çeşme eşk-i çeşmim cūybār itdim saña
Bir müferriḥ bāġ-ı dil-cū āşikār itdim saña
Vaḳtıdır ey nev-bahār-ı ᶜişve bu gülzāra gel

3.Çekme istiġnāya nāz u cevri efzūn eyleme
Ġoncanıñ ṣad pāre olmuş baġrını ḫūn eyleme
Sebzezārıñ beñzini ṣoldurma maḫzūn eyleme
Vaḳtıdır ey nev-bahār-ı ᶜişve bu gülzāra gel

4.Cūşiş-i ḫūn-ı ṣafāya irmeden vaḳt-ı sükūn
İtmeden bülbülleriñ feryādını fürḳat zebūn
Ġālibi zencīr-i mevce çekmeden cūy-ı cünūn
Vaḳtıdır ey nav-bahār-ı ᶜişve bu gülzāra gel

5
(M.105,A.105a,B.45a,C.81b,D.61b,E.61b)
--./-.-./.--./-.-

1.Gördüm ḫaṭ-āver olmuş o māh āh āh āh
Almış sipihri dūd-ı siyāh āh āh āh
Ḥālim o yüzden oldu tebāh āh āh āh
Dersem ᶜaceb mi gāh-be-gāh āh āh āh

2.Düşdüm hevā-yı zülfüne ol şūḫ-ı mehveşiñ
Çekdim kemān-ı ᶜaşḳını ebrū-yı dil-keşiñ
Ḥikmet bu kim duḫānına yandım o āteşiñ

---

5 M kendünü : ACD kendini / nā-sāmāna : ACDE bī-sāmāna
1 M ṭurur : BCDE durur // 3 baġrını : A göñlünü
1 M ᶜālem : ABCDE ḥālim / M gāh bi-gāh : ABCDE gāh-be-gāh

Dersem ᶜaceb mi gāh-be-gāh āh āh āh

3.Ümmīdvar iken ben o şāhıñ vefāsına
Meᵓluf iken ᶜināyet ü luṭf u ᶜaṭāsına
Aġyāra uydu itdi sitem mübtelāsına
Dersem ᶜaceb mi gāh-be-gāh āh āh āh

4.Bir ᶜāşıḳıñ ki olmaya ḥükm-i sitāresi
Āheng-i ẓulm ü ẓulmet ide māh-pāresi
Āh eylemekden özge nedir söyle çāresi
Dersem ᶜaceb mi gāh-be-gāh āh āh āh

5.Bezmiñde ben de Ġālib mestāneyim seniñ
Zencīr-i tār-ı zülfüñe dīvāneyim seniñ
Eṭrāf-ı şemᶜ-i cemᶜine pervāneyim seniñ
Dersem ᶜaceb mi gāh-be-gāh āh āh āh

6

(M.105,A.105b,B.45a,C.82a,D.62a,E.62a)

--./-.-./.--./-.-

1.Bülbül irip bahāra yine āh āh āh
Başladı āh u zāra yine āh āh āh
Ḫaṭ geldi rūy-ı yāra yine āh āh āh
ᶜAnber döküldü nāra yine āh āh āh

2.Ol māh-pāre ṭutdu sitem ü resm rāhını
Geh ẓāhir itdi gāh nihān itdi māhını
Seyr eyle ḥalḳa ḥalḳa o zülf-i siyāhını
Ḳasd itdi tārümāra yine āh āh āh

3.Terk itdi istirāḥat-ı leyl ü nehārı dil
Āh u enīn ile geçirir rūzgārı dil
Derd ü ġamıñla ḳalmamış iken ḳarārı dil
İtmekde ber-ḳarāra yine āh āh āh

4.Yüksek uçup ġurūr-ıla ol ġayret-i melek
Bir dem murādım üstüne devr itmedi felek
Feryādı perde perde çıḳardım sipihre dek
Baḳ āh-ı bī-şümāra yine āh āh āh

5.Ġālib o gül-ᶜiẕāra olup mübtelā hemān
Sevdā-yı ᶜaşḳıñ itmededir iddiᶜā hemān

2-5 M gāh bī-gāh : ABCDE gāh-be-gāh // 4 özge : B ġayrı
3 itdi : ABCD idüp / M o : ABCD ol

Ol āteş-ile yanmadadır dāʾimā hemān
Āh itmeyip ne çāre yine āh āh āh

7
(M.106,A.106a,B.45b,C.82a,D.62b,E.62b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Emriñe dil-bestedir her dilber-i fettān seniñ
Şehr-i ḥüsnüñ şehriyārısın bugün fermān seniñ
Devr ider vefḳ-ı murādıñca bütün devrān seniñ
Şehr-i ḥüsnüñ şehriyārısın bugün fermān seniñ

2.Gel keremkārım dil-i ʿuşşāḳı maḥzūn eyleme
Ġonca-veş perverdegān-ı vaslı dil-ḫūn eyleme
Fürḳat ʿādet olmasın ḳan eyle ḳānūn eyleme
Şehr-i ḥüsnüñ şehriyārısın bugün fermān seniñ

3.Būy-ı hicrān virmesin gül-berg-i ḫandānıñ dirīg
Zār u giryān olmasın ʿuşşāḳ-ı nālānıñ dirīg
Dest-būs olmazsa bārī itme dāmānıñ dirīg
Şehr-i ḥüsnüñ şehriyārısın bugün fermān seniñ

4.Ḫūblar şaf şaf dizilmişler seniñ dīvānıña
Ṭāʾifān-ı ʿArş-ı Aʿla reşk ider ʿünvānıña
Bir naẓar ḳıl ʿarż-ı ḥāl-i Gālib-i nālānıña
Şehr-i ḥüsnüñ şehriyārısın bugün fermān seniñ

8
(M.106,A.106b,B.45b,C.82b,D.62a,E.62b)
-..-/-..-/-.-

1.Ey şeh-i ḫūbān-ı cihān ṭoġrısı
Ben saña dīvāneyim āh āh āh
Böyledir el-ḥāṣıl inan ṭoġrısı
ʿAşḳ-ıla efsāneyim āh āh āh

2.Hem-dem-iken her dem o meh-ṭalʿata
Maḥrem iken meclis-i ünsiyyete
Āyīne-veş şimdi düşüp ḥayrete
Aḳl-ıla bī-gāneyim āh āh āh

3.Tā-be-seḥer şevḳ-ile ey nāzenīn
Ḫaste-i hicrānıñı ḳıldın ḫazīn

---

2 keremkārım : ACD kerem-kānım // 4 : C O
1 inan : AE beyān

Yerde ḳalır sanma bu āh u enīn
Şemᶜine pervāneyim āh āh āh

4.Āteş-i dīdārıñ olup şuᶜlever
Yaḳdı vücūd ᶜālemini ser-te-ser
Ḳalmadı Ġālib dil ü cāndan eser
Dāhı nice yanayım āh āh āh

9
(M.106,A.107a,B.46a,C.83a,D.63a,E.63a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ārzū-yı vuslatıñ her-dem dil-i pākimdedir
Gevher-i ᶜaşḳıñ ṣadef-veş sīne-i çākimdedir
Dāᵓimā bu şübhe ammā ṭabᶜ-ı ġamnākimdedir
Ḳanġı ᶜāşıḳdır seniñ göñlünde göñlüñ kimdedir

2.Pīş-i rāhıñda seniñ ey şāh-ı ḫūbān bende çoḳ
Dād-ḫʷāhıñ ḥadden efzūn sāᵓil-i ḫʷāhende çoḳ
Yalıñız bir ben degil efgende çoḳ ḫʷāhende çoḳ
Ḳanġı ᶜāşıḳdır seniñ göñlünde göñlüñ kimdedir

3.Perçemiñ sevdāsı her şeb ḳīl-ü-ḳālimdir benim
Baḥs-i zülfüñ çoḳ zamānlardır ḫayālimdir benim
Ṣormaḳ ᶜayb olmazsa sulṭānım suᵓālimdir benim
Ḳanġı ᶜāşıḳdır seniñ göñlünde göñlüñ kimdedir

4.İmtiyāza ḳāᵓilim ben terk-i aġyār istemem
Bildigimdir ḥüsn-i ᶜālem-gīriñ inkār istemem
Ṭoġrısın söyle baña aldatma bāzār istemem
Ḳanġı ᶜāşıḳdır seniñ göñlünde göñlüñ kimdedir

5.Perçemiñdir Ġālibi bī-ṣabr u sāmān eyleyen
Ṭalᶜatıñ mirᵓātıdır ᶜuşşāḳı ḥayrān eyleyen
Gerçi sensin herkesiñ göñlünde cevlān eyleyen
Ḳanġı ᶜāşıḳdır seniñ göñlünde göñlüñ kimdedir

10
(M.107,A.107b,B.46a,C.83a,D.63b,E.63b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Fāriġ olmam eyleseñ yüz biñ cefā sevdim seni
Böyle yazmış alnıma kilk-i ḳażā sevdim seni

---

2 ḫʷāhende : A hem bende // 4 : B O // 5 herkesiñ : C ᶜāşıḳıñ

Ben bu sözden dönmezim devr eyledikçe nüh felek
Şāhid olsun ᶜaşḳıma ᶜarż u semā sevdim seni

2.Bend-i peyvend-i dilim ebrū-yı ġaddārıñdadır
Rişte-i cemᶜiyyetim zülf-i siyeh-kārıñdadır
Ḫastayım ümmīd-i ṣıḥḥat çeşm-i bīmārıñdadır
Bir devāsız derde oldum mübtelā sevdim seni

3.Ey hilāl-ebrū diliñ meyli saña dır ṭoġrusu
Sūy-ı miḥrāba nigāhım kec-edādır ṭoġrusu
Rā ḳaşıñdan inḥirāf itsem riyādır ṭoġrusu
Yā ṣavāb olmuş veyā olmuş ḫaṭā sevdim seni

4.Bī-ġubārım ḥasret-i ḫaṭṭıñla ḫāk olsam yine
Ṣıḥḥatım rūḥ-ı lebiñdendir helāk olsam yine
Tīġ-ı ġamzeñden kesilmem çāk çāk olsam yine
Ḥāṣılı bī-hūde cevr itme baña sevdim seni

5.Ġālib-i dīvāneyim Ferhād u Mecnūna ṣalā
Yüz çevirmem olsa dünyā bir yaña ben bir yaña
Şemᶜine pervāneyim pervā ne lāzımdır baña
Añlasın bī-gāne bilsin āşinā sevdim seni

11

(M.107,A.108b,B.46b,C.83b,D.63b,E.63b)

.---/.---/.---/.---

SĀḤİLSARĀY-I ÇERĀĠĀNA TAŞRĪFİYYE [*]

1.Eger sāḥil-serā görmekse çarḫıñ maḳṣad-ı cānı
Temāşā eylesin bu dil-nişīn bāġ u gülistānı
Fürūzāndır sipihriñ bunda hep şemᶜ-i şebistānı
Efendim yümn-i teşrīfiñle mesrūr it Çerāġānı

2.Bunuñ mānendi bir sāḥil-serā yoḳdur ḥaḳīḳatda
Niçün kim mażhar-ı elṭāf-ı ḫünkār oldu ġāyetde
Nażargāh-ı kerāmetde maḳām-ı ḳurb-ı devletde
Efendim yümn-i teşrīfiñle mesrūr it Çerāġānı

3.Anuñ her kāḫı bir beytü'l-ḳaṣīde tāze mażmūndur

---

3 diliñ : E anuñ // 4 kesilmem : D çekilmem // 5 Ferhād u : ABC Ferhāda / baña : CE saña

[*] = ABC : M Şarḳı Berāy-ı Sāḥilsarāy-ı Çerāġān
2 M mānend : ACDE mānendi

Bütün ma^{c}nā-yı zībā-yı meserretlerle meşḥūndur
Ḳuṣūru var ise şevketle teşrīf-i hümāyūndur
Efendim yümn-i teşrīfiñle mesrūr it Çerāġānı

4.Münaḳḳaş revzeni kim çāk çāk ü dāġ dāġ olmuş
Ser-ā-ser müjde-i teşrīfi bekler göz ḳulāġ olmuş
Daḫı sāyeñde ābādān olup şimdi çerāġ olmuş
Efendim yümn-i teşrīfiñle mesrūr it Çerāġānı

5.Sen iḥyā eylediñ hem bāġ-ı mülkü hem bu gülzārı
Du^{c}ā-yı devletiñdir herkesiñ Ġālib gibi kārı
Dirīġ itme kerem ḳıl bendelerden luṭf-ı dīdārı
Efendim yümn-i teşrīfiñle mesrūr it Çerāġānı

---

4 teşrīfiñle : B iḳbāliñle

MESNEVÎ

1

(A.121a)

–.––/–.––/–.–

ĠALAṬA MEVLEVĪ-H̬ĀNESİ ŞEYH̬İ MERḤŪM ĠĀLİB EFENDİ ḲONYADA MESNEVĪ-H̬ĀN EFENDİYE TAḤRĪR BUYURDUḲLARI MEKTŪBDUR

1.Ey imām-ı zümre-i ehl-i reşād
Şeyh̬-i kāmil vāḳıf-ı sırr-ı Meᶜād

2.H̬uṭbe-h̬ᵂān-ı nuṭḳ-ı pāk-i Mesnevī
H̬āzin-i genc-i ᶜulūm-ı maᶜnevī

3.Būs olunduḳça mübārek pāyları
Böyledir minhā-yı ṭabᶜ-ı çākerī

4.ᶜArż-ı ih̬lāṣ eyleyip ḳılmam riyā
Ḥāşe liᵓllāh sizlere bizden duᶜā

5.H̬ōşdur ṭab -ı şerīf-i pākiñiz
Pür-ṣafā āyīne-i idrākiñiz

6.Dāᵓimā evṣāf-ı ḥażretdir hemān
Naḳd-ı emn ü rāḥat u ārām-ı cān

7.Vālidim ser-māye-i cān u dilim
Yaᶜnī kim ḥallāl-ı ders-i müşkilim

8.Ḥaḳ bu kim müştāḳdır dīdārına
Ṣabr ider mi ᶜāşıḳ aṣlā yārına

9.Çoḳ şükür cümle aḥibbāmızla biz
Künc-i emniyyetdeyiz rāḥatdayız

10.Līk h̬āṭırdan güẕār itdi ki ol
ᶜArz-ı ih̬lāṣa bulam bir tāze yol

11.Cā-nişīn-i Kaᶜbetüᵓl-ᶜuşşāḳ olan
H̬āk-i pāyı sürme-i aḥdāk olan

12.Ḥażret-i şeyh̬ ol veliyyüᵓl-niᶜmetiñ
Pertev-i h̬ūrşīd-i çarh̬-ı himmetiñ

13.Eylemiş ferzend-i pāki intiḳāl
Semt-i ^{c}ulvīye çü ervāḥ-ı ricāl

14.Fikr-i tārīḫ ile oldum niçe dem
Mūy-ı mātem-veş perīşān u dijem

15.^{c}Āḳıbet feyż-i Cenāb-ı Pīr ile
Bu ^{c}acīb esrārdır geldi dile

16.Luṭf idip iṭḥāfa himmet buyrasız
Bendeye tekrāra minnet buyrasız

17.Himmet-i ehl-i dili eyler ṭaleb
Çāker-i bī-i^{c}tibār Es^{c}ad-laḳab

2

(M.108,A.109a,B.46b,C.84a,D.64a,E.64a)

.--/.--/.--/.-

1.Zihī ḳaṣr-ı vālā-yı gerdūn-esās
Ki ḥayrān nuḳūşunda vehm ü ḥavāss

2.Meger nūr-ı enẓār-ı merdān-ı pāk
Tecessüm ḳılıp olmuş ol ḳaṣra ḫāk

3.Yuyup gözde evvel ayaġın nigāh
Olur ṣoñra seyrāna destūr-ḫ^{w}āh

4.^{c}Aceb saḳf mı bāl-i ^{c}anḳā mıdır
Anuñ naḳşı Erjeng-i ma^{c}nā mıdır

5.Kec endāmı dīvār-ı mehtāb-ı nāz
Per-i bālişi kākül-i ḫ^{w}āb-ı nāz

6.Ruḫāmātı mirʾāt-ı rūḥu sirişt
Der ü bāmı kūşe-be-kūşe Behişt

7.Sezā bāl-i ṭāvus olup ḫāk-rūb
Zemīnini Bihzād ide reft ü rūb

8.Taṣāvīr-i cān-perver ü cān-fezā
Berāy-ı mücessem mücessem serā

---

3 yuyup : ACE bulup // 5 dīvar-ı : ABDE dīvārı // 7 : B O //
8 taṣāvir-i : AD taṣāviri

9.Bu hem-ṭarḥ-ı beyt-i Zelīḫā degil
Anuñ gördügü ḫ^{w}āb u ḫulyā degil

10.Mücessemleridir bahār-ı ḫayāl
Bütün yādigār-ı diyār-ı ḫayāl

11.Pul-i mevc-i deryāda çün ^{c}aks-i māh
Nuḳūşunda ma^{c}nālar eyler şināh

12.Olup taṣfiye lāceverd-i sipihr
Ṭılāsına ṣarf oldu zer-ḥall-i mihr

13.Aña oldu meʾmūr-ı naḳş u nigār
Bu yıl görmedik işte biz nev-bahār

14.Olup çarḫ-ı rengi ṭabaḳ-ber-ṭabaḳ
Söküldü binā-yı felekden şafaḳ

15.Semā vü güneş zīr-i ṭāḳındadır
Velī sāyesi tā revāḳındadır

16.Nihālān-ı taṣvīri ḥālet virir
S̱emer yerine hep ṭarāvet virir

17.Süleymān daḫı görmemiş Cem degil
Bu bir başḳa ^{c}ālem o ^{c}ālem degil

18.Tecellī-serādır desem nā-ṣavāb
Ki pür-nūr u pür-şevḳ u hem nā-ḫarāb

19.Uyar mı buña Çārbāġ-ı ^{c}Acem
Ḳıyās itme uymaz buña mülk-i Cem

20.Şu^{c}ā^{c}ı degildir iden pīç ü tāb
Ḳamaşmaḳda neẓẓāre-i āfitāb

21.Eger olmasa ḥayret envārına
Dayanmazdı ḫūrşīd dīvārına

22.Fürūzende bir iki mirʾātı var
Ki ḫūrşīd-veş niçe ẕerratı var

---

11 M āh : CD māh // 13 naḳş-ı nigāh : BCDE naḳş u nigār // 15 M hümā : ABE semā // 21 M ṭayanmazdı : D dayanmazdı

23.Yıḳan ᶜarż-ı Kisrāyı eyvānıdır
Anūşīrevān taḫtı Şirvānīdir

24.Niẓāmıñ görenler iderler şuᶜūr
Sarāy-ı hümāyūn imiş bī-ḳuṣūr

25.Bu ḳaṣr-ı mücedded be-ᶜArş-ı mecīd
Ola Ḫān Selīme mübārek saᶜīd

26.O sulṭān ki cism-i cihān cānıdır
Zamānıñ zamān-ı bahārānıdır

27.ᶜUlüvv-i neseble sipihr-intisāb
Felek-ber-felek nūr-ı māh āfitāb

28.Bezimde gül-i sürḫ-i rezm içre berḳ
Kemer-beste fermānına ġarb u şarḳ

29.Bu devrānda söz budur Allāh ᶜAlīm
Zemīn ü zamān āsumān Ḫān Selīm

30.Ḫudā ᶜömrünü ber-ḳarār eylesin
Virip maḳṣadın kāmkār eylesin

3

(M.109,A.110a,B.47a,C.85a,D.65a,E.65a)

..--/..--/..-

DER-VAṢF-I PĪŞ-TAḪTA BERĀY-I SULṬĀN SELĪM [*]

1.Bir ḳalemdān-ı müzerkeşdir bu
Nāvek-i ḫāmeye terkeşdir bu

2.Ḥoḳḳa-i laᶜli leb-i ḫūbāndır
Dūde-i müşgü ḫaṭ-ı cānāndır

3.Ḫūn-ı Bihzād ile kilk-i Mānī
Eylemiş naḳş gül-i ḫandānı

4.Cemᶜ olup gül-çemen-i Ḫuld-ı berīn
İtmiş eṭrāfını bir bir tezyīn

---

29 budur : ACD birdir

[*] : A // 3 M ola : ACDE ile // 4 bir bir : A yer yer

5.Açılıp reng-i ḫayāl-i Şevket
Naḳş-ı bārīkine virmiş ṣūret

6.Yādigar olsa sezā Rıḍvāna
Belki fihrist ide Ḫuldistāna

7.Ne gülistān ne bezestāndır bu
Ḫande-i ṣubḥ-ı bahārāndır bu

8.Līḳası perçem-i cānāndandır
Ḳalemi nāvek-i müjgāndandır

9.Ṣafḥa-i zerdi miṣāl-i zer-nāb
Revġanı gevher-i yāḳūt-ı müẕāb

10.Lāceverd-i felek olmuş taḳṭīr
Çevre yanına çekilmiş taḥrīr

11.Ruḫ-ı dilberde ḫaṭ-ı reyḥānī
Gülünüñ yaprağınıñ ḥayrānı

12.Böyle pīş-taḫta-i reşk-āver- mihr
Görmemiş nergis-i bercīs-i sipihr

13.Yaraşır eylese ḥüsnün teslīm
Alsa zānūsuna Sulṭān Selīm

14.Māh-veş ᶜālemi ḳılsın maᶜmūr
Neşr idip ḫaṭṭ-ı hümāyūnla nūr

15.Feyż-i Ḥaḳ Ġālib olup meşrebine
Gele ilhām-ı İlāhī lebine

4

(M.110,A.111a,B.47b,C.85b,D.65b,E.65b)

.---/.---/.--

HİKĀYET-İ BÜLBÜL Ü TAᶜRĪŻ-İ ḲAZ [*]

1.Olup gülşende bülbül bir seḥer teng
Cemāl-i gülden almış şuᶜle āheng

---

[*] = A : B Ḥikāye-i Bülbül

1 M olmuş : D almış

2.Yaḳıp cānın şarāb-ı bī-ġış-ı gül
Tenin ḫākister itmiş āteş-i gül

3.Olup her mūyu gül āheng-i gülden
Ḳabā-yı şuᶜle geymiş reng-i gülden

4.Ki olmuş nūr-ı dīdāra per-efşān
Ki olmuş ḫançer-i ḫāra ser-efşān

5.Alıp Uşşāḳīden evrād u eẕkār
Ṭarīḳ-ı Gülşenīde virmiş iḳrār

6.Geyinmiş gül ocağından pelāsı
Şererlerden siyehlenmiş libāsı

7.Çerāġ-ı ġonca olduḳça fürūzān
Olur pervāne-veş raḳṣān u sūzān

8.Dem-i şemşīr-i ḫār olduḳça ḫūn-rīz
İder ḫūn-āb-ı eşki anı gül-bīz

9.Ciger ḳanıyla itmiş cāmesin al
Boyanmış gül gül olmuş hep per ü bāl

10.İdip minḳārını fevvāre-i ḫūn
Fiġānı itmiş āfāḳı şafaḳgūn

11.Görünce āteş-i gülden ᶜalāmet
Ḳoparmışdı ḳızılca bir ḳıyāmet

12.İşitmiş anı bir ḳaz-ı bed-āvāz
Kenār-ı bāġda olmuş dehen-bāz

13.İdip tavṣīf-i bülbül ṭāḳatin ṭāḳ
Işırmış berg-i gülden bir ḳaç evrāḳ

14.Demiş degmez bu rütbe āh u vāha
Acıdır beñzemez sāᵓir giyāha

15.Olur vāḳıf meger bu māceraya
Bir ehl-i ḥikmet-i Buḳrat-māye

16.Olup ḳānūn-ı ḥikmetden süḫan-sāz
Gülüñ esrārın itmiş şerḥe āġāz

17.İdip ol ḳazı çoḳ techīl ü taḥmīḳ
Buyurmuş ol maḳāmı böyle taḥḳīḳ

18.Ki gül ġāyet muḳavvīdir dimāġı
Ḳuvāyı ḥıfż ider ez-cümle yaġı

19.Muraṭṭibdir laṭīf u cān-fezādır
Müferriḥ hem müfettiḥ bir devādır

20.Muᶜīndir rūḥu cisme inṭibāḳa
Ki tenfīẕ eyler iᶜrāk-ı rifāḳa

21.Gülüñ ḫāsıyyetin ṣor bir ṭabībe
Tehī taᶜn ḥāl-i ᶜandelībe

22.Ne bildiñ belki anuñ derdi vardır
Anuñçün derde āh-ı serdi vardır

23.Maraż şiddetlidir muḥtāc ᶜilāca
Şarāb-ı gülle tarṭīb-i mizāca

24.Deva mümkin ṣavarsa nev-bahārın
Bu tertīb ile defᶜ itdim hezārın

25.Daḫı var niçe niçe iḥtimālāt
Velī idrāke lāzım ᶜilm-i ālāt

26.Merāret var dediñ taᶜmında ammā
Şeker ıṣlāḥ ider anı tamāmā

27.Dimāġıñdır seniñ ey ḳaz-ı fāsid
Olur taᶜṭīl-i ḥisden çoḳ mefāsid

28.Neden cāᵓiz degil gül mey-ḫōş olmaḳ
Yiyen ṣāḥī görenler ser-ḫōş olmaḳ

29.Yāḫūd taḥrīk idip baᶜżı ḳuvāyı
İde iḥdāẕ bülbülde nevāyı

30.Ola yāḫūd riyāżiyyāta dānā
Ki bülbül mūsiḳīyi eyler icrā

31.Anuñ elḥānı keyfiyyātdandır
Daḫı īḳāᶜı kemmiyyātdandır

---

22 derde : D derd-i // 25 : C 31 // 26 merāret : B ḥarāret

32.Olur evtār-ı ᶜūd üzre mürtesim
Meṣānī vü meṣāliṣ zīr ile bemm

33.Felek kim devridir anuñ irādī
Olur taḥrīk bu eṣvāta bādī

34.İkiye münḳasımdır devr-i ṭabᶜī
Biri ḳışrīdir anuñ biri vażᶜī

35.Şerīᶜatda bulam dersen işāret
Terennüm-rīz imiş eşcār-ı Cennet

36.Yaḳīn belki bu eṣvāt u uṣūlāt
Virir elbet nüfūsa infiᶜālāt

37.Ṣafā vü ḳabż u basṭ u ḥüzn ü ḥayret
Seḫā vü meskenet dehşet şecāᶜat

38.Niçedir bülbülüñ bu ḥāl ü ḳāli
Degildir menfaᶜatdan şemme ḫālī

39.Görüp tedḳīḳ u tevfīḳın anuñ ḳaz
Demiş ḥaḳḳā vü ṣıdḳā itmiş āvāz

40.Bu pendi bend idip kendisi gūşa
İdip iskāt ṣuṣ ṣuṣ der vuḥūşa

41.Olunmuş gerçi çoḳ baḥṣ ü teʾemmül
Ne gül duymuş bu ġavġāyı ne bülbül

42.Bilinmez ḳāl-ile daᶜvāsı ᶜaşḳıñ
Bunun emṣālidir fetvāsı ᶜaşḳıñ

43.Ḥaḳīḳatda bu sözler lāfdır hep
Nefes gencīnesin isrāfdır hep

44.Ne bülbül mūsiḳīden āşinādır
Ne gül emrāżına anuñ devādır

45.İderler Ġālib erbāb-ı dirāyet
Cedelle münkirān-ı ᶜaşḳı iskāt

46.Bilen ol ḥāleti dīvānelerdir
İdenler güft-ü-gū bī-gānelerdir

---

38 niçedir : DE netīce // 46 güft-ü-gū : ABCDE güft-gū

47.Ola ya Rab be-ḥaḳḳ-ı Şems-i Tebrīz
Ṣafā-yı vecd-ile nuṭḳum şeker-rīz

5

(M.112,A.113a,B.48b,C.87a,D.66b,E.66b)

.---/.---/.--

HİKĀYE-İ MAḤMŪD-I ĠAZNEVĪ

1.Şeker-sencān-ı bāzār-ı rivāyet
İderler böyle bir şīrīn ḥikāyet

2.Ki şāh-ı Ġaznevī Sulṭān Maḥmūd
İderken mülk-i dehri ġarḳa-i cūd

3.Çıkıp bir ḳaṣr-ı zerrīn-ṭāḳa her rūz
Olurmuş mihr-i ṣubḥa ṭalᶜat-āmūz

4.Ne ḳaṣr ammā ki ᶜArş-ı cāvidānī
Ayaġ altına almış āsumānı

5.Felek mīnāsı ammā cevher-āgīn
Zemīninden nümāyān Çīn ü Māçīn

6.Eger medd-i başardan olsa isᶜāf
Görünmek muḥtemel eslāf u aḫlāf

7.O bālā ṭāḳdan ol şāh-ı aᶜẓam
Olurmuş nāẓır-ı aḥvāl-i ᶜālem

8.Görür her gün ki bir pīr-i ḫōş-endām
Gelir süpründülükde eyler ārām

9.Arar rūzīsin eyler ḫāk-bīzī
Bulup āḫir gider bir ḳaç peşīzi

10.Ayāz-ı ḫāṣa anı gösterip şāh
Demiş olsaḳ şunuñ ḥālinden āgāh

11.Denāᵓetden mi eyler böyle kārı
Yāḫūd faḳrıñ mı olmuş zaḫm-ḫʷārı

12.Ḫulāṣa imtiḥān ḳasdındayım ben
İki emriñ biri tā ola rūşen

---

3 olurmuş : D olurdu // 10 olsaḳ : E olsan

13.Virip dest-i Ayāza bir dür-i pāk
Demiş var eyle pinhān-gerde-i ḫāk

14.Gelip bulduḳda ferdā anı ol pīr
Olur bu vāḳıʿa ḥaḳḳ üzre taʿbīr

15.Ki faḳrındansa bir daḫı idip ʿār
Bu kār-ı ṣūma çekmez renci her bār

16.Ayāz u şeh virip bu emre ṣūret
Baḳarlar dūrdan ber-vech-i ʿibret

17.Bulur vaḳtā gelip ol dürrü ol pīr
İder iẓhār yüz biñ şevḳ u teşvīr

18.İder pīr-i felek-veş hāy u hūyu
Ṣafādan doldurur ṣaḥrā vü kūyu

19.Bilip ol dürr-i ẕī-ḳadriñ bahāsın
İder taḥḳīḳ ʿālemde ġınāsın

20.Baḳarlar rūz-ı ferdā gelmiş ol pīr
Yine ol ḫāki eyler vażʿ-ı ġalbīr

21.Ġażab gelmiş cenāb-ı pādişāha
Getirtmiş pīri ol dem bārgāha

22.Demiş faḳrıñ mıdır bāʿis̱ ki ey pīr
Olursun böyle ṭopraḳlarda dil-gīr

23.Demiş ol pīr ey şāh-ı keremver
Cihānda az-durur benden tüvānger

24.Ġınā-yı cāvidānī bulmuşum ben
Bu yolda kām-rānī bulmuşum ben

25.Suʾāl itmiş ki ol şeh pes ne lāzım
Olursun her seḥer bu kāra ʿāzim

26.Demiş pīr av(u)nduġum yerdir efendim
Sever lā-büdd bu cān-ı müstemendim

27.Ġınā kesb itmişim bu ḫākdan ben
Olur gördükçe göñlüm şād u rūşen

---

18 M ṭoldurur : ADE doldurur

28.Degildir iḥtiyācımdan bu ḫıdmet
Ferāmūş itmege ḳoymaz mürüvvet

29.Bulanlar rütbe-i ḫāṣ u kemāli
Bıraḳmaz ḫıdmet-i aṣḥāb-ı ḥāli

6
(M.113,A.114a,B.49a,C.87b,D.67b,E.67a)
.---/.---/.--

ḤİKĀYE-İ LEYLĀ VÜ MECNŪN [*]

1.Meger bir gün ki āteş-pāre-i Necd
Şerer pervānesi Mecnūn-ı pür-derd

2.Siyeh-mest-i şarāb-ı ḥayret olmuş
Ḳararmış gözleri Leylīyle dolmuş

3.Dolaşdırmış perīşān seyri rāha
Ṭutulmuş kendisi çün dām-ı māha

4.Dönüp ol şuᶜle-i cevvāle-i ġamm
Yanıp durmakda olmuş şemᶜe hem-dem

5.Düşüp çün mūy-ı zengī pīç ü tāba
Büzülmüş künc-i tār-ı ıżṭırāba

6.Ḳatıp seyl-i sirişkin baḥr-ı ḫūna
Sükūn el virmiş ol cūy-ı cünūna

7.Olup ḫōşnūd kendi āteşinden
Şikāyet itmez olmuş mehveşinden

8.Cefadan ney gibi zār itmez olmuş
Varıp Leylāyı bīzār itmez olmuş

9.Olup fāriġ dil-i dīvānesinden
Uṣanmış vażᶜ-ı küstāḫānesinden

---

29 ḫāṣ u : ACD ḫāṣ-ı

[*] : ABCD Ḥikāyet-i Leylā vü Mecnūn

1 pür-derd : ACD pür-vecd // 2 dolmuş : D ṭolmuş // 3 M ṭolaş-tırmış : BC dolaşdırmış // 4 M ṭurmakda : C durmakda // 5 düşüp : D dolup

10.Duyup ol berḳ-ı sāmān yaᶜnī Leylī
Ġażabnāk eylemiş Ḳaysa tecellī

11.Demiş itdiñse feryādı ferāmūş
Gerekmez baña artık gūş u mengūş

12.Perīşān olmañı idip taḫayyül
Seniñçün şānelenmişdir bu kākül

13.Bu ṣūretler seniñçün rū-nümādır
Naẓar āyīneye ṣanma ṣañadır

14.Hemān yan aġla Mevlāyı seversen
Ḳoma feryādı Leylāyı seversen

15.Meger dīvāneye ṭaş atdı Leylā
Ḳomadı urmadıḳ baş seng-i ḫārā

16.Olur maᶜşūḳ dāġ u zaḫma ṭālib
Nişān lāzımdır ᶜāşıḳlarda Ġālib

17.Mülevvesdir hemīşe kār-ı ᶜuşşāḳ
Meger imdād ide ḫünkār-ı ᶜuşşāḳ

18.Kerem-ḫʷāhım Cenāb-ı Mevlevīden
Vire bir neşᵓe şūr-ı maᶜnevīden

7

(M.114,A.115a,B.49a,C.88b,D.68a,E.68a)

.---/.---/.--

ḤİKĀYET-İ ḤAŻRET-İ MEVLĀNĀ BĀ-MUᶜĪNÜᵓD-DĪN PERVĀNE [*]

1.Bihīn evlād-ı Ṣıddīḳ-ı ḫilāfet
Celāleᵓd-dīn o ḫünkār-ı velāyet

2.Kitāb-ı Mesnevīniñ āsumānı
Münevver maşrıḳ-ı Şems-i maᶜānī

---

18 kerem-ḫʷāhım : CDE kerem-ḫʷāhız

[*] =D : M Ḥikāyet-i Ḥażret-i Pīr-i Dest-gīr Cenāb-ı Mevlānā Ḳuddise Sırrehuᵓl-ᶜĀlī Bā-Muᶜīnüᵓd-dīn Pervāne , AC Ḥikāyet-i Ḥażret-i Mevlānā Bā-Muᶜīn Pervāne , B Ḥikāyet-i Cenāb-ı Pīr-i Dest-gīrdir

3.Ser-efrāzı şehān-ı maʿnevīniñ
Penāhı ʿāşıḳān-ı Mevlevīniñ

4.İdip Yunān ilinde neşr-i esrār
Felāṭūnlar olurken mest-i envār

5.İdip bezmin ziyāret Āl-i Selçūḳ
Gelirmiş ol şehān-ı zühre-mancūḳ

6.O devletde vezāret birle muḫtaṣṣ
Muʿīnüʾd-dīn imiş Pervāne-maḫlaṣ

7.Olup ḥattā ki nūrundan sebaḳ-gīr
Ḳomuş Pervāne nāmın Ḥażret-i Pīr

8.Vezīr-i ehl-i ḥāl ü bā-ḫabermiş
Gelip pāyına her dem yüz sürermiş

9.Olup ol ʿāşıḳıñ ṣıdḳından āgāh
Mübārek pāyını çekmezmiş ol şāh

10.Meger bir gün ki daʿvā-yı riyāset
Muʿīnüʾd-dīne virmiş idi naḫvet

11.Getirmiş göñlüne bir ḫāṭır-ı şūm
Görüp çekmiş ayaġın Mürşid-i Rūm

12.Bir iki gün geçip Āl-i Ḳaraman
Olup ʿāṣī ṭutuşmuş nār-ı ṭuġyān

13.Ḳavī düşmen belirmiş pādişāha
Beġāyet dehşet el virmiş o şāha

14.Muʿīnüʾd-dīn duyup feryāda gelmiş
Cenāb-ı Pīre istimdāda gelmiş

15.Buyurmuş Ḥażret-i Monlā vezīre
Ne lāzım sūʾ-i ẓann itmek faḳīre

16.Bu bābıñ seddine meşġūl idim ben
Ayaḳ çekdikde fürce buldu düşmen

17.Nümāyānken ḳatıñda kār u bārım
Ṣanırsın kibr ola ḥāşā şikārım

---

10 idi : CDE būy-ı // 17 M figārım : ACE şikārım

18.Ḳıyās-ı nefs idip sen itme pinhān
Degildir serserī ṭavr-ı ᶜazīzān

19.Ġubār irdirme rūy-ı ibtihāle
Ayaḳ çekdirme Ġālib ehl-i ḥāle

8

(M.115,A.115b,B.49b,C.89a,D.68b,E.68b)

.---/.---/.--

HİKĀYET-İ ḤAŻRET-İ MEVLĀNĀ BĀ-MÜRĪD [*]

1.Celāleᵓd-dīn-i Rūmī yaᶜnī pīrim
Efendim pādişāhım dest-gīrim

2.Ṣalıp ṣūr-ı ḳıyāmet kāᵓināta
İrişdi bang-ı kūsu şeş cihāta

3.Cihān ḫalḳı mürīd ü ᶜāşıḳ oldu
Kimi Mecnūn kimisi Vāmıḳ oldu

4.Meger ol ḫaylden bir maḫlaṣ-ı ḫam
Dilermiş olmaġa dervīş-i nā-kām

5.Bıraḳmış esb ü māl ü iᶜtibārı
Düşüp bu kayda terk itmiş ḳarārı

6.İdip yaġma metāᶜ-ı ārzūsun
Çalışmış açmaġa yoḳluḳ ḳapusun

7.O günlerde idip Vesvās iġvā
Ṭolaşmış göñlüne bu ḫam maᶜnā

8.Ki vardı ḫayli kār u bār u mālım
Neden düşdüm bu kāra nᵓoldu ḥālim

9.İdip itlāf ol emlāk-i pāki
Ḫarāb itdim bu cism-i derdnāki

10.Neden düşdü yolum dervīşler-ile
Ne ḳaydım var benim bu işler-ile

[*] =AC : M Ḥikāyet-i Laṭīfe-i Cenāb-ı Ḥażret-i Pīr-i Dest-gīr Mevlānā Ḳuddise Sırrḫuᵓl-ᶜĀlī Bā-Mürīd , C Ḥikāyet-i Laṭīfe-i Dīger-i Ḥażret-i Pīr , D Ḥikāye-i Ḥażret-i Mevlānā Ḳuddise Sırrḫū Bā-Mürīd

11.Muḥaṣṣıl böyle biñ Vesvās-ı bāṭıl
Ṣafāsından o merdi itmiş ᶜāṭıl

12.Bu cānibden Cenāb-ı Ḥażret-i Pīr
Duyup ol fikri itmiş böyle tedbīr

13.O sāᶜatda bir esb ü biñ filori
Olur bir mīrden ᶜarż-ı ḥużūru

14.Heman virip anı bir çākerine
Demiş al git fülānıñ maḥżarına

15.Binip bu ebreşe kārında olsun
Alıp altunu bāzārında olsun

16.Bıraḳsın imtinānı evliyāya
Ṭolaşsın gelmesin semt-i ṣafāya

17.Ṣafā-yı ḥāli virsin mālı alsın
Bu işe zübde-i āmāli alsın

18.Faḳırdır bī-nevālar kārıdır bu
Dönerseñ dön rıżā bāzārıdır bu

19.Nedir Ġālib k'ide merdāna minnet
Virirse cānı bilsin cāna minnet

20.Olup ol ḥāle nādim merd-i dervīş
Gelip itmiş yeñiden defᶜ-i teşvīş

9

(M.116,A.116b,B.50a,C.89b,D.69a,E.69a)

.---/.---/.--

HİKĀYE-İ BŪ ḤAFŻ-I ḤADDĀD BĀ-ŞİBLĪ RAḤMETU'LLĀHİ ᶜALEYHİ'L-BĀRĪ [*]

1.Rivāyetdir bu kim Bu Ḥafż-ı Ḥaddād
Ziyāret-gūne itmiş ᶜazm-i Baġdād

2.Cüneyd ile idip çoḳ ṣoḥbet-i cān
Olurmuş ḫāne-i Şiblīde mihmān

---

13 M olup : ABD olur

[*] : ACD Ḥikāye-i Bū Ḥafż-ı Ḥaddād Bā-Şiblī

3.Beher şeb aña ol şeyḫ-i büzürgīn
İdermiş puḫte bir ḥelvā-yı şīrīn

4.Bu ḫıdmet çār māh oldukda muᶜtād
İder Bū Ḥafż çün tevdīᶜ-i Bağdād

5.Demiş Şiblīye kim kārında ḫayr it
Nişābūra gelip ikrāmı seyr it

6.Ṭarīḳatda odur kim mīzbānī
Giderken gitmesin senden girānī

7.Ḫafīf olsun tekellüfsüzce ṭavrıñ
Berāber ṭut ki gitsin yā otursun

8.Budur mihmāna ikrām-ı ṭarīḳat
Bilirler anı erbāb-ı ḥaḳīḳat

9.İder Şiblī daḫı ᶜazm-i Nişābūr
Olur Bū Ḥafżada mihmān-ı pür-nūr

10.Çihil tenmiş tamām aṣḥābı ammā
Berāber dāḫil olmuşlar tamāmā

11.O şeb Ḥaddād ider ḳırḳ şemᶜ iḥżār
İder her birisini neşr-i envār

12.İdip kendi daḫı rūşen çerāğın
Çerāğān eyler ol Firdevs bāğın

13.Demiş Şiblī ki ey şeyḫ-i taṣavvuf
Degildir işte bu ṭarḥ-ı tekellüf

14.Buyurmuş ana Ḥaddādī cüvān-merd
Söyündür cümlesin idip dem-i serd

15.Çalışmış sönmemiş birisi aşlā
Meger şeyḫiñ çerāğ-ı ḫāṣı ferdā

16.Demiş gördüñ mü esrār-ı ḫulūṣu
İnandıñ mı işārāt-ı nuṣūṣu

---

6 : B O // 11 birisini : DE birisin pür // 12 : B O / rūşen : D pür-nūr

17.Benim mum yakdığım Allāh içindir
Ne Şiblī vü ne şāhenşāh içindir

18.Ḫulūṣum virmedi Allāh bāda
Faḳaṭ kendi çerāğımmış ziyāde

19.Ḫudānıñdır çü mihmān eyledim cūd
Tekellüfsüzce itdim bez̲l-i mevcūd

20.Sen ammā eyledin Ḥaddāda ikrām
Ṭarīḳat bu degildir ḫamsın ḫam

21.Eger Allāh içünse kim nesaḳ tut
Degilse çekme zaḥmet ḳavl-i Ḥaḳḳ ṭut

22.Seniñ kārıñ degilken mihmānlıḳ
Ne ḥaddiñ Ġālib itmek mīzbānlıḳ

23.Gelirseñ ḫānedān-ı evliyāya
Ṭufeyl ol mihmānān-ı Ḫudāya

24.Eger teşrīf iderlerse sarāyıñ
Çıḳıp derbānlıḳ it ḫālī ko cāyıñ

25.Ḳolay bir iş degil ādāb-ı ṣoḥbet
Hemān daᶜvāyı ḳo ḫalvet selāmet

10
(M.117,A.118a,B.50b,C.90b,D.70a,E.69b)
.---/.---/.--

HİKĀYET-İ SEYYĀḤ-I MEŞHŪR BĀ-ᶜAṬṬĀR RAḤİMEHUᵓLLĀH [*]

1.Muᶜaṭṭar-sāz-ı bezm-i ehl-i esrār
Şeh-i maᶜnā Ferīdüᵓd-dīn-i ᶜAṭṭār

2.Olup ᶜūd-ı süḫandan nefḥa-baḫşā
Virir dūd-ı lafız̤dan būy-ı maᶜnā

3.Ki vardı bir zamān bir merd-i seyyāḥ
Gezer ᶜālemleri mānend-i ervāḥ

---

19 : B 20 // 20 : B 19 // 22 M seniñ ḥaddiñ : ACDE seniñ kārıñ

[*] : MACD Ḥikāye-i Seyyāḥ
2 M süḫanda : ACE süḫandan

4.Nemed-ber-dūş u peşmīn-pūş u medhūş
Döner pervāne-veş pür-sūz u ḫāmūş

5.Ḳarār itmezdi bir menzilde cāvīd
Başın alır gider mānend-i ḫūrşīd

6.Meh-i nev-veş olup keçkul-i gerdān
İder āfāḳı pür-envār-ı ᶜirfān

7.Başında maşᶜal-āsā şuᶜleden tāc
Muḳīm-i sūr idi hem-rāh-ı ḥüccāc

8.Bürehne-pā vü ḫuşk-endām u ṣad-çāk
Ṭamarlardan mürekkeb hem-çü misvāk

9.Teber-ber-dūş u ber-ser āfitāba
Per açmış bāz-ı eşheb-veş şitāba

10.Derūnū genc-i nīrenc-i ṭılısmāt
Belinde cürᶜadān-ı ḳulḳaṭīrāt

11.Dolaşmış Çīn ü Maçīn ü Ḫıṭāyı
Bütün gözden geçirmiş mā-verāyı

12.Düşüp ṣaḥrālara mānend-i Mecnūn
Ḳomamış gezmedik bir deşt ü hāmūn

13.Geçirmiş rūzgārın gūne gūne
Geyinmiş her ḳumāşdan bir nümūne

14.Seyāḥat eylemiş ṣahrā vü çölde
Sebāḥat eylemiş deryā vü gölde

15.İdip bir müddet ᶜazm-i ceng ü perḫāş
Gehī sūrṭāt yazılmış gāhī yoldaş

16.Olup ferrāş deyr-i sūmnāta
Nedīm olmuş şeh-i Mıṣr u Herāta

17.Görüp sīnāsīlerden ᶜilm-i kāfī
Oḳutmuş cinnīyāna Kūh-ı Kāfı

---

4 M ber-dūş : ACE ber-dūş u // 9 ber-dūş : ACDE ber-dūş u // 11 dolaşmış : E ṭolaşmış // 12 gezmedik : D girmedik

18.Çıkıp kürsīye itmiş emr-i maᶜrūf
Yalan şāhidligi itmiş geyip ṣūf

19.Ḫarābāt içre itmiş çoḳ ᶜibādāt
Cevāmiᶜde hem envāᶜ-ı fesādāt

20.Baḳıp her rengden bir evreng almış
Televvünde işi Allāha ḳalmış

21.Tamām itmiş fünūn-ı mā-sivāyı
Begenmiş ṭavr-ı merdān-ı Ḫudāyı

22.İdip taḥṣīl her ᶜilmi unutmuş
Göñülden dāmen-i pīrānı ṭutmuş

23.Gezerken bir gün ol āşüfte-sāmān
Olur bir vādī-i pür-hevle mihmān

24.Ne vādī Kerbelā-yı vaḥşet-engīz
Zemīn-i mürdegān ḫāk-i belā-ḫīz

25.Ḫaṭ-ı ser-geşte vü güm-kerde rāhı
Bütün çāh-ı ecel çün dām-ı māhı

26.Muḳīmi dīv ü ġūl ü düzd-i ḫūn-ḫʷār
Birikmiş bir bölük mekkār u ġaddār

27.Yapılmış her ṭaraf maḳtūl ü maṣlūb
Ṭaġılmış ṭaġlara feryād u āşūb

28.Ḳurulmuş ḫaymeler pür-şūr u ġavġā
Zenāndan ġayrı yoḳ ammā ki peydā

29.Baḳıp dervīşe bir zen demiş eyvāh
Neden düşdü yoluña böyle bir cāh

30.Meger ᶜömrüñ bulup pāyān u encām
Gelip bī-çāre ḳıldıñ bunda ārām

31.Acıdım sana bir bī-pā vü sersin
Żararsız kimseciksin derbedersin

32.Eline ṣundu ol dem bir dilim nān
Dedi dur şunda ber-āyīn-i mihmān

---

29 cāh : D çāh // 32 M ṭur : CDE dur

33.Gelirken karşudan merdān-ı bī-bāk
Tenāvül eyle nānı itme imsāk

34.Düşüp ye'se o demde oldu sersem
Boğazdan mı geçer hīç lokma ol dem

35.Göründü nā-gehān bir merd-i ḫūn-ḫwār
Elinde ḥarbesi mirrīḥ-ās̱ār

36.Gözü par par yanar mānend-i ejder
Derinde şīr-i ner cellād-peyker

37.Görüp dervīşi indi edheminden
Göründü āşinālıḳ ʿāleminden

38.Alıp destin öpüp ikrāmlar-ıla
Yetirdi ḫaymeye ibrāmlar-ıla

39.Żiyāfetler idip ḫwānlar getirdi
Ṭaʿām u şerbet ü nānlar getirdi

40.Bir iki gün idip iʿzāz u ikrām
Ḫavālet-ḫwāh olunca merd-i nā-kām

41.Alıp yanına bir iki ḳafādār
Getirdi tā-be-rāh-ı emn olup yār

42.Dedi dervīş var senden su'ālim
Perīşān oldu bu ḥāliñde ḥālim

43.Degilken meşrebiñ mā'il vefāya
Neden bu şefḳatiñ ben mübtelāya

44.Eger ikrāmsa maḳṣūd söyle
Nedir bu ṭavr-ı nā-maʿhūd söyle

45.Cevābında dedi ol düzd-i ḫūn-ḫwār
Yedigiñ nānadır bu luṭf u īs̱ār

46.Naṣībiñ var imiş çün nānımızda
Muʿazzezsin mü'ebbed yanımızda

---

34 M dervīş ye se : D ye'se o demde // 39 żiyāfetler idip : B żiyāfet eyledi // 42 var senden : C senden var

47.Çü olmuş dōstluḳ düşmenlik olmaz
Bu er meydānıdır ḫar-zenlik olmaz

48.Egerçi düzd-i bī-müzd ü namāzız
Mürüvvetsiz degil mihmān-nevāzız

49.Ḳıyās it ki ola bir düzd-i güm-rāh
Mürā^c^āt-ı ni^c^am-ḫ^w^ārīden āgāh

50.Bi-ḥamdi'llāh gedā-yı evliyāyız
Kerem bābında me'lūf-ı ^c^aṭāyız

51.Eger kim bir naẓar īs̲ār iderler
Muḥaḳḳaḳdır bu kim her bār iderler

52.^c^İnāyet kānıdır Ġālib erenler
Ḳalır mı behresiz iḥsān görenler

53.Dedem kim Ḥażret-i Seyyid ^c^Alīdir
Kerāmet vech-i pākinde celīdir

54.Odur seccāde-i ma^c^nāda el-ān
Sezādır rütbe-i irşāda el-ān

55.Budur maḳṣūd ol sulṭānımızdan
İde himmet geçe noḳṣānımızdan

11
(M.119,A.120a,B.51b,C.92a,D.71a,E.71a)
.---/.---/.--

HİKĀYET-İ BĀ-YEZĪD-İ BİSṬĀMĪ [*]

1.Meger bir şeb ki mehtāb oldu cūşān
Tenevvür-māhdan nūr itdi ṭūfān

2.Beyāż-ı ṣubḥa döndü şām-ı deycūr
Ṣafādan oldu kūh-ı seng-i kāfūr

3.Uyup mevc-i nesīme cūy-ı mehtāb
Çemende oldu pür-cūş ^c^ālem-i āb

---

47 M dōstluḳ u : DE dōstluk // 49 M itme :D it ki / M ḫārından : D ḫārīden // 51 M aña : D eger //

[*] =A : MBD Ḥikāyet-i Bā-Yezīd , C Der-Medḥ-i Mehtāb

4.Şeker-ḫwāb itdi bāġ eṭfālını ġarḳ
Kedūlar kelle-i ḳand oldu lā-farḳ

5.Çerāġān-ı çemen döndü Behişte
Semenler ḥūr-ı kāfūrī sirişte

6.Olup āyīne-i Cemşīd ʿālem
Ṣafādan oldu pür-ḫūrşīd ʿālem

7.Münevver ṣūreti bedriñ kemāhī
Şināver baḥr-ı sīm-āb içre māhī

8.O rütbe baḥr-ı mehtāb oldu cūşān
Çemende mürg ü māhī oldu yek-sān

9.İder ebr-i sefīd-i nūr bārān
Müşaʿşaʿ her ṭaraf elmās-rīzān

10.Müheyyā herkese her gūne maḳṣūd
Cihān pür-ḫwāb u ber-bīdār-ı nā-būd

11.Görüp bu ḥayreti Sulṭān-ı Bisṭām
Göñül mirʾātın itdi ḥayret-endām

12.Ṭutup yüz ol münevver bārgāha
Münācāt itdi bāḳī pādişāha

13.Dedi yā Rab nedir bu sırr-ı pinhān
Ki yoḳ bu bārgehde derdmendān

14.Bu gūne āşikāren ṭaḳ-ı ʿālī
Ṭalebkārāndan olmaḳ niçe ḥāli

15.Gelip semt-i semādan peyk-i ilhām
Cevābın virdi anı ḳıldı ilzām

16.Ki serhengān-ı ʿizz-i kibriyāyī
Ḳomazlar bu sarāya her gedāyı

17.Gelenler āsitān-ı evliyāya
Bütün daʿvetlidir Ġālib ṣafāya

18.Ṣaḳın ṣūretde ḳalma aldanırsın
Ḳomazlar yoḫsa gelmezler ṣanırsın

---

5 M devr : DE ḥūr // 9 : E O

BAHR-I TAVÎL

(M.121,A.122b,B.52a,C.93b,E.72a)
(..--)^{n}

MIṢRAᶜ-I EVVEL

Ey gülistān-ı leṭāfetde hezār ᶜişve vü nāz ile yetişmiş gül-i raᶜnā saña gūyā ki idip müşgü seḥāb u meyi gülgūn u gül-ābı daḫı bārān idip enfās-ı Mesīḥāyı nesīm eyleyip envāᶜ-ı nezāketle ṭarāvetle virip perveriş itmişler o ruḫsāreyi yüz reng-i bahārānla biñ ġonca-i ḫandānı muᶜaṭṭar ḳılıp el-ḥaḳḳ bir ᶜaceb ṣūrete ḳoymuş seni Naḳḳāş-ı Ezel kim ne gelir miṣli ne gelmek mutaṣavver görünür böyle baha ile bu ḥüsn ile yaraşmaz saña kim ᶜāşıḳ-ı şūrīde-i bītābıñı maḥzūn idesin nāle vü āh ile ciger-ḫūn idesin ya bu mudur ḳāᶜide-i şehr-i maḥabbet bu mudur ṭarz-ı meveddet ṭutalım böyle imiş farż mı ol ḳāᶜideyi eylemek icrā ne olurmuş bir iki gün daḫı terk eyleyip ol resm-i cefāyı donadıp bezm-i ṣafāyı oturup meclise bekler gibi sen nūş-ı şarāb eyleseñ ᶜuşşāḳ terāneyle dil ü sīnesini nāy ü rebāb eylese kim menᶜ ide ḥāşā

MIṢRAᶜ-I S̱ĀNĪ

Ser-te-ser mülk-i cihān berg-i benefşeyle gül ü ġonca vü lāleyle ṭolup gülşen-i Firdevs-ile hem-reng olup elvān-ı şükūfeyle müzeyyen oluyor sen daḫı envāᶜ-ı küşāyişler ile nādire cünbüşler ile gelseñ eliñ boynuma ṣalsañ beni alsañ da berāberce açılsaḳ çemene baḳışuben ḫande-i nāz-ıla biraz serve biraz daḫı gülüşsek semene yoḫsa bu olmuş mu degil memleket-i nāzda bu luṭf u nevāziş bu ᶜināyet güzelim belki budur ṭavr-ı pesendīde-i ḫūbān ki alıp ᶜāşıḳı tenhāca faḳaṭ bir iki muṭrible gehī kendisi sāḳī vü gehī muṭribi sāḳī iderek gül gibi ḫandān olaraḳ açılaraḳ ḫaste-i hicrānıñı iḥsān-ı firāvān-ıla iḥyā ide tekrār dirildip yine öldürmek içün tāzece cān baḫşına īmā ide yaᶜnī ki biraz luṭf u biraz cevr ise de cānib-i inṣāfa gide itmeye yek-pāre sitem resmini icrā

MIṢRAᶜ-I S̱ĀLİS̱

Gele ey māh-ı siyeh-perçem ü gül-fem bu gice seyr ü temāşāya çıḳıp cilve-i mehtāb-ıla deryāda biraz ᶜālem-i āb eylesek olmaz mı ki envār-ı żiyāsıyla ḳamer mevcleriñ her birini sīm servler gibi tezyīn idip ᶜaksiyle nücūmuñ daḫı ḳandīl-i diraḫşān ile bir bezm-i çerāġān-ı dīgergūn görünmüş ki şebistān-ı cihān böyle münevver giceyi böyle ṣafā baḥrıñı rüʾyāda bile gördügü yoḳdur ki

---

2 : oluyor sen : ABCE ne olur // 3 daḫı ḳandīl : ABCE nice ḳandīl

ser-ā-ser çemen üşkūfeleri gelmiş o deryāya ḥabāb olmuş o girdāb-larıñ her biri bir ḥavż-ı pür-āb olmuş ᶜaceb ṭarz-ı pesendīdesi var ṣūret-i nādīdesi var gūyā saña kāse-i billūr-ı sipihriñ içi şīr ile leb-ā-leb de ekilmiş de zemīn üzre dökülmüş ṭağılıp lüᵓlüᵓ-i şehvārları tār-ı şuᶜaᶜ-ıyla nücūmuñ yine tekrār dizilmiş naẓar erbābına olmuş heme yağmā

MIṢRAᶜ-I RĀBİᶜ

Güzelim ᶜāşıḳa cevr itme cefā meşrebine gitme amān ḫaste-i hicrānıñı incitme ki bir gün ola sen daḫı düşüp ᶜaşḳına senden beteriñ zülfüne ber-dār olasın miḥnet ü endūha ḫaberdār olasın āh u fiġān-ıla yanıp yaḳılasın gül-ruḫunuñ şuᶜlesine ᶜālemi şeydā ḳılasın ṣoñra nedāmetlerini kimseye iẓhār idemezsin ki sen ᶜuşşā-ḳına raḥm itmedigiñ luṭf u vefā meslekine gitmedigiñdir ki gelip yoluña bu dāma ṭutulduñ deyü envāᶜ-ı melāmetler idip birbirine ḫalḳ işāretler idip ᶜāşıḳa raḥm itmeyeniñ ḥāli budur zübde-i āmāli budur öyle gerekdir deyip ol ḥüsnüne dil bağladıġıñ kāfiri taḥrīk iderek bir bir iderler saña tevbīh o zamān sen diyesin kim baña bu sözleri hep söyledi dīvāne ḳıyās eyledigim Ġālib-i şeydā

---

3 ṭarz : C ṭavr // 4 deyip ol : C deyü ol

SÛRET-İ TEZKİRE [*]

(M.123,A.124a,B.53a,C.95a,E.73a)

ᶜİnāyetkārım efendim ḥażretleri hem-vāre ṣafā-baḫş ḳılıp erbāb-ı maḥabbet olan nefes-i rūh-efzāları pāyende olmaḳ terennümātı ḳarārında nümūde-i ḫāliṣuᵓl-fuᶜādlarıdır ki geçen defᶜa faḳīre taḥrīr buyurulan tezkire-i meveddetiñ hāmişinde birāderimize selām maḥallinde ney-zen-i bī-naġme deyü tasṭīr buyurduġuñuz bāᶜiṣ-i cūş-ı ġayret olup ifāde-i ḥāle şürūᶜ olundu.Evvelā ṭarīḳ-i hidayet-i refīḳ-ı Mevleviyyeniñ esāsı ṣamt u sükūt üzre olduġu müşārün ileyhiñ maᶜlūmu olup ṭarīḳ-ı ney-nevāzīde daḫı aᶜmāl itmek iḥtimāli yoḳ mu yāḫūd kemāl-i leṭāfet-i naġamāt bir ḥadde bāliġ ola ki ḳuvvet-i sāmiᶜa ile ḥiss olunamayıp ḳuvvet-i mütefekkire belki müteḫayyile ile idrak oluna hüner degil mi yāḫūd ifrāṭ-ı ḥalāvet-i naġmeden elindeki ney ney-şeker kesile ḫoş degil mi yāḫūd nāy-ı ḳıyāmet-nevāları Ṣūr-ı İsrāfīlden nümūdār olup da rūz-ı ḥaşra munṭaẓır olalar ki (yevme yenfeḫu fiᵓṣ-ṣūri fe teᵓtūne efvācā) sāᶜatıdır cāᵓiz degil mi ve yāḫūd henūz ḳuvvetden fiᶜle gelmeyen naġamāt-ı ᶜacībe ki perde-i ḫayāllerinde mestūrdur anuñ taᶜaccübünden ellerindeki ney engüşt-i ḥayretleri ola ki kendüleri bir dehān itmiş olalar yāḫūd esrār-ı Mevleviyyeden (mesnevī)

....
....

nüktesiniñ ġavrına vuṣūl-ile nāy-ı bülendleri çāh-ı ᶜayn-ı zerḳā olup sükkān-ı zir-i zemīne ṣafā-baḫş olalar yāḫūd şiddet-i ṣadāyı neyden gūş-ı cihānyāna ṣamem ᶜārıż olup işidilmemek iḥtimāli yoḳ mu.Lākin engüştlerinden ḥāṣıl olan āvāz-ı kūs-ı şāhī demdemesi virdigi bu ḳażıyye iḥtimālini münāfīdir yāḫūd henūz zīr-i perde-i ḫafāda olan naġamāt ẓāhir olmaḳsızın teᵓsīr-i belīġ idip (beyt)

Bu naġmeye kim ben itdim āheng
Evvel beni ḳıldı zār u dil-teng

mefhūmunca kendini medhūş u mebhūt itmiş ola yāḫūd Fārisīyle ül-

---

[*] =A : M Bir Ḳıṭᶜa Tezkire-i Laṭīfeleri Ṣūretidir , B Yek Ḳıṭᶜa Tezkire-i Laṭīfdir , C Tekrār-ı Tezkire-i Laṭīfe

M hemāre : ACE hem-vāre // olunamayıp : AC olamayıp // elindeki ney ney-şeker : A elinde ney ney-be-şeker // anuñ taᶜaccübünden : A O // Mevleviyyeden : E Mevlevīden // mesnevī : AC O , B beyt // beyt : A O

fetlerine binā᾽en rūḥāniyyet-i Ṣā᾽ibden (mıṣrac)

خاموشی تو بجای موسیقارست

mıṣracını telakkī itmiş olalar yāḫūd sābıḳa-i iştiġālleri olduġu fenn-i siliḥ-şōrīden henūz bakıyye olup ellerindeki nāy-ı şucle-efrūz tüfeng-i āteş-feşān zann olunup naġmeleriñ nişāngāhını gözetmek içün sākit olmuş olalar yāḫūd nev-hevesān-ı fenn-i mūsikī ekṡer düzdī-i naġmede māhir olmaġla itdikleri ve idecekleri naġmeleri çalmış olalar yāḫūd nāyları ġāyet ḥālet-efzā olduġundan ṣadāsı ervāḥ-ı mücerrede olup semāc-ḫāne-i cālem-i bālāya getirmiş olalar yāḫūd idecekleri naġmeleriñ kemāl-i soġuḳluġundan neyleriniñ ṣadāsı toñmuş ola yāḫūd kemāl-i ḥarāretinden yanmış ola. Böyle niçe niçe iḥtimālāt der-kār iken taṣvīr-i ḳuṭb-ı nāyī gibi bir ney-zen--i ḫōş-nümāya ney-zen-i bī-naġme demek revā degildir bāḳī siz aclem siz ve᾽s-selām

---

mıṣrac: A O // nāy-ı şucle-efrūz : B ney-i şucle-fürūz // māhir : E bāhir // mücerrede : E mücessede // idecekleri naġmeleriñ kemāl-i soġuḳluġundan neyleriniñ ṣadāsı tonmuş ola yāḫūd : B O / neyleriniñ : A neyleriñ / soġuḳluġundan : C sovuḳluḳundan , E sovuḳluġundan // böyle böyle niçe iḥtimālāt : B böyle olıcaḳ niçe niçe iḥtimālāt // M O : C ve᾽s-selām

GAZEL

FĪ ḤARFİ'L-ELİF
1
(M-II.2,A.126b,B.53b,C.96b,D.72b,E.75b)
--./-.-./.--./-.-

1.ᶜAşḳ āteş-i tecellī-i Manṣūrdur baña
Her çūb-ı dār bir Şecer-i Ṭūrdur baña

2.Ol serv-i gül-fürūş-ı tecellī-i cilveden
Her naḫl-i āh bir şecer-i Ṭūrdur baña

3.Semt-i belāda bellemişim dār-ı vaḥdeti
Seng-i nişān mināre-i Manṣūrdur baña

4.Teblerze-zād gevher-i ġalṭān-ı ġurbetim
Mihr-i ṣadef ṣabāh-ı Nişābūrdur baña

5.Reh-dān-ı ġaybım öyle ki ᶜanḳā-yı vaḥşetiñ
ᶜArż-ı refāḳat itdigi meşhūrdur baña

6.Gūyā ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebiñle müjemde ḫūn
Bāġ-ı vefāda ṭūṭī-i zenbūrdur baña

7.Çekmem ḫumār-ı çīn-i cebīn ser-güzeşt-i Cem
Naḳş-ı gül-i piyāle-i faġfūrdur baña

8.Baḳmaz ṣafā-yı sāġar-ı zerrīne mest-i ᶜaşḳ
Kimyā-yı ᶜayn o nergis-i maḫmūrdur baña

9.Ṣad mīḫ-i tīr-i hicr-ile bu sīne-i ḫarāb
Meşk-i fiġāna taḫta-i sünṭūrdur baña

10.Baġlandı tār-ı kākülüne naġme-i cünūn
Zencīrler terāne-i ṭanbūrdur baña

11.Ḳanlar aḳar ᶜaceb ki bu çeşm-i sefīdden
Ḫūnābe-ḫīz o çeşme-i kāfūrdur baña

12.Mānend-i jāle sālik-i meczūb-ı ᶜaşḳıyım
Ġālib demem ki Şems-i Ḫudā dūrdur baña

---

3 belāda : B fenāda // 4 teblerze-zād : ABCDE teblerze-zād o

13.Baḫş itdi ḫāk-rūbī-i iksīr-i dergehin
Ol ḥażretiñ ᶜināyeti mevfūrdur baña

2
(M-II.2,A.127a,B.53b,C.97a,D.72b,E.76a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.ᶜAşḳ u ṣoḥbet maṭlaᶜ-ı dīvān-ı ṣıḥḥatdır baña
Maḳṭaᶜ-ı naẓm-ı ḥayātım ḳaṭᶜ-ı ülfetdir baña

2.Sāġar-ı gülgūn şerār-ı āh-ı ḥasretdir baña
Çeşm-i pür-ḫūn ġonca-i gülzār-ı vuṣlatdır baña

3.Bī-tevaḳḳuf ᶜāzim-i dārü'l-beḳā-yı ḳatliñim
Tīġ-ı zehr-ālūd ebrū-yı işāretdir baña

4.Mihre iṡbāt-ı şerīk eyler sükūn-ı baḥr-ı ṣāf
Iżṭırāb āyīne-i dīdār-ı vaḥdetdir baña

5.Dūr ider şemᶜi seḥerden şeb-çerāġ-ı şuᶜlesi
Cevher-i cān seng-i rāh-ı bezm-i rü'yetdir baña

6.Sikke-i naḳd-ı revānım oldu çün gelmez girān
Baḫt-ı vārūnum benim ser-tāc-ı rifᶜatdır baña

7.Men ki ser-mestim şarāb-ı girye-i ḫūnīnden
Dīde-i esfīdi gör kim ṣubḥ-ı ᶜişretdir baña

8.Cān helāk-ülfet zebān ḫāmūş dil ḫoşnūd-ı ġam
Merg ü ṣıḥḥat gūyiyā şükr ü şikāyetdir baña

9.Ġālibim men ḳuvvet-i nuṭḳumla ey ᶜĪsī-ḫamūş
Maᶜnī vü elfāẓ mülkümde raᶜiyyetdir baña

3
(M-II.3,A.127b,B.53b,C.98b,D.73a,E.76a)
.---/.---/.---/.---

1.Göñülde ᶜaşḳ-ı bī-pervā mekān ister mi ister yā
Hümā-yı evc-i himmet āşiyān ister mi ister yā

2.Lisān-ı ḥāldir minḳār-ı mürġ-i şemᶜe pervāne
Süḫan-sāz-ı ḫamūşī hem-zebān ister mi ister yā

3y-4x : D O

3.İder gülgūn beyāż-ı çeşmini mestānelik āḫir
O ḫūnīden dil-i ḫūn-geşte ḳan ister mi ister yā

4.Süḫan-gū vü süḫan mebhūtdur esrār-ı vaḥdetde
Bu sözde Rūḥ-ı Ḳudsī tercemān ister mi ister yā

5.Nigāh-ı ḳahrıdır taṣvīr olan ser-levḥa-i cānda
Göñül Şehnāmesi yā Ḳahramān ister mi ister yā

6.Ḥayāt ümmīdin itmem ġamze-i cellāddan ammā
Fedā olmaḳ o la^c^l-i nāba cān ister mi ister yā

7.Dehān-ı yārdır hep güft-gūy-ı ehl-i dil Ġālib
^c^Aceb ^c^anḳā-yı ma^c^nā nām u şān ister mi ister yā

4
(M-II.3,A.127b,B.54a,C.97b,D.73a,E.76a)
..--/..--/..--/..-

1.Cem ser-encāmını naḳl itdi leb-i cām baña
Zehr-i mār oldu mey-i gerdiş-i eyyām baña

2.Mātem-i firḳat-i dildārda oldum ḳurbān
Bü^ɔ^l-^c^aceb geldi Muḥarremde bu bayrām baña

3.Virdigi nuḳlu ciger-pāre iken sāḳīniñ
Ḳanımı pek ḳurudur itdigi ibrām baña

4.Ḫam-ı zülfü ki çerāġ-ı süḫana ola fetīl
Çeşm-i ejderden olur revġan-ı bādām baña

5.Rūzumu tīre iderse ḫaṭ-ı sebzi o mehiñ
Bir felek māh-ı münevver virir aḫşām baña

6.Rūzumu tīre iderse şebimi rūşen ider
Dūd-ı āhım gibidir ḫaṭṭ-ı siyehfām baña

7.Şekvesi baḫt-ı siyehden imiş ol nāçārıñ
Söyledi derdini dün Ġālib-i nā-kām baña

5
(M-II.3,A.128a,B.54a,C.98a,D.73b,E.76b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Şūḫ-ı bed-ḫūy-ı ḳażā ẓann itme nāz eyler baña
Bīm-i candan çeşm-i cellādı niyāz eyler baña

2.Öyle bir ^c^anḳā-yı ma^c^nāyım ki ṣayda ṭab^c^ımı
Şāh-ı endīşem hümāyı şāhbāz eyler baña

(4)5 māh : ACDE mihr

3.Ḳalbim ol āyīne-i vaḥy irtisām-ı ᶜaşḳ kim
Ṭūṭī-i Cibrīli dest-āmūz-ı rāz eyler baña

4.Çeşm-i āteş-pāre ammā çeşme-i āb-ı ḥayāt
Laᶜl-i cān-baḫş-ı bütān sūz u güdāz eyler baña

5.Ġālibim ol Ḳahramān-ṭabᶜım ki ben rūḥ-ı Fehīm
Ḫavf idip biñ dürlü vażᶜ-ı dil-nevāz eyler baña

6

(M-II.4,A.128a,B.54a,C.98b,D.73b,E.76b)

.---/.---/.---/.---

1.Münāsibdir be-ġāyet rūḥ-ı rāha ḳālıb-ı mīnā
Felāṭūna sezādır cāme-i Cāmāsb-ı mīnā

2.Havā-yı ᶜaşḳ eyler ṣoḥbet-i tevḥīdi ᶜayn-ı şevḳ
Ṣadā-yı ḳulḳul olmuş bāng-ı yā Rab yā Rab-ı mīnā

3.Olur leb-rīz-i ṣahbā mest olmaz ḥürmetin bilmez
Dil-i rindāndan vāsiᶜdir el-ḥaḳ meẕheb-i mīnā

4.Degil reng-i hınā küstāḫ düşmüş ābrū dökmüş
Ayāġ-ı sāḳīye gül-būse naḳş itmiş leb-i mīnā

5.Ḥarīm-i ᶜaşḳı rūşen ḳılmaġa çoḳ āteş ister çoḳ
Ṣurāḥī-veş ser-ā-ser şuᶜledir şemᶜ-i şeb-i mīnā

6.Açar her laḥẓada biñ rind-i maḫmūruñ gözün ḥālā
Ḥabāb-ı mey degilken daḫı ṭıfl-ı mekteb-i mīnā

7.Gelū-gīr eylemez būy-ı vefāyı ġonca-i ṭabᶜa
Dehān-ı dil-rübādan teng-i terdir meşreb-i mīnā

8.İdip bir reng o gül-rūya yine kendü çekilmekdir
Hemān Ġālib bu gūne ser-fürūdan maṭlab-ı mīnā

7

(M-II.4,A.128b,B.54a,C.97b,D.73b,E.76b)

..--/..--/..--/..-

1.Nigeh-i çeşmi çü şehbāz-nümūn oldu baña
Ṭāᵓir-i Rūḥ-ı Ḳudüs ṣayd-ı zebūn oldu baña

---

(5)3 rāz : ABCDE az // (6)3 olur : A olup / 6 ḥabāb : AE cenāb

2.Eşk-i çeşmimle kızıl ḳana boyandı dünyā
Meh ü mihri felegiñ çeşme-i ḫūn oldu baña

3.Dest-i efsūs olalı bāl ü per-i pervāzım
Lā-mekān mevḳıᶜ-i ārām u sükūn oldu baña

4.Zülf-i Leylīdeki zencīr-i belāsı Ḳaysıñ
Özge ser-rişte-i daᶜvā-yı cünūn oldu baña

5.Çeşm-i cādūsuna dīvāne olam ol şūḫuñ
Deşt-i endīşede āhū-yı füsūn oldu baña

6.Ẕevḳ-ı derdinde dirīġ eyledi şimdi dilden
Ḥasret-i dāġ ᶜaceb dāġ-ı derūn oldu baña

7.Gireli ḫalvet-i maᶜnāya lafıẓdan Ġālib
Bu ẓuhūrāt ḳamu ᶜayn-ı buṭūn oldu baña

8
(M-II.4,A.129a,B.54b,C.99a,D.74a,E.77a)
--./-.-./.--./-.-

1.Luṭfu görülmez āh olıcak sīneden cüdā
Cevher nümāyiş idemez āyīneden cüdā

2.Ey kāş olaydı pertev-i mehtāb-ı cām-ıla
Tārīkī-i riyā şeb-i āzīneden cüdā

3.Dil penbe-pūş-ı dāġ u ḳāḳum be-dūş olan
Olmuş ġurūr-ı ḫırḳa-i peşmīneden cüdā

4.Ṭabᶜa şarāb-ı köhne bilen fikr-i puḫtesin
Bir dem degildir ᶜişret-i dīrīneden cüdā

5.Bī-pīç-ü-tāb-ı ġam olamaz ṭabᶜ-ı pür-hüner
Efᶜī olur mu hīç der-i gencīneden cüdā

6.Ol söz ki pür-nikāt u meżāmīn-i ḥüsn ola
Anda taḫayyül-i ḫaṭ u ḫāli neden cüdā

7.Ġālib bu şiᶜr-i ṣāfıñı aḥbāba eyle ᶜarż
İtsin żamīr-i pāklerin kīneden cüdā

---

(8)5 bī-pīç-ü-tāb : ABCDE bī-pīç-tāb

9

(M-II.5,A.129a,B.54b,C.97a,D.74a,E.77a)

..--/..--/..--/..-

1.Māye-i renc ü ḫasāretle ġınā geldi baña
Şimdi kālā-yı ᶜināyetden abā geldi baña

2.Şevḳ-i tecrīd-ile pūşīde-ten-i żaᶜf olalı
Nefes-i ᶜĪsī-i cān-baḫş ḳabā geldi baña

3.Gülşen-efrūz olıcaḳ şuᶜle-i āh-ı bülbül
Reng-i gül revġan-ı ḳandīl-i fenā geldi baña

4.Ḥüsnünüñ naḳş ber-āb olduġun añla cānā
Levḥ-i rūyumda deme ḫaṭṭ-ı beḳā geldi baña

5.Beste-i ḫʷāb-ı şeb-i ḥayret iken sāġar-ı mey
Meşᶜal-i ḳāfile-i rāh-ı Ḫudā geldi baña

6.Ġonca-i kām-ı dili oldu küşāde dem-sāz
Merḥabā bādiye-i peyk-i ṣabā geldi baña

7.Ġam-ı dūşuna ise tuḥfe-i ṣubḥ-ı ümmīd
Bāde-i köhne vü yārān-ı ṣafā geldi baña

8.Ney-veş esrār-ı maḥabbetden urursam nᵓola dem
Naġme-i ḥüsn-i edā bād-ı hevā geldi baña

9.Ẕerḳ-ı vaḥdet ile Ġālib gidicek kendüden
ᶜAks-i āyīne gibi rū-be-ḳafā geldi baña

10

(M-II.5,A.129b,B.54b,C.99a,D.74b,E.77b)

.---/.---/.---/.---

1.Çeker būy-ı devādan āh ṣāḥib-derd-i istiġnā
Ṣudāᶜ-ı ṣıḥḥata ṣandal sürer rū-zerd-i istiġnā

2.Bulur āsāyiş-i gehvāreyi lerzān oldukça
Hevā-yı giryesinden ṭıfl-ı ġam pür-derd-i istiġnā

3.O şūḫuñ bāġ-ı ḥüsnün sünbülistān-ı ḫazān eyler
İder ᶜuşşāḳı puḫte gerçi germ ü serd-i istiġnā

4.Olaldan reh-neverd-i naḳş-ı pāy-ı edhem-i nāzük
Tenük çeşmān-ı ᶜaşḳa tūtiyādır gerd-i istiġnā

5.Cihātı şeş der-i tevfīḳ olmuş naṭᶜ-ı ḫʷāhişde
Tehī ġalṭān degildir kaᶜbeteyn-i nerd-i istiġnā

6.Hemān naḳd-ı ḥayāt-ı bī-dirīġ iken anuñ mihri
Zen-i dünyāya Ġālib rām olur mu merd-i istiġnā

11
(M-II.5,A.130a,B.55a,C.98a,D.74b,E.77b)
--./-.-./.--./-.-

1.Çeşmiñde gerçi siḥr ü beyān söylerim saña
Vaṣf-ı lebiñde ṣıḥḥat-ı cān söylerim saña

2.Sengīn-dilān u mıṣraᶜ-ı sengīn-i ehl-i derd
Rāh-ı süḫanda işte nişān söylerim saña

3.Bir gün olursañ iki gözüm sen de ᶜaşḳa yar
Bu mācerāyı ben o zaman söylerim saña

4.Bir vaᶜd-i būse gibi şeker çiynedi göñül
Şīrīn ü dil-nişīn yalan söylerim saña

5.Esrār-ı ᶜaşḳ fāş degildir Ḫudā bilir
Bu rāzı bī-vuḳūf-zebān söylerim saña

6.Ey ᶜaḳl çāre varsa eger derd-i ᶜāşıḳa
Kimdir dil-i nizārım alan söylerim saña

7.Ṣordum o şūḫa bāᶜis̱-i āhıñ nedir dedi
Ġālib tehālük itme inan söylerim saña

12
(M-II.6,A.130a,B.55a,C.99b,D.74b,E.77b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ey çeşm-i mesti kūşe-i miḥrāb-āşinā
Ġamzeñ ne ḫastadır ki olur ḫʷāb āşinā

2.ᶜAḳl-ı maᶜāşı ᶜaşḳ ider elbet ḫalel-pezīr
Çendān olur mu düzd-ile mehtāb āşinā

3.Virmezdi feyż gevher-i ġalṭān-ı eşke dil
Baḥr-ı ḳıdemde olmasa girdāb āşinā

(10)5 naṭᶜ-ı ḫʷāhişde : AE naṭᶜ-ḫʷāhında // (11)2 M sengīn-dilān : ACDE sengīn-dilān ü // 4 çiynedi : ABCDE çignedi

4.Yā Rabb ṣaḳla çeşm-i bedinden ṣurāḥīniñ
Diberle oldu ṭabᶜ-ı mey-i nāb āşinā

5.Bī-gāne dost ġamzesi ᶜāşıḳ-keş ol perī
Tīġ-ı ḥayāt-ı düşmen ü ḫūn-āb āşinā

6.Peyvendi dīger olmasa maḳtūl-i ḳātiliñ
Ḳurbānyāna ola mı ḳaṣṣāb āşinā

7.Ey baḫt āteş-i ġama yan nāliş eyle kim
Olmuş seniñle Ġālib-i bī-tāb āşinā

13
(M-II.6,A.130b,B.55a,C.98b,D.75a,E.78a)
--./-.-./.--./-.-

1.Cān olmaḳ ister ey lebi şīrīn fedā saña
Düşdü yine amān amān ber-recā saña

2.Yüz virme ḫāl-i Hindūya ey yār ḳıl kerem
Kim fitne intiḫāb idiyor cā-be-cā saña

3.Biñ mürġ-i cān ṭutarsa da şāhīn-çeşm eger
Āḫir yine kebūter-i dildir ġıdā saña

4.Hep ḳanlı yaş-ıla yazılıp ser-nüviştimiz
Söylenmedi ne fāʾide bu mācerā saña

5.Çün bendedir günāh ne var cevr ider o şāh
Ey baḫt-ı dūn nʾeyledim ammā ki yā saña

6.Refᶜ eyleyip niḳāb-ı ruḫuñ şāhid-i ümīd
Bir gün o ġonca açılır ey dil baña saña

7.Ġālib ne rütbe mıṣraᶜ-ı āhıñ bülend kim
Bālā-yı nāz-ı yār daḫı nā-resā saña

FĪ ḤARFİʾL-BĀ
14
(M-II.8,A.132b,B.56a,C.101a,D.75a,E.79b)
-..-/-..-/-.-

1.Mihr-i felekdir selef-i māhtāb
Ṣubḥ-ı ṣafādır ḫalef-i māhtāb

(13)2 yār : ACDE māh

2.Cām-ı ᶜarakdır ṣadef-i māhtāb
Penbe-i mīnāsı kef-i māhtāb

3.Maẓhar-ı esmā odur Allāh ᶜalīm
İsm-i ᶜAlidir kelef-i māhtāb

4.Şepper ü Şeppīre ider intisāb
Gevher-i aṣl-ı Necef-i māhtāb

5.Ḥażret-i maᶜṣūmlarıñ şevḳine
Çār-dehidir şeref-i māhtāb

6.Menḳabe-ḫᵛān olmaġa Şemsü'l-Ḥaḳa
Defter-i ᶜaşḳ oldu def-i māhtāb

7.Tār-ı şuᶜāᶜıyla olur hem-çü mihr
Tīr-i duᶜādan hedef-i māhtāb

8.Nūr-ı tecellāya ider bezmi ġarḳ
Cilve-i bī-tāb u tef-i māhtāb

9.Sāġar-ı elmāsa girip oldu ḥall
Mes'ele-i muḫtelif-i māhtāb

10.Her kese bir meslek-i dīn ᶜāşıḳa
Ṭarf-ı çemen yā ṭaraf-ı māhtāb

11.Öyle münevver ki çerāġān-ı dil
Şemᶜa-keş anda keşef-i māhtāb

12.Oldu nümāyān yed-i beyżā gibi
Lāmiᶜa-i lā-tuḥaf-ı māhtāb

13.Eyledim āyīnemi deryā-yı nūr
Mevc-i ṣafā ṣanki ṣaf-ı māhtāb

14.Şaḳḳ ider īmānını zāhidleriñ
Nūş-ı mey-i muntaṣıf-ı māhtāb

15.Ferve-i beyżāsıdır ᶜuryānlarıñ
Sāde ḳumāş-ı tuḥaf-ı māhtāb

16.Mālik-i gencīne-i Şemsiz ne var
Eylese Ġālib telef-i māhtāb

---

4 Şepper ü Şeppīr : AE Şebber ü Şebbīr // 15 ferve : E müjde

17.Ḥażret-i Monlāya tevellādayız
Bizlere her şeb şeref-i māhtāb

18.Bendesi Yūsuf gibi bir sīne-çāk
Kim etegin ṭutdu kef-i māhtāb

15
(M-II.9,A.133b,B.56a,C.101b,D.76b,E.80a)
.---/.---/.--

1.Sebū-yı çeşmiñ it ṣahbāya ġark-āb
Nefes çıkdıkça ṭolsun bāde-i nāb

2.Siyeh mestān-ı ḫaṭṭ-ı laᶜl-i yāra
Şafaḳ ṣahbā ᶜaraḳdır mevc-i mehtāb

3.Rumūz-ı küntü kenzi diñle ḫumdan
Ḫurūşu kün kelāmıñ eyler işrāb

4.Biribirinedir feyż-i ḫarābāt
Sebūnuñ destidir mīnāya miḥrāb

5.Baṭ-ı ṣahbā semender-meşreb olmuş
Ki oldu şuᶜle-i yāḳūta sīr-āb

6.Eneᵓl-Ḥakdan dem urmuşdur ṣurāḥī
Olup vāḳıf gelūsun ṭutdu aḥbāb

7.Ġarīḳ-i baḥr-ı ᶜirfān ol da Ġālib
İçip deryāya dön mānend-i girdāb

16
(M-II.10,A.133b,B.56b,C.102a,D.77a,E.80a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Olunca dāne-i eşkim ḥabāb-ı ᶜālem-i āb
Şerāre ḫirmenin itdim ḫarāb-ı ᶜālem-i āb

2.Ne baḥr-ı şuᶜleden eyler güẕer olup pey-rev
Ḫalīl-i āteşe Efrāsiyāb-ı ᶜālem-i āb

3.Bu gice naġme-veş itdikde seyr-i rūḥānī
Pul-ı rebābdan oldu ẕehāb ᶜālem-i āb

4.Baṭ-ı şarāb idi baḥr-ı ᶜarakda māhīler
Piyālesi fişek-i māhtāb-ı ᶜālem-i āb

5.Bu şeb ki şuᶜle-i āvāza döndü mevce-i mül
Teẕerv-i naġme gerekdir kebāb-ı ᶜālem-i āb

---

(16)4 M faḳaṭ : ACDE baṭ-ı

6.Şarāb-ḫāne-i ṣubḥa ḳonup ḫum-ı ḫūrşīd
Ḳuruldu ḫayme-i zerrīn-ṭınāb-ı ᶜālem-i āb

7.Ṣafādan uçsa da deryā-yı meyden olmaz dūr
Baṭ-ı şarāb gibi mürġ-i ḫʷāb-ı ᶜālem-i āb

8.İdince gül-şeker-i laᶜliñ imtizāc-ı ᶜaraḳ
Eritdi āteş-i yāḳūtu tāb-ı ᶜālem-i ab

9.Zekāt-ı mihri ṣudan virdi çeşm-i pür-ḫūna
Mis̱āl-i şebnem o ṣāḥib-niṣāb-ı ᶜālem-i āb

10.Nigāh-ı ḥayreti girdāb-ı nūra ġarḳ itdi
Dirīġ o āyīne-i āfitāb-ı ᶜālem-i āb

11.Ṣafā-yı nūr-ı sirişki gören ᶜaraḳ-nūşuñ
Perī-be-şīşesidir māhtāb-ı ᶜālem-i āb

12.Çe sūd şemᶜ-i seḥer gibi parladı geçdi
Şerār-ı neşᵓe-i pā-der-rikāb-ı ᶜālem-i āb

13.Çıḳardı Zemzem-i maᶜnāyı Çāh-ı Bābilden
Bu kilk-i sāḥir-i muᶜciz-ḫiṭāb-ı ᶜālem-i āb

14.Degil mi neşᵓede Ġālib bu naẓm-ı rengīniñ
Suṭūru mevce-i laᶜl-i müẕāb-ı ᶜālem-i āb

15.Ḥüsām-ı Şems-i şeker-rīzedir tevellāmız
Çü tīġ-ı tīz oluruz ter-cevāb-ı ᶜālem-i āb

17
(M-II.10,A.134b,B.56b,C.102b,D.77a,E.80b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Gelir muvāfıḳ-ı rindān mizāc-ı āteş ü āb
Ki ṭabᶜ-ı bādededir imtizāc-ı āteş ü āb

2.Hemīşe māniᶜ olur girye sūziş-i ᶜaşḳa
Kesād-ı dīger ilendir revāc-ı āteş ü āb

3.Hezār ṣubḥa degin gülsitānda ḳandīller
Bu āb u tābla ṣan gül sirāc-ı āteş ü āb

4.Emīr-i kişver-i eżdāddır sebük-rūḥān
Nesīme bād-ı hevādır ḫarāc-ı āteş ü āb

5.Dirīġ sāġara gülreng düşdü çeşmimden
Onūr-ıbāṣıra-i ibtihāc-ı āteş ü āb

6.Mesih-veş heme eşyā vü kevn emrine rām
Lebinde mużmer o ṣūḫuñ ^{c}ilāc-ı āteş ü āb

7.Nüvīd-i ^{c}āşıḳ-ı ma^{c}şūḳ giryedir Ġālib
Ki ṭab^c-ı bādededir imtizāc-ı āteş ü āb

18
(M-II.10,A.134b,B.57a,C.102b,D.77b,E.80b)
--./-.-./.--./-.-

1.Sāġar ḥabāb-ı mevce-i mehtābdır bu şeb
Fānūs baḥr-ı nūrda girdābdır bu şeb

2.Rindān yād-ı çeşm-i siyeh-mest-i yār ile
Peyġūle-gīr-i küşe-i miḥrābdır bu şeb

3.Yek-reng feyż-i sāḳī ile bezm-i gülsitān
Her cām-ı bāde bir gül-i sīr-ābdır bu şeb

4.Rūşen-dilān ^{c}ıḳd-ı güherden nişān virir
Pervīn siriṣk-i meclis-i aḥbābdır bu şeb

5.Çeşm ıżṭırāb-ı lerziş-i endām-ı yārda
Her ḳaṭre eşk dāne-i sīm-ābdır bu şeb

6.Müjgān-ı ehl-i ^{c}aşk biter cāy-ı ḫārda
Gülzār-ı seyr çeşme-i ḫūn-ābdır bu şeb

7.Seng-i nişān-ı ḫ^{w}ābda tīz eyler el-ḥazer
Tīġ-ı nigāhı ṣanma girān-ḫ^{w}ābdır bu şeb

8.Ġālib nigāhı vaṣfını tesvīd ider meger
Kāġıd siyeh-bahār-ı mey-i nābdır bu şeb

19
(M-II.11,B.57a,C.103a,D.77b,E.81a)
..--/.-.-/..-

1.Nūr-ı āteş-mizāc ya^{c}nī şarāb
Cān-ı ^{c}aşḳ-imtizāc ya^{c}nī şarāb

---
(18)5 M ḫūn-āb : ACDE sīm-āb // 6 MBC O

2.Gül-i sīr-āb-ı neşʾe yaᶜnī cām
Bāᶜis̱-i ibtihāc yaᶜnī şarāb

3.Bī-dimāġāna derd yaᶜnī ḫumār
Ehl-i derde ᶜilāc yaᶜnī şarāb

4.Germ-i bāzār-ı ᶜaşḳ yaᶜnī bezm
Laᶜl-i āteş-revāc yaᶜnī şarāb

5.İtdigi ḫūn-bahā-yı çeşm-i ḳadeḥ
Mülk-i Cemden ḫarāc yaᶜnī şarāb

6.Pertev-endāz-ı sāġar-ı yāḳūt
Āb-ı gülgūn-sirāc yaᶜnī şarāb

7.Oldu rūşengerī-i dil Ġālib
Nūr-ı ḳudsī-zücāc yaᶜnī şarāb

20

(M-II.11,A.135b,B.57a,C.103a,D.78a,E.81a)

--./-.-./.--./-.-

1.Ol ġamze-i ġurūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb
Hīç itmedi ẓuhūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb

2.Olmaz bedīd āyīne-i cām-ı Cemde hīç
Ol sīne-i bilūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb

3.Ṣormaz ṣafā-yı ᶜālem-i āb içre ġamzesi
Rindān-ı bī-ḥużūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb

4.Nevbet deger mi meclis-i ᶜuşşāḳa gelmege
Ol neşʾe vü sürūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb

5.Oldu hevā-yı zülf-ile dil tārümār-ı ġam
Cemᶜiyyet-i şuᶜūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb

6.Fikr-i ḳadiñle fitne ṣalaydı ḳıyāmete
Hengāme-i şürūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb

7.Çoḳdan sevād-ı ḳalb-i ḫarābına Ġālibiñ
İtmez neşāṭ ᶜubūr ne ᶜālemdedir ᶜaceb

---

(19)4 E O

21

(M-II.11,A.135b,B.57a,C.103b,D.78a,E.81b)

..--/.-.-/..-

1.Dürr-i dendānı vaṣf içün bī-reyb
Açılır ṭab^c ıma ḫazīne-i ġayb

2.Naḳd-ı encüm nis̱ār olur andan
Aṭlas-ı çarḫa māh-ı nevdir ceyb

3.İ^c tidāl olıcak ṭabī^c atda
Gül-i ra^c nā gelir şebāb ile şeyb

4.Yed-i Beyżā-nümā-yı Mūsādan
Şu^c belendi menāḳıbāt-ı Şu^c ayb

5.Tengdir teng bu ġazel Ġālib
Vaḳt-ı tengīde oldu ṭarḥ ne ^c ayb

22

(M-II.12,A.136a,B.57b,C.104a,D.78b,E.81b)

..--/..--/..--/..-

1.Baḫt-ı pīre heves-i zülf-i dü-tādır maṭlab
Ḫ^w āstgārān-ı ġama hep bu havādır maṭlab

2.Ebr-i zülf içre nihān oldu o ḫāl-i müşgīn
Çeşm-i şehbāz ne çün ṣayd-ı hümādır maṭlab

3.Gerçi mümkin sitem-i ġamzeden olmaḳ taḫlīṣ
Āh kim ḫāṭır-ı nā-kāma belādır maṭlab

4.Ruḫuna āteş-i ter rūyuna güldür demeden
Sūziş-i ^c aşḳı bu vech-ile edādır maṭlab

5.Ferş-i dergāhıñı bir naḳş-ı cebīn olsun der
Bu riyādan dil-i zühhāda riyādır maṭlab

6.Ġālibe nūş-ı lebiñ vir bedel-i zehr-i ġażab
Ḫaste-i ḥasrete ey şūḫ şifādır maṭlab

---

(21)1 bī-reyb : E lā-reyb

23
(M-II.12,A.136a,B.57b,C.104a,D.78b,E.81b)
--./.--./.--./.--

1.^{c}Aks eylese āyīneye ẖaṭṭ çep görünür hep
Bu sāde-dilāna hüner aġreb görünür hep

2.Olmaz yine ^{c}ālemde tehī ẖ^{w}ānçe-i Mün^{c}im
Peymāne-i ẖūrşīd leb-ā-leb görünür hep

3.S̱ābit olamaz ṣūret-ile mertebe-i merd
Mirrīḥ ^{c}uṭārid daẖı kevkeb görünür hep

4.Ol fitne-feniñ ġamze-i seḥḥārıdır üstād
H̱āl ü ẖaṭ aña kūdek-i mekteb görünür hep

5.Zülfüñ olalı ḥalḳa-i dām-ı dil-i miskīn
Bu sünbül ü şebbbū baña ^{c}aḳreb görünür hep

6.Ter-dāmen-i çirk-āb-ı riyā olmadığından
Erbāb-ı ẖarābāt mü$^{\supset}$eddeb görünür hep

7.Ġālib olıcaḳ Rif^{c}at-ı ṣāḥib-dile pey-rev
Mıṣra^{c}ları dīvān-ı müretteb görünür hep

FĪ ḤARFİ$^{\supset}$T-TĀ
24
(M-II.12,A.136b,B.57b,C.104a,D.78b,E.82a)
..--/..--/..--/..-

1.Revġan-ı gülle degil nūr-ı çerāġ-ı yāḳūt
Bāde-i reng-i ḥınā ṭutmaz ayāġ-ı yāḳūt

2.Mey degil āteş-i ruẖsārdadır gözlerimiz
Ceyş-i pervāneye cāy olmaz ocāġ-ı yāḳūt

3.Olamaz sünbül-i bāġ-ı ruẖunuñ ḳandīli
Yansa da āb-ı zümürrüdle çerāġ-ı yāḳūt

4.H̱aṭṭ-ı la^{c}liñdeki esrār-ı şerīfe iremez
Rūḥ-ı H̱ıżr olsa eger dūd-ı çerāġ-ı yāḳūt

5.Būy-ı ma^{c}nādan eg̱er olmadığından dā$^{\supset}$im
Görünür şu gibi çağında dimāġ-ı yāḳūt

6.Ḫuşk-i maġzāna virir şuᶜle-i elfāż ṣafā
Varamaz maᶜnī-i rengīne dimāġ-ı yāḳūt

7.Şeb-i zülfünde arar mühre-i pā-zehr dili
Çeşm-i ejderden alıp nūru çerāġ-ı yāḳūt

8.Nev-bahār eyledi gül būseleri pertev-i mey
Açdı yol Cennet-i yāḳūta sürāġ-ı yāḳūt

9.Dil ki sengīn ola işler mi ġam-ı mūy-ı sefīd
Ne ḳadar bī-hüdedir penbe-i dāġ-ı yāḳūt

10.Naẓm-ı bī-sūzişe mürġān-ı maᶜānī ḳonmaz
Gülşen olsun mu semenderlere bāġ-ı yāḳūt

11.Şemsdir çeşme-i ḫūrşīd-i tecellī Ġālib
Naẓar-ı feyżi ider Dūzaḫı bāġ-ı yāḳūt

25
(M-II.13,A.137a,B.58a,C.104b,D.79a,E.82a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.ᶜAşḳ-ı bālā-rev ruḫ-ı dildāra itmez iltifāt
Ol hümā-yı lā-mekān gülzāra itmez iltifāt

2.Hey ᶜaceb çeşmiñ dil-i pür-ḫūnumuzdan bī-niyāz
Mest olur hem sāġar-ı ser-şāra itmez iltifāt

3.Deyr-i ᶜaşḳıñ büt-perestānı heme Ḥaḳ-bīndir
Berhemenler ṣūret-i dīvāra itmez iltifāt

4.Gülsitān-ı ḥüsn ser-tā-ser tecellīzārdır
Jālesi ḫūrşīd-i pür-envāra itmez iltifāt

5.Ḫasta çeşmiñ eylemez laᶜl-i revān-baḫşa naẓar
N'eyler ol ᶜĪsāyı kim bīmāra itmez iltifāt

6.Şīr ü şekkerdir Celāl-ile Cemāl ammā yine
Merd-i vaḥdet sübḥa vü zünnāra itmez iltifāt

7.Çāre-reslik ġamzeye ḳānūn-ı ḥikmetken yine
Ben demem ki Ġālib-i nāçāra itmez iltifāt

26

(M-II.13,A.137a,B.58a,C.104b,D.79a,E.82b)

--./-.-./.--./-.-

1.Āyīne-veş ġubārı cilā bil ṣafā gözet
Ser tā-be-pāy-ı dīde olup tūtiyā gözet

2.Evvel her üstüḫwānını ḳıl dūr-bīn-i şevḳ
Ṣoñra bu yolda sāye-i bāl-i hümā gözet

3.Gör şemʿ-i bezmi yanmaġa mum ol aṣıl kesil
Fānūsa gir raṣadgeh-i dilden ẓiyā gözet

4.Yā derdden şikāyet-i bī-sūdu ḳo yāḫūd
Vir dest-i iḳtidārı ṭabībe devā gözet

5.Elbet olur resīde bir ʿummāna seyl-i eşk
Uy mürşid-i maḥabbete Ġālib rıżā gözet

27

(M-II.13,A.137b,B.58a,C.105a,D.79a,E.82b)

.---/.---/.---/.---

1.Göñül ders-i ġamın çoḳdan unutdu ḫāṭırıñ ḫōş ṭut
O mürgü başḳa bir ṣayyād ṭutdu ḫāṭırıñ ḫōş ṭut

2.Seniñle ey sitem-ḫū germ-i ülfet olmayız artıḳ
Ṣoġuk sözler beni cāndan ṣoġutdu ḫāṭırıñ ḫōş ṭut

3.Gözümden çıḳdı ḫūn-āb-ı sirişk aḳıtdıġım demler
Havā-yı tünd-i ġam ḳanım ḳurutdu ḫāṭırıñ ḫōş ṭut

4.Añıp ey şīr-mestim gül hemān ḥāl-i dil-i zāra
Şeker-ḫandıñ çün ol çoḳ zehr yutdu ḫāṭırıñ ḫōş ṭut

5.Perīşān itme zülfüñ senden özge bir siyeh-īmān
Uyardı çeşmimi baḫtım uyutdu ḫāṭırıñ ḫōş ṭut

6.Bulup āyīnesin ṭūṭī-i ṭabʿı Ġālibiñ söyler
Göñül ders-i ġamın çoḳdan unutdu ḫāṭırıñ ḫōş ṭut

---

(27)4 ḫandıñ : D ḫandeñ

FĪ ḤARFİ'S-S̱Ā

28

(M-II.16,A.140a,B.59b,C.107a,D.81a,E.84b)

--./.--./.--./.--

1.H̲aṭ gelmeye görsün leb-i cānān idemez baḥs̱
Bir mūr ile gāhīce Süleymān idemez baḥs̱

2.Ey kān-ı melāḥat ḥaẕer it dīde-i terden
Deryā-yı muḥīt ile nemekdān idemez baḥs̱

3.Aġyār-ıla ġavġāya ḳomaz ḥayret-i dīdār
Kim h̲āne-i āyīnede mihmān idemez baḥs̱

4.İnsanda iki dīde güvāh oldu bu sırra
Birbiri ile merdüm-i ḥayrān idemez baḥs̱

5.Allāh ne ᶜārifleri var mekteb-i ᶜaşḳıñ
Mecnūnu ile ᶜāḳıl-ı devrān idemez baḥs̱

6.Hem cāna vü hem ḳalbe vü hem çeşme cilādır
Gerd-i ġam-ıla kuḥl-ı Ṣıfāhān idemez baḥs̱

7.Ġālib ḳalemiñ eyle siper tīġ-ı zebāna
H̲āmūş-ı süh̲an-gūy-ıla nādān idemez baḥs̱

29

(M-II.17,A.140b,B.59b,C.107b,D.81a,E.84b)

..--/..--/..--/..-

1.Nigeh-i luṭfu saña ey dil-i vīrāne ᶜabes̱
Ḥalḳa-i mātem-i ġam gerdiş-i peymāne ᶜabes̱

2.Çeksin el pençe-i müjgānıña virme zaḥmet
Kākül-i h̲ʷāb-ı perīşānımıza şāne ᶜabes̱

3.Dil mey-i ᶜaşḳ-ıla pür olsa da baḳmaz çeşmi
Mest-i bī-ṭāḳata fikr-i reh-i mey-h̲āne ᶜabes̱

4.Süh̲an-ı nāz gerek h̲āl ne lāzım o lebe
Şuᶜle-i ġonca-i üşküfteye pervāne ᶜabes̱

5.Meclis-i h̲āṣımıza çeşm-i ṣürāḥiye yasaġ
Bezm-i şādīde olur girye-i mestāne ᶜabes̱

6.Āşinā lafẓ-ıladır cünbüş-i maʿnā-yı laṭīf
Gülsitān-ı ireme sebze-i bī-gāne ʿabes̲

7.Baḫtı bīdār idemez nāle vü āhıñ Ġālib
Ḫuftegān-ı ʿademe söyleme efsāne ʿabes̲

FĪ ḤARFİʾL-CĪM
30
(M-II.17,A.141a,B.59b,C.107b,D.81b,E.84b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Yāra bir ḳatlimçün is̲bāt-ı günāh itmek de güç
Pençesi pür-ḫūn olan çeşmim güvāh itmek de güç

2.Ḳaṭʿ-ı peyvend itme müşkil ārzū-yı būsede
Lebleriñ āzürde-i zaḫm-ı nigāh itmek de güç

3.Ġamze derd-i çeşmiñi ketm itmeyip yā nʾeylesin
Çāre-sāz-ı kāʾinātı çāre-ḫʷāh itmek de güç

4.Gelmeyince ḫaṭ mükāfāt-ı sitem emr-i muḥāl
Āh-ıla ruḫsāre-i ṣubḥu siyāh itmek de güç

5.Perde-sūz-ı rāzdır ʿuşşāḳa ḳānūn-ı cefā
Bir benimçün yāra terk-i resm ü rāh itmek de güç

6.Kimse bilmez bāʿis̲-i sūz-ı dilim Ġālib benim
Derd nā-maʿlūm-iken her gāh āh itmek de güç

31
(M-II.17,A.141a,B.59b,C.108a,D.81b,E.85a)
.---/.---/.---/.---

1.Ḥuṣūl-i ʿaḳla teklīf olmasa dīvāne ḳalmaz hīç
Ḥarīm-i ʿaşḳ mestūr olmasa bī-gāne ḳalmaz hīç

2.Neler yapsa gerek Cengīz-i şūr-engīz-i ġamzeñ baḳ
Ḫarāb-ābād-ı mülk-i fitnede vīrāne ḳalmaz hīç

3.Öğüt al āsiyādan çekme bī-ḥāṣıl taʿab ey dil
Gelū mādām ki der-kārdır bī-dāne ḳalmaz hīç

---

(30)3 itmeyip : D eyleyip // 5 rāzdır : BE rāz-ı / resm ü : ABCD resm-i / resm ü rāh : E rāh-ı resm

4.Söner şemʿ -i revācıñ maḥvolur cānā bu ṣūretler
Ki fānūs-ı ḫayāliñle döner pervāne ḳalmaz hīç

5.Sen Esʿad düşürürsün ġonca-i mażmūnu hep ammā
Bu ṭarḥ-ı dil-keşe teşrīf iden yārāna ḳalmaz hīç

FĪ ḤARFİʾL-ḤĀ
32
(M-II.17,A.141a,B.60a,C.108a,D.82a,E.85a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ümīd-i vaṣl-ıla eyler dil iktisāb-ı ferāḥ
Faḳīre defter-i ḫaṭṭıñdadır ḥisāb-ı ferāḥ

2.Zekātı yoḳ żarār itmez dükenmez eksilmez
Olur mu ādeme ḫulyā gibi niṣāb-ı feraḥ

3.Leb-i ḫaṭ-āveri baḳ dürc-i gevher imiş anuñ
Dürerde gördügümüz yoḳdu hīç kitāb-ı feraḥ

4.Dimāġa irdi yine çāşnī-i zehr-i ġażab
Tamām cānımı mest itdi bu şarāb-ı feraḥ

5.Şeb-i firāḳda ṭoldu cihāna ẓulmet-i ġamm
Ne burcdan ṭoġar āyā ki āfitāb-ı feraḥ

6.Sürūru ʿāleme sārī vü ḳalbler maḥzūn
Var ise ġamdır olan yine kām-yāb-ı feraḥ

7.Diyar-ı terke düşeydik ne ẕevk idi Ġālib
Ḳapansa rāh-ı maḳāṣıd açılsa bāb-ı feraḥ

33
(M-II.18,A.141b,B.60a,C.108a,D.82a,E.85a)
..--/..--/..--/..-

1.Olamaz laʿl-i revān-baḫşına hem-rāz Mesīḥ
Yoḳ yire eylemesin daʿvī-i iʿcāz Mesīḥ

2.Hey ʿaceb ol büt-i kāfirde bu luṭf-ı Yezdān
Ḫaṭı Cibrīl-i Emīn çeşmi füsūn-sāz Mesīḥ

3.Eyledi pā-zede-i terk ü tecerrüd ḫāki
Çarḫ-ı ʿaşḳıñla olup ḫāne-ber-endāz Mesīḥ

(32)1 ḥisāb : D kitāb

4.Ḳodu bir ṣūrete çoḳ mevt ü ḥayātı ġamzeñ
Hīç bīmāra daḫı eylemesin nāz Mesīḥ

5.Esᶜadā hep o büt-i nādiredān ᶜaşḳında
Siḥr-sāz olmada bin muᶜcize-perdāz Mesih

FĪ ḤARFİ᾽L-ḪĀ

34

(M-II.18,A.142a,B.60a,C.108b,D.82a,E.85b)

--./-.-./.--./-.-

1.Fecr oldu āşikār sefīd ü siyāh u sürḫ
Çarḫ oldu pür-nigār sefīd ü siyāh u sürḫ

2.Seyr it şarāb u sāġar-ı sīmīn ü çeşm-i yār
Hep dāfiᶜ-i ḫumār sefīd ü siyāh u sürḫ

3.Gülgūn vesme sürdü sefīd āb-ıla ruḫun
Ḳıldı o fitnekār sefīd ü siyāh u sürḫ

4.Bir gūne naḳş-bend firīb olma rengine
Dehriñ çü cism-i mār sefīd ü siyāh u sürḫ

5.Rūy-ı zemīn būḳalemūndan nişān virir
Zeyn itdi nev-bahār sefīd ü siyāh u sürḫ

6.Geh āb u geh şerer çıḳarır seng-i ḫāreden
Maḥkūm-ı Kirdgār sefīd ü siyāh u sürḫ

7.Ġālib ḳızıldır açma süḫan aġ u ḳaradan
Söylenmedik ne var sefīd ü siyāh u sürḫ

35

(M-II.18,A.142a,B.60a,C.108b,D.82b,E.85b)

--./-.-./.--./-.-

1.Açdı bir özge kār sefīd ü siyāh u sürḫ
Naḳḳāş-ı rūzgār sefīd ü siyāh u sürḫ

2.Elmās u laᶜl ü gevher-i seylān ider ẓuhūr
Çeşm olsa eşk-bār sefīd ü siyāh u sürḫ

3.Geldikde bāġa ol meh ider ebr-i nev-bahār
Envāᶜ-ı iᶜtiẕār sefīd ü siyāh u sürḫ

---

(34)3 MD gülgūn u : ACE gülgūn-ı // 5 būḳalemūndan:D būḳalemūna

4.Ḳan aġlamaḳda bir gül-i ebrīye beñzedi
Çeşm-i pür-intiẓār sefīd ü siyāh u sürḫ

5.Bu dūd u şuᶜle vü ten-i kāfūrfām-ıla
Şemᶜ eyler āh u zār sefīd ü siyāh u sürḫ

6.Feyż-i midād-ı ḫāme-i yāḳūtum eyledi
Evrāḳı pür-nigār sefīd ü siyāh u sürḫ

7.Ġālib gül-i mażāmīn ü elfāż-ı sādeden
Kāġıd siyeh-bahār-ı sefīd ü siyāh u sürḫ

36
(M-II.19,A.142b,B.60b,C.109a,D.82b,E.86a)
--./.--./.--./.--

1.Ẓann itme ki āteş ola pīrāye-i Dūzaḫ
Derd-i serimizdir yine ser-māye-i Dūzaḫ

2.Ol şuᶜle-i ruḫsār-ıla ol ḫaṭṭı bilirsin
Olduñsa eger bir gice hem-sāye-i Dūzaḫ

3.Yā Rab dilim it ḳāfile-sālār-ı ḳıyāmet
Her bir şerer-i āhımı hem-pāye-i Dūzaḫ

4.Hep şuᶜle vü sīm-āb anuñ seyl-i sirişki
Bu çeşm-i sefīd oldu meger vāye-i Dūzaḫ

5.Bālīn-i şeker-ḫʷāb-ı ferāġatdır o Ġālib
Berg-i gül-i ḥasretden ise māye-i Dūzaḫ

FĪ-ḤARFİᵓD-DĀL
37
(M-II.19,A.142b,B.60b,C.109a,D.83a,E.86a)
--./-.-./.--./-.-

1.Hüsnüñ basıldı nāᵓire-i cengi ḫōd-be-ḫōd
Ṭutdu siyāh şuᶜle der-i zengi ḫōd-be-ḫōd

2.Eyle bedaḫş-ı sīneñi pür-ḫūn seng ü seyl
Bir gün olur ki gevher olur sengi ḫōd-be-ḫōd

3.Ṭanbūr-ı ḫirmeninde biter berḳ-ı nāleniñ
Tār-ı giyāhı şuᶜle-i āhengi ḫōd-be-ḫōd

---
(35)5 fām-ıla : D gūn-ıla // (37)1 ṭutdu : ABCDE dutdu

4.Sırr-ı kemān-ı ᶜaşḳı yapar ṭıfl-ı naġme āh
Manṣūra çekdi reg-be-reg-i çengi ḫōd-be-ḫōd

5.Nārgil lebinde hem-dem olup āb u āteşe
Açıldı ġonca gibi dil-i tengi ḫōd-be-ḫōd

6.Efsūnu āh-ı bülbül imiş künc-i gülşeniñ
Oldu küşūde daḫme-i nīrengi ḫōd-be-ḫōd

7.Teᵓs̱īr-i serd-i mihrī-i sāḳīyle meclisiñ
Oldu ᶜaḳīḳ-i yaḫ mey-i gül-rengi ḫōd-be-ḫōd

8.Ṣanmış ki çīn-i dāmeni nā-vāṣıl-ı sülūk
Ṭayy eyledim merāḥil ü fersengi ḫōd-be-ḫōd

9.Hind-i ḫayāl seyrine pīrim nişān gerek
Dūd-āver itme nāfile sen bengi ḫōd-be-ḫōd

10.Ġālib medīḥa-gūy-ı Ferīdūn-ı ᶜārif ol
Ezberleme ḳaṣāᵓid-i Hūşenki ḫōd-be-ḫōd

11.Ṣubḥ-ı ṣafā-yı ᶜaşḳı alıp Şems-i yek-süvār
Ġark itdi nūr-ı feyże nüh evrengi ḫōd-be-ḫōd

38

(M-II.19,A.143a,B.60b,C.109b,D.83a,E.86a)

.---/.---/.---/.---

1.Şebīh-i hāle-i şems ü ḳamerdir ḥalḳa-i tevḥīd
Ḫaṭ-ı ḳutbuᵓl-burūc-ı pür-ᶜiberdir ḥalḳa-i tevḥīd

2.Nümūdār eylemekde vaṣl-ı faṣlı dest-i mürşidden
Ser-āmed sübḥa-i ḥikmet-es̱erdir ḥalḳa-i tevḥīd

3.Zevāl-i vaḳt-ı taḥṣīl-i kemāle eyleyip īmā
Mis̱āl-i çarḫ-ı sāᶜatdır güẕerdir ḥalḳa-i tevḥīd

4.Görür nūr-ı siyehden çeşme-i āb-ı ḥayātı ol
Sevād-ı dīde-i ehl-i naẓardır ḥalḳa-i tevḥīd

5.Hevā-yı gendümü maḥveyle tedḳīḳ-i hüviyyetden
Pür olmuş āsiyā-yı muᶜteberdir ḥalḳa-i tevḥīd

---

(37)4 sırr : D tīr // 6 nīrengi : A pür-rengi // 9 nāfile : AD lāf-ıla / dūd-āver : A devr urma // 11 alıp : ABE olup // (38)5 : B O

6.Ḥalāvet bulmaġ-ıçun ehl-i ẕikriñ ṭabᶜ-ı şīrīni
Müzeyyen ṭabla-i ḳand ü şekerdir ḥalḳa-i tevḥīd

7.Ḥarīm-i mescid-i ḳalbinde ehluᵓllāh-ı ẕī-şānıñ
Ṣaf-ı ḳandīl-i ṣāfī nūr u ferdir ḥalḳa-i tevḥīd

8.Döner eṭrāfını dil-teşnegān-ı vādī-i ḥayret
Ki şādurvān-ı çeşm-i eşk-i terdir ḥalḳa-i tevḥīd

9.Dil-i dīvanegān-ı ᶜaşḳa ḫūbān-ı ᶜaraḳ-rīziñ
Ḫam-ı kākülerinden ḫūb-terdir ḥalḳa-i tevḥīd

10.Penāh eyler cihād-ı ekberiñ serverleri anda
Muᶜallā ḫayme-i rāh-ı seferdir ḥalḳa-i tevḥīd

11.Alır ġavvāṣ-ı maᶜnī naḳd-ı cāna anı bī-minnet
Ṣadef-veş feyż-i Ḥaḳdan pür-güherdir ḥalḳa-i tevḥīd

12.Geçenler bu sipihriñ çenberinden öyle söyler kim
Kemend-i vaḥdet-i ẕevḳ u kederdir ḥalḳa-i tevḥīd

13.Mülūk-i bāṭınıñ gerdenlerinde ḥāṣılı Ġālib
Muraṣṣaᶜ ṭavḳ-āsā (bir) taburdur ḥalḳa-i tevḥīd

39

(M-II.20,A.143b,B.61a,C.110a,D.83b,E.86b)

..--/..--/..--/..-

1.Olsa dil-beste-i gīsū-yı muᶜanber kāġıd
Rişte-i āh çeker sīneye mısṭar kāġıd

2.Gūyiyā şekve yüzünden baña bir bir oḳudu
Tīr-i müjgānıñ idip vaṣfını ezber kāġıd

3.Zülf ü rūyunu görüp ḥāli perīşān olmuş
Hele bir kerre nigāh ile ne söyler kāġıd

4.Pāk-ṭabᶜān-ı siyeh-rūz u şeb-i hicrānıñ
Ṣūret-i defter-i aᶜmāline beñzer kāġıd

5.Nāme bir ṣorsam o şehbāza hemān yırtılaraḳ
Dest-i ümmidin ider bāl-i kebūter kāġıd

6.Fikr-i ebrū-y-ıla bīmār olanıñ maᶜnī-veş
Serde bālīni olur mıṣraᶜ u pister kāġıd

7.Aña sır virdigidir bāʿis̱-i dāmen-būsī
Ḳaṭʿ-ı ülfet idicek ḫāmeye nʾeyler kāġıd

8.Fetḥ ü tesḫīre yeter kişver-i siḥri Ġālib
Muʿcize şiʿr ü zebān tīġ ü peyember kāġıd

40
(M-II.20,A.144a,B.61a,C.110a,D.83b,E.87a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Cānlar üzmüş ẓulmet-i hecrinde gīsū ḳoymuş ad
Āhlar almış ġam-ı ʿaşkında ebrū ḳoymuş ad

2.Gösterip mirʾāt-ı ḥüsnün ʿĪsī-i muʿciz-deme
Ḫaste-i nevmīd idip çeşm-i süḫan-gū ḳoymuş ad

3.Nūrdan taṣvīr ḳılmış bir belā Feyyāż-ı Küll
Ol belāya cān virip yār-ı sitem-ḫū ḳoymuş ad

4.Toḫm-ı Firdevs ekmiş ol ruḫsāra Rıḍvān-ı rıżā
Her şikenc-i ṭurraya bir bāġ-ı dil-cū ḳoymuş ad

5.Dām ḳılmış Ġālib-i mecnūn derūn-ı tengini
Ṣalmış ol ṣaḥrāya çoḳ Leylāyı āhū ḳoymuş ad

41
(M-II.21,A.144b,B.61a,C.110b,D.83b,E.87a)
..--/..--/..--/..-

1.Baḥr-ı vaḥdetde telāṭum ger olur vaʿd u vaʿīd
Kef-i efsūsdadır mevce-i dīd ü vā-dīd

2.Dü cihānda şeb-i ḥayretdi dile sāye-i baḫt
Olmasa ʿālem-i endīşede ger ṣubḥ-ı ümīd

3.Eyleyen ülfeti kimyā-yı merāma ālet
Genc-i iḳbāle bilir dest-i temennāyı kilīd

4.Çeşm-i şūḫuñla ben ol deştde Mecnūnum kim
Nigeh-i dīde-i āhūdur aña sāye-i bīd

5.Bezm-i mey sākī ile ġarḳa-i nūr olduġu şeb
Kef-i deryā-yı ṣabāḥat idi cām-ı ḫurşīd

---

(40)1 hecrinde : A hicrānda // 2 ḫaste-i : D ḫastayı

6.Reng ü bū ile degil cilve-i rūḥāniyyet
Cānda şāhid-i taṣvīr olamaz sürḫ u sefīd

7.ᶜAks-i rūyuñ görüne āyīne-i sāġarda
Devr-i evvelden olur neşᵓe-i encām bedīd

8.Nükte-i vaḥdeti tekrār ider kec-fehmān
Çeşm-i aḥvel bu sözü eyledi teᵓkīd-i ekīd

9.Veled-i ḳalb yeter zāde-i ṭabᶜım Ġālib
Pīr-i endīşeme eṭfāl-i ġam olmazsa mürīd

FĪ ḤARFİᵓẒ-ẒĀL
42
(M-II.23,A.146b,B.62a,C.112a,D.85a,E.88a)
--./.--./.--./.--

1.Cān ḫaṭṭ-ı leb-i yārdan oldu mütelez̲z̲iz̲
Pervāne şeb-i tārdan oldu mütelez̲z̲iz̲

2.Zehr-ābe-i fürḳatla göñül zār idi ammā
Şekker gibi āzārdan oldu mütelez̲z̲iz̲

3.Āḫir nicᵓolur meşrebi bu ṭıfl-ı sirişkiñ
Kim dīde-i ḫūn-bārdan oldu mütelez̲z̲iz̲

4.Düşnāma yaḳın bir nigeh itdi dile çeşmi
Dīvāne bu güftārdan oldu mütelez̲z̲iz̲

5.Lüknet gelip ol ġonca-feme neşᵓe-i mülden
Her bir sözü tekrārdan oldu mütelez̲z̲iz̲

6.Ġamzeñ bizi de ḫaste-i hicrān idecektir
Kim ṣoḥbet-i bīmārdan oldu mütelez̲z̲iz̲

7.Şābāş o mürg-i edeb-āmūza ki Ġālib
Hem ġonca vü hem ḫārdan oldu mütelez̲z̲iz̲

43
(M-II.23,A.146b,B.62a,C.112a,D.85a,E.88b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Mez̲āḳ-ı ᶜāşıḳa zehr-i ġam u ᶜitāb lez̲īz̲
Gelir dimaġına mestiñ velī şarāb lez̲īz̲

---

(41)9 yeter : D ider // (42)7 şābāş : D taḥsīn

2.Kelām-ı telḫ-i lebiñ cāna kār ider elbet
Olur mu me'ḫazı ʿaẕb olsa da ʿaẕāb leẕīẕ

3.Ölür ölür dirilir ehl-i keyf bu şekere
Fe-keyfe olmaya rindāna laʿl-i nāb leẕīẕ

4.Ḫayāl-i ḫaṭṭıñ ider ḫᵂābı tūtiyā gözüme
Degildir ʿāşıḳ-ı şeb-zindedāra ḫᵂāb leẕīẕ

5.Tebessümü ider ıṣlāḥ sūziş-i cigerim
Nemek ziyāde olunca olur kebāb leẕīẕ

6.Hemīşe giryededir mest-i ʿaşḳa rāḥat-ı cān
Gelir ḥarāret-i bādeyle ṭabʿa āb leẕīẕ

7.Süḫanda başḳadır Esʿad ḥalāvet-i maʿnā
Ḫulāṣa şīr ü şekerle degil ḫiṭāb leẕīẕ

FĪ ḤARFİ'R-RĀ
44
(M-II.23,A.147a,B.62b,C.113b,E.80a-95a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.O şeb ki vasl için ol şāha ʿarż-ı ḥāl olunur
Yarın cevābı çıḳınca neler ḫayāl olunur

2.Nüviştedir bu ki mektūb-ı ḫaṭṭ-ı cānānda
Nigāh ḫastasınıñ ḫāṭırı su'āl olunur

3.Raḳībe luṭf u kerem ʿāşıḳa cefā vü sitem
Bu ṭavr-ı bī-sebebe lā-büd infiʿāl olunur

4.O ṣāf-sīneyedir ḥayret-i neẓārem kim
Ġubārı dīde-i ümmīde iktiḥāl olunur

5.Miyān-ı nükte-şināsān fenn-i ʿaşḳında
Cevāz-ı vuṣlata ḫaṭṭından intiḳāl olunur

6.Ṣaḥīfe-i ruḫa ṭuġrā-yı perçemi çıḳmış
Misāl-i pādişeh-i nāza imtis̱āl olunur

7.Şeb-i firāḳda yoḳ ġam-güsārımız Ġālib
Sevād-ı şiʿr ile ḫāmeyle ḥasbiḥāl olunur

---

(44)1-8 olunur : E 80a olunup

8.Varırsañ ᶜarż-ı ᶜubūdiyyetim ṣabā söyle
Ḥarīm-i Ḥażret-i Monlāya rūy-māl olunur

45
(M-II.24,A.147a,B.62b,C.112b,D.85b,E.88b)
.---/.---/.---/.---

1.Bütān kim çeşmimiz ḥasretle pür-ḫūn eylemişlerdir
Ḳumāş-ı nāzı ol rengīnle gülgūn eylemişlerdir

2.Çerāġ-ı dāġa revġan yaḳdılar āb-ı zümürrüdden
Bu efᶜāzāra kim derd ehli şeb-ḫūn eylemişlerdir

3.Bu bāġıñ bülbülān-ı ᶜaşḳı kim pervāne-meşrebdir
Gül-i neẓẓāreden fānūs-ı gülgūn eylemişlerdir

4.O gülgūn dīdeler kim ġarḳa-i deryā-yı vaḥşetdir
Kef-i mercānı dāmen-gīr-i hāmūn eylemişlerdir

5.Şerār-ı nāleyi fevvāre-i neyden saçıp ᶜuşşāḳ
Fişeng-i āh-ıla sūr-ı hümāyūn eylemişlerdir

6.Ḳoyanlar cādde-i ᶜacz ü niyāza naḳş-ı ebrūsun
Semend-i iştihāra naᶜl-i vārūn eylemişlerdir

7.Olup şöhret ṭalebler dest-būs-ı ḫalḳa ḥācetmend
Kef-i deryūzeyi gūyā dīgergūn eylemişlerdir

8.Rikāb-āsā başarlar pāların müjgān-ı şīrāna
Taᶜalluḳ ḫārını anlar ki bīrūn eylemişlerdir

9.O mestān-ı cünūn kim işleri tebdīl-i aᶜyāndır
Şarāb-ı köhneyi ᶜaḳl-ı Felāṭūn eylemişlerdir

10.Devirde sāḳıyān-ı zehr-i minnet ber-murād olsun
Bizi ḳaṭᶜ-ı recā baḫşıyla memnūn eylemişlerdir

11.Nesīc-i kākülünden eyleyenler naġme-perdāzī
Şuᶜāᶜ-ı āfitābı tār-ı ḳānūn eylemişlerdir

12.Ḳızarmış nāb meyden gördüm ol şāhāne gözler kim
Nigeh başına bir ḳan itme ḳānūn eylemişlerdir

---
4 : B O // 8 : B O

13.Yazılmışdı kitāb-ı devr-i ādem nesr ile Ġālib
Gürūh-ı Mevlevī ol nesri mevzūn eylemişlerdir

46
(M-II.24,A.148a,B.62b,C.113a,D.86a,E.89a)
.---/.---/.---/.---

1.Bütān kim secde-i ebrūyu maṭlūb eylemişlerdir
Bizi hem deyre hem miḥrāba mensūb eylemişlerdir

2.O Yūsuf-pīrehenler ḥayf kim pinhān olup dilden
Bu mir'ātü's-ṣafāyı çeşm-i Ya'ḳūb eylemişlerdir

3.İdenler sīnesin bāġ-ı maḥabbet keşf-i rāz itmez
Gül-i dāġ-ı cefāyı mihr-i mektūb eylemişlerdir

4.Mesīhā-yı nigehden ders alıp dehriñ eṭıbbāsı
Bu bīmārıñ 'ilācın ṣabr-ı Eyyūb eylemişlerdir

5.Ne yapsın ṭavrını bozmazdı ammā bozdurup āḫir
Güzeller Ġālib-i nāçārı maġlūb eylemişlerdir

6.İrerler nuṭḳ-ı Mevlānā ile iksīr-i ma'nāya
Gedālar kim ümīd-i feyż-i Zerkūb eylemişlerdir

47
(M-II.25,A.148b,B.63a,C.113a,D.86a,E.89b)
--./.--./.--./.--

1.Dil Mānī-i Erjeng-i temāşā mı degildir
Sāġar ṣadef-i reng-i temennā mı degildir

2.Ḫōş naġmeleriñ ṣaff-ı küleng-i naḳarātı
Nev-ḳāfile-i 'ālem-i bālā mı degildir

3.Bu deyr-i 'alā'iḳda ten-i ehl-i tecerrüd
Ḫāmūş olıcaḳ ṣūret-i 'Īsā mı degildir

4.Ṭaş atma girān mestleriñ cürmünü 'afv it
Ol bārı çeken gerden-i mīnā mı degildir

5.Gīsūsun añıp silsile-i hecri uzatma
Sīmīn beri ṣubḥ-ı şeb-i yeldā mı degildir

(46)4 dehriñ : ADE 'aṣrıñ // (47)3 ehl : AE aṣl

6.Mürġān-ı ḫayālāt-ıla Ġālib bu neşīdiñ
Her beyti perī-ḫāne-i maᶜnā mı degildir

48
(M-II.25,A.148b,B.63a,C.113a,D.86b,E.89b)
.---/.---/.--

1.Ḫaṭ-ı nev-sebze-i mehtāb-ı Keşmīr
Ser-ā-pā neşᵓe-i sebz-āb-ı Keşmīr

2.Nigāhı Sūmnāt-ı baḥr-āşūb
Gözü mestānesi miḥrāb-ı Keşmīr

3.Ruḫu gülnār-reng māye-i gülzār
Leb-i ḫaṭ-āveri vişn-āb-ı Keşmīr

4.Esīr-i çīn-i zülfü nāfe-i Çīn
Zebūn-ı pençesi sincāb-ı Keşmīr

5.ᶜAcebdir rūz-ı Ḫıżr-ı ḫaṭ cemālin
İder āteşgeh-i pür-tāb-ı Keşmīr

6.Miyānın eylemiş bir gülsitān nāz
Ṣarıp şāl-ı nev-kem-yāb-ı Keşmīr

7.Ḫurūşān oldu Ġālib çeşm-i terden
Bahār-ı ḫaṭda bu seyl-āb-ı Keşmīr

49
(M-II.25,A.149a,B.63a,C.114a,D.86b,E.89b)
.---/.---/.---/.---

1.Egerçi gūne-gūn miḥnet erāzilden ẓuhūr eyler
O cürmüñ ᶜöẕrü müşkildir ki kāmilden ẓuhūr eyler

2.Temāşā itme dīv āyīnesinden ṣūret-i yārı
Ḳabūl ü red merāyā-yı ḳavābilden ẓuhūr eyler

3.Olur neşterde ẓāhir ittiḥād-ı Leylā vü Mecnūn
Fürūġ-ı şuᶜle-i ᶜaşḳ emr-i müşkilden ẓuhūr eyler

4.Vużū-yı ᶜaşḳa ḫūn lāzım demiş ber-dār iken Manṣūr
Bu ḳurbiyyet ziyādāt-ı nevāfilden ẓuhūr eyler

(48)1 sebz-āb : ACE sīr-āb // 4 sincāb : ACDE Pençāb

5.Olur mu āşinā ḫufrān-ı zühd ᶜummān-ı maᶜnāya
Aña her bir ḥiss ᶜanberdir ki sāḥilden ẓuhūr eyler

6.Ne bilsin ḫuşk-i maġzān-ı teġallüf zevḳ-i zencīri
Riyāżāt-ı cünūn-ı ᶜaşḳ ᶜāḳıldan ẓuhūr eyler

7.Ṣanırlar bī-ġamān kim eşk-i ḫūnīn naẓm-ı rengīndir
Bir āteş-pāredir geh dīde geh dilden ẓuhūr eyler

8.Girip çarḫa ḳuzılar gibi ᶜaşḳ-ı Şemse ḳurbān ol
Bahār-ı maᶜrifet Ġālib bu menzilden ẓuhūr eyler

50
(M-II.26,A.149b,B.63b,C.114a,D.87a,E.90a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.O baḥr-ı cezbede kim göñlüm ıżṭırāba gelir
Güher derūn-ı ṣadefden çıḳıp ḥabāba gelir

2.Döner ṣaḥīfe-i Erjenge bāliş-i ḫıştım
Gehī ki cilve-i nāzı ḫayāl-i ḫʷāba gelir

3.Ṣafā-yı nūr-ı ṣubūḫu bulan siyeh mestiñ
Gözüne ḫāne-i ḫūrşīd bir ḫarābe gelir

4.Riyāż-ı reng-i cemāle gider bu ḫūn-ı sirişk
O rāhdan ki geçip būy-ı gül gül-āba gelir

5.Ḫaṭ-ı Fireng gibi zülf ü ebruvān kec ü mec
Ne añlanır raḳam-ı mekri ne ḥisāba gelir

6.Edeble dāmen-i zülfüñ öper gelip bir bir
O fitneler ki şeh-i ḥüsne intisāba gelir

7.Olur ne mıṣraᶜ-ı bercestelerde sekte bedīd
O dem ki nabż-ı süḫan dest-i intiḫāba gelir

8.Ḫaṭı ki ḳāfile-i müşkdür anuñ Ġālib
Diyār-ı Çīn ü Ḫıṭādan reh-i ṣavāba gelir

9.Bugün ṣabāḥ-ıla seyr eyledim ki baḫt-ı cüvān
Ṭavāf-ı dergeh-i pīr-i felek-cenāba gelir

---

(50)5 kec ü mec : E kec mec

51
(M-II.26,A.148a,B.63b,C.113b,D.86a,E.89a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Gelince vaᶜd-i viṣāle bahāneler söyler
O şāh-ı kişver-i ḥüsn ü bahā neler söyler

2.O fitne gözlere ḥayretdeyim ᶜacebdir kim
Şu ḫastalıkla ne şīrīn fesāneler söyler

3.Tel ehli dāmına dil-bestedir ki ṭanbūruñ
Birer birer süḫan-ı ᶜaşḳı dāneler söyler

4.İşitmemişdir o ᶜālem-ḫarābıñ evṣāfın
Faḳīh ṣoḥbet-i ḥelvāda ḫāneler söyler

5.Nevā-yı ᶜaşḳ-ıla nāy-ı gelūsu Manṣūruñ
Maḳām-ı dara münāsib terāneler söyler

6.Mis̱āl-i nāy-ı ḳalem lāzım ol süḫanver kim
Miyānına ġazel-i nāzükāneler söyler

7.Ne gūne söylemese ḥāl-i sergüzeştini Ḳays
Dehān-ı şekve olup āşiyāneler söyler

8.Hezār gevher-i esrārı ketm içün Ġālib
Dehān-ı tengine ferd-i yegāneler söyler

52
(M-II.26,A.149b,B.63b,C.114b,D.87a,E.90a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Siḥr o şūḫuñ beste-çeşm-i ġamze-i cādūsudur
Çeşm-i maḥbūbān kemend-i zülfünüñ āhūsudur

2.Baġlamışlardır **Ene'l-Ḥaḳ** küfrünüñ zünnārını
Berhemenler kim muḳīm-i maᶜbed-i gīsūsudur

3.Cāmdır ḳandīl-i gülreng-i şebistān-ı viṣāl
Būseniñ yāḳūt mey-i gülreng-i şeftālūsudur

4.Ṣanki miḥrāb-ı Ḥarīm-i Kaᶜbeniñ kerrārıdır
Ol nigeh kim ḫāne-zād-ı kūşe-i ebrūsudur

5.Ḥasret-i ḫāl-i ruḫuñla ġarḳ-ı mevc-i āteşiz
Şuᶜle-i eşkiñ sevād-ı çeşmimiz Hindūsudur

6.Bikr-i ma^c^nīdir ser-ā-ser ṣūret-i Meryemleri
Öyle bir büt-ḫānenin şimdi gönül nāḳūsudur

7.Mevc urur āyīn-i Mevlānāda ẕevḳ-ı iştiyāḳ
Bāng-ı ney Ġālib o bezmin na^c^ra-i Yā Hūsudur

53
(M-II.27,A.150a,B.63b,C.115a,D.87a,E.90b)
--./-.-./.--./-.-

1.Dergāh-ı Mevlevī ki ^c^aceb ^c^aşḳ-ḫānedir
Nāy u ḳudūm-ı velvele-sāzı şehānedir

2.Besler büzürg ü kūçegin eṭfāl-i naġmenin
Gūyā ki çeng pīr-i gürūh-ı terānedir

3.Baḳ tīr-i ġamzenin bile şimdi ṣafā-y-ıla
Āmed-şüd-i tereddüdü sīne-kemānadır

4.Düşmüş maḥabbete güler oynar esīr iken
Eṭfāl-i eşk mā^ɔ^il-i çeng ü çeġānedir

5.Mevc-i ṣafā-yı naġmeyi bir bir açar çözer
Ṣan mūsiḳār şāne-i zülf-i terānedir

6.Açmış cemī^c^-i perdeyi mutḷaḳ yegāhdan
Ṭanbūra ṣor ki vaḥdeti merd-i yegānedir
(?)
7.Pāmānçe-i niyāza ṭurur bir ayaġ-ıla
Elhaḳ rebāb-ı rind nümāyān-nişānedir

8.Deryūze-i zer itmek içün şāh-ı ^c^aşḳdan
Def defter-i ṣafāda resīde-nişānedir

9.Sanṭūr naḳd-ı nāleyi bir bir ider edā
Gencīne-i hezār kilid-i terānedir

10.N^ɔ^ider var ise çūb-ı ṣelāyīn mürġzār
Zīrā ki dāġ-ı sīneleri dāne dānedir

11.Ferş-i zemīn-i luṭfuna düş Ġālib ol şehin
Ḳānūn-ı cūd-ı ehl-i kerem bī-bahānedir

---
3 M āmed-şüd ü : ACDE āmed-şüd-i // 8 M itdigiçün : A itmek içün

12.Virdi ḫaber celācil-i def baḫş-ı Pīrden
Gūş eylemem ᶜaṭiyye-i Ḥātem fesānedir

54
(M-II.27,A.150b,B.64a,C.115a,D.87b,E.90b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Sāᶜid-i sīmīnini ḳaṣd eyleyip ḳan gösterir
Şāḫ-ı billūr üzre baḳ laᶜl-i Bedaḫşān gösterir

2.Neşter-i müjgānınıñ teʾsīr-i siḥridir meger
Yāsemende ġonca-i gül-berg-i ḫandān gösterir

3.Zaḫm-ı neşterle idip āzürde kendi cismini
Göz ucuyla ehl-i ᶜaşḳa tīġ-ı berrān gösterir

4.Pençe-i ḫūnīnini ṣanma görüp reng-i ḥınā
Ḳatl-i ᶜām īmā idip engüşt-i mercān gösterir

5.Mıṣraᶜ-ı rengīnini fevvāre-i ḫūn eyleyip
Bī-nevālar daᶜvī-i ᶜaşḳında bürhān gösterir

6.Bāġ-ı ḥüsnüñ bir naẓar ḳıl ṣūret-i iᶜcāzına
Naḫl-ı sīm-i ḳāmeti yāḳūt-ı rümmān gösterir

7.Ḳan alıp gerçi ḳolundan siḥr-ile ol bī-emān
Tā dilinde ᶜāşıḳıñ zaḫm-ı nümāyān gösterir

8.Ḳıl ḥaẓer peykān-ı tīr-i āhdan kim gāhīce
Tā varır bāzū-yı ḳattālinde yalman gösterir

9.Ḳarşuluḳ yoḳdur o şūḫuñ ġamze-i ḫūn-rīzine
Ġālib ancaḳ bir baḳar bir çeşm-i giryān gösterir

55
(M-II.28,A.151b,B.64a,C.115b,D.88a,E.91a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Nāy-ı āteş-dem ḫamūşān-ı naẓar dem-sāzıdır
Sürme-i āvāz dūd-ı şuᶜle-i āvāzıdır

2.Yūsuf-ı işkeste-bāle ṣor bu evc-i tāliᶜi
Mürġ-i baḫtıñ sīlī-i iḫvān-ı per pervāzıdır

5 M bī-nevāle : ACDE bī-nevālar

3.Sāz-ı faḳrıñ başḳadır pest ü bülend-i nālesi
Vızlamaḳ żaʿfıyla mānend-i meges şehnāzıdır
(?)

4.Naẓra-bend kākül-zeber ṭıfl-ı ṣıyed-āmūza kim
Āhuvān-ı ḫāne-perverdiñ kemend-endāzıdır

5.Nev-niyāzān-ı nemed-pūşānıdır pervāneler
ʿAşḳ ocağınıñ semender Pīr-i Āteşbāzıdır

6.Muṭrib-i vaʿdiñ yürekler oynadır her vaʿdesi
Rişte-i ṭūl-ı emel var ise tār-ı sāzıdır

7.Bu söze Ḳurʾān gibi īmān ider ehl-i süḫan
Şāʿiriñ Ġālib taḫayyül rütbe-i iʿcāzıdır

56

(M-II.28,A.152a,B.64b,C.115b,D.88a,E.91b)

..--/..--/..--/..-

1.Sünbül-i ḫaṭları kim ṭarf-ı külehden görünür
Şerḥa-i nāḫun-ı ġam ʿārıż-ı mehden görünür

2.İtme taʿyīb ʿazīzim gehī rüsvāyī-i ʿaşḳ
Bir Zelīḫā gibi nā-kerde kühenden görünür

3.ʿAks idip māh-ı ruḫu aldadır o ṭıfl-ı füsūn
Yūsuf-ı Mıṣra bile revzen-i çehden görünür

4.Cāna kār itmek-içün ġamzesi siḥr-ile gehī
Ḫande-i zīr-i lebi nīm nigehden görünür

5.Pey-revi olma gel ol reh-rev-i ārāmıñ kim
Çīn-i dāmenleri pīşānī-i rehden görünür

6.Baḳ hemān cemʿ-i ḥavās eyle ṭarīḳatda saña
Sürme-i çeşm-i ẓafer gerd-i sipehden görünür

7.Ẓulmet-i ḥarfde seyyāre-i maʿnā Ġālib
Gevher üşkūfesidir zülf-i siyehden görünür

8.Görünürse felege pertev-i ḫūrşīd-i naẓar
Veled-i Ḥażret-i Monlā gibi şehden görünür

(56)6 ṭarīḳatda : AE ṭarīḳında

57

(M-II.28,A.152a,B.64b,C.116b,D.88b,E.91b)

.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ṭolı nuḳūş-ı havādır ḫizāne-i ṭanbūr
Dimāġ-ı kāsesidir kār-ḫāne-i ṭanbūr

2.Bulup ḳarārını mutlaḳ nevā-yı tevḥīdiñ
Yegāha vardı sürāġ-ı yegāne-i ṭanbūr

3.Nuḳūd-ı nāleyi ḥabs-i nefesle cem^c itmiş
^cAceb ḥabāb-ı havādır ḫizāne-i ṭanbūr

4.Fürūġ-ı naġme-i manṣūru māhtāb eyler
Atarsa penbe-i rāzı kemāne-i ṭanbūr

5.Ṭavāf idip ser-i ṣandūḳa-i Felāṭūnu
Ḥicāza vardı küleng-i terāne-i ṭanbūr

6.Degil mi reme-i zenbūr ṭatlı naġmeleri
Şebīh ḫāne-i kendüye ḫāne-i ṭanbūr

7.Yoluyla keşf olunur perde-i maḳāmātı
Terāne tekyesidir āsitāne-i ṭanbūr

8.Ḳanadlanır heves-i ṣayda bāz-ı mūsīḳār
Tezerv-i naġmeye cāy olsa lāne-i ṭanbūr

9.Bu mürġzār-ı terennümde ^candelīb gibi
Hezār ḳuş uçurur āşiyāne-i ṭanbūr

10.Nümūne-i küre-i nār-ı ^caşḳ kāsesidir
Zebān-ı tāzene gūyā zebāne-i ṭanbūr

11.Olur elinde anuñ tārümār zülf-i emel
İdince tāzenesin yār şāne-i ṭanbūr

12.Çatır patır iderek nev-zebān-ı mıżrābı
Uyutdu ṭıfl-ı fiġānı fesāne-i ṭanbūr

13.Düşürdü dāma o çīneyle ṭūṭī-i nāzı
Ṭutup söze ḳasem-i dāne dāne-i ṭanbūr

---

6 : E 0 // 11 elinde : ACDE elinden // 12 : B 0 / çatır patır : A çatır çatır // 13 ṭutup : ABCE dutup

14.Sezā-yı nīze-i āzār ḫilḳat-i ḫardır
Ḫilāl-i tāzenedir tāziyāne-i ṭanbūr

15.Baḳılsa hep reg-i nabżı fesādı mūcibdir
Havāyadır heves-i bī-kerāne-i ṭanbūr

16.Riyāż-ı ḥayreti sīr-āb-ı feyż ider Ġālib
Aḳınca şu gibi mevc-i terāne-i ṭanbūr

17.Olursa maṭbaḫ-ı ᶜaşḳında kefçe hünkārıñ
Olur niᶜam naġam-ı bī-ḫōdāne-i ṭanbūr

18.Olurdu gürz-i girān-veş o şāh-ı manṣūruñ
İdeydi ḳuvvet-i nuṭḳu iᶜāne-i ṭanbūr

58
(M-II.29,A.151a,B.64b,C.116a,E.91a)
--./-.-./.--./-.-

1.Ebrūların ki çeşm-ile peyveste gösterir
Ḥükmünde küfr ü dīni kemer-beste gösterir

2.Reng-i lebiyle rūḥ virir ḫūn-ı nā-ḥaḳa
ᶜĪsāyı sāḥir-i nigehi ḫaste gösterir

3.Ḫaṭṭı sevād-ı nāme-i aᶜmāli nesḫ ider
Zülf-i siyāhı tevbeyi işkeste gösterir

4.Çıkmış kenār-ı ṭāḳına ebrūlarıñ cemāl
Gördüm hilāli ol meh-i nev-reste gösterir

5.Ẓann itme mey süzerken o meh-pāre göz süzer
Ḳan dökmegi o ḫançer-i bed-meste gösterir

6.Āh eylesin deyü nefes-i vā-pesīne dek
Mirᵓāt-ı ḥüsnün ᶜāşıḳa āheste gösterir

7.Ġālib bu luṭf-ı ṭabᶜ-ıla fevvāre-i ḳalem
Her mıṣraᶜ-ı resāsını berceste gösterir

8.Raḥm eyle ḥāl-i zārına yā Ḥażret-i Celāl
Bī-çāre ḫaylī himmete şāyeste gösterir

---

15 MAE havā ise : D havāyadır

59
(M-II.29,A.151a,B.65a,C.116a,D.87b,E.91a)
--./.---/--./.---

1.Edvār-ı nevā-yı ġam pervānede ḳalmışdır
Manṣūr o peşrevden ser-ḫānede ḳalmışdır

2.Bālā-rev olan ancaḳ maᶜnā-yı mücerreddir
Taṣvīri Mesīḥānıñ büt-ḫānede ḳalmışdır

3.Rindān-ı ḫarābātıñ himmetleri var olsun
Gencīne-i maᶜmūru vīrānede ḳalmışdır

4.Ṭutmuş o ḳadar dehri zencīr-i taᶜalluḳ kim
Ser-rişte-i bī-ḳaydī dīvānede ḳalmışdır

5.Hep varını mestānıñ almış o nigāh-ı mest
Var ise biraz neşᵓe mey-ḫānede ḳalmışdır

6.Mecnūna melāmetde ṭartılmış idi Manṣūr
Daᶜvāsınıñ encāmı āyā nede ḳalmışdır

7.Her subḥ gelip Ġālib deryūze ider ḫūrşīd
Teh cürᶜa-i Monlā kim peymānede ḳalmışdır

60
(M-II.30,A.153b,B.65a,C.117a,D.89a,E.92b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ḳandīl-i dil ki şuᶜle-i meyden ferāġı var
Yāḳūtdur ki çeşm-i terinden çerāġı var

2.Muy-ı sefīd ṣubḥ-ı Nişābūr-ı raᶜşedir
Cūş-ı şarāb-ı laᶜl-i sirişkinde çaġı var

3.Rūşen çerāġ-ı fikrin ider şuᶜle-tāb o kim
Miḳrāż-ı lāy-künde lebāne dimāġı var
(?)

4.Berḳ-āver eylemiş zehebüᵓr-raᶜd-ı gül-ᶜaraḳ
Ol ter-mizācıñ āteşe benzer yanaġı var

5.Būy-ı gülü ḥarīr-i ᶜaraḳdan süzüp ḫayāl
Virsin o mest-i nāza ki nāzük dimāġı var

---

(59)1 M peşrevde : ADE peşrevden // 4 : E 0 // (60)1 M cism : ABCDE çeşm // 2 M būy : ACDE mūy

6.Ātеş bıraḳdı penbe-i mehtāba ᶜāşıḳıñ
Yād-ı ruḫuñla sīnede bir öyle dāġı var

7.Bir ṭatlı rengi var ki leb-i āl-i dilberiñ
Şerbetlesem ḳumāş-ı ḫayāli mesāġı var

8.Baḳ gūş-ı sünbüle ney-i ser-gūş-ı nergise
Ḥarf-i nigāhı aññma zemīniñ ḳulaġı var

9.Mecnūn-ı sūz u tābıdır ᶜAẕrā-yı gül-ᶜizār
Leylāḳzār-ı zülfde bir ḳaysı bāġı var

10.Acı sözü ᶜaḳīde-i yāḳūtu ḫūn ider
Bir ṭatlı ṭatlı cān alıcı dudaġı var

11.Ḫūn-ābe gözde yād-ı ruḫuñ dilde berḳ urur
Gel gör bu şems-ḫānede yāḳūt ocaġı var

12.Dūdu benefşe şuᶜlesi āvāz-ı bülbülān
Mey-ḫāne-i bahārda bir gül ocaġı var

13.Mürġān-ı ḳuds ṣaydına Ġālib Cenāb-ı Pīr
Tār-ı şuᶜāᶜ-ı Şemsden örmüş tuzaġı var

14.Müşgīn sevād-ı ᶜıḳd-ı süreyyā-yı naẓmınıñ
Her ṭurrasında bin güher-i şeb-çerāġı var

15.Deryūze-i ᶜarūsī-i deryā-yı mihrine
Mecnūn-ı māh-ı nev gelir elde çanaġı var

16.Sīmurġ Cebreᵓīle döner Ḳāf-ı ᶜArşda
Monlā-yı Rūm gibi anuñ kim sürāġı var

17.Ey Yūsuf-ı bahā bu ġazelcikle ᶜacz idip
İster seni ᶜacūz-i emel bir yumaġı var

18.Ben bāġ-ı dergehinde heyūlā-yı ḥayretim
Kimisi bāġbān kimiñ bāġ u rāġı var

61

(M-II.31,A.154a,B.65b,C.118a,D.89b,E.93a)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Her ne dem ol gül-beden semt-i teġāfülden geçer
Sūzen-i ḫār-ı taḥassür çeşm-i bülbülden geçer

2.Çeşm-i kākül-pūşdan tīġ-ı nigāh-ı raḥmeti
Bir ḳadar kim zīr-i ebr-i nükhet-i gülden geçer

---

6 bıraḳdı : D buraḳdı // 13 M duzaġı : ABCDE tuzaġı // 16 ᶜArşda : E ᶜaşḳda

3.Lenger-i ārām girmez Cennet-i neẓẓāreye
Tīġ dirler Maḥşer-i hecriñde bir puldan geçer

4.Pençe-i ḫūrşīd-i maᶜnāya olur tār-ı şuᶜāᶜ
Mūylar kim şāne-i dest-i teʾemmülden geçer

5.Şapmayıp kesdirme vādī-i cünūna ᶜaḳl-ı kec
Kūçe-bend-i rāh-ı zencīr-i teselsülden geçer

6.Girye itsem yād-ı ḫaṭṭıñdan erir sengīn dilān
Cūy olup āb-ı zümürrüd zīr-i sünbülden geçer

7.Ġarḳ ider tā kişver-i Keşmīri sebz-āb-ı ḫayāl
Fikr-i Ġālib kim sevād-ı Hinde Kābilden geçer

8.Ḥażret-i Sulṭān-ı Dīvāni alır dīvānına
Çār ḍarb-ı ᶜaşḳ kim mūy-ı tecemmülden geçer

62
(M-II.31,A.155b,B.65b,C.118b,D.89b,E.93b)
--./-.-./.--./-.-

1.Bir gün o kāfir ehl-i dile terk-i kīn ider
Ḫaṭṭ-ı siyāhı ġamzeye telḳīn-i dīn ider

2.Lā-ḥavl o çeşm-i sāḥir-i şehlā-nigāhdan
Her sözde Ẕüʾl-fiḳār-ı ᶜAlīye yemīn ider

3.Nāyıñ ki ṭıfl-ı mektebidir ṣaff-ı mūsiḳār
Üstād öñünde verziş-i āh u enīn ider

4.ᶜAşḳıñ ṣaf-ı cemāᶜatıdır ṣaff-ı mūsiḳār
Neydir imām edā-yı namāz-ı enīn ider

5.Āyīnesine nāẓır olan hūş der-demiñ
Her bir nigāhını nefes-i vā-pesīn ider

6.Mektebde aġzı misk ḳoḳar ṭıfl-ı ṭurre kim
Zülfünden ᶜilm-i siḥr içün āheng-i çīn ider

7.Āyīnedār-ı ṣūret-i bī-dād-ı tīġ-ı nāz
Āh u enīnini siper-i āhenīn ider

---

(61)6 M ḫaṭṭıñla : ABCE ḫaṭṭıñdan // 7 sebz-āb : ACE sīr-āb // 8 tecemmülden : AE taḥammülden // (62)5 : C 6 // 7 tīġ : D ṭıfl

8.Ġālib zemīn-i köhneyi Ḫıżr-ı ḥayāt-veş
Geçdikçe kilk-i sebz-peyim nev-zemīn ider

9.İksir-i ᶜaşḳ-ı ṣubḥ-ı ṣafā nev-bahār-ı basṭ
Her nuṭḳu kim ider naẓar-ı Şems-i dīn ider

63
(M-II.31,A.155a,B.65b,C.118b,D.89b,E.93b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Keşīde ḳaşlarına ḫaṭṭ-ı Mīr ᶜAlī derler
Yā Ẕü᾿l-fiḳār ile resm-i siyencli derler

2.Ruḫuñda seyr idip eṭfāl-ı eşk ṭurreleriñ
Buḫūr-ı ḫam-be-ḫam kār-ı Lāleli derler

3.Dehān u ḫaṭṭ-ı lebiñ vāv-ı nesḫe beñzetsem
O vāva Sūre-i Ve᾿n-neml evveli derler

4.Baḳın mecāz u ḥaḳīḳatda Ḳays u Manṣūra
Birine mülḥid ü ol birine deli derler

5.Felekde pençe-i mihri tehī gören ᶜuşşāḳ
Nihāl-i ḳāmetine irmemiş eli derler

6.Bezimde ehl-i baṣīret sipāh-ı efġānı
Sevād-ı şehr-i Sıfāhāna sürmeli derler

7.Miyān-ı mūyuna yoḳdan yalan şehādet idip
Gürūh-ı ehl-i süḫan öyledir belī derler

8.Naḥīfīniñ yine ey Ġālib eyle rūḥunu şād
Naẓīreniñ budur ancaḳ muḥaṣṣalı derler

64
(M-II.32,A.155b,B.66a,C.119a,D.90a,E.94a)
--./-.-./.--./-.-

1.İtsem dedim cemāline ey pür-cefā naẓar
Yār açdı sīnesin dedi ᶜāşıḳ ṣafā-naẓar

2.Mānend-i berḳ neş᾿e gelip geçdi bī-ḫaber
Bīgāne-meşreb itmedi bir āşinā naẓar

3.Āḫir düşüp ḫasārete bir gün baḳa ḳalır
Ehl-i fenāya her kim iderse fenā naẓar

4.Girdāb-ı fikre dalma tehī sırrı var anuñ
Mir'āt-ı ḥüsne eyleme ḥayret-nümā naẓar

5.Ebrū-yı nāz u ġamze-i cānāndan olsa da
Bi'llāh çekilmiyor hele hīç kec-edā naẓar

6.Aġyāra ḳarşu geldigi ḫāṭır-nişān mıdır
Söz degdi tīr-i gamzeñe ey māh yā naẓar

7.Ġālib nuḥās-ı ḳalbi zer-i ḫāliṣ itmede
Olmaz Cenāb-ı Şems gibi kīmyā-naẓar

65
(M-II.32,A.153a,B.66a,C.117b,E.92a)
.---/.---/.---/.---

1.Efendimsin cihānda iᶜtibārım varsa sendendir
Miyān-ı ᶜāşıḳānda iştihārım varsa sendendir

2.Benim feyż-i ḥayātım ḥāṣılı rūḥ-ı revānımsın
Eger ser-māye-i ᶜömrümde kārım varsa sendendir

3.Viren bu ṣūret-i mevhūma revnaḳ reng-i ḥüsnüñdür
Gülistān-ı ḫayālim nev-bahārım varsa sendendir

4.Felekden ẕerre miḳdār olmadım devriñde rencīde
Ger ey mihr-i münevver āh u zārım varsa sendendir

5.Seniñ pervāne-i hicrānıñım sen şemᶜ-i vuṣlatsın
Beher şeb ḫʷāhiş-i būs u kenārım varsa sendendir

6.Şehīd-i ᶜaşḳıñ oldum lālezār-ı dāġdır sīnem
Çerāġ-ı türbetim şemᶜ-i mezārım varsa sendendir

7.Gören ser-geştelikde gird-bād-ı deşt ẓann eyler
Fenā-ender-fenāyım her ne varım varsa sendendir

8.Niçün āvāre ḳıldıñ gevher-i ġalṭānıñ olmuşken
Göñül āyīnesinde bir ġubārım varsa sendendir

---
(64)4 M ṭalma : C dalma

9.Şafaḳ-tāb eylediñ peymānemi ḫūn-āb-ıla sāḳī
Ṣabāḥ-ı ṣoḥbet-i meyden ḫumārım varsa sendendir

10.Sañadır ilticāsı Ġālibiñ yā Ḥażret-i Monlā
Başımda bir külāh-ı iftiḫārım varsa sendendir

66
(M-II.32,A.154b,B.66a,C.118a,E.93a)
--./.--./.--./.--

1.Zāhidler o laʿl-i lebi kim nār görürler
Rūşen-naẓarān şuʿle-i dīdār görürler

2.Ḫ^{w}ābīde nigehler ne bilir cezbe-i ḥüsnü
Aʿmā gibi mirʾāta baḳıp tār görürler

3.Ḫaṭṭ-ṣafḥa-i Ḳurʾān idigin münkir olanlar
Ḳurʾānı daḫı ṣafḥa-i inkār görürler

4.Her ṣūreti Ḥaḳḳ ṣanma ki erbāb-ı felāket
Rüʾyāda niçe devlet-i bīdār görürler

5.ʿUryān-ten-i ʿirfān bir alay naḳş-ı heyūlā
Dildāra baḳıp cübbe vü destār görürler

6.Bundan bilinir farṭ-ı maḥabbetdeki nisbet
ʿĀşıḳlar anuñ ḫ^{w}īşini aġyār görürler

7.Ṭūl-ı emele beste olan medd-i nigāhı
Āgāh-dilān rişte-i zünnār görürler

8.Ġālib süḫan-ı ʿaşḳda taḥḳīḳ arayanlar
Bu nüsḫayı tekrār-be-tekrār görürler

9.Nefḫ eyleyicek ṣūr Sirāfīl-i ḳıyāmet
Ol dem ne imiş Ḥażret-i Ḫünkārı görürler

67
(M-II.33,A.156a,B.66b,C.119b,D.90a,E.94a)
--./-.-./.--./-.-

1.Ol mehveşiñ güzeşteligi iʿtidāldir
Ḫaṭṭ āfitāb-ı ḥüsnüne feyʾiʾz-zevāldır

---

(65)9 M meyde : ABCE meyden // (66)1 lebi : ABCE ābını // 9 ne imiş : ACE ne-y-imiş / Ḫünkārı : ABCE Ḫünkār

2.Bilmem ne ārzū-y-ıla düşdük havāsına
Luṭfu muḥāl u cevri daḫı iḥtimāldır

3.Ehl-i derūna devr-i felekden ne fā'ide
Ser-geştelikde ol daḫı bergeşte-ḥāldır

4.Ḳaṭᶜī cevābı ḫançer-i ebrū virir velī
Pīçīde zülfü vaᶜde-i ferdāya dāldır

5.Fürḳat şebidir ol ki dükenmez dükenmedi
Rūz-ı viṣāli düş gibice bir ḫayāldır

6.Gözden uçurdu ḫʷābımızı ḫaṭṭ-ı püşt-leb
Gūyā tezerv-i naġme-i rengīne bāldır

7.Olmaz mı iltifāt-ı şerīfiyle kām-yāb
Ġālib ḳadīmī bende-i Monlā Celāldır

68
(M-II.33,A.156b,B.66b,C.119b,D.90b,E.94a)
..--/..--/..-

1.ᶜAşḳ şeyḫu'l-beled-i ḳalbimdir
Āh dād u sited-i ḳalbimdir

2.Dest-i terkimde müsellemdir feyż
O güher kesb-i yed-i ḳalbimdir

3.Ḫāṭırım oldu ᶜabā-pūş-ı melāl
Rīşe-i ġam nemed-i ḳalbimdir

4.Eşk hem sübḥa-i mercānımdır
Hem vuḳūf-ı ᶜaded-i ḳalbimdir

5.Ḫāmuşum mıṣraᶜ-ı berceste benim
Süḫana dest-i red-i ḳalbimdir

6.Küfr-i zülfünde anuñ pīr-i muġān
Mürşid-i muᶜteḳid-i ḳalbimdir

7.Esᶜadā besdir o bī-dād baña
Ki cefāsı meded-i ḳalbimdir

---

(67)7 M şerīfiñle : ACDE şerīfiyle // (68)1 M kim şeh-beled : D şeyḫu'l-beled

69
(M-II.33,A.156b,B.66b,C.119b,D.90b,E.94b)
..--/..--/..-

1.Rūḥ-ı Ḳudsī beled-i ḳalbimdir
Ṭıfl-ı maᶜnā veled-i ḳalbimdir

2.Ṣafḥa-i sīne-i ṣad-şerḥa benim
Bāb-ı ġamda sened-i ḳalbimdir

3.Al tamġa gibi çeşm-i pür-ḫūn
Gül-i rūy-ı seped-i ḳalbimdir

4.O Arisṭo-yı ḫayālim ki cihān
Seyrgāh-ı raṣad-ı ḳalbimdir

5.Ḳorḳarım çāh-ı zeḳandan çıḳamam
Kākülüñ muᶜtemed-i ḳalbimdir

6.Ġālibim dürr-i yetīm-i ṣadefim
Ten-i ḫākī laḥid-ı ḳalbimdir

70
(M-II.34,A.157a,B.67a,C.120a,D.90b,E.94b)
..--/..--/..--/..-

1.Şerḥa-i sīne benim mülk-i dile rāhımdır
Daġlar revzene-i ḫāṭır-ı āgāhımdır

2.Jengdārı ḫaṭ iden āyīne-i ruḫsārıñ
Pīçtāb-ı nefesimdir es̱er-i āhımdır

3.Tīġ-ı hicrān-ıla faṣl itme hemān daᶜvāmız
Ḳatliñ ey şūḫ benim maṭlab-ı dil-ḫʷāhımdır

4.Tīregī-i şeb-i baḫt-ı siyehimden ḳorḳmam
O meh-i ḥüsn ki bir şāh-ı felek-cāhımdır

5.Esᶜadā ḳādir iken muᶜcize Hārūt-ı ḳalem
Rāh-ı eşᶜārda siḥr itme büyük cāhımdır

71
(M-II.34,A.157a,B.67a,C.120a,D.91a,E.94b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Tāb-ı ḥüsnü çeşmimiz āteş-feşān olsun da gör
Cennet-i ruḫsārını Dūzaḫ-nişān olsun da gör

2.Lāl-i ᶜaşḳa ḳuvvet-i güftār-ı ḫāmūşī nedir
Ḥayret-i vaṣlıñla her mūyum zebān olsun da gör

3.Hep geçer zaḫm-ı nigāh-ı ḫışmıñ ey nūr-ı başar
Żaᶜf-ıla cismim hele gözden nihān olsun da gör

4.Bāl-i ᶜaczin ferş-i rāh eyler ṭalebde Cebreᵓīl
Mürġ-i dil ᶜanḳā-yı Ḳāf-ı lā-mekān olsun da gör

5.Ḫāne-perverd-i kemān-ı ebruvāndır ġamzesi
Ġālibiñ göñlünde bir kez mihmān olsun da gör

72
(M-II.34,A.157b,B.67a,C.120b,D.91a,E.95a)
..--/..--/..--/..-

1.Ḳalb kim ᶜīsī-i ᶜaşḳı bula gerdūn gibidir
ᶜAḳl-ı ḫōd-rā ḫum-ı ḥikmetde Felāṭūn gibidir

2.Bikr-i maᶜnāya taḥassürle nevā-yı süḫanım
Sūr-ı Leylādaki merṡiyye-i Mecnūn gibidir

3.Çeşm-i Yaᶜḳūb-ı ġama Yūṣuf-ı mıṣr-ı eşᶜār
Gevher-i dīde-i ḫūn-bār-ıla mevzūn gibidir

4.Ḫākdan ḫāke ṣoḳar çerḫ-i siyehkār elbet
Āfitāb-ı süḫanıñ ṭāliᶜi vārūn gibidir

5.Baḳma ey tīġ-ı nigeh laᶜl-i Mesīḥā-deme sen
Ḫaste-i ḥasretiniñ ḥāli dīgergūn gibidir

6.Vüsᶜat-ı ṭabᶜ-ıla tevᵓem görünür baḫt-ı siyāh
Baḳsañ ey nūr-ı başar Ḳays-ıla hāmūn gibidir

7.Her süḫan kim denilir derd-i süḫandan Ġālib
Neşᵓetiñ nāmını yād eyleme mażmūn gibidir

73
(M-II.35,A.157b,B.67a,C.120b,D.91a,E.95a)
..--/..--/..--/..-

1.Tāb-ı sevdā-yı ḫaṭıñ dersem eger baḫt utanır
Mebḥaṡ-ı silsile-i zülf açılır söz uzanır

2.Leb-i laᶜli baña nuḳl olduġunu naḳl itsem
Mey-i gül-reng-ile cām-ı Cemiñ aġzı ṣulanır

3.Gün ṭoġar meclis-i ᶜuşşāḳa şeb-i ḥayretde
Her ne sāᶜat ki o ḫūrşīd-i ṣabāḥat uyanır

4.Ne gerek eyler isem dirhem-i dāġı īs̱ār
Ser-i bāzār-ı maḥabbetde biri beş ḳazanır

5.Ol ider seyrini bu ḫāne-i ṣad-naḳşıñ kim
Ṣāf āyīne gibi gördügü renge boyanır

6.ᶜAcebā daġdaġa-i cāha düşen bī-çāre
Terk-i āsāyişi ser-māye-i devlet mi ṣanır

7.Kec-nihādān bulur rāst süḫandan ḳuvvet
Pīr-i ḫamgeşte-ḳadı gör ki ᶜaṣāya ṭayanır

8.Küleh-işkeste siyeh mest ve şemşīr-be-dest
Ḳahramān-ı nigeh-i çeşmiñe kimler ṭayanır

9.Niçe ḳızsın yüzümüz ᶜarz-ı merām eylemege
O gül-i bāġ-ı ḥayā geh açılır geh ḳapanır

10.Ruḫ-ı gülgūnuñu öpdürmege vaᶜd itmiş idiñ
Mekr ü āliñ dil-i dīvāne ne bilsin inanır

11.Āteş-i ᶜaşḳda maḥv itmege çār ᶜunṣurunu
Dört yanından kemer-i ġayreti merdān ḳuşanır

12.Ḳadri kemdir velī maᶜnā-yı süḫan ẓāhirdir
Ne ḳadar bilmese de ḫalḳ hünermendi ṭanır

13.Vaḳt-i bāzīçe-i ġaflet mi olur ṣandıñ sen
Vaḳt olur kim dil-i dīvāne de ey çarḫ utanır

14.Lafẓ-ı rengīn degil cümle-i şīr-i ṭabᶜım
Esb-i şebdīz-i ḳalem gördügü dem ḳan ḳuşanır

15.Ḥaẓret-i Neşᵓete tā pey-rev olunca Ġālib
Ḫāme vādī-i belāġatda daḫı çoḳ ṭolanır

74

(M-II.35,A.158b,B.67b,C.122a,D.91b,E.95b)

--./.--./.--./.--

1.Çeşmim acı yaş-ıla aġularla ḳan-updur
Cism ise yan-updur
Ol zülfü siyeh nᵓeyleyem efsāne ṣal-updur
Göñlüm uṣan-updur

---

13 utanır : D uyanır // 1 M ṣal-updur : ABCDE ṣan-updur

2.Nāz uyḫusuna ḳıldı yine gözleri muᶜtād
Çoḳ eyledi bī-dād
Ṣabreyle dilā vaḳt ola lā-büdd uyan-updur
Senden utan-updur

3.Laᶜl-i lebiñ ey dilber-i ḳattāl-i pür-āşūb
Ey fitneli maḥbūb
Ḫūn-ı dil-i ᶜuşşāḳa ne cürʾetle ban-updur
Ḳana boyan-updur

4.Ey ḫōş ki ġam-ı ᶜaşḳa giriftār degildim
Bīmār degildim
Ol günleri bī-çāre göñül şimdi an-updur
Kendi ḳazan-updur

5.Eyler felegiñ reng-i şafaḳ rūyunu şebgūn
Ḥayretle digergūn
Ol dem ki benim ḫūn-ı sirişkim boşan-updur
Deryā bulan-updur

6.Şemşīr-i cefāsını çekip kesdi emānım
Dūr eyledi cānım
Sedd-i siteminden reh-i fikrim ḳapan-updur
ᶜAḳlım ṭayan-updur

7.Yādı ḳılıcaḳ Leylī-i maṭlūbu ne çāre
Rāh olmaya yāra
Çoḳ ᶜāḳılıñ ol mesʾelede beyni ḳan-updur
Mecnūna ṭan-updur

8.Yā Ḥaḳ dedi Manṣūr hemīn menzilin aldı
Başın göge ṣaldı
Daᶜvī-i Eneʾl-Ḥaḳda kemānlar yaṣan-updur
Ġavġā uzan-updur

9.Ol kāfir-i bed-kīş idicek zülfünü tālān
Ġālib ḳılıp īmān
Güftār-ı perīşānına ḥayfā inan-updur
Dāma dolan-updur

---

2 yine : ACDE yaman // 7 ᶜāḳılıñ : E ġāfiliñ // 8 hemīn : M yemīn // 9 ṭolan-updur : ACE dolan-updur

75

(M-II.36,A.158a,B.67b,C.122a,E.95b)

--./-.-./.--./-.-

1.Dāġ-ı dilim o şūḫ-ı gül-endām tāzeler
Gülzār-ı neşʾeyi bir iki cām tāzeler

2.Efzūn olur o ᶜanber-i ḫaṭdan ümīdimiz
Efsürde dilleri ṭamaᶜ-ı ḫām tāzeler

3.Geçmekle devr-i ḥüsnü geçilmez o şūḫdan
Geçmiş zamānı bir naẓar-ı tām tāzeler

4.Ferhād ü Ḳays ḳıṣṣası tekrār olur müdām
Efsāne-i kühenleri eyyām tāzeler

5.Gerdūn virir birinden alıp ol birisine
Īfā-yı dīne ḫʷāhiş idip vām tāzeler

6.Geçmez hevā-yı zībden aṣlā bu çarḫ-ı pīr
Destārını niẓāmī her aḫşam tāzeler

7.Ġālib sirişk-i āliñ idip cūybār-ı ḫūn
Gülzār-ı naẓmı ḫāme-i nā-kām tāzeler

76

(M-II.36,A.159b,B.68a,C.122a,D.92a,E.96b)

.-.-/..--/.-.-/..-

1.Çeleng-i perr-i hümā sana iftiḫār mıdır
Kemend-i zülfüne ᶜanḳā daḫı şikār mıdır

2.Kemān-ı sīnede gül devri pīş-rev mi yāḫūd
Bu naġme yād-ı ᶜiẕārıñla āh u zār mıdır

3.Bilirken ān-be-ān ḥüsn-i bī-ḳuṣūrun anuñ
Vefāsı az deme inṣāf olunsa var mıdır

4.Peri be-şīşe olur mu derūn-ı ᶜuşşāḳa
O şūḫ-ı dil-şikenim öyle yādigār mıdır

5.Dirīġ ḫançer-i ḫūn-rīzi girmesin ḳana
Ne ān ki gerdenime tīġ-ı ḳatli bār mıdır

---

(75)6 destārını : AE destānī-i

6.Şarāb-ı maᶜnīye Ġālib piyāle elfāẓıñ
Bu feyż ᶜaceb es̱er-i çeşm-i eşk-bār mıdır

77
(M-II.36,A.159a,B.68a,C.121b,D.92a,E.96a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Bārgāh-ı himmet-i merdān sulṭānsız mıdır
ᶜArş-ı Belḳīs-ı himem bilmem Süleymānsız mıdır

2.Eʾṣ-ṣalā āy pehlevānān-ı maḥabbet eʾṣ-ṣalā
Nerre-şīri yoḳ mu meydānıñ Nerīmānsız mıdır

3.Tekyegāh-ı maᶜrifet gördüm ḫarāb olmuş ᶜaceb
Ḫırḳa-pūşānı ḫarābātıñ da ᶜirfānsız mıdır

4.Feyżden sīr-āb ider yoḳ gül-nihāl-i neşʾeyi
Gülsitān-ı terbiyyet şimdi nigehbānsız mıdır

5.Ücret-i īmān mıdır ḫʷān-ı Ḫalīluʾllāh-ı ᶜaşḳ
Yoḫsa mihmān-ḫāne-i tevḥīd mihmānsız mıdır

6.Himmet-i pīr-i muġāndan bir nefes olmaz cüdā
Ġālib-i āvāre bu daᶜvāda bürhānsız mıdır

78
(M-II.37,A.160a,B.68a,C.122a,D.92b,E.96b)
--./-.-./.--./-.-

1.Afyon-ı ḥāl gerçi ki rūḥuñ ġıdāsıdır
Elmās-rīze-i müje göz tūtiyāsıdır

2.Ẓann itme ḫaṭ ṣaḥīfe-i rūyunda ol mehiñ
Cemᶜiyyet-i ḳulūba ḳarınca duᶜāsıdır

3.Semt-i sevād-ı müşg-i Ḫoten mülk-i Çīn-i zülf
Hep cūy-ı eşk-i çeşm-i teriñ mā-verāsıdır

4.Göz dikse bāġ-ı ḥüsnüne şāyestedir anuñ
Bī-gāne görme nergisi çeşm āşināsıdır

5.Ṭarḥ-ı gazelde maᶜnī-i rengīn ḫāmemiñ
Ḳaṭᶜī cevāb odur ki begim ḫūn bahāsıdır

---

(76)6 M müşg-bār : ACDE eşk-bār // (77)1 merdān : ACDE merdāne // (78)3 müşg : D mülk / mülk : D müşg

6.Ġālib yanıp yaḳılmadadır Hinduvān-ı dāġ
Āteşgeh-i derūn semender yuvasıdır

79
(M-II.37,A.160a,B.68a,C.122b,D.92b,E.96b)
..--/..--/..--/..-

1.Derd-i ᶜaşḳı ḳalem ol rinde ki īrād yazar
Zāde-i ṭabᶜıña şekvādan anuñ zād yazar

2.Bestedir aşk ile şīrāze-i mecmūᶜa-i ᶜīş
Naḳarāt u naġamı āh-ıla feryād yazar

3.Ṣūret ü maᶜnīde yek-reng gerek ᶜaşk-ıla cān
Neşᵓe-i rāhı görüñ Rūḥī-i Baġdād yazar

4.Ḥalḳa-i ṭavḳ-ıla zencīre çekerken ḳameri
Nām-ı servi o ki Mecnūndur āzād yazar

5.Şāh-ı ᶜaşḳ itsin amān kendi şikest İslāmım
Kāfir-i zülfü niçün leşker-i imdād yazar

6.Gerçi meşrūṭa-i eṭfāl-ı süḫan mülk-i cünūn
Pīr-i endīşemi Ḳays ekber-i evlād yazar

7.İntaḳaᵓllāh Münīf oldu bu rāzı gūyā
Şiᶜrime varsa cevāb Esᶜad-ı üstād yazar

80
(M-II.37,A.160b,B.68b,C.122b,D.92b,E.97a)
--./.--./.--./.--

1.Rūḥuᵓl-Ḳudsüm ṭārem-i maᶜnā seferimdir
Dest-i red-i fikr-i dü-cihān bāl ü perimdir

2.Āhımdır olan ṣaf-şiken-i leşker-i müjgān
Tīr-i ġam-ı hicrānına sīnem siperimdir

3.Ser-dādegī-i ġamze-i cellād-ı sitemkār
Reᵓyimle degil ḥükm-i ḳażā vü ḳaderimdir

4.Ṣad-berg-i leb-i teşne ile dīde-i pür-ḫūn
Būstān-ı ḳanāᶜatda biter ḫuşk-i terimdir

---

(79)2 şīrāze-i mecmūᶜa : D mecmūᶜa-i şīrāze // 3 M ᶜīş ile : DE ᶜaşḳ ile // 5 kendi : BCDE kendü // (80)1 maᶜnā : D vālā

5.Yaḳdı es̱er-i sūz-ı dilim aṭlas-ı çarḫı
Gāhī görünen encüm-i raḫşān şerERimdir

6.Ben bülbül-i ḫōş-nağme-i gülzār-ı fenāyım
ᶜAnḳā-yı cihān-gīr de nām-ı digerimdir

7.Fikr-i deheni Esᶜad o fettān-ı cihānıñ
Ser-menzil-i mülk-i ᶜademe rāh-berimdir

82

(M-II.38,A.160b,B.68b,C.123a,D.93a,E.97a)

.-.-/..--/.-.-/..-

1.Żamīr-i rūşenime dāġ-ı şuᶜle-zen yaraşır
Gül-i piyāle-i ḳandīl- şuᶜleden yaraşır

2.Şikeste olmalıdır tevbe-i siyehkārān
O māh-ṭalᶜata zülf-i şiken şiken yaraşır

3.Zebān virir reg-i ṭanbūra nīşter-i mıżrāb
Nevā-yı sāz-ı maḥabbet bozuḳ düzen yaraşır

4.Behişt-i ḫulda yaraşmaz egerçi ᶜAzrāʾīl
Ruḫunda ġamze-i cellād ᶜaceb neden yaraşır

5.O māha ḥālet-i dīger virir perīşānlıḳ
Hemīşe aḫter-i ḥāli peren peren yaraşır

6.Düşünde ṭāliᶜ-i ḫʷābīde kim göre yarın
Olursa bāl-i hümā aña bād-zen yaraşır

7.Küşādedir leb-i taḳrīri güllerin Ġālib
Hezār-ı gülşen-i tevḥīd bī-süḫan yaraşır

82

(M-II.38,A.161a,B.68b,C.123a,D.93a,E.97a)

.-.-/..--/.-.-/..-

1.Cevāb-ı telḫ-i leb-i laᶜl-i yārı benden sor
Nedir o şerbet-i şehdiñ ḫumārı benden ṣor

2.Hezārıñ iñledigi ġoncanıñ küşāyişidir
Bu gülşen içre begim ḫārḫārı benden ṣor

(81)7 Esᶜad : D Ġālib

3.Lisān-ı nāzı ṭanış tercemān-ı dīdesine
Zebān-ı ġamze-i cellād-ı yārı benden ṣor

4.Ġam-ı ḫaṭıñla siyeh-rūz u zindedār-ı şebim
Sen artıḳ eyledigim āh u zārı benden ṣor

5.Suʾāl eyleme aġyāra gel efendim gel
Melāl-i Ġālib-i pür-intiẓārı benden ṣor

83
(M-II.38,A.161a,B.68b,C.123b,D.93a,E.97b)
.---/.---/.---/.---

1.Dehen kim sırr-ı ḫāmūşu anuñ īmānlarındandır
Süḫan ol nükte-i ser-besteniñ maʿnālarındandır

2.Meger ḳaṭʿ-ı taʿallüḳ āşināyān-ı ḳadīminden
Ḫaṭ-āver dilberānıñ vażʿ-ı nev-peydālarındandır

3.Felekde tıfl-ı mihri bād-peymā-yı heves ṣanma
O māhıñ küçe-gerd-i vaʿde-i ferdālarındandır

4.Faḳaṭ cevr itmesi ʿuşşāḳa bī-pāyāndır yoḫsa
Muḥīṭ-i iʿtidāliñ gevher-i yektālarındandır

5.Nümāyān olması meclisde sāḳī-i revān-baḫşıñ
Yine pīr-i muġānıñ nuṭḳ-ı rūh-efzālarındandır

6.Gehī ḫandān olup geh pīçtābı pīş-i ʿāşıḳda
O verd-i bāġ-ı ḥüsnüñ cünbüş-i raʿnālarındandır

7.Degildir ḥüsn-i istiʿdāddan ehl-i diliñ Ġālib
Saña himmetleri luṭf-ı cihān-ārālarındandır

84
(M-II.39,A.161b,B.69a,C.123b,D.93b,D.97b)
--./-.-./.--./-.-

1.Dilber ki tir-i hecri visāle bedel virir
Lāyıḳ ki ḥırz-ı cān ola zīrā güzel virir

2.Şimdi ayaġa urdu metāʿ-ı hüner velī
Sāḳī olursa müşterīsi yine āl virir

3.Ṭaḳdīm-i ḥādiṡātla ḫüsr-i ebeddedir
Anlar ki çarḫ-ı keç-reve ḥükm-i ezel virir

4.Ḥayret fürūġ-ı ṣūret-i mirʾāt-ı ḳalbdır
Teftīş sırr-ı ḫalḳ-ı ṣafāya ḫalel virir

5.Olmaz resīde ṭurrasına dest-i ārzū
Bu pīç ü tābı ḫāṭıra ṭūl-ı emel virir

6.Maʿlūm-iken ḥuṣūl-i merāmıñ suhūleti
Hep ṣarf-ı himmete yine himmet kesel virir

7.Seyr eyle kārın ʿālem-i āb içre Ġālibiñ
Zevraḳ alır sefīne-i şiʿr u ġazel virir

85
(M-II.39,A.162a,B.69a,C.124a,D.93b,E.97b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ol dil ki naḳd-ı menfaʿatı dest-i reddedir
Bāzār-ı iftiḳārda dād u siteddedir

2.Eyler mi çīde hīç gül-i raʿnā-yı vaḥdeti
Ol nā-ḫalef ki daġdaġa-i nīk ü beddedir

3.Az cān olur ġubār-ı kesād-ıla ḫāk-bāz
Ṭıfl-ı güher ki mehd-i ṣadefden laḥiddedir

4.Mürġ-i hevāya oldu seri şimdi āşiyān
Hengāme-i cünūn-ı maḥabbet ḫıreddedir

5.Girdāb-ı ṭavḳ-ı ḳumrı der-āġūş ider anı
Bu mevce-i ḫırām çün ol serv ḳaddedir

6.Ġālib ġazelde himmet-i Monlā-yı Rūm ile
Eṭfāl-ı mıṣraʿım daḫı **Devr-i Veleddedir**

86
(M-II.39,A.162a,B.69a,C.124a,D.93b,E.98a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Hey siyeh gün kim baña ḳahr u celāl eylerdi yār
Çeşm-i mestin zehr-nūş-ı infiʿāl eylerdi yār

2.Hīç kesmezdi ḳolundan nāme-i şemşīrini
Saṭr emvācında hep ḥālim suʾāl eylerdi yār

---

(85)3 ḫāk-bāz : ABC ḫāk-sār

3.Zerre-pūş olmuş görüp cism-i nizārım dāġdan
Zaḫm-ı peykān-ı sitem geçmez ḫayāl eylerdi yār

4.Rezmgāh-ı ᶜaşḳda gördükde zūr-ı ṭabᶜımı
Şerm idip ruḫsār-ı tīġıñ āl āl eylerdi yār

5.Olmadım Ġālib helāk-i nāzı ol şāhıñ yine
Leşker-i ḫaṭṭıyla hışmından ḳıtāl eylerdi yār

87
(M-II.39,A.162b,B.69a,C.124a,D.94a,E.98a)
--./-.-./.--./-.-

1.Ben söyledikçe ᶜaşḳımı Mecnūn ḫamūş olur
Rāz-ı cünūna ḥalḳa-i zencīri gūş olur

2.Bir dilrübāya düşdü ki dil rūy-ı pākiniñ
Yādıyla seyl-i eşk-i revān şuᶜle-pūş olur

3.Bāz-ı nigāha kākülü kim bāl ü per virir
Şāhīn çeşmi düşmen-i cān-ı sürūş olur

4.Laᶜl-i lebi ki āteş-i Kevs̱er-nijāddır
Ḫıżr-ı ḥayāt ᶜaşḳı ile mey-fürūş olur

5.Nuṭḳu ki maġz-ı rūḥ-ı tecellī-i rāzdır
ᶜĪsā ḫayāl-i ẕevḳi ile bāde-nūş olur

6.Gāhī ki āfitāb-ı cemāl-i münevveri
Tāb-ı şarāb-ı şerm-ile deryā-ḫurūş olur

7.Envār-ı cūş-ı feyż-ile ᶜummān-ı sīnemiñ
Aṣdāfı çarḫ u gevheri ṭūfān-be-dūş olur

8.Ġālib ḫülāṣa başlasam evṣāf-ı ḥüsnüne
Ġāretger-i memālik-i ārām u hūş olur

88
(M-II.40,A.162b,B.69b,C.124b,D.94a,E.98b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ne dem ki bāde-i laᶜliñle dil leb-ā-lebdir
Ḥabāb neşᵓe-i şahbāya teng-meşrebdir

2.Riyāż-ı vaḥdete maḥṣūl-i eşk-i reng-ā-reng
Nihāl-i sīb-i zenaḫdān turunc-ı ġabġabdır

3.Ṣoḳulma ol bütüñ efᶜī-i ḫançerine ṣaḳın
Ki ṣonra zaḫmına tiryāḳ zülf-i ᶜaḳrebdir

4.Revendegān-ı firāḳıñdır āh meşᶜalesi
Fürūġ-ı āteş-i āh ile bāng-ı Yā Rabdır

5.Baña buyurdu ki ḫum-ḫāne-i felekde Mesīḥ
Henūz rūḥ-ı Felāṭūn ṭıfl-ı mektebdir

6.Esīr-i ẓulmet-i gūrī olan bed-aḫterler
Gözünde dīde-i ḫuffāş ḥükm-i kevkebdir

7.Süḫan olup gül-i raᶜnā-yı reng-bū Ġālib
Ne deñlü varsa ḥaḳīḳat mecāz maṭlabdır

89
(M-II.40,A.163a,B.69b,C.124b,D.94b,E.98b)
--./.--./.--./.--

1.Ṣad reng-ile tā vaᶜdeleriñ cilve-nümūndur
Ḥayretle ḳumāş-ı nigehim būḳalemūndur

2.Çoḳ genc-i güher aldı ciger-pārelerimden
Ol kāfiriñ el-ān ḳızıl elmāsı derūndur

3.Sedd-i reh olur āteş-i ᶜaşḳ ehl-i vücūda
Cibrīl-i ḫired Sidre-i ḳurbetde zebūndur

4.Müjgān deyü neşter bitiren pīle-i çeşmim
Kühsār-ı melāmetdeki gül-berg-i cünūndur

5.Çün şemᶜ-i seḥer rūyuna āḫir nigehimdir
Bir şuᶜle-i cān var o da peymāne-i ḫūndur

6.Ġālib gelir elbette ḫaṭı sahir-i çeşme
Hīç āyet-i iḫlāṣa ṭayansın mı füsūndur

90
(M-II.40,A.163b,B.96b,C.125a,D.94b,E.99a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ḫum-ı beden ki Felāṭūn-ı rūḥa ḳālıbdır
İçinde ders-i rumūzāt-ı ḥikmet ensebdir

---

(89)3 M olup : ADE olur

2.Gelir fütūr dile bār-ı āzmāyişden
Bu söz miyāne-i rindānda mücerrebdir

3.Ṣafā arar iseñ ol pey-rev-i ᶜayıb-pūşān
Teveccüh-i ser-i ḫūrşīd-i dāmen-i şebdir

4.Ne var tefekkür-i ḳısmetle ġam yiyip yatmaḳ
Ezelde herkese ḫʷān-ı niᶜam mürettebdir

5.Ḥabāb-ı mevc-i nezāketdir anda ol ḥālet
Demek ki şīşe-i tebḫāle küşe-i lebdir

6.Mecāzı öylece fehm eyledim ki ben Ġālib
Ḳabūl-i ᶜaşḳ-ıla inkārdan mürekkebdir

91
(M-II.41,A.163a,B.70a,C.125b,D.94b,E.98b)
.---/.---/.---/.---

1.Bıraḳmaḳ ḳayd-ı sūdu ḫōş-nişīn-i sāḥil olmaḳdır
Hevā-yı nefs-i şūmuñ çāresi deryā-dil olmaḳdır

2.Sebük-rūḥ ol küşāde-meşreb ol gör rūḥ-ı maᶜnāyı
Tevaġġul mıṣraᶜ-ı müşkille ḫalḳa müşkil olmakdır

3.Çekilmek küşe-i ebrū-yı yāra pehlevānlıḳdır
Nişān-ı tīr-i müjgān olma ṣāḥib-menzil olmaḳdır

4.Ġıdā-yı rūḥu vir kim reh-ber-i miᶜrāc-ı ᶜulvīdir
Hemīşe fikr-i taᶜmīr-i beden pā-der-gil olmaḳdır

5.Sipihriñ ᶜayn-ı idbār olduġu iḳbāl-i rūşendir
Eger taḥḳīka baḳsañ müdbir olmaḳ muḳbil olmaḳdır

6.Yıkılmış ᶜālemi iᶜmāra iᶜmāl itme endīşeñ
Ḫarābāt-ı maḥabbetde varıp iş ḳanẓil olmaḳdır

7.ᶜAceb bir baḥs̱ var dīvān-ı Mevlānāda kim Ġālib
Muḥaṣṣal ḳār-ı ᶜāḳıl mest olup lā-yaᶜḳıl olmaḳdır

92
(M-II.41,A.164a,B.70a,C.125a,D.95a,E.99a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.O dil ki nā-be-maḥal tavra tünd-meşrebdir
Edāsı nisbet-i ḳubḥa ziyāde ensebdir

2.Zebān-dirāz-ı tekellüm olunca şuᶜle-i ᶜaşk
Beyān-ı sūzişe pervāneler muḫāṭabdır

---

(91)1 bıraḳmaḳ : BDE buraḳmaḳ

3.Rıżā-yı yār ne tedbīr-ile ḥuṣūl-pezīr
Ne terk-i ḫwāhiş-i esbābdan müsebbebdir

4.Ḳılan ᶜanāṣıra tekbīr-i çār hem-çü Mesīḥ
Ṭarīḳ-i ehl-i tecerrüdle pāk-mezhebdir

5.Gelir mi vaḥşeti vaṣfa edāsı teşbīhe
O āhū-yı ḥarem-i nāz şuḫ-meşrebdir

6.Bedīd lafẓ-ı ḫaṭıñdan me'āl-i noḳṭa-i ḫāl
Zeḳan sitāre-i maᶜnāya Çāh-ı Naḫşebdir

7.Reg-i ḫayāl-ile mūy-ı miyānınıñ farḳı
O fikr-i dūra bu semt-i muḥāle aḳrebdir

8.Ne rütbe olsa da terk-i edeb ḳarīn-i vücūb
Ḳabūl eylemez Esᶜad yine mü'eddebdir

93
(M-II.41,A.164a,B.70a,C.125b,D.95a,E.99a)
--./-.-./.--./-.-

1.Nisbetle şimdi ᶜunṣurumuz ṭumṭurāḳlıdır
Aṣl-ı binā-yı ten yalınız çār ṭāḳlıdır

2.Mestānelikle muġ-beçeniñ düşme ardına
Pek çoḳ ḳaçar füsūn u ḥiyelde ayaḳlıdır

3.Ġavġāgerī-i ḥüsnü ṭaḳınmış o fitne-cū
Ḫançerle tīġ-ı ġamzesi ḳanlı bıçaḳlıdır

4.Ḳaysıñ da rāh-ı ᶜaşḳda ot ṭıḳdı çañına
Ṣīt-ı verā-yı şöhretimiz çınḳıraḳlıdır

5.Evvel benimle itdigi dūr u dırāz nāz
Pek dil-nişīn fıḳradır ammā firāḳlıdır

6.Ört bas ider hemān anı aġyār uyanmadan
Zīrā ol āhū-beçce-i fitne yataḳlıdır

7.Ḍarb-ḫāne-i ḍurūbdan Esᶜad çıḳan cinas
Zīr-i zemīn-i vādi-i S̱ābitde ṣaḳlıdır

---
(92)6 ḫaṭıñdan : ABCDE ḫaṭıñda // (93)6 beçce : AD peçce

94
(M-II.42,A.164b,B.70a,C.126a,D.95a,E.99b)
.---/.---/.---/.---

1.Ḫaṭ-ı rūyuñ ki diḳḳatlerle ta^{c}ẓīm üzre yazmışlar
Meger āyāt-ı Nemli ṣafḥa-i sīm üzre yazmışlar

2.Görenler cevher-i tīġ-ı nigehde cünbüş-i nāzı
Ḫafiyyāt u celiyyātını hep bīm üzre yazmışlar

3.Biraz aḥkām çıḳdı ḫaṭṭ-ı nev-āsārdan ammā
Ḳamū ḥüsn ü edāsın eski taḳvīm üzre yazmışlar

4.Baḳılsa nāme-i redd ü ḳabūle dest-i ādemde
Anı evlād u ensābına taḳsīm üzre yazmışlar

5.Ṣafā-yı ^{c}işret-i dünbāledār-ı bezm-i ṣahbāyı
Suṭūr-ı mevc-ile Cennetde Tesnīm üzre yazmışlar

6.Cilā-yı ṭab^{c}ı erbāb-ı süḫan üstāddan görmüş
Yine āyīne-i zānū-yı teslīm üzre yazmışlar

7.Hemān Ġālib anuñ bir nüktecik ḳalmış dehānında
Yazanlar vaṣf-ı ḥüsnü cümle ta^{c}līm üzre yazmışlar

95
(M-II.42,A.165a,B.70b,C.126a,D.95b,E.99b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ol ḳaddı ḫam ki bir güzel elde ^{c}aṣāsı var
Vādī-i istiḳāmete ḫōş reh-nümāsı var

2.Baḳ zülf-i pür-şikenc ile ṣad-berg-i rūyuna
Gör ḥāl-i ehl-i derdi ki yüz biñ belāsı var

3.Ebrū-yı dilber ise eger kim kemān-ı ^{c}aşḳ
Ṭoġrısı böyledir ki çekilmez cefāsı var

4.Dā^{ɔ}im şikest-i şīşe-i nāmūsdur işim
Ger ol günāha tevbe dedimse ḫaṭāsı var

5.Bir ḫaṭ gelir ġurūr-ı ḥüsün nesḫ olur ṣaḳın
Dil mesnedinde ḥākim-i ^{c}aşḳıñ ḳażāsı var

(95)5 bir : E pür / dil : E ol

6. ᶜĀşıḳ bilirdi mekteb-i nāz içre tābını
Ol ṭıfla daḫı söyler isem ibtidāsı var

7. ᶜArż eyler ehl-i däniş ü fażla ḳızılların
Ol nā-ḫalef ki daᶜvī-i rengīn-edāsı var

8. Pīrāna düşdü ol ḳadar Esᶜad ki bu ġazel
Mıṣraᶜlarıñ biri birine ittikāsı var

96

(M-II.42, A.165a, B.70b, C.126b, D.95b, E.100a)

..--/..--/..--/..-

1. Bulsa jengār-ı ḫaṭ-ı yār-ıla cevher ḫançer
Tīġ-ı ebrūya sitemkārlıḳ eyler ḫançer

2. Yorulup ḳan tere batmaz mı maḥabbetkārān
ᶜAdem iḳlīmine bir ānda yollar ḫançer

3. Ḫūn-feşān-ı sitem ü nāz degildir biᵓllāh
Küşte-i ᶜaşḳ olanıñ ḥāline aġlar ḫançer

4. Reh-neverdān-ı ġamıñ gösteriş aḥvāli yaman
Çeşm-i āhū-yı füsūn pençe-i ejder ḫançer

5. Eceliyle var ise söyleşen añlar dilini
Tercemān olmuş aña ġamze ne söyler ḫançer

6. Teşnelikden acıcaḳ zaḫm dehān-ı şekvā
Virdi ḫarcını hemān ṣuya berāber ḫançer

7. Öldüren ᶜāşıḳı şemşīr-i teġāfüldür hep
Yoḫsa cellād nigeh olmasa neyler ḫançer

8. Alsa āġūş-ı ḫayāline miyānın şāᶜir
Maᶜnī-i mıṣraᶜ-ı bercestesi besler ḫançer

9. Bir zemīn oldu bu Ġālib ki ḥasedkārāna
Sūsen ü lāle-i gülzārı ser-ā-ser ḫançer

97

(M-II.43, A.165b, B.70b, C.126b, D.96a, E.100a)

.---/.---/.---/.---

1. Bezimde cāme-veş bu cüst-cūlar hep seniñçündür
Miyān-ı muṭribānda güft-gūlar hep seniñçündür

2. Gül-i maḳṣūda eyle bir naẓar ey mihr-i ᶜālem-tāb
Müheyyā şebnem-āsā āb-ı rūlar hep seniñçündür

---

(96)2 M dere : AE tere

3.Tenezzül eyle dervīşāna teşrīf it ne var şāhā
Olan bu ḫānḳahda hāy hūlar hep seniñçündür

4.Ṣadef-veş dürr-i ṣād-āb-ı kelāmın itmege ısġā
Küşād olmaḳda gūş-ı ārzūlar hep seniñçündür

5.Ne mümkin dāmen-i maṭlūba tenhā dest-res bulmaḳ
Baña müjgān u ḫançerden ᶜadūlar hep seniñçündür

6.Sifāl-i tāk olup geh gāh mey-ḫōr olma fikriyle
Şikestī vü dürüstī-i sebūlar hep seniñçündür

7.Sülūkunda egerçi şübhe yoḳdur Ġālibiñ ammā
Hemān pīr-i muġāna ser-fürūlar hep seniñçündür

98
(M-II.43,A.166a,B.71a,C.127a,D.96a,E.100a)
.---/.---/.---/.---

1.Benim muᶜciz-beyān-ı nuṭḳ-ı bürhānım dehānımdır
Meh-i maᶜnāyı şaḳḳa tīġ engüşt-i zebānımdır

2.İder rūşen ümīd-i ḫᵂāb-ı vuṣlat dīde-i baḫtım
Çeh-i sīmīn-zenaḫdān-ı ḫaṭ-āver sürmedānımdır

3.Ne ḥācet cünbiş-i ebrū-y-ıla īmāya ey meh-rū
Benim teᵓsīr-i peykān-ı müjeñ ḫāṭır-nişānımdır

4.Siperdir ṣafḥa-i ᶜirfān neberd-i daᶜvīye yoḫsa
Ḫam-ı engüşt ile kilk-i hüner tīr ü kemānımdır

5.Fesādāt olmasın tā intiẓām-ı kişver-i tende
Ḥavāss-ı ḫams neẓẓārem ᶜanāṣır pāsbānımdır

6.Olurken ḳāᵓil-i ḳatl-i teġāfül ol sitem-ḫūdan
O dem ḳurbān-ı şemşīr-i nigāh olmaḳ ne cānımdır

7.ᶜUrūc-ı evc-i pestīye zemīn-i ser-bülendīden
Tevāżuᶜ pāye-i rifᶜat tenezzül nerdbānımdır

8.Ḳıyāmetler ḳopardım ᶜālem-i endīşekārīde
Ser-encām-ı cüvānī fitne-i āḫir zamānımdır

---

(97)3 tenezzül : D nevāziş / 5 bulmaḳ : A olmaḳ

9.Pesendim gülsitān-ı şiᶜr-i Nābīdir yine Ġālib
Benim her ṭabᶜ-ı mevzūn gerçi bir serv-i revānımdır

99
(M-II.43,A.166a,B.71a,C.127b,D.96b,E.100b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ḫaṭ mıdır bāl-i hümā-yı evc-i istiġnā mıdır
Sāye-i nūr-ı siyāh-ı ᶜālem-i maᶜnā mıdır

2.Zīr-i fesde perçemin ḳat ḳat nihān itmiş o māh
İsm-i Aᶜẓam vefḳi var bir nüsḫa-i kübrā mıdır

3.ᶜAks iden mirʾāt-ı ruḫsāra o ḫaṭṭ-ı sebz-reng
Cevher-i şemşīr-i ebrūdur desem bī-cā mıdır

4.Zāġ virse dem-be-dem nāz-ıla tīġ-ı ġamzesi
Deme ġavġā-yı maḥabbet ḳaṭᶜ olur daᶜvā mıdır

5.Baḳ ne işler kessin āşūb-ı zamān-ı ḫançeriñ
Fitne maᶜlūm olmasın peydā mı nā-peydā mıdır

6.Āteş-i rūyuñda dūd-ı ᶜanber-i ḫālıñ mıdır
Yoḫsa sırr-ı ser-nüvişt-i ᶜāşıḳ-ı şeydā mıdır

7.ᶜAşḳdır bir şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i āb-ı ḥayāt
Ḫaṭṭ-ı laᶜliñde desem anı tehī daᶜvā mıdır

8.Ser-be-ser eşᶜār-ı Ġālib dil-peẕīr olsa ne var
Her süḫanver maẓhar-ı iḥsān-ı Mevlānā mıdır

100
(M-II.44,A.166b,B.71a,C.127b,D.96b,E.100b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ḫāl-ı hümā-nümāsına zülfü ḳafeslenir
Kim mürġ-i maᶜnā ḫāne-i mıṣraᶜda beslenir

2.Püsküllü bir belāsını gördüm Cezāʾiriñ
Zīr-i yedinde mülk-i ᶜArab-şāh feslenir

3.Güm-geşte ḳıldı naġmeler ol deñlü bezmi kim
Birbirlerine ney-zen ü ḫʷānende seslenir

---

(99)7 ḫaṭṭ-ı laᶜlıñda : C ḫaṭṭ u zülfüñde

4.Ṭabᶜımla meşḳ-ı vaḥşet idermiş Cenāb-ı Ḳays
Bī-çāre güft-gūy-ı cünūna heveslenir

5.Vaṣf-ı nihāl-i ḳaddı ile Ġālib ol mehiñ
Bāġ-ı süḫanda bu ġazeliñ tāze-reslenir

101
(M-II.44,A.167a,B.71a,C.127b,D.96b,E.101a)
--./.-.-/.--

1.ᶜAşḳıñ ki belā-resān-ı dildir
Ḫōş-āfet-i nāgehān-ı dildir

2.Laᶜl-i lebiñe şarāb-ı ḫūnīn
Yāḳūt-ı nihān-ı kān-ı dildir

3.Ebrūna baḳınca sāye-i tīġ
Bir müᵓmin-i bī-emān-ı dildir

4.Fürḳat gözedir o çeşm-i bīmār
Hem yine ṭabīb-i cān u dildir

5.Ḥāşā ola ḥüsnü bir içim şu
Āteş-zen-i ḫānmān-ı dildir

6.Āşūb-ı ġamıñla dest-i Maḥşer
Rāḥatgede-i cihān-ı dildir

7.Ġālib sözüm āteşīndir hep
Ḫāmem baña hem-zebān-ı dildir

102
(M-II.44,A.167a,B.71b,C.128a,D.97a,E.101a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ḳalem çü ṣūret-i vaṣf-ı ruḫuñ taḫayyül ider
Nigār-ḫāne-i evrāḳ zihni gülgül ider

2.Cevāb-nāme-i nūr-ı nigāhı göndermez
O rütbe şekve-i ᶜuşşāḳdan teġāfül ider

3.Dil itse zülfünü ᶜazm-i muḫāle ser-menzil
Reg-i ḫayāli aña cādde-i teselsül ider

---

(101)4 fürḳat : ADE vaḳtıñ

4.Çemende ruḫṣat-ı dīger virirse ᶜuşşāḳa
Fiġānı ġonca idip nāz-ı ḥüsnü bülbül ider

5.İder tevāfuḳ-ı püşt-i sitemle berg-i sefer
O kim riyāżetini tūşe-i tevekkül ider

6.Ḫaṭın bahār-ı gül-i būse eyleyen ᶜāşıḳ
Ṣafā-yı ṣubḥ-ı şebistānı būy-ı sünbül ider

7.Süzünce bāde-i esrārı cām-ı taḥḳīḳe
Dehān-ı sāḳiye mīnā-yı ᶜaşḳ ḳulḳul ider

8.Geçer çü nevbeti şāhān-ı kişver-i ḥüsnüñ
Sevād-ı leşker-i nāzı ḫaṭ-ı lebiñ pul ider

9.Sipihr-i maᶜnāyı seyr it Mesīḥ-veş Ġālib
Zemīne muᶜcize-gūlarda kim tenezzül ider

103

(M-II.45,A.167b,B.71b,C.128a,D.97a,E.101a)

.---/.---/.---/.---

1.ᶜİtāb-ı telḫ-i cānān ehl-i derde cilve-pīrādır
Dehān-ı şerḥaya şemşīr-i pür-ḫūn ḫande-fermādır

2.Be-naḳş-ı sāye-i tīġ-ı teġāfül mū-şikāfāna
Ruḫunda pīçtāb-ı mevce ḫaṭṭından hüveydādır

3.İder her tügme-i mercānı bir tuḫm-ı gül-i ᶜişret
O gūne dilberāna sāġar-ı mey gülşen-ārādır

4.Çeker āḫir kenār-ı vuṣlata bir serv-i bālāyı
O dil kim āb-veş ḫāk-i niyāza çehre-fersādır

5.Olur Ġālib nigāh-ı germi ḥāᵓil şuᶜle-i āha
Gül-i şemᶜ-i tekellüm ḫande-i berḳ-ı tecellādır

---

(102)5 sitemle : E şikemle // (103)2 be-naḳş : ABDE benefş

104

(M-II.45,A.167b,B.71b,C.128b,D.97a,E.101b)

.-.-/..--/.-.-/..-

1.Açıldı bağçe-i reng ü būda bār-ı bahār
Pür itdi gülşeni hep tuḥfe-i diyār-ı bahār

2.Nihāliñ ağzı köpürdü şükūfe ẓann itme
Cihānı eyledi dīvāne cūybār-ı bahār

3.Şadef degildir ider çāk zehre-i baḥrı
Fiğān-ı ᶜaşḳ-ıla ebr-i güher-niŝār-ı bahār

4.Esirdi cūş-ı maḥabbetle ehl-i sevdā hep
Dimāğa būy-ı cünūn virdi rūzgār-ı bahār

5.Nigāh-ı dīde-i ḫūn-ḫʷār-ı ᶜaşḳ kīmyādır
Füyūz menbaᶜıdır şubḥ-ı pür-nigār-ı bahār

6.Çemen bir allı yeşilli ḳumāş-ı dībādır
Ki tār u pūdu reg-i ebr-i dest-kār-ı bahār

7.Degil muḳābil-i gül-būs-ı ḫaṭṭ-ı laᶜli baña
Ger olsa ğonca-i ḫūrşīd yādigār-ı bahār

8.Geçer bu devr-i gül ü mül hemān güler yüzdür
Çemende meclis-i ᶜişretde bergüẕār-ı bahār

9.Zemīni tāzeledi feyż-i ḫāme-i Ğālib
Egerçi köhnedir eşᶜār-ı ābdār-ı bahār

105

(M-II.45,A.168a,B.72a,C.128b,D.97b,E.101b)

--./-.-./.--./-.-

1.Ser-geştegān-ı ᶜaşḳı ḳayırmaz mı rūzgār
Çarḫ ile bir ḥisāb çevirmez mi rūzgār

2.Ey ğırra-i mülāyemet-i mevc-i ārzū
Tünd olma böyle bir gün esirmez mi rūzgār

3.Virmez mi ḫāk-i maḳdem-i dildārdan ḫaber
Ya ol sebeble gözlere girmez mi rūzgār

4.Ey pīr-i köhne rīşe-i endīşeden çe sūd
Āḫir diraḫt-ı ᶜömrü duyurmaz mı rūzgār

5.Varsın yine ᶜanādile ālūde ol meger
Āhen-dilānı ḳuma yedirmez mi rūzgār

6.Bir kez felekde kāġıd uçursaḳ o mehveşe
Eyā peyām-ı vuṣlatı virmez mi rūzgār

7.Ġālib ḳalır mı keştī-i āmāl böylece
Çarḫ-ıla bir ḥisāb çevirmez mi rūzgār

106
(M-II.46,A.168b,B.72a,C.129a,D.97b,E.102a)
..--/..--/..--/..-

1.Gün olur ey meh-i nāzım bu ṣabāḥat da geçer
Bizi hicrānda ḳoyan bu şeb-i ḥayret de geçer

2.Vāṣıl-ı evc-i ḳabūl ile recāmız yoḫsa
Yerde ḳalmaz ṣanemā āh-ı felāket de geçer

3.Nā-ḫudā Nūḥ-ı nebī olduġu dem şekk yoḳdur
Ġavṭa-i varṭa-i ṭūfān bu nevbet de geçer

4.Ḫaṭ gelip leşker-i ḥüsnü geçicek dildārıñ
Dili muġber iden ol kīne vü naḫvet de geçer

5.Ṣāf ḳıl āyine-i sīneñi nīk ü bedden
Ṭabᶜa āmed-şüd iden ṣūret-i ḥayret de geçer

6.Çekilenler ḳalır Esᶜad bu cihān içre hemān
Vaḳt-ı ṣādī de gelir mevsim-i miḥnet de geçer

FĪ ḤARFİ'Z-ZĀ
107
(M-II.46,A.169a,B.72a,C.129a,D.98a,E.102a)
--./.--./.--./.--

1.Nev-sālik-i nev-ṭarḥ-ı cünūn-ı digeriz biz
Çün terkeş-i pür-tīr vaṭan-der-seferiz biz

---

(105)6 vuṣlatı : ABD vaṣlını // (106)5 sīneñi : C ṭabᶜıñı

2.Bī-sūziş-i ʿaşḳ istemeziz ṭūl-ı ḥayātı
Mānend-i şerer böyle ölünce gideriz biz

3.Mürġ-i ḳafes-āmūz-ı şifā-ḫāne-i mevciz
Zencīr-be-gerden niçe dīvāneleriz biz

4.Mirʾātıyız ol māh-ı perī-ṣūretiñ ammā
Ġam-ḫānemize gelse daḫı bī-ḫaberiz biz

5.Müjgānlarımız gevher-i mirʾāt-ı ḳadeḥdir
Ḥayrān-ı naẓar-bāde o maḫmūr-seriz biz

6.Bir germ nigāh-ıla geçirmekdeyiz ʿömrü
Şemʿiz bu ṣafā bezmine maḥv-ı naẓarız bu

7.Farḳ idemedik rubʿ-ı ruḫ-ı yārı ḫaṭ almış
Tā ol derece ḥüsnüne maḥv-ı naẓarız biz

8.Bir reng-i nümāyişden ʿibāretdir edāmız
Bī-sūd u ziyān şuʿle-i yāḳūt-ı teriz biz

9.Maʿnī gibi bir beytde güncīdeyiz ammā
Gezmekde aġızdan aġıza derbederiz biz

10.Yāḳūt-ı sirişkiz yerimiz dīde vü dildir
Āteşle ṣudan ḥāṣıl olur bir güheriz biz

11.Ṭıfl-ı dilimiz kāġıd-ı bād oynu dilerse
Tār-ı naẓarı çetr-i felekden keseriz biz

12.İskendere zehr-āb-ı fenādan viririz cām
Ḫıżrız velī rāh-ı ʿademe rāh-beriz biz

13.Bī-pā vü ser uyduḳ reviş-i Mürşid-i Rūma
Döndükçe bu gerdūn-ıla Ġālib döneriz biz

14.Yād eylemez olduḳ ḫaber-i Yūsuf-ı Mıṣrı
Südlücede bir māh-ıla şīr ü şekeriz biz

---

7 : C O // 8 : D O / yāḳūt-ı teriz : ABE yāḳūt-beriz // 11 : B O / M ābādī : ACDE bād oynu

108
(M-II.47,A.169b,B.72b,C.129b,D.98b,E.102b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Tā idince ḫaṭṭ-ı la^c liñ nev-bahār-ı cānı sebz
Ḫūn-ı eşk itdi zümürrüd-rīze-veş müjgānı sebz

2.Olamaz ol sebz-i teh gülgūn meste ḫ^w ābgāh
Olsa bir feyz-ile Cāmīniñ Bahāristānı sebz

3.Āb virmiş mevc-i geşt rīze-i kirmāndan
Eylemez ebr olsa tīġı bāġ-ı dervīşānı sebz

4.Geçmeyince olmadım vāḳıf pul-ı şemşīrden
^c Ālem-i ḥüsnüñ olurmuş mevce-i ṭūfānı sebz

5.Baḳdı keskin buldu pāzehr-i diliñ ḫāṣıyyetin
İtdi zehr-āb-ı nigehden ḫançer-i berrānı sebz

6.Gösterir reng-i siyāh-ı mātemi Ḫıżr-ı ḥayāt
Eyleyen mīnā-yı gerdūndan bütün elvānı sebz

7.Tuḫm-ı zümrüdden yetişmiş nev-bahār-ı ḳāmeti
Kim ider teşrīfi ol serviñ riyāż-ı cānı sebz

8.Rengine baḳma ṣafā-yı meşreb-i mir^ʾ āt-ı dil
Ruz-ı Ḥıżr-āsā ider endām-ı ser-sebzānı sebz

9.^c İlm-i Ḫıżrıñ dīde-i pīrān görür envārını
Tāb-ı ^c aksi ^c aynınıñ sebzek ider Ḳur^ʾ ānı sebz

10.Tūde-i müşg ü zeberced bir yeşil yapraġadır
Mevt-i aḫḍardır iden kāşāne-i Rıḍvānı sebz

11.Mākiyān-ı Hind ider ṭāvusa ^c arż-ı reng-i nāz
İtdi sebz-āb-ı ḫayāl ol gūne ḫod-bīnānı sebz

12.Zülfeler çek vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yāra ey naḳḳāş-ı Çīn
Eyleyip jengār-ıla zencīre-i dīvānı sebz

13.Gülleri Ġālib yeşermezdi Behişt-i fikretiñ
İtmeseydi Ḫıżr-ı ḫāmem ^c arṣa-i dīvānı sebz

---

1 tā : A yād // 9 ^c aynınıñ : ACDE ^c aynıñ // 10 yapraġadır : BE yapraġıdır / aḫḍardır iden : D aḫḍardan ider

14.Āşinā ol Ḳāfdan kūh-ı zümürrüd remzine
Ḳubbe-i Ḫaḍrā-yı Monlādır iden devrānı sebz

15.Nev-bahār-ı vaḥdete ṣubḥ-ı dü-demdir Meṡnevī
İtdi sādāt-ı kirām gülşen-i ᶜirfānı sebz

109
(M-II.47,A.170a,B.72b,C.130a,D.98b,E.103a)
--./-.-./.--./-.-

1.Sīm-āb-ı şuᶜlezāra dönüp eşk-i dīdemiz
Oldu ḥabāb-ı bāde dil-i āremīdemiz

2.Cevvi nesīm-i gül ṣanır ol ṣūḫ-ı ter-mizāc
Mevc-i nigāh ḥasret ü reng-i perīdemiz

3.Ṭās-ı sipihr ü ḫum-ı Felāṭūndadır gözü
Bu nev şarāb kim ola sāġar-keşīdemiz

4.Ḳanlı kebāb olur leb-i şemşīr-i nāzıña
Döndükçe germ ḫūn-ıla mürġ-i ṭapīdemiz

5.Çekdik ser-i saᶜādeti bāl-i ferāġata
Olsun bizim hümā daḫı minnet-keşīdemiz

6.Dāmān-ı bezmi bir gül-i nevrūz-ı şevḳ ider
Hem-çün kemān sīne girībān-derīdemiz

7.Yol buldu seng-i rehler arasında vaḥdete
Çün tār-ı sübḥa rişte-i gevher-keşīdemiz

8.Nūş-ı ᶜaraḳla açmış aġız şīr-i mādere
Baġlandıḳ ol şeker-lebe bozduḳ ᶜaḳīdemiz

9.Ġālib bahār-ı ḫaṭda zümürrüd nigīn olur
Dest-i nigāh-ı ḫʷāhişe eşk-i çekīdemiz

10.Feyż-i nigāh-ı Şems-ile sīr-āb-ı nūr olur
Müjgāna nāz ider giyeh-i nev-demīdemiz

---

2 nesīm : D mizāc

110

(M-II.48,A.170b,B.73a,C.130b,D.99a,E.103a)

--./-.-./.--./-.-

1.Şā^c^irleriz ^c^alāḳa-i dildir kelāmımız
Yek rişte üzredir güher-i intiẓāmımız

2.Ḳāf-ı beḳādayız yine ṣayd-ı fenādayız
^c^Anḳā gibi ṭutarsa da āfāḳı nāmımız

3.Zevḳi kederde miḥneti rāḥatda görmüşüz
Āyīnedir biribirine ṣubḥ u şāmımız

4.Şūrīde bülbülüz ki nemed-pūş-ı ma^c^nīyiz
Ṭāvūs-ı nev-bahārī degildir niẓāmımız

5.Gevher-miṡāl itmedeyiz pāş āb-ı rū
Olmaz çekīde ḳaṭresi ḫurd olsa cāmımız

6.Biz kim ḫaṭīb-i minber-i dāra cemā^c^atız
Mecnūn olur namāz u niyāza imāmımız

7.Ḳurduḳ o rütbelerde şikār-ı merāmı kim
Yek-pāre çeşm ü destdir endām-ı dāmımız

8.Günden güne bülend ideriz medd-i āhı biz
Çekdikçe nāza serv-i ḳıyāmet-ḫırāmımız

9.Nūr-ı Celāl-i Şems-ile āfāḳa Ġālibiz
Şemşīr-i āfitābdır el-ḥaḳ Ḥüsāmımız

111

(M-II.48,A.171a,B.73a,C.130b,D.99a,E.103b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Fikr-i sebzān-ı perī-ṣūretle pürdür sīnemiz
Rū-nümādır kişver-i Keşmīrden āyīnemiz

2.Lā-mekān-pervāz-ı faḳrız kim hümā-yı himmete
Bāl ü perdir rīze rīze ḫırḳa-i peşmīnemiz

3.Sāye-i zülfüñ muḫalleddir ḫarāb-ı la^c^liñe
Vāyedār-ı mihr-i Maḥşerdir şeb-i āzīnemiz

---

(111)1 sebzān : BC seyrān / perī : AE per-i

4.Pür-ṣafā āyīneyiz āyīne-i zırhız velī
Bezm ü rezme āşinādır ṣūret-i dīrīnemiz

5.Baḫt-ı ḫūn-ālūdeden kesme ṣabūḥ-ı şefḳatıñ
Çeşmiñ olmuşken siyah-mest-i mey-i dūşīnemiz

6.Ādemiz ᶜālemde ādemde ṭılısm-ı ḥayretiz
Ḳufl-ı endīşeyle fetḥ olmaz der-i gencīnemiz

7.Şāh-ı istiġnā-yı ᶜaşḳız nīstī mülkündeyiz
Gevher-i faḳr-ıla māl-ā-māldır gencīnemīz

8.Ṣubḥ-ı enfās-ı füyūz-ı Şems olup āyīnedār
Ḳalmamışdır çarḫ-ıla Ġālib ġubār-ı kīnemiz

112

(M-II.49,A.171b,B.73a,C.131a,D.99b,E.103b)

.---/.---/.--

1.Cihānda niçe serdār kimse bilmez
Bilinmek olsa da farżā denilmez

2.Ya berdār olmalı ya ḫᵂīştendār
Ve illā ḫalḳa ḥaḳ söz söylenilmez

3.Bulur herkes cezāsın bīş ü kem hep
Eger cev ekseler gendüm biçilmez

4.Yeter ᶜaşḳ-ı Ḫudādan bir içim su
Bütün deryā içilmez hem geçilmez

5.Meṡeldir bu süḫan ᶜālemde ḥaḳḳā
Ki ᶜārifler gözünden gizlenilmez

6.Muḥaṣṣal ṭavr-ı pīşīn üzre Ġālib
Naẓımda bundan aᶜlā dür dizilmez

---

8 kīnemiz : A sīnemiz

113

(M-II.49,A.171b,B.73b,C.131a,D.99b,E.104a)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Dāᵓimā fikr-i dehān-ı dil-rübādır pīşemiz
Maᶜnī-i nā-güfteye dil-dādedir endīşemiz

2.Vaṣf-ı zülf ü ṭurre-i āteş-ruḫāndır pīşemiz
Maᶜnī-i pīçīdeye pīçīdedir endīşemiz

3.Evc-pervāz-ı himem şīr-i semender-ṭıynetiz
Naḫlzār-ı ᶜunṣur-ı āteşdir ancaḳ bīşemiz

4.Sedd-i rāh-ı maṭlab olmazdı bu çarḫ-ı Bīsütūn
Dökmeseydi āh-ı Ferhād āb-rūy-ı tīşemiz

5.Başḳa ᶜālemdir ḫumār u ᶜīş-i ṣāfī-meşrebān
Olamaz mīnā-yı gerdūn teng-dildir şīşemiz

6.Ḫāme-veş perverdeyiz Ġālib zemīn-i şiᶜrde
Mıṣraᶜ-ı pīçīdedir gūyā ki bīḫ u rīşemiz

114

(M-II.49,A.172a,B.73b,C.131b,D.100a,E.104a)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Fikr-i zülfüñle perīşānlıḳdır ey meh pīşemiz
Ġayrı sevdāya ṭolaşmaz rīşe-i endīşemiz

2.Teşnedir bu dīde āb-ı ḫançer-i ser-tīziñe
Çeşmesār-ı feyżden ḫūn ile ṭolmuş şīşemiz

3.Zaḫmıñ ol güne küşāyiş virdi ṭabᶜ-ı zāra kim
Reşk-i ṣad-berg-i çemendir bu dil-i ṣad-rīşemiz

4.Şimdi vādī-i melāmetde biziz şīrān-ı ᶜaşḳ
Çengelistān-ı nihāl-i āhdandır bīşemiz

5.Dilden Esᶜad dāᵓimā cūy-ı maḥabbetdir gelen
Ṣūret-i Şīrīne ḳoydu şiᶜri kesb-i tīşemiz

---

(113)5 M ḫumār-ı : CDE ḫumār u // 6 bīḫ : ABC penc

115
(M-II.49,A.172a,B.73b,C.131b,D.100a,E.104a)
--./-.-./.--./-.-

1.Gör iltifāt-ı ^{c}aşḳ-ıla bu ḳadr ü cāhımız
Ḳālā-yı ḥüsne ḳıymet olur kem nigāhımız

2.Yoḳ naḳl-ı mācerāya maḥal eşk ü āhdan
Da^{c}vāya düşdü şimdi bizimle güvāhımız

3.Ehl-i cünūna köhne ^{c}abā-yı ḫired ḫaṭā
^{c}Uryān gezer hemīşe bizim pādişāhımız

4.Ḫ^{w}āb-ı girāna raṭl-ı girān eyledik bedel
Yoḳdur ṭarīḳ-i ġamda bizim seng-i rāhımız

5.Ġālib ne ḥāldir bu ki āşūbgāh iken
Çetr-i siyāh perçeme düşdü penāhımız

116
(M-II.50,A.172b,B.73b,C.131b,D.100a,E.104b)
..--/..--/..--/..-

1.Müjde-i vuṣlat ile çeşm-i dil ü cān uyumaz
Ḫ^{w}āhiş-i ^{c}īd ile eṭfāl-i sebaḳ-ḫ^{w}ān uyumaz

2.Dilde ger ^{c}aşḳ ola ^{c}aḳl eyleyemez anda ḳarār
Düzde zindān olur ol dār ki mihmān uyumaz

3.Seyr iden vaż^{c}-ı şütür-gürbesini bu felegiñ
Açılır dīdesi çün encüm-i raḥşān uyumaz

4.Ġamzesin ḫançer-i ḫ^{w}ābīde ṣanırsın ammā
Uyudur fitneyi ḫavf-ıla o fettān uyumaz

5.Dīdesi ḫavf-ı raḳīb-ile olup eşk-efşān
Ṣu uyur düşman uyur ḫaste-i hicrān uyumaz

6.Ḳaplamış zülfü ḫusūf ^{c}ārıż olup ^{c}ārıżını
Kimdir āyā bu şeb-i ġamda perīşān uyumaz

7.Ġālibā hicret iden ḳāfile-i rāḥatdır
Dil ki mānend-i ceres eyleyip efġān uyumaz

117

(M-II.50,A.173a,B.74a,C.132a,D.100a,E.104b)

--./-.-./.--./-.-

1.Bir ᶜāşıḳız ki rūy-ı dil-ārāya ḥasretiz
Bir jāleyiz ki gonca-i raᶜnāya ḥasretiz

2.Ṭūr-ı niyāza vardıġımız olmadı müfīd
Hemçün Kelīm berḳ-ı tecellāya ḥasretiz

3.Mihr-i cihān çeşmimize ẕerre-sān degil
Pervāneyiz ki şemᶜ-i şeb-ārāya ḥasretiz

4.Çāk itmişiz ne fāᵓide cism-i nizārımız
Bir şāneyiz ki zülf-i semén-sāya ḥasretiz

5.Vardır dehān-ı dilbere şāyān bir sözüm
Nām-ı vefāyız āh-ı müsemmāya ḥasretiz

6.Āb-ı ḥayāt ṣoḥbet-i aḥbābdan cüdā
Māhīleriz ki lücce-i deryāya ḥasretiz

7.Eyler mi iltifāt ᶜaceb ol hümā-yı nāz
Bir üstüḫʷānız ᶜālem-i bālāya ḥasretiz

8.Ġālib düşer mi ol mehe kim eylemez nigāh
Biz pertev-i cemāline çün sāye ḥasretiz

9.Cümle Cenāb-ı Pertev içündür bu nükteler
Ol ẕāta ol süḫanver-i yek-tāya ḥasretiz

118

(M-II.50,A.173b,B.74a,C.132b,D.100b,E.105a)

..--/..--/..--/..-

1.Seyl-i āsībe naẓar-ḳaṭre degildir gilemiz
Çeşm-i ḫūn-ābe-feşān olsa bütün ābilemiz

2.Taḫte-i ders-i cünūn sīne-i ṣad-çāk yeter
Şāneyiz mūṣile-i zülfe varır silsilemiz

---

(117)1-9 ḥasretiz : C ḥayretiz // 1 bir ᶜāşıḳız : C biz ᶜāşıḳız / bir jāleyiz : C biz jāleyiz // 4 bir : C biz

3.Hem-rehiz meslek-i maᶜnāda ricālüʾl-ġayba
Gāhīce mülk-i ḫamūşīye gelir ḳāfilemiz

4.Jāle-veş bī-ḫōd olup mihr-ile yek-reng oluruz
ᶜAyn-ı vuṣlat mı degil gülşene bu fāṣılamız

5.Ẓann-ı Ġālibde daḫı ṣūreti nā-būd henūz
Bī-cevāb imiş ᶜaceb mesʾele-i müşkilemiz

119

(M-II.51,A.173b,B.74a,C.133a,D.100b,E.105a)

.---/.---/.---/.---

1.Gelirseñ gelme bezme zāhidā bir āfet-i cānsız
Bilirsin girmek olmaz bāġ-ı Ḫulda çünki īmānsız

2.Cüdā düşmüş müdür hīç ṣoḥbet-i dildārdan bilseñ
İden teklīf-i cünbüş jāleye mihr-i diraḫşānsız

3.Tecerrüdse murādın kūy-ı cānānda fedā ḳıl cān
Çıḳılmaz cāme-i iḥrāmdan saᶜy itme ḳurbānsız

4.Saña ᶜarż-ı maḥabbet sevdigim ᶜayn-ı maḥabbetdir
Süḫan-sāz-ı cünūnuñ diñlenir daᶜvāsı bürhānsız

5.İrişmek Pertev-i ᶜālī-cenābıñ gerdine müşkil
Göñül bī-tāb Ġālib hem kümeyt-i ḫāme dermānsız

120

(M-II.51,A.173b,B.74a,C.133a,D.101a,E.105a)

.---/.---/.---/.---

1.Ḫayāl-i yārdan dūr olsa bir dem cānım eglenmez
Ne çāre ḫāṭırım vīrānedir sulṭānım eglenmez

2.Olur dil gāh tīr-i āha geh şīr-i ġama menzil
Benimle yek-nefes ḫoşnūd olup mihmānım eglenmez

3.Nedir ḳaṣdı o bī-inṣāfıñ ey peyk-i ecel söyle
Demez mi böylelikle ḫaste-i hicrānım eglenmez

---

(119)2 M düşmez idi : DE düşmüş müdür

4.Dem-ā-dem gözlerimden laʿl-i yāḳūt eylerim peydā
Cevāhir-pāresiz ṭıfl-ı dil-i giryānım eglenmez

5.Ser-encāmı pul-ı şemşīrden geçmek midir bilsem
Beḳā iḳlīmin özler cān-ı bī-sāmānım eglenmez

6.Anuñçün cilvegāh-ı āh u nālem ʿArşdır Ġālib
Dil-i Cibrīl eger gūş itmese efġānım eglenmez

121

(M-II.51,A.174a,B.74b,C.133b,D.101a,E.105b)

--./.--./.--./.--

1.Dīvāne-i ṣahrā-rev-i pür-cūş u ḫurūşuz
Minnet o Ḫudāvende ki bī-minnet-i hūşuz

2.Gerçi Cem-i ḥüsne dilimiz hüdhüd-i peyġām
Mecnūn gibi lāne-be-ser ḫāne-be-dūşuz

3.Ol çeşm-i siyeh-mest ḫarāb itdi dili ḥayf
Meyḫāne-i taḳvāda daḫı bāde-fürūşuz

4.Şāhenşeh-i iḳlīm-i ġam-ı dīv-sipāhız
Şūriş-figen-i maʿreke-i ṣaff-ı sürūşuz

5.Gülgūne-i ruḫsār-ı hevesdir dil-i pür-ḫūn
Olduḳda kebāb āteş-i hicrāna ḫamūşuz

6.Ḫār-āver olan gülden alıp feyż çü zenbūr
Bī-gāneye nīşiz velī ḫumḫāneye nūşuz

7.Devr-i dehen itmezse nʾola nuṭḳumuz Esʿad
Biz sākin-i ʿuzletgede-i kūşe-i gūşuz

122

(M-II.52,A.174b,B.74b,C.133b,D.101a,E.105b)

..--/..--/..--/..-

1.Küşte-i ġamze-i cellād ki derler o biziz
Nūş-ı ḫūn-ı dile muʿtād ki derler o biziz

---

(121)4 dīv-sipāhız : AD dīv-i siyāhız

2.Sīne pür-āteş ü dil gevher-i ʿaşḳ-ıla ṭolu
Berk-ḫīz ebr-i güher-zād ki derler o biziz

3.Nā-resā mıṣraʿ-ı bercestemize çūb-ı Kelīm
Ḳādir-i siḥr-i nev-īcād ki derler o biziz

4.Bī-vücūduz yine berbād-kün-i mülk-i ġamız
Neydeki āteş-i feryād ki derler o biziz

5.Esʿadā maʿnī-i nev ṭıfl-ı nev-āmūz bize
Fenn-i endīşede üstād ki derler o biziz

123
(M-II.52,A.174b,B.74b,C.133b,D.101b,E.105b)
..--/..--/..--/..-

1.Tīġ-ı cellād-ı felek ol mehe taḳlīd olmaz
Günde biñ ʿāşıḳı ḳurbān gider ʿīd olmaz

2.Seng-i ṭaʿn itmededir şīşe-i nāmūsu şikest
Bezm-i rindānda bu faġfūr bu Cemşīd olmaz

3.Tār-ı ṭanbūru iken rişte-i cān-ı żuʿafā
Ehl-i dil beste-i āvāze-i nāhīd olmaz

4.Ḳanı ol ġonca-i pür-ḫande bu gülzārda kim
Gül-be-çeşm-i heves ü vāle-i ümmīd olmaz

5.Şevḳ-i rūyuñla açar lāle-i dāġı sīnem
Sāye-i ʿaşḳda minnet-keş-i ḫūrşīd olmaz

6.İtmeyen lafẓını pervāne-i şemʿ-i maʿnā
Yek-zebān-ı süḫan-ı şuʿle-i tevḥīd olmaz

7.Medd-i neẓẓāre-i ḥayret gibi bī-tāblara
Esʿadā ʿaşḳda bir devlet-i cāvīd olmaz

124
(M-II.52,A.175b,B.74b,C.134a,D.101b,E.106a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ey nigāh-ı çeşm-i zehr-ālūdu ṣahbā-nūş-ı nāz
Küştegān-ı ġamze-i pür-teşnesi bī-hūş-ı nāz

---

(122)3 : C 4 // (123)1 gider : B ider // 3 : B O // (124)1 M neşʾe : A teşne

2.Ḳıl nesīm-i şermi reng-ārā-yı emvāc-ı ṣafā
Tā bahāristān-ı ḥüsnü eylesin gül-pūş-ı nāz

3.Cām-ı meyden ṣor hele keyfiyyet-i rindānı sen
Geh ḫumār-ı hecriñe şūr-ı sitem geh cūş-ı nāz

4.Naḳş ber-āb olduġu reng-i s̱ebātı gülşeniñ
Ġonca-i ṣad-bergde şebnem dür-i mengūş-ı nāz

5.Gör ne ṣūret üzre oldu naḳş-ı bālīn-i merām
Ol sebük-rūḥ āfet-i perverde-i āġūş-ı nāz

6.Pīş-i istiᶜdād-ı ṭabᶜ-ı nükte-dānında seniñ
Ṭıfl-ı nuṭḳ Esᶜad süḫan fehm-i edeb ḫāmūş-ı nāz

125
(M-II.52,A.175a,B.75a,C.134a,D.101b,E.106a)
.---/.---/.---/.---

1.Nevā-yı nāy-ı ᶜişret nāle-i meʾyūsdan ḳalmaz
Hemān āmed-şüd-i devlet kef-i efsūsdan ḳalmaz

2.Behişt-i āteş-i ᶜaşḳa ider pervāz reng-ā-reng
Teẕerv-i şuᶜle-i āh-ı derūn ṭāvūsdan ḳalmaz

3.Nişān-ı derd virmek küfrdür rāh-ı maḥabbetde
Derā-yı kārbān-ı naḳl-i ġam nāḳūsdan ḳalmaz

4.Tecāhül bāᶜis-i ḥüsn-i naẕardır şeyḫ-i zerrāḳa
ᶜAyıb-pūşī-i merdüm ḫırḳa-i sālūsdan ḳalmaz

5.Odur ser-keş ki aᶜlā-y-ıla ednāyı bilir yek-sān
Baḳılsa meyl-i istiġnā daḫı pā-būsdan ḳalmaz

6.Ḥicāb-ı vaṣl-ı cānān olmada ᶜuşşāḳ-ı şeydāya
Girībān-çāk-ı şekvā perde-i nāmūsdan ḳalmaz

7.O şeb ki rūy-ı sāḳī revnaḳ-efzā ola meclisde
Ḥabāb-ı āteş-i seyyāl-ı mey fānūsdan ḳalmaz

8.O rütbe virdi ṣūret şāhid-i mażmūna kim fikrim
Nihān-ı küçe-i beyt olduġu maḥsūsdan ḳalmaz

9.İder rāz-ı dili tārāc Ġālib çeşme-i cādūsu
Ki düzdīde nigehler ġamze-i cāsūsdan ḳalmaz

126
(M-II.53,A.175b,B.75a,C.134b.D.102a,E.106a)
--./-.-./.--./-.-

1.Bezm-i nuḫust-ı cümleden āḫir bulunmuşuz
Şādım hemān ki ṣoḥbete dā'ir bulunmuşuz

2.Çirk-i riyā-yı ḫuşk-ile ter-dāmen olmayıp
Deryā-yı meyde tā'ib u ṭāhir bulunmuşuz

3.Dört üstü dört olur mu ṣafā bu cihānda kim
Merbūṭ-ı çārmīḫ-i ᶜanāṣır bulunmuşuz

4.Dād alma mümkin idi felekden ya n'eyleyim
Bir ḳaç zamān içinde müsāfir bulunmuşuz

5.Tertīb-i ceng-i ᶜaḳlı iderken sipāh-ı ᶜaşḳ
Ser-ḥadd-i inḳıyādda ḥāżır bulunmuşuz

6.Dürr-i yetīm-i mevce-i deryā-yı kes̱retiz
Vaḥdet-sarāy-ı dilde daḫı bir bulunmuşuz

7.Vaṣf-ı ᶜarūs-ı ḥüsnüñ açarsaḳ niḳābını
Ġālib ne ᶜayb bizlere şāᶜir bulunmuşuz

127
(M-II.53,A.176a,B.75a,C.134b,D.102a,E.106b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ẕevḳ-ı belā-yı ᶜaşḳ-ıla ḫōş-ḥāl ü ḫurremiz
Ümmīd-i vaṣl-ı yār-ıla mesrūr u bī-ġamız

2.Keşf oldu ṭabᶜa ṣūret-i gītī-nümā-yı cām
Bezm-i ṣafā-yı meygedede başḳa ᶜālemiz

3.Hicrān dile nüvīd-i Behişt-i viṣāldır
Yoḳ iḳtidār elde çü ebnā-yı Ādemiz

---
(125)9 : M ġamzeler : AE ġamze-i

4.Biz ol perī-i şīşe-i ḥüsn ü nezāketiñ
Żaᶜf-ı maḥabbetiyle ḫayāl-i mücessemiz

5.Ḫālī degil cihānda perīşān-meʾāl isek
Dil-bestegān-ı pīç ü ḫam-ı zülf ü perçemiz

6.Erbāb-ı ṭabᶜ u maᶜrifet aᶜlā bilir bizi
Baḳsañ eger ḥaḳīḳatına cümleden kemiz

7.Ġālib ne iḥtirāz gezend-i melāldan
Zīrā teveccüh-i kerem-i Ḥaḳda muḥkemiz

128
(M-II.53,A.176b,B.75b,C.135a,D.102b,E.107a)
--./.--./.--./.--

1.Ṭūfān-ı şarāb üzre meger naḳş-ı ḥabābız
Kim jāle-i gül-berg gibi ḫāne-ḫarābız

2.Ḫūrşīde gül-i reng-i temennāmız açılmaz
Ṣad perde-i nāz içre nihān būy-ı gül-ābız

3.Şāyeste degilsek de tecellī-i cemāle
Vādī-i tekellümde ser-efrāz-ı ḫiṭābız

4.Geh ḫidmet-i şemᶜine çü pervāne şitābān
Geh gülşen-i nār-ı ġamına mürg-i kebābız

5.Defter olıcaḳ zümre-i dil-dāde-i ḫāli
Çün noḳṭa-i sehv-i ḳalem-i ehl-i ḥisābız

6.Ẓann eyleme s̱ābit-ḳadem-i ḥalḳa-i meclis
Biz şuᶜle-i cevvāle gibi pā-be-rikābız

7.Manṣūr bize bülbül-i şāḫ-ı heves olmaz
Ġālib sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ᶜitābız

---

(128)5 çün : BC çü / sehv-i ḳalem-i ehl-i ḥisābız : B O // 6 ẓann eyleme s̱ābit-ḳadem-ı ḥalḳa-i meclis + biz şuᶜle-i : B O

FĪ HARFİ'S-SĪN
129
(M-II.54,A.177a,B.75b,C.135a,D.103a,E.107a)
--./.--./.--./.--

1.Pervīn-i şeb-i zülfüñ olan aḫter-i elmās
Eyler ufuḳ-ı ᶜārıżını ḫāver-i elmās

2.Bārān olur ehl-i naẓarıñ ḫūn-ı sirişki
Berḳ ursa miyānında ne dem ḫançer-i elmās

3.Ḳandīl-i semenden görünen şuᶜle-i güldür
Yāḳūt-ı müẕāb-ıla ṭolan sāġar-ı elmās

4.Pür-zehr ḳılıp ḫande-i zīr-i lebin ol māh
Virdi dil-i ṣad-pāreye gül-şekker-i elmās

5.Bī-maᶜnā vü bī-ḫāṣṣedir parlayan eks̱er
Kim gördügü var ḫātem-i nām-āver-i elmās

6.Kem māyeleriñ cevri açar cevher-i ẕātı
Üsrüble tirāşīde olur peyker-i elmās

7.Revnaḳ viremez bezme ᶜaraḳ bāde gerekdir
Ḫūrşīd iledir cilve-i nūr u fer-i elmās

8.Zer-dūz bisāṭ istemez erbāb-ı maḳādīr
Bir sīm nigīndān yetişir pister-i elmās

9.Rūşen-güherān şīvesi eyler mi tereşşuḥ
Geçse reg-i laᶜle ḳanamaz neşter-i elmās

10.Aġyār señi seng-i reh-i yār-ıla urdum
Çāsār-ı Freng oldu geyip efser-i elmās

11.Çıḳmış yine meydāna o ḫūrşīd-i cihān-sūz
Bālā-yı belā-ḫīzin idip Maḥşer-i elmās

12.Ḫōygerde-ruḫ oldukça o meh-pāre ṣanırsın
Gül-bergine şebnem ola āb-ı ter-i elmās

13.Pür-būy-ı maᶜānī mi devātım gibi Ġālib
Sırr-ı bezm-i selāṭīne gelen mecmer-i elmās

14.Ṭursun naẓar-ı terbiyet-i Şems-i Ḫudāda
Vaḳt-ıla olur seng-i siyeh gevher-i elmās

130
(M-II.55,A.177b,B.76a,C.136a,E.107b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ḳanlıġ yaş-ıla közdür mey toluġ mīnā imes
Taşla ma tofraḳġa nūr-ı dīdedür ṣahbā imes

2.Saçı sevdāsına miñ örgemciler dik asılıġ
Rişte-i elgimde hem bār bir ḳuruġ da^cvā imes

3.Yalbarup yıġlap öz aḥvālimni tapşurdum anga
Tünekünki birgenim eş^cār-ı nā-bercā imes

4.Tesliyet birme meniñg sarıġa kilme zāhidā
Hep ögütler örtedi baġrım meniñg sevdā imes

5.Bir ḳuyaş sevdāsı itkendür ḳara künliġ meni
Tañgla tüşkendür mañga bu kiceler rü^ɔyā imes

6.İgni ta^clīm itmegey irdik bu yañlıġ anı sin
Tavşatursa cān ḳuşın ol ṭıfl ^caceb ma^cnā imes

7.İşikindin südrenüp kirmekde Ġālib evliyā
Ḳaysı ^cāşıḳdır meger mevlā-yı Mevlānā imes

131
(M-II.55,A.177b,B.76a,C.135b,D.103a,E.107b)
..--/..--/..--/..-

1.Ḫayl-i mürġāna perī cündüne sulṭān idi Ḳays
Devlet-i ^caşḳda gūyā ki Süleymān idi Ḳays

2.Ferd iken ṭavf-ı Ḥicāzında mecāz-ı ^caşḳıñ
Ka^cbeye döndügüne ḥācı peşīmān idi Ḳays

3.Cem^ce varmışdı yolu tefriḳa-i fürḳatdan
Zülf-i Leylā deyü her gice perīşān idi Ḳays

4.Nevḥa-i derd-ile Nūḥ olmuş-ıdı deştlerde
Girye-ḫīz-i müje-i ḫār-ı muġaylān idi Ḳays

5.Cūş-ı ṭūfān-ı cünūnundan idip rem-gerde
Mevc-i āhūya gehī silsile-cünbān idi Ḳays

6.Nisbet-i terbiyet-i cez̲besi Veysī görünür
Vecd-ile Necd diyārında nümāyān idi Ḳays

7.Nev-hevesler ne ᶜaceb itse anuñla daᶜva
Kendi ᶜaṣrında da bāzīçe-i ṭıflān idi Ḳays

8.Ṣandı **lebbeyk** ṣadāsını raḳībāndandır
Kaᶜbede şöhret-i Leylāsına ḥayrān idi Ḳays

9.Mekteb-i ᶜaşḳda Monlā-yı cünūn var Ġālib
Kim anuñ dersine bir ṭıfl-ı sebaḳ-ḫʷān idi Ḳays

10.Mevlevī gibi ṭavāf itmedi beyt-i dilini
Gerçi ser-geşte idi bādiye-cevlān idi Ḳays

132

(M-II.56,A.178a,B.76b,C.136a,D.103b,E.108a)

..--/..--/..-

1.Yeter ey dil bu heves besdir bes
Ber-hevā ṣarf-ı nefes besdir bes

2.Zülf-i cānāna ṣarılma ey cān
Rişte-i ḫʷāhişi kes besdir bes

3.Baᶜd-ezīn sāġar-ı ṣahbā çekelim
Çekilen ḫavf-ı ᶜases besdir bes

4.Sen de bār olma ṣabā şemᶜimize
S̱iḳlet-i per-i meges besdir bes

5.Yine bir dāma düşürdü beni ᶜaşḳ
Mürġ-i rūḥa bu ḳafes besdir bes

6.Şemᶜ-i fānūs-ı reh-i ḥayretde
Şuᶜle-āvāz-ı ceres besdir bes

7.Pehlevān-ı ġam-ı ᶜaşḳıñ Ġālib
Zūr-ı bāzūsuna bes besdir bes

FĪ HARFİ'Ş-ŞĪN

133

(M-II.56,A.178b,B.76b,C.136b,D.104a,E.108b)

--./-.-./.--./-.-

1.Ruhsār-ı yārı gör hat-ı pür-şūr kaplamış
Hayf ol sabāha kim şeb-i deycūr kaplamış

2.Zīr-i fesinde perçem-i kāfir çok ᶜāşıkıñ
İtmiş hisār-ı ᶜaklını mahsūr kaplamış

3.Nāsūr-ı ye's-i dāğ-ı ğamım eyleyip nihān
Mātemgeh-i derūnu yine sūr kaplamış

4.Her ğonca hem-çü mürğ-i şeb-āvīz-i hūn-nisār
Bu gülşeni terāne-i Mansūr kaplamış

5.Gördüm o māhı ferve-i semmūr ile bu şeb
Kim gerden-i sefīdi siyeh nūr kaplamış

6.Ey teşne-i ümīd degildir sehāb-ı feyż
Gerdūnu āh-ı ᶜāşık-ı mehcūr kaplamış

7.Gerd-i melāl Ğālib alıp tabᶜ-ı rūşenim
Hayf ol sabāha kim şeb-i deycūr kaplamış

134

(M-II.57,A.179a,B.76b,C.137b,E.108b)

--./-.-./.--./-.-

1.Zülf-i siyāhı kaydına düşmek cünūn imiş
Hāl-i ruhu derūnlara dāğ-ı derūn imiş

2.Zann eyledim ki perçemi mestūrdur anuñ
Her tārı başka başka meger ser-birūn imiş

3.Ferhād-ı kūhsār-ı cefā olma bī-hüde
Şīrīn-lebānıñ ᶜahdları bī-sütūn imiş

4.Īmān żaᶜfı varken o bütde ne fā'ide
Ser-pençe-i nigāhına Rüstem zebūn imiş

5.Eglencedir murādı hep ol çeşm-i sāhiriñ
Efsāne-i mahabbeti ᶜayn-ı füsūn imiş

---

(133)5 : C 6

6.Feyż-i naẓardan olmuş-ıdı rūyu nev-bahār
Ol bāğa āb u reng viren eşk-i ḫūn imiş

7.Ġālib tevaḳḳu^c itme vefāsın bu gülşeniñ
Naḳş-ı ḫayāl ṣūret-i hestī-nümūn imiş

8.Feyż-i nigāh-ı Ḥażret-i Ṣāḳıbdan iste ḥāl
Sırrı anuñ muḥīṭ-i ẓuhūr u buṭūn imiş

135

(M-II.57,A.179b,B.77a,C.137a,D.104a,E.108b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Dāğlar var kim serimde açılır gülzār-veş
Şerḥalar var kim dilimde ṣubḥ-ı āteş-bār-veş

2.Mest olup yād-ı nigāh-ıla dil-i bīmārımız
Şu[c]le-i şemşīre baş ḳor bāliş-i zerkār-veş

3.Cāndan şīrīn ü zehr-āb-ı ecelden telḫ-ter
Bir ḳadeḥ nūş itmedim peymāne-i āzār-veş

4.Mācerā-yı [c]aşḳı dilden şor ne bilsin çeşm-i ter
Olamaz zīrā leb-i deryā leb-i iẓhār-veş

5.Böyle bir ḳānūndur Ġālib bu kim yazmaz şifā
Sekte-i bīmār ḫoşdur sekte-i eş[c]ār-veş

136

(M-II.57,A.179b,B.77a,C.137a,D.104a,E.109a)

.---/.---/.---/.---

1.Yine vādī-i ḫışm u cengi çeşm-i bī-emān ṭutmuş
Per-i Cibrīli zülf ol ḳahramāna sāyebān ṭutmuş

2.Yanar pervāne-i dil āteş-i yāḳūt-ı ḫançerden
Çerāğ-ı dīde-i ejderde ḥayfā āşiyān ṭutmuş

3.Bu şeb ḫūnī nigāhıñ mest ṭutdum saḥn-ı sīnemde
Gürīzān olmamış ol ḳātil-i çālāki ḳan ṭutmuş

4.Ẓuhūr itmiş meger kim ḫaṭṭ-ı kāfir çetr-i perçemden
Dedim dāmān-ı çarḫı fitne-i āḫir zamān ṭutmuş

5.Olurdum ben de Ġālib pertev-endāz-ı cihān ammā
Fürūġ-ı mihr-i ṭabᶜım bir meh-i nā-mihribān ṭutmuş

137

(M-II.58,A.180a,B.77a,C.137b,D.104b,E.109a)

.---/.---/.---/.---

1.Nigeh-düzdīde ol meh tāze ṭarḥ-ı nāza yol bulmuş
ᶜAceb tārāc-ı mülk-i ᶜaḳla ġamze tāze yol bulmuş

2.Görüp nāz u niyāzıñ dil-küşāsın perdeden nāyıñ
Bu rāh-ı rāstdan ᶜuşşāḳ-ı sūz u sāza yol bulmuş

3.Ḫarābī-i dilim fehm eyleyip seylāb-ı eşkimden
Niçe maᶜnī-i bī-gāne ḥarīm-i rāza yol bulmuş

4.Kelām-ı süst-i ᶜāşıḳ neste besteyken o bī-raḥma
Gürīzgāh-ı sitemden nāleye āġāza yol bulmuş

5.İdip naẓm-ı bülendin silm-i maᶜnī-i Ḥanīf Esᶜad
Mesīḥ-i kilk-i pāki ṭārem-i iᶜcāza yol bulmuş

138

(M-II.58,A.180a,B.77a,C.137b,D.104b,E.109a)

.---/.---/.---/.---

1.Leb-i peymāneden dendānı dürr-i nāb göstermiş
Gül-i ḫōş-būy-ı ᶜişret gevher-i şād-āb göstermiş

2.Ṣalıp ol ṭurre-i ḫam-der-ḫamın çeşm-i siyeh-meste
Kemāl-i siḥr-ile āhūya müşg-i nāb göstermiş

3.Ḫaẕer kim tīr-i āhım degmeyeydi zülf-i dildāra
Havālanmış ḥarīm-i sīneden pertāb göstermiş

4.Bu şeb şemᶜ-i ruḫun ᶜarż eyleyip pervāne-i cāna
Ḥased ol jāleye ḫūrşīdden girdāb göstermiş

---

(137)2 küşāsın : ACE küşāyiş // (138)3 : D 2

5.Hemān ta^c^bīri pīç ü tābdır Ġālib dil-i zāra
Tirāş idip ḫaṭ-ı rūyun ḫayāl-i ḫ^w^āb göstermiş

139
(M-II.58,A.180b,B.77b,C.138a,D.104b,E.109a)
.---/.---/.---/.---

1.Gül āteş gülbün āteş gülşen āteş cūybār āteş
Semender-ṭıynetān-ı ^c^aşḳa besdir lālezār āteş

2.Hemān ey sāḳī bir sāġar ṭutuşdur dest-i dildāra
Ġażabla bezme geldi şem^c^-i meclis-veş yanar āteş

3.Nesīm āteş çıḳardı ġonca-i çeşm-i ümīdimden
Bıraḳdı gülşen-i āmālime berḳ-i bahār āteş

4.Ḫayāl-i ḥasret-i ḫāliñle āh itdikçe ^c^uşşāḳıñ
Şeb-i fürḳatda her dem aḫterān eyler nis̱ār āteş

5.Baña Dūzaḫdan ey meh dem urur gülzārlar sensiz
Diraḫt āteş nihāl-i dil-keş āteş berg ü bār āteş

6.Mürekkebdir vücūdu tā ezel yek-pāre sūzişden
^c^Anāṣırdan meger ^c^uşşāḳa olmuşdur dūçār āteş

7.Çerāġ-ı bezm-i hecri olduġum yapmış yaḳışdırmış
Göñül pervānesine vuṣlat āteş intiẓār āteş

8.Beyān-ı sūziş eyler herkes isti^c^dād-ı fıṭratdan
İder berceste ^c^āşıḳ mıṣra^c^-ı rengīn çenār āteş

9.Meger kilk-i sebük-cevlānıñ olmuş germ-rev Ġālib
Zemīn āteş zamān āteş bütün naḳş u nigār āteş

140
(M-II.59,A.180b,B.77b,C.138a,D.105a,E.109b)
..--/.-.-/..-

1.Rāh-ı ^c^aşḳa sülūk müşkil imiş
İntisāb-ı mülūk müşkil imiş

---

3 ümīdimden : E ümīdinden // 5 diraḫt : AE nihāl / nihāl āteş gül : AE diraḫt-ı dil-keş / M āteş gül : BCD dil-keş / M berg-bār : A berg ü bār

2.Ṣanma āsān ṭarīḳ-ı vaḥdeti sen
Şübehāt u şükūk müşkil imiş

3.Nāz-ı sulṭān niyāz-ı bī-sāmān
Kār-ı ümmīd-i būk müşkil imiş

4.Yūsuf-ı ᶜaşḳı pīre-zenden ṣor
Ẕillet-i kesb-i dūk müşkil imiş

5.Cān girān ü zamān sebük Ġālib
Sürᶜat-ı leng ü lūk müşkil imiş

141
(M-II.59,A.181a,B.77b,C.138b,D.105a,E.109b)
.---/.---/.---/.---

1.Kenār-ı kūh-ı ᶜaşḳa bu dil-i nā-şād ayaḳ baṣmış
Ne cūy-ı şīre yüz sürmüş ne ḫōd Ferhād ayaḳ baṣmış

2.Dil-i vīrānı berbād itmege seyl-āb-ı miḥnetle
Sebū der-dest olup ol sāḳī-i bī-dād ayaḳ baṣmış

3.Ṭanīn-endāz-ı mülk-i Çīn buldum cām-ı faġfūru
Yetiş ey Ḳahramān-ı ᶜaşḳ bezme yād ayaḳ baṣmış

4.Amān ey nev-bahār-ı nāz teşrīf eyle inṣāf it
Ser-i rāhıñda nergis göz dikip şimşād ayaḳ baṣmış

5.Virirken cünbiş-i ebrūya cān nev bismil-i nāzı
Sözün kesdirmege ol ġamze-i cellād ayaḳ baṣmış

6.Eger inṣāf idersen Esᶜadā ḫacletle rū-māl it
Ki zīrā bu zemīne Ḥamdī-i üstād ayaḳ baṣmış

FĪ ḤARFİᵓS-ṢĀD
142
(M-II.59,A.181a,B.77b,C.138b,D.105a,E.110a)
--./.--./.--./.--

1.Sahbā-yı lebiñ çeşm-i füsūnkāra mı maḫṣūṣ
Feyż-i dem-i ᶜĪsā iki bīmāra mı maḫṣūṣ

2.Söndürme çerāġ-ı dilim ey zāhid-i bed-kīş
Vuṣlat seniñ ᶜindinde şeb-i tāra mı maḫṣūṣ

3.Biz bülbülüz ey hüdhüd-i tāc-āver-i maʿnā
Feyż-i ezelī merd-i külehdāra mı maḫṣūṣ

4.Sen ḫūn-ı dili eyle gözüm maʿnī-i rengīn
Bu neşʾe hemān sāġar-ı ser-şāra mı maḫṣūṣ

5.Mest itdi beni her süḫan-ı telḫ-ile cānān
Bilmem bu edā laʿl-i şeker-bāra mı maḫṣūṣ

6.Der-ḫʷāb olanıñ üstüne ṭoġmaz mı ʿaceb māh
Devlet melegim ṭāliʿ-i bīdāra mı maḫṣūṣ

7.Ġālib bilemem ʿālem-i bālā-yı hünerden
Yārān ḥased-i gülşen-i eşʿāra mı maḫṣūṣ

143
(M-II.59,A.181b,B.78a,C.139a,D.105b,E.110a)
--./.-.-/.--

1.Nāz itmek o dil-nevāza maḫṣūṣ
Ammā dil-i bī-niyāza maḫṣūṣ

2.Dermān ola derd ṣūretinde
Ol ġamze-i mest-i nāza maḫṣūṣ

3.Cān ḳaṣdın iderse çeşmi itsin
Bu ṣayd o şāhbāza maḫṣūṣ

4.Ebrūlarını beyāna düşdüm
Ādāb-ıla kim namāza maḫṣūṣ

5.Sāḳīyi ḫarāb-ı cilve itmek
Duḫt-ı rez o şīşe-bāza maḫṣūṣ

6.Ġālib dil ü cān selām ider hep
Ol ḫançer-i çāre-sāza maḫṣūṣ

FĪ ḤARFİʾŻ-ŻĀD
144
(M-II.60,A.181b,B.78a,C.139a,D.105b,E.110a)
..--/..--/..--/..-

1.Neşʾe-i bādeyi reng-i lebi virse güle ḳarż
Naġme-i ḳulḳulu bülbülden alır bülbüle ḳarż

2.Kendüden mest geçerken o gül-i ḫandānım
Bir tebessüm ḳodu zīr-i leb-i cām-ı müle ḳarż

3.Pīç ü tābıñ çekecek ḳalmadı bir āhı bile
Virdi hep varını baḫt-ı siyeh ol kāküle ḳarż

4.Bāġ-ı Firdevse degin ṭurre-i dūd-ı āhıñ
Ḫirmeninden viremem sünbüle bir sünbüle ḳarż

5.Güher-i feyż-ile cūş eyledi girdāb-ı ḫayāl
Ġavṭalar şīşe-i ḳalyondan alıp ġulġule ḳarż

6.Ġoncayı şu^{c}le-i cevvāle ider gerdiş-i ḥāl
Dūd-ı esrārı ki pervāne vire bülbüle ḳarż

7.Ġālibā Rūmda bir gice irişmiş Ġālib
Gönderir gāh Buḫārāya gehī Āmule ḳarż

8.Ṭoldu Hū Hū ile gülzār-ı cihān Ḥażret-i Pīr
Reng ü būyun vireli Gülşenīye sünbüle ḳarż

145
(M-II.60,A.182b,B.78a,C.139b,D.106a,E.110b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Baḫt-ı tīrem kim çerāġ-ı Ṭūra eyler i^{c}tirāż
Şem^{c}-i endīşem şeb-i deycūra eyler i^{c}tirāż

2.İltifāt itsin mi cām-ı ^{c}işe deryā-nūş-ı ^{c}aşḳ
Bunda bir pervāne baḥr-ı nūra eyler i^{c}tirāż

3.Bir künüştiñ göñlüm olmuşdur esīr-i küfrü kim
Her büt-i Ḥaḳ-gūyu bir Manṣūra eyler i^{c}tirāż

4.Görmesin yā Rab nedir keyfiyyet-i çīn-i cebīn
Ol sebūlar kim ser-i faġfūra eyler i^{c}tirāż

5.Ṣunma dest-i merḥamet bī-hūde ey sīmīn-beden
Zaḫm-ı sīnem merhem-i kāfūra eyler i^{c}tirāż

6.Olmuşum ḥayrān-ı evżā^{c}ı nigāh-ı luṭfunuñ
Geh baña geh ġamze-i maġrūra eyler i^{c}tirāż

7.Sen hemān Ġālib ḫamūş ol da^{c}vī-i i^{c}cāzdan
Bu ġazel çoḳ şā^{c}ir-i meşhūra eyler i^{c}tirāż

146
(M-II.60,A.182a,B.78b,C.139b,E.110b)
..--/..--/..--/..-

1.Virse būy-ı gül-i la^{c}l-i lebi reng-i güle ḳarż
Bülbüle şu^{c}le-i āvāzı virir bülbüle ḳarż

2.Beste-i kākülü feryādı bülend itdikçe
Naġme-i āhı muḫayyerden alır sünbüle ḳarż

3.Nūr-ı ḳandīli olur evc-i s̱üreyyā āhınıñ
Sīne dāġ-ı ġamını virse ney-i sünbüle ḳarż

4.Tārümār itdi şeb-i tārları baḫt-ı siyāh
Virdi cem^{c} itdigi sevdāları ol kāküle ḳarż

5.Çeşmi gülzār-ı teġāfülde gezerken bed mest
Lebi bir ḫande-i pinhān ḳodu berg-i güle ḳarż

6.Olamaz ṣubḥ-ı bahār-ı ḫaṭına pervāne
Virse ṭāvus-ı çemen bāl ü perin bülbüle ḳarż

7.^{c}Iḳd-ı pervīn daḫı bu ḳaḥṭ-ı naẓımda Ġālib
Ḫırmen-i nūr-ı żamīrimden alır sünbüle ḳarż

147
(M-II.61,A.132b,B.78b,C.140a,D.106a,E.111a)
-.--/-.--/-.-

1.Ṭurreden āşūb u yaġmādır ġaraż
Lafẓdan zīrā ki ma^{c}nādır ġaraż

2.Ḳana ḳana cānıma ḳıysın lebi
Māye-i ẕātīsin icrādır ġaraż

3.Revzen-i dāġ açmadan bu sīneye
Gülşen-i ^{c}aşḳı temāşādır ġaraż

4.Mülhem oldum ^{c}Īsī-i tecrīdden
Bu ta^{c}alluḳdan teberrādır ġaraż

5.Dil-şikendir ġamzesi ḫūn-ḫ^{w}ārdır
Şīşeden rindāna ṣahbādır ġaraż

---

(147)1 M āşūb-ı : D āşūb u // 2 M ḳılsın : ABCDE ḳıysın

6.Anlanır daᶜvā degildir kār-ı ᶜaşḳ
Deştden Mecnūna Leylādır ġaraż

7.Sen gidersen söyle Ġālib ol mehe
Söylemezsen de hüveydādır ġaraż

FĪ ḤARFİʾṬ-ṬĀ

148

(M-II.61,A.183a,B.78b,C.140a,D.106b,E.111a)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Nāzı ᶜuşşāḳa niyāzı yāra taḳrīr itdi ḫaṭ
Geldi ḥükm-i sābıḳı hep nesḫ ü taġyīr itdi ḫaṭ

2.Zülf-veş kāfirdir ol da meẕheb-i ᶜuşşāḳ da
Āyet-i Furḳānı ḥüsne siḥr-i taᶜbīr itdi ḫaṭ

3.Ḳaldı daᶜvāmız ḳıyāmet rūzunuñ aḫşāmına
Sūre-i Şemsi bugün ẓulmetle tefsīr itdi ḫaṭ

4.Olduġuyçün baḫtımız ḫūrşīd-i düşmen şām-ı dost
Tūtiyā-veş dīde-i ümmīdi tenvīr itdi ḫaṭ

5.Ġamzesi ifrāṭ-ı mest olmuşdu Ġālib ol mehiñ
Söyledi sır gūş-ıla ḥüsn-i tedbīr itdi ḫaṭ

149

(M-II.61,A.183a,B.78b,C.140b,D.106b,E.111a)

-..-/-.-/-..-/-.-

1.Ḫāṭır-ı zühhādda ᶜaşḳ-ı cüvānān ġalaṭ
Sīne-i Şeyṭānda gevher-i Īmān ġalaṭ

2.Leẕẕet-i dīdār bes ṣoḥbet-i dildārdan
Ḫāne-i āyīnede seyrī-i mihmān ġalaṭ

3.Laᶜl-i ḫaṭ-ı yārdır āh u fiġāna sebeb
Ruḳᶜa-i şekvāmıza nükte-i pinhān ġalaṭ

4.Fikr-i ᶜarūż eylemez ṣāḥib-i ṭabᶜ-ı selīm
Ravża-i Firdevsde s̱iḳlet-i mīzān ġalaṭ

5.Ġamzesi ḳattāl iken ḫaṭ ne belādır ᶜaceb
Kāfir-i bī-meẕhebe ḥüccet ü bürhān ġalaṭ

6.Bāġ-ı Behişt oldu çün ẓulmet-i şebden emīn
Ṣafḥa-i ruḫsārda ḫaṭṭ-ı perīşān ġalaṭ

7.Dūrdur eşᶜārı hep sekte-i nisyāndan
Ġālib-i muᶜciz-deme defter ü dīvān ġalaṭ

FĪ ḤARFİʾẒ-ẒĀ
150
(M-II.62,A.183b,B.79a,C.140b,D.106b,E.111b)
--./.--./.--./.--

1.Veʾṭ-ṭūr deyip fetḥ-i kelām eyledi vāᶜiẓ
Firᶜavnda taḳrīri tamām eyledi vāᶜiẓ

2.Kürsīde idip ᶜArşı beyān ferşi zemīnde
Her bahsde taḥḳīḳ- maḳām eyledi vāᶜiẓ

3.Evvel zen-i dünyānıñ idip mekrini tezkīr
Ṣoñra yayılıp ṣoḥbeti ᶜām eyledi vāᶜiẓ

4.Taṣvīr iderek mesʾele-i bāb-ı nikāḥı
Ḳaldırdı temāşāyı ḳıyām eyledi vāᶜiẓ

5.Deryūzeye çıḳdı yolu Ḥacc u ᶜArafātıñ
Döndü dolaşıp ᶜarż-ı merām eyledi vāᶜiẓ

6.Erbāb-ı ferāsātı idip ḫaylice taᶜrīf
Cerr-i ferese ᶜaṭf-ı licām eyledi vāᶜiẓ

7.Var ise gözü fıṭra ümīdiyle ḳararmış
Māh-ı Recebi şehr-i ṣıyām eyledi vāᶜiẓ

8.Baḥse girişip nuḳl-ı meyi pāke çıḳardı
Rindān-ıla bir yerde ṭaᶜām eyledi vāᶜiẓ

9.Berḳ-ı ᶜaraḳı şems-i meye eyledi tercīḥ
Ārāmı bu meclisde ḥarām eyledi vāᶜiẓ

10.Giryeyle duᶜā-yı ḫaṭ-ı cānān idip āḫir
Esᶜad söze misk-ile ḫitām eyledi vāᶜiẓ

11.Döndürdü felek menᶜ-i semāᶜ eylediginden
Devrāna müdārāya ḳıyām eyledi vāᶜiẓ

---
(149)7 M eşᶜār : ABDE eşᶜārı // (150)5 M ṭolaşıp : D dolaşıp // 10 Esᶜad : D Ġālib

151
(M-II.62,A.184a,B.79a,C.141a,D.107a,E.111b)
..--/..--/..--/..-

1.Nuṭḳumuñ her güher-i pāki çerāġ-ı elfāẓ
Sāde mażmūnları hep penbe-i dāġ-ı elfāẓ

2.Ḳāmetiñ yādına bir mıṣraᶜ-ı berceste dedim
Bir sehī servi bitirdi yine bāġ-ı elfāẓ

3.Geh sühandan gehī ḫāṣıyyet-i ḫāmūşīden
Gör neler söyler idim olsa mesāġ-ı elfāẓ

4.Sen de saᶜy eyle ki mehtāb-ı ṣafā-yı dilden
Ḳalmasın şemᶜ-i ḫayāliñde dimāġ-ı elfāẓ

5.Bana maᶜnāları ilhām-ıla tefhīm eyler
Gelmesin ᶜĪsī-i cān-baḫşa ferāġ-ı elfāẓ

6.Āferīnler yine Ġālib ki ᶜarūs-ı ġazelim
Ḳoydu tā sīne-i dildāra sürāġ-ı elfāẓ

152
(M-II.62,A.184b,B.79a,C.141a,D.107a,E.112a)
..--/..--/..-

1.Bī-dilān hūşdan olmaz maḥẓūẓ
Lāl-ı sır gūşdan olmaz maḥẓūẓ

2.Ṭarf-ı dāmānı ṭutar ṭıfl-ı sirişk
Mehd āġūşdan olmaz maḥẓūẓ

3.Çeşmidir ġamzesin iden pür-gū
Ḫasta ḫāmūşdan olmaz maḥẓūẓ

4.Ḳalb mirʾāt-ı ṣafā ol meh ise
Ḫāne-ber-dūşdan olmaz maḥẓūẓ

---

(151)1 nuṭḳumuñ : C lafẓımıñ // 2 servi : CDE serv // 5 tefhīm : B taᶜlīm

5.N'eylesin ᶜaḳlı dil-i ᶜaşk-ülfet
Rind maġşūşdan olmaz maḥẓūẓ

6.Āşināyān-ı selāmet Ġālib
Baḥr-ı pür-cūşdan olmaz maḥẓūẓ

FĪ ḤARFİ'L-ᶜAYN
153
(M-II.63,A.184b,B.79b,C.141b,D.107b,E.112a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Devr-i Mevlānāda ġāyet ḥālet-efzādır semāᶜ
Āfitābıñ ḳurşuna teblerze-fermādır semāᶜ

2.Bir ḳademde hūyu hāya hāyı hūya vaṣl ider
Sırr-ı devr-i çerhden elbetde bālādır semāᶜ

3.Şuᶜle-i şemᶜ-i tecellī lā-taᶜayyün şaᶜşaᶜa
Sālik-i sākin-nümā bir ṭavr-ı zībādır semāᶜ

4.On sekiz biñ ᶜālemi ser-geşte itmiş cilvesi
Devr-i Ādemden berü manẓūr-ı maᶜnādır semāᶜ

5.Kaᶜbe-i ḳalbiñ ṭavāfı remzini iṡbāt ider
Ḳalb ü taḫyīl ile münḥal bir muᶜammādır semāᶜ

6.Cümleten eşyā nidā-yı künden olmuş āşikār
Gūş-ı hūşu nāya vir kim sırr-ı iḥyādır semāᶜ

7.Neşr-i ebdān ḥaşr-i ervāḥıñ olur enmūzeci
Neş'e-i ḫalḳ-ı cedīde nefḫ-i uḫrādır semāᶜ

8.Sāḥa-i mir'āt-ı ḳalb-i ṣāfdır cevlāngehi
Gevher-i ġalṭān-ı baḥr-ı ᶜaşḳ-ı Monlādır semāᶜ

9.Bundan aᶜlā cemᶜ-i cemᶜiñ var mı Ġālib rütbesi
Evliyā vü ehl-i inkāra temāşādır semāᶜ

---

2 elbetde : ACDE elbette // 5 M ḳalb-i : ABCDE ḳalb ü

154

(M-II.63,A.185a,B.79b,C.141b,E.112a)

-.--/-.--/-.-

1.Bunda mādām ^{c}āşıḳān eyler semā^{c}
Mah u mihr ü āsumān eyler semā^{c}

2.Sırr-ı ^{c}aşḳ eflāki ser-gerdān idip
Ḥāliyen kevn ü mekān eyler semā^{c}

3.Çeşm-i giryān gūyiyā girdābdır
Kef-zenān gevher-feşān eyler semā^{c}

4.Devr ider mey-ḫāneyi muġ-beçeler
Ka^{c}bede şan ḥāciyān eyler semā^{c}

5.Ney-ṣafīr-i şevḳ urup mürġān-ı ḳuds
Çün kebūter per-zenān eyler semā^{c}

6.Ben o Ḳays-ı serserī-seyrim ki gāh
Başım üzre āşiyān eyler semā^{c}

7.Nūr-baḫş oldukça Ġālib Şems-i ^{c}aşḳ
Mevlevīler ẕerre-sān eyler semā^{c}

155

(M-II.63,A.185a,B.79b,C.142a,D.107b,E.112b)

.---/.---/.---/.---

1.Dile ^{c}ayn-ı fütāde dīde-i pür-āb olur māni^{c}
^{c}Acebdir kim beni ġarḳ itmege girdāb olur māni^{c}

2.Ṣalāḥ-ı kārdan mestān-ı ^{c}aşḳıñ rāhı dīgerdir
Mürūr-ı keştī-i cāma pul-ı miḥrāb olur māni^{c}

3.Beni tecrīd itdi sāḥil-i deryā-yı vaḥdetden
^{c}Acebdir vaḳt olur kim maṭlaba esbāb olur māni^{c}

4.Ṣabāḥ-ı feyżdir rūşen-dilāna sürme-i ġaflet
Demiş yoḳdur cilā-yı nūr-ı çeşme ḫ^{w}āb olur māni^{c}

5.Çeken Manṣūru dār-ı vaḥdete ḫavf-ı ^{c}alā^{ɔ}iḳdir
Ferāġ-ı güft-gūya keṣret-i aḥbāb olur māni^{c}

---

(154)5 urup : C idüp // (155)1 fütāde : CD fenāda // 3 sāḥil-i : BD sāḥile / maṭlaba : CE maṭlab-ı

6.Taḥammül eyle sūz-ı ʿaşḳa terk-i girye ḳıl Ġālib
Fürūġ-ı şemʿe zīrā ẕerre miḳdār āb olur māniʿ

156

(M-II.64,A.185b,B.79b,C.142a,D.108a,E.112b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Baġlanan ol zülfe ḳayd-ı cāndan kessin ṭamaʿ
Dūş olan ol kāfire īmāndan kessin ṭamaʿ

2.İtdi zehr-āb-ı nigāh-ı yār bīmār ʿālemi
Mīzbān-ı ʿāfiyet mihmāndan kessin ṭamaʿ

3.Ḫūn-ı dildendir ḥınā-yı pençe-i dāmān-res
El çekenler Yūsuf-ı Kenʿāndan kessin ṭamaʿ

4.Cāme-i cismi bıraḳsın ḫāṭır-ı vaṣl-ı ārzū
Ḥāci-i Beytüʾl-Ḥarem ḳurbāndan kessin ṭamaʿ

5.Bunca dem cūş eyleyen eşk-i revān besdir dile
Gevher-i şād-ābdır nīsāndan kessin ṭamaʿ

6.Cān-ı ehl-i ʿaşḳa yoḳdur feyż dāġ u şerḥadan
Bāġbān-ı ġam gül-i ḫandāndan kessin ṭamaʿ

7.Gülşen-i maḳṣūdu sīr-āb itsin ol ʿaynüʾl-ḥayāt
Ġālib artıḳ dīde-i giryāndan kessin ṭamaʿ

FĪ ḤARFİʾL-ĠAYN
157

(M-II.64,A.186a,B.80a,C.142b,D.108a,E.113a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Mürġ-i āh-ı ehl-i derdim lāneden ḳıldım ferāġ
Gör o Hindūyum ki āteş-ḫāneden ḳıldım ferāġ

2.Beste-i ḫāl u ḫaṭıñ olmam ben ey şāhīn-nigāh
Ṭāʾir-i Ḳudsüm ki dām u dāneden ḳıldım ferāġ

7 M ʿayn-ı ḥayāt : ACDE ʿaynüʾl-ḥayāt

3.Ten-perestān eylesinler Kaᶜbe-i cismi ṭavāf
Genc-i ᶜaşḳı buldum ol vīrāneden ḳıldım ferāġ

4.Pür-ṣafā gördüm o şūḫuñ nergis-i maḫmūrunu
Bezm-i meyde nāle-i mestāneden ḳıldım ferāġ

5.Ḫaṭṭ u laᶜl-i yāra oldum Esᶜadā çün āşinā
Lafẓ-ı rengīn maᶜnī-i bī-gāneden ḳıldım ferāġ

158

(M-II.65,A.186b,B.80a,C.142b,E.113a)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Cilvedir ol bī-emān āzāra teᵓvīl-i dürūġ
Naġmedir feryād-ı āh u zāra teᵓvīl-i dürūġ

2.İçmeden mey baña bühtāndır deyip mestānelik
And içer ol ġamze-i ḫūn-ḫʷāra teᵓvīl-i dürūġ

3.İᶜtiẕār-ı daᶜvete çeşmin süzüp maḥzūn-nümā
Der ki meşġūlum iki bīmāra teᵓvīl-i dürūġ

4.Terk idip ᶜuşşāḳın anlarla olur ḫandān u şād
Ṣanki istihzā ider aġyāra teᵓvīl-i dürūġ

5.Zülfüne mecbūr olan ᶜuşşāḳın ol nā-müslimān
Küşte eyler bend idip zünnāra teᵓvīl-i dürūġ

6.Ḫaṭṭ-ı āzādī deyip Ġālib ḫaṭ-ı bī-dādına
Ḳatmış ol fetvā-yı bī-zinhāra teᵓvīl-i dürūġ

159

(M-II.65,A.186b,B.80a,C.143a,D.108b,E.113a)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Cānım alsa laᶜl-i şekker-bārdan ḳılmam ferāġ
Ḳanım içse ḫançer-i ḫūn-ḫʷārdan ḳılmam ferāġ

2.Ḳāmeti fikriyle ber-pāyım ḳıyāmet ḳopsa ger
Ḫāk olursam dāmen-i dildārdan ḳılmam ferāġ

---

(159)1 şekker-bārdan : C şekker-pāreden // 2 ḫāk : D çāk

3.Pāre pāre itseler āyīne-āsā cismimi
Şevḳim artar ḥayret-i dīdārdan ḳılmam ferāġ

4.Ey ḫıred bī-hūde men^c itme belā-yı ^caşḳdan
Ḫāṭır-ı aġyār içün ben yārdan ḳılmam ferāġ

5.Pertev-i ḥüsnünden olmuşdur dilim yek ḳatre āb
Jāleyim çün mihr-i pür-envārdan ḳılmam ferāġ

6.Ġālibā Ġālib gibi tertīb-i dīvāndır ġaraż
Ḫayli demdir ṣoḥbet-i eş^cārdan ḳılmam ferāġ

FĪ ḤARFİ'L-FĀ
160
(M-II.65,A.187a,B.80b,C.143a,D.108b,E.113b)
--./-.-./.--./-.-

1.Billāh yuf bu şu^cbede-i hīç-kāra yuf
Yuf ḳadr-i cāh u ṭanṭana-i iştihāra yuf

2.Pāşā ki bulmaya ser-i maḳṭu^cuna kefen
Ol tūġ-ı ṭumṭuraḳ-^calem-i i^ctibāra yuf

3.Bād-ı ecel ki söndüre ḳandīl-i cānını
Başı ucunda bi-hüde şem^c-i mezāra yuf

4.Kerrāt-ıla ṣaḥīfe-i ^cālemde çekmişim
Bu ṣūret-i mükerrer-i leyl ü nehāra yuf

5.Bir ḫāne kim bināsı ola āh u eşkden
Yazıḳ o āb u renge o naḳş u nigāra yuf

6.Dürle ide ẓuhūr furūn-ı şikencede
Her bir o la^cl-i nāb o dür-i şāhvāra yuf

7.Güm-nām-ı yād-ı ḫayr olan erbāb-ı manṣıba
Söyler ṣadā-yı güm güm-i ṭabl u naḳāra yuf

8.Sūr-ı ^carūs kim ola mātem netīcesi
Püf şem^c-i bezme meş^cale-i şu^cledāra yuf

9.Ġālib penāh-ı faḳra gir ebdāl-meşreb ol
Al kürre-nāyı destine çal rūzgāra yuf

---

1 ḳadr-i : D ḳadr ü // 6 her bir : ACDE bir bir

10.Oldukça söylerim der-i Monlāda kām-yāb
Dünyā ġamında çekdicegim āh u zāra yuf

161
(M-II.66,A.187a,B.80b,C.143b,D.109a,E.113b)
..--/..--/..--/..-

1.Yeñi baş gösterip oynakladı sünbüldür zülf
Al dülbendde bir deste ḳaranfüldür zülf

2.Azacıḳ ala baḳar örnegi ruḫsārında
Bir ḳıral saçı birīşümden iki güldür zülf

3.Şırma püsküllеridir tār-ı nigāh-ı ᶜuşşāḳ
Sebz-pūşīde-i mirʾāt-ı taḫayyüldür zülf

4.Ḳol dolaşmaḳda ulaşmaḳda işi şām u seḥer
Ġamze işkilledi dil-beste-i kākküldür zülf

5.Urdu baḫt-ı siyehim tār-ı ḥarīr-i şebden
O mehe perde-keş-i ḫʷāb-ı teġāfüldür zülf

6.Tār-ı endīşeyi taḥṣīl-i muḥālāta ṣarar
Çeşm-i ṣayyādına zencīr-i teselsüldür zülf

7.Çekmiş ebrūların eṭrāfına naḳḳāş-ı ḳażā
Gūyiyā perde-i miḥrāb-ı tevekküldür zülf

8.Gönderir anı selām İbni Selāma Leylā
Şiᶜr-i Mecnūndan iki beyt-i teġāfüldür zülf

9.Yūsuf-ı ḥüsne Zelīḫā-yı hevesden gūyā
Dāmen-i ᶜārıża bir dest-i teṭāvüldür zülf

10.Ṭārem-i perçem-i miᶜrāc-ı süḫandan ḳalma
Ṣafḥa-i gülbün-i ruḫsāra tenezzüldür zülf

11.Ġālib ᶜibretle nigāh it bu ḳumāş-ı naẓma
Nüsḫa-i rişte-keş-i tār-ı teʾemmüldür zülf

12.Olmuş āşüfte-i taḳrīri cemāl-i Şemsiñ
Ḫam-be-ḫam müzd-i ḫam-ı gūş-ı tevaġġuldur zülf

---

4 M ṭolaşmaḳda : D dolaşmaḳda // 6 M endīşesi : D endīşeyi // 9 : B 0 // 11 ᶜibretle : CD ġayretle

162
(M-II.66,A.187b,B.80b,C.144a,D.109b,E.114a)
--./.--./.--./.--

1.Tīġ-ı ġażabı zāhid-i nādāna muḫālif
Miḥrāb-ı iṭāᶜat dil-i şeyṭāna muḫālif

2.Menᶜ eyleyemez būs-ı ḫaṭ-ı laᶜliñi zülfüñ
Fetvāsı anuñ āyet-i Ḳurʾāna muḫālif

3.Dilber ġam-ı ᶜaşḳını diler dil dem-i vaṣlı
Hey bu ne ᶜaceb bende ki sulṭāna muḫālif

4.Dārū-yı ḫaṭı söyleme bī-hūde ṭabībim
Tedbīrleriñ ᶜillet-i hicrāna muḫālif

5.Sen ḫande it ey ḫançer-i pür-ḫūn bu peyāma
Cān almaḳ imiş ġamze-i cānāna muḫālif

6.Gösterme begim sīneñi tā eşk ide ārām
Mirʾāt-ı ṣafā gevher-i ġalṭāna muḫālif

7.Sen ḫalveti tercīḥ idesin ṣoḥbete şimdi
Ġālib bu sözüñ meşreb-i yārāna muḫālif

163
(M-II.66,A.188a,B.81a,C.144a,D.109b,E.114a)
..--/..--/..--/..-

1.Ne belādır bu ki dildār cefakār ola ḥayf
Sūzişiñ nāleleriñ gāret-i inkār ola ḥayf

2.İntiẓār eyleyesin ḫaṭṭ-ı siyehkārı içün
Gündüzüñ ḥasret-i sāmān şebiñ tār ola ḥayf

3.Nāvek-i ġamze nedir ögredesin āh iderek
Hedef-i tecrübesi ḫāṭır-ı efkār ola ḥayf

4.Ḳan yudup itmeyesin giryeñi fāş aġyāra
Seni aġlatmaya yār ise ṭalebkār ola ḥayf

5.Müjeñ ālūde-i ḫūn itmiş iken ol gül-i nāz
Berg-i ruḫsārına tār-ı nigehiñ ḫār ola ḥayf

---

5 M nāz-ı nigehiñ : ABCDE tār-ı nigehiñ

6.Yaḳa āteşlere ḫarmān-ıla pervānesini
Sen zebūn olasın ol māh ise ġaddār ola ḥayf

7.Cān u dilden seni bīzār ide bezm-i vaṣlı
Yār ẓann itdigin ol günde hep aġyār ola ḥayf

8.Dest-i ḫwāhişden ide küşe-i dāmānı dirīġ
Pençemizden bu girībān daḫı bīzār ola ḥayf

9.ᶜArz-ı ḥāl ol şehe kār itmeye Ġālib efsūs
Ruḳᶜalar ṭuᶜme-keş-i raḫne-i dīvār ola ḥayf

FĪ ḤARFİ᾽L-ḲĀF
164
(M-II.67,A.189a,B.81a,C.144b,E.114b)
..--/..--/..--/..-

1.Gāh ol gerdene geh zülf-i semen-sāsına baḳ
Maẓhar-ı ṭūl-ı ḥayāt ol ḳad-ı bālāsına baḳ

2.Kār-fermāsını bil naḳş-ı ḫayāl-i ṣuveriñ
Sen bu bāzīçeye aldanma temāşāsına baḳ

3.Küfr-i zülf içre nihān olmuş o çeşm-i ḫāmūş
Deyr-i ḥüsnünde ne İncīl oḳur ᶜĪsāsına baḳ

4.Ey firībende olan vaᶜd-i viṣāl-i yāra
Rūz-ı ḥaşriñ bile bu vaᶜdede ferdāsına baḳ

5.ᶜAşḳ eger çeşmiñi efsūn-ıla bend itmez ise
Dilberiñ cāna yaḳın şūḫ-ı dil-ārāsına baḳ

6.Pīş-i şehbāz-ı nigehde ne revā ḳulḳul-ı mey
Kebg-i ṣaḥra-yı ġamıñ ḫande-i bī-cāsına baḳ

7.Ḫūn-ı dil dökmege rengīn edāsıdır dāll
Mıṣraᶜ-ı ḫançeriniñ ḥāṣıl-ı maᶜnāsına baḳ

8.Açılır ġoncası ol gülbün-i nāzıñ elbet
Sen hemān ḳāᶜide-i giryeniñ icrāsına baḳ

9.Ḳāmeti vaṣfına ḳādir geçinirmiş Ġālib
Ḫāme-i yek-vezeniñ bī-hüde daᶜvāsına baḳ

---

(163) 8 Dest-i ḫwāhişden ide küşe-i dāmānı dirīġ : D Dest-i red eyleye dest-i kereme ᶜuşşāḳa // (164)7 : B 8

165

(M-II.67,A.189b,B.81a,C.145a,D.110a,E.115a)

..--/..--/..--/..-

1.Āteş-i ḥüsnü göñüllerde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ
Sāġara şuᶜle-i ḥal-gerde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

2.Güft-gūy-ı nigehiñ sırrını isterseñ eger
Ol cevābı leb-i ḫançerde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

3.Dāmeninden dökülen cünbüş-i bī-pāyānı
Devşirip serv-i ṣanevberde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

4.Devr-i zülfünde ferāmūş olunan fitneleri
İntiẓār-ı dem-i Maḥşerde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

5.Şehriyār olmaġa evreng-i ṣabāḥ-ı ḥüsne
Şimdi bir māh-ı siyeh-çerde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

6.Ḫōd-perest-ile idip yār-peresti temyīz
Vaṣl-ı hicrānı berāberde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

7.Artırıp perde-i āhengini mıżrāb-ı ḳalem
Naġmeyi rişte-i mıṣṭarda ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

8.İdicek rütbe-i erbāb-ı cünūnu taᶜyīn
Ḳays-ıla Ġālibi bir yerde ḳodu cilve-i ᶜaşḳ

166

(M-II.68,A.188b,B.81b,C.144b,D.110a,E.114b)

--./-.-./.--./-.-

1.Ey nev-bahār-ı ḥüsnü şafaḳ-tāb-ı gül-ᶜaraḳ
Ḫaṭṭ-ı lebi ḫayāl-i şeker-ḫʷāb-ı gül-ᶜaraḳ

2.Ḥayretdeyim o şuᶜle-i āvāza kim ider
Āyīnedār-ı sīneñi girdāb-ı gül-ᶜaraḳ

3.Mirʾāt-ı jāle çeşme-i ḫūrşīd olup bu şeb
ᶜAks itdi cām-ı lāleye mehtāb-ı gül-ᶜaraḳ

4.Ben ḫūn-nis̱ār yād-ı ruḫuñ āh-ı şuᶜle-pāş
Naḫl-ı şerer ᶜaceb kʾola sīr-āb-ı gül-ᶜaraḳ

5.Düşdüm çemende mest ne bülbül ne bülbüle
Oldum hezār żaᶜf-ıla bī-tāb-ı gül-ᶜaraḳ

6.Berḳ-ı nigāhıñ it zehebü'r-raᶜd-ı nār-ı ᶜaşḳ
İksīr-i nūr-ı ḳalb ola tīz-āb-ı gül-ᶜaraḳ

7.Eşk itdi āh-ı giryemi gül-ṭurre-i ḥarīr
Oldukça şuᶜle-i ruḫu ġarḳ-āb-ı gül-ᶜaraḳ

8.Pīçīde lafẓı maᶜnī-i rengīne virdi rūḥ
Her beytim oldu şīşe-i pür-tāb-ı gül-ᶜaraḳ

9.Ġālib ne feyżdir bu reg-i laᶜl-i nāb iken
Fevvāre-i ḳalem ide pür-tāb-ı gül-ᶜaraḳ

10.Rūḥ-ı naẓarla Şems-i şeker-rīz-i ᶜaşḳ ider
Bir gün bu teşne cānı da sīr-āb-ı gül-ᶜaraḳ

167 [*]
(M-II.68,A.189a,B.81b,C.145b,D.110b,E.115a)
--./.--./.--./.--

1.Her bābda bir derde düşer derbeder-i ᶜaşḳ
Ḫāşā ki kedersiz geçile reh-güẕer-i ᶜaşḳ

2.Geh nefy ü geh iṡbāta düşer ḫulḳ-ı dehānıñ
Bī-behredir ol mes'elede behrever-i ᶜaşḳ

3.Maḫmūrunu hüşyār ider cām-ı maḥabbet
Ṣāḥib-ḫaber-i ḥayret olur bī-ḫaber-i ᶜaşḳ

4.Nūh-ḳubbe-i eflāki yıḳar zūr-ıla ammā
Ḳırmaz yine zencīrini dīvāne-ser-i ᶜaşḳ

---

(166)10 naẓarla : A naẓarıñ / teşne : AE neş'e / cānı da : A cāmda

[*] : M İşbu Ġazel-i Şerīfiñ Maḳṭaᶜında Vāḳıᶜ Olan Eṡer-i ᶜAşḳ Lafẓı Ṣāḥib-i Dīvān Ġālib Efendimiz Ḥażretleriniñ Vilādāt-ı Bā-Saᶜādetlerine Tārīḫ Vāḳıᶜ Olmuşdur Ḳuddise Sırrehū ,B İşbu Ġazel Maḳṭaᶜında Vāḳıᶜ Olan Eṡer-i ᶜAşḳ Lafẓı Ṣāḥibu'd-Dīvānıñ Mevlidlerine Tārīḫ Düşmesidir Ḳuddise Sırrehu'l-ᶜAzīz

2 nefy ü : ACDE nefy // 4 M dīvān-ı : ACDE dīvāna

5.Kim ḳādir ᶜilāc eylemege ḥükm-i ḳaderdir
Tārīḫi imiş Ġālib-i zārıñ es̱er-i ᶜaşḳ

168
(M-II.68,A.190a,B.81b,C.145b,D.110b,E.115b)
-.--/-.--/-.-

1.Derd-i miḥnetdir belādır adı ᶜaşḳ
Bir maraẓdır ibtilādır adı ᶜaşk

2.Andadır rāz-ı ᶜadem sırr-ı vücūd
Hīçdir yoḳdur beḳādır adı ᶜaşḳ

3.Eylemekdir kendü-y-i maḥż-ı recā
Cümleden ḳaṭᶜ-ı recādır adı ᶜaşḳ

4.Cān u cānāndan müberrā muttaṣıl
Bir bilinmez müddeᶜādır adı ᶜaşḳ

5.Şimdi Ġālib bir şeh-i ᶜalī-cenāb
Göñlümüzle āşinādır adı ᶜaşḳ

169
(M-II.69,A.190a,B.82a,C.145b,D.110b,E.115b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Boş bulundu cām-ı mey oldu ṭanīn-endāz-ı ᶜaşḳ
Yoḫsa çıḳmaz rind-i pür-ᶜirfāndan āvāz-ı ᶜaşḳ

2.Her ne rütbe zūd-pervāz olsa mürġ-i dil yine
Elbet avlar anı yüksekden uçar şehbāz-ı ᶜaşḳ

3.Penbe-i maġz-ı ser-i Manṣūru der-gūş eyleyip
Pek de atılma göñül eylenmez ifşā rāz-ı ᶜaşḳ

4.Eylemiş gerçi muḥayyer anı ḳānūn-ı havā
Tel ḳırar dil-beste-i zülf olmasın dem-sāz-ı ᶜaşḳ

5.Bī-tevaḳḳuf devr-i sāġardan nümāyāndır bu kim
Yek-cihetdir neşᵓe-i encām-ı kār-āġāz-ı ᶜaşḳ

---
(169)2 elbet avlar : CD avlar elbet

6.Başķadır ferzīn-bend-i naṭʿ-ı şaṭranc-ı cünūn
Ruḫ-küşā-yı şāhid-i nāmūs olur açmāz-ı ʿaşķ

7.Bilseñ āyā ķanġı demde ḫatm olur bu güft-gū
Yār-ı bī-ḥarf-ı vefā Ġālib süḫan-perdāz-ı ʿaşķ

170
(M-II.69,A.190b,B.82a,C.146a,D.111a,E.115b)
.---/.---/.---/.---

1.Dil ü cānıñ enīs-i bezm-i ʿirfān olduġun ṭuyduķ
O iki ġoncanıñ zīb-i gülistān olduġun ṭuyduķ

2.İşitdik bülbül ü pervāne-veş sūzişle feryādıñ
Gül ü şemʿiñ biri birine ḫandān olduġun ṭuyduķ

3.Zebūn olalar işte böyle meydān-ı maḥabbetde
İki āhū görüp bir şīr-i ḥayrān olduġun ṭuyduķ

4.O mihr-i çarḫ-ı ʿişve yaʿnī rū-pūş eyleyip māhı
Leṭāfet-güster-i şām-ı ġarībān olduġun ṭuyduķ

5.Şeb-i Ķadre işitdik geldigin Nevrūz-ı Sulṭānī
O şeb hem ʿīd olup hem şekkeristān olduġun ṭuyduķ

6.Degil şirk-i maḥabbet ḫāṣ-ı ḫalvet ʿayn-ı vaḥdetdir
Gehī şirk-i celī ṭarzında īmān olduġun ṭuyduķ

7.Ķażāsı mümkin olsa āh Ġālib biz daḫı görsek
O māhıñ ḫāne-i pertevde mihmān olduġun ṭuyduķ

171
(M-II.69,A.191a,B.82a,C.146a,D.111a,E.116a)
..--/..--/..--/..-

1.Luṭfu aġyāra ķıl ey şūḫ peşīmān olaraķ
Sen beni cevrine şāyeste bil iḥsān olaraķ

2.Şafaķ-ı eşk bulur ṣubḥ-ı viṣāli bir gün
Ser-i kūyunda felek her gice biñ ķan olaraķ

3.Nev-bahār-ı ġamına bülbülüz ol ġonca-femiñ
Ararız ḫande-i dīrīneyi giryān olaraķ

---

(170)2 M gül-i : ACDE gül ü // 7 biz : CD bir / pertevde : AC pür-derde , E perverde

4.Zīver-i gülşen-i āġūş olur āḫir o peri
Gülerek açılarak gül gibi ḫandān olarak

5.ᶜArż-ı ḥāl elde fiġān dilde zebān şekve-künān
Geldi bu Ġālib-i dīvāne ġazel-ḫʷān olarak

172
(M-II.70,A.191a,B.82a,C.146b,D.111b,E.116a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Fedā-yı tīġ-ı sitem olmaġa bahāne mi yoḳ
Maḥabbet ehline ḳānūn-ı ᶜāşıḳāne mi yoḳ

2.Ḫumār-ı mestī-i ṣubḥ-ı viṣāle fürḳatda
Ḫayāl-i çeşm-i siyehden mey-i şebāne mi yoḳ

3.Bu pīç ü tāb nedir maᶜriż-i muḳābelede
Tecāhül eylemege ᶜöẕr-i ᶜarifāne mi yoḳ

4.Şikeste ḫāṭır-ı dīvānegān velī bilmem
Perī-i şīşe mi yoḳ nāz-ı nāzükāne mi yoḳ

5.Ḳarārgāh olacaḳ mürġ-i maᶜnīye Ġālib
Bu gülsitān-ı ġazelde bir āşiyāne mi yoḳ

173
(M-II.70,A.190b,B.82b,C.146b,D.111a,E.116a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Basılma neşᵓeye tā mest-i ḫʷāb oluncaya deḳ
Yapılma ḳaydına düşme ḫarāb oluncaya deḳ

2.Ḳolay mı zāhid-i turş ola ṣāḥib-i ᶜirfān
Neler görür ser-i ġūre şarāb oluncaya deḳ

3.Ṣabāḥ-ı ḥüsnü olur şām şāmı ṣoñra seḥer
Hevesgerānı bütün kām-yāb oluncaya deḳ

4.Bu başka ḥayf olur erbāb-ı ḥaşre kim duralar
O şüḫuñ itdigi bir bir ḥisāb oluncaya deḳ

5.Ne zehrler geçer inbīḳ-i nūk-i müjgāndan
Şarāb-ı ḫūn-ı ciger gözde āb oluncaya deḳ

6.Sunup o şuᶜle-i ruḫsāra dūd-ı ḫaṭ görünür
Göñüller āteş-i ġamdan kebāb oluncaya deḳ

7.Ne sözler oldu ferāmūş-ı ehl-i dil Ġālib
Süḫan bu ṭavra girip intiḫāb oluncaya deḳ

8.Füyūż-ı Ḥażret-i Monlā-yı Rūma ḥad yoḳdur
Derinden olma cüdā fetḥ-i bāb oluncaya deḳ

174
(M-II.70,A.191b,B.82b,C.146b,D.111b,E.116b)
..--/..--/..--/..-

1.Ne hevā vü ne kemān ü ne kemān-keş ancaḳ
İrdiren menziline tīri nidā-yı **Yā Ḥaḳ**

2.Kim ki ḫamyāze-i saᶜyı çeker elbet çü kemān
Tīr-i āmāli nişāngāhına eyler mülḥaḳ

3.Menzil-i rifᶜat-ı tīre varamaz hīç kemān
Bir degildir bu havālarda muḳayyed muṭlaḳ

4.Veled-i pāk olur bāᶜis̱-i iᶜẕāz-ı peder
Dāᵓimā tīr virir ḳadr-ı kemāna revnaḳ

5.Pīr-i ḫam-geşteleriñ himmetidir bāᶜis̱-i şān
Kim kemānıñ bu söze tīr-i zebānı enṭaḳ

6.Nāvek-i ġamzesi dil-dūzdur ebrūsundan
Eylemiş ḥükm-i ḳażā tīri kemāndan esbaḳ

7.Üns-i ṣūrī düger ü ḫalṭa-i bāṭın dīger
Maᶜnīde tīr degil lafẓ-ı kemāndan müştaḳ

8.Tīre çespāndır aġız birligi itmekde kemān
Yine kec reᵓylere ehl-i havādır elyaḳ

---

(173)4 M ṭuralar : B duralar // 5 geçer : D çeker // 6 sunup : AE soḳup // (174)8 M çesbāndır : D çespāndır

9.Tir tir titredim Es^c^ad bu kemānı çekicek
Maṭla^c^-ı Neş^ɔ^et-i üstāda ne güç söz ḳatmaḳ

FĪ ḤARFİ^ɔ^L-KĀF
175
(M-II.71,A.192b,B.82b,C.148a,E.117a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ne çekdi mürġ-i dili zülfü bend idinceye dek
Belī buñaldı ṭutup der-kemend idinceye dek

2.İlişme zīnet-i dünyāya hem-çü germ-i ḥarīr
Teniñ esīr-i firāş-ı perend idinceye dek

3.Ḳo ^c^ilm-i zā^ɔ^idi Ḳur^ɔ^ān āsumāna çıḳar
Taṣḥīḥ-i nüsḫa-i Pāzend ü Zend idinceye dek

4.Teḳāṭur itmedik inbīḳ-i zehr olur gözümüz
Şekerli lebleri bir nūş-ḫand idinceye dek

5.Yolunda bir niçe üftāde pāy-mālı olur
O şūḫ żabṭ-ı zimām-ı semend idinceye dek

6.^c^Alīliñ ^c^ömrü geçer ḫastelikde merd-i ṭabīb
^c^İlāc-ı rıfḳ-ıla def^c^-i gezend idinceye dek

7.Ḫaṭ-āver olmadan evvel o fitneyi basdır
Bıraḳma ġamzesi cem^c^-i levend idinceye dek

8.Ne tāze tāze zemīnler bulurdu Ġālib-i zār
Sözün felekde melekler besend idinceye dek

9.Ḥarīm-i dergeh-i Monlāda pāy-māçān ṭur
Nevāl-i himmetine ḥiṣṣemend idinceye dek

176
(M-II.71,A.192a,B.83a,C.147a,D.112a,E.116b)
--./-.-./.--./-.-

1.Olduḳ ḫarābı cilve-i berḳ-ı tekellümüñ
Kār itdi cāna sūz-ı şerār-ı tebessümüñ

---

(174)9 M ditredim : C titredim / Es^c^ad : B Ġālib // (175)9 pāy-māçān : ACE pāy-māl-cān / M ḫamsesine : AE himmetine // (176)1 ḫarābı : ABCDE ḫarāb / şerār : E şarāb

2.Bizden şarāb-ı ḫandeñi çün eylediñ dirīġ
İtme nihān bārī ḥabāb-ı tebessümüñ

3.Fevvāre-i şerāre ider muṭribānını
Ḥāşā ki ṣabra şuᶜle-i mevc-i terennümüñ

4.Gāhī çıḳar o sāᶜat-ı elmāsı sīneden
Raḫşende āfitābına baḳ ṣubḥ-ı ḳāḳumuñ

5.Ḫaṭṭ-ı şerīf ü emr-i hümāyūn-ı zülf-ile
Āḫir zamān-ı fitneye vardır teḳaddümüñ

6.Birbiri ile ḳarşulaşır ebruvān gibi
Tīġ-ı teġāfülüñle nigāh-ı teraḥḥumuñ

7.Eṭfāl-ı eşk pey-reviñ olmuş düşüp yola
Ey mevc-i seyl-i nāle nedir bu telāṭumuñ

8.Bul ẕikr-i ḳalbi ḥikmet-i işrāḳa ḳıl vuḳūf
Āvāz-ı cūşu ism-i Felāṭūn çeker ḫumuñ

9.Düşmez o mihre secdesi nīlūferiñ ḳabūl
Ġālib döküldü nāfile eşk-i taẓallümüñ

10.Şebnem-nis̱ār girye-i Şems-i maḥabbet ol
Hīç ḳor mu yerde gözleri yaşını merdümüñ

177
(M-II.71,A.197a,B.83a,C.151a,D.114b,E.119b)
..--/..--/..--/..-

1.Kākül üftādesidir perçem-i işkestesiniñ
Ṭurre āvīzesidir zülf-i girih-bestesiniñ

2.Mevce-i būy-ı cünūn tār-ı ḫayāl-i sevdā
Cümle āşüftesidir sünbül-i ḫōd-restesiniñ

3.Reng-i reftār döker bāl-i teẕerv-i ārām
Cünbüş-i dīgerine cilve-i āhestesiniñ

4.Ḥalḳa-i āh yaḫūd şuᶜle-i cevvāle degil
Dilde dāġ-ı ġamıdır āteş-i bercestesiniñ

5.Kūşe-i dīde-i taṣmīmde ḳalşın ḫālī
Belki şānın viremem mevḳıᶜ-i şāyestesiniñ

6.Gül-i mażmūnu bitirmiş bu zemīnde ẓurafā
Ṣardı Es^{c}ad hevesim rabṭına bir destesiniñ

178
(M-II.72,A.192b,B.83a,C.147b,D.112a,E.117a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Eyleyip tesḫīr mülk-i Çīni server perçemiñ
Baḫş ider āfāḳa ṭop ṭop müşg ü ^{c}anber perçemiñ

2.Ṣaḥn-ı gülşenden dimāġ-ı ḳubbe-i eflāke dek
Eyledi başdan başa dehri mu^{c}aṭṭar perçemiñ

3.Mihr-i Maḥşer-veş bizi yaḳdı begim tāb-ı ruḫuñ
Ḫoşlanır bu pīç ü tāba sāye-perver perçemiñ

4.Evc-i istiġnādan itmez virmez ^{c}uşşāḳa ḳarār
Sünbüle bir bestedir ammā muḫayyer perçemiñ

5.Naḫl-ı Ṭūbādır ki her revzenden olmuş rū-nümā
Ḳaplayıp Firdevs-i enẓārı ser-ā-ser perçemiñ

6.^{c}Ālem-i ḥüsnüñ odur şāhenşeh-i fermān-dihi
Ka^{c}be-i dīdārıñı zīrā ki örter perçemiñ

7.Ḳıldı yaġmā ṣabrımız zīr-i teġāfülden nigāh
Gāhīce zīr-i külehden daḫı göster perçemiñ

8.Nev-bahāristān desem ṣāyān nihāl-i ḳaddiñe
Bāġ-ı ḥüsnüñde gül ibrīşime benzer perçemiñ

9.Eylemezdi ^{c}Arş-ı A^{c}lāsında ḥüsnüñ cilvegāh
Olmasa nūr-ı siyeh ey ḫūr-peyker perçemiñ

10.^{c}Uḳdedār eylerdi ser-tā-ser dil-i pür-derd-i ney
Görse bir ṭarz-ıla ṭarḥ-ı sünbül-i ter perçemiñ

11.Alsalar başdan eger ser-pūş-ı mahı ġam degil
Fes açıp tek sen nümāyān eyle kāfir perçemiñ

12.Kārbān-ı Çīndir gelmiş Bedaḫş iḳlīmine
Kāle dökmüş ṭarf-ı ruḫsārında yer yer perçemiñ

---

(177)6 mażmūnu : D mażmūn / destesiniñ : E deşnesiniñ // (178)1 Çīni : AE ḥüsnü // 2 ṣaḥn : C şem^c// 11 nümāyān : C temāşā

13.Bir hümādır kim şikār itmiş niçe ᶜankāları
Evc-i ḥüsnüñde seniñ bāz eyleyip per perçemiñ

14.Ṣabr u hūşuñ tārümār itmiş ṭaġıtmış ᶜaklını
Ġālib-i bī-tābdan daḫı ne ister perçemiñ

179
(M-II.72,A.193a,B.83b,C.148a,D.112b,E.117b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Kebūd çeşmiñ idip cilveger per-i nigehiñ
Peyāmı göklere irdi kebūter-i nigehiñ

2.Ne semte ᶜazm-i Hülāgū-yı ġamze kim itmiş
Sevād-ı sürmeyi dümdār leşker-i nigehiñ

3.İder maḥalline teblīġ āyet-i nāzı
Var ise Rūḥuᵓl-Emīndir peyember-i nigehiñ

4.Ḫarāca kesdi ḫaṭıñ daᶜvet itdi īmāna
Nebiyy-i seyfdir el-ḥaḳ peyember-i nigehiñ

5.Geçirdi tīġ-ı naẓardan ḫavāric-i ḫaṭṭı
Mis̱āl-i vaḳᶜa-i Ṣıffīn Ḥaydar-i nigehiñ

6.Hücūm-ı ḫaṭṭıña ey ḳātil itme eşk-i melāl
Ṣuvarma āb-ı zümürrüdle ḫançer-i nigehiñ

7.Boyandı gök dere fīrūze dökdü derdinden
Hirās ṣaldı Nişābūra leşker-i nigehiñ

8.Zemīni Ġālib-i muᶜciz-demiñdir itse daḫı
Dem-i Mesīḥi musaḫḫar füsūnger-i nigehiñ

10.Bu ḫāksārı gör ey kīmyā-yı Şems-naẓar
Ṭoḳundu Ḥażret-i Zerkūba kemter-i nigehiñ

180
(M-II.73,A.194a,B.83b,C.148b,D.112b,E.118a)
--./-.-./.--./-.-

1.Yoḳmuş bir āha ey gül-i raᶜnā taḥammülüñ
Baġrın ne yaḳdıñ āteş-i ḥasretle bülbülüñ

---

4 : D O // 5 naẓardan : E nigehiñ

2.Yek-rengdir zebān-ı ḥaḳīḳatda ḥüsn ü ᶜaşḳ
Bāng-ı hezār şuᶜlesidir āteş-i gülüñ

3.Dūzaḫ-nişīn-i āteş-i faḳr olduġun ḳalır
Ey Āḫiret-ḫarāb tehīdir tevekkülüñ

4.Tekrārlarla şübheleri dāniş anlama
Gel ᶜārif ol ki maᶜrifet olsun tecāhülüñ

5.Yıḳmaz binā-yı ḫāne-i şaṭrancı zelzele
Zāhid şikest-i dilde ᶜabeṣdir taᶜammülüñ

6.Merdānelik aṣāleti meydānda bellidir
Ḥayber günü babasını kim ṣordu Düldülüñ

7.Ġālib maᶜārifiñ de ṣafāsı deger velī
Cānān vaṣfıdır hele aṣlı taġazzülüñ

181
(M-II.73,A.194b,B.83b,C.148b,D.113a,E.118a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Yāresi muḥtāc-ı kāfūr olmasın bir kimseniñ
Sīneden meh-pāresi dūr olmasın bir kimseniñ

2.ᶜAnber-i deryā-yı pīç ü tāb mevc-i saṭrıdır
Nāmı bu defterde mesṭūr olmasın bir kimseniñ

3.Ġamze-veş maḫmūr u bīmār olmadan bulmaz emān
Luṭf-ı ḥüsne ṭabᶜı maġrūr olmasın bir kimseniñ

4.Fitnekār-ı ᶜaşḳda yā Rab şeh-i endīşesi
Leşker-i zülf üzre manṣūr olmasın bir kimseniñ

5.Çeşm-i yārı ẕevḳ-i mey bed-mest-i nāz itdi dirīġ
Mātemi hem-ḫāne-i sūr olmasın bir kimseniñ

6.Dil virip aġyār-perver şūḫa men gibi gedā
Düşmen-i bed-ḫᵂāhı mesrūr olmasın bir kimseniñ

7.Laḫt laḫt olup dili āyīne-i ṣad-pāre-veş
Merhem-i jengārı nāsūr olmasın bir kimseniñ

---

(181)6 M Ḫudā : D gedā

8.Ġayret-i ᶜaşḳ eyler Esᶜad kāse-i ᶜömrüñ şikest
Hem-sifāl-ı bezmi faġfūr olmasın bir kimseniñ

182
(M-II.73,A.193b,B.84b,C.149a,D.113a,E.117b)
--./-.-./.--./-.-

1.Mey-ḫāne ṣadrına geç otur kām-rān isen
Sāḳīniñ al ayaġını ger pehlevān iseñ

2.Üftādeler ki kāfir elinde esīrdir
Ṭaᶜn itme zāhid anlara sen müslimān iseñ

3.Pek ġırralanma küşe-i miḥrāb-ı ṭāᶜata
ᶜAşḳıñ kemān-ı ṣıḫḫatını çek Ḳahramān iseñ

4.Dehriñ iki ḳadeḥle degiş kār u bārını
Bilme cihān umūrunu rind-i cihān iseñ

5.Bizden hemān gürīze mi derler ḫırām-ı nāz
Bir yolda gel bu cānibe serv-i revān iseñ

6.Āyīne-i derūnu şikest itme ey perī
Terk eyleme göñülleri gözden nihān iseñ

7.Der-pīş idip ṣafā naẓarı mest-i ḥayret ol
Gerçek mürīd-i şīve-i pīr-i muġān iseñ

8.Mehcūrsun ḥayāt-ı maḥabbetden ey göñül
Memnūn-ı ᶜīş-i zindegī vü cāvidān iseñ

9.Ġālib Cenāb-ı Ḥażret-i Şāriḥden iste feyż
Esrār-ı ᶜaşḳa ṭālib-i şerḥ u beyān iseñ

10.Dergāh-ı cūd-ı Ḥażret-i Monlā-yı Rūma düş
Āgāh-ı ṭavr-ı bī-bedel-i ᶜāşıḳān iseñ

183
(M-II.74,A.194b,B.84a,C.149a,D.113b,E.118b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Bāᶜis̱-i bünyād-ı ḥüsnüñ ḳalb-i vīrāndır seniñ
Zülfüñ ejder gösteren bu genc-i pinhāndır seniñ

---

(181)8 M ġamzıñ : ACDE ᶜömrüñ // (182)3y4x : B O // (183)1 pinhāndır : C vīrāndır

2.Yā nedendir düşmen-i īmān ola ḥarf-i ᶜitāb
Muᶜciz-i laᶜliñle kāfirler müselmāndır seniñ

3.Ḫaṭ-siyeh īmān u ebrū ḳātil ü müjgān belā
Her bün-i mūyuñda bir cellād mihmāndır seniñ

4.Maᶜnī-i rengīn laᶜliñ ḫāmeye gūyā günāh
Dāʾimā tīġından ammā dökdügüñ ḳandır seniñ

5.Ḥarf-ı şekvā nā-becādır ᶜaşḳ-ı ṭabᶜımken benim
Bunda yoḳ cürmüñ faḳat çeşmiñ süḫan-dāndır seniñ

6.Luṭfa muᶜtād eyle ṭabᶜ-ı nāzüküñ yoḫsa begim
Ġālibe cevriñ de āzārıñ da iḥsāndır seniñ

184
(M-II.74,A.195a,B.84a,C.149b,D.113b,E.118b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.ᶜĀlem-i bālādan ᶜuşşāḳa belādır ḳāmetiñ
Secde-fermā-yı ser-i fikr-i resādır ḳāmetiñ

2.Nāza meyl itmez ki ser-keşlik tenezzüldür aña
Cāme-i taᶜbīre gelmez nev-edādır ḳāmetiñ

3.Bāġbān-ı ᶜaşḳ şu virmiş şarāb-ı ᶜişveden
Toḫm-ı gülden bitme bir serv-i ṣafādır ḳāmetiñ

4.Āb-ı gevherle pür eyler dāmen-i neẓẓāremiz
Öyle bir fevvāre-i muᶜciz-nümādır ḳāmetiñ

5.Rütbe-i nāzıñla gūyā lafẓ u maᶜnādır hemān
Medd-i iḥsān ẓann olur medd-i ḫaṭādır ḳāmetiñ

6.Farḳ yok biri muḫayyeldir anuñ biri dürūġ
Ser-ber-ebr-i dāver-i vaᶜd ü vefādır ḳāmetiñ

7.Pāye-i dūn olmasın ey sebz-i teh gülgūn saña
Ben dedimse sāye-i mürġ-i hümādır ḳāmetiñ

8.Feyż-baḫş olmuş reg-i ebr-i ezel cūy-ı ebed
Cevher-i cān naḫl-ı pür-neşv ü nemādır ḳāmetiñ

---

(183)3 mihmāndır : ACE pinhāndır // 5 ṭabᶜımken : ABCDE şunᶜumken // (184)5 M lafẓ-ı : CD lafẓ u // 6 M vaᶜd-i : D vaᶜd ü // 7 sebz-i teh : A sebze-i // 8 naḫl-i : CDE naḫli

9.Düşmen-i bed-kāma āfet Ġālib-i bī-cāna cān
^{c}Arşa dek peyveste bir nūr-ı du^{c}ādır ḳāmetiñ

185
(M-II.75,A.195b,B.84b,C.149b,D.113b,E.118b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.O ṭıfl-ı nāz benim dilsitānım olsa gerek
Edā-yı lükneti derd-i zebānım olsa gerek

2.^{c}Aceb ki sīneye çekmekde biñ belā çekdim
Baḳılsa ḥażret-i cānān cānım olsa gerek

3.Egerçi deşne-i ser-tīz derler ebrūya
Benim oracıġı cāy-ı emānım olsa gerek

4.Ḫarāb-ı derd ü ġam oldu derūn-ı bīmārım
O ġamzeler bu söze tercemānım olsa gerek

5.Cenāb-ı Perteve pey-revlik eyleyip Ġālib
Benim daḫı bu ġazel dāstānım olsa gerek

186
(M-II.75,A.195b,B.84b,C.150a,D.114a,E.119a)
--./-.-./.--./-.-

1.Vardıḳ der-i sa^{c}ādetine yārı görmedik
Girdik Behişte ḥayf ki dīdārı görmedik

2.Gitdik sipihr-i çārüme dek çāre-ḫ^{w}āh olup
Derdā ki ^{c}īsī-i dil-i bīmārı görmedik

3.Baḳ devr-i vājgūn felek nʾeyledi bize
Cem meclisinde sāġar-ı ser-şārı görmedik

4.Olduḳ ḥarīm-i Ka^{c}beye Mecnūn-veş revān
Geçdi du^{c}ā-yı ḫayrımız ās̱ārı görmedik

5.Mirʾāta girdi ^{c}aks gibi maḥv olup göñül
Ḥayretdeyim ki ṣūret-i dildārı görmedik

---

(185)1 M dāstānım : ABCDE dilsitānım // 2 çekdim : CE çekerim // 5 dāstānım : C dilsitānım // (186)3 M vājgūne : ABCDE vājgūn

6.Bu ṭāli^{c}-ile ḫ^{w}āhiş-i feyż itmeyiz daḫı
Ḫāver-zemīnde mihr-i pür-envārı görmedik

(?)
7.Ġālib ne-ḫ^{w}ānda ḳaldı bizim ^{c}arż-ı ḥālimiz
Dīvān-ı ^{c}aşḳa geldik o ḫünkārı görmedik

187

(M-II.75,A.196a,B.84b,C.150a,D.114a,E.119a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Hüsnüñ ebrūlar dü bālā dil-pesend itmiş seniñ
Münşī-i taḳdīr ^{c}ünvānın bülend itmiş seniñ

2.Çeşm-i şehbāzıñ alıp evvel dil-i āvāremi
Ṣoñra ṭutmuş zülf-i pür-çīniñde bend itmiş seniñ

3.Sāḳī-i bezm-i ezel ey rind-i bī-pervā-yı ^{c}aşḳ
Cānıñı cām-ı ṣafādan neşʾemend itmiş seniñ

4.Zülf ü ḫaṭṭ u ġamzeñe āşūblar düşmüş şehā
Leşkeriñ bī-dādlıḳ düzd ü levend itmiş seniñ

5.Dīde-i pür-ḫūna müjgānımla iden dūr-bāş
Lebleriñ gül-çīn-i bāġ-ı nūş-ḫand itmiş seniñ

6.Ben demez miydim saña ey ^{c}āşıḳ-ı müşkil-pesend
Göñlü şevḳ-i ārzūmend nejend itmiş seniñ

7.Ġālib ol şūḫuñ kemāl-i iltifāt u ḫ^{w}āhişi
Ṭab^{c}ını reşk-āver-i mülk-i Ḫucend itmiş seniñ

188

(M-II.75,A.196a,B.84b,C.150b,D.114a,E.119a)
--./-.-./.--./-.-

1.Ey māh söyle şimdi nedir minnetiñ seniñ
Olsun ġam-ı firāḳ benim vuṣlatıñ seniñ

2.İnṣāf nām bir mehiñ evṣāfı söylenir
Hīç yoḳ mu öyle źāt-ıla ünsiyyetiñ seniñ

---

(186)6 itmeyiz : E eylemez // (187)2 āvāremi : E dīvānemi //
(188)2 ünsiyyetiñ : A kim nisbetiñ

3.Ey mey müdām bizleri mestāne añlama
Def^c-i ḫumar ġayrı ne ḫāṣıyyetiñ seniñ

4.Cūş u ḫurūş bī-hüde ey ḫum ġarībdir
Bilmez mi kimse bezmde keyfiyyetiñ seniñ

5.Hep zülf-i iştiyāḳ-ı perīşānken daḫı
Ben olmadım mı bā^c iṡ-i cem^c iyyetiñ seniñ

6.Her ṣubḥ u şām mihr ü meh-āsā ider ẓuhūr
Ḫ^w ān-ı keremde her ne ise ḳısmetiñ seniñ

7.Ġālib cünūn-ı şevḳ-i maḥabbetden ^c aşḳdan
Terk-i sivādır añladığım niyyetiñ seniñ

189

(M-II.76,B.85a,C.150b,D.196b,D.114b,E.119b)

..--/..--/..--/..-

1.Merḥabā ey şeref-i bezm-i vefā ḫōş geldiñ
Gele ey neş^ɔ e-i ṣahbā-yı ṣafā ḫōş geldiñ

2.Ufuḳ-ı evc-i sa^c ādetde mi olduñ ṭāli^c
Hele bilmem bu şeb ey māh baña ḫōş geldiñ

3.Zāhidā ḥāl-i ḫarābāta gider inkārī
Böyle ol yoḫsa demez kimse saña ḫōş geldiñ

4.Ẕikr-i ebrū-yı dil-ārā gibi dest-āvīziñ
Ḳudsiyān nezdine ey dest-i du^c ā ḫōş geldiñ

5.Gelse bu ṣūret-ile bütgede-i ḥüsne eger
Bütler īmān getirip der ṣanemā ḫōş geldiñ

6.Gelişi öyle ki bir fitne-i nev-peydādır
Çıḳdı ḫaṭṭına dedi cünd-i belā ḫōş geldiñ

7.Bu ḫōş-āyende ġazel meclis-i yārānda saña
Diye ey Ġālib-i pākīze-edā ḫoş geldiñ

---

(188)3 ġayrı ne : B ġayrete // 4 M mey : ABCDE ey // (189)7 diye : CD dedi

190
(M-II.76,A.197a,B.85a,C.151a,D.114b,E.120a)
--./-.-./.--./-.-

1.Dūzaḫ bahār-ı ḥüsnüñe bir gülsitān seniñ
Ḳulzüm şerār-ı ᶜaşḳıña bir ḳaṭre ḳan seniñ

2.Bir gevherim var eşk midir dil midir desem
Peydā benimdir ol dür-i yektā nihān seniñ

3.Āteş içinde sebze bitirmiş ḥarīrden
Bāġ-ı ruḫuñda kimdir ᶜaceb bāġbān seniñ

4.Bir mihribān gūş ideriz adı mihr ü dād
Gelmez mi ṣubḥ-ı sīneñe ol mīhmān seniñ

5.Cānān mısın belā mısın āşūb-ı cān mısın
Ey bī-emān ġayrı eliñden amān seniñ

6.Ġālib dürūġ imiş ṭutalım vaᶜdı ol bütüñ
Īmān getir ki dīniñe ṣıġmaz yalan seniñ

191
(M-II.76,A.197b,B.85a,C.151b,D.115a,E.120a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ne bend-i şeh ne muḥibb-i gedā imiş bildik
O bī-mürüvveti yād-āşinā-y-ımış bildik

2.Deyince müşg-i Ḫoten itdi çīn ebrūsun
Bu pīç ü tābımız ey dil ḫaṭā-y-ımış bildik

3.Fiġān-ı bülbülü der-gūş ider ṣanırdıḳ biz
Nevā-yı ġam gele bād-ı ṣabā-y-ımış bildik

4.Maḥabbet-ile perīşān olunca tār-ı ḫayāl
Nesīm-i zülfünü anuñ hevā-y-ımış bildik

5.Ne ḳaṣd ider ise maᶜşūḳ-ı ḫayr odur çünkim
Ṣafā-resān-ı dil ü cān ṣafā-y-ımış bildik

6.Görünce sikkeyi ᶜuşşāḳ-ı çehre-zerdinde
Nigāh-ı mürşid-i Rūm kīmyā-y-ımış bildik

---

(191)1 M yār : ACDE yād // 2 pīç ü tābımız : AC pīç-tābımız // 4 anuñ : AB reng-i

7.O cümleden biri zāt-ı Faṣīḥ imiş Ġālib
Süḫan cenābına dād-ı Ḫudā-y-ımış bildik

192
(M-II.77,A.197b,B.85a,C.151b,D.115a,E.120a)
--./-.-./.--./-.-

1.Şeb-zindedār-ı zülf-i şebistān kim seniñ
Encüm-şümār-ı ḫāl-i perīşān kim seniñ

2.Ḫūnābe-ḫīz-i girye reg-i ḫʷābdır baña
Bīdār-ı āb-ı ḫançer-i berrān kim seniñ

3.Çün ḫāme fikr-i ḫaṭṭıñ-ıla tīre-rūz iken
Rūşen-beyān-ı rūy-ı diraḫşān kim seniñ

4.Mey-nūş-ı yād-ı mıṣraᶜ-ı rengīn-laᶜl kim
Naẓm-āşinā-yı gevher-i dendān kim seniñ

5.Şehbāz-ı ṣayd-ı ḥüsn-i bütānım nigāh-veş
Ammā zebūn-ı pençe-i müjgān kim seniñ

6.Gül-pūş-ı nev-şüküfte-i bāġ-ı maḥabbetim
Şāyān-ı zīb-i küşe-i dāmān kim seniñ

7.Ey ġonca-fem küşāde-i luṭf eyle Esᶜadı
Bir mürġ-i ḫōş-nevā-yı gülistān kim seniñ

FĪ ḤARFİ'L-LĀM
193
(M-II.77,A.198a,B.85b,C.151b,D.115b,E.120b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Yārdır maḳṣūd ġayrı müddeᶜā lāzım degil
Maᶜnī-i bī-gāne lafẓ-ı āşinā lāzım degil

2.Ḫançerinden aḳsa da āb-ı beḳā lāzım degil
Ejder aġzından o pā-zehr-i ᶜaṭā lāzım degil

3.Güft-gūya gelmez ᶜömrüm cünbüş-i reftār-ı nāz
Kārbān-ı şīve geçdikde ṣadā lāzım degil

---
(193)2 : C 11

4.Gevher-i yāḳūt-veş hem şu^{c}le hem fānūs olur
Nūr-ı dil pertevlenince iḫtifā lāzım degil

5.Ḫurde taṣvīr-i siyeh ḫāmem virir ma^{c}nāya cān
Maṭla^c-ı rengīnden bend-i ḳabā lāzım degil

6.İstemez ferş-i münaḳḳaş ḫāne-i deryā-dilān
Eşk-i mevc-ā-mevc besdir bu riyā lāzım degil

7.Sāyesinde kimseniñ itmez recā āheng-i ġam
Ya^{c}nī mūsīḳār içün bāl-i hümā lāzım degil

8.Ġamzeden bir sehmi dūşunda zekāt-ı ḥüsnünüñ
^{c}Āşıḳa def^c-i belā redd-i ḳażā lāzım degil

9.Bir midir şīr-i neyistān-ıla hīç şīr-i ḥaṣīr
Rūz-ı himmetdir ġaraż ṭavr u edā lāzım degil

10.Bāde-i gülgūn gerek destinde çün la^{c}l-i müẕāb
Yoḫsa sāḳīniñ ayaġında ḫınā lāzım degil

11.Devr-i Mevlānādayım devr-i felekmiş yā melek
İstemem Ġālib dolaşsınlar baña lāzım degil

194
(M-II.77,A.198b,B.85b,C.152b,E.120b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Düşdü āteş şimdi bir ^{c}ummāna kim çeşmimdir ol
Oldu deryā-ḫīz o āteş-ḫāne kim çeşmimdir ol

2.Ġonca-i şem^c-i tecellīdir deyip ruḫsārına
Berg-i gülden bāl açar pervāne kim çeşmimdir ol

3.Pençe-i mercānına müjgān-ı ḫūn-ālū demek
Ṣundular pür-la^{c}l bir peymāne kim çeşmimdir ol

4.Ka^{c}be-veş pīrāmeniñ eṭfāl-ı eşk eyler ṭavāf
Boş degildir cūş iden dīvāne kim çeşmimdir ol

5.Genc-i dilde isterim tenhā temāşā-yı ruḫuñ
Hīç göz açdırmaz iki bī-gāne kim çeşmimdir ol

---

(194)3 ḫūn-ālū : A ḫūn-ālūd

6.Żabṭ idip şimdi perīler ḫāne-i endīşemi
Pür-ḫāyal oldu o mīnā-ḫāne kim çeşmimdir ol

7.Āşiyān-ı bülbül-i efsūsdur Ġālib henūz
Mürġ-i vaṣl-ı yāra dām u dāne kim çeşmimdir ol

8.Feyż enẓār-ı Cenāb-ı Şemsden geldi baña
Gevherīn bir sübḥa-i sad-dāne kim çeşmimdir ol

195
(M-II.78,A.199a,B.85a,C.152a,D.115b,E.121a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Niçe yüz biñ cām-ı gūn-ā-gūn şarāb oldur ki ol
Bī-ᶜadeddir gerçi encüm āfitāb oldur ki ol

2.Āşinā-yı baḥr-ı tevḥīd olmaḳ isterseñ eger
Keṡret-i emvāca ḥayrān olma āb oldur ki ol

3.Cümle bir künden nümāyāndır vücūd-ı kāᵓināt
Baᶜiṡ-i īcād-ı kevn olan ḫiṭāb oldur ki ol

4.Güft-gū vü cüst-cū ṣıġmaz elest esrārına
Tā ezelden böyle virmişler cevāb oldur ki ol

5.ᶜĀlem-i bālāda seyr iden ḥurūf-ı ᶜāliyāt
Muṣḥaf-ı ruḫsāra inmişdir kitāb oldur ki ol

6.Zühd-i ḫuşk u daᶜvī-i ḫuşk u dimāġ-ı ḫuşkuñu
Baḥr-ı maᶜna ṣanma ey zāhid serāb oldur ki ol

7.Virme nüh ṭāḳ-ı sipihre rütbe-i būd u nebūd
Bil ki ᶜummān-ı vücūd üzre ḥabāb oldur ki ol

8.Nīk ü bed endīşesinden fāriġ eyle göñlüñü
Görme ᶜālemde ḫaṭā reᵓy-i ṣavāb oldur ki ol

9.Żabṭa gelmez vāḥidiñ tekrārı müşkildir vuḳūf
Ḥāṣılı aᶜdād hep birdir ḥisāb oldur ki ol

10.Perde olmuş dīde-i bīdārıña pindār ḥayf
Anı refᶜ it rūy-ı dilberde niḳāb oldur ki ol

11.Terk-i aġyār-ıla herkes vāṣıl-ı yār oldu līk
Ġālibiñ aġyārı Ġālibdir ḥicāb oldur ki ol

12.Ḥażret-i Ḫünkār-ı Ekber ḫākine ferş it yüzüñ
Vāriṡ-i peyġamber-i ᶜālī-cenāb oldur ki ol

196

(M-II.78,A.199b,B.86a,C.153a,D.116a,E.121a)
..--/..--/..--/..-

1.Yazdı ḫaṭṭ gül-varaḳ-ı rūyuna ṣaf ṣaf sünbül
Oldu naẓm-ı güle taḫmīs-i muṭarraf sünbül

2.Bāġa saḳız gülüdür muġ-beçe-i şervete-pūş
Ḳarşusunda oḳur İncīl-i muḥarref sünbül

3.Nev-bahār itdi ḫaṭ ol seyyidiñ āl-ı ruḫunu
Oldu dīdār-ı şerīf-ile müşerref sünbül

4.Nekre ḳandīlleri böyle degildi rūşen
Olmadan āha iżāfetle muᶜarref sünbül

5.Dökülür gülşene şebnem gibi eşk-i pervīn
Ṭaḳmasın rūyuna ol māh müzellef sünbül

6.Yanarak āh iderek köhne bahār-ı ḥüsne
Bir ġazel söyledi ḳandil müreddef-sünbül

7.Cūş-ı ṭūfān-ı bahārānı idip fevc-ā-fevc
Mevc-i baḥr-ı çemeni eyledi bir kef sünbül

8.Dürüm efşān olarak şāh-ı bahār itdi ḫurūc
Dāmen-i deşte döküldü yine kef kef sünbül

9.Ḳondu ṣad-berg-i ruḫa vaḳf-ı ṣad-ender-ṣad ḫaṭ
Ṭarḥ idip müşge biraz āyet-i Muṣḥaf sünbül

10.Perçemi vaṣfıñ idip muṭrib o māhıñ Ġālib
Dökdü ṣan meclise her bestede bir def sünbül

11.Virdi zülfeynine ḥūrān-ı Behişti zīnet
Meṡnevīden ḳoparıp bir niçe elṭaf sünbül

---

3 : C 4 // 7 bir : D pür

197
(M-II.79,A.199b,B.86a,C.153a,D.116b,E.121b)
..--/..--/..--/..-

1.Lafẓ-ı rengīn olur ebyāt-ı ḫayāl üstüne gül
Ḫoş gelir gülşen-i fikretde nihāl üstüne gül

2.Kimse naḳş eylemedi ṣafḥa-i ḫāṭırda daḫı
Ruḫ-ı ālıñ gibi bālīn-i viṣāl üstüne gül

3.[c]Ayb-pūşānda olur varsa ṣafā-yı ḫāṭır
Māhdır perde-i şebgūn-ı leyāl üstüne gül

4.Çeşm-i pür-ḫūna düşer medd-i nigāh-ı ḥasret
Şu[c]ledir āh-ı diliñ şem[c]-i miṣāl üstüne gül

5.Gerden-i ṣāfī diraḫşende bilūrīn mīnā
Rūy-ı ālındaki bu ḥüsn ü cemāl üstüne gül

6.Gösterip ḫande-i dendān-nümāyı ey zaḫm
Sīne-i ehl-i dil ü ṣīfte-ḥāl üstüne gül

7.Bu ġazeldir gül-i rūy-ı seped-i eş[c]ārım
Ḳomasın Ġālib anuñ ehl-i kemāl üstüne gül

198
(M-II.79,A.200a,B.86b,C.153b,D.116b,E.121b)
.---/.---/.---/.---

1.Tirāş itme ruḫuñdan sevdigim ḫaṭṭ-ı siyāhıñ gel
Geçirme tīġdan ey bī-emān kendi sipāhıñ gel

2.Sana gül cāmi[c]i bu sīne-i ṣad-şerḥadır şāhā
Ṣuvardı eşk-ile saḳḳā-yı çeşmim ḫāk-rāhıñ gel

3.Gözüm yollarda ḳaldı gezme ey tīr-i nigeh bī-cā
Girersin belki tā ki ḳanına bir bī-günāhıñ gel

4.Gelip gūş-ı dil-i pür-dāġıma ey ḳulḳul-ı mīnā
Ḳudūmuñla çerāġın rūşen it bu ḫānkāhıñ gel

5.Derūn-ı Es[c]adı seyl-āb-ı ḥasret eyledi ber-bād
Efendim luṭf ḳıl itme ḫarāb ārāmgāhıñ gel

---

(197)5 : B 6 // (198)2 şāhā : D cānā // 5 ḳıl : D idip

199
(M-II.79,A.200b,B.86b,C.153b,D.116b,E.122a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ḫalḳa ḫalḳa kākülünden dāġ dāġ oldu göñül
Ḫōş gelip dīvānelik dāġ üstü bāġ oldu göñül

2.Gerçi rāhı rāst eṭvār-ı sülūku müstaḳīm
Rāh-berler kes̱retinden güm-sürāġ oldu göñül

3.Gevher eyler jāle-i gülzārını mehtāb-ı ᶜaşḳ
Kirm-i şeb-tāb idi şimdi şeb-çerāġ oldu göñül

4.Āşinā-yı ṣūret olmaz maᶜnī-i ᶜanḳā gibi
ᶜUzlet itdi işidenlerden ırāġ oldu göñül

5.Geçdi şemᶜ-i sīneye mānende-i fānūs-ı nūr
Mihr ü mehden ḳāniᶜ-i genc-i ferāġ oldu göñül

6.Tā irince Ġālibe feyż-i dem-i Monlā-yı Rūm
Ney gibi rāh-ı nefesde göz ḳulāġ oldu göñül

200

(M-II.80,A.200b,B.86b,C.153b,D.117a,E.122a)
-.--/-.--/-.-

1.Āşinā-yı sırr-ı ādemdir göñül
ᶜAşḳ-ı Mevlānāya maḥremdir göñül

2.Olamaz āsūde bī-kārān gibi
Ehl-i derde yār u hem-demdir göñül

3.Bir iki rind-i ḳadeh-peymā-y-ıla
Māᵓil-i nūş-ı dem-ā-demdir göñül

4.Başḳa bir ᶜālem bulup mey-ḫānede
Bī-niyāz-ı ḫalḳ-ı ᶜālemdir göñül

5.Maḥv olup fikr-i dehān-ı yārda
Ḳayd-ı hestīden müsellemdir göñül

---

(199)1 M kākülünde : ABD kākülünden / gelip : D geçip // 5 geçdi şemᶜ-i : DE çekdi şemᶜi

6.Şimdi Ġālib feyż-i Mevlānā-y-ıla
Ḥamdu li'llāh şād u ḫurremdir göñül

7.Ḥażret-i Şāriḥ Rüsūḫīniñ bugün
Dersine şākird-i mülhemdir göñül

201
(M-II.80,A.201a,B.86b,C.154a,D.117a,E.122a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ṭavr-ı cisme şuᶜle-i şemᶜ-i tecellādır göñül
Ben ḫamūş olsam da rāz-ı ᶜaşḳı gūyādır göñül

2.Maᶜnī-i himmet-veş ehl-i sūrete olmuş baᶜīd
Taḫtgāh-ı Ḳāf-ı istiġnāda ᶜanḳādır göñül

3.Zeyn ider sevdā-yı zülfüñle anı sulṭān-ı ᶜaşḳ
Cāme-i şeb-rengde beyt-i muᶜallādır göñül

4.Başḳa ᶜālem bulmuş ol mihr-i cemāl-i yārdan
Zerre dirhem āfitāb-ı ᶜālem-ārādır göñül

5.Virmem iksīre ġubār-ı dergeh-i ehl-i dili
Ḫākdır Ġālib velī kān-ı sitiġnādır göñül

202
(M-II.80,A.201a,B.87a,C.154b,D.117a,E.122b)
..--/..--/..--/..-

1.Ḳılıcı ḳanlı eli ḳanlı deliḳanlı güzel
Deşt-i āşūba ᶜaşīret begi Türkmenli güzel

2.Bir ᶜabā-pūş u yavuz atlı vü Baġdād poşılı
ᶜAlevī-kīş ü dervīş-dil ü ᶜOs̱mānlı güzel

3.Göricek dūrdan ᶜuşşāḳa belālar ḳızarır
Şemseli āl ḳapuṭ āteşi ḳaftanlı güzel

4.Utanır görse eger ḥüsn ü edāsın Şīrīn
Öyle ser-tā-be-ḳadem pür-edeb erkānlı güzel

5.İtmez iḳbāl-i ṭabīᶜat ki sevem ġayrīlerin
Var iken Ġālib o pek muᶜteber ᶜünvānlı güzel

203
(M-II.80,A.201b,B.87a,C.154a,D.117a,E.122b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ruḫuñ iderse de pinhān bize ḥicāb degil
Ki māhı perde-i şeb örtemez niḳāb degil

2.Günāhımız bu ki ᶜazm-ı maḥabbet eylemişiz
Bu rütbe cevriñ efendim hele ṣavāb degil

3.Şeb-i vefāda mülāḳātı ile yārānıñ
Ṣafā-yı raṭl-ı girān var gözümde ḫʷāb degil

4.Ḫōşā ki būse-i ruḫsārın ide erzānī
Suʾāl idince göñül sāde bir cevāb degil

5.Yıḳıldı maᶜreke-i ġamda kāḫ-ı ẕevḳ u neşāṭ
Duᶜā-yı pīr-i muġān-ıla dil ḫarāb degil

6.Maḥalle nisbeti hükmüñ mecāzdır yoḫsa
Füruġ-ı ᶜālem-i taḥḳīḳ āfitāb degil

7.Der-i sarāy-ı maᶜānī küşādedir ammā
Baḳılsa şāᶜire Ġālib o daḫı bāb degil

204
(M-II.81,A.201b,B.87a,C.154b,D.117b,E.122b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Benim şifā-yı ten-i zār u müstemendim gel
Devā-yı derd-i derūnum olan efendim gel

2.Nihāl-i āhı yetişdirdim āḫir eflāke
Ḳuṣūra baḳma gel ey serv-i ser-bülendim gel

3.Nedir o ḫançer-i ġamzeñdeki celālīlik
Biraz da nāza çek ey şūḫ-ı şeh-levendim gel

4.Peyām-ı vaṣl içün atdığı tīr-i müjgānı
Hezār cān-ıla maḳbūl ü dil-pesendim gel

5.Seniñle żabṭ iderim anı vaḳt-ı cevlānda
Semend-i ḫāṭırıma sīm-sīne-bendim gel

---
(203)3 : C 4

6.Ġamıñla geldi baña ṭıfl iken dem-i pīri
Eyā ġazāl-ı cüvān-baḫt u hūşmendim gel

7.Ḳudūmüñ eylesin iḥyā bu Ġālib-i zārı
Devā-yı derd-i derūnum olan efendim gel

FĪ ḤARFİ'L-MĪM
205
(M-II.81,A.202a,B.87a,C.155a,D.117b,E.123a)
--./.-.-/.--

1.Ey berg-i lebi dem-i tebessüm
Dilḫūn-kün şebnem-i tebessüm

2.Vey āyīne-i ruḫunda cevher
Esrār-ı mücessem-i tebessüm

3.Ḳıl nükte-i maḫfī-i dehānıñ
Naḳş-ı gül-i ḫātem-i tebessüm

4.Lacliñde olur ḥayāt düşnām
Çeşmiñdeki mātem-i tebessüm

5.Zīr-i leb-i fesden eyler īmā
Çoḳ nükteye perçem-i tebessüm

6.Ebrūlar idip işāret-i nāz
Gūyā olup ebkem-i tebessüm

7.Söyle baña ḳaḥṭ-ı ḫandeden mi
Bu maṣraf-ı kem kem-i tebessüm

8.Āheng-i nevā-yı ḫande eyler
Zīr-i lebi ḳıl yem-i tebessüm

9.Ḫūy-gerde-ruḫ olma gel gel itme
Mehtābıñı şebnem-i tebessüm

10.Şehbāz-ı nigāh-ı çeşmi süzme
Āvārelenir rem-i tebessüm

11.Reng-i leb-i tīġ-ı ḫūn-feşānıñ
İtdi beni hem-dem-i tebessüm

---
8 eyler : ABC eyle

12.Bilmem deheninde var mı yoḳ mu
Bu maᶜnī-i mübhem-i tebessüm

13.Lüknet görünür olunca gāhī
Ḥarf-i lebi müdġam-ı tebessüm

14.Ol rütbe ḫafī güler ki olmaz
Rūḥ-ı lebi maḥrem-i tebessüm

15.Baḳdıḳça olur o gül-ᶜiẕāra
Nūk-ı müje gülfem-i tebessüm

16.Şemşīr-i zebānım oldu Ġālib
Ḫūn-ābe-ḫōr-ı yem-i tebessüm

17.Afyon be-şarāb-ı eşk olup dil
Mest itdi beni ġam-ı tebessüm

18.Fetḥ oldu ṣabāḥ-ı Şems-i dīnden
Bu genc-i muṭalsam-ı tebessüm

206
(M-II.82,A.202b,B.87b,C.155b,D.118a,E.123b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ben kim namāz-ı ᶜaşḳda Mecnūna uymuşum
Terk eyleyip iḳāmeti ḳānūna uymuşum

2.Deryā-yı āb-ı gevher içinde yuvarlanıp
Āḫir niẓām-ı lüᵓlüᵓ-i meknūna uymuşum

3.Tār-ı kemānı perde-i Manṣūra çekmişim
Āheng-i sāz-ı nāle-i pür-ḫūna uymuşum

4.Gerdīde ser felāket içinde döner gezer
Āvārelikde ben daḫı gerdūna uymuşum

5.Ḫaṭṭ-ı lebiñ meᵓāli ferāġ-ı neşāṭ imiş
Ṭutdum yasaġı emr-i hümāyūna uymuşum

6.Ġālib ḫulāṣa rāst-rev-i semt-i maᶜnīyim
Rāh-ı süḫanda reh-ber-i mażmūna uymuşum

7.Feyz-i nigāhı cānib-i Ṣāḳıbdan almışım
Bedrüᵓt-ṭarīḳa Ḥażret-i Ergūna uymuşum

207
(M-II.82,A.203b,B.87b,C.156a,D.118b,E.123b)
.---/.---/.---/.---

1.Göñül sevdā-perest-i zülf-i küfr-efzā mıdır bilmem
Metā^c-ı ^cāfiyet ḥasret-keş-i yaġmā mıdır bilmem

2.Zelīḫā-yı heves maḥrūm Ya^cḳūb-ı ḫıred maḥzūn
Bu kār-ı pür-ḫalel ḥulyā mıdır bilmem

3.Girih-bend oldu gerçi rişte-i ṭūl-ı emel ammā
Bu da^cvānıñ ṣoñu cem^ciyyet-i ma^cnā mıdır bilmem

4.Ḫaṭ-ı nev-resteye ta^clīḳ-i va^cdı çeşm-i bīmārıñ
Dem-i āḫir zamānda maḳdem-i ^cĪsā mıdır bilmem

5.Semenzār-ı ruḫunda sürḫī-i nāz ol gül-endāmıñ
Ḳumāş-ı ārzūda reng-i istiġnā mıdır bilmem

6.Rehīn-i tīġdır kūh-ı beden berḳ-ı tecellādan
Kelīm-i ^caşḳ Ṭūr-ı sīnede ber-cā mıdır bilmem

7.Süḫan bālā-ter oldu rütbe-i elfāẓdan ammā
Daḫı Ġālib ḫamūş olmuş mudur gūyā mıdır bilmem

208
(M-II.83,A.202b,B.87b,C.155b,E.123b)
-..-/-..-/-.-

1.Ḫōş çalınıp nevbet-i Monlā-yı Rūm
Oldu ^cayān ṣavlet-i Monlā-yı Rūm

2.Ḳıldı semā^c-ḫāne-i gerdūnu pür
Debdebe-i himmet-i Monlā-yı Rūm

3.İtdi iḥāṭa felek-i çenberi
Dā^ʾire-i devlet-i Monlā-yı Rūm

4.Virdi nevā-yı ṭarab ^cālemlere
Velvele-i şöhret-i Monlā-yı Rūm

5.Kişver-i inkārı ider pāy-māl
Leşker-i pür-heybet-i Monlā-yı Rūm

---
(207)6 tecellādan : B tecellāya // (208)4 nevā : BC nidā

6.Mürşid-i Ḥayy kāşif-i esrārdır
Meṣnevī-i Ḥażret-i Monlā-yı Rūm

7.Bendesini kimseye itmez zebūn
Böylecedir ᶜādet-i Monlā-yı Rūm

8.Yüz süreni ḫākine iksīr ider
Gevher-i ḫāṣıyyet-i Monlā-yı Rūm

9.Ehl-i dile ṣıdḳ-ıla maḫdūm olur
Ġālib iden ḫıdmet-i Monlā-yı Rūm

209
(M-II.83,A.203b,B.83a,C.156a,D.118b,E.124a)
--./-.-./.--./-.-

1.Bilmem o laᶜle rūḥ-ı Mesīḥā mıdır desem
Yoḫsa ḥayāt-ı lafẓına maᶜnā mıdır desem

2.Gül-berg-i āteşīn ruḫu ḫaṭṭ benefşe-ter
Cennet mi bāġ-ı ḥüsn mü sīmyā mıdır desem

3.Şemşīr-i dest-i nāzı o cellād ġamzeniñ
Ḳurbānyāna ebrū-yı īmā mıdır desem

4.Pür-nūr gerden üzre o gīsū-yı sebz-gūn
Cibrīl-i ᶜArş-sāye mi Ṭūbā mıdır desem

5.Taḳrīr-i sūz-ı ġamda hele lāldır bu dil
Bilmem zebān-ı şuᶜleye gūyā mıdır desem

6.Pervāzı evc-i füsḥat-ı çarhıñ verāsıdır
Ġālib hümā-yı ṭabᶜıma ᶜanḳā mıdır desem

210
(M-II.83,A.204a,B.88a,C.156b,D.118b,E.124a)
--./.--./.--./.--

1.Ben laᶜl-i lebiñ ġamzeñe enbāz ṣanırdım
ᶜĪsāyı dirīġā ki füsūn-sāz ṣanırdım

2.Biᵓllāh zebūn pençe-i müjgānına Cibrīl
Bāz-ı nigehi bīhüde-pervāz ṣanırdım

---

(209)5 : E 0 // (210)1 ġamzeñe : D ġamzeye

3.Mey-ḫāne degilmiş yeri āġūş-ı bütānmış
Ben duḫt-ı rezi ḫāne-ber-endāz ṣanırdım

4.Çoḳlar yaşasın çeşm-i terim eyledi iẓhār
Ḫūn-ı dil-i deryā-es̱eri az ṣanırdım

5.Gūş eylemişim ġamze-i ġammāzdan Es^c ad
Derd-i dili söylenmeyecek rāz sanırdım

211
(M-II.83,A.204a,B.88a,C.156b,D.119a,E.124a)
--./.--./.--./.--

1.^c Ankā-yı seḫāyım dil-i dānāda ġarībim
Bir güm-şüdeyim ism ü müsemmāda ġarībim

2.Cibrīl-i ḫayālimle sürāġ-ı ceberūtum
Ammā n^ɔ ideyim ḳurb-ı ev ednāda ġarībim

3.Çeşmiñ gibi mestim baña bes kūşe-i ebrū
Ma^c bedgeh ü miḥrāb-ı mu^c allāda ġarībim

4.Perverde-i gehvāre-vaṭan ṭıfl-ı ^c azīzim
Çāh-ı ġam u āġūş-ı Zelīḫāda ġarībim

5.Müstecmi^c -i esrār-ı vücūd-ı dü-cihānım
Ol noḳta-i remzim ki pes-i pāda ġarībim

6.Mecnūn-ıla Ferhād olamazlar baña hem-pā
Bir yekke-süvārım ki bu ṣaḥrāda ġarībim

7.Erbāb-ı dile şem^c -i şebistān iken Es^c ad
Aġreb bu yine bezm-i eḥibbāda ġarībim

212
(M-II.84,A.204b,B.88a,C.157a,D.119a,E.124b)
--./.--./.--./.--

1.Bir ṭal^c at-ı āyīneye ṣarf-ı güher itdim
Ḥayretle dönüp ^c aks-i murāda naẓar itdim

2.Āḫir baña ḳaṣd itdi ṭoġup Rüstem-i ^c aşḳı
Endīşemi ol māh-ıla devr-i ḳamer itdim

3.Ḫarmān-ıla ^c ūd eyledi hep āh u nigāhım
Virdim eline nāveki sīnem siper itdim

4.Bir germ nigāh itmedi ol mihr-i cihān-tāb
Sa^cy ile dil-i ṣāfımı feyż-i seḥer itdim

5.Bilmem ne içün āyet-i ye'ʾs eyledi ḫaṭṭıñ
Ruḫsāresine ḫayr du^cā-veş eser itdim

6.Bir kaṭre yerin ṭutmadı gülzār-ı ruḫunda
Ter lāzım idi dīde-i ḫūn-pāşı ter itdim

7.Mānend-i ceres bār-ı fiġān-ıla dönerdim
Her çend ki ol Ka^cbe-i cāna sefer itdim

8.Elbet ireriz vaṣlıña ey şem^c-i dil-efrūz
Ben şu^cleyi pervāneye çün bāl ü per itdim

9.Güncāyiş-i kāġıd yoġudu sūz-ı derūna
Ġālib süḫan-ı ^caşḳı biraz muḫtaṣar itdim

213
(M-II.84,A.205a,B.88b,C.157a,D.119b,E.124b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Dil-i żaʿīfe bir āfet güzel begendiremem
O ḫaste-i ġam-ı ʿaşḳa ecel begendiremem

2.Niyāz u nāzda siḥr-i ḥelāl bilsem de
Nigāh-ı pür-fene itmem cedel begendiremem

3.Ḫaṭā o nergis-i şehlādadır sözümde degil
Egerçi her süḫanım bī-bedel begendiremem

4.Taṣavvuruma daḫı himmetim olup māniʿ
Sezā-yı ḫʷāhiş olur bir emel begendiremem

5.Kemend-i naẓmım iderken ġazāl-i maʿnīyi rām
Yine o şūḫuma Ġālib ġazel begendiremem

---

(213)5 M müdām : ABCDE rām

214
(M-II.84,A.205a,B.88b,C.157a,D.119b,E.124b)
..--/..--/..--/..-

1.Aġlarım eşkime hem rām degildir bilirim
O hümā dāne-ḫōr-ı dām degildir bilirim

2.Encüm-i çarḫ bütün ḳaṭre-i nīsān olsa
Ṣadef-i dil güher-āşām degildir bilirim

3.İtmem ümmīd-i nigeh çeşm-i siyeh mestinden
Dāġ-ı sīnem gül-i bādām degildir bilirim

4.Devri ḫōş geçdigini Cemden işitsem de hele
Bu edā meşreb-i eyyām degildir bilirim

5.Māh naḳş itmededir ᶜazm-ı sülūkum yoḫsa
Şemᶜe istādelik ārām degildir bilirim

6.Ġamdan olsun yine bir ḥiṣṣesi vardır şimdi
Ġālib ol rütbede nā-kām degildir bilirim

215
(M-II.85,A.205b,B.88b,C.157b,D.119b,E.125a)
.---/.---/.---/.---

1.ᶜİlācım gör ki sāḳī çeşm-i bīmārıñla pür-derdim
Devā-cū olmazım rez duḫterinden ṣanma nā-merdim

2.Demiş zīr-i ḫaṭından pertev-i ruḫsārı ol māhıñ
Cihān-ı ḥüsne bir mihr-i münīr-i sāye-perverdim

3.Beher şeb mebḥaṣ-ı devr-i muḥāli fikr ider kākül
Dehen daᶜvāda kim ᶜārızla ḳāʾim cevher-i ferdim

4.Niçün küstāḫ bakdıñ ġamze-i ḫūn-rīz-i dildāra
Sezādır tīġ-ı hecr-ile gözüm ḳan aġlasañ her dem

5.Dilim āzāde ḳayd-ı şeş cihetden çār ᶜunṣurdan
Beni ey derbeder ẓann itme ṭıfl-ı māʾil-i nerdim

6.ᶜAtā-yı dilber-i yek-tā nigāh-ı çeşmdār olmam
Zer-i maḥbūb-veş ᶜaşḳ-ıla Ġālib ṣanma rū-zerdim

216
(M-II.85,A.205b,B.88b,C.157b,D.119b,E.125a)
-.--/-.--/-.-

1.Zīver-i bāzār-ı küstāhī menem
Hem yine bīzār-ı küstāhī menem

2.Meclisi pür-nūr ider ser-keşligim
Şemᶜ-i nīgūkār-ı küstāhī menem

3.Ġafletim maᶜẕūr ṭutsun ehl-i dil
ᶜĀşıḳ-ı bīdār-ı küstāhī menem

4.Len terānīdir baña vaᶜd-ı viṣāl
Ṭālib-i dīdār-ı küstāhi menem

5.Levḥdir ser-māye-i keyfiyyetim
Mest-i dürd-yahvār-ı küstāhī menem

6.Esᶜadā ol dil-nevāzımdan yine
Māʾil-i enẓār-ı küstāhī menem

217
(M-II.85,A.206a,B.89a,C.158a,D.120a,E.125a)
..--/..--/..--/..-

1.Yine müncer ola ḥālim bu televvünle benim
Dil peşīmān-ı güneh tevbeye varmaz dehenim

2.Bend bend olmadayım rişte-i ṭūl-ı emele
Kāfiristan-ı ser-i zülf müdür yā vaṭanım

3.Nev-bahār-ı ġam-ı laᶜl-ıla göñül gülbün-i hūn
Ẕikr ü fikrimde pey-ā-pey semenim yāsemenim

4.Şemᶜ-i efsürdeye fānūsdan olmaz behre
Dūş-ı cāna niçe bir bār olacaḳdır bedenim

5.Çāre yoḳ nʾeyleyeyim dest-i irādet kūtāh
Çekmege ḳāʾil idem kendi elimle resenim

6.Şīvenin şīveye tebdīl iderdi Yaᶜḳūb
Görse āġūş-ı Zelīhādaki beyt-i ḥüznüm

(216)1-6 menem : C benim // (217)1 televvünle : ACDE televvünde

7.Çārmīḫ-ı sitem-i ḳayd-ı ^{c}anāṣır bu ^{c}aceb
Çarḫ-ı çārümde Mesīḥā gibi ḳadr-ı süḫanım

8.Şeb-i hicrān ne belā kevkebim eyler pinhān
Dīde-i baḫtı remed-dīde ider pīrehenim

9.Nāzımız çarḫa geçer derse eger Mürşid-i Rūm
Sen benimsin benim ey Ġālib-i bī-çāre benim

218

(M-II.86,A.206b,B.89a,C.158a,D.120a,E.125b)
..--/..--/..--/..-

1.Aġzına vā^{c}iẓ-i şehriñ yaraşır vaṣf-ı ṭa^{c}ām
Līk cū^{c} āyeti tefsīrini ṭutdurdu ṣıyām

2.Şeyḫ bir bal yedi kim ḳāḍī-i Siroz yemez
Ehl-i keyfe şekeri ḳıldı bu günlerde ḥarām

3.Sā^{c}atı sā^{c}ata uymaz bize ṭoġrı gelmez
Bozdurur niyyetimiz ḫavfım odur ol ḫōd-kām

4.Ḥarf almaz dehen-i pākine perhīzinden
Ṣanma kim ^{c}āşıḳa itmez o perī-baḫş selām

5.Kāmilen feyż-i riyāżetle irerler Ḳadre
Ramażān ayına fikr ile nedendir ikrām

6.Her zamān bir meh-i nev-ḫaṭṭ-ıla aḫşam eyler
Ḥāṣılı Ġālib-i dīvāneye her gün bayram

219

(M-II.86,A.207a,B.89a,C.161a,D.120b,E.126a)
--./-.-./.--./-.-

1.Biz rūzedār-ı ^{c}aşḳız odur kārımız bizim
Laḫt-ı cigerle ḫōş gelir ifṭārımız bizim

2.Māh-ı ṣıyām bize şeref-i şehrden ba^{c}īd
Yoḳdur bu yerde yāverimiz yārımız bizim

---

(219)2 bize : ABCDE biz

3.Ġurbet-güzīn-i ḥasret iken bu ġarībdir
Me᾿mūr ṣavm-ı dā᾿ime bīmārımız bizim

4.Evvel şikāyet eyler idik rūz-ı rūzeden
Bulmaz ṣabāḥı şimdi şeb-i tārımız bizim

5.Zehr-i firāḳ u şerbet-i gülgūn-ı ḫūn-ı eşk
Dil-sīrdir bu niᶜmete ġam-ḫʷārımız bizim

6.Yād eylemekde şevḳ-i ḳanādīl-i şehr-i dil
Encüm şümār-ı dīde-i bīdārımız bizim

7.Ġālib ḥużūr-ı ḥażret-i yārānda bu ġazel
Olsun beyān-ı ḥāl-i dil-i zārımız bizim

220

(M-II.86,A.207a,B.89a,C.161b,D.120b,E.126a)

..--/..--/..--/..-

1.Nūrdan ḫayme-i ḫaḍrā-yı Ḫudādır perçem
ᶜĀlem-i ḥüsne sebizgūn semādır perçem

2.Çekilir rişte-i cān u dil-i ehl-i sevdā
O siyehkārlara gör ne belādır perçem

3.N᾿ola ger şuᶜle-i ruḫsārdan olsa berter
Dūd-ı ᶜūd-ı dil-i āşüfte-havādır perçem

4.Dūzah-ı āteş-i ᶜaşḳımdan alır neşv ü nemā
Reşk-i reyḥān-ı Behişt olsa sezādır perçem

5.Āşiyānı ser-i Mecnūn-ı ġam-ı ḫūbāndır
Hem-çü mürġān-ı sürūşān-ıᶜalādır perçem

6.Biri birine girip oldu perīşān ebḥāṣ
Şimdi berhem-zen-i fikr-i şuᶜarādır perçem

7.Tāb-ı gīsū-yı girih-gīrden āzādım līk
Esᶜadā başıma bir ḥükm-i ḳażādır perçem

---

2 çekinir : D çekilir // 4 alır : C olur

221
(M-II.87,A.206b,B.89b,C.161a,E.125b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ḥarīm-i gülşen-i Firdevsdir ḳażā-yı Merām
Ne rütbe söylesem olmaz yine edā-yı Merām

2.Ḥayāt-ı tāze virir çār faṣlı ervāḥa
ᶜAzīzler nefesinden gelip havā-yı Merām

3.Dürūdu ḳulzüm-i feyż-i Cenāb-ı Pīre gider
Kemāl-i ẓāhir u bāṭındır ibtidā-yı Merām

4.Zemīn-i Ḳonya ᶜaceb genc-i pür-maᶜārifdir
Bu ḫākda bulunur gevher-i ᶜaṭā-yı Merām

5.O āşiyāne-i ᶜaşḳa melekler eyler reşk
Kebūter-i ḥarem-i yārdır hümā-yı Merām

6.Sürūdu āb-ı dürūduñ maḳām-ı vuṣlatdır
Behiştden mi gelir cūy-ı pür-ṣafā-yı Merām

7.Nesīm-i luṭf-ı Ḫudāvendigār-ıla Ġālib
Getirdi menzil-i maḳṣūda nā-ḫudā-yı Merām

222
(M-II.87,A.207b,B.89b,C.161b,D.120b,E.126a)
.---/.---/.---/.---

1.Egerçi ol perīye sāye-i bāl-i hümā perçem
Velīkin ehl-i sevdāya siyeh ebr-i belā perçem

2.Bilinmez rişte-i āh-ı dil-i erbāb-ı ḥasret mi
Yāḫūd tār-ı libās-ı Kaᶜbe-i maḳṣūd yā perçem

3.Siyeh-pūşānı ḫaṭdır ḫāller ḥūrān zībāsı
Behişt-i ᶜārıżında ḫayme-i Ṭūbā-nümā perçem

4.Siyeh-rūzān-ı ᶜaşḳıñ rütbe-i iḳbāli ᶜālīdir
Anuñçün eylemişdir tā ser-i dildārı cā perçem

5.Göründü necm-i gīsūdār-ı fitne cānib-i fesden
Ẓalām-ı küfr ile āfāḳı ḳıldı pür-żiyā perçem

---

(222)1 edā : E devā // 3 M pūşān : ACE pūşānı

6.Çıkardı dilberānı çāh-ı da^cvā-yı melāhatdan
İdip sīmīn-zekan bir dilrübāyı mübtelā perçem

7.Sevād-ı safha-i hātırda kalmış nakş-ı sevdāsı
Gelip hat gerçi Ġālib kıldı ^cuşşākı fedā perçem

223

(M-II.87,A.208a,B.89b,C.162a,D.121a,E.126b)

..--/..--/..--/..-

1.Hasta çeşmi gibi cām-ı elemin çok çekdim
Künc-i ebrūda kemān-ı sitemin çok çekdim

2.İtdi ham meyve-i āmāl nihāl-i kaddim
Nev-bahār-ı hünerin bār-ı ġamın çok çekdim

3.Hep müsāvī görünür būd u nebūd-ı ^cālem
Ben terāzūya vücūd u ^cademin çok çekdim

4.Hāsılı rişte-i maksūda nihāyet yokdur
Sübha-i tecrübe-i bīş ü kemin çok çekdim

5.Medd-i ihsān gibidir çīn-i cebīni baña kim
Āh-ı hicrānını ol ġonca-femin çok çekdim

6.Heves-i perçem ü destār-ı perīşān-ıla
Kişver-i ^caşkda tūġ u ^calemin çok çekdim

7.Ġālibe feyż-i sühan Hażret-i Monlādandır
Tekye-i fahr-ı mahabbetde demin çok çekdim

224

(M-II.88,A.208a,B.89b,C.158b,E.126b)

--./-.-./.--./-.-

1.Ser-mest-i gül-^carak görüp ol yārı n[>]eyleyim
Būs eyleyip o la^cl-i şeker-bārı n[>]eyleyim

2.Tā gerden-i sefīdine inmiş o kāfirin
Sünbül gibi bu zülf-i siyeh-tārı n[>]eyleyim

---
5 : BD O // 7 fahr-ı : D fahr u

3.Taṣvīr-i cān mı rūḥ-ı revān mı bilinmiyor
Bu gūne nāz u şīve-i reftārı n'eyleyim

4.Mest ola ser-be-bāliş-i ḫʷāb ol semen-ᶜiẕār
Ben tā-seḥer bu ṭāliᶜ-i bīdārı n'eyleyim

5.Ger iltifat iderse de maḫṣūṣdur baña
Ben öyle pür-teġāfül ü ġaddārı n'eyleyim

6.Eyler küşāde ḳāḳum içinde o sīneyi
Rūz-ı ṣafāda ṣubḥ-ı pür-envārı n'eyleyim

7.Virmiş niẓām-ı ḥüsnüne mestānelik ḫalel
Olmuş ḫamīde perçem ü destārı n'eyleyim

8.Her bir nigāhı ᶜāşıḳa biñ cān virir velī
Pek ḫastadır o nergis-i bīmārı n'eyleyim

9.Ser-ḥadd-ı naẓmı bulmadı ṭabᶜ-ı süḫanveri
İᶜcāza vardı Ġālibiñ eşᶜārı n'eyleyim

225
(M-II.88,A.208b,B.90a,C.160b,D.121a,E.127a)
..--/.-.-/..-

1.ᶜĀşıḳım ḫʷāb n'idigin bilmem
Āteşim āb n'idigin bilmem

2.Kendi kendimden olmuşum bīzār
Dil-i bī-tāb n'idigin bilmem

3.Tīre-rūz-ı tecellī-i ye'sim
Berḳ u mehtāb n'idigin bilmem

4.Ġarḳ-ı deryā-yı ḫūn-ı eşkim ben
ᶜĀlem-i āb n'idigin bilmem

5.Ḥalḳa-i bezm-i meyde güm-nāmım
Mevc-i girdāb n'idigin bilmem

6.Secdegāhımdır ebruvān-ı bütān
Ġayrı miḥrāb n'idigin bilmem

---

(224)3 şīve-i : B neşve vü // (225)4 : E O

7.Ben ki ḳurbān-ı şāhid-i ġaybım
Tīġ-ı ḳaṣṣāb n'idigin bilmem

8.Bī-vefāyım ḫuṣūṣ-ı dilberde
Ye's-i aḥbāb n'idigin bilmem

9.Ġālibim nükte-senc-i eşᶜārım
Dürr-i ṣād-āb n'idigin bilmem

226
(M-II.88,A.209a,B.90a,C.159b,D.121b,E.127a)
-.--/-.--/-.-

1.Gül gibi açıldım ammā gülmedim
Rūyuña ṭaḳıldım ammā gülmedim

2.Ġonca-i taṣvīr-veş güldür deyü
Alınıp ṣatıldım ammā gülmedim

3.Tenglikdendir dehende ḫande hep
Ben daḫı tarıldım ammā gülmedim

4.Çeşm-i giryān olduġun ᶜayn-ı sürūr
Bildim icrā ḳıldım ammā gülmedim

5.Seyr idip bāzīçe-i gerdūnu çoḳ
Aldanıp yañıldım ammā gülmedim

6.Derd-i gülzāra baḳıp Manṣūr-veş
Dārdan aṣıldım ammā gülmedim

7.Oldum Esᶜad ḫayli toḫm-efşān-ı eşk
Dökülüp ṣaçıldım ammā gülmedim

227
(M-II.89,A.209a,B.90a,C.159a,D.121b,E.127a)
-.--/-.--/-.-

1.Lāle-veş dāġ oldu peydā gülmedim
Gül gibi açıldım ammā gülmedim

2.İtdim istihzā sürūr-ı hem-demi
Yoḫsa ben āyīne-āsā gülmedim

---

(225)7 M tīġ u : ACDE tīġ-ı // (226)5 çoḳ : D hep // 6 : B O

3.Sūy-ı ġurbetden açıldı ṭāliᶜim
Gül gül ey māh-ı şeb-ārā gülmedim

4.Açmadıñ rāz-ı tebessümden dehen
Ḳaldı nā-güfte bu maᶜnā gülmedim

5.Oldu mihr-i ḫāmuşu gūyā baña
Būs-ı laᶜliñden dirīġā gülmedim

6.Perde-i şāmı şafaḳgūn itdi eşk
Olmadı ṣubḥu hüveydā gülmedim

7.Geçdi bār-ı ġamla āvān-ı şebāb
Mā-ḥaṣal ᶜömrümde cānā gülmedim

8.Ḳaldı dem-beste dem-i Nevrūzumuz
Rūz-ı hicrān oldu gūyā gülmedim

9.Geldi Ġālib ṭabᶜa bir reng-i neşāṭ
Gül gibi açıldım ammā gülmedim

228
(M-II.89,A.209b,B.90b,C.159b,D.121b,E.127b)
-.--/-.--/-.-

1.Gül gibi açıldım ammā gülmedim
Rengine ḳapıldım ammā gülmedim

2.Ġonca-i pīçīdeden aldım sebaḳ
Ḳarılıp ḳatıldım ammā gülmedim

3.Leblerim oldu gül-i şemᶜ-i cünūn
Çoḳ yanıp yaḳıldım ammā gülmedim

4.Ehl-i ḥāl aġzında çoḳ mihr-i sükūt
Ḫayr-ıla añıldım ammā gülmedim

5.Sāye-veş ol naḫl-ı bāġ-ı behcetiñ
Pāyına ṣarıldım ammā gülmedim

6.Meyve-i kāmım o serv-i nāzdan
Çok temennā ḳıldım ammā gülmedim

---

(228)4 çoḳ : D çün / 4 : E 0

7.Ben de Ġālib bu zemīn-i tāzede
Gül gibi açıldım ammā gülmedim

229
(M-II.89,A.210a,B.90b,C.160a,D.122a,E.127b)
.---/.---/.---/.---

1.Niçün ma^cnā-yı rengīn lafẓı āteşlendirir bilmem
Ṣurāḥīyi mey-i gül-reng ser-keşlendirir bilmem

2.Şarāb-ı nābı pür-şūr eylemişken la^cli cānānıñ
Leb-i cāmı ne mūcibdir nemek-çeşlendirir bilmem

3.Nigāh-ı kīmyā-te^ɔsīre mālik görmedim ammā
Bu rūyīn ṭāḳ-ı mihri kim müzerkeşlendirir bilmem

4.Ḫarāb-ender-ḫarāb-ı ^caşḳ olurken ḫāne-i ḫāṭır
Niçe ehl-i süḫan beytin münaḳḳaşlandırır bilmem

5.Hücūm-ı ma^cnī-i bī-gāneden teng oldu eş^cārı
^cAceb Ġālib kelāmın neyle dil-keşlendirir bilmem

230
(M-II.90,A.210a,B.90b,C.160a,D.122a,E.128a)
..--/.-.-/..-

1.Lāle-i derde bāġdır göñlüm
Lāne-i mürġ-i dāġdır göñlüm

2.Menzil-i müntehā-yı vaḥdetdir
Ḳurb u ba^cda ırāġdır göñlüm

3.Dūd-ı müşgīni mıṣra^c-ı cān-sūz
Bir fürūzān çerāġdır göñlüm

4.Ḫ^wān u ni^cmet ḳanā^cat u ṣabrı
Mīzbān-ı ferāġdır göñlüm

5.Oldu sīr-āb cūy-ı ^cirfāndan
Feyż-i ḥayretle çāġdır göñlüm

6.Tāb-ı sevdā-yı ḫaṭṭ-ı la^cliñle
Özge bir şeb-çerāġdır göñlüm

7.Şevḳ-ı vaṣlıñla lafẓ-ı ārāma
Ma^cnī-i bī-mesāġdır göñlüm

8.Ḳıldı dil-gīr çün beni sevdā
Ṣafḥa-i ṣadra dāġdır göñlüm

9.Durmadı tengnā-yı vüs^{c}imde
Şimdi benden ırāġdır göñlüm

10.Ben Süleymān-ı ma^{c}nāyım Ġālib
Mürġ-i hüdhüd belāġdır göñlüm

231
(M-II.90,A.210b,B.91a,C.160b,D.122b,E.128a)
..--/.-.-/..-

1.Ḫōş çerāġān-ı dāġdır göñlüm
Vüs^{c}at-ı ṭab^{c}a bāġdır göñlüm

2.Mürġ-i ^{c}anḳā-yı Ḳāf-ı dīgerdir
Şarḳ u ġarba ırāġdır göñlüm

3.Olsa rūşen beyān-ı sūz u güdāz
Bezm-i ^{c}aşḳa çerāġdır göñlüm

4.Żа^{c}f u teslīm zūr-ı bāzūsu
Ḳahramān-ı ferāġdır göñlüm

5.Reşk ider aña çeşme-i ḫūrşīd
Cūş-ı ḥikmetle çāġdır göñlüm

6.Gevherim ẓāhir itdi baḫt-ı siyāh
Gūyiyā şeb-çerāġdır göñlüm

7.Tīre-rūzum egerçi men Ġālib
Ġam degil kim çerāġdır göñlüm

232
(M-II.90,A.211a,B.91a,C.158b,D.122b,E.128a)
-..-/.-.-/-..-/.-.-

1.Başıma ol hümā benim ṣalmadı sāye n'eyleyim
Bilmedi ḳadr-ı zülfünü virdi havāya n'eyleyim

2.Şedd-i miyānı cilveden itdi belī maḳāmına
Maṣraf-ı āha sīnede ḳalmadı māye n'eyleyim

(230)8 ṣadra : ABCDE ṣadr // 9 M ṭurmadı : D durmadı // (231) M degildir : ADE degil kim

3.Ḳaṭᶜ-ı emelde ḳurduğum çıḳmadı ṣandığım gibi
Raḫt u bisāṭım ol şehe gitdi fedāya nᵓeyleyim

4.İtse de şeyḫ-i ḫōş-beyān daᶜvī-i vaḥdet-i vücūd
Uġramamış güẕergehi rāh-ı fenāya nᵓeyleyim

5.Ṭut ki nesīm-i rūḥ imiş bezm-i ṣafāda būy-ı mey
Virmeyicek küşād o meh bend-i ḳabāya nᵓeyleyim

6.Ḳaldı göñülde gizlice rāz-ı nühüfte cān gibi
Gelmedi ḥarf-ı maṭlabım lafẓ u edāya nᵓeyleyim

7.Ḥażret-i Mesnevīdedir şerḥ-i şifāsı Ġālibiñ
Ṣarf-ı nigāh idip ᶜabes̱ şerḥ-i şifāya nᵓeyleyim

233
(M-II.91,A.211a,B.91a,C.159a,D.122b,E.128b)
--./-.-./.--./-.-

1.Cānım mı var ki māᵓil-i cānāne olmayam
ᶜAḳla gelir mi ᶜaşḳ-ıla dīvāne olmayam

2.Biñ cām-ı luṭfu bir ayaġ üzre ṣunar o meh
Ben bu gidişle yā nice mestāne olmayam

3.Yār āşinā-yı ᶜaşḳ ola lāyıḳ mı ben daḫı
Ṣabr u sükūn-ı zühd ile bī-gāne olmayam

4.Mey nūş idem de mıṣraᶜ-ı rengīn laᶜlden
Naẓm-āşinā-yı gevher-i yek-dāne olmayam

5.Ġālib füyūżu pīr-i muġāndan alam da hem
Mümkin mi ser-nihāde-i mey-ḫāne olmayam

---

(232)3 ṣandıgım : D ṣaydıgım // 6 lafẓ u : A lafẓa

FĪ ḤARFİ ᵓN-NŪN
234
(M-II.92,A.212b,B.92a,C.163a,D.124a,E.129b)
..--/..--/..--/..-

1.Jāle-i ṣāf-ı ᶜaraḳ ḳatma mey-i nāba ṣaḳın
Mümtezic ṣanma gözüm āteşi sīm-āba saḳın

2.Beng-i sevdāyı çekip dalma ḫayāl-i ḫuşka
Ṣalma ḳalyon dimāġıñ ḳurı gird-āba ṣaḳın

3.Olamaz penbe-i mīnā-yı ᶜaraḳ mūy-ı sefīd
ᶜArż-ı kālā-yı ketān eyleme mehtāba ṣaḳın

4.Gizli ṭaᶜn eyleme mestān-ı semāᶜa zāhid
Getirirler seni bir ḥāl-ile ṭolāba ṣaḳın

5.Ol semender-meniş ey ṭāᵓir-i ḫʷāb-ı rāḥat
Virme ḫākisterini pister-i sincāba ṣaḳın

6.Şeb-i tenhāda perī-zād-ı ḫayāl olmaz dūr
Baḳma ey meh yalınız āyīne-i ḫʷāba ṣaḳın

7.Efᶜī-i tīre virir genc-i gümān bāl-i belā
Girdi zāhid yine bir kūşe-i miḥrāba ṣaḳın

8.Ṭoldu esbāb-ı ṣafādan yine vīrāne-i dil
Virmesin eşk-i ḫaber şaḥne-i seyl-āba ṣaḳın

9.Mest-i endīşe gerek köhne şarāb-ı süḫana
Düşicek peşşe-i efkār o mey-i nāba ṣaḳın

10.Geçegör ḥalḳa-i aḥbāb-ı zamāndan Ġālib
Döndürürler ser-i ser-geşteñi girdāba ṣaḳın

11.Sāye-i Şems-i şeker-rīzde ol āsūde
Ser-fürū eyleme gülzārda mehtāba ṣaḳın

235
(M-II.93,A.213a,B.92a,C.163b,D.124a,E.129b)
..--/..--/..--/..-

1.Mevc urur nāz bahār-ı ḫaṭ-ı müşgīninden
Ṭamlıyor reng-i tebessüm leb-i şīrīninden

---
3 sefīd : D sepīd // 9 düşicek : ABCDE üşicek

2.Zehr alıp tīġ-ı nigāhı ḫaṭ-ı müşgīninden
Ṭamlıyor ḫūn-ı ġażab ^{c}ārıż-ı rengīninden

3.Maḥv ider kendüyü pervāne-i reng-i ^{c}āşıḳ
Şu^{c}le-i çeşm-i perī-zād ^{c}abes̱ kīninden

4.Reng-i ārāmın uçurdu niçe mürġ-i cānın
Uçma ol ḫaste-i nāzıñ per ü bālīninden

5.Gülşen-i ḥüsne ne nīreng-i ṭılısm itmişler
Būy-ı telvīn gelir ġonca-i temkīninden

6.Öyle terdir ki o gül şu^{c}le-i yāḳūt gibi
Görünür germ-i nigāhım dil-i sengīninden

7.Çāşnī-i süḫan-ı telḫi bilirse Ferhād
Leb-i zaḫmı yapışır ḫançer-i Şīrīninden

8.Parlayan berḳ-ı tecellīsine mürġān-ı sürūş
Beyża-i baḫnu iderler dil-i ḫūnīninden

9.Per-i müjgān virilir çeşme-i perī-zādlara
Ġālib ol ḫasta nigāhıñ per ü bālīninden

10.Ṭarz-ı Şevket kepenek-pūş-ı reh-i Monlānıñ
Görünen baḫyesidir ḫırḳa-i peşmīninden

236
(M-II.93,A.213b,B.92a,C.164a,D.124b,E.130a)
--./-.-./.--./-.-

1.Dildār-ı bā-niḳāb hem olsun hem olmasın
Maġribde āfitāb hem olsun hem olmasın

2.Virme vücūd noḳṭa-i renc-ile rence sen
Bī-ṣıfr u bī-ḥisāb hem olsun hem olmasın

---

9 M virilip : ACDE virilir

3.Vīrāne-i ferāġatı ta^c mīr it ey göñül
Ḳaṣr-ı emel ḫarāb hem olsun hem olmasın

4.Devlet bulunsa ni^c met-i dünyāya kim baḳar
Mürġ-i hümā kebāb hem olsun hem olmasın

5.Mest-i mey-i dü-ateşe-i la^c l-i nāb kim
Sen var iken şarāb hem olsun hem olmasın

6.Devr-i ruḫunda devr-i şarāba ne iḥtiyāc
Gül mevsimi gül-āb hem olsun hem olmasın

7.Ferdāya ṣalma va^c de-i vaṣlıñ gedālara
Hīç itme ictināb hem olsun hem olmasın

8.Ben ārzū-yı ye^ɔ simi aldım cihāndan
Ġālib de kām-yāb hem olsun hem olmasın

9.Buldum ṣafāmı sāye-i Şems-i Ḫudādan ben
Dünyāda āfitāb hem olsun hem olmasın

237

(M-II.94,A.214a,B.92b,C.164a,D.124b,E.130a)

.---/.---/.---/.---

1.Tefe^ɔɔ ül eyledim ol āfetiñ çeşm-i siyāhından
Sevād-ı ḥarf-ı vaḥşet geldi dīvān-ı nigāhından

2.Hümā-yı ḥüsnü uçmuş vaḳtı geçmiş ḫaṭ gelip ammā
Perīler tūtiyā-yı nāz alırlar gerd-i rāhından

3.Şeb-i Ḳadrıñ beyāż-ı ṣubḥun almış sāde ruḫlar hep
Leb-i ḫaṭ-āverāna bāde süzmüşler siyāhından

4.O gūne germ-i cevlān eyledim ki edhem-i āhı
Ġubār-āsā ser-ā-ser şu^c le ḳalḳar cilvegāhından

5.Bu şeb bir mest gördüm ḫānedān-ı Āl-i Zehrādan
Yeşil zehr-āb-ı cevher mevc urur tīġ-ı nigāhından

6.Göñül kim mest-i envār-ı tecellīdir sipihriñ ben
Şarāb-ı ṣāf-ı mehtāb olsa içmem cām-ı māhından

7.Dili āyīne-i ṣubḥ-ı bahār it kim o nev-ḫaṭṭa
Şemīm-i sünbül olsun mūcizin jengār-ı āhından

8.Ne kem-ḳadr olsa da Monlā-yı Rūmuñ bendesi Ġālib
Yine āsūde-serdir mülk-i Rūmuñ pādişāhından

238

(M-II.94,A.214b,B.92b,C.164b,D.125a,E.130b)

--.--/--.--

1.Gencīneñ olsam vīrān idersin
Āyīnen olsam ḥayrān idersin

2.Tir-i nigehden dāġ-ı derūna
Baḳsañ ne işler seyrān idersin

3.Sāḳī kerāmet sende ya bende
Baḥrı ḥabāba mihmān idersin

4.Neẓẓāre-i germ itdikçe ey çeşm
Āteşle ābı yek-sān idersin

5.Ey ḫuşk zāhid dem urma meyden
Dest-i du^{c}āyı mercān idersin

6.Zāhid o meh-veş pür-nūrdur kim
Bütdür demezsin īmān idersin

7.Mādām uçarsın gözlerde ammā
Rūyuñ perī-veş pinhān idersin

8.Ṭabl-ı tehīden gümdür süḫanlar
Bī-hūde Ġālib efgān idersin

9.Eṭvār-ı çarḫa uy Mevlevī ol
Seyrān idersin devrān idersin

239

(M-II.95,A.214b,B.92b,C.164b,D.125a,E.130b)

..--/..--/..--/..-

1.Berḳ urur cām-ı tecellī naẓar-ı pākimden
Gül-^{c}araḳ keyfi gelir şu^{c}le-i idrakimden

---

4 ābı : BCE anı

2.Tābiş-i jāle degil şem^c-i gül-i ruḫsārıñ
Āl pervānesi var eşk-i şerernākimden

3.Toḫm-ı tevḥīd virir gülbün-i bāġ-ı ^cīşim
Ḫūşe-i sübḥa-i ṣad-dāne biter tākimden

4.Öyle bir bezmde efsürde-i zühdüm ben kim
Reg-i ṭanbūr çekerler reg-i misvākimden

5.Naẓar-ı Ḳaysdaki ṣūret-i āhū gibidir
Çıḳamaz ṣayd-ı ḥarem ḥalḳa-i fitrākimden

6.Bī-ġubārım o ḳadar zāhid-i ḫuşk-i nā-pāk
Gerd-i miḳdār-ı teyemmüm bulamaz ḫākimden

7.Öyle yaḳsın beni kim āteş-i reng-ā-rengiñ
Mürġ-i ^canḳā çıḳa ḫākister-i ḫāṣākimden

8.Mūsiḳār itdi havā-yı ġam-ı zülfü şimdi
Şāne resm itmiş iken sīne-i ṣad-çākimden

9.Himmet-i Şems-ile Ġālib olurum germ-i semā^c
Sebz tennūre açıp gerdiş-i eflākimden

240
(M-II.95,A.215a,B.93a,C.165a,D.125a,E.131a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Şu virir tīġ-ı nigāha eşk-bār oldukça ben
Gül-ruḫun sīr-āb ider āteş-nisār oldukça ben

2.Ġamze-i ḫūn-rīziñ itme sāḳī-i ṣahbā yeter
Ey cafā-cū ṭālib-i def^c-i ḫumar oldukça ben

3.Sürmedir gerd-i yetīmi gerçi çeşm-i gevhere
Āb olur dil ḫāk-bāz-ı iftiḳār olduḳça ben

4.Tīġ-ı hecriñ eyler ol fettān sedd-i āhenīn
Ḥayretimden ^cāzim-i terk-i diyār olduḳça ben

5.^cĀşıḳ-ı nā-kām-ı kūyuñ it raḳībi añlasın
Reşk idermiş ehl-i ^caşḳıñdan şümār oldukça ben

---
(240)3 : gevhere : D cevhere

6.Perde-i eflākdan çıḳdı fiġān-ı sāz-ı ᶜaşḳ
Bezm-i hecriñde nevā-senc-i ḳarār olduḳça ben

7.Fer virir āyīne-i ḳalbe hilāl ebrūları
Esᶜadā ol māh-peykerle dūçār olduḳça ben

241
(M-II.95,A.215b,B.93a,C.165b,D.125b,E.131b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Mey süzer çeşm-i siyāhıñ bāde-ḫʷār olduḳça sen
Mest-i nāz olur nigāhıñ neşᵓedār olduḳça sen

2.Şevḳ-i mey pā-der-rikāb olur gürīzān olmaġa
Tīġ-ı gamzeñ ḳan döküp gülgūn-süvār olduḳça sen

3.Māh kim faṣṣ-ı nigīn-i çarḫdır güm-nām olur
Ḥalḳa-i meclisde ehl-i ᶜaşḳa yār olduḳça sen

4.Bilmem āteş-ḫānemi taṣvīr eylersin hemān
Çīn-i zülfüñde aña ḳurbet-nigār olduḳça sen

5.Ḫıżr-ı keştī-i selāmetdir tenimde dāġ-ı ᶜaşḳ
Pādişāhım ẓulm-ıla şöhret-şiᶜār olduḳça sen

6.Eyle ey pervāne ḥāl-i ᶜāşıḳ-ı mehcūru yād
Gāh gāhī nāᵓil-i būs-ı kenār olduḳça sen

7.Ġālibiñ ḥālin begim ḳıl çeşm-i şūḫundan suᵓāl
Ol ḫarāb olmaḳdadır mestāne var olduḳça sen

242
(M-II.96,A.215b,B.93a,C.165b,D.125b,E.131a)
..-.-/.--/..-.-/.--

1.Ṭutalım ki ey semen-rū gül-i nev-edā imişsin
Hele añlaşıldı kim bu ḳatı bī-vefā imişsin

2.Nedir ey dil āh u zārıñ yine müntec oldu kārıñ
ᶜAcebā bilir mi yārıñ kime mübtelā imişsin

---

(241)1-7 M ben : ACDE sen

3.Dili bend idip o perçem ider ᶜāşıḳānı derhem
Behey āfitāb bilmem ne ḳara belā imişsin

4.Varıp āşiyān-ı yāra diyelim o gül-ᶜiẕāra
Bu çemendesin hezāra meger āşinā imişsin

5.Dili eyleyip nişāne eger ursa zaḫmı cāna
Ṣaḳın ol ḳaşı kemāna deme kec-ᶜaṭā imişsin

6.Revişiñden aldanırdım bilemez de ḫōşlanırdım
Kerem ü vefā ṣanırdım sitem ü cefā imişsin

7.Demiş idi Ġālib-i zār ṣaḳın olma bend-i dildār
Yine oldu dil giriftār sen o dilrübā imişsin

243
(M-II.96,A.216a,B.93b,C.165a,D.126a,E.131b)
--./.-.-/.--

1.Ġāyetle felek-cenābsın sen
Ey māh ne āfitābsın sen

2.Ḫūygerde-ruḫ-ı ᶜitābsın sen
Hem şuᶜle vü hem gül-ābsın sen

3.Vir laᶜliñe āb u tāb-ı güftār
Hem neşᵓe vü hem şarābsın sen

4.Feryād elinden ey sitemger
Bilmem niye pür-ᶜitābsın sen

5.Dürdī-keş-i ᶜaşḳa çeşm-i pür-ḫūn
Der mest menem ḫarābsın sen

6.Ey ebrū hezār bārekeᵓllāh
Bir maṭlaᶜ-ı bī-cevābsın sen

7.Ey mihr zemīne eyle rū-māl
Ḫāk-i reh-i Bū Türābsın sen

8.Söz virdi dehān-ı yār Ġālib
Yoḳ şübhe ki kām-yābsın sen

---

(242)4 meger : E güle // (243)1 : M 2 // 4 feryād elinden : ABCDE efġān efġān

244

(M-II.96,A.216b,B.93b,C.166a,D.126a,E.131b)

..--/..--/..--/..-

1.Söyle ey ġamze sitemkār degilsen de nesin
Dedigim ḳātil-i ḫūn-ḫʷār degilsen de nesin

2.Ḫaṭṭ-ı nev-ḫīzle bergeşte müjeñden bilirim
Baḫt-ı vārūna ḳafādār degilsen de nesin

3.Nedir ey çeşm-i siyeh çekdigimiz ebrūdan
Sen de ol derd-ile bīmār degilsen de nesin

4.Ḫod-perestim ele al āyīne-i ḳalbimi baḳ
Dil-şiken ṭıfl-ı ziyānkār degilsen de nesin

5.Eyledim tecrübesin tīzī-i tīġ-i nigehiñ
Āfet-i sübḥa vü zünnār degilsen de nesin

6.Ṭutalım meclis-i ḫāṣında biz aġyār imişiz
Māᵓil-i ṣoḥbet-i aġyār degilsen de nesin

7.Dest-bürd-i süḫan ᶜarż itme yeter ey ḫāme
Sen de Ġālib gibi nāçār degilsen de nesin

245

(M-II.97,A.217a,B.93b,C.166a,D.126b,E.132a)

--./-.-./.--./-.-

1.Ḫʷāb u ḫayāl-i ġafleti ᶜālem ṣanır gören
Mirᵓāt içinde ṣūreti ādem ṣanır gören

2.Ṭolmuş o rütbe ᶜaks-i cemāliyle dilberiñ
Cām-ı şarābı nūr-ı mücessem ṣanır gören

3.Seng-i siyāh-ı ṭaᶜñ-ıla göñlüm yıḳıldı līk
Vīrānedir ki Beyt-i Mükerrem ṣanır gören

4.Merᵓīdedir vücūd-ı muᶜayyen bilen bilir
Medd-i nigehde rüᵓyeti müdġam ṣanır gören

5.Kāmil ḫaṭā ider ki anı cāhil eylemez
Evvel naẓarda bu sözü mübhem ṣanır gören

---

(244)2 M müjüñden : AE müjeñden // 5 : C O

6.Birden bire gelip giden erbāb-ı vaḥdeti
Manṣūr-ı dār u ᶜĪsī-i Meryem ṣanır gören

7.Esrār-ı ᶜaşḳı gezdigi yerlerde söylenir
Ġālib zebān-ı ḫāmeyi ebkem ṣanır gören

246

(M-II.97,A.217b,B.93b,C.166b,D.126b,E.132b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ġamzeñi ḳıldın nihān müjgān-ı dil-cūlarla sen
Veh ne Rüstemsin ki cādū bağladıñ mūlarla sen

2.Ḫātem-i lebden cüdā düşme göñül zülfün görüp
Meşḳ-i pervāz itme ey hüdhüd piristūlarla sen

3.Laᶜl-i nābıñdan ṣor itme çeşm ü ebrūya ḫaber
Ḥāl-ı ehl-i derdi söyleşme o bed-ḫūlarla sen

4.Küfrüne fetvā virirken vesmeniñ ḫaṭṭ-ı siyāh
İᶜṭikādına ḫalel virdiñ bu gīsūlarla sen

5.Sālik-i ṭavr-ı Nedīm olduñ bu düşmezdi saña
Hem-zebān olmaz mısın Ġālib süḫan-gūlarla sen

247

(M-II.97,A.217b,B.94a,C.166b,D.126b,E.132b)

--./-.-./.--./-.-

1.ᶜĀlem ṭutuşdu sūz-ı dilimden şerār iken
Baḥr oldu ḫūn-ı çeşm-i terim cūybār iken

2.Sulṭān-ı ᶜaşḳ ġaṣb u ḫarāb eyledi dirīġ
Peyġūle-i derūnda nice genc var iken

3.Sırr-ı ᶜacīb bülbül ider yine nāleyi
Çeşm-i nihāl-i nev-res-i gül şuᶜle-bār iken

4.Eṭfāl-ı mıṣraᶜa o şeh engüşt-i ḥayreti
Ney-şekker eylemişdi daḫı şīr-ḫʷār iken

---

(246)1 var : AE ve

5.Kimdir ^{c}aceb ki neşʾesi pā-der-rikābdır
Gül-būse-i piyāleye her dem bahār iken

6.H̯ūrşīd-i ma^{c}nā yine hüveydādır Es^{c}ada
Sevdā-yı zülfüñ-ile dili teng ü tār iken

248
(M-II.97,A.126b,B.94a,C.166b,D.126a,E.132a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Çeşminiñ ġayetle fettān olduġun bilmez misin
Fitneler andan nümāyān olduġun bilmez misin

2.Bir bölük üftādeyi bilmezlenip itme helāk
Böyle şeylerden begim ḳan olduġun bilmez misin

3.Cem^{c} olup zencīr-i zülfüñde esīrān her gice
Başḳa başḳa ^{c}ahd ü peymān olduġun bilmez misin

4.Ka^{c}be-i kūyuñda maṭlab-h̯^{w}āh olan Mecnūnlarıñ
Eks̱erī ḥācı peşīmān olduġun bilmez misin

5.Kec-külāh-ı nāz olup nʾolsun ṭaġıtmaḳ perçemin
Göñlü ^{c}uşşāḳıñ perīşān olduġun bilmez misin

6.Sırr-ı ^{c}aşḳ ifşāsına Ġālib ne lāzımdır telāş
Ḥāller ma^{c}lūm-ı yārān olduġun bilmez misin

249
(M-II.98,A.218a,B.94a,C.167b,D.127a,E.132b)
..--/..--/..--/..-

1.Mest-i zehr-āb-ı ġażab ^{c}āşıḳ-ı bed-h̯ūyum ben
Mübtelā-yı sitem-i nergis-i cādūyum ben

2.Ḥüsnüne feyż-resāndır bu dil-i āb-şüde
Gülşen-i ravża-i ruh̯sāra aḳar ṣuyum ben

3.Ögredir baña amān ġamze-i nah̯vet düşmen
Yoh̯sa müstaġnī-i eṭvār-ı tekāpūyum ben

---

(247)5 gül-būse : D gül-pūse // (248)4 : C 5

4.Genc-i ḥayretde bulur ḥüsn-i niẓāmı ṭabᶜım
Şūḫ-ı meh-ṭalᶜat-ı āyīne-i zānūyum ben

5.Būy-ı maᶜnī-i ġurūr öyle gelir ḫāmemden
Ki diye sünbül-i bāġ-ı dile āhūyum ben

6.Pīçtāb eylemezim zülf-i girihgīr-āsā
Ḫāl-veş āteş-i ruḫsārına Hindūyum ben

7.Esᶜadā müstaᶜid-i terbiyet-i ehl-i dilim
Gerçi gülzār-ı süḫanda gül-i ḫōd-rūyum ben

250
(M-II.98,A.218b,B.94a,C.167a,E.133a)
.-..-/.-..-/.-..-/.-..-

1.O ġonca-dehen teveccüh iderse şerm ide gülşen āyineden
Küşāde olur Behişt-i viṣāle bir niçe revzen āyineden

2.Kibāra ziyānı yoḳdur eger melāmet iderse sāde-dilān
Ki kūhlar atılır dönerek miṡāl-i felāḫan āyineden

3.Sebeb yine ḳābiliyyet olur ẓuhūruna pertev-i naẓarıñ
Görünse de Çāh-ı Naḫşeb olur mu ger meh-i rūşen āyineden

4.Ṭılısm-ı nigīn içinde ḳalıp görünmedi gitdi nām u nişān
ᶜArūs-ı cemāline o perī ḳurunca nişīmen āyineden

5.Bu ḳulzüm-i ᶜaşḳıñ eyleyemezdi ᶜaḳlı iḥāṭa mevcelerin
Sikender açaydı keştī-i cām üstüne yelken āyineden

6.O ḫūşe şaᶜīresi mey olur her ādemi mest ider mi meger
Hilāl ola dāmı dānesi aḫterān ola ḫirmen āyineden

7.Bu ṣūreti çünki virdi ḫayāline yaraşır desem meṡelā
Cevāhir-i ḥüsn-i ṭabᶜına Ġālibiñ ola maḫzen āyineden

8.Muḳābil-i āfitāb olanıñ żiyāsı cihāna şāmil olur
Ki türbe-i Şems-i dīne ḳonur ᶜalāmet-i rūşen āyineden

---

(250)5 M ᶜaḳl : ABCE ᶜaḳlı

251
(M-II.98,A.218a,B.94b,C.167b,D.127a,E.133a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ey ḫōş ol şeb kim ḳızardı rūyu tāb-ı bādeden
Māh-ı ḥüsnü nūr olurdu āfitāb-ı bādeden

2.Feyż-i dīger virmeseydi ᶜālem-i āb ᶜāşıḳa
Dīdesi ḫūn-bār olmazdı seḥāb-ı bādeden

3.Sāġar-ı ṣahbā-yı gülgūn it dil-i pür-ḫūnunu
Bī-niyāz ol mestī-i pā-der-rikāb-ı bādeden

4.Sehl idi āteş çıḳarmaḳ dīde-i peymāneden
Rindler ḫavf itmeseydi iltihāb-ı bādeden

5.Ġālibe baḫş eyleyip sāḳī zekāt-ı ḥüsnünü
Bir iki sāġar müs̱elles̱ vir niṣāb-ı bādeden

252
(M-II.99,A.218b,B.94b,C.168a,D.127a,E.133a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Eşk-ile müjgān-ı ḫūnīnim ter olsun olmasın
Pençe-i mercānda engüşter olsun olmasın

2.Ġamze-i ḫūn-ḫʷārı itmez intiḫāb-ı rūy-ı zerd
Bāde ṣāf olsun da zerrīn sāġar olsun olmasın

3.Ḫānmān-sūz-ı dil-i pervānedir zenbūr-ı zār
Şuᶜleyi gül-pūş ider ḫʷāhişger olsun olmasın

4.Āyet-i ḥüsnā-veş anda āşikār īmān-ı ᶜaşḳ
Yūsuf-ı gül bülbüle peyġamber olsun olmasın

5.Ḳıl per-i tīr āh-ı pür-sūza tez̠erv-i şuᶜleden
Şāhbāz-ı himmetiñ āteş-per olsun olmasın

6.Beyt-i ṭāliᶜdir dilim merrīḫ-i şūr-ı ġamzeye
Naẓm-ı şūḫumda bu daᶜvā mużmer olsun olmasın

7.Dest-i reddiñdir çeleng-i iftiḫārı Ġālibiñ
Şāhdır ᶜaşḳıñla serde efser olsun olmasın

---

(252)2 M ḫūn-ḫʷār : ABCDE ḫūn-ḫʷārı // 5 : E 6 // 6 : C O

253
(M-II.99,A.219a,B.94b,C.168a,D.127b,E.133b)
.---/.---/.---/.---

1.Ne çarḫ-ı kec ne tīr-i āh-ı bī-teʾs̱īrden bilsin
Olan ḫamgeşte-ḳāmet ġam-ıla baḫt-ı pīrden bilsin

2.Girih sedd olamaz ehl-i cünūn āvāzına zīnhār
Bu rāzı bilmeyenler nāle-i zencīrden bilsin

3.Diliñ pest ü küşādı ᶜuḳdesi müjgāna dāʾirdir
Ne çeng-i şīrden ne nāḫun-ı tedbīrden bilsin

4.Ḫayāl-i çeşm-i şūḫ-ı dilberān dūr olmaz ᶜāşıḳdan
Gören Mecnūn-ı naḳş-ı āhū-yı taṣvīrden bilsin

5.Ḫaṭ-ı nev-resteden hīç itmesin şekvā o kāfir-kīş
Bu bī-dādı hücūm-ı nāle-i şeb-gīrden bilsin

6.Ḳażādan dem ururdu ġamzesi Ġālib bize evvel
O daḫı bu ḫumārı neşʾe-i taḳdīrden bilsin

254
(M-II.99,A.219a,B.94b,C.167a,D.127b,E.133b)
..--/..--/..--/..-

1.Çeşm-i şūḫuñ bizi bī-gāne ḳıyās eylemesin
Derdimiz söyleriz efsāne ḳıyās eylemesin

2.Yanmada şuᶜle-i dīdāra muḳallid çoḳdur
Kirm-i şebtābı da pervāne ḳıyās eylemesin

3.Şāḫ-ı mercān-veş ider dest-i duᶜāmız pür-ḫūn
Şerḥa-der-sīnedir ᶜummāna ḳıyās eylemesin

4.Vaḥşetiñ māniᶜ-i vuṣlat idigin fehm ideriz
Ḳaysı ᶜāḳıl bizi dīvāne ḳıyās eylemesin

5.Gelir elbetde ṣurāḥīniñ o beyni senden
Maḥv olur girye-i mestāne ḳıyās eylemesin

6.Odur ārāmgeh-i mürġ-i ḫayāl-i Leylā
Sırr-ı Mecnūnu hümā lāne ḳıyās eylemesin

---

(254)5 elbetde : ACDE elbette / beyni : ACE beyti

7.Menba^c-ı āb-ı ḥayāt-ı süḫan-ı nādiredir
Ġālibiñ ṭab^{c}ını mey-ḫāne ḳıyās eylemesin

255 [*]
(M-II.100,A.219b,B.95a,C.168b,D.128a,E.133b)
--./-.-./.--./-.-

1.Ebr-i bahārdır çemeniñ güldüren yüzün
Giryānlığım degil mi seniñ güldüren yüzün

2.Ḫūnīn eşkim ^{c}aksi virir tāb-ı rūyuña
Ṣahbā-yı nābdır deheniñ güldüren yüzün

3.Zaḫm-ı nigāh-ı ^{c}āşıḳ olur ḥüsne feyż-baḫş
Gül-būsedir o gül-bedeniñ güldüren yüzün

4.Va^{c}d-ı viṣāldir iden ^{c}uşşāḳı şād-ı merg
Şīrīn ṣanma Kūhkeniñ güldüren yüzün

5.Mefhūm-ı çeşm ü cām gibidir diñle Pertevi
Ma^{c}nādır Es^{c}adā süḫanıñ güldüren yüzün

256
(M-II.100,A.220a,B.95a,C.169b,D.128a,E.134a)
--./-.-./.--./-.-

1.Ṣarsam o rūḥ-ı maḥżı Ḫudā cānım almadan
Çāk-i ḳabā-yı ^{c}ömr girībānım almadan

2.Çün serv-i çīde dāmeni olsam bu gülşeniñ
Dest-i ḫazān küşe-i dāmānım almadan

3.Ümmīdvār idim daḫı cüzʾī ḥayātdan
Müjgān-ı nāzı pençeli fermānım almadan

4.Ref^c-i ġubār-ı ḫāṭır it ey māhtāb-ı nāz
Seyl-i sirişk ḫāne-i vīrānım almadan

5.Ḳaṭ^c-ı yed itmez idi o Yūsufdan ārzū
Cāndan baña ^{c}azīz olan iḫvānım almadan

---

[*] : A Pertev Efendi Merḥūm ile Müşterek Söyledikleri Ġazel, B Merḥūm Pertev Efendi ile Müşterek Ġazelleridir, C Pertev Efendi ile Müşterek Söylenmiş Bir Ġazeldir

(255)3 gül-būsedir : D gül-pūsedir

6.Nūş-ı lebiñ ḫayāl-ile şīrīn-ḫʷāb idim
Zenbūr-ı fikr-i fürḳatı dört yanım almadan

7.Neẓẓāre-i cemāline var idi bir ramaḳ
Derd ü ġamı bu rütbede dermānım almadan

8.Ne zülfe şānedir ne o ebrūya vesmedir
Bilmem ne bulduñ āh-ı perīşānım almadan

9.Mümtāz idi ḫıredle Felātūnu Ḳaysdan
Ḫalḳ-ı cihānı ḥükmüne sulṭānım almadan

10.Ġālib cevābdır bu Ḫulūṣāya kim demiş
Emsem o laᶜl-i nābı Hudā cānım almadan

257

(M-II.100,A.220a,B.95a,C.168b,D.128a,E.134a)

..--/..--/..--/..-

1.Ḫançerin eyledi der-ḳabża-i zūr-ı idmān
Āb-ı yāḳūt-feşān itmededir ṣanma ki ḳan

2.Jālenіñ gülşene baḫş itdigi āb u tābıñ
Vaṣfını ḫāme-i elmāsla yazsam şāyān

3.Hīç tefāvüt bulamam öyle gelir ḫāṭırıma
Tīġ-ı ġamzeyle berāber hele tīr-i müjgān

4.Āl ṭūṭī gibi pür dāmen-i ṣaḥrā lāle
Gülşene bāl-i hümā sāye ṣıfat düşdü hemān

5.Ġıbṭa-i āteş-i Ṭūr oldu çerāġān meger
Eyleyen berḳ-ı tecellī-i Ḫudādır cevlān

6.Tābdan āyīne-i cūyda Ġālib görünür
Lāleler peyker-i ḫūrşīdle hep yan-be-yan

---

(256)6 : ACDE O // 7 : B O // 9 : MABCE O // 10y : D irdim ḥayāta ḫaṭ leb-i cānānım almadan // (257)1 feşān : C niṣār / ḳan : D cān

258
(M-II.100,A.220b,B.95b,C.168b,D.128b,E.134a)
.---/.---/.---/.---

1.Alan tiryāḳ-ı vaṣlıñ būyunu zülf-i mu^c^anberden
Çekinmez zaḫm-ı tīġ-ı ġamzeden ef^c^ī vü ḫançerden

2.Şifā-yı ṣadr-ı bülbül hep nesīm-i ḫasta dildendir
Ṣafā-yı ḫāṭır-ı gülzārı ṣorma ṣaġ esenlerden

3.Ṭabāyi^c^ muḫtelifdir neş^ɔ^e-i feyż-i İlāhīde
Pür olmaz sāġar-ı mey çeşmesār-ı āb-ı gevherden

4.O meh-nevreste ebced-ḫ^w^ān-ı ḫışm u nāzükün eṭfāl
Oḳurdu vaṣf-ı müjgānın baḳıp dersine ezberden

5.Sebük-rūḥān bilip ṣūrāḫ-ı nāyı revzen-i vaḥdet
^c^Irāḳ u Iṣfahānı seyr iderler rāh-ı dīgerden

6.Olur erbāb-ı ṭa^c^nıñ fitne-i Ye^ɔ^cūcuna ḥā^ɔ^il
Degil kemter hemān fikr-i metīn Sedd-i Sikenderden

7.Bu şi^c^r-i ṣāf rengīn ṭarḥına Ġālib sezā el-ḥaḳ
Deseñ her heftidir ṣubḥ-ı bahār-ı rūy-ı dilberden

259
(M-II.101,A.220b,B.95b,C.169b,D.128b,E.134b)
--./-.-./.--./-.-

1.Aldım metā^c^-ı ḥasreti bāzār-ı ye^ɔ^sden
Sūd u ziyānım olmadı hīç kār-ı ye^ɔ^sden

2.Ben rūzedār-ı ḫ^w^āhiş-i ümmīd idim daḫı
Seyr olmasaydı ni^c^mete ifṭār-ı ye^ɔ^sden

3.Kāşāne-i murādımı pür-zīver eyledim
Naḳş u nigār-ı dīde-i ḫūn-bār-ı ye^ɔ^sden

4.^c^Āḳıl ḥuṣūl-i ḥüsn-i ḳabūl eylemez ṭaleb
Īmān-ı nā-ümīdi vü iḳrār-ı ye^ɔ^sden

5.Ey dil eger ki mā^ɔ^il iseñ ^c^izz ü cāha sen
Feyż iste var himmet-i bīzār-ı ye^ɔ^sden

---
(258)2 gülzārı : D dildārı

6.Fark olmaz oldu kef-zeden-i ḫwācegān-ı ᶜaṣr
Dest-i füsūs u ḥayret-i bīmār-ı yeᵓsden

7.Dil kişverinde Ġālib odur şāh-ı kām-baḫş
İtmem ḳarār ḥükm-i cihāndār-ı yeᵓsden

260
(M-II.101,A.221a,B.95b,C.169a,D.128b,E.134b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Geldi cevher tīġ-ı āteş-bārına āyīneden
Ḫaṭ yazıldı cünbüş ü eṭvārına āyīneden

2.Hīç ṭabīb-i cān olur mu öyle cellād-ı nigāh
Türbesi var dīde-i bīmārına āyīneden

3.Ḳasdı rūy-ı dil degil telḳīn-i ḥayretdir baña
Ṣāf maᶜnā virmişim güftārına āyīneden

4.Çāh-ı endīşemde seyr it fitne-i Hārūtunu
Bir naẓar ḳıl ġamze-i seḥḥārına āyīneden

5.Fikr-i tanẓīr-i Niyāz itmekdedir Ġālib meger
Tāb virmiş ṣūret-i eşᶜārına āyīneden

261
(M-II.101,A.221b,B.95b,C.170a,D.129a,E.134b)
.---/.---/.---/.---

1.Peyām-ı ḫaṭṭ-ı dilber kākül-i pür-çīnden gelsin
Şemīm-i sünbül-i Rūmī baña tā Çīnden gelsin

2.Dimāġın telḫ ider şehd-i naṣīḥat çünkü Ferhādıñ
Meẕāḳı üzre ṣoḥbet ṣūret-i Şīrīnden gelsin

3.Çıḳıp vüsᶜimden olsun ıżṭırābım öyle sārī kim
Ṣadā-yı āh kūy-ı vādī-i temkīnden gelsin

4.Beni ol gül iderse şermsār-ı maᶜnī-i rengīn
Sirişk imdād-ı çeşme tā dil-i ḫūnīnden gelsin

5.Nesīm-i gülşen-i eşᶜār daḫl-i bī-maḥaldendir
Ṭerāvet bāġ-ı ṭabᶜa raḫne-i gül-çīnden gelsin

6.Dürüst olsun miyān-ı ṣāf gevherlerde miᶜyārım
Baña gerd-i kesādı ḫāṭır-ı pür-kīnden gelsin

7.Pesend-i şi^{c}rini maṭlūb iden Ġālib Sitanbulda
Zemīn-i kişver-i Baġdād u yā Mardīnden gelsin

262
(M-II.102,A.221b,B.96a,C.170a,D.129a,E.135a)
.---/.---/.---/.---

1.Ḥarīm-i sīne sünbülzārdır çeşm-i kebūdundan
Belā-yı āsumān bīzārdır çeşm-i kebūdundan

2.O rütbe nāz-perverd-i vaṭanken şimdi fīrūze
Beyābān merg-i istiḥḳārdır çeşm-i kebūdundan

3.İden şīrāze-bend eczā-yı ḥüsnü ebruvāndır hep
Ḫaṭı bir levḥa-i jengārdır çeşm-i kebūdundan

4.Alır nām-ı merām-ı ^{c}aşḳı elbet çehre-i zerdim
Nigīn-i lāceverdī-kārdır çeşm-i kebūdundan

5.Hevāyī olduġundan meşreb-i erbāb-ı dil eks̱er
Dü dīdem ebr-i deryā-bārdır çeşm-i kebūdundan

6.Nigāh-ı çeşmi āşūb-ı Firengistān-ı ḥüsn olmuş
Mesīḥālar daḫı bīmārdır çeşm-i kebūdundan

7.Pür oldu cübbe vü destārı şimdi zerḳ-pūşānıñ
Kimi mest ü kimi ḫammārdır çeşm-i kebūdundan

8.Gül-i nīlūfer ü ḫūrşīd-veş gülzār-ı ḥüsnünde
Perestiş-dāde-i ruḫsārdır çeşm-i kebūdundan

9.Ḳalem deryūze-i ma^{c}nīye ḳılmış nīl-i engüştün
Meger Ġālib medīḥ ās̱ārdır çeşm-i kebūdundan

263
(M-II.102,A.222a,B.96a,C.169a,D.129b,E.135a)
.---/.---/.---/.---

1.Nümāyān devr-i fitne sūy-ı ḫaṭṭ-ı müşg-sūdundan
Felek bī-dād içün destūr alır çeşm-i kebūdundan

2.Rumūzāt-ı dehenden ḫurde-bīn-i rāz olan ḫāṭır
Cihānıñ hīç teng olmaz ġam-ı būd u nebūdundan

---

(261)7 Baġdād u : ABCDE Baġdād // (262)6 : B O // 8 ḫūrşīd-veş gülzār-ı : D gülzār-veş ḫūrşīd-i // (263)2 ḫāṭır : C ḫāme

3.Ṣabā-veş şuᶜle vü gül-berg-ile hem-reng-i ülfetdir
Geçenler būy-ı gülden bülbülüñ mevc-i sürūdundan

4.Rüsūm-ı ādemiyyet lāyıḳ-ı ᶜafv olmadır yoḫsa
Ne ḥāṣıl Cennetiñ maḥẕūr olan ẕevḳ-ı ḫulūdundan

5.Ṣaḳın revzen-veş olma mihr-ile rūşen-naẓar Ġālib
Zebān-ı şemᶜ-i ḳalbiñ söylesin nūr-ı şuhūdundan

264

(M-II.102,A.222a,B.96a,C.170b,D.129b,E.135b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Gerdeniñ mīnā-yı ṣubḥ-ı ᶜaşḳı şebgūn eylesin
Reng-i rūyuñ sāġar u ṣahbāyı dil-ḫūn eylesin

2.Āl ile afyon-ı ḫāliñ neşᵓe-rīz it sāġara
Kim ḥabābı çatladıp keyfiñ digergūn eylesin

3.Ḥırz-ı cāndır nüsḫa-i ᶜaşḳıñ çü teᵓs̱īr eylemez
Ġamze īḳāż-ı fiten yā çeşm-i efsūn eylesin

4.Söz çıḳar mı sırr-ı dendān u dehān-ı tengden
Vaṣfınıñ her nüktesin tā dürr-i meknūn eylesin

5.Esᶜadā medḥiñde zencīr ile tār-ı zülfünüñ
Pīç ü tāb-ı kākülü Leylāyı Mecnūn eylesin

265

(M-II.103,A.222b,B.96a,C.170b,D.129b,E.135b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Oldu güm-reh dil çerāġ-ı ṭāliᶜ-i bed-kīşden
Yol bulunmaz ᶜālem-i endīşeye teşvīşden

2.Eyle pür-reng-i tebessüm ġonca-i laᶜl-i lebiñ
Ey ṣabā bir tāze güftār aç bahār-ı ᶜīşden

---

(263)4 maḥẕūr : D maḥṣul // (264)1 dil-ḫūn : D gülgūn

3.Dūzaḫ-ı hicrānda seyr itmek bahār-ı vuṣlatı
Hīç ba^cīd olmaz efendim ṭab^c-ı dūr-endīşden

4.Sürḫ-rūy-ı ḥaclet eyler ḫançer-i ḫ^wābīdeñi
Olma ġāfil ḫūn-ı çeşm-i ^cāşık-ı dil-rīşden

5.Ḫāme-veş başım fedā itsem de Ġālib eylemem
Ḳaṭ^c-ı ḫ^wāhiş ma^cnī-i nā-güfteyi teftīşden

266

(M-II.103,A.222b,B.96b,C.170b,D.129b,E.135b)

--./-.-./.--./-.-

1.Yaġmaya virdi ṣabrımı bir bī-emān amān
Oldu hevā-yı ^caşḳ-ıla ḥālim yaman amān

2.^cUşşāḳı cümle kāfir elinden ḫalāṣ ider
Çözseydi bend-i zülfünü bir müslimān amān

3.Sīnemde ẓann ider o perī gerçi tīrini
Tā ṣafḥa-i dilimde bulur bī-gümān amān

4.Bir vaḳt olur ki aña efendim utanasın
İtme bu cevri bendeñe sen her zamān amān

5.Ḥayfā ki geldi nevbet-i tīġ-ı teġāfülü
El çekdi ḫançerinden o ḳaşı kemān amān

6.Gūş-ı felekde naġmeleriñ sūznāk olur
Ġālib maḥabbet āteşine yan hemān amān

267

(M-II.103,A.223a,B.96b,C.171a,D.130a,E.135b)

--./.--./.--./.--

1.Ger ġonca-i ra^cnā ruḫuña olmasa meftūn
Olmazdı iki vech-ile sīmāsı digergūn

2.Bāzīçe-i eṭfāl-ı debistān-ı derūna
Bir mürġ-i ḳafesdir ḫum-ı ḥikmetde Felāṭūn

---

(265)3 M vaṣlını : ABD vuṣlatı

3.Zencîri olur rûz-ı cezâ mevce-i âteş
Dil-beste-i şöhretse eger ᶜaşḳ-ıla Mecnûn

4.Keyfinden anuñ dâne-i ḫardal duyamazlar
Ḫâlî görünür rindlere neşᵓe-i afyon

5.Boy gösterecek ṭabᶜıma dîvân-ı hünerde
Bî-ḫûde durur mu bu ḳadar mıṣraᶜ-ı mevzûn

6.Ġâlib nitekim ᶜuḳde-i dildir şuᶜarâya
Var köhne zemînde yine tuḫm-ı gül-i mażmûn

268

(M-II.103,A.223a,B.96b,C.171a,D.130a,E.136a)
--./.--./.--./.--

1.Zülfüm düşer âteşlere vech-i ḥüsünümden
Sünbüllerim âşüfte olur nesterenimden

2.Ḫôş ᶜâlem-i envâr-ı tecellî-i cemâlim
Ḫûrşîd gelen ᶜArş gider encümenimden

3.Âyîne-i sînemde bu ḫavf-ıla nihândır
Ḥayretde ḳalıp ġamze-i ḫâṭır-şikenimden

4.Yokdan saña iḥsândır ey ᶜâşıḳ-ı nâ-kâm
Hep bûseye ṣay ḫande-i nâzı dehenimden

5.Hem ḥüsnümü hem ṭabᶜımı müşᶜir ġazelimdir
Ġâlib seniñ olsun bu zekât-ı süḫanımdan

FÎ ḤARFİᵓL-VÂV
269

(M-II.104,A.223b,B.97a,C.171b,D.130b,E.136b)
..--/..--/..--/..-

1.Âl geymiş yine ol naḫl-ı revân nᵓolsun bu
Almış eṭrâfını gülbâng-keşân nᵓolsun bu

2.Mâh-ı gül-câme midir ḳâfile-i neşᵓe midir
Ṭoldu Hû Hû ile gülzâr-ı cihân nᵓolsun bu

---

(267)5 M ṭurur : C durur // 6 Ġâlib : D Esᶜad / yine : D nice

3.Ḫūn-çegān eyleye dek ġonca-i neẓẓāremizi
Geçdi ol şuᶜle-i pervāne-feşān nᵓolsun bu

4.Sünbül-i ḫaṭ gibi bir būy ẓuhūr eyledi āh
ᶜŪd-ı tevdīᶜ midir söyle emān nᵓolsun bu

5.ᶜAnber-i ḫāl yakın düşmüş o yāḳūt lebe
Yanıyor āteşe pervāne-i cān nᵓolsun bu

6.Şafaḳ-ı cāmeden ol ḫançer-i elmās-nişān
Tīġ-ı ḫūrşīd-veş eyler lemeᶜān nᵓolsun bu

7.Çın çın itse o büt-i ejder-i zülf-i siyehiñ
Nāf-ı āhūya ṭolar ḫavf-ıla ḳan nᵓolsun bu

8.Pertev-i Şemsde şemsiyye-i gül mü Ġālib
Gül-be-şekker mi bu rengīn beyān nᵓolsun bu

9.Müşg-i Rūmī gibi taᶜbīr-i ᶜabīriñ ey kilk
Ḫāk-i Monlāya mı olduñ güẕerān nᵓolsun bu

10.Nükhet-i zülf-i süḫan ḳıldı dimāġım yaġma
Meded ey Ḥażret-i ᶜAṭṭār amān nᵓolsun bu

270

(M-II.104,A.224a,B.97a,C.172a,D.130b,E.136b)

..--/..--/..--/..-

1.Ruḫ degil pertev-i envār-ı tebessümdür bu
Leb degil gevher-i nā-yāb-ı tekellümdür bu

2.Zülf ẓann eyleme zīrā ki Ḥakīm-i Mutlaḳ
Ṭıynet-i müşkile cān virdigi kej-dümdür bu

3.Tīr-i āh u şerer-i ḥasret ü bārān-ı belā
Gūyiyā bizden o ġaddāra taẓallümdür bu

4.Nefḫa-i Ṣūr degil naġme-i Manṣūr degil
Sāz-ı ᶜuşşāḳda āġāz-ı terennümdür bu

5.Zīr-i ḫaṭda dedi ḫāline raṣad-bīn-i ḫayāl
İḥtirāḳ eyledi bir gicede encümdür bu

---

(269)5 : E O

6.Ḫastasın kāfir idip ḥasret ile öldürmek
Dīn-i ḫūbānda meger ᶜayn-ı teraḥḥumdur bu

7.Maḳṭaᶜım ᶜālem-i pür-şūr ise Ġālib ne ᶜaceb
Kişver-i şāh-ı züḥal ṭārem-i heftümdür bu

271
(M-II.105,A.224b,C.172a,D.131a,E.136b)
..--/..--/..--/..-

1.Ḫaṭ degil rīze-i būy-ı ḫōş-ı sünbüldür bu
Leb degil mevce-i reng-i ṭarab-ı müldür bu

2.Sāye-i zülfüne medd-i nigeh-i tāze düşer
Ṣanırım ᶜanber-i deryā-yı taḫayyüldür bu

3.Şerer-i ḥasret olur şebnem-i şerm-i gülzār
Şuᶜle-i ḥüsne desem ḫūn-ı dil-i güldür bu

4.Neşᵓe-i nāz degil ser-ḫōşī-i ḫʷāb degil
Nergis-i şūḫdaki būy-ı teġāfüldür bu

5.Ḳaṣr-ı Firdevs-i muᶜallā-yı süḫandan Ġālib
Bāġ-ı endīşeye ṣad-pāye tenezzüldür bu

272
(M-II.105,A.224b,B.97a,C.172a,D.131a,E.137a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ger o cellād-ı teġāfülden idersen cüst-cū
Ġamzesi zaḫm-ı derūna āşinā bīgāne-ḫū

2.Noḳṭa-i ḫālı ṣad-ender-ṣad ruḫ-ı ṣad-bergde
Eylemiş yüz ṣunᶜ-ıla anı be-vefḳ-ı ārzū

3.Eyler üşküfte dili lebler benefş-i būseyi
Mevsim-i ḫaṭdır aña evvel bahār-ı reng ü bū

4.Şebnem-i şerm-i nigār-ı gül-ruḫ-ı ḫūy-gerdeden
Çeşm-i maḫmūrān-ı ᶜaşḳa ḫūb-terdir āb-rū

---

(271)3 şerm : E bezm // (272)2y : D O // 4 gül-ruḫ-ı : ABCDE gül-ruḫ u

5.Gülşen-i iḳbāli eyler ḫāksārān terbiyet
Feyż-baḫş-ı sāġar-ı zerrīndir ḫāk-i sebū

6.Eyleyen fikr-i ᶜurūc-ı ṭārem-i rūşen dili
Çün Mesīḥā çeşme-i ḫūrşīdden alsın vużū

7.Dest-kār-ı ḳābiliyyetdir ḳumāş-ı maᶜrifet
Kārgāhı ḳālıb-ı insān ᶜanāṣır çār sū

8.Ḥalḳa-i bezme zebān-ı şemᶜ olup mürġ-i ḳafes
Bī-ṣadā-yı ᶜaşḳ olur rūşen beyān-ı güft-gū

9.Girye-i telḫ-i maḥabbetle olur dem-sāz-ı ġam
Ney-şeker-veş ḫāme-i Ġālib degil şīrīn gelū

FĪ ḤARFİ᾽L-HĀ
273
(M-II.105,A.1b,B.97b,C.172b,D.131b,E.137a,E.2b)
.---/.---/.---/.---

1.Kemāl-i zātınıñ naᶜtı anılmaz yā Resūle᾽llāh
Ḳalır levḥ u ḳalem misliñ yazılmaz yā Resūle᾽llāh

2.Seniñ medḥinde şirket eylesem Mevlāya maᶜẕūrum
Bu bābda cürm ü ᶜiṣyāna baḳılmaz yā Resūle᾽llāh

3.Ne ḫākim ben ki nā-şüste ḳalam deryā-yı cūdunda
Ḥabāb-ı nüh felek hīçe ṣayılmaz yā Resūle᾽llāh

4.Şafaḳ-veş her ki dāġ-ı āteşīn-i ᶜaşḳıñı açmaz
Gül-i maḳṣūdu bi᾽llāhi açılmaz yā Resūle᾽llāh

5.Ġubār-ı āsitānıñ pertevinden āb olan ḫāṭır
Fürūġ-ı pençe-i mihre ḳapılmaz yā Resūle᾽llāh

6.Ümīd oldur ki Ġālib çāker-i evlād u āliñdir
Gürūh-ı ehl-i ḫüsrāna ḳatılmaz yā Resūle᾽llāh

---
(272)5 : C 8

274

(M-II.106,A.225a,B.97b,C.173b,D.131b,E.137b)

.-.-/..--/.-.-/..-

1.Semīr-i meclis-i ülfet bize bir esmer ola
Safā-yı sīnesi mir'āt-ıla berāber ola

2.Daḫı ziyādeye yoḳdur taḥammülü bezmiñ
Mey ola muṭrib ola ṭut ki bir de dilber ola

3.Sitem-keşānını kūyunda cemᶜ iden āfet
Ḥisāb ider mi ᶜaceb bir gün ola Maḥşer ola

4.Miyān-ı bendini seyr eyledik o serv-ḳadıñ
Ne belli belki der-āġūşu da müyesser ola

5.Bıraḳ riyā revişin merd odur ki ᶜālemde
Küşāde-meşreb ola rind ola ḳalender ola

6.Nigeh o mehveşe küstāḫvār idip cür'et
Zülāl-i laᶜlini nūş itmiş ᶜāfiyetler ola

7.Şikeste-beste bu naẓm-ı ḥaḳīrimiz Ġālib
Vesīlemiz naẓar-ı iltifāt-ı dāver ola

8.Cenāb-ı Rāşid Efendi re'īs-i yek-tā kim
O ḳayda düşmüş ᶜuṭārid derinde çāker ola

9.Mevāhib-i ezelīdir mekārim-i ḫulḳu
Felek nedir ki bu fażl u kemāle maṣdar ola

10.Bu ḥüsn-i ṣīti tecāvüz muḥāldır ammā
Ḫudādan isteriz anı ki daḫı eşher ola

11.Ki yaᶜnī dā'im olup mesned-i refīᶜinde
Hezār ḫayr-ıla evṣāfı s̱ebt-i defter ola

275

(M-II.106,A.225b,B.97b,C.174b,D.132a,E.137b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Şuᶜle-i ruḫsārı gör sīm-āb gelsin çeşmiñe
Gül-ᶜaraḳ nūş eyle kim tīz-āb gelsin çeşmiñe

---

(274)1 esmer : B dilber

2.Sāye-i baht-ı siyehden mevc-i hattı kıl hayāl
Hind-i sevdā seyrin it sebz-āb gelsin çeşmiñe

3.Nūr-ı berk-ı neş'e-veş geçdikçe ol gülgūn kabā
Āteş-i şahbāyı gör hūn-āb gelsin çeşmiñe

4.Çeşme-i āyīneden vir āb o sünbül zülfe kim
Nūr-ı hayret tūtiyā-yı hwāb gelsin çeşmiñe

5.ᶜĀlemi kendinde gör vahşetde ülfet seyrin it
Şaff-ı müjgān halka-i ahbāb gelsin çeşmiñe

6.Öyle bir tūfān-ı hasretde semender kim velī
Her şerer bir gevher-i nā-yāb gelsin çeşmiñe

7.Köhne şahbā-yı meges-hīz-i hayālātı çekip
Halka-i mevc-i peri girdāb gelsin çeşmiñe

8.Müjdeler rūh-ı Neşāṭīdir diyen Ġālib saña
Laᶜlini yād it dür-i nā-yāb gelsin çeşmiñe

9.Ṭāk-ı ᶜarş-ı sikke-i Monlāya ol kandil-i nūr
Künc-i ebrū kūşe-i mihrāb gelsin çeşmiñe

276

(M-II.107,A.226a,B.98a,C.174b,D.132a,E.138a)

.-.-/..--/.-.-/..-

1.His eyledik müje-i ᶜandelībi lānemize
Nazarla āteş-i gül düşdü āşiyānemize

2.Çü kanlı yaşa nigīndān-ı laᶜldır gözümüz
Nigāh-ı mürġünü seyr itdik āb u dānemize

3.Ne feyżdir bu ki ahşām zühre-i pür-şevk
Sebū-yı māh-ıla geldi şarāb-hānemize

4.Çekildi perde-i zencīre tārı sāzımızıñ
Nevā-yı zevk u ġam āhengdir terānemize

5.Çözülmüyor dil-i sad-pāremizden ᶜukde-i nazm
ᶜAceb ki zülf-i tahayyül dolaşdı şānemize

---

(276)4 M zevk-i : ACDE zevk u

6.Helāk olur acırım ṭıfl-ı eşk-i ḫūn-ālūd
Ṣakın ki girmesin ol şūḫ-ıla miyānemize

7.Vesīle ḫıdmet-i ḫünkār-ı ᶜaşḳdır Ġālib
Libās-ı faḳrımıza ṭavr-ı Şevketānemize

277
(M-II.107,A.226b,B.98a,C.175b,D.132a,E.138a)
..--/..--/..--/..-

1.Besleyip Meryem-i taḳdīr nefesden nefese
Ṭoġmada ᶜĪsī-i tedbīr nefesden nefese

2.Naġme-i pīr-i muġānla başımız ḫoş vāᶜiẓ
Farḳ ider şīve-i teʾs̱īr nefesden nefese

3.Derd-i dil sektesidir nālesi mūsīḳārıñ
Olur āvāzı gelū-gīr nefesden nefese

4.ᶜAşḳda silsile-i zülf-i süḫan Ḳaysa varır
Baġlanıp ḫalḳa-i zencīr nefesden nefese

5.İtmede ehl-i maᶜārif perī-i maᶜnāyı
Şīşe-i lafẓda teʾs̱īr nefesden nefese

6.Ḳırmadır maṭlabı ehl-i dili mānend-i ḥabāb
Rūzgār itse de taᶜmīr nefesden nefese

7.İtdi mānend-i ceres gūş-ı rebābı pür-şūr
Kīş-i neyden atılan tīr nefesden nefese

8.Bir iki ḥarfe baḳar birbirine taḥvīle
Dem-i ᶜişret dem-i şemşīr nefesden nefese

9.Yārıñ āyīnesi dildir diliñ āyīnesi yār
Olmasın āyīne tekdīr nefesden nefese

10.İki söz bir yere gelmekle bütün āfāḳı
Fetḥ ider ṣubḥ-ı cihān-gīr nefesden nefese

11.Mevlevī zümresiniñ naḳş-ı semāᶜı Ġālib
Bestedir tā-be-dem-i Pīr nefesden nefese

---

2 naġme : ACDE nefḫa // 4 baġlanıp : AE baġlanır

278

(M-II.107,A.227a,B.98a,C.175b,D.132b,E.138b)

..--/..--/..--/..-

1.Görünür ṣūret-i cānān göñülden göñüle
Geçer āyīneye mihmān göñülden göñüle

2.Ṣafḥa-i sīneñi āmāde-i feyż-i nefes it
Naḳş ola mühr-i Süleymān göñülden göñüle

3.Kāndan dürce gelip gevher-i ma^c nī ṭurmaz
Seyr ider tā-be-nigīndān göñülden göñüle

4.Naḳş-ı Çīni olur āyīne-i Rūmīde ^c ayān
Açа gör revzene-i cān göñülden göñüle

5.Alma da virme de mir^ʾ āt-ı muḳābil gibidir
Keşf olur sırr-ı ^c azīzān göñülden göñüle

6.Bir midir mey ḫum u sāġarda leb-i sāḳīde
Farḳ ider neş^ʾ e-i ^c irfān göñülden göñüle

7.Ṭıfl-ı mıṣra^c larıdır ṣan ġazel-i yek-ṣaddan
Āşinālıḳdadır iḫvān göñülden göñüle

8.Fehm it engüşt-i işāret gibi Ġālib n^ʾ eyler
Gösterir rāh-ı nümāyān göñülden göñüle

9.Dür-i ma^c nāyı çekip rişteye Sulṭān Veled
Dizdi bir sübḥa-i mercān göñülden göñüle

279

(M-II.108,A.227a,B.98b,C.175a,D.132b,E.138b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ġonca-i ^c aşḳız ki bu ḫurşīd şebnemdir bize
Gevher-i şevḳiz ki baḥr-ı bī-gerān nemdir bize

2.Gerçi ḫākiz rūzgār-ı ġamda āteş-meşrebiz
Feyż-baḫş-ı bāġ-ı dil eşk-i dem-ā-demdir bize

---

(278)3 ṭurmaz : AE görmez // 4 : E 0 // 6 M ḫum-ı : ACDE ḫum u // 8 fehm : D seyr

3.Biz ṣadef-veş eyledik āyīne-i ṭab^{c}ı celī
Āşinā-yı ḥayretiz vaḥdet müsellemdir bize

4.Zaḫm-ı şemşīr-i nigāh-ı merḥametden ḫastayız
Ḫançer-i elmās-ı zehr-ālūd merhemdir bize

5.Rüstemiz Şehnāme-i i^{c}cāza virdik ṣūreti
Ḫāme-i cādū meger esb-i muṭalsamdır bize

6.Pey-rev oldum ben de Ġālib vālid-i ẕī-şānıma
Kim du^{c}ā vü medḥi hem farż u hem elzemdir bize

7.Muṣṭafā nām u Reşīd ü mürşid ü üstād-ı küll
Her nigāh-ı himmeti iksīr-i a^{c}ẓamdır bize

8.Farḳımızda sāyesin Allāh memdūd eylesin
^{c}Ālem ancaḳ ẕāt-ı vālāsıyla ^{c}ālemdir bize

280
(M-II.108,A.227b,B.98b,C.175a,D.133a,E.139a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Baġlanıp zülfünde bozdum ^{c}ahdı da peymānı da
Çeşmini gördüm unutdum derdi de dermānı da

2.Ey ḫōş ol mest-i maḥabbet kim ḫumār-ı ^{c}aşḳdan
Bir ḳadeḥ meyle degişmiş küfrü de īmānı da

3.Merd-i bī-ḳayda belā-keşlikdedir ārām-ı dil
Yoḫsa çoḳdan terk iderdim cānı da cānānı da

4.Bende-i pīr-i ḫarābātım ki yoḳdur ẕiḳleti
Zāhid-i zerrākıñ olsun ^{c}ilmi de ^{c}irfānı da

5.Āteş-i cān-sūz-ı dil fikr-i dehān-ı dilrübā
^{c}Āşıḳıñ ma^{c}lūmudur peydāsı da pinhānı da

6.Çünkü derd ehline hep bī-gānelerdir çāre ne
Sen daḫı yād itme Ġālib ṣabrı da sāmānı da

---

7 M mürşid-i : D mürşid ü

281
(M-II.108,A.228b,B.98b,C.174a,D.133a,E.139b)
..--/..--/..--/..-

1.Ḥayf ol ġonca-gülüñ baḫşiş-i şāhānesine
Beyża-i berḳ düşe bülbülünüñ lānesine

2.Şīşe-i ṭabᶜı şikest olmadan ehl-i süḫanıñ
Uġramaz maᶜnī-i bī-gāne perī-ḫānesine

3.Yoġ-ıken ġamze-i celläddan ümmīd-i ḫalās
Nigeh-i mestiñ ᶜaceb ġāret ü yaġmā nesine

4.Bīm-i fitneyle ḳażā ṭıfl-ı sirişkin her şeb
Avutunca ne füsūnlar ḳatar efsānesine

5.Ḳanla ḍoldurdu yine sāḳī-i devrān göñlüm
Gevher āşām oluyor ḳırdıġı peymānesine

6.Hele öldürsün o şeh eyleme şekvā Ġālib
ᶜĀḳıbet nādim olur vażᶜ-ı dilīrānesine

282
(M-II.109,A.228a,B.98b,C.173b,E.139a)
--./.--./.--./.--

1.Reng-i ruḫuñ eyler gül-i pür-jāle piyāle
Şerbetleyip āle
Fevvāre midir gevher-i seyyāle piyāle
Ḥayrānım o ḥāle

2.Raḳṣ itse o meh-pāre açıp kākülü fistān
Bir meşreb-i mestān
İḥdāṣ iderek şuᶜle-i cevvāle piyāle
Nūr eyler isāle

3.ᶜAşḳ olsun o maḫmūra ki ḫūn-ābe-i dīde
Zehr ide çekīde
Laḫt-ı cigerinden şuna pergāle piyāle
Ḳandıḳça cemāle

(281)4 avutunca : A avudunca // 5 M ṭoldurdu : C doldurdu // (282)1 ruḫuñ : C ruḫu

4.Lāyıḳ mı bu kim bezm-i ṭarabda tek ü tenhā
Bī-ḳayd u muḥābā
Şems-i meye endāmın ide hāle piyāle
Āġūşuna ala

5.Duḫt-ı rezin erbābı degildir bize virsin
Da^c vāyı çevirsin
Nevbet gelicek zāhid-i muḥtāle piyāle
Bā-şarṭ u kemāle

6.Ol dilber-i Keşmīriñ içip ^caşḳına sebz-āb
Şevḳ eyleye ġarḳ-āb
Bezmi ide çün sāḥil-i Bengāle piyāle
Her cins-i kemāle

7.Ġālib eṣer-i neş^ɔe-i Şākir mi degildir
Ẓāhir mi degildir
Bu tāze zemīnden çıḳa çün lāle piyāle
Gülzār-ı ḫayāle

283
(M-II.109,A.228b,B.99a,C.176a,D.133b,E.139b)
.---/.---/.---/.---

1.Çekildi dīv-i ġam zencīre zencīr-i cünūnumla
Ḫaṭ-ı āzādī-i hecrim yazıldı kendi ḫūnumla

2.Şeb-i tārīk-i ġamda açdılar mektūb-ı āmālim
Ẓuhūrumdan tefāvüt bulmadım ḥayfā buṭūnumla

3.Ferāġat yoḳ bana pest ü bülend-i nāleden bir dem
Gehī ol şāh-ı ^cālī-menḳabet geh baḫt-ı dūnumla

4.N^ɔola biñ ṣūret-i dāġ olsa peydā levḥ-i sīnemde
Ki fānūs-ı ḫayāle dönmüşüm sūz-ı derūnumla

5.Görünmez vaż^c-ı hem-vār-ı felek Ġālib dil-i zāra
Meger kim ṭāli^cim ber-^caks ola re^ɔy-i nigūnumla

284
(M-II.109,A.229a,B.99a,C.176a,D.133b,E.139b)
..--/..--/..--/..-

1.Māh-veş mihr-i ruḫuñ şevḳine yandım bu gice
Şu^cle-efrūz olaraḳ çarḫı dolandım bu gice

2.Çeşm-i sevdā-zedeye eşkim idip ḫūn-ı şafaḳ
Rengine şām-ı ġamıñ ben de boyandım bu gice

3.Māhtāb eyledim āyīne-i baḫt-ı siyehi
Tīġ-ı ḫʷābīde-i ġamzeñ-veş uyandım bu gice

4.Bāmġāh-ı felege çıḳdı sütūn-ı āhım
Ḫaṣm-ı çarḫıñ dişine ḫayli dayandım bu gice

5.Şeb-i tār u ser-i zülf ü ġam-ı sevdā Ġālib
Ḥāl-ı Mecnūn-ı siyeh-rūzu çoḳ andım bu gice

285
(M-II.110,A.229a,B.99a,C.176b,D.133b,E.139b)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Görünce şuᶜle-i rūyuñda dūd pervāne
Yanardı nār-ı ġama hem-çü ᶜūd pervāne

2.Gerekdir encümen-i ᶜāşḳa bī-dilān-ı ḫamūş
O bezme bülbül-i āteş-sürūd pervāne

3.Ḳılıp zebāne-i şemᶜ-i piyāle-i ṣahbā
İder maḥabbete beẕl-i vücūd pervāne

4.Fürūġ-ı berḳ-ı tecellāya ḥaṣr ider naẓarın
Mis̱āl-i merdüm-i çeşm-i şuhūd pervāne

5.Ḥarīr-i şuᶜleye tebdīl idip libās-ı teni
Fenāda añladı zevḳ-ı ḫulūd pervāne

6.Bedīd gerdiş-i germinde ḥalḳa-i tevḥīd
Çeker ṣabāḥa dek İsm-i Vedūd pervāne

7.Bilen uzaḳ ṭolaşır āteş-i mahabbetden
Kim itdi kendüyü Ġālib çi sūd pervāne

286
(M-II.110,A.229b,B.99b,C.176b,D.134a,E.140a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Aġlama ey bülbül-i dīvāne Allāh ᶜaşḳına
Merḥamet ḳıl ḫaste-i hicrāna Allāh ᶜaşḳına

---

(284)2 çeşm : AE cism // 4 ṭayandım : D dayandım // (285) 4 ḥaṣr : ACDE ḳaṣr

2.Uyma bağrım uyma ey şeh ġamze-i ḫūn-rīziñe
Girme ol bed mest içün sen ḳana Allāh ᶜaşḳına

3.Bāri sen ey āh-ı ḥasret saṭr-ı mektūb-ı ġam ol
Tesliyet vir ol gül-i ḫandāna Allāh ᶜaşḳına

4.İsm-i Nūru gün gibi söyler muᶜammā-yı cemāl
Baḳma rūy-ı yāra küstāḫāne Allāh ᶜaşḳına

5.Rūşen it çeşm-i çerāġı cān u dil bulsun ṣafā
Ẓulmet içre ḳalmasın pervāne Allāh ᶜaşḳına

6.Dāstān-ı ᶜaşḳı itmām eyle ey meddāḥ-ı kilk
Böyle pür-ġam ḳalmasın efsāne Allāhᶜaşḳına

7.Pertev-i rūşen-żamīre eyle Ġālib pey-revī
Vāṣıl olsun şemᶜine pervāne Allāh ᶜaşḳına

287
(M-II.110,A.229b,B.99b,C.176b,D.134a,E.140a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Geçdi zaḫm-ı tīr-i hecriñ tā dil-i nā-şādıma
Merḥamet ey ġamze-i cādū yetiş imdādıma

2.Öyle bī-hūş eylediñ āzār-ıla kim ṭabᶜımı
Gelmez oldu bir daḫı luṭf-ı kelāmıñ yādıma

3.Bī-muḥābā eylerim ben geşt-i ṣaḥrā-yı cünūn
Raḥmet olsun mülk-i ᶜaşḳı vaḳf iden ecdādıma

4.Ol çerāġ-ı lāle-i derdim bu gülzār içre kim
Āşiyāndır sīne mürġ-i dāġ-ı māder-zādıma

5.Mekteb-i şerm ü edebde olmuşum ṣāḥib-sebaḳ
Ögredirdim dersimi her fende ben üstādıma

6.Perçemiñ göster perīşān eyle ḥāl-i zārımı
Gelmesin luṭf eyle sulṭānım ḫalel muᶜtādıma

7.Meclis-i ehl-i süḫanda yek ḳalemdir bu ġazel
Esᶜadā söz var mı ḥüsn-i ṭabᶜ u istiᶜdādıma

(286)5 çerāġı cān u : ABCDE çerāġ-ı cānı // (287)7 tāb u : ABCDE tāb -ı

288
(M-II.111,A.230a,B.99b,C.177a,D.134a,E.140b)
.---/.---/.---/.---

1.Baḳan rengīn nigehler girye-i ḫūnīn-i mestāna
Görüp tuḫm-ı gül-i ᶜişret demişler ḳaṭre-i ḳana

2.O rütbe rūşen it şemᶜ-i nigāhıñ nūr-ı maᶜnīden
Ki olsun dīde-i ehl-i baṣīret aña pervāne

3.Meger şebnem yerine ḫūn-ı eşki çeşm-i ḫūrşīdiñ
Düşer sīb-i zenaḫdān üzre ol yāḳūt-ı rümmāna

4.Olaldan cilvegāh-ı şāh-ı ḥüsn ü künc-i istiġnā
Sarāy-ı ᶜaşḳ-ı maᶜmūr u dil-i bī-tāb-ı vīrāne

5.Diyār-ı ᶜālem-i endīşeyi çoḳ cüst-cū ḳıldım
Olunca āşinā elfāẓıma maᶜnī-i bī-gāne

6.O feyżi eyler işrāb Esᶜadıñ bu ṭarz-ı güftārı
Ki ḳılmış şāhid-i maḳṣūdu sāḳī bezm-i ᶜirfāna

289
(M-II.111,A.230b,B.99b,C.177b,D.134b,E.140b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Sünbül-i zülfü dökülmüş nergis-i cādūsuna
Ejder-i siḥriyle zencīr eylemiş āhūsuna

2.Çeşm-i ḫʷāb-ālūde-i baḫt-ı siyāhımdır benim
Baḳ riyāż-ı ḥayretiñ berg-i gül ü şebbūsuna

3.Rüstem-i resm-i sitemdir ṭoġrusu ammā yine
Cānlar ḳurbān o ḫūn-rīziñ kemān ebrūsuna

4.Mıṣraᶜ-ı mevzūn-ı āhıñ gül gibi mażmūnları
Nev-nihāl-i ḥüsnünüñ degmez mi şeftālūsuna

5.Bī-ḫaberdir Dūzaḫ-ı hecrindeki ālāmdan
Mihr-i Maḥşerdir diyenler ᶜārıż-ı dil-cūsuna

6.Kākülü her dem peyām-ı ḫaṭṭın eylermiş suᵓāl
Fitne furṣat-yāb olup geldikçe dāmen-būsuna

7.Biz sevād-ı ᶜaşḳı Ġālib eyledik Leylīsitān
Ḳays ḥayrāndır anuñ āhūsuna tīhūsuna

---

(288)1'den sonra : ABDE Göñül üftāde oldu şimdi bir mihr-i di-rahşāna // 2 aña : E saña // 6 Esᶜadıñ : D Ġālibiñ // (289)1 ejder-i : ACDE ejderi // 7 Leylīsitān : D ḥayretsitān

290
(M-II.111,A.230b,B.100a,C.177a,D.134b,E.140b)
--./.-.-/.--

1.Ey bāde-i nāzı reng-i şuᶜle
Devrinde nihān direng-i şuᶜle

2.Ḫaṭṭ-ı leb-i laᶜliniñ meᵓāli
Hep maᶜnī-i ṣulḥ u ceng-i şuᶜle

3.Şehbāz-ı nigāh-ı nāza gūyā
Tīġ-ı ġażabı çeleng-i şuᶜle

4.Yāḳūt-ı lebi şarāb-ı nāba
Ḫoş āfet-i şūḫ u şeng-i şuᶜle

5.Ġālib ne var ol ᶜiẕār-ḫaṭdan
Dūd olmaya çünki teng-i şuᶜle

291
(M-II.111,A.231a,B.100a,C.178a,D.134b,E.141a)
--./.--./.--./.--

1.Kāfir olayım zülfü siyeh-kāra degilse
Çeşmi eger īmānı gibi ḳara degilse

2.Zünnārım ola sübḥa-i mercān-ı sirişkim
Laḫt-ı cigerim zaḫm-ıla ṣad pāre degilse

3.Bir kerre de mirᵓāt-ı dil-i zāra nigāh it
Ey māh eger raġbetiñ aġyāra degilse

4.Ḥasretde ḳoma çeşmimizi laᶜl-i lebiñden
Yek pāre o mey ġamze-i mey-ḫʷāra degilse

5.Ḫūrşīde niçün tār-ı şuᶜāᶜıñ remed eyler
Ger ḫaṭṭ-ı ruḫuñ düşmen-i neẓẓāre degilse

6.Nevmīd olurum Ġālib-i ser-geşteden elbet
Ümmīdi eger Ḥażret-i Ḫünkāra degilse

---

(290)2 ṣulḥ : BE ṣubḥ // (291)5 M ḫūrşīd : ACDE ḫūrşīde /
ḫaṭṭ : D mihr

292
(M-II.112,A.231a,B.100a,C.177b,D.135a,E.141a)
--./-.-./.--./-.-

1.Egri nigāh itme ṣakın kec-nümālara
Baḳ tīġıñ i^{c}tibārına ṭoġrı ^{c}aṣālara

2.Ey şeyḫ ṣūret içre degildir kemāl ü ḥāl
Ḥācet ne bu ^{c}imāme vü şāl u ridālara

3.Rindāna pīr-i meygedeniñ feyżi ^{c}aşḳdır
Elbet ḫumuñ teraşşuḥu meydir inālara

4.Pür-pīçtāb perçem ü destār ber-ṭaraf
Āyā sebeb nedir bu perīşān edālara

5.^{c}Arż it o çeşm-i meste hemān güft-gūlarıñ
Tevcīḥ-i ṣoḥbet idemesin nā-sezālara

6.Tanẓīr idince La^{c}lī-i ḫoş-gūyu Es^{c}adā
Şīrīn süḫan bu gūne gerek nev-edālara

293
(M-II.112,A.231b,B.100a,C.178a,D.135a,E.141a)
.---/.---/.---/.---

1.Ser-ā-ser dāġ cismim sīnem āteş āh var dilde
Bilinmez n$^{\circ}$idigi bir ^{c}illet-i cāngāh var dilde

2.Cünūn iḳlīminiñ yek-tāsı ^{c}aḳlın kār-fermāsı
Aña sulṭān-ı ^{c}aşḳ ıṭlāḳ olur bir şāh var dilde

3.Gezip dünyāları ġam leşkeri teng itmesin cāyıñ
Fezā-yı vüs^{c} derler bir nişīmengāh var dilde

4.Niçe güm-geşte olmaz sālikān-ı deşt-i vaḥşet kim
Sarāy-ı ^{c}ālem-i ġayba çıḳar şeh-rāh var dilde

5.Ne var rūz u şebim yek reng olursa berḳ-ı āhımdan
Fürūġundan güneş bir ẕerre olmaz māh var dilde

6.Dimāġım lezẕet almış şerbet-i şehd-i ḳanā^{c}atdan
Nevāl-i luṭf u cām-ı ^{c}īşden ikrāh var dilde

---

(292)4 pīçtāb : ADE pīçtāb u // 6 Es^{c}adā : D Gālibā

7.Vuḳūfum yoḳ bu rütbe ḫʷāhişiñ ḥayrānıyım Ġālib
Göñülden de nihān bir maṭlab-ı dil-ḫʷāh var dilde

294
(M-II.112,A.231b,B.100b,C.178a,D.135a,E.141b)
.---/.---/.---/.---

1.O bālā-ḳad ᶜaceb serv-i ḫırāmān oldu gitdikçe
Ḳıyāmet ḳopdu pek āşūb-ı devrān oldu gitdikçe

2.Gel ey bī-gāne-meşreb gitme semt-i cevre inṣāf it
Firāḳıñla benim ḥālim perīşān oldu gitdikçe

3.Ümīd-i ḳaṭre-i cūd u kerem der-kārdır derken
Varıp cūy-ı sirişkim reşk-i ᶜummān oldu gitdikçe

4.O meh ḳaldırdı dest-i merḥabāyı bizden el çekdi
Uyup aġyāra ᶜāşıḳdan gürīzān oldu gitdikçe

5.Düşüp Ferhād u Ḳaysıñ iẕrine rāh-ı maḥabbetde
Göñül güm-geşte-i kūh u beyābān oldu gitdikçe

6.Ya maḥż-ı dād-ı Ḥaḳ ya himmet-i aḥbābdır bilmem
Ki Ġālib sözleriñ maḥsūd-ı aḳrān oldu gitdikçe

295
(M-II.113,A.232a,B.100b,C.173a,D.173b,E.141b)
..--/..--/..--/..-

1.O mehiñ ṭalᶜat-ı dīdārına māşāʾaʾllāh
Ebruvān u ruḫ u ruḫsārına māşāʾaʾllāh

2.Bārekeʾllāh ḫaṭ-ı sebz-i leṭāfet-baḫşa
Levḥa-i rūy-ı pür-envārına māşāʾaʾllāh

3.Ḥüsn-i cevlānına taḥsīn semend-i nāzıñ
Cilve vü cünbüş-i reftārına māşāʾaʾllāh

4.Çeşm-i bedvār siyeh nergis-i maḫmūrundan
Fitne-i ġamze-i seḥḥārına māşāʾaʾllāh

---

(294)3 : E 4 / ümīd : E esīr // 5 M Ferhād : ACDE Ferhād u //
(295)3 M ḥüsn ü : ACDE ḥüsn-i // 4 maḫmūrundan : D bīmārından

5.Hele maᶜmūrluġuñ gördü ḫarābātın dil
Der ü dervāze-i dīvārına māşāᵓaᵓllāh

6.Eylemiş ol ṣanemi Mānī-i fikrim taṣvīr
Es̱er-i ḫāme-i pergārına māşāᵓaᵓllāh

7.Ġālibā ḳıldı naẓar şāhid-i ḥüsn-i taḳrīr
Ṣāfī-i ṣūret-i eşᶜārına māşāᵓaᵓllāh

296
(M-II.113,A.232b,B.100b,C.178b,D.135b,E.141b)
--./.--./.--./.--

1.Her ẕilletiñ elbetde bir ᶜizzet var içinde
Seyr it Çeh-i Kenᶜānı ne devlet var içinde

2.Hep cān atıyor ḫalḳ fenā mülküne ammā
Bir ḫārice çıḳmaz ki ne ḥālet var içinde

3.Maẓlūma olur keyfer-i bed-ḫūyī-i ẓālim
İḳlīm-i ġamıñ başḳa bir ᶜādet var içinde

4.Sen ᶜaḳla uyup gezme Felāṭūn daḫı bilmez
Ḫum-ḫāne-i dehriñ niçe ḥikmet var içinde

5.Pek ṭār yeridir sırr-ı dehen ṣoḥbet-i ᶜaşḳıñ
Yoḳ yoḳ bütün esrāra işāret var içinde

6.Çāk eyleyemem sīnemi her dilbere zīrā
Sulṭānıma ᶜāid bir emānet var içinde

7.İtmiş yine Ġālib ḳudemā ṭavrını der-pīş
Eşᶜārınıñ āsār-ı ḥaḳīḳat var içinde

297
(M-II.113,A.232b,B.100b,C.178b,D.135b,E.142a)
--./.--./.--./.--

1.Çeşmimden aḳan ḳatrelerim ḳan arasında
Çün jāle-i dürdür gül-i mercān arasında

---

(295)5 dervāze-i : ABCDE dervāze vü //7 Ġālibā : D Esᶜadā //(296) 1 elbetde : ACDE elbette // 5 ṣoḥbet : AE ṣıḥḥat // (297)1 M çeşmimde : ACDE çeşmimden

2.Tā nesḫ idicek ḥükmünü ḫaṭ ḫātem-i laʿliñ
Çoḳ cilve geçer mūr u Süleymān arasında

3.Pür-ḫūnī-i pīrāhen-i Yūsufdan al evreng
Hem-reng-i maḥabbet görüñ iḫvān arasında

4.Bir ṣoḥbet-i mihr imiş anı ṣubḥ ider īżāḥ
Īmān-ı seḥer küfr-i şebistān arasında

5.Nuṭḳuñ yeter evlād-ı nefes olmaġa Ġālib
Geç mesned-i endīşeye yārān arasında

298
(M-II.114,A.233a,B.101a,D.136a,E.142a)
..--/..--/..--/..-

1.Ġarażıñ ḫāṭır-ı bī-çāreye şefḳat degile
Bildik ey meh seni şimden gerü ḥācet degile

2.Nʾola Mecnūn gibi rüsvāy-ı cihān oldumsa
Şehr-i ʿaşḳ içre bu işler yeñi ʿādet degile

3.Dile āyā ki o ḫūrşīd-i kerem ṭoġmaz mı
Ṣubḥ-ı maṭlab daḫı ferdā-yı ḳıyāmet degile

4.Ādeme böyle cefā lāyıḳ-ı Allāh olmaz
Ser-i kūyuñ ṣanemā mūcib-i Cennet degile

5.Ḳatl buyurursañız iḥyāñız olur sulṭānım
ʿĀşıḳa cān fedā itmesi minnet degile

6.Ġālib üftāde vü şemşīr-i teġāfül elde
Ḥālin ʿarż eyler o maḳṣūdu şikāyet degile

299
(M-II.114,A.233a,B.101a,C.173a,D.136a,E.142a)
--./.--./.--./.--

1.Laʿliñ ʿaraḳ-ı neşʾemize gül-şeker eyle
Bu ḥasret-ile cām-ı meyi derbeder eyle

2.Ey ġonca-i raʿnā heves-i şiʿr-i ter eyle
Bu nuṭḳu gül-i küşe-i destār-ı ser eyle

3.Ey mürġ-i semender var ise ṭāḳat-ı tābiş
Gel dāġ gibi sīne-i pür-sūza yer eyle

4.Tāb-āver-i şemşīr-i nigeh olma ne ḳābil
Ḥāl-i dil-i nālānıma bir ḫoş naẓar eyle

5.Ey zülf ṣaḳın küşe-i ebrūda dolaşma
Ol ḳātil-i çālāke ṭaḳılma ḥaẕer eyle

6.Ey tīr-i müje semt-i ḳażādan mı gelirsin
Luṭf it baña çeşminden anuñ bir ḫaber eyle

7.Ebrūları müjgānına mihrāb-ı namāz it
Ḫāl-ı ruḫ-ı Hindū-menişiñ secde-ber eyle

8.Ġālib giceler şemᶜ-veş ifnā-yı vücūd it
Tā kendüyü īṣāl-i ṣafā-yı seḥer eyle

300
(M-II.114,A.233b,B.101a,C.179b,D.136b,E.142b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Zāᶜfımız ḫaṭṭ-ı leb-i cānān-veş ᶜünvāndır bize
Mūruz ammā iltifāt iden Süleymāndır bize

2.Mülk-i ḥüsnünde süveydāmız sevād-ı şāmdır
Yaᶜni ol meh her gice ḫāṭırda mihmāndır bize

3.Rind-i bī-pervālarız ḥussādımız çoḳdur eger
Tevbe itmiş bādeden derlerse bühtāndır bize

4.Reşke ḥācet yoḳdur olsaḳ daḫı meşhūr-ı cihān
Ḫilᶜat-ı vālā-yı şöhret cism-i ᶜuryāndır bize

5.Cāndan aᶜlā ṭutmuşuzdur ṣoḥbet-i cānānı biz
Mihr-i ḥüsnü şuᶜle-tāb-ı nūr-ı īmāndır bize

6.Bir çerāġān-ı ḥaḳīḳatdır ki dāġ-ı sīnemiz
Bülbül ü pervāne eṭfāl-ı debistāndır bize

7.Fikr-i ruḫsār-ıla her bir ḳaṭre ḫūn yāḳūt olup
Girye hem deryā-yı āteş hem gülistāndır bize

---

(300)3 bādeden : BD ᶜaşḳdan

8.Ehl-i dil ḳalmışdı vīrān-ı sitem ammā henūz
Rūzgār ol vażᶜ-ı nā-sāza peşīmāndır bize

9.Rūḥ-ı pāk-i Ḥażret-i Monlāyı Ġālib ḳıldı şād
Şimdi vird-i rūz u şeb Sulṭān Selīm Ḫāndır bize

10.Himmetiñ maṣrūf idip tecdīd-i dīn ü devlete
Kārı hep luṭf u ᶜināyetdir hem iḥsāndır bize

11.El açıp bālāya mānend-i ṣadef hengām-ı feyż
Farż-ı ᶜayn olan duᶜāda çeşm-i giryāndır bize

301

(M-II.115,A.234a,B.101b,C.179a,D.136b,E.142b)

.---/.---/.---/.---

1.Nevā-yı āh besdir ḫāṭıra āheng gelmezse
Dem-i fürḳatdaki Yā Hū yeter gül-bāng gelmezse

2.Bilir rindān-ı ṣāfı dil ki ṣahbā süzmemiş sāḳī
Beyāż-ı perde-i bādām çeşme reng gelmezse

3.Şikest itmez ḫumār-ı ᶜaşḳı ol raṭl-ı girān-ı mey
Bu nüh mīnā-yı gerdūn ile ger pā-seng gelmezse

4.İder mümtāz ekdār-ı ḥavādiṡ cevher-i ẕātı
Virir mirʾāt-ı fūlāda küdūret jeng gelmezse

5.Utan ey dil ki rüsvāy-ı maḥabbet ḳoymazım adın
ᶜArūs-ı ḥaclegāh-ı şerme senden neng gelmezse

6.Soġuḳluḳda girān-cānlıkda kāfirlikde her şeyde
Füzūn-terdir Keşiş Ṭaġıyla zāhid denk gelmezse

7.Kemāl-i vüsᶜat-ı luṭf-ıla yārān-ı süḫan Ġālib
Buyursunlar bu ṭarḥ-ı dil-küşāya teng gelmezse

302

(M-II.115,A.234a,B.101b,C.179b,D.136b,E.143a)

..--/.-.-/..-

1.Çekme ġam dest-gīrdir Allāh
Kula niᶜmeʾn-naṣīrdir Allāh

2.Yeʾs-ile ḳāmetiñ dü-tā itme
Kim Muᶜīn ü Ẓahīrdir Allāh

3.Ḳorḳmazım şāh u mīrden zīrā
Ḫālıḳ-ı şāh u mīrdir Allāh

4.Ḫażretiñde küçük büyük yoḳdur
Mütekebbir Kebīrdir Allāh

5.Kendü lutfuyla ᶜabd-i bī-ḫaberiñ
Her işinden Ḫabīrdir Allāh

6.Maḥż-ı ḥaḳīḳat-ıla bī-ᶜillet
Luṭf u ḳahra Ḳadīrdir Allāh

7.Kimse menᶜ idemez anı ḥāşā
Bī-vezīr ü müşīrdir Allāh

8.Nigerān ol ᶜaṭāsına Ġālib
Çekme ġam dest-gīrdir Allāh

FĪ ḤARFİ᾿L-YĀ
303
(M-II.116,A.235a,B.101b,C.180a,D.137a,E.143b)
--./-.-./.--./-.-

1.Laᶜliñ olunca ġonca-i ṭarf-ı külāh-ı ney
Bir nev-bahār-ı neş᾿e virir būy-ı āh-ı ney

2.Çeşm-i ümīdi naġme-i rengīne ḳaṣr idip
Peyvestedir o leblere medd-i nigāh-ı ney

3.Fānūs-ı nev-ẓuhūru degil şemᶜ-i āhıñ ol
ᶜAşḳ āteşiydi deştde berḳ-ı giyāh-ı ney

4.Bālā-yı şemᶜ u şuᶜle-i āvāza nāz ider
Bir mıṣraᶜ-ı resāsı ile medd-i āh-ı ney

5.Sedd eyleyip girīveleri bir dem it sülūk
Tevḥīd-i ṣırfa rāst gelir ṭoġrı rāh-ı ney

6.Envār-ı Māh-ı Naḫşebīdir şuᶜle-i ṣadā
ᶜAyn-ı ᶜAlīden aldı naẓar çünki çāh-ı ney

---

(302)3 M Ḫālıḳ u : ADE Ḫālıḳ-ı // 4 küçük büyük : C büyük küçük // (303)1 M bahāra : BCDE bahār-ı // 3 āhıñ : D ᶜaşḳıñ

7.Ġavvāṣ-ı feyżdir ki uzar mevc-i nālede
Olmuş ḳudūm ṣanki kedū-yı şināh-ı ney

8.Sırr-ı dili güvāh-ı dü lebden idip suʾāl
Ḥaḳḳ itdi ḥaḳḳ-ı daʿvī-i Manṣūru şāh-ı ney

9.Ġālib Cenāb-ı Şemsden almış nefes meger
İrdi ʿamūd-ı ṣubḥa dem-i ṣubḥgāh-ı ney

10.Mecrā-yı feyż Ḫıżr-ı hidāyetdir ʿārife
Āb-ı ḥayāt künkü imiş şāh-rāh-ı ney

304
(M-II.116,A.235b,B.102a,C.180b,D.137b,E.143b)
..--/..--/..--/..-

1.Ṭoldu mürġān-ı terennümle perī-ḫāne-i ney
Meh-i nev ṣandı leb-i ney-zen-i dīvāne-i ney

2.Dem urur salṭanat-ı Mıṣr-ı ḥaḳīḳatdan Ḳays
Yūsuf-ı naġmeye çāh olsa siyeh-ḫāne-i ney

3.Siḥr-i Hārūtdan itmiş dem-i ʿĪsāya raṣad
Yerde gökde ne ki var olmadı bī-gāne-i ney

4.Bülbül-i naġmeyi şemʿ-i güle mumlar ney-zen
İdicek ġonca-i engüştünü pervāne-i ney

5.Ḳālıb-ı Meryem olur hem-dem-i Rūḥ-ı Cibrīl
Gelse lafẓ-ı ḳaleme maʿnī-i bī-gāne-i ney

6.İtdi gül-bāng-ıla gül-pūş bahār-ı eşki
Mevc-ḫīz-i mey olup nāle-i mestāne-i ney

7.Neşʾe-i feyż virip pertev-i ṣubḥ-ı enfās
Ṭoldu envār-ı ṣadāyī ile şems-ḫāne-i ney

8.Sīḫ-i teʾs̱īri ider Ṭāʾir-i Cibrīli kebāb
Āteşīn demle yanıp maṭbaḫ-ı mey-ḫāne-i ney

9.Ne ṣayar kim bile seyyāre şümār-ı tīrin
Heft dāġ-ı dilidir sübḥa-i ṣad-dāne-i ney

---

(303)8 dü lebden : CE evvelinden / M Manṣūr : ACDE Manṣūru

10.Çeşm-i pür-ḫūndan alır rengini gülzār-ı ṭarab
Dāğlardan yaraşır revzen-i kāşāne-i ney

11.Şerer-i āh saçar şu^c le-i endāmından
Mūsiḳār ola meger kim yine pervāne-i ney

12.Açamaz çeşmin ^c araḳ-nūş-ı sirişk-i ḥayret
Ṭolmasa şu^c le-i āvāz-ıla peymāne-i ney

13.Naḳl için gördügü ṭūfān-ı ġamı ^c uşşāḳa
Göz göz itmiş tenini baḳ pul-ı vīrāne-i ney

14.Burc u bārūsu ṣanem-ḫāne-i çarḫ-ı edvār
Yek sütūn üzre iken cümle-i kāşāne-i ney

15.Neyimiş diñle dem-i Ḥażret-i Monlā Ġālib
Vardı mi^c rāca yaḳın şöhret-i efsāne-i ney

16.Zemzem-i feyż-i sülūku çıḳarır zemzemesi
Sır virip Çāh-ı ^c Alīden dem-i ḳuṭbāne-i ney

305
(M-II.117,A.236a,B.102a,C.181a,D.138a,E.144a)
-..-/.-.-/-..-/.-.-

1.Çünki Mesīḥ-i ^c aşḳdan aldı nefes ^c aṣā-yı ney
Mürdeye baḫş-ı cān ider dem çekip ejdehā-yı ney

2.Hāy-ı dehende Hūsuna hem-dem olup hüviyyetiñ
^c Ālem-i bī-ḫōdīdedir na^c ra-i Yā Ḫudā-yı ney

3.Revḥa olup bi-^c aynihī Ka^c beye nāvdān-ı zer
Zemzem-i feyż-i giryedir zemzeme-i nevā-yı ney

4.Ḳalbe işāret eyleyip söyledi beyne^ɔ l-ıṣbı^c īn
Nefy-i hevā-yı nuṭḳ ider ehline nūn u yā-yı ney

5.Dūr-ı şenīd-i rāz olan daḫı dil-āşinālara
Ṣalṣalatü^ɔ l-cereslenir velvele-i derā-yı ney

6.Eyle ^c urūc-ı çarḫ-ı dil diñle ḳalem ṣarīrini
Sırr-ı semā^c -ı Sidredir naġme-i müntehā-yı ney

---

(304)13 vīrāne : D pervāne // 16 M virir : ACDE virip // (305) 6 naġme : ACDE nefḫa

7.Minber-i ᶜArşa dek çıḳıp pāye-be-pāye keşf-ile
Cifr-i rıżā beyān ider ḫuṭbe-i Murteżā-yı ney

8.Faṣl-ıla vaṣlıñ aṣlını ān-be-ān bilenlere
Hū-yı Ḫudā Ḫudā imiş hāy-ı cüdā cüdā-yı ney

9.Ḫūr-ı Behişt-i naġmeyi gūne-be-gūne gösterir
Kūçe-i sūḳ-ı ṣūretiñ cāddesidir fezā-yı ney

10.Bāz-ı hezār ṣayd olur evc-i ṣafāda olsa ger
Şeh-per-i desti ney-zeniñ bāl ü per-i hümā-yı ney

11.Oldu bu cān nāleger naġme-mis̱āl derbeder
Yara yürekde elde ser serde yine havā-yı ney

12.Bir dem ü bir elif gerek ādeme ādem olmaġa
Ġālib o remzi keşf ider ḳāmet-i Ḥaḳ-nümā-yı ney

13.Çeng ü nefīr her biri maẓharıdır bir ᶜārifiñ
Ḥażret-i Mevlevīyedir ᶜaşḳda intimā-yı ney

14.Eyler o şāh-ı kām-yāb baḫşiş-i şevḳ-i bī-ḥisāb
Keçkūl alıp ele rebāb gelmiş olup gedā-yı ney

306
(M-II.117,A.236b,B.102b,C.181b,D.138b,E.144b)
.---/.---/.--

1.Ṭarāvet ḫaşr idip eczā-yı ḥüsnü
Ḫaṭıñdan gösterir iḥyā-yı ḥüsnü

2.Daḫı maḥv-ı temāşādır görenler
Geçip gitmiş velī ālāy-ı ḥüsnü

3.Gül-i ebrī deme ruḫsār-ı yāra
Buluṭdan nem ḳapar kālā-yı ḥüsnü

4.İder āyīneyi rüsvāy-ı ᶜālem
O māhıñ nūr-ı ser-tā-pāy-ı ḥüsnü

5.Düşürdü baḥr-ı sīm-āba ser-ā-pā
Beni çün sīmyā sīmā-yı ḥüsnü

---

13 ᶜārifiñ : C ᶜāşıḳıñ // 3 ebri : A ebrū / ruḫsār : CDE ruḫsāra // 5 çün : ACE çoḳ

6.Ḥafīdir ḥüsn-i maᶜnā gibi Ġālib
Bilen vaṣf idemez maᶜnā-yı ḥüsnü

307

(M-II.118,A.237a,B.102b,C.181b,D.138a,E.144b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Būm-ı ġamdır şemᶜ-i bezm-i devletiñ pervānesi
Tīġ-ı mātemdir bu ṣubḥ-ı ᶜişretiñ pervānesi

2.Noḳṭa noḳṭa eşk-i h̲armāndır s̲üreyyā ṣanma sen
Māhtāb-ı dāġdār-ı s̲ervetiñ pervānesi

3.Başına üşmekde zenbūr-ı belādır var ise
Güm-çerāġ olan sefīh-i nekbetiñ pervānesi

4.Bāġ-ı ᶜīşiñ gül-be-çeşm-i tīġ imiş nergisleri
Çeşm-i ḥasretmiş bu berḳ-ı furṣatıñ pervānesi

5.Çünki şehr-i ᶜāfiyetde tünd-bād eksik degil
Olma ḳandīl-i menār-ı şöhretiñ pervānesi

6.Geldi ol dem ki ola başdan başa ġaddārlar
Tīġ-ı āteş-tāb-ı şāh-ı ġayretiñ pervānesi

7.Şuᶜle-i maᶜnāyı idrāk it sipend-i ḥarfden
Dāġ-ı dildir merd-i rūşen-ṭıynetiñ pervānesi

8.Kirm-i şebtāb idemez cevlān bu āteş-h̲ānede
Bülbülāndır gülşen-i germiyyetiñ pervānesi

9.Māhıñ ah̲terdir şerār-ı şuᶜle-i ālāyişi
H̲āllerdir āfitāb-ı ṭalᶜatıñ pervānesi

10.Pāre pāre h̲ırḳa-i peşmīnesidir Ġālibiñ
Şeb-çerāġ-ı faḳr-ı vālā-ḳıymetiñ pervānesi

11.ᶜArş-ı istiġnāda Cibrīl ile olsun hem-ṭavāf
Öyle lāzım Şems-i ᶜālī-himmetiñ pervānesi

---

11 öyle : C böyle

308
(M-II.118,A.237b,B.103a,C.182b,D.138b,E.145a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Nūr-ı şems-i bādeye mirᵓāt-ı cām itdiñ beni
Ḳalmadı noḳṣānım ey meh-rū tamām itdiñ beni

2.Tuḫm-ı Dūzaḫdır şerār-ı eşkim ol gülşende kim
Sen ḫarāb-ı cilve-i berḳ-ı ḫırām itdiñ beni

3.Mūy-ı āteş-dīdedir müjgān nigāh-ı germden
Ey ḫaṭ-ı gülberg-ḫīz āşüfte-kām itdiñ beni

4.Gerçi aldım cümleten āġūşuma neẓẓāremiñ
Ḥayret-i ḥüsnüñle līk āyīnefām itdiñ beni

5.Nev-cüvānken oldu Ġālib neşᵓedār-ı pīr-i cām
Ḳalmadı noḳṣānım ey meh-rū tamām itdiñ beni

6.Maḥv-ı nūr-ı Şems olup irdim ṣabāḥ-ı vuṣlata
Āferīn ey kevkeb-i ṭāliᶜ be-kām itdiñ beni

309
(M-II.118,A.237b,B.103a,C.182b,D.139a,E.145a)
.-.-/..--/.-.-/..-

1.Ṭoyunca baḳmaġa dīdāra ḳalmadıḳ gitdi
O māhı hāle-i āġūşa almadıḳ gitdi

2.Dirīġ o āyīne-i mevc-ḫīz-i raḳḳāṣıñ
Tamām ḥayret-i ḥüsnüne ṭalmadıḳ gitdi

3.Cüvānlar ᶜaşḳı göñül ḥālidir bu ṭaᶜn itme
Cüvān-ı merg-i ġam olduḳ ḳocalmadıḳ gitdi

4.Hezār-raḫne tenim döndü dām-ı māhīye
Henüz baḥr-ı temennāya ṣalmadıḳ gitdi

5.Üzüldü cān ġam-ı zülf-ile derd-i çeşminden
Bu ḫastelikden efendim ṣaġalmadıḳ gitdi

6.Bu sūrgāh-ı maḥabbet-terānede Ġālib
Rebāb-ı maṭlabı göñlümce çalmadıḳ gitdi

---

(308)2 : E 3 // 4 M cümle-i : ABCDE cümleten // (309)3 āyīne : C penbe

7.Nesīm-i ḥimmet-i Monlā-yı Rūm esip elʾān
Mis̱āl-i mevce-i deryā çoġalmadıḳ gitdi

310
(M-II.119,A.238a,B.103a,C.182b,D.139a,E.145a)
..--/..--/..--/..-

1.Sāḳıyā eyle revān ol ʿaraḳ-ı taburu
Ki ola penbe-i mīnāsı kef-i mevc-i perī

2.Ḳaldı nūr-ı nigehim şīşede ḳalmadı ʿaraḳ
Almadan penbe-i mīnāsını uçdu o perī

3.Ṭāʾir-i Rūḥ gibi eyledi bālāya ṣuʿūd
Mürġ-i mīnānıñ olup mevc-i ʿaraḳ bāl ü peri

4.ʿAraḳ-ı ḫoş-tere ben rūḥ-ı Mesīḥā der idim
Çarḫda ḳālıb-ı mīnāsınıñ olsaydı yeri

5.Yed-i Beyżā-y-ıla mīnā-yı ʿaraḳ żabṭ idemez
Ber-felek berḳ-ı tecellī çaḳan āteş naẓarı

6.Ḥalḳa-i bezmi ʿaraḳ Hū-y-ıla pür-nūr eyler
Ḳulḳul-ı dem-keş-i mīnāsı ötünce seḥeri

7.İtdi girdāb gümüş ḫalḳayı mīnā-yı ʿaraḳ
Gūyiyā virdi Gümüşṣuyuna mehtāb-ı feri

8.Penbe-veş şuʿlesi kāfūruñ eger olsa sefīd
Viremez pertev-i mīnā-yı ʿaraḳdan ḫaberi

9.Çeşmesār itdi perīlerle çü mīnā-yı ʿaraḳ
O mehiñ bu gice āyīneye düşdü naẓarı

10.Çeşm-i pür-ḫūnum olur āteş-i mīnā-yı sirişk
Sensiz itsem daḫı ben nuḳl-ı ʿaraḳ gül-şekeri

11.Bādedir ʿaşḳ ʿaraḳ girye-i nev-sālikdir
Oldu mīnā daḫı Ġālib süḫanıñ sāf-teri

12.Sāye-i Şemsde bāriddir ʿaraḳ berf gibi
Jāle-veş olsa da mīnāsı anuñ verd-i ṭarī

---
8 : C 9

13.ᶜArak-ı sāf nesīm-i nefes-i subh-āsā
Geçdi mīnā-yı felekden nazar-ı berk-eseri

311
(M-II.119,A.238b,B.103b,C.183a,D.139b,E.145b)
..-.-/.--/..-.-/.--

1.Yine zevrak-ı derūnum kırılıp kenāra düşdü
Tayanır mı şīşedir bu reh-i sengsāra düşdü

2.O zamān ki bezm-i cānda bölüşüldü kāle-i kām
Bize hisse-i mahabbet dil-i pāre pāre düşdü

3.Gehi zīr-i serde desti geh ayağı koltuğunda
Düşe kalka haste-i ġam der-i lutf-ı yāra düşdü

4.İrişip bahāra bülbül yeñilendi sohbet-i gül
Yine nevbet-i tahammül dil-i bī-karāra düşdü

5.Meh-i burc-ı ᶜārızında göñül oldu hāle māᵓil
Baña kendi tāliᶜimden bu siyeh sitāre düşdü

6.Süzülüp o çeşm-i āhū dedi zevk-ı vasla Yā Hū
Bu degildi niyyetim bu yolum intizāra düşdü

7.Reh-i Mevlevīde Ġālib bu sıfatla kaldı hayrān
Kimi terk-i nām u şāna kimi iᶜtibāra düşdü

312
(M-II.120,A.238b,B.103b,C.182a,D.139b,E.145b)
-..-/-..-/-.-

1.Dökdü omuzdan poşı saçağını
Açdı göñüller deli bayrağını

2.Ay yeñisi gökde ne ülker satar
Degmeyicek kesdigi tırnağını

3.Gözcegizim boyamak ister benim
Al boyayıp kan-ıla dudağını

---

(311)2 cānda : B meyde // (311)6 M nᵓeyleyim : ACDE niyyetim

4.Ṣaldı göñül illerine aḳını
Ḳurdu göz ırmaġına otaġını

5.Nice ṭabur ṭaġıdır ol yoṣmanıñ
Saç ṭaġıdıp egmesi ḳalpaġını

6.İçip içip kendi elinden anuñ
Duramayıp öpmüşüm ayaġını

7.Çok sürünüp gözlemişim özleyip
Ayaġınıñ izini ṭopraġını

8.Virmedi bir kimseye Ġālib geçit
Ḳanda çevirdiyse söz ırmaġını

9.Ḥażret-i Monlāyı bilenler bilir
Bilmeyeniñ kim çeke ḳulaġını

313
(M-II.120,A.239a,B.103b,C.184b,D.140a,E.146a)
--./-.-./.--./-.-

1.Vā^ciẓ nihānī çekmiş o ḫīnāgeri geri
Eyler gelip dükāna büt-i Berberī beri

2.Çıḳsa ne dem ḳabā-yı hevagūn-ıla o māh
Pür-nūr ider bu ḳubbe-i nīlūferi feri

3.Şehbāz-ı çeşm-i şūḫuna müjgān degildir ol
Ḳurtuldu pençesinden atıp şeh-peri peri

4.Bī-behredir hilāle baḳan sūz u tābdan
Eyler mi merd-i bī-dili hīç ḫançeri çeri

5.İnṣāf olunsa ġonca-i bāġ-ı ḥayā imiş
Gülzār-ı ḥüsn ü behcetiñ eñ bihteri teri

6.Başına buyruḳ olsa gelen ġurūrmend
Çekmezdi belki ġā'ile-i efseri seri

7.Aġyāra aldanır mı meger nev resīdeler
Görmezse anda ᶜāşıḳına beñzeri zeri

---
(312)4 aḳını : M āfeti // (313)5 M ḥüsn-i : CD ḥüsn ü

8.Dā᾿im ṭarīḳ-i Ḥaḳda budur ᶜaḳl u nefse kār
Biri Mesīḥi reh-ber ider āḫarı ḫarı

9.Dervīş-i ḳayd-pūşişe Ġālib ne iḥtiyāc
ᶜUryān-tenān cāmesi bir ḥayderī deri

10.Dergāh-ı Mevlevīde niyāz ile ḫāk olan
Eflāke nāz iderse yeridir yeri yeri

314

(M-II.120,A.239b,B.104a,C.184b,D.144a)

--./.---/--./.---

1. آن دل که بعشق آشفته — āteşlere yanmaz mı
وانکس که بغم خفته — ḳorḳuyla uyanmaz mı

2. هر کوچه صد راهی در هر قدمی چاهی
یارب تو ده آگاهی — baḥr olsa bulanmaz mı

3. زلب که سخن گوییم بی راه که سی پوییم
مطلوب کجا جوییم — hīç kimsecik anmaz mı

4. چون خویشتن آراید در پرده چرا آید
هر شخص که بیند پیش آید — ᶜāşıḳ anı sanmaz mı

5. مگذار بخود ما را یک لحظه شویم احیا
شیران غمت آیا — ḳan içmege ḳanmaz mı

6. عاشق که شود جانش خاک ره جانانش
در ملح احسانش — iksīr ḳazanmaz mı

7. ابروی هلالش را وان عارض آتش را
انوار جمالش را — kāfirler inanmaz mı

8.Men Ġālib-i rüsvāyım ḫāk-i reh-i Monlāyım
Üftāde-i bī-pāyım düşkünler aranmaz mı

---

(314)8 M der : ACDE reh

315
(M-II.121,A.240b,B.104a,C.186b,D.140a,E.147a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ẕāt-ı ʿaşḳa rūḥ-ı mülhemdir gürūh-ı Mevlevī
Yaʿnī sırr-ı devr-i ādemdir gürūh-ı Mevlevī

2.Zindedir āfāḳ u enfüs feyż-i Mevlānā-y-ıla
Ḳalb-i ādem cān-ı ʿālemdir gürūh-ı Mevlevī

3.Faḳr u faẖra dāver-i ṣāḥib-külehdir cümlesi
Her ṭarīḳ içre müsellemdir gürūh-ı Mevlevī

4.Āsuman-ı lā-taʿayyündür maḳām-ı gerdişi
İsm-i Aʿẓamla mükerremdir gürūh-ı Mevlevī

5.ʿĀlem-i ṣamt içredir germiyyet-i ṣoḥbetleri
Gūyiyā nuṭḳ-ı mücessemdir gürūh-ı Mevlevī

6.ʿAyn-ı maʿnādır desem ṣūretleri olmaz ʿaceb
Her ḳademde vāḳıf-ı demdir gürūh-ı Mevlevī

7.Ḥamdü liʾllāh olmuşum çārūb-keş dergāhına
Ġālib-i nā-çīze hem-demdir gürūh-ı Mevlevī

316
(M-II.122,A.240b,B.104b,C.186b,D.140a,E.147a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Micmer-i ʿūd-ı maḥabbetdir külāh-ı Mevlevī
Devr-i gül-bāng-ı hüviyyetdir külāh-ı Mevlevī

2.Rūşenāyī-baẖş-ı çeşm-i mū-şikāfān-ı fenā
Sürmedān-ı ehl-i diḳḳatdir külāh-ı Mevlevī

3.Kūşe-gīr-i hücre-i seyrān olan ʿāriflere
Dūr-bīn-i çeşm-i ʿibretdir külāh-ı Mevlevī

4.Tāk-pīrā-yı nihālistān-ı cemʿüʾl-cemʿ-i ġayb
Hūşe-i engūr-ı vaḥdetdir külāh-ı Mevlevī

5.Sübḥa-i seyr ü sülūk-i rāhyān-ı ḥażrete
Ser-nişān-ı bedʾ ü ġāyetdir külāh-ı Mevlevī

---
(315)3 cümlesi : D her biri

6.Zīver-i būstān-ı envār-ı tecelliyyāt-ı Ḥaḳ
Lāle-i bāġ-ı ḥaḳīḳatdır külāh-ı Mevlevī

7.Gerçi iḫvān-ı zamāne pür-meşaḳḳat ẓann ider
Çāh-ı Kenᶜān-ı selāmetdir külāh-ı Mevlevī

8.Kıblegāh-ı maᶜnīye her dem ḥużūr-ı ḳalb içün
Naḳş-ı miḥrāb-ı ᶜibādetdir külāh-ı Mevlevī

9.Leşker-i nefs üzre Ġālib ḥarbgāh-ı ᶜaşḳda
Ṭop-ı ḳahr-endāz-ı himmetdir külāh-ı Mevlevī

317
(M-II.122,A.241a,B.104b,C.184a,D.140b,E.147a)
..--/.-.-/..-

1.Ey siyeh-sünbül-i perīşānī
Kār-fermā-yı tā-be-sāmānī

2.Vey çerāġ-ı ẓalām-ı īmānī
Āteş-efrūz-ı nā-müselmānī

3.Tā-be-key ola çeşm-i cellādıñ
Mest-i peymāne-i peşīmānī

4.Luṭf idip tīġ-ı nāza ṣun destiñ
Ḳoma ḥasretde bī-günāhānı

5.Tā-be-key ide laᶜl-i cān-baḫşıñ
Ḫaste-i derd ü ġam dil ü cānı

6.Ey Zelīḫā-yı ᶜaşḳ ġayretdir
Ḫōd-fürūş eyle ḫōd-perestānı

7.Ey dil ey dil yeter bu eşk-i revān
İtme isrāf o āb-ı ḥayvānı

8.Ḫayli demdir ki çeşm-i ḫūn-ḫʷārıñ
Ḳaldı efserde tīġ-ı berrānı

9.Bir niçe ᶜīd geçdi virmedi āb
Tīġ-ı cānāna cān-ı ḳurbānı

(317)4 : ACDE 5 // 6 : B O // 7 isrāf o : CE isrāf

10.Māceramız ġarībdir Ġālib
Āşikār itme derd-i pinhānı

318
(M-II.123,A.241b,B.104b,C.187a,D.140b,E.147b)
--./-.-./.--./-.-

1.Geçdi o dem ki meclis-i mey pür-ḫurūş idi
Sāġar ṣadā-yı ḳulḳul-ı mīnāya gūş idi

2.Müstaġrık-ı tecellī-i envār-ı ḥüsn olup
Āteş-ruḫān bezm-i ḳadeh şuᶜle-nūş idi

3.Hep güft-gūy-ı çeşm ü leb-i gül-ᶜiẕārdan
Ben söyledikçe şevk-ile bülbül ḫamūş idi

4.Ol bezme meh ki şemᶜ-i şebistān-ı çarḫdır
Bir āteşīn gül-ruḫ u kākül-be-dūş idi

5.ᶜArż-ı visāl iderdi Zelīḫā-yı ḫʷāhişe
Yūsufları ḥarīm-i gülüñ ḫōd-furūş idi

6.Bir bī-emān şūḫ-ı perī-zād idi o kim
Müjgān-ı çeşmi āfet-i ṣaff-ı sürūş idi

7.Var ise ġamzeñ itdi cihāna bu sırrı fāş
Ġālib ḫamūş ṭabᶜ ise bī-ᶜaḳl u hūş idi

319
(M-II.123,A.242a,B.105a,C.185a,D.141a,E.147b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.ᶜAşḳ eger bāzārını germ itmese bülbül gibi
Ḥüsn olur vaḳt-ı şitā içre açılmış gül gibi

2.Eylesem her şeb taḫayyül nükhet-i gīsūsunu
Feyż alır būy-ı dimāġımdan ṣabā kākül gibi

3.Öyle bir teʾs̱īri var āb u havā-yı ᶜaşḳınıñ
Sīne-i pür-ḫūnda peykānlar biter sünbül gibi

---

(318)2 M ruḫāna : ABCDE ruḫān / nūş : E pūş // 4 M gül-ruḫ-ı :ACDE gül-ruḫ u // (319)2 būy-ı : ACDE mūy-ı / M dimāġımla : ACDE : dimāġımdan // 3 : C 4

4.Girye-i mestāna hem-dem sūz-ı şevḳe sāz-gīr
Bir ṣadā gūş itmedim āvāze-i ḳulḳul gibi

5.Şevket-i iḳbāliñ ey şeh şi^c re itmez mi dimāġ
Yoḫsa Ġālib söylemez mi Ṭālib-i Āmul gibi

320

(M-II.123,A.242a,B.105a,C.187b,D.141a,E.148a)

.---/.---/.---/.---

1.Uyup baḫt-ı siyehkāra perīşān olduġum ḳaldı
Hevā-yı zülf-ile bergeşte-sāmān olduġum ḳaldı

2.Sözü aġyāra imiş ḥayf ol ṭūṭī-i cān-baḫşıñ
Benim āyīne-veş mebhūt u ḥayrān olduġum ḳaldı

3.Nihāl-i ḳāmetiñden meyve-çīn-i vaṣl olam derken
Aḳıp cūlar gibi ḫāk-ile yek-sān olduġum ḳaldı

4.Görüp çeşm-i ḫumār-ālūdu derd itdim dil-i zāra
O ṣahbādan ḫarābāt içre vīrān olduġum ḳaldı

5.Budur dād u sitād-ı dehrden sūd u ziyān ancaḳ
Hezārān ārzūdan bir peşīmān olduġum ḳaldı

6.Ben ah itdikçe güldü bezm-i ḥüsnüñ māh-rūyānı
O meclisde yanıp şem^c-i şebistān olduġum ḳaldı

7.Ayaġımla ṭutuldum dāmına pīr-i ḫarābātıñ
Faḳaṭ mescid-be-mescid bir gürīzān olduġum ḳaldı

8.Çıḳardı gevher-i yek-dānemi ġavvāṣ-ı endīşem
Hemān genc-i ṣadefde bunca pinhān olduġum ḳaldı

9.Zelīḫā-yı zamān ^c ömr-i ^c azīzim ġasb idip Ġālib
Cüvānlıḳ ^c āleminde pīr-i Ken^c ān olduġum ḳaldı

321

(M-II.123,A.242b,B.105a,C.183b,D.141b,E.148a)

--./.--./.--./.--

1.Üftādeligi bu dil-i vīrān yapa düşdü
Ḫum-ḫānede bir kāfir-i ḥüsne ṭapa düşdü

---

(320)8 : C O // (321)1 ḫum-ḫānede : E ġam-ḫānede

2.La^{c}l-i nemekīniñ unudup sīnesin öpdüm
Mellāḥ-ı maḥabbet ġalaṭ itdi ṣapa düşdü

3.Dil taḫte-i meşḳ olmuş iken tīr-i cefāya
Tatar nigeh-i ġārete geldi çapa düşdü

4.Gitmezdi bileydi bu ḳadar semt-i ḫilāfa
Şeyḫiñ yolu mey-ḫāneye vardı ṣapa düşdü

5.S̱ābit daḫı çevgān-ı ḳalemle gezinirken
Ġālib yetişip gūy-ı edāyı ḳapa düşdü

322

(M-II.124,A.242b,B.105a,C.183b,D.141b,E.148a)

--./.--./.--./.--

1.Devletle meh-i rūze mübārek sefer itdi
Yaz günlerini ḳıṭ^{c}a-i nār-ı Saḳar itdi

2.Gül-desteler üstünde ḳanādil dikildi
Hep āhlar eflāke nis̱ār-ı şerer itdi

3.Meh-pārelere künc-i cevāmi^{c}de olup cāy
Germī-i hevā mihr ü mehi derbeder itdi

4.Perhīz ü riyāżet ile teb-lerzeye düşdü
Ḫūrşīde daḫı ṣavm-ı Mesīḥā neler itdi

5.Mülḥidlere ögretmek içün nār-ı Caḥīmi
Māh-ı Ramażān ṣayfa gelip bir ḫaber itdi

6.Bārān gibi ḫūrşīdden āteş yaġar oldu
Leb-teşneleriñ sūzişi çarḫa es̱er itdi

7.Yeḫ-pāre ḳadar ḳıymeti yoḳdur bilir ammā
Ġālib düşüp āteşlere naẓm-ı güher itdi

---

6 çarḫa : D cāna // 7 Ġālib : Es^{c}ad

323
(M-II.124,A.243a,B.105b,C.185a,D.141b,E.148b)
--./.---/--./.---

1.Ey çeşm-i cihān-peymā hīç eşk-i teriñ yoḳ mu
Ṭūfān-ı maḥabbetsin yoḫsa güheriñ yoḳ mu

2.Efsūn-ı nigāhından ṣaḥrālara düşmüşsün
Dīvāne misin ey dil benden ḫaberiñ yoḳ mu

3.Bir şuᶜlesi olmaz mı bu āh-ı cihān-sūzuñ
Ey şām-ı żiyā-düşmen vaḳt-ı seḥeriñ yoḳ mu

4.Degmez elimiz bildik bāzārdan el kesdik
Ey kāle-i Kenᶜānī daḫı degeriñ yoḳ mu

5.Düşmez saña kim şebnem bālā-rev-i mihr oldu
Ey ġonca seniñ gūyā berg-i seferiñ yoḳ mu

6.Dil-sīr-i felāketsin her gice ḫayāliyle
Ġālib ᶜaceb ol māhıñ göñlünde yeriñ yoḳ mu

324
(M-II.124,A.243b,B.105b,C.185a,D.142a,E.148b)
.---/.---/.---/.---

1.Seniñ ey cān şehīd-i çeşm-i ḫūn-ḫʷār olduġun var mı
Ḳanıp ḫʷāb-ı ḫumāra mest-i bīdār olduġun var mı

2.Devā-ḫʷān olmaġa yoḳdur dimāġı ḫaste-i ᶜaşḳıñ
Düşüp bālīn-i istiġnāya bīmār olduġun var mı

3.Virirsen zāhidā biᵓllāh dīniñ küfre bī-pervā
Seniñ ḥaḳ söyleyip şerᶜ-ile ber-dār olduġun var mı

4.Yanar ḥasretle cān ḫaṭ ḳıldı pinhān ḫāl-ı Hindūsun
Hümā-yı nāz ile dāma giriftār olduġun var mı

5.Güler dāmenleri peymāne ṣanma ḥalḳa-i bezmiñ
Tamām āġūş-ı şevḳ-i vaṣl-ı dildār olduġun var mı

6.Bahā yoḳ gevher-i güftāra ey ṭabᶜ-ı tenük-māye
Bilirsin ḳıymetiñ ammā ḫarīdār olduġun var mı

---

(323)4 M pazardan : ACDE bāzārdan

7.Demişsin bāde-i luṭfumla her dem mestdir Ġālib
Mürüvvetsiz ᶜaceb bir gün ḳadeḥkār olduġun var mı

325
(M-II.125,A.243b,B.105b,C.186a,D.142a,E.148b)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Kākülünde ḥalḳalar çeşm-i siyehdir her biri
ᶜĀrıżında ḫāller nūr-ı nigehdir her biri

2.Şuᶜledir zerrīn taḫt-ı salṭanat pervāneye
Beste-i zencīr-i ᶜaşḳıñ pādişehdir her biri

3.Ol şererler kim dil-i sūzāndan itmişdi ẓuhūr
Şimdi gerdūn-ı belāda mihr ü mehdir her biri

4.Tengnā-yı ḫāne-i sūz u güdāza girmeye
Tār-ı ṭanbūr-ı sürūruñ şāh-rehdir her biri

5.Şīşe-i elfāẓımız ṣahbā-yı taḥḳīḳ istemez
Bir perī-zād-ı ḫayāle cilvegehdir her biri

6.Yād-ı çeşm-i yār Ġālib eylemiş mestānı mest
Gūyiyā bir Ḳahramān-ı Cem-sipehdir her biri

326
(M-II.125,A.244a,B.105b,C.183b,D.142a,E.149a)
.---/.---/.---/.---

1.Ser-āġāz-ı cünūndur dilde encām-ı heves şimdi
Müreccaḥdır ṣadā-yı nāya feryād-ı ceres şimdi

2.Rehīn-i ᶜacz iken endīşe vaḳt-ı iltimāsımda
Serāpā iḳtidārım līk yoḳdur mültemes şimdi

3.Sipend-i şuᶜle-i nuṭk olsa da dil naḳl-i rāz itmez
Fürūġ-ı şemᶜ-i istiġnāya māniᶜdir nefes şimdi

4.Niçe āzāde-i gül-çehregān-ı ḥüsn olur bilmem
Hezār-ı ṭabᶜa her bir gülbün oldu bir ḳafes şimdi

5.Edā-yı luṭf-ı istinṭāḳdan ḳaṭᶜ-ı naẓar Ġālib
Cenāb-ı Rifᶜat-ı ḫoş-gūya itdim ben de bes şimdi

---

(325)1 ḥalḳalar : AE ḥalḳa-i // (325)4 M sürūduñ : ABCDE sürūruñ // 5 : E O // (326)3 rāz itmez : ABCDE rāzımız

327

(M-II.125,A.244a,B.106a,C.187b,D.142b,E.149a)

.---/.---/.---/.---

1.İder ser-geşte şāh u māhı şevḳ-ı mey pey-ender-pey
Döner cām-ı Cemiñ ardınca tāc-ı key pey-ender-pey

2.Bülend oldukça her dem bāng-ı yā Rab yā Rab-ı ᶜuşşāḳ
Gider ᶜArşa ṣadā-yı ḳulḳul-ı hey hey pey-ender-pey

3.Bahāra ṣunᶜu yoḳdur mülk-i zühdüñ ᶜarż-ı tisᶜīn-veş
Müselseldir hemīşe tīre māh-ı dey pey-ender-pey

4.Ne kūteh şeydir eyā şām-ı ḫaṭ kim geçmeden daḫı
Ẓuhūr itmekde her revzende yüz biñ şey pey-ender-pey

5.Fiġān u āh-ı Ġālib ḳalmadı mestūr o ẓālimden
Çıḳardı perdesinden ḫāme hem-çün ney pey-ender-pey

328

(M-II.125,A.244b,B.106a,C.187a,D.142b,E.149a)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.ᶜAşḳ bir şemᶜ-i İlāhīdir benim pervānesi
Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ dīvānesi

2.Maḥrem-i rāz olalı ġamzeñle oldu ḫāṭırım
Āşinānıñ āşinā bīgāneniñ bīgānesi

3.Zühd-i ḫuşku bezm-i nūş-ā-nūşdan farḳ eylemez
Böyledir erbāb-ı ḥāliñ meşreb-i rindānesi

4.ᶜĀlem-i ābıñ sevād-ı ḫāki hep pür-feyż olur
Çeşme-i ḫūrşīd-i ḥikmetdir ḫum-ı mey-ḫānesi

5.Ol nigāh-ı çeşm-i zehr-ālūddan mey-nūş-ı nāz
Ben ḫumār-ı nergis-i şehlāsınıñ mestānesi

---

(327)3 bahāra ṣunᶜu : A bahār u ṣayfı // 4 kūteh : AE gūne // (328)1 M kāşānesi : ADE dīvānesi , C pervānesi

6.El-ḫaẕer ġāfil bulunma hançer-i ḫʷābīdeden
Güft-gūy-ı ḳatldir dāʾim anuñ efsānesi

7.Maḥrem-i ḥalvet-sarāy-ı ẕevḳı ol Ġālib de gör
Başḳadır rez duḫteriniñ meşreb-i ferzānesi

329

(M-II.126,A.244b,B.106a,C.187b,D.142b,E.149b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ġamdan ölmem ḳorḳarım ġayret helāk eyler beni
Rūzgār-ıla ġubār-ı kīne ḫāk eyler beni

2.Ḫūşe-i engūr-veş ṭarz-ı riyāda şevḳ-ı mey
Cāy-gīr-i kūşe-i miḥrāb tāk eyler beni

3.Maḥv olur ālūde-dāmenlik şebāb itmez ḳarār
Seyl-i ṭūfān-ı ḥavādis̱ pīr-pāk eyler beni

4.Şīr-i merdān-veş eger ḳurbān-ı ᶜaşḳ olmazsa dil
Pençe-i pür-zūr-ı himmet çāk çāk eyler beni

5.Geh ḫayāl-i nergis-i bīmārı geh baḫt-ı siyāh
Her zamān bir gūne sevdā derdnāk eyler beni

6.Eylemiş maġrūr o rütbe Ḳaysı iḳbāl-i cünūn
Biñ belālarla ḳabūl-i iştirāk eyler beni

7.Ḥasbiḥālidir bu nuṭḳ-ı pāk Ġālib Neşʾetiñ
Ġamdan ölmem ḳorḳarım ġayret helāk eyler beni

330

(M-II.126,A.245a,B.106a,C.188a,D.143a,E.149b)

-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ġamdan ölmem ḳorḳarım ġayret helāk eyler beni
Tīġdan çekmem ḫaẕer fürḳat helāk eyler beni

2.Mūmdur ṭabᶜım egerçi şuᶜle-i ruḫsārına
Bir şeb olsam līk germ-ülfet helāk eyler beni

(328)y : C Şevḳ bir zencīrdir göñlüm anuñ pervānesi // (330)2 M dīdārına : ACDE ruḫsārına

3.Gülşen-i ḥüsnünde şāyān-ı nigāh-ı luṭf iken
Jāle-veş ol mihr-i ḫōş-ṭal^{c}at helāk eyler beni

4.Reşk-i merrīḫ-i felekdir ġamze-i cellād-veş
İtmezim ṭali^{c}le ünsiyyet helāk eyler beni

5.Zehr-i mār-ı ḥalḳadır gūyā mey-i meclis dile
Sensiz ey meh sāġar-ı ^{c}işret helāk eyler beni

6.Yār-ı sengīn-dil ḳabūl eyler şikeste ḫāṭırım
Gevher-i faḳrım girān-ḳıymet helāk eyler beni

7.Ḥażret-i Neşʾetle Ġālib ben de hem-ṭavrım velī
Ġamdan ölmem ḳorḳarım ġayret helāk eyler beni

331
(M-II.126,A.245a,B.106b,C.186a,D.143a,E.149b)
.---/.---/.---/.---

1.Gören āyīne-i ^{c}ālem-nümā-yı cām-ı billūru
İder mi zīb-i meclis çīnī-i mūdār-ı faġfūru

2.Olur her şu^{c}le-i cevvāle bir pervāne-i pür-sūz
Bezimde sāġar-ı mīnā-yı meydir şem^{c}-i kāfūru

3.Ne fetretler düşürmüş perçem-i ḫam-der-ḫam-ı yāra
Perīşān itse zülf-i fitneyi ger ḫaṭṭ-ı pür-şūru

4.Teġāfülden ġaraż aġyāra ṣahbā süzmedir yoḫsa
Görür keyfiyyetiñ mestān-ı ^{c}aşḳıñ çeşm-i maḫmūru

5.Neberd-i da^{c}vīde ṭayy eyleyenler ḫātemi Ġālib
İder ḥüccet meger kim naḳş-ı çīn-i şāhid-i zūru

332
(M-II.127,A.245b,B.106b,C.188a,D.143a,E.150a)
-.--/-.--/-.--/-.-

1.Ey felek āyā o meh-veşden ne dūr itdiñ beni
Ḫ^{w}āhiş-i vaṣl-ıla her dem bī-ḥużūr itdiñ beni

2.Mesned-i himmetde ey şāhenşeh-i iḳlīm-i ^{c}aşḳ
Hem zebūn-ı faḳr hem mest-i ġurūr itdiñ beni

---
(330)6 : E O // (331)5 da^{c}vīde : D ma^{c}nīde // (332) faḳr : AD faḳr u

3.Çünki ḳaṣdıñ terk-i āyīn-i maḥabbetdi neden
Müjde-i luṭfuñla evvel pür-sürūr itdiñ beni

4.İtdigin sāᶜatda tīġ-ı ābdārıñla şehīd
Ġarḳa-i deryā-yı bī-pāyān-ı nūr itdiñ beni

5.Ṭūṭī-i ṭabᶜım bülend-āvāz-ı vaṣfınken dirīġ
ᶜĀḳıbet üftāde-i dām-ı fütūr itdiñ beni

6.Başıña çal kāse-i mihr ü mehi ey çarḫ-ı dūn
Vaᶜd-ıla bīzār-ı eyyām u şuhūr itdiñ beni

7.Āteş-i Dūzaḫla ey vāᶜiẓ ḳo tehdīdi yeter
Nā-ümīd-i raḥmet-i Rabb-ı Ġafūr itdiñ beni

8.Len terānī-sencī-i tenzīh idi çün kim murād
Yā niçün dil āb-ı şerm-i Kūh-ı Ṭūr itdiñ beni

9.Esᶜadā teʾs̱īr-i efġānıñ mıdır bilmem seniñ
Lāʾubālī-gūy-ı dīvān-ı ḥużūr itdiñ beni

333
(M-II.127,A.246a,B.106b,C.188b,D.143b,E.150a)
.---/.---/.---/.---

1.Hirāsān ol Ḫudādan ey şeh-i bī-dād yetmez mi
Gücüm yetmezse zūr-ı ᶜaşḳına feryād yetmez mi

2.Ḳoyan ᶜuşşāḳdır hep ṣūret-i Şīrīne maᶜşūḳu
Begim hīç gūşa ṣīt-i tīşe-i Ferhād yetmez mi

3.Yine kem ḳasdı yoḳ ehl-i cünūna leşker-i ᶜaḳlıñ
Varıp rūḥ-ı Ḳayısdan itsem istimdād yetmez mi

4.Olur bī-iltīcā ser-geştegān-ı vādī-i ḥayret
Bu yolda reh-nümā olmaġa gird-bād yetmez mi

5.Mes̱eldir ḫāṣ u ᶜām ᶜindinde çünkim kār-ı ber-nevbet
Sen olduñ ḫaylidendir ey felek dilşād yetmez mi

6.Uṣandık seyr-i Kāġıd-ḫāne-i eşᶜārdan Ġālib
Bahār irmez mi āyā vaḳt-ı Saᶜd-ābād yetmez mi

---

8 M ider : ABDE idi // 9 Esᶜadā : D Ġālibā // (333)3 Mᶜaşḳıñ : ADE ᶜaḳlıñ

334
(M-II.127,A.246a,B.106b,C.188b,D.143b,E.150a)
..--/..--/..--/..-

1.Leb-i cān-baḫşına ser-dāde-i īmān ᶜīsī
Kākülü bütgede-i perçeminiñ kıssīsi

2.Ḫaṭ-ı pür-şūru şeb-i fitne-i rūz-ı Maḥşer
Aḫter-i ḫālı belā ᶜāleminiñ bercīsi

3.Cez̲be-i ᶜaşḳına düşmüş niçe āhen-diller
Gösterir ḫançeri ḥāṣıyyet-i mıḳnāṭīsi

4.Ḳalb-i dānā olamaz ᶜaḳl-ı maᶜāşa mesken
Arama ḫum-ı Felāṭūnda Arisṭalīsi

5.Eylesin dām-ı teselsülde ḳalan ehl-i ḫıred
Ḥalḳa-i bezme bedel dāᵓire-i tedrīsi

6.Tār-pūd-ı ḥikemi eyleme ẓāhirde ṭaleb
Ṣafḥa-i sīneye çek cedvel-i Öklidīsi

7.Maᶜrifet aldı anı rütbe-i istiṣḥāba
Ṣanma kim ṭāliᶜi aᶜlāya çeker İdrīsi

8.Göremez çeşm-i terāzū gibi sūd ehl-i niyāz
Cemᶜ-i naḳdīne-i ḫüsrāndır anuñ der-kīsi

9.Bī-naẓīr itmek ise sözleriñ Esᶜad işte
Bilmeden maṭlab olan tevriye vü tecnīsi

335
(M-II.128,A.246b,B.107a,C.189a,D.144a,E.150b)
--./.--./.--./.--

1.Ol meh bizi terk eyledi ṣoḥbet saña ḳaldı
Ey ġam yine meydān-ı maḥabbet saña ḳaldı

2.İtdik heves-i vaṣl-ıla cān u seri ihdā
Ḳurbānıñ olam ġayrı mürüvvet saña ḳaldı

3.Ḫūrşīd-ruḫān eyledi ᶜaḳl u dili yaġmā
Ey baḫt-ı siyeh rūz-ı ḳasāvet saña ḳaldı

4.Dil ḫānḳāh-ı zühdde çoḳ döndü dolaşdı
ᶜĀşıḳ es̲er-i āh-ı nedāmet saña ḳaldı

5.Erbāb-ı himem mest ü ḫarāb oldu hep Esᶜad
Mey-ḫāne-i endīşede himmet saña ḳaldı

NÂ-TAMÂM GAZEL

(M-II.141,A.259b,B.112b,C.191a,D.152a,E.158b)
--./.--./.--./.--

1.Dil ḥayli zamān ḳalmış-ıdı vālih u ḥayrān
Gerdūn-ıla bir āfet-i devrān arasında

2.Bir gūne ᶜabes̲ dāᶜiyeye düşdü ki nā-gāh
Eşᶜārını tertīb ide yārān arasında

3.Ammā yine fikr eyledi kim böyle ġazeller
Maḳbūl olamaz nādire-sencān arasında

4.Kim her birisi sāde vü nā-puḫte vü pür-şūr
Söylenmiş-idi mevsim-i reyᶜān arasında

5.Bu beyt-i neşāṭ-āveri buldum hele Ġālib
Z̲ihnimdeki evrāḳ-ı perīşān arasında

6.Bir vaḳt ola Nevres aranır böyle ġazeller
Ḳayd it ḳo bulunsun bu da dīvān arasında

---

(335)4 M āh u : ABDE āh-ı

MERSİYE

(M-II.139,A.251b,B.112a,D.166a)
--./-.-./.--./-.-

MERSİYE BERĀY-I ESRĀR DEDE [*]

1.Ḳan aġlasın bu dīde-i dür-bārım aġlasın
Añsın benim o yār-ı vefādārım aġlasın
Çeşm ü dehān u ᶜārıż u ruḫsārım aġlasın
Başdan başa bu cism-i siyehkārım aġlasın
Aġyārım aġlāsın baña hem yārım aġlasın
Gūş eyleyen ḥikāyet-i Esrārım aġlasın

Nādīde bir güher telef itdim dirīġ u āh
Ḫāk içre defn idip gerü gitdim dirīġ u āh

2.Ẕāt-ı şerīfi ᶜāleme bir yādigār idi
Faḳr u fenā vü ᶜaşḳ-ı hüner ber-ḳarār idi
Her şeb mis̱āl-i şemᶜ benimle yanar idi
Sāye gibi yanımda enīs-i nehār idi
Haḳḳā tamām ᶜāşıḳ idi yār-ı ġār idi
Bir ḳaç zamān muᶜammer olaydı ne var idi

Allāh virdi aldı yine ḳurb-ı ḥażrete
Biz ḳaldıḳ intiẓār ile rūz-ı ḳıyāmete

3.Āḫir nefesde ṣoḥbeti oldu maḥabbet āh
Bir yara urdu baġrıma āh derd-i fürḳat āh
Gelmez mi hīç ḳalb-i faḳīre bu ṣūret āh
Ey kāş etmeyeydim o ᶜāşıḳla ṣoḥbet āh
Yaḳmazdı belki cānımı bu nār-ı ḥasret āh
Telḫ itdi kāmımı o zehirnāk şerbet āh

Eyvāh elden o gül-i ḫandānım aldı mevt
Esrārım aldı dil ü cānım aldı mevt

4.Olsun mübārek ol mehe ḳabr-i saᶜādeti
Mevlā müyesser ide maḳām-ı şefāᶜatı
Bitmiş ne çāre dāne vü gelmişdi sāᶜatı
Dehriñ budur hemīşe muḥibbāna ᶜādeti

---

[*] : A Mers̱iye-i Esrār Dede , D Mers̱iye-i Ṣāḥib-i Dīvān Ḥażret-i Şeyḫ Mevlevī Ġālib Dede Berāy-ı Vefāt-ı Esrār Dede

1 benim : AD beni

Tefrīḳ içündür itse de iẓhār vuṣlatı
Zehri yudulmaz aġza alınmaz ḥarāreti

Ben gördügüm bu dār-ı fenānıñ fenāsıdır
Bāḳī Ḫudā rıżāsı beḳā Ḥaḳḳ beḳāsıdır

5.Meydān-ı Mevlevīde nişān āşikār idip
Pervāz iderdi şevḳ-ile ᶜanḳā şikār idip
Eylerdi nāy u defle semāᶜ āh u zār idip
Bulmuşdu kān-ı maṭlabı ḥaḳda ḳarār idip
Almışdı müjde kūyuna yārıñ güẕār idip
Gitdi ne çāre Ġālibi ḥasretle bār idip

Olsun viṣāl-i ḥażret-i pīrānla kām-yāb
Ḳıldı ḳarīn-i ḳabri Faṣīḥ-i felek-cenāb

LUGAZ

1

(M-II.140,A.258b,B.112b,C.190a,D.151b,E.157b)

..--/.-.-/..-

1.Kimdir ol merd-i ehl-i derd-i żaᶜīf
Ki olur herkes ile yār u ḥarīf

2.Bir ḳulaġı delik ḳalenderdir
N'eylesin āh iderse mużṭardır

3.Mescide girse āşikār olamaz
Nāy u ᶜūd olmasa ṣafā bulamaz

4.Bir ᶜaceb fāsıḳ-ı mürā'īdir
Ẕevḳı bu meşrebi havā'īdir

5.Vardıġı yerde kārı efsūndur
Ufalandıḳça ḳadri efzūndur

6.Yedilir bir ḳıl ile bir niçesi
Olmaz āsūde gündüzü gicesi

7.Sikkesiz naḳddır olur rā'ic
Kārı ḫüsrāndan degil ḫāric

8.Ṣararıp çehresi b(e)ñizi ṣolmuş
Çekecek ḥāli ḳalmamış ṭolmuş

9.Yalıñız bir yere girer başılır
Düşüp ᶜirfān ḳaydına aşılır

10.Ḫıżr-ıla ülfet eylemiş niçe dem
Kīmyā gibi ḫōş ṭutar ᶜālem

11.Ayaġı yoḳ faḳaṭ dizi vardır
Cāmesinde yazı çizi vardır

12.Beşini ṭarḥ idince buldu vücūd
Ẓann-ı Ġālibde vaṣfı nā-maᶜdūd

---

3 M nāy : ADE nāy u // 4 M fāsıḳ u : ABCDE fāsıḳ-ı // 8 M ṣabr idip : ABCDE ṣararıp / M ṭolmuş : D dolmuş // 10 ṭutar : D dutar

2
(M-II.141,A.259a,B.112b,C.190b,D.151b,E.158a)
..--/..--/..-

1.Nedir ol ṣūret-i pāk-i merġūb
Āşikār anda ṣafāyā-yı ḳulūb

2.Şeh degil her yeri tebdīl gezer
Kimisi bilmez anı kimi sezer

3.Eyler envā^{c}-ı müẓāhirde bürūz
Gāh mihr ü meh olur geh şeb ü rūz

4.İsm yād olmaz o sırr-ı pāke
Ḳıl naẓar āyīne-i idrāke

5.Aṣlı geh cānlı vü geh cānsızdır
Bunu fehm itmeyeñ iẕ^{c}ānsızdır

6.Ehl-i ^{c}irfānladır ülfeti hep
Meyli aḥmaḳlara çoḳdur bu ^{c}aceb

7.Bilir ekṡer anı pīr ü bernā
Līk māhiyyeti mechūl ammā

8.Ẕāta yoḳ raġbeti evṣāf-ıladır
Māye-i şöhreti çoḳ lāf-ıladır

9.Hīç yalan söylemez ammā o ḥarīf
Ṭoġrısı az bulunur çoġu saḥīf

10.Oḳur erbāb-ı süḫan gūn-ā-gūn
Gūyiyā bir ġazel-i nā-mevzūn

11.Var derūnunda bilinmez şeyler
Yelle yuf her biri bir ḳal^{c}a deger

12.Ġālib endīşeñi seyr it bir kez
Çocuḳ oyuncaġı şeydir bu lüġaz

---

1 M pāk ü : ABCDE pāk-i / ṣafāyā : ABCDE ḫafāyā // 3 geh : CD gāh // 5 iẕ^{c}ānsızdır : C ^{c}irfānsızdır / cānsızdır : E cānsız olur / iẕ^{c}ānsızdır : E iẕ^{c}ānsız olur

KIT'A

1

(M-II.120,A.121b,B.52a,C.93a,D.72a,E.71b)

--./-.-./.--./-.-

DER-VAṢF-I PĪŞ-TAḪTA-İ CENĀB-I RĀŞİD EFENDİ [*]

1.Gūyā bu pīş-taḫta nuḳūş-ı ġarībeden
Ẕātü'l-burūc-ı ᶜālem-i vehm ü ḫayāldır

2.Her ṣafḥası netā'ic-i efkārı cemᶜ idip
Sīmurg-ı Ḳāf-ı maᶜrifete perr ü bāldır

3.Fihristidir bedāyiᶜ-i fażl u leṭā'ifiñ
Ṭabᶜ-ı Cenāb-ı Rāşid-i Ḥātem-ḫiṣāldır

4.Gencūr-ı dildeki tuḥafı itseler mezād
Müzd-i neẓāresine yetişmek muḥāldır

2

(M-II.120,A.122a,B.52a,C.93a,D.72a,E.71b)

--./-.-./.--./-.-

1.Bu pīş-taḫta cilve-i naḳş u nigārda
Erjenge ḫurdekārī-i Bihzādı añdırır

2.İcmāl içinde ḳudret-i tafṣīli gösterip
Ervāḥa ẕevḳ-ı ᶜālem-i ecsādı añdırır

3.Her ġonca-i şüküftesi bir tāze ṭarz-ıla
Bāġ-ı Behişte ṭabᶜ-ı nev-īcādı añdırır

4.Mir'āt-ı ṣūret-i tuḥaf-ı kā'inātdır
Ẕihn-i Cenāb-ı Rāşid-i naḳḳādı añdırır

3

(M-II.142,A.260a,B.113a,C.191a,D.152b,E.158b)

..--/..--/..--/..-

ᶜAyn-ı ḫıdmetle te'eddüble sipihr-i ser-keş
Öyle münḳād idi kim Ḥażret-i Faḫr-ı Beşere

---

[*] = AC : MB Berāy-ı Pīş-taḫta-i Cenāb-ı Rāşid Efendi , D Ḳıṭᶜa-i Pīş-taḫta

(1)1 M vehm-i : ADE vehm ü

Düşürürdü müje-i ḫaṭṭ şuᶜāıyla müdām
Sāyesin mihr-i cihān-tāb düşürmezdi yere

4
(M-II.142,A.260a,B.113a,C.191b,D.152b,E.158b)
-.--/-.--/-.--/-.-

Leyle-i Mevlidde bu raḫşān olan ḳandīller
Baḫş-ı nūr eyler ser-ā-ser encüm-i eflāke hep
ᶜĀlem-i envārdan gūyā bu maᶜnā āşikār
Dīdeler rūşen demekdir āsumān u ḫāke hep

5 [*]
(M-II.142,A.260a,B.113a,C.191b,D.152b,E.158b)
.---/.---/.---/.---

Bulandı yevm-i ᶜāşūrāda çarḫıñ ṭabᶜ-ı nā-şādı
Zemīn ü āsumān bu ḥüzn-ile deryā-yı Nīl oldu
Semāvāt ehliniñ göz yaşıdır bārān ẓann itme
Şehīd-i Kerbelānıñ rūḥ-ı pākiyçün sebīl oldu

6
(M-II.142,A.260a,B.113a,C.191b,D.152b,E.159a)
-.--/-.--/-.--/-.-

Faḫr-ı sādāt-ı kirām u pīşvā-yı ᶜārifīn
Maẓhar-ı sırr-ı Ḫalīl ü nuḫbe-i ehl-i yaḳīn
Bülbül-i gülzār-ı āteşgāh-ı ᶜaşḳ-ı lā-yezāl
Ḥażret-i Aḥmed Rifāᶜī rāfiᶜ-i aᶜlām-ı dīn

7
(M-II.142,A.260b,B.113a,C.191b,D.152b,E.159a)
-.--/-.--/-.--/-.-

Ḫānḳāh-ı Ḥażret-i Sulṭān Eşrefzādeniñ
İtsem iksīr-i ġubārıyla dü çeşmim iktiḥāl
Ben de Esᶜad Eşrefī altun iderdim nāmımı
Şeyḫ ᶜAbdüˀl-ḳādir itse bir nigāh-ı bā-kemāl

---

[*] : A Yevm-i Āşūrāda Ḳoca Muṣṭafā Paşa Cāmiᶜinde Āyīn-i Şerīf İcrā Olunur iken Bārānıñ Keṣretle Nüzūlu Eṣnāsında Ṭaşra Ḫurūclarında Rübāᶜīdir

7 M saᶜd : ABCDE Esᶜad

8

(M-II.142,A.260b,B.113a,C.191b,D.153a,E.159a)

--./-.-./.--./-.-

ᶜĪd oldu sen de ḫançerine āb u tāb vir
Māh-ı nev içre gel şeref-i āfitāb vir
Bir ᶜīde daḫı ḳalmayalım nīm-bismiliz
Ḳurbānyān-ı ᶜaşḳa kesinkes cevāb vir

9

(M-II.142,A.261a,B.113a,C.191b,D.153a,E.159a)

..--/..--/..--/..-

Cevelān eyle hemān ḫāme gibi bī-pervā
Ḥamdü liᵓllāh ki meydān-ı maᶜānī boldur
Vüsᶜat-ı ṭabᶜı olan hīç ider mi tek ü tāz
Kūçe-i mıṣraᶜ-ı müşkildeki çıḳmaz yoldur

10

(M-II.143,A.260b,B.113a,C.191a,D.152a,E.158b)

--./-.-./.--./-.-

1.Cürmüm ne gūne ᶜarż idem ey şāh-ı maᶜnevī
Kim ḫāk-i pāyıñ ᶜiṣmet-i ᶜaşḳa ḥarīmdir

2.Ketm eylemek de terk-i edeb añma da ḫaṭā
Sen vāḳıf olduġun bilirim Ḥaḳ ᶜAlīmdir

3.Luṭfuñdan eyle **kāne keᵓen-lem yekün** anı
Dīvān-ı himmetiñde mürüvvet ḳadīmdir

4.Ey ḥażret-i kerāmet-i sulṭān-ı ᶜāşıḳān
Bir tāze cān bağışla ki Ġālib ᶜadīmdir

11

(M-II.143,A.261a,B.113b,C.192a,D.153a,E.159b)

.---/.---/.---/.---

Biraz meclisde ol raḳḳāṣ-ı fettān oynasın gülsün
İdip bezm-i neşāṭı gül gülistān oynasın gülsün
Uyup mevc-i nesīme zīr u bālā eylesin pervāz
Havāsın alsın ol gül-berg-i ḫandān oynasın gülsün

---

(10) 3,4 : B'de ayrı bir kıt'a

11 bezm : D bezmi

12
(M-II.143,A.261b,B.113b,C.192a,D.153a,E.159b)
-.--/-.--/-.--/-.-

Bādeniñ te'sīrini meclisde yār olsun da gör
Gülsitānıñ revnakın şubḥ-ı bahār olsun da gör
Bak ne çenberlerden eylermiş güẕer cān-bāz-ı ᶜaşk
Halka halka bend-i zülfü tārümār olsun da gör

13
(M-II.143,A.261b,B.113b,C.192a,D.153a,E.159b)
.---/.---/.---/.---

ÇERĀĠĀN SARĀYI KAPUSU BĀLĀSINA MUḤARRERDİR [*]

Şabāḥu'l-ḫayr devlet bu der-i vālā-yı ᶜişmetdir
İki bāli hümā-yı mihre şeh-perr-i saᶜādetdir
Nücūm-ı āsumān deryūze eyler āsitānından
Çerāġān ile memlū bir çerāġān-ı ᶜināyetdir

14
(M-II.143,A.261b,B.113b,C.192a,D.153a,E.159b)
.---/.---/.---/.---

Teᶜāle'llāh der-i sāḥil-sarāy-ı dil-küşādır bu
Leb-i deryāda gūyā gevher-i naẓm-ı duᶜādır bu
Şufūf-ı mevc-i baḥr ol dergehe ruḫ-sūdedir dā'im
Ḥarīm-i devlete miḥrāb-ı envār-ı şafādır bu

15
(M-II.143,A.261b,B.113b,C.192a,D.153a,E.159b)
.---/.---/.--

Açılsın bāb-ı devlet gülşen olsun
Hemīşe ḫāṭır-ı vālā şen olsun
Fürūġ-ı lālezār-ı āsumān-veş
Çerāġān-ı ᶜināyet rūşen olsun

16
(M-II.143,A.261b,B.113b,C.192b,D.153b,E.159b)
..--/.-.-/..-

Terk-i ḫıdmetle bendesin takdīr
Ḥażret-i Ūstāda külfetdir

---

[*] = A : M Çerāġān Kapusu Bālāsına Muḥarrerdir

Olmaz elbet ocaġ gülden dūr
Mürġ-i dil āşiyāna ülfetdir

17
(M-II.144,A.262a,B.113b,C.192b,D.153b,E.160a)
--./.--./.--./.--

Eṭfāl-ı heves cümlesi mekteb seyirinde
Tā rāḥile-i derden o meh geldi derūna
Āġāzı becā idi bugün ebced-ı ^{c}aşkıñ
Gördüm ḫaṭ-ı ruḫsārı veleh geldi derūna

18
(M-II.144,A.262a,B.113b,C.192b,D.153b,E.160a)
.---/.---/.---/.---

Yed-i beyżā-yı ma^{c}nā āşikār eylerse de ṭab^{c}ı
Çıḳan ceyb-i keremden şā^{c}ire dest-i du^{c}ādır hep
Baña şemşīr-i ḳahrın ^{c}arż ider aġyāra ebrūsun
Nigāh-ı iltifātı vardır ammā kec-^{c}aṭādır hep

19
(M-II.144,A.262a,B.114a,C.193a,D.154a,E.160a)
--./.--./.--./.--

Sūz-ı dilimi berḳ-ı tecellāya degişmem
Ben şem^{c}imi mehtāb-ı şeb-ārāya degişmem
Her kūşede bir mihr-i felek itmede cevlān
Mey-ḫāneyi bu ḥāl-ile dünyāya degişmem

20
(M-II.144,A.262b,B.114a,C.193a,D.154a,E.160a)
.---/.---/.---/.---

Ölürsem şām-ı ġamda rūy-ı yāra intiẓārımdan
Yarın ḫūrşīd-i Maḥşer nūr alır şem^c-i mezārımdan
Dükeldir eşk-i ḫūnīn ārzū-yı la^{c}l-i nābıñla
Düşürdüm sāġar-ı gülgūnu çeşm-i i^{c}tibārımdan

21
(M-II.144,A.262b,B.114a,C.193a,D.154a,E.160a)
.-.-/..--/.-.-/..-

Göñül yine duramazdı maḥabbet olmasa da
Yanardı āteş-i ġayretle ḥasret olmasa da

Senińle ṣām u seḥer ṣoḥbet ülfet itse idik
Arada āh efendim ṣu fürḳat olmasa da

22
(M-II.144,A.262b,B.114a,C.193a,D.154a,E.160b)
--./-.-./.--./-.-

ᶜĪd itdi çarḫ-ı ḥasret-ile terk idip bizi
Ḫāṭırda mı geçen Ramażānıñ ṣafāları
İnsānı rūze rūze gibi bī-dimāġ ider
Döndürdü Şeyḫ Efendi dükenmez duᶜāları

23
(M-II.144,A.262b,B.114a,C.193a,D.154a,E.160b)
-.--/-.--/-.-

Kevs̱er-i āteş-nihādıñ adı eşk
Dūzaḫ-ı Cennet-nümānıñ adı ᶜaşk
Bir lüġat gördüm cünūn isminde ben
Anda hep cevr ü cefānıñ adı ᶜaşḳ

24
(M-II.144,A.263a,B.114a,C.193a,D.154a,E.160b)
..--/..--/..--/..-

Ḫaṭ gelip perçemi īmāna gelir ẓann itme
Küfrüne ālet ider ṣafḥa-i İncīl gibi
Sidre-i sīneme tīr-i nigehi geçmedi āh
Yandı ᶜaşḳ āteşine şeh-per-i Cibrīl gibi

25
(M-II.145,A.263b,B.114a,C.193b,D.154a,E.161a)
..--/..--/..--/..-

Ey felek maḳṣadıñ ülfet mi ᶜadāvet mi nedir
Yoḫsa ol māh-ıla ᶜuşşāḳa felāket mi nedir
İrmeden vuṣlata hicrāna irişdik ammā
Añlasam bārī bidāyet mi nihāyet mi nedir

26
(M-II.145,A.263b,B.114a,C.194a,D.154b,E.161a)
..--/..--/..--/..-

Ben demem meclis-i bī-gānede mey nūş itme

---

22 : B O // 23 adı : ADE nāmı / eşk : C ᶜaşḳ

Ey perī ᶜāşık-ı maḫmūru ferāmūş itme
Ġarażıñ çünki hemān ṣūret-i istiġnādır
Bārī āyīneyi müştāḳ-ı der-āġūş itme

27
(M-II.145,A.264a,B.114a,C.194b,D.154b,E.161a)
-.-/..--/.-.-/..-

Eger desem ki havālar açıldı geldi bahār
Murād odur ki benimle maḥabbet eyledi yār
Ya söylesem ki çemen ġoncalarla zeyn oldu
Odur ġaraz ki tebessümle söyledi dildār

28
(M-II.145,A.264a,B.114a,C.194b,D.154b,E.161b)
--./-.-./.--./-.-

Hem-reng-i çarḫ-ı aḫḍar idip dūş-ı Ḳadrımı
Luṭf-ı şerīf geldi bir ᶜālī-tebārdan
Naḳd-ı feraḥla döndü çemenzāra ṭabᶜ-ı ḫāk
Gūya ki sebz-i cāme geyip nev-bahārdan

29
(M-II.145,A.264a,B.114b,C.194b,D.154b,E.161b)
--./-.-./.--./-.-

Ġurbetde şemᶜ-i rūz gülerdi gedāsına
Mehtāb-ı berḳ düşmese ẓulmet serāsına
Vaḳt-ı siyeh-bahārda mehtāb olur şebīh
Semmūr içinde gerden-i ṣāfıñ ṣafāsına

30
(M-II.146,A.263a,B.114b,C.192b,D.153b,E.160b)
--./.--./.--./.--

Bezm-i ṭaraba şuᶜle virip berḳ-ı maḥabbet
Pervāne-veş olmaḳda göñül ġarḳ-ı maḥabbet
Bülbüldeki ḥāli göremez dīde-i nergis
Her dilber-i raᶜnā idemez farḳ-ı maḥabbet

31
(M-II.146,A.263a,B.114b,C.192b,D.153b,E.160b)
--./.--./.--./.--

Bir noḳṭayı itmiş leb-i laᶜliñ iki nīme
Remziyle hemān baḳmayalım ḳavl-i Ḥakīme
Cevr itmeyecek Ġālibe gerdūn ḳasem itdi
Ḫāk-i ḳadem-i Ḥażret-i Sulṭān Selīme

---

28 M luṭf u : ACDE luṭf-ı

32

(M-II.146,A.263a,B.114b,C.192b,D.153b,E.161a)

.---/.---/.---/.---

Açıl ey ġonca leb nūr eylesin bezmi tekellümler
Ṣafādan ḫande deryāsında mevc ursun tebessümler
ᶜİẕārıñ gül gül itsin tāb-ı ṣahbā-yı neşāṭ olsun
Bu āteş-güfte rengīn besteler ḫūnīn terennümler

33

(M-II.146,A.263b,B.114b,C.193b,D.153b,E.161a)

.---/.---/.---/.---

Güzelsin bī-bedelsin nāz-perversin dilārāsın
Degilsin bī-vefā ammā ki ġāyet bī-muḥābāsın
Ne māniᶜdir uzatsañ destini būs itse ᶜāşıḳlar
Ḳoluñ bükmezlere bir pādişāh-ı ᶜālem-ārāsın

34

(M-II.146,A.264a,B.115a,C.193b,D.154b,E.161b)

..--/..--/..--/..-

Her ne meclisde ki ol dilber-i mestāne güler
Sāġar-ı mey ḥased-i ġonca-i ḫandāna güler
Aldadıp gelmedigi gice o māh ᶜuşşāḳıñ
Ser-te-ser çāk-i girībānları dāmāna güler

35

(M-II.147,A.264a,B.115a,C.193b,D.154b,E.161b)

-.--/-.--/-.--/-.-

Perçemin dām-ı firīb itmiş ṭaġıtmış dūşuna
Bir ḳucaḳ ser-rişte virmiş ṭālib-i āġūşuna
Ġamzesinden ṣor rumūz-ı küfrü bu büt-ḫānede
Ḳıl perestiş deyr-i ḥüsnüñ ᶜīsī-i ḫāmūşuna

36

(M-II.147,A.264b,B.115a,C.194a,D.154b,E.161b)

--./-.-./.--./-.-

Ol rūy-ı āteşīne gelince ḫaṭ-ı siyāh
Yaḳdı derūnu şuᶜlelenip ḫaṭṭ-ı sebz āh
Bozmaz ṣafā-yı mihr-i ruḫun kākül-i siyāh
ᶜAfv-ı Ḫudāya nisbet-ile böyledir günāh

---

36 ḫaṭṭ : ABCDE noḳṭa

37
(M-II.147,A.264b,B.115a,C.194a,D.155a,E.162a)
-.--/-.--/-.--/-.-

Görmediñse baḥr-ı ᶜaşḳıñ lü᾽lü᾽-i menşūrunu
Muṭribiñ seyr eyle mevc-i naġme-i ṭanbūrunu
Öyle pey-der-pey terennüm-rīz olur āġūşu kim
Selsebīl itmiş ṣanırsın sīne-i billūrunu

38
(M-II.147,A.264b,B.115a,C.194a,D.155a,E.162a)
-.--/-.--/-.--/-.-

Āfitāb-ı ᶜaşḳı mestūr olmasın bir kimseniñ
Sāᶜat-ı Nevrūzu deycūr olmasın bir kimseniñ
Çarḫa feryādı ṭanīn-endāz olursa ġam degil
Bāᶜiṡ-i feryādı meşhūr olmasın bir kimseniñ

39
(M-II.147,A.264b,B.115a,C.194a,D.155a,E.162a)
--./.--./.--./.--

Perçem mi ᶜaceb müşg-i Buḫārā mı nedir bu
Reyḥān mı ya āşūb-ı Erīḥā mı nedir bu
Fermānına dil-bestedir ol ṭurreniñ ᶜālem
Sulṭān Selīm ismine ṭuġrā mı nedir bu

40
(M-II.147,A.264b,B.115a,C.194a,D.155a,E.162a)
--./.--./.--./.--

Bülbülde biraz būy-ı ruᶜūnet görürüz biz
Pervāneyi āġāh-ı maḥabbet görürüz biz
İtmiş bizi endīşe-i ṣūretde fedā kim
Mir᾽āta da baḳsaḳ yine ḥayret görürüz biz

41
(M-II.150,A.268b,B.116b,C.194b,D.152b,E.165a)
--./-.-./.--./-.-

Şāriḥdedir ḥaḳā᾽iḳ-i esrār-ı Meṡnevī
Olmuş sözü müfessir-i Ḳur᾽ān-ı Maᶜnevī
Gül menbaᶜında zemzem-i ᶜirfānı eyle nūş
İsmāᶜīl oldu reh-ber-i süllāk-i Mevlevī

---

40 M baḳsañ : AD baḳsaḳ // 41 olmuş : D oldu /müfessir: M maġz

42

(M-II.153,A.271b,B.117b,C.194b,D.158b,E.167b)

--./.--./.--./.--

Deryūze elin ẖʷāhiş-i iḥsān-ı H̱udāda
Ey zāhid-i ẖuşk eyleme bī-hūde küşāde
Yaġdırmayıcaḳ ᶜaşḳ-ıla nīsān-ı sirişki
Gevher bulamazsıñ ṣadef-i dest-i duᶜāda

43

(A.263b)

..--/..--/..--/..-

Biñ ᶜaded sikke-i maḥbūb-ıla şād oldu ḳuluñ
Eylediñ pādişehim bend-i düyūndan iẖrāc
Ola her dānesi yüz kīse ve her kīsesi biñ
Alasın mülk-i ᶜadūdan o ḳadar bāc u ẖarāç

RUBÂ'Î

1

(M-II.148,A.266a,B.115b,C.195b,D.156a,E.163a)

--./.-.-/.--./.-

Ey şāh-ı cihān bu çarḫ u eyvān kimiñ
Īcād kimiñ bu luṭf u iḥsān kimiñ
ᶜAdl eyler iseñ daḫı ben olmam meᵓyūs
(--./.-.-/.---/-)
ᶜİṣyān benimse ᶜafv u ġufrān kimiñ

2

(M-II.148,A.266a,B.115b,C.195b,D.156a,E.163a)

--./.--./.--./.-

Ey Ḥażret-i Hādī-i Sübül Faḫr-ı Rusül
Āyīne-i iḥsān-ı ezel maẓhar-ı gül
Şāyān degilim gülşen-i naᶜta ammā
(--./.--./.---/-)
Eyle keremiñden beni gūyā bülbül
(--./.--./.---/-)

3

(M-II.148,A.266a,B.115b,C.195b,D.156a,E.163a)

--./.-.-/.---/-

Ṣıddīḳ ki çār-yāra serdār oldur
Sulṭān-ı Rusülle rūz u şeb yār oldur
Hem pīr-i ṭarīḳ-ı zümre-i ehl-i ḫafā
(--./.-.-/.--./.-)
Hem cedd-i Cenāb-ı Monlā Ḫünkār oldur

4

(M-II.148,A.266b,B.115b,C.195b,D.156a,E.163b)

--./.-.-/.---/-

Ben Āl-i Resūle cān-sipārım biᵓllāh
Dāmān-ı maḥabbetde ġubārım biᵓllāh
(--./.--./.---/-)
Bū Bekr ᶜÖmer ᶜOsmān u ᶜAlīdir şāhım
(--./.--./.---/-)
Ḫāk-i ḳadem-i çihār-yārım biᵓllāh

5

(M-II.148,A.266b,B.115b,C.195b,D.156a,E.163b)

--./.-.-/.---/-

İtdikde Ḫudā çihār-yārı mevcūd
Her birine virmiş şeref-i nā-maᶜdūd
(--./.--./.---/-)
Ammā ki Cenāb-ı Murtażādır ḥaḳḳā
Çün mıṣraᶜ-ı āḫir-i rübāᶜī maḳṣūd

6

(M-II.148,A.266b,B.115b,C.196a,D.156a,E.163b)

--./.-.-/.--./.-

Ey pādişeh-i men ene mevlāh ᶜAlī
(--./.--./.--./.-)
Ḫūrşīd-i cemāl-i Aḥmede māh ᶜAlī
Bil rāżī vü Murtażā vü marżī kimdir
(--./.-.-/.---/-)
Vaᵓllāh ᶜAliyy u s̱ümme biᵓllāh ᶜAlī

7

(M-II.148,A.267a,B.115b,C.196a,D.156b,E.163b)

--./.--./.--./.-

Ey maẓhar u hem muẓhir-i esrār ᶜAlī
İs̱nāᶜaşeriñ ḫayline serdār ᶜAlī
Anlar ki Ḥüseyn ü Mūsiy ü Caᶜferdir
(--./.-.-/.---/-)
İki Ḥasan üç Muḥammed ü çār ᶜAlī
(--./.-.-/.--./.-)

8

(M-II.149,A.267a,B.115b,C.196a,D.156b,E.163b)

--./.--./.---/-

Ey kāşif-i esrār-ı Ḫudā Mevlānā
Sulṭān-ı fenā şāh-ı beḳā Mevlānā
ᶜAşḳ itmededir ḥażretiñe böyle ḫiṭāb
(--./.--./.--./.-)
Mevlā-yı gürūh-ı evliyā Mevlānā
(--./.-.-/.---/-)

9
(M-II.149,A.267a,B.116a,C.196a,D.156b,E.164a)
--./.--./.---/-

Çarḫı çeviren himmet-i Mevlānādır
Şemsiñ ṭalebi ḫidmet-i Mevlānādır
Veᵓl-ḥāṣıl eger sözüm idерseñ iẕᶜān
(--./.-.-/.---/-)
Mevlā diyecek Ḥażret-i Mevlānādır

10
(M-II.149,A.267a,B.116a,C.196a,D.156b,E.164a)
--./.--./.---/-

Ol kümmel-i ervāḥ ki bī-pervādır
Her biri bir iḳlīme naẓar-baḫşādır
Elᵓāna bu merzbūm-ı Rūmun ḳuṭbu
(--./.---/---/-)
Bī-reyb ü gümān Ḥażret-i Mevlānādır

11
(M-II.149,A.267a,B.116a,C.196a,D.156b,E.164a)
--./.-.-/.---/-

Ey sālik-i rāh-ı Mevlevī ol āgāh
Evlādına uy Pīriniñ olma güm-rāh
(--./.--./.---/-)
Feḥvā-yı laṭīfu l-veled-i sırr-ı ebīh
(--./.--./.--./.-)
Sulṭān Veled degil de kimdir biᵓllāh

12
(M-II.149,A.267b,B.116a,C.196b,D.156b,E.164a)
--./.-.-/.---/-

Her kim ki Celāl-i Rūma vaṣl ide murād
(--./.-.-/.--./.-)
Sulṭān Veledden eylesin istimdād
Zīrā ki virāẟetde şefāᶜatda tamām
(--./.--./.--./.-)
Taḳdīm olunur cemīᶜ-i nāsa evlād

13
(M-II.149,A.267b,B.116a,C.196b,D.156b,E.164a)
--./.-.-/.---/-

Ey maẓhar-ı nūr-ı Şems ey sırr-ı Eḥad
(--./.-.-/.--./.-)
Hem cedd-i mülūk hem şeh-i ced-ber-ced
Evlādlarıñ başı içün raḥm eyle
Bu Ġālibe ey Ḥażret-i Sulṭān Veled
(--./.--./.--./.-)

14

(M-II.149,A.268a,B.116a,C.196b,D.157a,E.164b)

--./.--./.---/-

Ḫidmetde saña şāh-ıla dervīş enbāz
İḳrār-ı dīn ᶜāşıḳa maḳṣūd-ı niyāz
(---/--./.--./.-)
Bu maṭbaḫ-ı sīnede ne od var ne ocaḳ
(--./.-.-/.--./.-)
Bir germ nefes gönder eyā Āteşbāz

15

(M-II.149,A.268a,B.116a,C.197a,D.157a,E.164b)

--./.-.-/.--./.-

Ey ᶜālem-i ᶜilm-i kün fe-kān Ḥażret-i Şeyḫ
Taᶜyīn-kün-i tevḥīd-ᶜayān Ḥażret-i Şeyḫ
(--./.---/.--./.-)
Bürhān-ı ᶜAcem faḫr-ı ᶜArab Muḥyiᵓd-dīn
(--./.---/.---/-)
Şeyᵓuᵓllāh-ı emān amān Ḥażret-i Şeyḫ
(---/-.-/.--./.-)

16

(M-II.149,A.268a,B.115a,C.197a,D.157a,E.164b)

--./.--./.--./.-

Ey ᶜālem-i taḥḳīḳe ṣoran rāh-ı yaḳīn
Bulmaḳ dileyen vaḥdete bürhān-ı mübīn
Ezberle sözüm inanma ḳīl ü ḳāle
(--./.-.-/.---/-)
Ṣadrıñda bulunsun süḫan-ı Ṣadreᵓd-dīn
(--./.--./.---/-)

17

(M-II.150,A.268a,B.115a,C.197a,D.157a,E.164b)

--./.--./.---/-

Āyīnemiz āyīne-i pür-maᶜnādır
Taṣvīr-kün-i dāᵓire-i aᶜlādır
Beñzer bu semāᶜa devr-i esmā vü ṣıfāt
(--./.-.-/.--./.-)
Mevlā degil ise ᶜayn-ı Mevlānādır
(--./.-.-/.---/-)

18
(M-II.150,A.268b,B.116a,C.197a,D.157a,E.165a)
--./.--./.---/-

Ya^c^ḳūb-ı ġamım ^c^aşḳ-ıla ḫāk olsam da
Cānımdan ^c^azīzsin helāk olsam da
(--./.-.-/.---/-)
Dāmānını manend-i Zelīḫā tutdum
Ey Yūsuf-ı Sīneçāk çāk olsam da
(--./.-.-/.---/-)

19
(M-II.144,A.263a,B.114a,C.199a,E.160b)
--./.--./.---/-

Ol şā^c^ir-i kem-yāb benim kim Ġālib
Mażmūnlarımı añlamamaḳ ^c^ayb olmaz
Yektā güher-i ġayb-ı hüviyyetdir hep
Ġavvāṣ-ı ḫıred behrever-i ġayb olmaz

20
(M-II.150,A.268b,B.116b,C.197a,D.157a,E.165a)
--./.-.-/.--./.-

İsmā^c^īl Efendi mürşid-i rāh-ı seviyy
Erbāb-ı ṣafāya ḳavli bürhān-ı ḳavī
Ol fażıl-ı yek-tāya yeter kim bu kemāl
(--./.--./.--./.-)
Şāriḥ deseler fehm olunur Anḳaravī
(--./.--./.--./.-)

21
(M-II.150,A.267b,B.116b,C.196b,D.157a,E.164a)
--./.--./.---/-

Ey Ḥażret-i Monlādan olan himmet-cū
Ser-çeşme-i taḥḳīḳi bulup eyle vużū
(--./.--./.--./.-)
Ger ṭālib olursan inşirāḥ-ı ṣadra
(--./.---/.---/-)
Ādāb-ıla gel merḳad-ı Şāriḥdir bu

22
(M-II.150,A.267b,B.116b,C.196b,E.164b)
--./.--./.--/-

Ne zühd-ile ne ^c^ilm-ile müsteġnāyız
Ḥayrān-ı ezel ^c^āşıḳ-ı bī-pervāyız
Feyż-i nefes-i Pīr ile gūyā oluruz
(--./.--./.--./.-)
Her neyse neyiz bende-i Mevlānāyız

23

(M-II.150,A.268b,B.116b,C.197a,D.157a,E.165a)

--./.--./.---/-

Ey sālik-i rāh-ı Mevlevī itme direng
(--./.-.-/.--./.-)
Seyyāreler almış eline ber-baṭ u çeng
(--./.--./.--./.-)
Evżāᶜ-ı nüh ābā-yı sipihri seyr it
Sulṭān Veled Devrine eyler āheng

24

(M-II.150,A.268b,B.116b,C.197b,D.157b,E.165a)

--./.-.-/.---/-

Ey pādişeh-i murād-bahş-ı efrād
Mevlā-yı cemīᶜ-i evliyā-yı emcād
Ne küfr ü ne īmān-ıla oldum ḫōşnūd
(--./.--./.---/-)
Feryād saña bu nā-ṭalebden feryād

25

(M-II.151,A.269a,B.116b,C.197b,D.157b,E.165b)

--./.--./.---/-

Erbāb-ı ṣafāya eyle ḳalbiñ meᵓnūs
(--./.-.-/.---/-)
Tā keşf ola sırr-ı ittiḥādāt-ı nüfūs
(--./.-.-/.--./.-)
Mirᵓāt-ıla mirᵓātı muḳābil ṭutsañ
Bir birine hem ᶜākis olur hem maᶜkūs

26

(M-II.151,A.269a,B.116b,C.197b,D.157b,E.165b)

--./.--./.---/-

Her kim ki ṭalebkār-ı dil-i merdāndır
Terk itmez ise irādesin Şeyṭāndır
(--./.-.-/.---/-)
Benlik burada küfrdür īmān ise de
(--./.--./.--./.-)
Teslīm ü rıżā küfr ise de īmāndır

23 almış : E olmuş // 24 M fuᵓād : ACDE efrād

27

(M-II.151,A.269a,B.116b,C.197b,D.157b,E.165b)

--./.--./.--./.-

Ben zülf-i siyehden iderim yāra ḫiṭāb
Yār ise virir hemān baña cām-ı şarāb
(--./.-.-/.--./.-)
Ol ġamze-i şūḫ mest ü dil dīvāne
(--./.-.-/.---/-)
Añlanmadı gitdi ne suʾāl ü ne cevāb

28

(M-II.151,A.269a,B.116b,C.197b,D.157b,E.165b)

--./.--./.---/-

Endīşe degil ᶜālem-i maᶜnādır bu
Esmā deme kim ᶜayn-ı müsemmādır bu
Esrār-ı ḥaḳāʾiḳ olmuş anda pinhān
(--./.-.-/.---/-)
Dil nāmına bir nüsḫa-i kübrādır bu

29

(M-II.151,A.269b,B.117a,C.197b,D.157b,E.165b)

--./.--./.---/-

Fem nāmına bir sırr-ı hüveydādır bu
Ruḫ nāmına bir nār-ı tecellādır bu
Leb nāmına bir muᶜciz-i ᶜĪsādır bu
Dil nāmına bir maḥşer-i ġavġādır bu

30

(M-II.151,A.269b,B.117a,C.198a,D.157b,E.166a)

--./.--./.---/-

Al göñlümü āyīne-i maᶜnādır bu
Senden baña bir ṣūret-i raᶜnādır bu
Ḫaṭṭıñ gelip ey māh utanırsın bir gün
Ḥüsnüñle ġurūr itme ki dünyādır bu

31

(M-II.151,A.269b,B.117a,C.198a,D.158a,E.166a)

--./.--./.---/-

Cānlar üzülür rişte-i büşrādır bu

---

28 maᶜnādır : ACDE balādır

Eller kesilir remz ü temāşādır bu
Mısr-ı dilimiz ᶜaşḳıñ-ıla memlūdur
Ey Yūṣuf-ı cān ṣanma ki rü'yādır bu

32
(M-II.151,A.269b,B.117a,C.198a,D.158a,E.166a)
--./.-.-/.---/-

Ser-māye-i kevn olan tecellādır bu
ᶜAşḳ-ı ezelī denen muᶜammādır bu
Aḫlāḳ-ı Muḥammedī-i nāṭıḳ Ḳur'ān
Yaᶜnī ki dil-i Ḥażret-i Monlādır bu
(--./.--./.---/-)

33
(M-II.152,A.270a,B.117a,C.198a,D.158a,E.166a)
--./.-.-/.---/-

Ey żabṭ-ı maḳāl-i maᶜrifetle maġrūr
Hüşyārlıġından itmediñ ḥabt-ı umūr
(--./.-.-/.--./.-)
ᶜAşḳ-ıla irāde bir yere cemᶜ olmaz
Mest aña denir ki olmaya anda şuᶜūr
(--./.-.-/.--./.-)

34
(M-II.152,A.270a,B.117a,C.198a,D.158a,E.166a)
--./.-.-/.--./.-

Anlar ki niçe ᶜādeti ḥarḳ eylediler
(--./.--./.--./.-)
ᶜİrfān-ıla ᶜayn-ı cemᶜi farḳ eylediler
Seyr it bu tecellī ne ḳıyāmetdir kim
(--./.--./.---/-)
Āyīne-i dilde ġarbı şarḳ eylediler

35
(M-II.152,A.270a,B.117a,C.198b,D.158a,E.166a)
--./.--./.--./.-

Şekvā idip ol dilbere bed-ḫū diyemem
Ammā ḳatı dil-nevāz u dil-cū diyemem
(--./.-.-/.--./.-)

---

31 remz : ABCDE müzd // 33 B irāde : MAE idāre // 34 D kim : ABCE ki

Hercāyī demek çıķar deyü ḫavfımdan
(--./.-.-/.---/-)
Ḫūrşīd desem rūyuna ķarşı diyemem

36
(M-II.152,A.270a,B.117a,C.198b,D.158a,E.166b)
--./.-.-/.---/-

Nār-ı ġama oldu dil kebāb ey sāķī
Tek yanmayam it ġarķ-ı şarāb ey sāķī
(--./.--./.---/-)
Mānend-i ḥabāb bāde gelsin gitsin
Peymāneleri itme ḥisāb ey sāķī
(--./.--./.---/-)

37
(M-II.152,A.270a,B.117a,C.198b,D.158a,E.166b)
--./.--./.---/-

Mestānelere itme cefā ey sāķī
Ķılma o ķadar redd-i recā ey sāķī
Şeyṭānıñ idip ayaġını işkeste
Bir cām daḫı eyle ᶜaṭā ey sāķī

38
(M-II.152,A.270a,B.117a,C.198b,D.158b,E.166b)
--./.--./.---/-

Peymān deme peymāne-şikestim sāķī
Tevbem gibi yek pāre şikestim sāķī
Luṭf eyleye gör kendi elinden bir cām
Düşdüm ayaġına işte mestim sāķī
(--./.-.-/.---/-)

39
(M-II.152,A.271a,B.117b,C.198b,D.158b,E.167a)
--./.-.-/.---/-

Ben ķan içerim şarābsızlıklardan
Āteş yudarım kebābsızlıklardan
Ey ķaşları yā kemāna döndü sīnem
Ṣad āh u enīn rebābsızlıklardan

40
(M-II.152,A.271b,B.117b,C.198b,D.158b,E.167b)
--./.-.-/.--./.-

Pür-yāre ider sīneyi te'sīr-i rebāb
(--./.--./.--./.-)
Ḫōş yaraşır āh u zāra taḳrīr-i rebāb
Taḥsīn ki ḫāne-i kemāndan çıḳmaz
(--./.-.-/.---/-)
Mürġ-i dili yārelerine tīr-i rebāb

41
(M-II.152,A.271b,B.117b,C.199a,D.158b,E.167b)
--./.--./.---/-

Ey nāy-ı ᶜaceb sırr-ı Ḫudāsın neysiñ
Hem naḫl u hem āteş-i hüdāsın neysiñ
Yaḫşı yaraşır innī ene'llāh saña
(--./.---/.--./.-)
Mūsāsın ᶜaṣāsın ejdehāsın neysiñ
(--./.-.-/.---/-)

42
(M-II.153,A.271b,B.117b,C.199b,D.159a,E.167b)
--./.-.-/.--./.-

Bir kāfire kim ben eyleyem ṣarf-ı nigāh
Büt-ḫāne-i imkāna dolar şuᶜle-i āh
(--./.--./.--./.-)
Tesbīḥini şeyḫ dām-ı tezvīr eyler
(--./.-.-/.---/-)
Lā-ḥavle ve lā-ḳuvvete illā bi'llāh
(--./.--./.---/-)

43
(M-II.153,A.270b,B.117b,C.199a,D.158b,E.166b)
--./.--./.---/-

Bir rütbede aldı beni ᶜaşḳ-ı dildār
Maḥv oldu ḫayāl ü naẓarımdan aġyār
Bir yerde bu efkār-ıla kendim bulamam
(--./.--./.--./.-)
Āyīneye baḳsam görürüm ṣūret-i yār
(--./.--./.--./.-)

---

42 M ṭolar : D dolar / āh : M māh // 43 dildār : ACDE dīdār

44

(M-II.153,A.270b,B.117b,C.199a,D.158b,E.166b)

--./.--./.---/-

ᶜĀlem dedigin seniñ ne maᶜnā bilsem
(--./.-.-/.---/-)
Bitmez mi tükenmez mi bu ġavġā bilsem
Bir şām u seḥerdir ki mükerrer dā'im
Olduḳ ne içün maḥv-ı temāşā bilsem

45

(M-II.153,A.270b,B.117b,C.199a,D.158b,E.167a)

--./.--./.--./.-

Ḳan aġlayıp iẓhār-ı telāş eyleyemem
Çeşmim leb-i dāġa rāzdāş eyleyemem
(--./.-.-/.--./.-)
Bir yār bilir o daẖı ġāyet pinhan
(--./.-.-/.---/-)
Ben sırrımı bilmezlere fāş eyleyemem

46

(M-II.153,A.271a,B.117b,C.199a,D.159a,E.167a)

--./.--./.--./.-

Yoḳdur naẓar olsa bu cihānda ne ki var
Var yoḳdan olup yoḳluġa geldi tekrār
(--./.--./.---/-)
Var var bula gör anı ki yoḳ yoḳ Allāh
(--./.--./.---/-)
Yoḳluḳda bulundu yoġ-ımış var ise yār

47

(M-II.153,A.271a,B.117b,C.199b,E.167a)

--./.-.-/.---/-

Dilber ne ḳadar ki tünd-i āteş-ẖūdur
Mey nūş idicek ᶜināyeti mercūdur
Nev bāde-i būse eyler elbetde ẓuhūr
(--./.-.-/.--./.-)
Zīrā ḳadeḥ-i mey gül-i şeftālūdur
(--./.--./.---/-)

---

44 tükenmez : ACDE dükenmez // 45 daẖı : M ṣurāḥī // 47 elbetde : ACE elbette

48
(M-II.153,A.271a,B.117b,C.199b,E.167a)
--./.--./.---/-

Pey-der-pey olup cām-ı şarāb ey sāḳī
Ḳalmaya dehende nuṭḳa tāb ey sāḳī
(--./.-.-/.---/-)
Ṭolı ṭolı virdikçe zebānım ṭolaşıp
(--./.--./.--./.-)
Yarım yarım itdim ḫiṭāb ey sāḳī

49
(M-II.154,A.271b,B.118a,C.199b,D.159a,E.167b)
--./.-.-/.--./.-

Ḫūrşīd gibi egerçi ᶜuryān gezeriz
Ẓann eyleme ammā ki nümāyān gezeriz
(--./.--./.--./.-)
Erbāb-ı naẓar şaᶜşaᶜamızdan göremez
(--./.--./.--./.-)
Ḫuffāşlarıñ gözünde pinhān gezeriz

50
(M-II.154,A.272a,B.118a,C.200a,D.159a,E.168a)
--./.--./.--./.-

Sāḳī ḳanı ol siḥr-i ḥelāl eyledigin
Bir māhı bölüp sekiz hilāl eyledigin
(--./.-.-/.--./.-)
Bir neşᵓe idi ḥaḳ bu ki iᶜcāza yaḳın
Mestāneye baḫş-ı portaḳal eyledigin
(--./.-.-/.--./.-)

51
(M-II.154,A.272a,B.118a,C.200a,D.159a,E.168a)
--./.-.-/.---/-

İtdi bu şitā cemreleri dīvāne
(--./.--./.---/-)
Söndürdü külüñ ṣavurdu hep meydāna
Ḥaḳḳā ki bahāra nisbeten eyledi berf
(--./.-.-/.--./.-)
Zīr ü zeber-i zemīni Kāġıdḫāne

48 : B O / itdim : ACE idem / M ṭolaşır : ACE ṭolaşıp

52

(M-II.154,A.272a,B.118a,C.200a,D.159a,E.168a)

--./.-.-/.--./.-

Bir nev ḫaber-i dürūġ-edādır o dehen
Enmūzec-i vaᶜd-ı bī-vefādır o dehen
Maḥṣūl ü meʾāl-i ḥall u ᶜaḳdı nā-būd
(--./.-.-/.---/-)
Gūyā ki rumūz-ı kīmyādır o dehen

53

(M-II.154,A.272b,B.118a,C.200a,D.159b,E.168a)

--./.-.-/.--./.-

Nā-būd ise de būd-nümādır o dehen
Her rāz-ı nihāna āşinādır o dehen
Maᶜnā-yı beḳā fenāda olmuş pinhān
(--./.-.-/.---/-)
Sırr-ı dil-i merdān-ı Ḫudādır o dehen
(--./.--./.--./.-)

54

(M-II.154,A.272b,B.118a,C.200a,D.159b,E.168a)

---/-.-/.--./.-

Çeşm-i ḫurda ḫafī-nümādır o dehen
Hurde ḫaṭla fā-i cefādır o dehen
(---/--./.--./.-)
Aldanma ṣaḳın ki aṣlı yoḳdur biʾllāh
(--./.-.-/.---/-)
Bir naḳş-ı ḫayāl-i ṣīmyādır o dehen
(--./.-.-/.--./.-)

55

(M-II.154,A.272b,B.118a,C.200a,D.159b,E.168b)

--./.-.-/.--./.-

Çün noḳṭa-i nūn nefy-i lādır o dehen
Tevḥīdde hā-yı intihādır o dehen
Her ehl-i şuhūda keşf olunmaz taḥḳīḳ
(--./.-.-/.---/-)
Ġāyetde olan sırr-ı ḫafādır o dehen
(--./.--./.--./.-)

56

(M-II.154,A.272b,B.118a,C.200b,D.159b,E.168b)

--./.--./.--./.-

Şem^{c}-i ruḫuñа yandıġım ey māh yeter
Āh eyledigim tā-be-seḥergāh yeter
Oldumsa ṣanem-perest-i ^{c}aşḳıñ tevbe
(--./.-.-/.---/-)
Ey ṭıfl-ı cefā-pīşe bir Allāh yeter

57

(M-II.155,A.272b,B.118a,C.200b,D.159b,E.168b)

--./.-.-/.---/-

Leşker leşker bütān-ı ḫulyā geçdi
(---/-.-/.---/-)
İtdikleri nāz u şīve ġavġā geçdi
Bu ḥayretimiz şimdi ruḫ-ı ḥayretedir
(--./.--./.--./.-)
Yoḫsa o ālāy olup temāşā geçdi

58

(M-II.155,A.273a,B.118a,C.200b,D.159b,E.168b)

--./.--./.---/-

Hey niçe perestiş niçe āh-ı cāngāh
İtmekde o zülfe oldu ^{c}ömrüm kūtāh
(--./.-.-/.---/-)
Zünnārımız ile bizi ber-dār itdi
(--./.-.-/.---/-)
Dād eylemedi ol ṣanem Allāh Allāh

59

(M-II.155,A.273a,B.118b,C.200b,D.159b,E.168b)

--./.--./.---/-

Bu ^{c}īddir ey māh gel iḥsān eyle
Erbāb-ı niyāzı nāza şāyān eyle
(--./.-.-/.---/-)
Şāyed ki bu taḳrīb-i lebiñ būs ideriz
(--./.--./.--./.-)
Yaḳ bu cigerim āteşe biryān eyle

---

57 M ḥayretdir : ABCDE ḥayretedir

60

(M-II.155,A.273a,B.118b,C.200b,D.160a,E.169a)

--./.--./.---/-

Raḥm it dile eṭfāl-ı ġamıñ ᶜīdiyçün
Bīmārlarıñ ḫāṭır-ı nevmīdiyçün
Ġālib saña biñ cān-ıla ḳurbān olsun
Laᶜl-i lebiniñ ḥayāt-ı cāvidiyçün
(--./.-.-/.---/-)

61

(M-II.155,A.273a,B.118b,C.200b,D.160a,E.169a)

--./.---/---/-

Ey şāh-ı ḥüsün ᶜīddir iḥsān eyle
Cellād-ı nigāha nīm fermān eyle
(--./.-.-/.---/-)
Aġyārı fedā eyle de ḳoç başıñ içün
(--./.--./.--./.-)
Ḳurbānıñ olam bendeñi ḳurbān eyle
(--./.--./.---/-)

62

(M-II.155,A.273b,B.118b,C.201a,D.160a,E.169a)

--./.--./.--./.-

Tā olmaya çeşmiñ hedef-i tīr-i bütān
Miḳrāż gibi olma cihānda dü-zebān
Āsūde olam dersen eger veʾl-ḥāṣıl
(--./.--./.---/-)
Hīç bir kişiniñ raḫnesine açma dehān

63

(A.272a,C.199b,D.159a,E.167b)

--./.--./.--./.-

ᶜİndimde degil kevn ü mekān per-i meges
ᶜAynımda degil bāġ-ı cihān ḫār-ıla ḫas
Bir ᶜāleme düşdüm ki ne ümmīd ü ne bīm
الله بفریاد من بیکس رس

64

(M-II.156,A.274a,B.119a,C.160a,E.169b)

نی بلکه خدای ملک این آب و گلم | عشقم که خدیو کشور جان و دلم
هم عابدم اکنون خودهم معبود
غالب بکرو که söyleyen ben degilem

BEYT

1

(M-II.156,A.274b,B.119a,C.202a,D.161a,E.170a)

.---/.---/.---/.---

Bu bāb-ı şevket-ārā tāze mażmūn iki mıṣra^{c}dır
Du^{c}ā-yı devlet-i Sulṭān Selīme ḥüsn-i maṭla^{c}dır

2

(M-II.157,A.274b,B.119a,C.202a,D.161a,E.170a)

.---/.---/.--

Küşād olmuş bu bāb-ı şevket-^{c}ünvān
İki lebdir du^{c}ā-gūy-ı Selīm Ḫān

3

(M-II.157,A.275a,B.119a,C.202a,D.161a,E.170a)

.---/.---/.--

Açılmış berg-i güldür bāb-ı devlet
Öpüp yüz sürmede erbāb-ı devlet

4

(M-II.157,A.275a,B.119a,C.202a,D.161a,E.170a)

..--/.-.-/..-

Bāb-ı şevket-meʾāb-ı şāhīdir
Ḳadr ü şānıñ iki güvāhıdır

5

(M-II.157,A.275a,B.119a,C.202a,D.161a,E.170b)

..--/.-.-/..-

Açılır hem-çü nev-bahār bu bāb
Be-du^{c}ā-yı dil-i ūlü l-elbāb

6

(M-II.157,A.275a,B.119a,C.202b,D.161a,E.170b)

.---/.---/.--

Açılsın bāb-ı devlet ḫōş gelip fāl
Küşād olsun hemīşe rūz-ı iḳbāl

7
(M-II.157,A.275b,B.119a,C.202b,D.161b,E.170b)
-.--/-.--/-.--/-.-

Maṭlaᶜ-ı ḫūrşīde raġmen bu der-i devlet muḳīm
Bir muᶜammādır ki fetḥ olsa çıḳar Sulṭān Selīm

8
(M-II.157,A.275b,B.119a,C.202b,D.161b,E.170b)
.---/.---/.---/.---

Bu bāb-ı pür-ṣafā mirʾāt-ı endām-ı leṭāfetdir
Olursa cilvegāhı Ḫān Selīmiñ ḥüsn-i ṣūretdir

9
(M-II.157,A.275b,B.119a,C.202b,D.161b,E.170b)
.---/.---/.---/.---

Der-i ḳaṣr-ı hümāyūndur yaḫūd bāl-i hümādır bu
Zemīn-i būs-ı şeh devrāna bir dest-i duᶜādır bu

10
(M-II.157,A.275b,B.119b,C.202b,D.161b,E.170b)
.---/.---/.---/.---

Bu bāb-ı nev küşāyişlerle reşk-i nev-bahār olmuş
Ḳudūm-ı Ḫān Selīme dīde-rūz-ı intiẓār olmuş

11
(M-II.157,A.275b,B.119b,C.202b,D.161b,E.170b)
.---/.---/.---/.---

Sürüp yüz ḫāk-i pāy-ı Ḫān Selīm-i dād-fermāya
Bu bābıñ āsitān-ı zīri maḥsūd oldu bālāya

12
(M-II.157,A.275b,B.119b,C.203a,D.161b,E.170b)
..--/..--/..--/..-

Bu ḳapu Vālide Sulṭāna duᶜā icrāya
İki eldir ki açılmış meleʾ-i aᶜlāya

9 duᶜādır : ADE recādır

13

(M-II.157,A.275b,B.119b,C.203a,D.161b,E.170b)

.---/.---/.---/.---

Der-i ᶜiṣmet-meᵓāb-ı Vālide Sulṭān ᶜayān üzre
Açıp iki ḳanad pervāz urur şāh-ı cihān üzre

14

(M-II.157,A.276a,B.119b,C.203a,D.161b,E.171a)

..--/..--/..--/..-

Der-i ḫāver es̱er-i Vālide Sulṭāndır bu
Ṭalᶜat-ı mihr-i cihān-tāba girībāndır bu

15

(M-II.158,A.276a,B.119b,C.203a,D.161b,E.171a)

--./-.-./.--./-.-

İki hilāl bir yere gelmiş kemer gibi
Rūy-ı zemīne nūru yayılmış ḳamer gibi

16

(M-II.158,A.276a,B.119b,C.203a,D.161b,E.171a)

.---/.---/.---/.---

Cenāb-ı Vālide Sulṭāna nisbetle bu dervāze
Gelir pervāne-veş şemᶜ-i cemāl-i şāha pervāza

17

(M-II.158,A.276a,B.119b,C.203a,D.161b,E.171a)

..--/..--/..--/..-

ᶜAyn-ı mirᵓāt-ı ṣafā ᶜālem-i maḥviyyetdir
Ṣūret-i ehl-i fenā maḥrem-i maḥviyyetdir

18

(M-II.158,A.276a,B.119b,C.203b,D.162a,E.171a)

--./.--./.--./.--

Tāb-āver-i dil pertev-i ᶜaşḳ-ı ezelīdir
Maḳbūl olamaz cevheri zühdüñ ᶜamelīdir

---

18 M cevher : ACDE cevheri

19

(M-II.158,A.276a,B.119b,C.203b,D.162a,E.171a)

.-.-/..--/.-.-/..-

Naẓar-gedālıḳ idip sāḳıyā ḥabāb saña
Görünmecik yapar ol ḫānmān-ḫarāb saña

20

(M-II.158,A.276a,B.119b,C.203a,D.162a,E.171a)

--./-.-./.--./-.-

Bir Şemse bendeyiz ki ḥarīm-i cenābınıñ
Müjgān-ı āfitāb-ı felek ḥüsn gedāsıdır

21

(M-II.158,B.119b,C.203a,D.162a,E.171a)

..--/.-.-/..-

Bī-nevālar ᶜaceb mi gelse saña

Ẕerreler āfitāba rāciᶜdir

22

(M-II.158,B.119b,C.203b,D.162a,E.171a)

.---/.---/.---/.---

Yine bir nev zemīn ṭarḥ olmuş āyīn-i maḥabbetden
Ki var ḥüsn-i taḫallüṣ maḳṭaᶜında ḳaṭᶜ-ı ülfetden

23

(M-II.158,B.119b,C.203b,D.162a,E.171a)

--./-.-./.--./-.-

Oynardı ṣaḥn-ı bāġ-ı ḫayālimde ol perī
Mānend-i ṭıfl-ı naġme daḫı ney-süvār iken

24

(M-II.158,B.119b,C.203b,D.162a,E.171b)

--./.-.-/.--

Üftādelige yaraşdıḳ ammā
Sāyem öte ben bu yaña düşdüm

---

24 yaraşdıḳ : E barışdıḳ

25

(M-II.158,B.120a,C.203b,D.162a,E.171b)

..--/..--/..--/..-

Şāhid-i ḥayretedir şimdi bizim ḥayretimiz
Pīş-i neẓẓāreden ālāy-ı temāşā geçdi

26

(M-II.158,B.120a,C.203b,D.162a,E.171b)

-.--/-.--/-.--/-.--

Müje gibi ṣaf ṣaf idi sipeh neẓẓāre rūzān
Gözümüzden ol meh-i nev yine zāʾil oldu gitdi

27

(M-II.159,B.120a,C.203b,D.162a,E.171b)

..--/..--/..--/..-

Ḳūt-ı rūḥudur ʿaraḳ mey-zede-i dil-cūnuñ
Çünki āteş yanığı merhem-i kāfūr ister

28

(M-II.159,A.275a,B.120a,C.202b,D.161a,E.170a)

..--/..--/..--/..-

Bu ḳapu devlet ü iḳbāl-ile olduḳça küşād
Ḥażret-i Vālide-i Ḫān Selīm olsun şād

29

(M-II.159,B.120a,C.204a,D.162b,E.171b)

--.-/.--/--.-/.--

ʿĀşıḳ odur ki Ġālib şehrinde ola rüsvāy
Ṣaḥrā vü deşte gitme Mecnūn yābāna söyler

30

(M-II.159,B.120a,C.204a,D.162b,E.171b)

-.--/-.--/-.--/-.-

Ḫaṭṭ-ı sāġar cevher-i şemşīrdir sensiz baña
Mevc-i ṣahbā āteşīn zencīrdir sensiz baña

31

(M-II.159,B.120a,C.204a,D.162b,E.171b)

--./.--./.--./.--

Dil nūş-ı mey-i nābdan olmaz müteleẕẕiẕ
Āteşdir o çün ābdan olmaz müteleẕẕiẕ

32

(M-II.159,B.120a,C.204a,D.162b,E.171b)

..--/.-.-/..-

Dürr-i dendānı (vaṣf) içün bī-reyb
Açılır ṭabʿıma ḫazīne-i ġayb

33

(M-II.159,A.276b,B.120a,C.205a,D.162b,E.171b)

.-.-/..--/.-.-/..-

Çeken piyāleyi pā-der-rikāb olup gidiyor
Gelen bu meclise mest ü ḫarāb olup gidiyor

34

(M-II.159,A.276b,B.120a,C.205a,D.162b,E.171b)

-.--/-.--/-.--/-.-

Ebruvānında yazar ol seyyid-i ʿālī-tebār
Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā Ẕüʾl-fiḳār

35

(M-II.159,A.276b,B.120a,C.205b,D.162b,E.172a)

-.--/-.--/-.--/-.-

Dīde-i bīmārı ol şūḫuñ ifāḳat görmesin
Ḫaste-i ʿaşḳı daḫı bir ġayr-ı ʿillet görmesin

36

(M-II.159,A.276b,B.120a,C.205b,D.162b,E.172a)

.---/.---/.--

Ḳapanmış şām-ı ḫaṭdan ṣubḥ-ı ġabġab
Mıṣırlı ḫarcı olmuş ol şeker-leb

---

35 ifāḳat görmesin : E ifāḳat bulmasın / ġayr-ı : ABCD ġayrı

37

(M-II.159,A.276b,B.120b,C.205b,D.162b,E.172a)

.---/.---/.---/.---

Vücūd-ı pākin Allāha emānet eyledim anuñ
Göñül eglencesi cān pāresi bir dil-nevāzım var

38

(M-II.159,A.276b,B.120b,C.205b,D.162b,E.172a)

..--/..--/..--/..-

Lafẓı yā āh yāḫūd nāle yāḫūd efġāndır
Süḫan-ı ᶜaşḳda hīç olmaz edā-yı dīger

39

(M-II.159,A.276b,B.120b,C.205b,D.162b,E.172a)

.---/.---/.---/.---

Gelir ḫaṭṭ şerbet-i laᶜl-ı şeker-rīziñ tamāmında
Buḫūr-ı ᶜūd bezm-i ᶜīşi miskiyyüʾl-ḫitām eyler

40

(M-II.160,A.277a,B.120b,C.205b,D.163a,E.172a)

--./-.-./.--./-.-

Maᶜlūmudur anuñ daḫı Ġālib bu müddeᶜā
Görsem de görmesem de maḥabbet yerindedir

41

(M-II.160,A.277a,B.120b,C.205b,D.163a,E.172a)

.---/.---/.---/.---

ᶜİbādet-merd-i ṣāfī-ṭıynete sūz-ı derūn besdir
İñlemek nā-becādır cāyı miḥrāb olsa da şemᶜiñ

42

(M-II.160,A.277a,B.120b,C.205b,D.163a,E.172a)

..--/.-.-/..-

İntiẓār-ı peyām-ı ḫaṭṭıñla
Ḳara şu indi çeşm-i pür-ḫūna

---

38 yāḫūd efġāndır : D veyā efġāndır // 39 M buḫūr u : BCD buḫūr-ı

43

(M-II.160,A.277a,B.120b,C.206a,D.163a,E.172a)

.---/.---/.---/.---

Ġam-ı ṣayd-ı hümā-yı naẓma yā Rab düşmesin kimse
Siyeh ebr-i belādır sāye-i bāl-i hümāyūnu

44

(M-II.160,A.277a,B.120b,C.206a,D.163a,E.172a)

-.--/-.--/-.--/-.-

Ṣanma devr itdirdi sāḳī bāde-i nāzük-terin
Levni döndü cām-ı gülgūnun görünce leblerin

45

(M-II.160,A.277a,B.120b,C.206a,D.163a,E.172b)

..--/.-.-/..-

Būs-ı la^cliñle oldu ḥayf bekām
Duḫter-i rez gibi nemek-be-ḥarām

46

(M-II.160,A.277b,B.120b,C.206a,D.163a,E.172b)

--./.-.-/.--

Bir rütbe ki zūr-ı mey-perestī
Yoḳlar başını eliyle destī

47

(M-II.160,A.277b,B.120b,C.206a,D.163a,E.172b)

.-.-/..--/.-.-/..-

Güneş cemāline zāhidden istesem teşbīh
Tamām bedre işāret idince māh desem

48

(M-II.160,A.277b,B.120b,C.206a,D.163a,E.172b)

--./-.-./.--./-.-

Ey ^cūd ḳoḳla perçemini benden ol şehiñ
Nuḳl eyle dūd-ı āteş-i hicrānı mū-be-mū

---

46 M rūz : ADE zūr

49
(M-II.160,A.277b,B.120b,C.206a,D.163a,E.172b)
--./-.-./.--./-.-

Ey mūy-ı çīn yüzlerin öp benden ol mehiñ
Ögret cefā-yı renciş-i hicrānı mū-be-mū

50
(M-II.160,A.277b,B.120b,C.206a,D.163a,E.172b)
--./-.-./.--./-.-

Ey seng-i vesme ḫançer-i ebrūya ḳıl selām
Tertīble fesāne-i hicrānı mū-be-mū

51
(M-II.161,A.277b,B.121a,C.204a,D.163a,E.172b)
.---/.---/.---/.---

Degildir ḥüsn-i ᶜālem-gīre ḥācet ᶜaşḳ-ı dīgerdir
Döner pervāne eṭrāfında mehtāb olsa da şemᶜiñ

52
(M-II.161,A.278a,B.121a,C.204a,D.163a,E.172b)
-.--/-.--/-.--/-.-

Şemᶜi ārāyişde āġūş-ı fānūs itmeyen
Rūzgār eksikligidir rūzgār eksikligi

53
(M-II.161,A.278a,B.121a,C.204a,D.163b,E.172b)
-.--/-.--/-.-

Ḳadr-ı dürr ü gevheri ᶜālem bilir
Ādemi ammā yine ādem bilir

54
(M-II.161,A.278a,B.121a,C.204a,D.163b,E.172b)
..--/..--/..--/..-

Nām-ı sevdāsı ile dīdesi pür-ḫūn olanıñ
Ser-nüvişti ḫaṭ-ı ḫātem gibi maᶜkūs gerek

55

(M-II.161,A.278a,B.121a,C.204b,D.163b,E.173a)

-.--/-.--/-.--/-.-

Meslek-i şerᶜ-i maḥabbetde budur fetvā-yı ᶜaşḳ
Münkirān-ı cez̲be-i dīdār kāfirdir bütün

56

(M-II.161,A.278a,B.121a,C.204b,D.163b,E.173a)

.---/.---/.---/.---

O şūḫa dil virip āzārın aldıḳ cān virip cevrin
Lebinde şimdilik bir būse ḳaldı ḳan bahāsından

57

(M-II.161,A.278a,B.121a,C.204b,D.163b,E.173a)

-.--/-.--/-.--/-.-

Kāsid it bāzār-ı ᶜālemde metāᶜ-ı rāᵓicim
Yaᶜnī senden ġayrı hīç kimse ḫarīdār olmasın

58

(M-II.161,A.278b,B.121a,C.204b,D.163b,E.173a)

-.--/-.--/-.--/-.-

Āyet-i Yāsīn yeᵓs oḳur gelip ḫaṭṭ-ı ruḫuñ
Bir gün ümmīdi kesersen dīde-i bīmārdan

59

(M-II.161,A.278b,B.121a,C.204b,D.163b,E.173a)

..--/..--/..--/..-

Düşdü eṭfāl-ı çemen başına ferd-i devlet
Allāh Allāh neler görse gerek çeşm-i hümā

60

(M-II.161,A.278b,B.121a,C.204b,D.164a,E.173a)

..--/..--/..--/..-

Hīç ḫuṭūr itmez idi ṭabᶜa bu maᶜnā-yı feraḥ
Ḫayli güldürdü beni şevḳ-ile raᶜnā-yı feraḥ

---

58 ümmīdi : A ümmīdiñ

61
(M-II.161,A.278b,B.121a,C.204b,D.164a,E.173a)
--./.--./.--./.--

Çün cāmiᶜ-i gülşen ki cemāᶜatları şendir
Geçsin ilerü ṣaffa bu mümtāz-ı çemendir

62
(M-II.161,A.278b,B.121a,C.204b,D.164a,E.173a)
..--/..--/..--/..-

Ġonca-i ṭabᶜıñı ṣabr ile açar ehl-i şuhūd
Ḫāk-i Eyyūb gerek lāleye ber-sırr-ı Vedūd

63
(M-II.161,A.278b,B.121a,C.205a,D.164a,E.173a)
--./-.-./.--./-.-

Olur küşāde lāle gibi ḫāk-sār olan
Düşmek ayaġa mūcib-i ᶜizzet degil midir

64
(M-II.162,A.278b,B.121a,C.205a,D.164a,E.173a)
..--/.-.-/..-

Cilvegāh oldu mihre ṣubḥ-ı celī
Kūh-ı billūra çıḳdı ṣanki ᶜAlī

65
(M-II.162,A.279a,B.121a,C.205a,D.164a,E.173b)
..--/.-.-/..-

Adı deycūr olup cihānda kim
Geydi ḫūrşīd ferve-i ḳāḳum

66
(M-II.164,A.280b,B.122a,C.207b,D.165a,E.174b)
..--/..--/..--/..-

Gele bir devr ki bu Ġālibi yād eyleyeler
Furṣat-ı ṣoḥbeti aḥbāb ġanīmet bilsin

61 mümtāz : ABDE muḫtār // 65 cihānda : CDE cihāndan

67
(A.275a,B.120a,C.202b,D.161a,E.170b)
.-.-/..--/.-.-/..-

Küşāde ola hemīşe bu dergeh-i ābād
Nesīm-i ḫuld-ı Ḫudādır gelen mübārek-bād

68
(A.275a,B.120a,C.203a,D.161a,E.170b)
.---/.---/.---/.---

Bu bāb-ı nev ḳudūmun ārzū eyler Selīm Ḫānıñ
İki dest-i recā-peyvestidir Beyḫān Sulṭānıñ

69
(D.163b)
..--/.-.-/..-

Almış ᶜāşık cemāli ḫaṭṭ-ı siyāh
Geç geçenden güzeştelenmiş o māh

70
(B.120a,C.204a,D.162a,E.171b)
--./.---/--./.---

Ḥayretdeyim ey sāḳī keyfiyyet-i ṣahbāya
Cism-i müteharrık mı rūḥ-ı mütecessid mi

71
(B.122a)
..--/..--/..--/..-

Yazdı tā ki Ḥarem-i Kaᶜbeye bu beyti Ḫalīl
Ḳaşları yāyına ḳurbān olayım İsmāᶜīl

MISRA'

1

(M-II.164,A.281a,B.122a,C.207b,D.165b,E.174b)

--./-.-./.--./-.-

Fikr itse ḥāl-i ᶜālemi ādem ġarībser

2

(M-II.164,A.281a,B.122a,C.207b,D.165b,E.174b)

.---/.---/.---/.---

Bulur neşv ü nemāyı bīd-i Mecnūn ẖāk-i Leylādan

3

(M-II.164,A.281a,B.122a,C.207b,D.165b,E.174b)

..--/..--/..--/..-

Ẕevḳ anuñdur ki perīşānlıġı cemᶜiyyetdir

4

(C.208a)

-.--/-.--/-.--/-.-

Geçdi gün ferdāyı ḳo sāᶜat bu sāᶜat dem bu dem

KASÎDE

❊ قبل الاقرار شیخ الاسلام شریف افندی مرحومه دیریلان قصیدهٔ فارسیه در ❊

دولت که آرزو بد و عالم شمار کرد
اول سخن ز موهبت کردکار کرد

دیکر عروس نظم که قدر بلند یافت
از فیض جود جوهر خود آبدار کرد

آن تشنه دلکه از کرم حق خبر نداشت
دریأ س موج قلزم حسرت شمار کرد

لیکن لطیفه ایست هویدا که فضل او
دنیا و دین بیاری هم پایدار کرد

داما ن دین بدست ادا نی نمیرسد
کس پشه را نکفت که عنقا شکار کرد

سامع که حقشناس نباشد سخن بلاست
از بس کلام حق که مرا شرمسار کرد

کردون که چون بکو رو کردون مالست
رخسارهٔ مه و خور ازین روی خوار کرد

هرکز خجل ز بخت سیهکار نیستم
طبعم صفا ز نور ازل مستعار کرد

اندوه چرخ در دل من پایدار نیست
هرچند او ستیزه بمن پایدار کرد

طبع مرا ز سستیٔ طالع کریز نیست
آیینه سینه چاک کجا از غبار کرد

کاکم ببزم چون غزل عاشقانه کفت
از سوز و رشک خاطر حافظ فکار کرد

در عیب او چو سرمهٔ دقت کشیده ام
صائب متاع خویش بدیکر دیار کرد

فکرم چو تنکنای خیالات واکشود
شوکت ز عجز خویش مرا افتقار کرد

دارم امید از اثر عون کردکار
با خصم آن کند که مرا روزکار کرد

در مدح عاجزانه چنین میکنم سرود
آن صدره را که چرخ بلطف استوار کرد

وه وه غلط بکفتم ازین چرخ دون چیست
آن صدره را که شرع خدا نامدار کرد

از اتساع مشرب الطاف داوری
خواهم بطلعی دکرش اعتذار کرد

روزیکه عدل او ز ستم توبه کار کرد
کردون قسم باین در دولتمدار کرد

خلقش چو روضه ایست که کلهای او فلک
یکباره از خمیرهٔ اول بهار کرد

فکرش چو چشمه ایست که جوبار او خدا
از کعبهٔ فیوض ازل آشکار کرد

نطقش که زنده کشت از و روح عیسوی
بس استخوان مرده که دندان یار کرد

رایش چو مشعلی بشب تار غم فروخت
خورشید و ماه در پس کمتر شرار کرد

این حجر شجر بود از باغ فضل او
آن دم که خامه را رک ابر بهار کرد

اجداد او ز مجد رسیدند تا بعرش
با علمنا نکه لوح و قلم افتخار کرد

بادی عداو تست هویدا السیم و زر
سیما برا قرار نماند و فرار کرد

دانی که کیست با همه این وصف بیدروغ
اخلاق او ز نسبت اشعار عار کرد

سید شریف دور زمان مفتی جهان
نایدز هر قلم که نوالیش شمار کرد

غالب کرش بدیحهٔ نا پخته کفت کفت
احسان بی سؤال مرا بیقرار کرد

ی مقتدای شاه و کدا سایهٔ خدا
ایزد بهر کمال ترا کامکار کرد

صدره جلال جاه تو بالاترست از ان
کش خامه بر صحیفهٔ معنی نکار کرد

رخسار آفتاب بصیقل چه حاجتست
آیینه را رواست بدینکونه کار کرد

اوصاف روشنیٔ ضمیر منیر تو
در کوش مه رسید و بیالاشار کرد

چون نقش لطف و قهر تو در دل کشید دهر
جدول ز رنک صورت لیل و نهار کرد

تا آرزوی وصف تو بکذشت در دلم
هر کوهری که داشت عطارد نثار کرد

هر شوخ معنیٔ که بکفتم بهشتیان
کاکونه اش ز عارض کلکون یار کرد

چون طبع نازکت بر خورشید کفته ام
مرآت او ز شرم جلا اختیار کرد

این بس شرف بنسبت شرع محمدی
کافر بود کسی که ترا کار زار کرد

دست سخن بدامن مدحت نمیرسد
زاهم مقاله را بدنا اختصار کرد

کهف الامان قفل تو باشد پناه ناس
تا اهل دل ز جور فلک آه و زار کرد

باشد حسود جاه تو بی سعی تو هلاک
تا میست توان ز دشمن خود انتقام کرد

MÜSEDDES

❊ مسدس بزبان فارسی ❊

آل عبا و صلت حق را دریست
قلعه کشایٔ درون حیدریست

کرنه ترا قدرت فرمانبریست
نفس پرستی همه غافلتریست

سر ز هوا تافتن از سروریست
ترک هوا قوت پیغمبریست

کر بدلت هست کزند ای عزیز
سایهٔ مردان خدا را کریز

از پی خدمت بصداقت بخیز
عذر کنه دار و میاور ستیز

سر ز هوا تافتن از سروریست
ترک هوا قوت پیغمبریست

تا بکی این خشم و غرور و ریا
رهزن افتاده سکی آید ترا

دعوی بیهوده نباشد ترا
عبد کجا طاعت ایزد کجا

سر ز هوا تافتن از سروریست
ترک هوا قوت پیغمبریست

هیچ بکس کینهٔ بیجا مدار
هرچه بود هست بتقدیر یار

بنده کی خویش بجایش بیار
سرکشیٔ دوست نیاید بکار

سر ز هوا تافتن از سروریست
ترک هوا قوت پیغمبریست

عشق ز اسرار بزرک خداست
رفعت او را همه عالم کواست

با بدن جان تو فرمان رواست
در دل عاشق غم هستی هواست

سر ز هوا تافتن از سروریست
ترک هوا قوت پیغمبریست

خانهٔ شوق وطرب اباد کن   خاطر بر هنمزده راشاد کن
اسعد ادب رابخود استاد کن   نطق بزرگان بدرون یاد کن

سرز هوا تافتن از سروریست
ترک هوا قوت پیغمبریست

TAHMÎS

❀ تخمیس لطیف غزل شریف حضرت پیر مولانا قدس الله سره الاعلی ❀

ماییم که در میکدهٔ عشق نشستیم   بارغم عدو کاسهٔ ناموس شکستیم
از فکرت فرداغم دیروز برستیم   از اول امروز چو آشفته و مستیم

آشفته بگوییم که آشفته شدستیم

الحمد که ان محنت هجران بسر آمد   در دیر مغان زامدن او خبر آمد
مقصودم از ان ماه بصد گونه بر آمد   ان ساقی بدمست که امروز در آمد

صد عذر بگفتیم وزان مست ترستیم

حیفست که یکی مجلس انسی بمن اراست   انوار خدا بود شرابش نه کم وکاست
چون طاقت یک ذره بخورشید نشد راست   ان باده که دادی تو این عقل کجاراست

صد روزه رها دیدار که جام شکستیم

از غمزهٔ تو گوشهٔ میخانه گرفتیم   با یاد لبت ساغر و پیمانه گرفتیم
در فکر پریشانی دل شانه گرفتیم   امروز سر زلف تو مستانه گرفتیم

صد بار گشادیمش و صد بار ببستیم

سوگند بزلفت که ندارم غم سوگند   بی فایده افتاده بجانم اثر پند
خرسندم ازین جان وز جام تو خرسند   رندان خرابات بخوردند و برفتند

ماییم که جاوید بخوردیم و نشستیم

انروز که بتان در صدد سند دراینند   از یک دهن اوازهٔ عشق تو سرایند
نوبت چو ترامی فتد ایشان بسر ایند   وقتست که خوبان همه در رقص درایند

انگشت زنان گشته که از پرده بجستیم

که در نظر پادشه ناز ندیمیم   که پیش یکی بندهٔ ناچیز مقیمیم
که اهل حرامیم گهی اهل حریمیم   یک لحظه بناموس ره عشق قدیمیم

یک لحظه بلی گوی مناجات الستیم

یارب زکجا امده ام این خانهٔ سپنج   افتاده ز بالای وصال تو بصد رنج
بستند نظر های جدا گانه بهر نج   بالا همه باغ آمد و پستی همه پر گنج

ما بو العجبانیم نه بالا و نه پستیم

گر خسته شدیم از نگه او ست مداوا   ور مرده شویم از لب او میرسد احیا
درد دگرست این نه فلاطون نه عیسی   تو دست بنه در رگ ما خواجه حکیما

گر دست شدستیم ببین تا زچه هستیم

پیرایهٔ زلف تو که پیرایهٔ کفرست   سرمایهٔ عشاق تو سرمایهٔ کفرست
ارام من دلشده در سایهٔ کفرست   هر چند پرستیدن بت مایهٔ کفرست

ما کافر عشقیم گر این بت نپرستیم

هر بنده که از خدمت تو یافت تسلی   از خاطر او رفت چه دنیی و چه عقبی
این وحدت صرفست نه دعوی و نه معنی   خاموش که تا هستی او کرد تجلی

هستیم بدانسان که ندانیم که هستیم

از غالب گمگشته دل و دین مجویید   ناش هم ازین دفتر عشاق مشویید
بیهوده بهر دشت و بیابان مپویید   جز قصهٔ شمس الحق تبریز مگویید

از ماه مگویید که خورشید پرستیم

TÂRÎH

حسین افندی غلطه درگاه شریفنه پوست نشین اولدقده سویلنن فارسی تاریخدر

خوش امد شهر دلرا شادمانی   سخن را معنی حاصل بگفتم
بدور چرخ خود راشام دیدم   فلکرا بندهٔ مقبل بگفتم
زخود پرسیدم این دیوانگی را   چه گفتم یا سخن قائل بگفتم
مگر فیضی رسید از مرشد روم   دیاری را که ناقابل بگفتم

جناب شیخ حسین خوانباشی   نه یک من مرشد کامل بگفتم
بدرگاه غلطه گشت واصل   ورا هم شیخ و هم واصل بگفتم
ز نطق او شنیدم هر چه گفتم   ز کلک غالب بیدل بگفتم

زمن پرسید چون تاریخش احباب
قدوم شیخ صاحب دل بگفتم

GAZEL

1

چون کلیم عشق گرداند دل پر زور را   میکند سرکشتگی سنگ فلاخن طور را
میرسد از محنت عنصر بلاهوت اهل عشق   چار میخ دار عیسی میکند منصور را
سد راه ما ضعیفانست سیلاب سرشک   موج شبنم بحر باشد کاروان مور را

فقر مابوی دماغ از کس نمیخواهد کشید   از صدای چین جدا سازد سر فغفور را
کی دهد بی معنی روشن سواد حرف نور   صف مژگان خط بطلانست چشم کور را
باخط لعلش کند دل عرض کالای وصال   از طمع پنداشت شهد میان مور را
صورت چین جبین در بزم رندان بدنماست   بشکند اول قدم ساقی سر فغفور را
عشق شد روشن چراغ سینهٔ پر داغ من   میدهم از شعله گوهر پنبهٔ کافور را

این جواب آن غزل غالب که شوکت گفته است	تنگ شکر مصر باشد کاربان مور را

قطع امید نظر از شمس کردن نار واست
میکشد تار شعاع او دل مهجور را

2

یک تن افسرده همچون کتان باشد مرا	نور مهتاب آتش اندر خانمان باشد مرا
با وجود طبع عالی خانه بردوش غمم	چون هما بال و پر خود آشیان باشد مرا
کشتی من برکشا با ساحل سرکشتگی	تا کی این گرداب فکرت درمیان باشد مرا
آمدن با خود بمشتی خاک مدفون گشتنست	گر روم از خویش ملک لامکان باشد مرا
خانهٔ آیینه کس را منزل آرام نیست	با چنین حیرت چه پاس میهمان باشد مرا
قالبم گویا چونی بند رکه راه فناست	نقل فرقت کاربان برکاربان باشد مرا
هست در هر قطره یک گرداب سرگردانی	گوهر غلطان سراغ آسمان باشد مرا

کاسه لیس خوان یغمای قناعت گشته ایم
چشم احسان از خسان غالب چسان باشد مرا

3

آه من از برف پندارد سرشت شعله را	اشک من چون آب خواند سرنوشت شعله را
کم سخن باید خلیل گلستان سوز دل	صورت عیسی نمیباشد کنشت شعله را
بسکه از فکر رخش امشب دلم بیتاب گشت	زیر سر بالین دیبا کرد خشت شعله را
خال روی آتش عشقست بجز تیره ام	چشم خور از هندوان باید بهشت شعله را
اضطراب اشک من در گلشن حسنش نخاست	کوثر از سیماب میباید بهشت شعله را
کی اثر گرد نسیم آه را فیض بهار	موج رنگ خویش باشد سبزه کشت شعله را

فکر تمرا سوخت غالب شوکت آتش زبان
انتخاب آسان نباشد خوب و زشت شعله را

4

فروزان ترانی آتش گرمی موسی را	چراغ طور خندد آتش برق تجلی را
شود از عشق کامل حسن ناقص شهرهٔ عالم	لباس کعبه سازد آه مجنون چتر لیلی را
شد انگشت اشارت میل سرمه تا که بنماید	زند چشمک محبت نیل دستی تمنی را
کجا اهل سخن با سایه کس التجا دارد	همای بخت راهم فیض سرسبزیست طوطی را
بصاحب خوان دعوت چون شود گرمیست الفت	نخواهد داده دربان استغنای طفلی را
ز صحرای صباحت گرد سودای جنون خیزد	سیه ابر بهارست آه مجنون صبح لیلی را
نباشد متصل با حال من مستقبل و ماضی	ز خاطر آنچنان برداشتم دنیی و عقبی را

زبس گیرای مضمونست فکر دوراد غالب
هنوز از طبع پاکم نطق صائب یافت معنی را

5

بان کویی که بر فتم نیست جای شهراک انجا	شود دامن ز غیرت با گریبان چاک چاک انجا
شود بخت سیه در فیض صبح گردنش روشن	صفای مشرب کافور گیرد طبع زاک انجا
بدریای قناعت فلک استغنا نخواهد زاد	که نتواند شود قرص مه و خورشید کاک انجا
بود در عالم عشق آسمانها و زمین بی فرق	برابر مینماید با سمک اوج سماک انجا

غنیمت دان گشادی در میخانهٔ صحبت
می لعلی. نوش اسعد چه باشد باک و اک انجا

6

شد جدا از بسکه گر جان و دل پرسوز ما	تا که دور افتاده ایم از پیر مهر آموز ما
خرمن ما شد چنان از تیره بختیها خراب	در ته شبها فروغ برق دارد روز ما
سالها خوردیم از شوق قدح لخت جگر	در چمن گل کرد آخر عقدهٔ مرکوز ما
ما بلا پروردگان باغ یاس و محنتیم	مژدهٔ فیض غم تو میدهد نوروز ما
ما بشام فرقت از وصلت قناعت کرده ایم	با چنین آهیست صبح طالع فیروز ما

در تف و تاب آورد غالب نیاز و ناز را
حسن عالمسوز یار و عشق عالمسوز ما

7

مد نظاره ام از بخت سیه مژگانست	گشت کوته چو رگ تار نگه مژگانست
چشم روشن چو شود خار سیه مژگانست	کوته افتد چو نظر تار نگه مژگانست
بلب خنجر جلاد تغافل سو گند	که ترا جوهر شمشیر نگه مژگانست
واله جنبش ابرو شدن از کج نگهیست	زیر مطلع دگرش نقش وله مژگانست
از رگ و ریشهٔ شبهاست قماش مهتاب	بسر دیدهٔ غفران گنه مژگانست

غالب این ان غزل شوکت نادیده اداست
که ردیفش همه چون مد نگه مژگانست

8

ما کو هریم چرخ ستم پیشه شیشه است	اشک آتشست و سبزهٔ این بیشه شیشه است
یارب مباد تربت فانوس بی فروغ	شمعست عشق و خانهٔ اندیشه شیشه است
اشکسته کجاست که بردارد آرزو	ره سنگسار رود در کف ماتیشه شیشه است
کو گریه که لعل نگیندان دیده بود	از می نماند جرعه همین شیشه شیشه است

غالب گلی که بلبل رنگش نمیبرد
نقش پیاله است و رگ و ریشه شیشه است

9

گریه یار خاطر دیوانه است	ابر رحمت آفت ویرانه است
مشکل هر کس بقدر فهم اوست	وانکه مجنونست او فرزانه است
قلقل مینا ندارد اعتبار	حرف وصلت در لب پیمانه است
گر نمیسوزد سمندر کو مسوز	بلبلانرا گلشن آتشخانه است
رایگان قولست سرحد سخن	اولش آخر عجیب افسانه است

حیرتش معذور دارد دوستان
دیر شد غالب ز خود بیگانه است

10

کم شد از من گفتهای این زبان از بهر چیست
هیچ کالایی نمیدارم دکان از بهر چیست

خامه را گیرم که در بار است کو فیض کرم
در مرا بستان حسرت ناودان از بهر چیست

سینهٔ پر داغ من ای مرغ آه آفت هواست
با چنین باغ آتش افگن آشیان از بهر چیست

خط نمایانست اکنون غمزهٔ قاتل کجاست
فتنه برپا گشت قهرمان از بهر چیست

گر چنین تأثیر خواهد کرد آه نیمشب
این قدر افسانهٔ خلق جهان از بهر چیست

عشق مظلومست در هر کشوری غالب خموش
داد فریادی نمیبینم فغان از بهر چیست

11

روی تو و سودای سر اینست و بسی نیست
در شام غریبان سحر اینست و بسی نیست

از جان گذرد لشکر آشوب بجانان
آن قافله را رهگذر اینست و بسی نیست

پر فیضم و از دیده نهانم چو صبا ایم
از نیک و بد من خبر اینست و بسی نیست

گر چشم تو خواهد که نفهمد سخن عشق
بر جان خموشان خطر اینست و بسی نیست

خو کن بجگر خوردن افسوس و ملامت
هشدار که برگ سفر اینست و بسی نیست

فردا من و یک تودهٔ خاک و گل ماتم
انجام سرور و کدر اینست و بسی نیست

غالب ز دل من چه ستانند ندانم
صد رشته بزلفش گره اینست و بسی نیست

12

طرهٔ مشکین جانانرا هوای شانه نیست
آن همای لامکان در بند فکر لانه نیست

من زبانرا بستم او از ملک جان آمد برون
راز دل هرچند بنهفتم سخن بیگانه نیست

کوی یک ذره زمین بنماید ز مهر و مه چرا
گریه های ما زکردون گریهٔ طفلانه نیست

گاه آن باشد که بر آتش نشیند مرغ آه
همچو مجنون در سر سودایی من لانه نیست

استخوانم با هما جسمم به عنقا آشناست
در سواد دفتر من معنی بیگانه نیست

من بسی فرزانه را کردم درین شطرنج مات
بازی اهل محبت بازی طفلانه نیست

با دل افسرده شادابی نمی آید ز اشک
آب باگر مست غالب نازکانه دانه نیست

13

در سپهر سینه ام داغ محبت کوکبست
لیک آن مهوش کجا داند که روزش بی شبست

کافر زلفت مبادا رهزن ایمان کس
صد برهمن در کمندش وقف یارب یاربست

نه همین لعل شکر ریز و رخ عنبر فشان تو
جان بی پروای عاشق را هزاران مطلبست

داند از بیداد و قتل بیگنهان ثواب
یارب این شوخ ستمخواز کدامین مذهبست

التفات عشق دارد حسن را شیرین ادا
گریهٔ غالب برای خندهٔ زیر لبست

14

آن شب که یاد عارض او بر زبان گذشت
چون شمع آتش سر من ز استخوان گذشت

میکن قیاس لشکر غم از داغها
جایی که نقش پاست فزون کاروان گذشت

چون گل هر آنچه داد بمن باز خواست چرخ
افسوس از آن جا که در عهد آن گذشت

زنهار چاک سینهٔ ما را مبین بد
آب حیات رحمت ازین ناودان گذشت

در کوی ما ز آتش دلها خبر چو یافت
آن شهسوار ملک جفا گرم عنان گذشت

غالب بسی شتافتم اقلیم عشق را
تا آمدم بسمت حقیقت زمان گذشت

15

شود بطوطی تقریر قند لعل تو قوت
مسیح را بشکر خندهٔ کنی مبهوت

نمونهاد خط پشت لب ز بس جوشید
چکید آب زمرد ز چشمهٔ یاقوت

گر از نوای محبت درون تهیست چه فرق
میان کاسهٔ طنبور و تختهٔ تابوت

به بزمگاه خموشی مکن چنین نالان
مرا که فرصت یکدم بسست حق سکوت

هنوز در حذرم از کزند سحر تو من
که خال و خط زنخ هست فتنهٔ هاروت

عروس فکر تو غالب چو آفتاب حیات
مبند مهر بزال زمانهٔ فرتوت

16

هر که پیش از رهبری خود در امنزل میزند
از تن خاکی بدیوار عدم گل میزند

از پر مژگان خضر آرد پر مضراب ساز
مطرب حیرت بزمی که ره دل میزند

همت صاحبدلان باشد فزونتر بعد مرگ
کو هرش بغماست چون کشتی بساحل میزند

قلب آن ناقص عیاری مستحق داغ نیست
سکه را سلطان غم بر نقد کامل میزند

زخم پر خون که دارد سینه مجروحان عشق
خندهٔ رنگین بتیغ تیز قاتل میزند

از سماع مولوی غالب که پرداز غزل
زهره در رقص آید و دف و جلاجل میزند

17

رنگ گلهای هوس بوی فنا شد صاف شد
شبنم از بی تابی حیرت هوا شد صاف شد

قطره های خون که خوش نگداخت در لخت جگر
اشک غم شد آب قندیل دعا شد صاف شد

رفت موج گریه تقریر وقت خامشیست
سیل این ویرانه مهتاب صفا شد صاف شد

شد ببین خط قرین مهر وصلت شام غم
گرد ظلمتهای او ظل هما شد صاف شد

آتشی در خرمن این ظالمان خواهد گذاشت
ابر آهم پرتو برق بلا شد صاف شد

غالب از اشراق دل دارد بشوکت گفتگو

شعلهٔ تقریرما تابی صدا ست صاف شد

18

شگفت اسرار فرقان محبت از رخش گل شد
زچرخ سینه ام جبریل دل برخواست بلبل شد

سیهکاری بخت عشق را نازمکه گیسویت
زچشم زهربارم آب بیخورد ست وسنبل شد

چسان قربان شود بیدرد جلا دنگاهش را
بلای موج موجم جوهر تیغ تغافل شد

گمان بردمکه با طوفان خون دوزخ نمی سازد
شراری جست وبر دل خانمانسوز تحمل شد

بد ورگا کلت قید تعلق برنمی خیزد
هنوز اهل جنون دربند دعوای تسلسل شد

بیاد جلوه هایش بسکه ریزم فکر رنگارنگ
بیاض لوح مشقم نقش ارژنگ تخیل شد

تفاوت حال ساغرهاست غالب شان صهبانیست
تو پندار یکه جایش که ترقی که تنزل شد

19

شبی که دل زغمش آه شعله تاب کشد
سواد شب برخ از صبحدم نقاب کشد

سیه بهار غم از چشم خون نثار منست
نگاهم از گل داغ جنون گلاب کشد

مزاج نازک اعلاس چو قصد عیش کند
شراب بوی گل از ساغر حباب کشد

نگامنحنی زلفش کسی کند تقریر
که ناز بخت سیه بهر پیچتاب کشد

بیاد عارض گلرنگ آن صنم غالب
گلاب معنی روشن ز آفتاب کشد

20

روزن کاشانهٔ دل دیدهٔ خونین شود
روشنی این باغ را از رخنهٔ گلچین شود

بیقراری هست مادرزاد روشن خاطران
طفل سیماب از صفای سینه بی تمکین شود

خرمن نورست از بس گردش ایام عشق
خنده اهل محبت خوشهٔ پروین شود

اعتدال طبع اگر باشد بهارست چار فصل
دور گل دائم نماید چون نگه رنگین شود

شد کف افسوس من آمد شد بیم و امید
با سرای وحدتم دربند کفر ودین شود

بادنت شعرم تاز دست حرف گیران انتخاب
هرکه انگشتی نهد غالب بی تحسین شود

21

غبار سرمهٔ دقت بگرد دل نرسد
نگاه چشم بصیرت بگرد دل نرسد

یقین شناس که جبریل میفشاند بال
همای اوج خیالت بگرد دل نرسد

اگرشود همه پروانه ثابت وسیار
قسم بمهر حقیقت بگرد دل نرسد

زدست زندگی معنی روح معنی اوست
ادا ولفظ وعبارت بگرد دل نرسد

چو طور برق تجلی زشمع مستغنیست
فروغ شعلهٔ حکمت بگرد دل نرسد

خموش دم مزن اسعدادب نگه میدار
رسد سخن بنهایت بگرد دل نرسد

22

از فغانم بتانرا چه خبر
نی چه نالد شبهانرا چه خبر

نیست معنی بهیچ دعوی کار
گوش واندزبانرا چه خبر

شهره شد دلگرفتن دز شهر
زین خبر بیدلانرا چه خبر

نامهٔ صدنواست در بابل
غنچهٔ گلستانرا چه خبر

غم مخور غالب از برای جهان
گر بمیرے جهانرا چه خبر

23

جان سفر کرده ودل والهٔ دیدار هنوز
خانه خالی شده و آینه بدیدار هنوز

اولین ساغر عشق این همه شور محشر
کس ندارد خبر از عاقبت کار هنوز

غافلی ای نگه خسته مگر از خط نو
ز آسمان آمده عیسی و تو بیمار هنوز

خون نماندست وهمین خنده زند لالهٔ داغ
باده آخر شده مخمور تو هشیار هنوز

زاهد از زلف پریشان تو خوابی دیدست
بکف آورده سررشتهٔ زنار هنوز

از نخستان سے بیمار نگه در عجبم
رمقی مانده واو برسر گفتار هنوز

غالب از محتشمان نیست گدای عشقست
هست ازین طور غزل خامه شرمسار هنوز

24

جان بلب آورده و دریاد جانانم هنوز
کار با ایمان رسیدست وصنمخوانم هنوز

هیچ کسرا اینچنین دیوانگی مشهور نیست
گریه برمن میکنند خلقی و خندانم هنوز

یک جهان معنی توحیدست در کنج دلم
نابسامانم هنوز و نامسلمانم هنوز

مغزم آتش کشته وجان سخنر اسوخته ست
من چراد رشعلهٔ ادراک سوزانم هنوز

پیش زلف کافرش اسکندری دارد رواج
آز ثبات توبهای خود پشیمانم هنوز

همچو من محو تماشای تو هیچ آیینه نیست
کاروان جلوه ات بگذشت وحیرانم هنوز

غلغلی در عالم افکندست طبع غالبم
لیک من مغلوب اطوار جوانانم هنوز

دارم امیدی زفیض حضرت ملای روم
دیده دوز همت آن شاه شاهانم هنوز

25

اشک ما رادیدهٔ جسم نزار ما مپرس
غرق طوفانیم از شمع مزار ما مپرس

از وجود ما نشان غیر از عدم موجود نیست
همره برقیم زنهار آز دیار ما مپرس

دور گردند از سر منصور ما رغان قفس
غنچه های وحدتیم از شاخسار ما مپرس

در شب تاریک حیرت خانهٔ آیینه ایم
یار اگر آمد برفت از انتظار ما مپرس

درگلوییم ناله را گرد گره ای عشق چیست
انچه از دل خاست از جان فگار ما مپرس

کج عطاییهای دورانست غم جرم نیست
باده بر مستان بده اما خمار ما مپرس

این جواب آن غزل غالب که میگوید کلیم
صبح ما را دیدی از شبهای تار ما مپرس

26

هستم از گلشن روییت تماشا قانع
منکر از یک نظرم زین همه دنیا قانع

یوسف عشق ز مردان غم افزون خواهد
نیست از مصر محبت ز زلیخا قانع

روز تا شب بهوس منتظر شام خطم
شدم از بوسه بیک وعدهٔ فردا قانع

من هم از زلف تو جز کفر نخواهم چیزی
گر شود عشق تو ای شوخ بیغما قانع

سر ز امید ندارم بدروغ تو قسم
غالبم نیستم از عشق بدعوا قانع

27

از آن بلبلان خوانده دم گلبنگ ادآبم
ز رنگ گل فروزان میشود قندیل محرابم

نوای قلقل از شیشهٔ قلیون دیگر نی
ز خط جام عشرت در میان آتش و آبم

سراپا شعله است و سر و خیزد دود آه من
گل داغم ز آب چشمهٔ کافور سیرابم

به برزم گشت زهد خشک برق خرمن مستی
چو یاقوتم که موج شعله دارد و عالم آبم

بیاران جوهری با دشمنان هم خنجری دارم
مگر مرآت فولادم که از کس رو میتابم

جوابان غزل غالب که گوید عارف عصری
بعطر می فروزان میشود قندیل محرابم

28

ای من فدای غمزهٔ تیر افگنت شوم
قربان چشم خسته با دو فنت شوم

فانوس شیشهٔ دلم ای ماه نشکنی
تا پرده دار شمع رخ روشنت شوم

کی باشد آنکه بشکندم غنچهٔ امید
گل میکند جمال تو من گلشنت شوم

آیینه درون بکف نادری که تا
حیران عاشقانه نگه کردنت شوم

ای چشم مست پیش من انداز تیغ ناز
غالب اگر فدات نباشد منت شوم

29

بدلها چون دهان تنگ یارم نیستم هستم
مثال نقطهٔ موهوم دارم نیستم هستم

مراد او ست فیض بی وجودی نامداریها
مگر عنقای قاف اشتهارم نیستم هستم

ببیند سیر چشمی در جهان دلتشنگان از من
چو آب گوهرم بر اعتبارم نیستم هستم

وجودم نیست پیدا گرچه در امکان ذاتی لیک
عرض وش در جواهر آشکارم نیستم هستم

چو بوی پیرهن پیدانیم در کاروان ما
ضیاء دیدهٔ یعقوب زارم نیستم هستم

ز آدم رشتهٔ قید خودی گردند آزادم
چو شهباز نگه پرواز دارم نیستم هستم

تنم از فکر باریک تخیل محو شد غالب
مگر موی میان آن نگارم نیستم هستم

30

عشق را من خداست میگویم
هر چه گویم سزاست میگویم

چون ندیدم اثر ز آه و فغان
کار عاشق هباست میگویم

آخر از عجز ترک دعوی را
حاصلی مدعاست میگویم

آورم چون بهم دو دست فسوس
بر دو بال هماست میگویم

مژه است تیر و ابروی تو کمان
کنج نشینم دراست میگویم

جوی اورد دور رفت بوالهوسان
من همین ماجراست میگویم

قطع کردم سخن بدان غالب
عشق بی انتهاست میگویم

31

نطقی که ز خاطر برد تقلات هوشم
چون ولولهٔ طبل گرانست بگوشم

شد خاک وطن گرد یتیمی گهرم را
کردند در آغوش صدف خانه بدوشم

یا رب چه کنم قلقل میناست گلوگیر
گر توبه دهد مغبچهٔ باده فروشم

از بس ز خود مست آتش آبم ز دگرنیست
چون لعل بدخشی همه در جوش خروشم

پروانهٔ بزم ادب شمع جمالم
جز شعلهٔ حسنت می گلرنگ ننوشم

غالب شده چون خامهٔ یاقوت زرشکم
از فیض دم گریه همان به که خموشم

32

داغ شد ان گل نوخاسته دامان از من
از تو دستای دل صدچاک گریبان از من

بخموشی همه غوغا بتکلم همه ناز
لبش آن وقت ندارد که برد جان از من

با من آمیزش او الفت شمعست و صباح
نفسی با من و پیوسته گریزان از من

سالها منتهاست بسی در خم چوگان جنون
حلقهٔ بود یا نگشت سلیمان از من

این هم ان پیرهنی بود که دیدی پرخون
روشنا داشته چشم تو بکنعان از من

هیچ پروانه بزنجیر غمت بسته مباد
گشت کردار چو گفتار پریشان از من

سوختم غالب ازین مصرع جانسوز کلیم
میکند خار ازین بادیه دامان از من

33

ساقی فسرده گشت دل من شرابده
این غنچه را بآتش جگر ده آبده

جام شمرده چیست که طوفان شعله ایم
این دانهٔ شراره بمرغ کبابده

ای آه نامهٔ من اشک تر رسان
اما بدست ناز بصد پیچتابده

بدخوست طفل فتنه مدارایش این بست
پستان ز دست غمزه باغوش خوابده

شاید که مست بنگرد ان چشم حرفگیر
آیینه راز سرمه کن آب از شرابده

غالب کجا و کعبهٔ مقصود او کجا
یارب تواز خزانهٔ غیبش نصابده

34

گر ز سر عشق گفتارست بعد از خامشی
از سخن بالا چه اسرارست بعد از خامشی

از صفا موج نفس نور بصیرت میشود
سرمهٔ آواز بیکارست بعد از خامشی

لفظ قالب را ببالا میکشد روح سخن
صورت عیسی بدیوارست بعداز خامشی

پای بند جسم عیسی بود زنجیر نفس
ورنه او افلاک گرد ارست بعداز خامشی

این تکرر صحبت احول نگاهانست وبس
وحدت ازتوحید بیزارست بعداز خامشی

هرکه شد درخلوت معشوق میداند که چیست
ناز را معنی لب بیارست بعداز خامشی

مریم آیینهٔ حیرت چه معنی زاده است
شاهد من طفل گهوارست بعداز خامشی

کارها آیینهٔ انتاج کار دیگرست
وسحی قرآنی بدیدارست بعداز خامشی

لال عمر اتفاق صحبت کوران بلاست
دستم ازانگشت بیزارست بعداز خامشی

ازشمار تهای وحدت چون کسی آگاه نیست
نطق ما ازنوع تکرارست بعداز خامشی

من که در وقت تکلم کردم عیسی را خموش
همزبانم نابدیدارست بعداز خامشی

غالب ازانفاس روح افزای مولانای ردم
این غزل بااهل انگارست بعداز خامشی

تا چندار ند کز فیض نفس کالکم تهیست
نی حکایت سازاسرارست بعداز خامشی

35

باز م بغمت که نازنینی
جایت بدلم که دلنشینی

دیوانه شود بحسنت آدم
پری منشی وحور عیسی

روشن نظرم بد ور زلفت
زانروی شبها که مه جبینی

چشم تو دلم ربود کز دی
حیرت ده آهوان چینی

شاید که دهم بوصلت ایمان
در هجر وبلای جان ودینی

فکر تو شراب صاف شیراز
غالب تو عجب که زین زمینی

36

دل عارف شود ازحسن عالمتاب نورانی
که دریا میشود ازپرتو مهتاب نورانی

نجوم حال ما ابروی او لطف دگر دارد
شود ازپرتو قندیلها محراب نورانی

فزون گشت ازخط او شعلهٔ عشق اهل سودارا
زبخت تیره گردد آه آتشتاب نورانی

زبس غلطیدن دلهای که روشنش کرده است
به بحر عشق چون فانوس شد گرداب نورانی

بود نرمیٔ دشمن ابلهان را مایهٔ غفلت
که شمع خواب شد ازگرمی اسنجاب نورانی

مرا پیداست غالب این سخن ازباده وساغر
شود ازبرق معنی خاطر بیتاب نورانی

KIT`A

1

این چنین پشتخته نادیده نقش نادرست
خامه در هند خیال افتاد از تعبیر او

یک چمنزاریست برهم گشته اززلف بتان
خرده کاریهای چین ازگلشن تصویر او

تحفه های عالم معنیست در وی مندرج
راشد عاسی کهر داند مگر تقدیر او

2

این پشتخته عالم انواع تحفه هاست
گویا که یادگار دیار تفکرست

دارد جواهری زعقول مجرده
نظمش ولیک موجهٔ بحر تحیرست

ازرنگ لطف حضرت راشد نمونه است
تصویر غنچه باش که ازبوی جان پرست

3

ازپیک صبا ناکه بشنیده ام اهنگی
صد رنگ گشایشهاست درغنچهٔ دلتنگی

خوشترز بهارانست باخرمن گلهایش
یک ساغرلی رنگی درمجلس یکرنگی

4

دم طرب طرب آمد بهانه باید چیست
زغصه های زمانه کرانه باید چیست

کنون که گنج صباحت زسینه ان بگشود
ببوسه دادن عاشق بهانه باید چیست

5

زسوز دل اگراست گذر کند چه شود
بنور عارض ماست اثر کند چه شود

تغافل عادت شیرین لبان بود لیکن
اگر شهی بگدا سی نظر کند چه شود

6

آمدم باامید وبیم هزار
بخدا ورسول خیری کن

ای خداوند فیض بخش جهان
گل مارا گشاده خیری کن

7

آفرین بررروان شیخ عطار
کرسخنهای مشکبو گفتست

از ره جان ومنزل جانان
هرچه گفتست بس نکو گفتست

8

کنم کشف سر کر ترا باورست
چه سریکه با دین حق رهبرست

زشمس وزمنلا شوم ترجمان
کرامت محمد کرم حیدرست

9

نوتماشیکه برای کرم دادشهی
غنچهایش همه زرین نماغالیه بوست

کنتشرای چمن نازچه گلهایش این
زیرلب خنده زنان گفت گل شفتالوست

10

قطعهٔ من که نوشتی بمیان آوردی
چون گل ان کمر ناز گلش حسرت بوست

رفت ده سال ونیامد دریغا نازی
یارب ان غنچهٔ زیبا چه گل شفتالوست

RÜBÂÎ

1

مشتاق برای ماشتابان آمد
ازداغستان چوسیل جوشان آمد

درشهر محرم بدوچشم گریان
یاران آمد مگو که باران آمد

2

زین چند سخن که مایهٔ یک نفست
صدگونه بشاعران عالم هوست

مطلوب دکر نیست مرا زاہل نظر || فہمیدن شعر من، تحسین بست

3

امروز مکر عشق بطغیان آمد || با غمزهٔ چرخ بکریان آمد
کف برلب وزنجیر بکردن پرجوش || مشتاق بپا چو سیل طوفان آمد

4

شوکت که دم از خیال در توران زد || موج ہنرش غوطه بهندستان زد
کشتیٔ سخن بخشکیٔ بی مغزان || در روم کنون غالب سرکردان زد

5

از چشمهٔ چشم آب دادند مرا || وزخون دلم شراب دادند مرا
غم نیست اکر شوم پریشان خاطر || زلف تو بجای خواب دادند مرا

6

کر بر در کعبه بت پرست آمدهٔ || به زانکه حریف خود پرست آمدهٔ
سر بر قدم شکسته بندان آور || در باب درست اکه شکست آمدهٔ

7

اداب محمداست وارکان علی || قرآن محمدست وبرہان علی
شد مظهر اسرار محمد مبنا || بنمود ز نور شمس یزدان علی

8

از بزم تو زود ایستادم رفتم || با تیغ فراق بوسه دادم رفتم
من رفتم واغیار تو ماند دریغ || ایمان بکف دیونها دم رفتم

9

بر سر ال عبا بنکر چه رفتست از قضا || بعد زین این دست دامان رضا خواهد کرفت
منکه دیدم ان نکارین دست را غالب زدور || پنجهٔ مژکان من رنک حنا خواهد کرفت

BEYT

بتسبیح بهار ارایی کلزار احسانش || بکف صد دانهٔ مرجان دارد ارغوان اینجا

(وله)

بجار میخ انا لحق زدند عیسی را || دمی که یار صنم بود در لب منصور

(وله)

حسن یوسف را بزندان اورد علمش بنجت || آیت است از مصحف حکمت مکور یاست این

(وله)

تقریر محبت تو نتوشتم و کفتم || ناکفته بدانی و ننوشته بخوانی

(وله)

کویمت انچه کار درویشیست || صلح با جمله جنک با خویشست

دنیا اکرچه پیره زن پرنکار بود || اکنون عجوزتر شد و پیرایه اش نماند

کرچه ہر ذره ز خورشید شود سیر دلی || ذرهٔ نیست که خورشید شود لقمهٔ او

آشنای معنیٔ بیکانه کشتن مشکلست || زانکه معنی کفتن و بیکانه کفتن باطلست

(وله)

ابرو و زلف و غمزه و مژکان وروی خط || تیغ و کمند و ناوک و ترکش آتش باروت

(وله)

جرم حسن در کردن موجست در بحر کرم || شوخیٔ مهمان ز الطف طبع صاحب خانه است

(وله)

دل از دلبر دمی غافل نباشد || اکر دلبر نباشد دل نباشد

(وله)

من و آسوده کیٔ سایهٔ راحت ہیهات || طالع تیره و خورشید سعادت ہیهات

(وله)

این دل افسرده شادابی نمیباشد ز اشک || آب با کرمست غالب سازکار دانه نیست

(وله)

بهر محمدست چو ایجاد کائنات || خون حسین موجب اعدام عالمست

(وله)

کرآموز دادای نطق آن چشم سخنکو را || کرساز د مهد عیسی در حرم محراب ابرو را

(وله)

ای روی آتشین تر اسوز تاب آب || وردرخ تو خورده مکر از شراب ناب

(وله)

الهی کار و بارم را تو بکشای || بجبریل ہدایت وحی فرمای

(وله)

لالهای داغ آب از برق ابری خورده است || نوبهاران جنون از نشئه دیباه اوست

(وله)

زبان بستم خموشی در لبم با لید کویا شد || ز بس انفعلم ز چشم خلق پنهان کشت معناشد

(وله)

رخت دیدم بکویم شام ہجران || کلام اللیل یمحوه النهار

(وله)

دلیری مکن با دلیران حق || تو موشی کجایی ز شیران حق

(وله)

بسکه از دوری پریشان کشت باغ عیش من || دود آہم سبزهٔ بیکانه می آید برون

(وله)

تا بکیسوی شکن در شکنش دل ندہی || بر تو روشن نشود راز بخود پیچیدن

MISRA` جون موی زلف یار سفر در وطن کنم

KASÎDE

-Kable'l-İkrâr Şeyhü'l-İslâm Şerîf Efendi Merhûma Virilen Kasîde-i Fârisîdir.-

İki âleme arzu dağıtan (saçan) devlet, ilkin Allâh'ın vergisinden söz etti.

Artık yüce değeri bulan tâze (gelin gibi) söz (şiir) cömertlik feyzinden kendi cevherini (özünü) suladı.

Hakk'ın kereminden habersiz olan o susamış gönül,deniz dalgalarının ümitsizliğinde hasret çekti.

Fakat,onun fazîleti dünyâ ve dîni, yardımıyla ebedî kılan açık bir latîfedir.

Ve dînin emniyeti aşağılık el(ler)le sağlanmaz. Kimse karıncanın ankâ kuşunu avladığını demedi.

Dinleyici hakkı tanımazsa (âdil olmazsa) söz belâ olur. Zîrâ doğru söz çok defa bizi utandırdı.

Felek,aşağı olana (kör ve sağıra) iltifat edince ay ve güneşin yanağını zelîl etti.

Kara bahttan aslâ utanç duymam. Tabiatım ezelî nûrdan temizliği ödünç aldı.

Feleğin üzüntüsü benim gönlümde kalıcı değildir.Onun her bir öğüdü,beni savaşmada (direnmede) kararlı kıldı.

Tabiatım için şanssızlıktan kaçış yoktur.Gönül aynası ne zaman tozdan çatladı ki?

Kalemim mecliste aşk gazelini okuyunca , Hâfız'ın gönlünün yanmasını ve gıbta etmesini düşündü.

Ben, onun aybına zamânın sürmesini çekince (aybını gizleyince) Sâib,kendi eşyâsını başka diyâra taşıdı.

Fikrim,ince hayâlleri açınca, Şevket azizliğinden beni küçük düşürdü.

Allâh'ın yardımının tesirinden ümidim var. Feleğin (zamânın) bana yaptığını o,düşmana yapar.

Feleğin lutfuyla sağlamlaştırdığı o makâmın övgüsünde ben âcizâne şöyle şiir söylerim.

Vah vah ! Yanlış söyledim. O makam ki Allâh'ın şeriatı onu ünlü yaptı,bu aşağılık felek ne yapabilir.

Hâkimiyetinin geniş lutfuna sığınarak,onun başka bir matla'ı ile özrümü dilemek isterim.

Onun adâleti,feleği zulümden tevbekâr ettiği gün, dünya,onun saâdetli kalacağına yemin etti.

Onun ahlâkı, feleğin güllerini yekpâre baharın ilk hamurundan oluşturduğu bir bahçe gibidir.

Onun fikri, Allâh'ın ezelî feyzlerin ortasından ırmağını çıkardığı bir çeşme gibidir.

Hazret-i İsâ (A.S.)nın rûhu ile dirilen onun nutku,bir çok ölü kemiği sevgiliye diş yaptı.

Düşüncesi,gamlı karanlık gecede bir meş'ale gibi parladı,güneş ve ay onun ardından daha az kıvılcım çıkardı (sönük kaldı).

O an ki kalemi,bahar bulutunun damarı yaptı. İbni Hacer onun fazilet bahçesinin ağaçlarından biri oldu.

Levh ve Kalem'in kendisiyle övündüğü oğullar(köleler)la onların cedleri şerefte Arş'a ulaştılar.

Onun para (gümüş) ve altınla açıkça düşmanlığı vardır. Para direnemedi ve kaçtı.

Şüphesiz bütün bu vasıfları taşıyan, ahlâkı,şiirlerin kendisine nisbet edilmesinden rencide olan kimdir,bilir misin?

O,zamânın Seyyid Şerif'i ve cihânın müftüsüdür. Onun iyi hâlini her kalem yazamaz.

Eğer Gâlib,ham bir medhiye söylediyse der ki ; onun sualsiz ihsanı beni kararsız kıldı.

Ey şah ve dilencinin önderi ve Allâh'ın gölgesi, Allâh seni her kemâlle mes'ud kıldı.

Senin cömertliğinin yüce makâmı,mânâ sayfasını ipekle süslemekten daha üstündür.

Güneşin yanağının cilâya ne ihtiyâcı var? Bunu yapmak ancak aynaya uygun düşer.

Senin nurlu gönül aydınlığının vasfı ayın kulağına ulaştı.O da yüksekten dağıttı.

Zaman senin lutfunun ve kahrının nakşını içine çekince, yüz renginden gece ve gündüz tablosunu meydana getirdi.

Senin vasfının arzusu gönlümden geçince Utârid, sahip olduğu bütün cevheri dağıttı.

Söylediğim her şuh mânâyı, Cennetliler, gül gibi sevgilinin gül yanağına koydular.

Senin nâzik yaratılışını güneşe söyleyince,onun aynası(yüzü) utancından cilâlanma yolunu seçti.

Bu şeref sana yeter ; Muhammed'in (A.S.V.) dîninin sana nisbetinden dolayı seninle savaşan kâfir olur.

Sözün eli sana olan medhiyyenin eteğine ulaşamaz. Makâleyi (şiiri) sana duâ etmekle kısa kesmek istiyorum.

Gönül ehli feleğin zulmünden âh ve figân ettikçe insanların sığınağı,senin güvenli evinin (kapısının) mandalı olsun.

Senin makâmını kıskanan, senin çaban olmaksızın helâk olsun. Gücünün yettiği kadar düşmanından kanını alasın.

MÜSEDDES

Al-i Abâ Hakk'ın vuslatına bir kapıdır. Kaleyi içten fethetmek Haydarlıktır.

Arzu ve isteklerden vazgeçmek büyüklüktür. Hevâyı terk etmek peygamberlik gücüdür.

Eğer senin gönlünde incinme varsa ey azîz (dost)!Allâh erlerinin gölgesinden (âhından) kaç. Hizmetin ardından sadâkatle davran.Günâhından dolayı özür dile ve kavga etme.

Arzu ve isteklerden vazgeçmek büyüklüktür. Hevâyı terk etmek peygamberlik gücüdür.

Bu emel,gurur ve riyâ ne zamana kadar sana düşkünlük uğrusu olacak?Sen beyhûde dâvâda bulunmamalısın.Köle nerde,Allâh'a itâat nerde?

Arzu ve isteklerden vazgeçmek büyüklüktür. Hevâyı terk etmek peygamberlik gücüdür.

Kimseye yersiz kin tutma, her şey Yâr'ın takdiriyledir. Sen kendi kulluğunu yerine getir.Dosta karşı serkeşlik yapılmaz.

Arzu ve isteklerden vazgeçmek büyüklüktür. Hevâyı terk etmek peygamberlik gücüdür.

Aşk,Allâh'ın büyük sırlarındandır.Onun yüceliğine bütün âlem şâhittir.O,senin cânının bedenine hükmünü geçirir. Aşıkın gönlündeki varlık gamı hevadır.

Arzu ve isteklerden vazgeçmek büyüklüktür. Hevâyı terk etmek peygamberlik gücüdür.

Şevk ve tarab evini âbâd et,perişan gönlü sevindir. Es'ad,edebi kendine üstâd yap,büyüklerin nutkunu içinde yâd et.

Arzu ve isteklerden vazgeçmek büyüklüktür. Hevâyı terk etmek peygamberlik gücüdür.

TAHMÎS

-Tahmîs-i Latîf-i Gazel-i Şerîf-i Hazret-i Pîr Mevlânâ Kaddese'llâhu Sırrehu'l-Aliyy-

Biz ki aşk meyhânesinde oturduk,düşmana rağmen nâmus kâsesini kırdık. Yarının düşüncesinden dünün gamına taparız. Bir günün başlangıcından âşüfte ve sarhoş olduğumuz için âşüfte olarak söyleyeyim ki âşüfte olmuşuz.

Hamdolsun ki o hicrân gamı sona erdi. Muğların mâbedine onun geliş haberi geldi. O aydan yüz türlü murâda erdim. O sarhoş sâkî bugün geldiği zaman yüz mâzeret söyledik, fakat ondan kurtulamadık.

Hüsnünün bana süslediği dostluk meclisinin şarâbı eksiksiz Allâh'ın nûru idi.Zerrenin güneşe karşı tâkati olmadığı için senin vardiğin şarap ve aklımızla eğer kadehi kırdıksa mâzur gör.

Senin gamzenden dolayı meyhânenin köşesini tuttuk. Senin dudağının hâtırasıyla kadeh ve peymâne tuttuk. Yüz defa onu açtık, yüz defa onu kapattık.

Senin zülfüne yemin olsun ki, gerçi yeminin endîşesini taşımam,kadehe öğütün faydasız oldu.Ben bu candan hoşnudum, sen benim kadehimden hoşnud değilsin.Meyhânenin rindleri yediler,içtiler ve gittiler.Ebedî olarak yiyip içenler ve oturanlar biziz.

O an ki güzeller senin (çelik) göğsünü kasd etseler, hep bir ağızdan senin aşk türkünü söylerler. Sıra sana gelince onlar başa geçerler.Güzellerin raksetme zamânıdır.Parmak çalar çalmaz perdeden atladık.

Bâzan pâdişâhın bakışında dostun nazlısıyız,bâzan da birinin karşısında oturan dağarsiz bir köleyiz.Bâzan haram ehliyiz, bâzan da harîm ehliyiz.Bir lahza eski aşk yolunun sâdıkıyız, bir lahza da Elest Meclisi'nin münâcât okuyucusuyuz.

Yâ Rab,nerden eve misâfir gelmişim? Senin vuslatının yüksekliğinden yüz derde düşmüşüm.Ayrı ayrı nazarları sihirle bağladılar.Dâimâ,yükseklik bahçe,alçaklık hazinedir.Hayret edilecek kimseleriz ki ne yüksek ne alçağız.

Eğer hasta olduksa tedâvisi onun bakışındandır. Eğer öldükse onun dudaklarında diriliriz. Bu bir başka derttir, Eflâtun ve Îsâ değildir.Ey hekim,elini nabzımıza koy.Eğer âciz olmuşsak, bak niçin yaşıyoruz?

Saçlarının süsü küfrün süsü , âşıklarının sermâyesi küfrün sermâyesidir. Ben âşıkın rahatı küfrün sâyesindedir. Gerçi puta tapmak küfrün sebebidir; eğer bu puta tapmıyorsak (bilin ki) biz aşkın kâfiriyiz.

Senin hizmetinden her kim teselli bulursa dünyâ ve âhiret onun hâtırından gider.Bu sırf vahdettir, ne mânâ ve ne de dâvâdır.

Sus ki,onun varlığı tecelli ettiği zaman biz öyle varız ki varlığımızı bilmeyiz.

Kaybolmuş Gâlib'de din ve gönül aramayın ve ismini bu âşıklar defterinden silmeyin. Çöl ve sahralarda beyhûde dolaşmayın. Şemsü'l-Hak-ı Tabrîz'in hikâyesinden başka bir şey söylemeyin.Aydan bahsetmeyin,çünkü biz güneşe tapanlarız.

TÂRÎH

-Hüseyn Efendi Galata Dergâh-ı Şerîfine Post-nişîn Oldukda Söylenen Fârisî Târihdir.

Gönül şehrine hoşça sevinç geldi. Sözün hâsılı mânâsını söyledim.

Feleğin devrinde kendimi şâh gördüm.Feleğe bahtiyar köle dedim.

Bu deliliği kendime sordum.Ne dedimse akıllı cevap verdim.

O nâ-kâbil zannettiğim diyâra meğerse Rûm Mürşidi'nden feyz gelmiş.

Şeyh Hüseyn Han başıya yalnız ben kâmil mürşid demedim.

Galata Dergâhı'na vâsıl oldu.Ona hem şeyh hem eren dedim.

Bütün dediklerimi onun nutkundan duydum. Gönülsüz Gâlib'in kaleminden söyledim.

Ahbâb onun târihini bana sorduğu zaman gönül sâhibi şeyhin kudûmü dedim.

GAZEL

1

Aşkın Kelîm'i çok güçlü gönlü çevirince başı dönmüşü Tûr'un sapan taşı yapar.

Aşk ehli mihnetten dolayı lâhûtîye ulaşır. İsâ'nın çarmıhı, Mansûr'u asar.

Biz zayıflar (âşıklar)ın yüz yolu, gözyaşı selidir. Şebnem dalgası,karıncalar kâfilesi için denize dönüşür.

Ona olan ihtiyâcımız kimsenin kafasını koparmaz,Çin sadâsından Fağfur putun başını ayırır.

Nûr kelimesinin siyâhı (yazılışı) mânâsız olarak nerede aydınlığı yansıtır?Kirpiklerin sıralanışı kör göz için boşunadır.

Gönül onun kırmızı hatıyla,kavuşma kumaşını sergiler. Kervan sahibi tama'dan karıncanın sırtını bağlamayı tasavvur etti.

Çinlilere benzeyen alınlı yüz, rindlerin meclisinde kötü görünür.İlkin,Fağfur başlı sâkînin ayağını kırar.

Aşk çokça dağlanmış sinemin mumunun aydınlığı oldu. Cevherin parıltısından kâfur pamuğunu koyarım.

2

Benim keten gibi pörsümüş bir cesedim var. Ay ışığı benim evimde bir ateş gibidir.

Hüma koluyla kanadıyla bana yuva olunca yüce tabiatımla üzüntü ve sıkıntının berduşluğunu çekiyorum.

Benim gemimi sarhoşluk sâhiline çek. Ne zamana kadar bu düşünce girdâbında kalacağım.

Kendine gelmek,bir avuç toprağa defnedilmektir. Eğer kendimden geçersem,mülk bana lâ-mekân olur.

Aynadaki ev,hiç kimseye rahatlık veren bir ev değildir. Böyle hayretle ne ümitsizlikler misâfir olur bana.

Bedenim ney gibi boğum boğumdur.Çünkü yolun sonu yoktur.Kervanın ayrılış çerezi,kervanın meyvesidir bana.

Her damlada baş döndüren bir girdâb vardır. Gökyüzüne yönelmiş bir gevherim vardır.

Kanâat sofrasını kâsesini yalayıcı oldum. Gâlib,alçaklardan ihsân etme gözü nasıl beklersin?

4

Kusursuz bir aşktan dolayı noksan kalmış güzellik, dünyanın meşhuru olur.Mecnûn'un âhı Kâbe'nin örtüsünü Leylâ'ya şemsiye yapar.

Söz ehlinin bir kişinin gölgesine iltica etmesi nerede?Yolumun bahtının hümâsı,papağan için feyzdir.

Ziyâfet veren ev sahibinin cömertliği alışkanlık hâlini alınca kapıcı,çocukları geri çevirmez.

Senin sabahının sahrasından mecnunluk tozu kalkar.Mecnûn'un âhı,Leylâ'nın sabahı için bahârın siyâh bulutudur.

Gelecek ve geçmiş benim durumumla ilgili değildir. Kafamdan dünyâyı da âhireti de sildim.

Gâlib, onun devrinin düşüncesi, daha çok mazmûna yöneliktir. Sâib'in nutku , benim temiz tabiatımdan daha yeni mânâ çıkarmaya başladı.

5

Onlarla birlikte olmaya gidecek değilim diye feryâd ediyorsun.Orada (âşığın) yakası gayretten parça parça olur.

Sinemin bahtı onun feleğinin sabahında aydınlanır. Kâfurun fıtratı orada temiz bir tabiata girer.

Kanâat denizinde , istiğnâ gemisi doğmayacak.Çünkü orada Ay ve güneş yuvarlağı incelmez.

6

Şefkat öğreten pîrimizden uzak düşeli, ateşte yanıp yakılan gönlümüz ve canımız birbirinden ayrıldı.

Harmanımız,kötü tâlihliler yüzünden harâb oldu. Gecenin karanlığında bizim gündüzümüz şimşek ışığına sahiptir.

Yıllarca kadeh arzusuyla ciğerimizi parça parça yedik.Sonunda güçlü düğümümüz çimende çiçek açtı.

Biz ümitsizlik ve sıkıntı bahçesinin çilekeşleriyiz.Senin üzüntünün feyz müjdesi bize yeni gün verir.

Biz ayrılık gecesinde vuslata kanâat etmişiz.İyi tâlihimizin sabâhı böyle bir âh ile açılır.

Gâlib,sevgilinin dünyâyı yakan güzelliği ve bizim âlemi kavuran aşkımız yalvarış ve nazlanmayı cesâretlendirir.

7

Senin kirpiklerinin kara bahtından dolayı uzun uzun beklemem benim görüş mesâfemi senin kirpiklerin kadar kısa yaptı.

Göz açılınca kirpikler diken olur. Görüş mesâfen kirpikler kadar olur.

Kahramanlık hançerine yemin olsun ki senin kılıcının cevheri kirpik gibidir.

Kaş kıpırdamasına düşkün olmak yan bakıştandır.Matlaının altında gönül nakşı gibi kirpikler vardır.

Mehtâbın örtüsü gecelerin damarlarındandır. Mağfiret gözünün önünde kirpiklerin günâhı vardır.

8

Biz cevheriz,işi zulüm olan felek camdır. Gözyaşı ateştir ve bu ormanın yeşilliği camdır.

Yâ Rab,türbenin lambası ışıksız olmasın. Aşk mumdur, düşünce evi ise camdır.

Yâkut yüzük kaşının görmüş olduğu ağlamalar şaraptan bir yudum kalmadı.Cam aynı camdır.

Gâlib,bülbülün renginden ayrılmayan gül,kadehin resmidir,dalı budağı camdır.

9

Ağlamak, dîvânenin gönlünün meyvesidir.Rahmet bulutu,vîrânenin âfetidir.

Herkesin problemi anlayışı ölçüsündedir. Mecnûn olan herkes bilge kişidir.

Şarap şişesinden şarap dökülürken çıkan sesin değeri yoktur.Kavuşma sözü kadehin dudağındadır.

Semender yanmayacaksa karışma yanmasın.Gül bahçesi,bülbüllerin âteşhânesidir.

Yerinde söylenmeyen söz boş sözdür. Başı sonu belli olmayan efsânedir.

10

Bu dilin sözleri benden eksilmiyor,nedendir? Dükkanımda hiç mal yok,nedendir?

Kalemi elime alayım,çünkü kerem feyzi bolca yağmaktadır.Hasret serâbının bulunduğu yerde oluğa ne gerek?

Ey âh u figân kuşu! Benim yaralı gönlüm, hevâ ve hevesimin belâsıdır.Böyle ateş saçan bir bahçeye yuva kurmak nedendir?

Şimdi hat görünüyor,insanı öldüren gamze nerede?Fitne yayıldı,Kahramân'ın kahrı nedendir?

Gece yarısı ah çekmek bu kadar etki edecekse,halkın bu kadar efsânesi nedendir?

Aşk her ülkede mazlumdur,Gâlib,sus.Adâlet emrediyorsun,(ama) bilmiyorum feryâd u figân nedendir?

11

Senin yüzün ve baştaki sevdâ budur,fazla yok. Gariplerin akşamında seher budur,fazla yok.

Ordu kargaşa içinde candan geçip cânâna kavuşur. O kâfile için geçit budur,fazla yok.

Feyzle doluyum,kalp gözümle sabâ rüzgârı gibiyim.İyimden ve kötümden haber budur,fazla yok.

Eğer senin basiretin aşkın sözünü anlamak istemese de,sessiz sessiz duranların canı için tehlike budur,fazla yok.

Ciğer yemeğe alıştın,yazık!Dikkatli ol ki sefer azığı budur, fazla yok.

Yarın ben bir tümsek toprak ve çamurum. Sevincin ve kederin sonu budur,fazla yok.

Gâlib,gönlümden ne alırlar bilmem ki.Onun zülfünde yüz telli mücevher budur,fazla yok.

12

Cânânın misk kokulu saçının kimsenin omuzuna dökülme arzusu yok.Yeri yurdu bilinmeyen rint fikirli hümânın yuvası yok.

Ben sustum,o can mülkünden dışarı çıktı.Gönül sırrını ne kadar sakladıysam da yabancının sözü değil.

Güneş ve aydan yapılmış gibi bir mahalle görünüyor,neden?Feleğin yüzünden ağladıklarımız çocukça ağlama değil.

Bâzan olur ki âh kuşu ateşe konar. Mecnûn gibi benim sevdâlı başımda yuva yok.

Kemiklerim hümâ ile, cismim ankâ iledir. Karalama defterimde mânâ böyle değildir.

Ben bu satranç oyununda çok mahâretlileri mat ettim.Muhabbet ehlinin oyunu,çocukça bir oyun değildir.

Dağınık gönülle göz yaşından dirilik beklenmez.Bizim suyumuz sıcaktır Gâlib,uygun tohum yok.

13

Sinemin gökyüzünde sevgi ateşi yıldız gibidir. Ancak, o ay yüzlü nereden bilsin ki onun gündüzü,gecesizdir.

Senin zülfünün karanlığı kimsenin yolunu kesmesin.Onun kemendine bağlı yüz Bırahman "Yâ Rab Yâ Rab" diye durmaktadır.

Sâdece şeker saçan dudağın ve anber saçan yanağın değil.Aşığın korkusuz canında binlerce istek vardır.

Günahsız kişilerin haksız yere öldürülmesini sevap bilir.Yâ Rab bu uğursuz,sitemkâr hangi mezheptendir.

Aşk,iltifâtına ve güzelliğin tatlı edâsına sâhiptir.Gâlib'in ağlaması,dudak altından gülme içindir.

14

Onun yanağından bahsedilen o gece mum gibi,başımın ateşi kemiklerime işledi.

Sakın bizim sinemizin yarasını kötü görme.Rahmet âb-ı hayâtı bu oluktan geçti.

Mahallemizde gönüllerin ateşinden haber alınca,o zulüm mülkünün cengâveri cömertlik dizginini geçti.

Gâlib, aşk ikliminde çok koştum. Hakîkat semtine geldiğimde zaman geçti.

15

Senin dudağının şekeri, konuşan papağana azık olur. Mesih'i bir tatlı gülümseme ile şaşkına çevirirsin.

Dudağının çizgisi ilkbaharda çok fazla coştu.Yâkut çeşmesinden zümrüt suyu damladı.

Muhabbet nağmesinin içi derin olsa da, tanbur kâsesi ile tabut tahtası arasında ne fark vardır?

Sessizlik meclisinde böyle inleme. Bana bir an,sükut hakkı verdi.

Senin sihrinin zararından dolayı hâlâ karanlıktayım.Ben,hat ve çene Hârût'un fitnesidir.

Gâlib, fikrinin gelini hayat güneşi gibidir. Zamânenin yaşlı Zal'ına şefkat besleme.

16

Rehbersiz olarak menzile yol alan kimse topraktan yaratılmış olan cesedinden yokluk duvarına çamur atar.

Kirpiklerin telinden sazın mızrabını yapar. Gönül yolunu kesen mecliste çalgıcı hayrete düşer.

Gönül sahiplerinin himmeti öldükten sonra daha da artar.Gemi sâhile vurduğunda cevheri yağma edilir.

O düşük ayarlı(değersiz kişi)nın kalbi yanıp yakılmaya lâyık değildir.Gam sultanı sikkeyi tam ve kusursuz paralara vurur.

Aşktan dolayı yaralanmış olanların sinelerindeki kanlı yara, öldürücü keskin kılıca renkli bir gülümseme verir.

Gazelle uğraşan Gâlib , Mevlevî'nin semâ'ından dolayı zühre yıldızı salınır,def ve zil çalar.

17

Arzu çiçeklerinin rengi,fenâ kokusunu verdi,saflaştı.Şebnem, hayretinden kaynaklanan güçsüzlükten dolayı saflaştı.

Ciğer parçasında iyice erimeyen kan damlaları,üzüntü göz yaşına dönüştü.Kandil yakıtı duâ oldu,saflaştı.

Ağlama dalgasının gidişi sessizliktir. Bu virânenin seli katıksız mehtâb oldu,saflaştı.

Arkadaşım bensiz kaldı;vuslat güneşi,üzüntü akşamı oldu.Onun karanlıkları etrafında hümanın gölgesi oldu,saflaştı.

Bu zâlimlerin harmanına ateş bırakılacaktır.Ah bulutum senin üzerine belâ şimşeği oldu.

18

Kur'ân'ın esrâr tomurcuğunun onun yanağıyla olan muhabbetinden gül oluştu. Benim göğsümün dönüşünden gönül Cebrâil'i çıktı bülbül oldu.

Aşkın günahkâr bahtına nazlanırım ki, senin zülüflerin zehir yağdıran gözümden su içmiş ve sünbül olmuştur.

Kendisine bakan cellâdı gören kurban,nasıl dertsiz olur.Dalgamın dalgası arasında kılıcın cevheri görünmez oldu.

Kan fırtınasıyla Cehennemin kurulmayacağını sandım.Bir kıvılcım sıçradı,ev ve barkımızın kalbini yakmaya sürükledi.

Senin kakülüne asılma bağı çıkmaz , oysa ki hâlâ cünûn ehli yapışma (teselsül) dâvâsı peşindeler.

Onun cilvelerinin hâtırasına çokça rengârenk fikirler döküyorum.Yazımın sayfasının beyazlığı hayâlî Erteng'e nakış oldu.

Farklılık kadehlerin durumundadır. Onların çoğu şarap değildir.Sanırsın ki onun makâmı bâzan yükselir,bâzan da alçalır.

19

Gönül onun gamından kıvrımlı alevin âhını çektiği gece,gecenin karanlığı yanağa sabahtan örtü çeker.

Gam bahârı,kan saçan gözümdendir. Bakışım,gülden,gül suyunun delilik damgasını taşır.

Onun nâzik dudağının mizâcı, eğlenceye kasd edince,şarap gül kokusunu dostun kadehinden çeker.

Onun zülfünün mutluluk bağlamasını,kara bahtın nazı için meşakkat çeken kişi itirâf eder.

Gâlib,o putun gül renkli yanağının hatırı için,güneşten parlak mânânın gül suyunu çeker.

20

Kanlı göz,gönül evinin penceresi olur.Bu bağın aydınlığı,gül deren bir yarıktandır.

Aydın fikirlilerin annesi için kararsızlık vardır. Sağır çocuk kalbinin temizliğinden temkinsiz olur.

Aşk günlerinin dönmesinden yeni bir harman oldu.Muhabbet ehlinin haftası "pervin"in salkımı olur.

Tabiat normal olursa dört mevsim bahar olur. Bakış renkli olursa zaman dâimâ gülü gösterir.

Boşaldı elim,korku geldi,ümit gitti.Vahdet sarayı benim için küfür ve dinin bağı oldu.

San'at erbâbı arasında benim şiirim seçilince , her kim bir parmak basarsa Gâlib onu güzel görür.

21

Zaman sürmesinin tozu,gönlün yanına ulaşmaz. Basîret gözünün bakışı gönlün yanına ulaşmaz.

Kesin bil ki Cebrâil kanat çırpar.Senin hayal zirvenin hümâsı gönlün yanına ulaşmaz.

Hepsi sâbit ve seyyâr pervâne olsa,hakîkat mührüne yemin olsun ki gönlün yanına ulaşmaz.

Mânânın hayâtı elinden mânânın rûhu odur.Edâ,lafz ve ibâre gönlün yanına ulaşmaz.

Tecelli şimşeğinin Tûr'u mumdan müstağni olunca, hikmet parıltısının ışığı gönlün yanına ulaşmaz.

Ey Es'ad sus,edebini koru.Söz,sonuca ulaşır,gönlün yanına ulaşmaz.

22

Figanımdan güzellerin ne haberi var?Ney ne diye inler,şahların ne haberi var?

Mânânın hiç bir devâsı yokdur. Kulak bilir , dilin ne haberi var?

Aşık gönül şehirde meşhur oldu. Bu haberden gönülsüzlerin ne haberi var?

Bülbülde yüz âheng taşıyan nâme vardır. Gülistân goncasının ne haberi var?

Ey Gâlib,dünyâ için gam yeme.Şâyet ölürsen dünyânın ne haberi var?

23

Can sefer etmiş, gönül hâlâ görmeye tutkun. Ev boşaldı, ayna görmekle meşgul.

Bütün bu Mahşer'in heyecânı aşkın ilk kadehidir.Kimsenin henüz işin âkıbetinden haberi yoktur.

Ey göz,gâfilsin,meğer yeni hattan yorgunsun; İsâ (A.S.) gökten indi,sen hâlâ hastasın.

Kan kalmadı ve hem de bu dertli lâle gülüyor. İçki bitti ve senin mahmûrun hâlâ uyanık (sarhoş olmadı).

Zâhid,senin dağınık zülfünden bir rüyâ görmüş,zünnârın ip ucunu henüz elde etmiş.

Hasta bir söz ustasından bakışım şaşkınlıktadır. Bir ramak kalmış ve hâlâ sözün başındadır.

Gâlib,muhteşemlerden değildir,aşkın dilencisidir. Bu tür gazelden kalem bile utanç duyar.

24

Canı dudağına gelmiş,hâlâ sevgilinin hâtırası peşindeyim. İş îmâna dönüştü,hâlâ onu put diye anarım.

Hiç kimse için böyle bir delilik meşhur olmadı.Alem benim için ağlıyor,ben hâlâ gülüyorum.

Gönlümün hazinesinde bir dünyâ dolusu tevhîd mânâsı var;hâlâ düzensizim ve hâlâ müslüman değilim.

İçim ateş olmuş ve can sözü pişirmiş.Ben neden hâlâ idrâk alevinde yanmaktayım.

Onun kâfir zülfünün karşısında yenilgi revaçtadır.Kendi tevbelerimin sebatından hâlâ pişmanım.

Seni seyretmekle mahv olan benim gibi bir ayna yoktur. Senin cilvelerinin kervanı geçti ve hâlâ hayranım.

Ben Gâlib'in huyu,âleme bir gulgule(karışıklık) bırakmıştır. Fakat,ben hâlâ gençlerin (güzellerin) tavırlarına mağlubum.

Hazret-i Mollâ-yı Rûm'um feyzinden ümitliyim. Gözlerim, şahlar şâhının himmetini beklemektedir.

25

Bizim gözyaşımızı gördün,zayıf cismimizi sorma.Tufana boğulmuşuz,mumdan mezarımızı sorma.

Varlığımızda yokluk izi dışında bir şey yoktur. Yıldırıma yoldaşız,sakın diyârımızdan sorma.

Kays kuşları Mansûr'umuzun başını götürdüler. Vahdet tomurcuklarıyız,dalımızı sorma.

Karanlık gecede ayna evinin şaşkınıyız.Sevgili geldiyse gitti,bekleyişimizden sorma.

Boğazıma inilti koydu , aşk düğümü nedir ki? Gönülden geleni hasta canımızdan sorma.

Feleğin kötü bağışlarıdır,günah tecrübesizliği değildir.Sarhoşlara içki ver,fakat mahmurluğumuzu sorma.

Gâlib,bu gazel, Kelîm'in "Sabahımızı karanlık gecelerimizden sorma." adlı gazeline cevaptır.

26

Senin gülşen yüzünü seyretmekle doydum. Ben ki bir bakışla bütün bir dünyadan doyarım.

Aşkın Yusuf'u erlerde gamın artmasını ister. Muhabbet Mısr' ında Züleyhâ için doyum yoktur.

Gündüzden geceye istekle güzellik akşamını beklemekteyim. Ertesi güne verdiği bir sözle bûseye kâni oldum.

Ey şuh, şâyet senin aşkın yağmaya kâni olsa ben de senin zülfünden küfür dışında bir şey istemem.

Senin yalanına yemin olsun ki, ümidim yoktur. Gâlib'im, aşka dâvâ ile kâni değilim.

27

O bülbüller, âdâbımın gülbankının nefesiyle okudu. Mihrâbımın kandili, gül rengiyle aydınlanır.

Şarabın sesi artık nargile şişesinden gelmez. İşret kadehinin yokluğundan su ve ateş içindeyim.

Baştan aşağı alevdir ve benim âhımın dumanı kalkan servidir. Ben, dağlanmış gülüm. Kâfur çeşmesinin suyundandır serâbım.

Meclisimde kuru zühd, sarhoşluk harmanı yıldırımına dönüştü. Alev dalgasında yakut gibi kızarmışım ve dünyam suyla dolu.

Dostlara cevher, düşmanlara da hançerim vardır. Meğer ki başkasından yüz çeviren çelik aynayım.

Bu, Gâlib'in, Arif-i Asri'nin söylemiş olduğu "Mihrâbımın kandili içkinin kokusu ile parlar." adlı gazeline cevâbıdır.

28

Ey, ben senin gamzenin attığı oka fedâ olayım. Senin cadı fenninin hasta (yorgun) gözüne kurban olayım.

Ey ay yüzlü, senin parlak yanağının mumunun bekçisi olmam için gönül fânûsumun camını kırma.

Ne zaman ümit goncasını açacağım? Senin cemâlin gül açsın, ben de gülşenin olayım.

İç aynasını göstermiyorsun ki, senin buynunun âşıkâne bakışına hayran olayım.

Ey sarhoş göz, önüme naz okunu at. Eğer, Gâlib sana fedâ olmazsa minnet çekerim.

29

Gönüllere sevgilinin dar ağzı gibiyim, yokum, varım. Hayâlî noktanın mânâsını taşırım, yokum, varım.

Namlılıkların varlıksız feyzi, onun maksadıdır. Meğer, Kaf'ın meşhûr ankasıyım, yokum, varım.

Gönlü susamışlar, dünyada tok gözle beni göremezler. Zira cevher suyu olduğum için çok itibarlıyım, yokum, varım.

Gerçi müşahhas olarak varlığım yoksa da,mücerred olarak cevherlerde görünürüm,yokum,varım.

Gerçi kervanda gömleğin kokusu gibi görünmüyorsam da Yakub'un (A.S.) gözünün ziyâsı gibiyim,yokum,varım.

İnsanın benlik kaydının ipinden beni özgür kıldılar. Doğan gibi uçacak göze sahibim,yokum,varım.

Ey Gâlib,hayâlin ince fikrinden vücûdum yok oldu. Meğer ki o sevgilinin belinin kılıyım,yokum,varım.

30

Aşk Allâh'tandır deriz. Söylediğimiz şey uygun(lâyık)dur deriz.

Ah ve figândan bir iz bulmayınca,âşığın işi hebâdır deriz.

Sonunda,dâvânın terk edilmesi âcizliğinden, müddeâdan bahsederiz.

İki boş eli yanyana (üstüste) koyunca,hümânın kol ve kanadıdır deriz.

Senin kirpiklerin ok,senin kaşların yaydır. Eğri oturup doğruyu söyleyelim.

Onun ırmağı (yolu), heves peşinde koşanların izi ve gidişidir.Ben de aynı mâcerâdır derim.

Ey Gâlib,onunla sözü kestim.Aşk sonsuzdur deriz.

31

Hatırdan geçirmediği nutuk,aklımın mezesidir. Davulun velvelesi gibi kulağıma ağır gelir.

Vatan toprağı cevherim için incinin parlaklığı gibi oldu.Evi sırtımda sadefin kucağına koydular.

Eğer şarap sunan meyhâneci çırağı bana tevbe ettirse de, ey Allâh'ım ne yapayım,boğazda kalan şarap gulgulesidir.

Suyumun ateşinin çokluğu kendimdendir,başkasından değil. Bedahşan akiki gibi coşmaktayım.

Güzelliğimin mumu,edep meclisinin kelebeğidir.Senin güzelliğinin parlaklığı dışında gül renkli şarabı içmem.

Gâlib,bana kıskancından dolayı yâkut kaleme dönüştü.Feyizden dolayı ağlama anı susmaktan daha iyidir.

32

O yeni biten gül eteğini benden çekti.Ey gönül el senden,yüz yırtıklı yaka benden.

Susması hep kavga,konuşması hep naz.O an dudağı canımı almaya vakit bulamaz.

Onun benimle dostluğu, mum ve sabahın ülfeti gibidir. Bir an benimledir ve (sonra) sürekli benden kaçar.

Delilik çubuğu kıvrımında çok saltanatlar vardır. Benden Süleymân'ın (A.S.) parmağına bir halka vardır.

Bu da kanlı gördüğüm o gömlektir. Ken'an'da senin gözün benden aydınlık buldu.

Senin gam zincirine hiç bir kelebek bağlanmasın.Hareketim de sözüm gibi perişan oldu.

Ey Gâlib,bu mısra'dan canı yanık Kelîm'i yaktım.Bu çölde benim eteğimi dikenle doldurur.

33

Ey sâki,gönlüm daraldı,şarap ver. Ateşle tutuşan bu goncaya su ver.

Biz alev tufanıyız,kadeh saymak ne ki. Bu kıvılcım tânesini kızarmış kuşa ver.

Ey benim mektubum,en derin göz yaşını getir.Fakat,naz eliyle yüz ıztırap ver.

Kötü huyludur, bu sarhoşu fitne çocuğu olarak bilme. Memeyi gamze elinden uyku kucağına ver.

O söz tutan göz şâyet sarhoşça baksa da, sır aynasını sürme yap (cilala),suyu şaraptan ver.

Gâlib,nerede onun maksad Ka'be'si, nerede? Allâh'ım ona gayb hazînesinden bir miktar ver.

34

Eğer suskunluktan sonra aşk sözünün başında ise de, suskunluktan sonra büyük sözde ne sırlar var.

Nefesin dalgası saflığından basiret nuru oluşur. Avâzın sürmesi suskunluktan sonra işe yaramaz.

Sözün ruhu,kalıbın lafzını yüceltir. Sessizliğinden sonra Îsâ'nın sûreti duvardadır.

Îsâ'nın bedeninin bağı nefis zenciri idi. Yoksa o sessizlikten sonra feleklerin işini yapardı.

Bu tekrarlama,şaşı olan kişilerin görüşleridir,o kadar. Sessizlikten sonra vahdet,tevhîdden bîzârdır.

Halvette olan kimse,sevgilinin ne olduğunu bilir. Sessizlikten sonra naz ve cilvenin çok anlamı vardır.

Hayret aynası ne mânâ ortaya çıkarmıştır? Benim şâhidim,sessizlikten sonra beşikteki çocuktur.

Bütün işler diğer bir işin neticesidir.Kur'ânî vahiy,sessizlikten sonra yine ortadadır.

Lal kişinin işâreti,körlerin sohbetinin sonucudur. Elim,sessizlikten sonra yüzükten şikâyetçidir.

Vahdet işâretlerinden kimsenin haberi olmadığı için bizim konuşmamız,sessizlikten sonra bir tekrardır.

Konuşma anında Îsâ'yı susturan benim.Benimle aynı dili konuşan kişi sessizlikten sonra yok oldu.

Gâlib,Mevlânâ Rûmî'nin ruhu ferahlatan nefeslerinden bu gazel,sessizlikten sonra inkârcılar için söylenmiştir.

Kalemimin nefes feyzinden mahrum olduğunu sanmasınlar diye ney,sessizlikten sonra sırların hikâyesini söylemektedir.

35

Yine gamım canıma gelsin çünkü nazlısın.Yerin canımda olsun, çünkü dilnişinsin.

Senin güzelliğinden insan deli olur. Peri edâlısın ve hûrî gözlüsün.

Gözlerim senin saçlarının devrinde aydındır. Çünkü şâhım sen ay alınlısın.

Gözlerin gönlümü çaldı ondan.Sen Çin âhûlarına hayret verensin.

Vuslatına îmân etsem yaraşır mı?Uzaktasın,din ve cânın belâsısın.

Senin düşüncen Şirâz'ın saf şarabıdır.Gâlib,hayret ki sen bu yerdesin.

36

Arifin gönlü âlemi aydınlatan güzellikten nurludur. Deniz, mehtabın aydınlığından nurlu olur.

Bizim yıldızımıza onun kaşları başka bir lutufta bulunur. Mihrab,kendilerinin ışığından nurlu olur.

Onun hatından sevdâ ehlinin aşk alevi arttı. Kara bahttan ateş gibi olan ah nurlu olur.

Uyanık gönüllerin dönmesi onu aydınlatmıştır. Aşk denizinde girdap fânus gibi nurlu olur.

Düşmanın yumuşaklığı, aptalların gafletine sebep olur. Uyku mumu,sincabın sıcaklığından nurlu oldu.

Gâlib,bellidir ki bu söz,şarap ve kadehten;bu tâkatsız gönül mânâ şimşeğinden nurlu olur.

KIT'A

1

Bu ne görülmemiş sandık ve ne müstesnâ resim!Kalem onu târif etmekte hayâl yoluna düştü.

Güzellerin zülfünün birbirine karıştığı bir çimenliktir.Onun tasvirinin gül bahçesinden döküntüler vardır.

Mânâ âleminin meyveleri onun içindedir. Onun takdirini ancak yüce cevherli Râşid bilir.

2

Bu dünyâ sandığında türlü türlü meyveler var. Sanki düşünce diyârının hâtıralarıdır.

İpinden tecrid olmuş mücevherleri var. Ancak,dizilmesi denizin küçük dalgaları gibidir.

3

Sabâ rüzgârının kasdından ansızın bir âhenk duymuşumdur.Gönül sıkıntısı goncasında yüz türlü açılışlar var.

Riyâsız bir kadeh , arkadaşlık meclisinde gül harmanlarıyla bahardan daha güzeldir.

4

Sevinç zamanı geldi, bahâne aramak lâzımdır. Dünyanın gamlarından uzak kalmak lâzımdır.

Şimdi o güzellik hazinesini göğsünden açtı.Aşkın öpmesi için bahâne aramak lâzımdır.

5

Gönül ateşinden eğer bir ah geçerse ne olur?Bir ayın yüzünün nûruna tesir ederse ne olur?

Tegâfül, tatlı dudaklıların âdetidir. Lâkin,eğer bir şâh dilenciye bakarsa ne olur?

6

Bir ümit ve korku ile geldim.Allâh ve resûlü aşkına bir hayr işle.

Ey dünyânın feyz veren sâhibi , bizim gönlümüzü açarak bir hayr yap.

7

Şeyh Attar'ın rûhuna âferin ki misk kokulu sözler söylemiş.

Can yoluna ve cânânın menziline ait ne demişse çok güzel söylemiş.

8

Eğer inanırsan ben bir sır keşfedeyim. Öyle bir sır ki,Hakk'ın dinine rehberdir.

Şems ve Mevlânâ'ya tercüman olurum. Kerâmet Muhammed, kerem Haydar'dır.

RÜBÂ'Î

1

Müştâk,bize koşarak geldi. Dağıstandan coşan sel gibi geldi.

Muharrem ayında iki ağlar göz ile dostlar geldi deme,yağmur geldi.

2

Bir tek mahsülü olan bu sözlerde şâirlerin yüz türlü arzuları mevcuttur.

Ben nazar ehlinden başka bir şey istemiyorum. Şiirlerimi anlasınlar.Onlara âferin demek için yalnız bu yeter.

3

Bugün acaba aşk mı tuğyâna geldi?Yoksa gamzede dünyâ ağlamaya mı koyuldu?

Müştâk,bize ağzında köpük,boynunda zincir coşarak tufan seli gibi geldi.

4

Şevket, Turan'da hayalden bahsetti. Onun hünerinin dalgası Hindistan'da dalgalandı.

Söz gemisi akılsızların kuruluğuna rağmen Rum diyârında avâre Gâlib'e yanaştı.

5

Bana gözümün ırmağından su,gönlümün kanından şarap verdiler.

Eğer perişân hâtırlı olursam gam değil.Çünkü senin saçlarını bana uyku yerine verdiler.

6

Eğer, Kâbe'nin kapısına putperest olarak gelsen kendini beğenmiş olarak gelmekten daha iyidir.

Başını kırık bendlerin ayağına koy. Eğer, kırık gelmiş isen sağlam ol.

7

Edepler Muhammed'dir, erkânsa Ali.Kur'ân Muhammed'dir,bürhân Ali.

Molla , Muhammed sırlarına mazhar oldu. Fakat , Ali,o sırları Allah'ın Şems'inin nûruyla gösterdi.

8

Senin bezminde bir an durdum ve gittim. Ayrılık kılıcını öptüm ve gittim.

Ben gittim,yazıklar olsun ki ağyâr sana kaldı. İmânı Şeytân'ın eline bırakıp gittim.

9

Kazâ yüzünden Al-i Abâ'nın başına neler geldi.Bundan sonra bu râzılık eteğini eliyle tutacak.

Gâlib,ben o güzel eli uzaktan görünce kirpiklerimin pençesi kına rengi olacak.

BEYT

Güzellik Yusuf'u zindana attı,ilim huzûra kavuşturdu. Hikmet mushafından bir âyettir."Bu,rü'yâdır." deme.

Sevginin değerini sana yazmadım ve dedim ki;söylenmemişi bilesin ve yazılmamışı okuyasın.

Dervişin işinin ne olduğunu sana söyleyeyim : Herkesle barış ve kendi nefsinle savaş.

Dünyâ gerçi çok süslü bir ihtiyar kadın idi.Şimdi acuze oldu ve süsü kalmadı.

Her ne kadar bütün güneş zerreleri doyuma erse de güneşin kendisine lokma olacak bir zerre yoktur.

Yabancı mânâya âşinâ olmak zordur.Çünkü mânâ söylemek ve bîgâne söylemek bâtıldır.

Güzellik bedeni cömertlik denizindeki dalganın boynundadır. Misâfirin şakacılığı,ev sahibinin lutfundandır.

Gönül sevgiliden bir an bile gâfil olamaz.Eğer sevgili olmasa gönül olmaz.

Ben nerede , istirahat gölgesinin rahatlığı nerede? Karanlık tâli'im nerede,saâdet güneşi nerede?

Bu perişan gönül gözyaşına kanamaz.Gâlib,suyumuz olsa da tohuma uygun değil.

Kâinâtın varlığı Hz.Muhammed (A.S.) içindir. Hz. Hüseyn'in (R.A.) kanı bütün âlemin yok olmasını gerektirir.

O söz söyleyen gözün edâsını kim öğrenir? Kaş mihrâbının hareminde Hz.İsâ'nın (A.S.) beşiğini kim yapar?

Ey ateşli yüz , yanıp yakılmaman için su ol. Yanağın derdini saf şaraptan küçümseme.

Ey Allâh'ım!İşimi gücümü sen kolaylaştır. Hidâyet Cibril'ine sen vahyet.

Sustum,suskunluk dudağımda büyüdü ve söylenmeye başladı.Lafzım çokluğundan dolayı halkın gözünden saklandı,mânâ oldu.

Ayrılık gecesinde ne söyleyeyim? Gecenin sözünü gündüz ortadan kaldırır.

Hak kahramanlarına karşı kahramanlık taslama.Sen faresin,sen nerede,Hakk'ın arslanları nerede?

Yeter artık,uzaklıktan dolayı benim hayat bahçem perişan oldu.Ahımın dumanı,garip renkler saçıyor.

Onun kıvrım kıvrım kâkülüne gönül bağlamadıkça sana sırrı bilme işi müyesser olmaz.

MISRA'

Sevgilinin saçının teli için vatanda sefer hâlindeyim.

ARAPÇA ŞİİRLER

KIT`A

ان الملوك لأعطوا حق ملكهم   اذا بنوا امرهم بالسيف والجدل
أما ترى الشمس في عدل وفي شرف   لما تصاحبت المريخ في الحمل

BEYT

لقد صح اسم الشام للشام حين قرا   توارت لديه الشمس بابينة كواكب

KIT'A

Melikler işlerini kılınç ve savaş üzerine binâ ettikleri zaman mülklerinin haklarını ödemiş olurlar.Görmez misin,güneş Hamel burcunda Merih yıldızı ile bir hizaya geldiği zaman,şeref ve pâye sahibi olur.

BEYT

Doğrusunu söyleyince, Şam adı (Şam) için muhakkak yakıştı. Yıldızların en açıklarında güneş Şam'ın önünde kayboldu.

IV.İNDEKS

A.ISTILAHLAR

Ab-ı Hayât	M.8,22,32,45,52,54,58,61,72,90,M-II.3,19,44,50,99,116,A.37a,37b,251a
Akl-ı Ma'âş	M-II.127
Alem-i Lâhût	M.3
Al-i Abâ	M.2,90
Ayet-i Mensûh	M.29
Ayn-ı Cem	M-II.152
Berg-i Sebz (Yeşil Yaprak)	M.28,29,M-II.47
Burc-ı Hamel	M.42
Bürhân-ı İnnî	M.2
Cem'ü'l-Cem	M-II.122
Cevherî Târih (Gevher Târih)	M.49,50,A.251/b
Cihâd-ı Ekber	M-II.20
Çâh-ı Alî	M-II.117
Çah-ı Nahşeb	M-II.41,98
Çûb-ı Kelîm	M-II.52
Devr-i Kamer	M-II.84
Devr-i Veled (S.Veled Devri)	M-II.39,150
Dîvân-ı Müretteb	M-II.12
Duht-ı Rez	M-II.60,83,109
Ene'l-Hakk	M.6,M-II.9,26,36
Fânûs-ı Hayâl	M.103,M-II.17,109
Fark	M-II.152
Farz-ı Ayn	M.38,M-II.115
Feyi'z-Zevâl	M-II.33,138
Fitne-i Ye'cûc	M-II.100
Gars-ı Yemîn	M.30,67
Halkârî	M.9
Hâmûşân	M-II.137
Havâric	M.80,M-II.72
Humbara	M.37,48,48
Hum-ı Felâtûn	M-II.47,127
Hum-ı Hikmet	M-II.103
Hükm-i Karâkûş	M.11
Hüsn ü An	M.82
İlm-i Ledünnî	M.34
İsm-i A'zam	M-II.43
Kâğıd-ı Abâdî	M-II.47

Karınca Duâsı	M-II.37
Kızıl Elma	M-II.40
Lağım	M.42
Levh-i Mahfûz	M.33,63
Mâh-ı Nahşeb	M-II.116
Mele-i A'lâ	M-II.157
Mevt-i Ahdar	M-II.47
Mısra'-ı Berceste	M.43,52,M-II.26,29,33,43,62
Mihr-i Mahşer	M-II.72
Nakş Ber-âb	M-II.5,52
Nefha-i Sûr	M-II.104
Nev-niyâz	M.7,46,M-II.28
Nevrûz	M.16,20,M-II.48,69,89,147
Nevrûz-i Sultânî	M.24,M-II.69
Rükn-i Hatîm	M.66
Sâde Târih	M.49
Safâ-nazar	M-II.32,74
Seb'ün Şidâd	M.41
Sedd-i İskender	M-II.100
Sihr-i Helâl	M-II.154
Şeb-çerâğ	M.14,M-II.2,30,44,79,90,118,A.37b,56b
Şeb-i Yeldâ	M-II.25
Târih-i Tam (Tam Târih)	M.47,51,M-II.138
Tefâvüt	M-II.100
Üçler	M.49
Vahdet-i Vücûd	M-II.90
Veysî	M-II.56
Yâ Hû	M.60,M-II.27,115,119,136
Yed-i Beyzâ	M.30,M-II.9,11,119,144

B.MEKAN İSİMLERİ

Ahiret (Me'âd, Ukbâ)	M.67,M-II.73,133,A.37a,121a (5)
Amul	M-II.60,123 (2)
Arafât	M-II.62
Arasât	M.72
Arş	M.3,4,8,11,14,24,33, 35,44,46,48,53, 57, 63,64,85,102,104,106,109,112,M-II.30,51, 62,72,74,83,103,117,118,125,134 (32)
Bâb-ı Cedîd	M-II.137
Bağdâd	M.116,M-II.80,102 (4)
Bahr-ı Sefîd	M.28
Bedahşân	M.13,23,52,55,M-II.27,72 (6)
Bedr	M.3
Bengâl	M-II.109
Beşiktaş	M-II.138
Bîsütûn	M-II.49
Buhârâ	M-II.60,147 (2)
Cennet (Behişt, Firdevs, Huld, Adn, Na'îm)	M.7,23,24,30,33,36,38,43,52,53,54,55,56, 57,58,60,64,66,68,71,95,109,111,116,119, 121,M-II.13, 20,31,34,38,42,47,51,52,53, 60,61,62,72,75,79,83,86,87, 98, 102,105, 114,117,120,131,134,135,136,137,138,139, 144,A.14b,37a,52b,56b (82)
Cezâir	M-II.44
Çâh-ı Ali	M-II.117
Çâh-ı Bâbil	M-II.10
Çâh-ı Ken'an	M-II.113,122 (2)
Çâh-ı Nahşeb	M-II.41,98 (2)
Çârbâğ-ı Acem	M.108
Çîn	M.15,53,112,117,M-II.25,26,37,47,59,72, 101,107 (13)
Deryâ-yı Ummân	M.23
Dûzah (Sakar, Cahîm)	M.28,36,55,68,71,74,77,78,93,103,M-II.13, 19,34, 58, 73,76,86, 103,111,118,124,127, 144 (30)
Erîhâ	M-II.147
Fârâb	M.22,M-II.137 (2)
Ferhâr	M.15
Fırat	A.251a
Frengistân	M-II.102
Gümüşsuyu	M-II.119
Halluh	M.25
Hayber	M.3,M-II.73 (2)
Herât	M.117

Hıtâ	M.117,M-II.26 (2)
Hicâz	M-II.55
Horâsân	M.55
Hoten	M.30,82,M-II.37,76 (5)
Hucend	M-II.75
Irak	M-II.100
Isfahân	M.52,M-II.16,32,100 (4)
İrân	M.36
İrem	M.20,M-II.17 (3)
İstanbul	M.17,M-II.102 (2)
Kâbe Kavseyn	M.3
Kâbil	M-II.31
Kaf Dağı	M.33,50,53,117,120,M-II.30,34,47,48,80, 90 (11)
Kâğıdhâne	M-II.127,154 (2)
Kâşân	M.55
Ken'ân	M.11,M-II.64,123,124 (4)
Kerbelâ	M.118,M-II.142 (2)
Keşiş Dağı	M-II.115
Keşmîr	M.22,55,57,100,M-II.25,31,48,109 (16)
Kevser	M.2,30,52,54,68,M-II.39,144,A.52b (9)
Konya	M-II.133,87 (2)
Kürsî	M.3,33,71 (3)
Lâleli	M-II.31
Maçin	M.112,117 (2)
Mahşer	M.60,M-II.31,44,48,55,67,72,106,111,127, 144 (11)
Mardin	M-II.102
Mekke	M-II.32
Merâm	M-II.87 (8)
Mısr	M.70,117,M-II.28,47,116,159 (6)
Mora	M-II.135
Mosko	M.47
Mülk-i Osmân	M.34,A.39a (2)
Mülk-i Rûm (Merzbûm-ı Rûm)	M.15,21,85,M-II.60,94,101,104,107,149 (9)
Nahşeb	M-II.41,98,116 (3)
Necd	M.113,M-II.56 (2)
Necef	M-II.8
Neşât-âbâd	M.57,58 (2)
Nevşâd	M.25
Nîl	M.64,70,M-II.142 (3)
Nişâbûr	M.116,M-II.2,30,73,A.39b (6)
Nemçe	M.47
Okmeydanı	M.41,43 (2)
Safâ	M.5

Sa'dâbâd	M.32,M-II.127 (2)
Sevâd-ı Hind	M-II.31
Sıffin	M-II.72
Siroz	M-II.86
Südlüce	M-II.47
Şâm	M.95,M-II.132,A.39b (5)
Şîrâz	M.32
Şirvân	M.109
Tesnîm	M.33,52,M-II.42 (3)
Tophâne	M.41,49 (2)
Tûrân	M.36
Tûr-ı Sînâ	M.6,60,75,M-II.2,50,60,82,100,127 (10)
Vâdi-i Tûr	A.39b
Yeni Kapu	M.6
Yunan İli	M.114

C.ŞAHISLAR

Allâh(C.C.):

Alîm M.15,43,67,109,M-II.8,143 (6)
Allâh M.3,4,6,7,16,18,24,25,27,29,30,32,33,34, 37,38,39,41,42,43, 44,45,47,48,49,50,51, 53,56,57,58,63,65,66,67,71, 72,73,75,77, 85,86,90,93,97,101,109,116,117,119,M-II. 8,16,32,37,42,80,83,96, 105,108,110,113, 114,115,122,124,136,137,140,142,143,148, 149,152,153,154,155,159, 161,A.37a,121a (148)
Allâm M.95
Azîm M.4
Bârî M.13,15,38,46,51,60,85 (7)
Bâtın M.4
Ehad M.89,M-II.149 (2)
Feyyâz M.36,51,M-II.20 (3)
Gafûr M-II.127
Gayûr A.39a
Habîr M-II.115
Hakem M.22
Hakîm M.2,M-II.104,146 (3)
Hakk M.3,4,6,10,14,25,27,29,32,33,37,40,42,52, 53,60,65,70, 76,77,98,109, 117,M-II.9,13, 20,32,36, 53,60,70,113,117,120, 122 ,134, 136,140,143 (44)
Hâlık M.70,M-II.115 (2)
Hallâk M.4,48 (2)
Hayy M.37,M-II.83 (2)
Hudâ M.2,3,4,5,7,11, 13,14,18,19,28,29,35,36, 38,41,45,47,49,53,57,59, 64,67,71,76,82, 90,91, 93,95,96,98,109,116,117,118,M-II. 2,5,49,55,77, 86,94,100,106,117,127,132, 133,140,147,148, 149,152, 153,154,A.38b, 39a,56b,275a (66)
Hudâvend M.43,M-II.51 (2)
Kadîr M-II.115
Kebîr M-II.115
Kerîm M.37,48,49 (3)
Kirdgâr M-II.18
Ma'bûd M.69,101 (2)
Muîn M-II.115
Mecîd M.35
Mevlâ M.2,6,19,30,34,36,52,53,57,66,67,94,113,

	M-II.105,140,A.39b,251a (17)
Mün'im	M-II.12
Müsteân	M-II.132
Mütekebbir	M-II.115
Nûr	M-II.110
Rabb	M.22,44,47,60,68,69,85, 86,112,120,M-II. 4,6,19,40,60,125,127,134,136,138,160(24)
Rahîm	M.44
Rahmân	M.46
Sübhân	M.36,49 (2)
Vedûd	M-II.110,139,161 (3)
Yezdân	M.2,23,35,62,M-II.18 (9)
Zâhir	M-II.115

Peygamberler:

Hz.Adem	M.7,33,M-II.53,63 (4)
Hz.Eyyûb	M-II.24,161 (2)
Hz.Hızr	M.3,8,16,19,45,54,56,61,69,72,77,M-II.12, 25,39,47,95,116,141 (21)
Hz.İbrâhîm (Halîl)	M.7,M-II.10,36,142,B.122a (5)
Hz.İdris	M-II.127
Hz.İlyas	M.3
Hz.İsâ (Mesîh,Mesîhâ Rûhullâh)	M.5,14,31,36,56,58,70,85,121,M-II.3,5,10, 13,18,20,24,25, 29,34,39,40,41, 45,58,59, 61,62, 67,73,75,82,83, 85,97,102,105,107, 116,117,119,120,124,127,147,151 (53)
Hz.İsmâil	M.79,B.122a (2)
Hz.Muhammed (A.S.)	M.2,4,5,7,17,21,30,34,36,54,76, 77,79,85, 105,106,M-II.136,138, 142,148,151, A.38b (48)

(Ahmed,Mahmûd,Resûl,Fahr-ı Rusül,Sultân-ı Rusül,Fahr-ı Beşer, Resûlullâh,Seyyidü'l-Kavm,Hâdî-i Sübül,Seyyid-i Mürsel,Seyyi-dü'l Kevneyn,Seyyidü'l-Ebrâr,Ahmed-i Mürsel,Sultân-ı Risâlet)

Hz.Mûsâ (Kelîm)	M.6,61,M-II.11,50,52,82,152,A.39b (9)
Hz.Nuh	M.34,M-II.46,55 (3)
Hz.Süleyman	M.14,16,49,56,108, M-II.16,36, 55,90,107, 113.114.A.39b (13)
Hz.Şuayb	M-II.11
Hz.Ya'kub	M.100,M-II.24,34,82,85,130,150 (7)
Hz.Yûsuf (Mâh-ı Ken'an)	M.56,57,70,100,M-II.24,28,30,34,47,59,64, 66,99,100,113,116,123,151 (19)

İslâm Büyükleri

Abdülkâdir Geylânî	M-II.142
Ahmede'r-Rüfâî	M-II.142
Ali b.Hüseyn	M-II.148
Ali b.Muhammed	M-II.148
Ali b.Mûsâ	M-II.148
Ateşbâz-ı Velî	M.7,M-II.28,149 (3)
Bahâeddin Nakşbend	M-II.135
Bâyezid-i Bistâmî	M.120
Ca'fer b.Muhammed	M-II.148
C.Ergun Çelebi	M-II.82,132 (2)
Cüneyd-i Bağdâdî	M.116
Dîvâne Mehmed Çelebi (Sultân-ı Semâî, Sultân-ı Dîvânî)	M.8,62,M-II.31 (7)
Ebû Eyyûb-i Ensârî	A.52b
Ebû Hafz-ı Haddâd	M.116 (6)
Eşrefoğlu Rûmî	M-II.142 (2)
Feridüddin Attâr	M.86,117,M-II.104 (3)
Hâlid b.Velid	M.54
Hallâc-ı Mansûr	M.70,M-II.2,19,25,26,29,30,31,36,54, 56,60,63,69,82,89,97,104,116 (20)
Hasan b.Ali	M-II.148
Hüsâmeddin Çelebi	M.85,M-II.10,48 (3)
Hz.Ali (Bû Turâb,Murtazâ, Kerrâr,Haydar,Şîr-i Hudâ)	M.3,15, 21,33,59,62,64,66, 76,79,80, 85,M.II.8,31, 72,80,96, 116,117,130, 137,148,159,162,A.6b (39)
Hz.Ebûbekr (Sıddîk)	M.3,4,5,76,114,M-II.148,A.6b (25)
Hz.Hasan	M.66,M-II.8,130,148 (4)
Hz.Hüseyn	M.66,M-II.8,130,148 (4)
Hz.Ömer	M.3,5,76,M-II.148 (5)
Hz.Osmân (Zinnûreyn)	M.3,76,M-II.148 (3)
İsmâil Ankaravî (Hz.Şârih,Rüsûhî)	M.7,8,M-II.74,80,150 (29)
Mehdî	M.12,19,37,40,52,62 (5)
Mevlânâ Celâleddîn (Monlâ , Pîr , Hüdâvendigâr, Mürşid-i Rûm, Hazret-i Celâl)	M.5,6,7,8, 16,19,29,34,35, 43,44,45, 46,47,48,60,61,62,63,64,65,66,67,71, 81,85,86,91,92,114,115,M-II.9,24,25, 27,28,29,30,31,32,33,39,41,44,47,48, 55,56,60,63,65,70,71,74,77,78,80,83, 85,87,93,94,104,106,107,112,114,116, 117,119,120,121,130,132,133,134,135,

	148,149,150,151,A.6b,121b,D.3a (218)
Molla Câmî	M.19,20,35,M-II.47 (4)
Muhammed b.Ali	M-II.148
Muhammed b.Hasan	M-II.148
Muhyiddîn-i Arabî	M.63,M-II.149 (5)
Mûsâ b.Ca'fer	M-II.148
Nasreddîn Tûsî	M.18
Sa'd b.Ebî Vakkâs	M.41 (2)
Sadreddin Konevî	M-II.149
Selahaddin Zerkûb	M-II.25,73 (2)
Sultan Veled	M-II.39,108,149,150,A.6b (16)
Şems-i Tebrîzî	M.6,10,61,93,112,M-II.2,9,10, 13,19, 25,30,31,32,48,49,55,63,66,68,71,73, 78,82,94,95,98,104,116, 118,119,132, 149,158 (50)
Şiblî	M.116 (5)
Veysel Karânî	M-II.56
Yûsuf-ı Sîneçâk	M.64,65,M-II.9,150 (14)

Kadınlar:

Azrâ	M.82,M-II.30 (2)
Belkıs	M.56,M-II.36 (2)
Beyhan Sultan	M.22,23,24,25,55,56,57,58,65,66,A. 56a,275a (16)
Emine Hâtun	M-II.138
Hadîce Sultan	M.57,A.251a (2)
Hz.Fâtıma(Zehrâ)	M.66,M-II.94 (2)
Hz.Hadîce(Kübrâ)	M.57,A.251a (2)
Hz.Meryem	M.70,M-II.27,97,107,116,A.38b (7)
Leylâ	M.99,100,113,M-II.4,20,25, 34,55,56, 61,66,99,102,111,164,A.37a (23)
Mihrşâh Sultan (Vâlide Sultan)	M.45,53,54,55,M-II.157,158,159,A.53a (18)
Şîrîn	M.25,42,M-II.49,80,93,100,101,127(8)
Zelîha	M.56,108,M-II.28,66,82,83,85,122,123, 150 (11)

Rûhânîler:

Azrâil	M-II.38
Cebrâil (Rûhullâh,Cibrîl, Rûh-ı Kudsî,Rûhu'l-Emîn,Tâir-i Kuds)	M.2,20,33,34,41,63,70,77, 85,M-II.3, 4,18,30,33,34,37,40, 51,57,64,72,83, 116,118,119,144 (31)
Hârût	M-II.34,101,116 (3)
İsrâfîl	M.123,M-II.33 (2)

Rıdvân M.52,109,M-II.20,47,135,A.52b (6)
Şeytân (Vesvâs) M.48,62,115,M-II.61,151,152,A.38a(8)

Şâirler:

Cevrî M.18,65 (2)
Derviş Niyâz M-II.101
Ebû Bekr Çelebi (Garîbî) M.91,M-II.133,134 (4)
Esrar Dede M-II.139 (4)
Fasih Ahmed Dede M-II.77,136,140 (3)
Fehîm M-II.3
Firdevsî A.38b
Fuzûlî M.94 (2)
Gâlib(Es'ad) M.4,5,6,8,11,13,14,16,18,19,20,21,24,25, 28,30,32,33, 35,37,38,39,40,41,42,43,44, 45,46,47,48,49,50,52, 53,54,55,56,57,58, 61,62,64,66,67,69,70,71,74,75, 76,77,78, 80,81, 82,83,84,89,90,91,92,93,94,95,96, 98,99,100,101, 102,103,104, 105,106,107, 109,111,114,115,117, 119,120,M-II.2,3,4, 5,6,9,10,11,12,13,14,16,17, 18,19,20,21, 23,24,25,26,27,28,29,30,31,32,33, 34,35, 36,37, 38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48, 49,50,51,52,53, 54,55,56,57,58,59,60,61, 62,63,64,65,66,67,68, 69,70,71,72,73,74, 75,76,77,78,79,80,81,82,83, 84,85,86,87, 88,89,90,91, 93,94,95,96,97, 98, 99,100, 101,102,103,104,105,106,107,108,109,110, 111,112,113,114,115,116,117,118,119,120, 121,122,123,124,125,126,127,128,129,130, 131,132,133,134,135,136,137,138,139,140, 141,143,144,146, 149,155,159, 160,164,A. 6b,38a,39b, 52b,57a,121b, 251a,251b,D.3a (513)
Hâkânî M.35
Hamdî M-II.59
Hanîf Efendi M.98,M-II.58 (2)
Hayâlî M.74
Hoca Neş'et M.31,75,96,M-II.35,70,126 (7)
Hulûs M-II.100
Kelîm-i Hemedânî M.31
La'lî M-II.112
Münif M-II.37
Nâbî M-II.43
Nahîfî M-II.32

Nedîm	M-II.97
Nef'î	M.21,86 (2)
Nergîsî	M-II.132
Neşâtî	M-II.106
Nizâmî(Gencevî)	M.20,M-II.132,A.38b (3)
Nevres-i Kadîm	M-II.142
Pertev Efendi	M.33,96,99,100,M-II.50,51,75,100,110 (10)
Râmiz Bey	M.61
Râşid Efendi	M.45,67,95,96,120,M-II.106 (9)
Rif'at	M-II.12,125 (2)
Rûhî-i Bağdâdî	M-II.37
Sâbit	M-II.42,123 (2)
Sahbân	M.21,33 (2)
Sâib	M.123
Selmân	M.21
Şâhidî	M.90
Şâkir	M-II.109
Şevket	M.16,109,M-II.93,107 (5)
Tâlib-i Amul	M-II.123
Urfî	M.16

İdâreciler:

Cem(Cemşîd)	M.19,21,35,37,38,40,43,46,51,75,91,101, 108,119,M-II.2,3,11,35,51,52,75,84,125, A.39a,39b,52b (29)
Cengiz	M-II.17
Dârâ	M.10,18,43,46 (4)
Emîr-i Dehlevî	M.86
Fir'avn	M-II.62
Hülâgû	M-II.72
Hüseyn Baykara	M.19,20,35 (3)
Hüsrev	M.8,42 (2)
İskender	M.8,21,32,43,45,47,58,M-II.47,98,100,A. 38a (11)
Kânûnî S.Süleyman	M.36,47,52,63 (5)
Kârûn	M.55
Keyhusrev	M.21
Kızıl Arslan	M.12,20 (2)
Muînüddîn Pervâne	M.114 (4)
Nûşirevân	M.19
Osman Gâzî	M.12,14,34,35,37,45,55, 57,65,80, A.39a (11)
Sebüktigin	M.18
Selçuk Bey	M.114

S.I.Abdülhamid	M-II.138
S.IV.Murâd	M.41
S.IV.Mustafâ	M-II.138
S.II.Selim	M.17
S.Mahmûd Gaznevi	M.112
S.III.Mustafâ	M.37,49,63 (3)
S.III.Selim	M.9,10, 12,13,15,17,18, 19,21,23,24,25, 33,34,35,36,37,38,40,41,42,43,44,45,46, 47,48,49,50,51,52,53,54,55,57,58,63,64, 66,67,109,M-II.114,130,137,146,147,156, 157,159,A.37b,38a,39a,52b,57a (89)
Yavuz S.Selim	M.17,63 (2)
Yezid	M.79

Târihî ve Efsânevî Şahsiyetler:

Aristo	M.15,30,M-II.33,131,127 (5)
Asaf	M-II.136
Ayaz	M.112 (3)
Behrâm	M.12,38,41 (3)
Bîcân	M.16
Bihzâd	M.23,25,33,42,51,108,109,120,A.37a (9)
Bukrat	M.110
Câmasb	M-II.4
Cezr-i Asam	M.21
Efrâsiyâb	M.28,M-II.10 (2)
Fârâbî	M-II.137
Felâtûn	M.39,40,73, 114,M-II.4,24, 28,34,40,47, 71,100,103,113,127,129,131 (18)
Ferhâd(Kûhken)	M.25,42,55, 84,107,M-II.36,49,57,59,84, 93,100,101,112,127 (15)
Ferîdûn	M-II.19
Hakim-i Gaznevî	M.85,86 (2)
Hâtem	M.19,21,67,120,M-II.27 (5)
Hoca Sa'deddin	M-II.139
Hûşenk	M-II.19
İbni Haldun	M-II.129
İbni Selâm	M-II.66
Kahramân	M.9,11,15,34,43,62, M-II.3,35,59,73,90, 125 (13)
Kays(Mecnûn)	M.13,73,84,99,100,107,113,115,117,M-II. 4,16,21,25,26, 30,31,34,36,37,39,41,44, 48,51,55,56,61,63,66,68,75,82,84,86,95, 97,99,100,102,103,107, 109,111,112,114, 116,126,127,159,A.37a (66)
Ma'n	M.67

Mânî	M.25,109,M-II.25,113 (4)
Nerîmân	M.40,42,79,M-II.36 (4)
Öklidis	M-II.127,131 (2)
Rüstem	M.21,40,42,59,64,M-II.57,84,97,108,111 (11)
Sâm	M.40,79 (2)
Sinimmâr	M.57
Vâmık	M.82,115 (2)
Zâl	M.42

Diğer Şahsiyetler:

Abdurrahman Bey	M-II.136,138 (2)
Abdülaziz Ef.	M-II.138
Abdülhalim Dede	M-II.138
Ahmed Beg	A.251a
Arif Ef.	M.33,98 (2)
Ebû Bekr Ef.	M-II.137 (2)
Eflâkî	M-II.132
Gümüş Dede	M-II.135 (2)
Hacı Ömer Baba	M-II.136 (3)
Hâlis Ahmed Dede	M-II.133 (2)
Hasan İffet Bey	M-II.129
Hazînedâr Usta	A.251a
H.Ebû Bekr Dede	M-II.139
Hüseyn Ef.	M-II.130
İskender Dede	M-II.135 (2)
M.Kudretullâh	M-II.130 (2)
Mustafa Ef.	M-II.137 (3)
Mustafa Reşid Ef.	M-II.108
Nâşid Bey	M-II.131
Nazîf (Hattât)	M.25
Nesib Dede	M.92,M-II.130 (4)
Râtib Paşa	M-II.136
Sâkıb Dede	M-II.57,82,132,133 (4)
Seyyid Ahmed Ağa	M-II.137 (2)
Seyyid Ali Ef.	M.119,M-II.135,137 (4)
Seyyid Ömer	M-II.139
Şemseddin Ef.	M-II.132 (4)
Şerif Ahmed Dede	M-II.130
Şerif Ef.	M.29
Şeyh Abdullâh Ef.	M-II.135
Şeyh Ahmed	M-II.139
Şeyh Hüseyn Ef.	M-II.134 (2)
Şeyh İsâ Efendi	M-II.136
Şeyh Muhammed Ef.	M-II.135 (2)
Yûsuf Dede	M-II.130 (2)
Zikrî Dede	M-II.136 (2)

D.HAYVANLAR

âhû	M.74,82,86,M-II.4,20,21,26, 28,41,42,55, 58,69,95,98,99,104,111,119,A.38a (22)
akreb	M-II.12,40,104 (3)
ankâ	M.4,42,53, 70,81,91,108, M-II.2,3,34,36, 38,48,72,79,80,83,90,95,140 (22)
ankebût	M.15
aşkar	M.25
bûkalemûn	M-II.18,40 (2)
bûm	M-II.118
bülbül (hezâr,andelîb)	M.11,13,18,20,60,68,74,75,95,97,110,111, M-II.5,10,19,24,28,30,31,38,44,45,54,59, 60,61,69,73,76,78,97,99,100,102,107,108, 110,114,116,118,119,123,125,134,139,142, 146,147,148 (71)
düldül	M-II.73
ebreş	M.15
edhem	M.118,M-II.5,94 (3)
ef'i (mâr)	M-II.3,4,18,24,40,93,100,126 (8)
ejdehâ	M-II.117,152 (2)
ejder	M.118,M-II.3,13,42,57,77,104,111 (9)
esb	M.25,31,115,M-II.35,108 (6)
eşheb	M.9,38 (2)
feres	M-II.62
gazâl	M.30,M-II.84 (2)
güncişk	M.56
hizebr	M.38,49 (2)
huffâş	M-II.40,154 (2)
hüdhüd	M-II.51,59,90,97 (4)
hümâ	M.4,18, 19,29,33,46,56,57, 81,102,108,M-II.3,12,13, 36,38,43,44,47, 48,50,72,74, 77,83,84,87,90,93,94,99,100,117,124,129, 131,143,157,160,161,D.3a (43)
it	M-II.95
kâkum	M.22,M-II.4,71,88,162 (5)
kaz	M.110,111 (3)
kebg	M-II.67
kebûter	M.7,M-II.6,20,63,72,87,A.38b (7)
keşef	M-II.9
kirm	M.15
koç	M-II.55
kumrı	M-II.39
kuzı	M-II.25
küleng	M.9,M-II.25,28 (3)
kümeyt	M.10,M-II.51 (2)

lâklâk	M.18
mâhî	M.80,93,119,M-II.10,50,118 (7)
mâkiyân	M-II.47
meges	M.70,M-II.28,56,106,A.272a (5)
mercân	M-II.27,33,45,77,94,99,108,111,113 (10)
mûr (karınca)	M.30, 49,56,75,M-II.16,37,113, 114,A.39b (9)
mûsîkâr	M-II.28,77,95,107,116 (5)
neheng	M.9
peleng	M.9,A.38a (2)
pervâne	M.7,63,74,75,106,107, M-II.23,28, 41,53, 58,60,61,67,69, 77,84,93,95, 99,104,110, 111,114,116,118,146,158 (61)
peşşe	M.15,M-II.93 (2)
piristû	M-II.97
rahş	M.16,31 (2)
rûbâh	M.38
seg	M.12,90 (2)
semend	M.40,M-II.24,71,81,113 (5)
semender	M.7,13,73,91, M-II.9,13,28,37, 49,58,92, 106,114 (13)
semûr (semmûr)	M.10,19,M-II.56,145 (4)
sîmurg	M.17,23,33,57,M-II.30,120 (7)
sincâb	M.22,M-II.25,93 (3)
şâhîn	M.31,42,M-II.6,39 (4)
şeb-âvîz	M-II.57
şebdîz	M-II.35
şebtâb	M.13,M-II.79,99,118 (4)
şehbâz(bâz)	M.9,17,19,60,72,102,117,M-II.3,12,20,28, 39,59, 67,69,72,75,77,81, 83,99,111,117, 118,120 (25)
şîr	M.3,12,25,31,34,35,38,62,118,M-II.24,36, 49,69,126 (15)
tâvûs	M.9,23,33,108,M-II.47,48,52,61 (9)
tezerv	M-II.10,28,33,52,71,99 (6)
tîhû	M-II.111
tûtî	M.18,57,73, M-II.2, 3,14,29, 100,123,127 (10)
zenbûr	M.23,M-II.2,28,51,99,100 (6)

E.NEBATLAR

ar'ar	M.104
bâdâm	M-II.84,115 (2)
benefşe	M.21,121,M-II.30,83 (4)
bîd	M.99,M-II.164 (2)
buhûr-ı Meryem	A.37b
cev	M-II.49
çadır çiçeği	M.17
çenâr	M.17,95,M-II.58 (3)
emrûd	A.37b
enâr(rümmân,nâr)	M.7,17,M-II.27,111 (5)
engûr (rez,gûre)	M.13, M-II.59,70, 83,85,109, 122,126,160 (10)
erguvân	M-II.12,16 (2)
fülfül	M.82,97 (2)
gendüm	M-II.19,49 (2)
gül(verd)	M.3,7,9, 16,18,19,20, 23,33,36,40,49,51, 57,68,69,73,74, 75,82,83, 95,96,97, 102, 104,105,109, 110,111,121,122,M-II.2,4,5, 10,11,12,13,18,19,24, 26,27,30,31,35,36, 38,39,40,43,44,45,47,48, 51,52,53,54,55, 58,60,64,66,67,69,72,73,74,77, 78,79,81, 82,83,84, 85,88,89,93,94,95,96,97,98,99, 100,101,102,104,105,106,107,108,109,110, 111,113,114,116,117,119,123,124,125,129, 134, 143,144,146, 148,150,153,157,160,A. 37a,37b (436)
gül-i bâdâm	M-II.84
gül-i şeftâlû	M-II.153
gülnâr	M.17,20,M-II.25,A.37a (5)
karanfül	M.17,20,M-II.66,A.37b (4)
kaysı	M-II.30 (2)
kedû	M.119,M-II.116 (2)
kettân	M.13,15 (2)
lâle	M.9,13,16, 20,103,121, M-II.32,43,52,58, 68,89,100,109,110,122,143,161,A.37b (24)
leylâk	M-II.30
mugaylân	M-II.55
nây (ney,ney-şekker)	M.123,M-II.105,116 (4)
nergis	M.16,20,23, 86,94,97,98,101, 109,M-II.2, 30,37,59,64,84, 88,98,105, 111,113, 118, 125,126,146 (24)
nesrîn	M.104
nesteren	M-II.103

nîlûfer	M-II.71,102,120 (3)
portakal	M-II.154
reyhân	M.109,M-II.86,147 (3)
sanevber	M.20,M-II.67 (2)
serv(servi)	M.22,32,33, 62,104,122,M-II.37,45,47,48, 62,67,73,74,81,89,100,106,112 (21)
sîb	M-II.40,111,A.37a (4)
sidre	M.3,33,M-II.40,117,144 (5)
sûsen	M.20,M-II.43,129 (3)
sünbül	M.16,20,74,82,95,M-II.5, 12,30,31,45,60, 61,66,71,72, 78,79,88,94,98,101,102,103, 104,105,106,111,123 (43)
şakâik	M.20
şebbûy	M.97,M-II.12,111 (3)
şeftâlû	M-II.26,111,153,A.37a (5)
şimşâd	M-II.59
tûbâ	M.17,34,56,M-II.72,83,87 (6)
turunc	M-II.140
ud	M-II.104
üşkûfe-i rümmân	M.14
vişn	M-II.25
yâsemen (semen,yâsemîn)	M.20,58,83,95,96,104,119,121,M-II.27,50, 54,67,82,85,88,96 (17)
zamîrân	M.20

V.SONUÇ

1.Mevlevî bir âilenin çocuğu olan Muhammed Es'ad,bu tarikata intisab ederek şeyhliğe kadar yükselmiştir.15.yüzyılda başlayan Mesnevî şerhleri zincirine Şerh-i Cezîre-i Mesnevî isimli eseriyle bir halka katmış,Arapça yazdığı Es-Sohbetü's-Sâfiyye'sinde Mevlevî âdâb ve erkânını anlatmıştır.Dîvân'da,başta Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî olmak üzere Mevlevî büyüklerini sık sık zikretmiş ve Mevlevî ıstılahlarını kullanmıştır.

2.Dîvân'ında Hz.Mevlânâ,Hâfız-ı Şirâzî,Fuzûlî,Nef'î,Hayâlî, Şeyh Nesib Dede,Şâhidî,Seyyid Ebû Bekr Çelebi,Râşid Efendi,Hoca Neş'et,Arif Efendi,Hanif Efendi,Vak'anüvis Pertev'e tahmis yapmıştır.Nazîre yazdığı şâirler şunlardır: Hâfız-ı Şîrâzî,Kelîm-i Hemedânî,Sâib-i Tebrîzî,Şevket-i Buhârî,Fuzûlî,Nedîm,Nef'î,Neşâtî,Nâilî,Nâbî,Nahîfî,Fehim,Sâbit,Tıflî Ahmed,Seyyid Seyfullâh,Fasih Ahmed Dede,Hoca Neş'et,La'lî,Nevres,Hanîf Efendi,Sâkıb Dede,Rif'at, Râşid Efendi,Vak'anüvis Pertev,Münif,Derviş Niyâz,Hulûsi...

3.Türk Edebiyatında Şeyh Gâlib'in tesiri altında kalan başlıca edîbler şunlardır:

Esrâr Dede,Neyyir Dede,Vak'anüvis Pertev,Vak'anüvis Nûrî,Dâniş,Fâik Ömer,Nebil,Ayntablı Aynî,Zîver Paşa,Bosnalı Fehim,Keçecizâde İzzet Mollâ,Şeref Hanım,Bursalı Murat Emrî,Şeyhülislâm Arif Hikmet,Yenişehirli Avni,Hanyalı Kâmî,Enderunlu Râsih,Safayî,Kahyâzâde Arif,Kara Şemsî,Refîî-i Amidî,Bayburtlu Zihnî,Nâmık Kemâl,Ziyâ Paşa,Muallim Nâcî,Abdülhak Hâmid Tarhan,Cenâb Şehâbeddin,Ahmed Hâşim,Ahmed Hamdi Tanpınar,B.Kemâl Çağlar,Hâşim Nezîhî Okay,Midhat Sertoğlu,Sezâi Karakoç...

4.San'at kâbiliyetine güvenen Şeyh Gâlib,Dîvân'ında poetikasını da belirlemiştir.Ona göre şiirin vazifesi kâinattaki güzelliği ve onu temsil eden mücerred güzeli vasfetmektir.Şiir,mecâzî değil hakiki güzelin peşinde olmalıdır.Şâir,gönül ehli,hoş meşrebli ve itidalli kişidir.San'atçı,hâricî âlemdeki sûretlerin iç âlemdeki akislerine ayna olabildiği nisbette başarılıdır.Şiir,güzellikleri ifâde etmeli,dinleyicileri çirkin hislerden uzak tutmalıdır. Şâirin i'câzının rütbesi hayâl kuvvetidir.İnsan,kâinâtın gözbebeğidir.Alem,büyük bir insan,insan ise küçük bir âlemdir.

5.Şeyh Gâlib,Sebk-i Hindî'nin Türk Edebiyatı'ndaki en dirâ-

yetli temsilcisidir.

6.Şeyh Gâlib,Dîvân'ında mûsikî âletlerini ve ıstılahlarını bol mikdarda kullanmıştır.Onun hayâl dünyasındaki renkler ve sûretler,ya bir benzetmenin malzemesi ya da bir tasvirin ana unsurudur.

7.Vefâtından sonra Dîvân'daki şiirleri,tahkir edenler,Hüsn ü Aşk'tan daha alt seviyede telakki edenler çıktığı gibi ona sembolist ve empresyonist diyenler de olmuştur.Gâlib Dede,ehl-i sünnetin esaslarına bağlı bir Mevlevîdir.Kendisine isnâd edilen mezhebî ve cinsî sapıklıkla hiç bir alâkası yoktur.

8.Şeyh Gâlib,Dîvân'ında nazım şekli olarak Kasîde (31),Târih (76),Terci'-i Bend (13),Sâkî-nâme (1),Müseddes (8),Tahmis (19),Muhammes (2),Tard u Rekb (1),Şarkı (11),Mesnevî (11),Bahr-ı Tavîl (1),Gazel (370),Nâ-tamâm Gazel (1),Mersiye (1),Lügaz (2),Kıt'a (54),Rübâî (73),Beyt (95),Mısra'(5)'yı kullanmıştır.Ayrıca 1 Tezkire (mensûr) kaleme almıştır.Dîvân'daki Arapça şiirler 1 Kıt'a ve 1 Beyt'ten ibârettir.Farsça şiirlerin 35'i Gazel,10'u Kıt'a,10'u Rübâî,23'ü Beyt,1'i Mısra'dır.1 Gazel ve 1 Rübâî'si (Türkçe-Farsça) mülemma'dır.

9.5579 beyt olan 777 şiirin 690'ı Türkçe,2'si Türkçe-Farsça, 83'ü Farsça,2'si Arapça yazılmıştır.

10.Nazım şekillerine göre en fazla kullanılan vezinler şunlardır:
Kasîde (.---/.---/.---/.---) ,Târih (.---/.---/.---/.---) , Terci'-i Bend (.---/.---/.---/.---) ,Müseddes (-.--/-.--/-.--/-.-)(--./.--./.--./.--) ,Tahmis (-.--/-.--/-.--/-.-) ,Şarkı (-.--/-.--/-.--/-.-) ,Mesnevî (.---/.---/.--) ,Gazel (-.--/-.--/-.--/-.-) ,Lügaz (..--/.-.-/..-) ,Kıt'a (--./-.-./.--./-.-) ,Rübâî (--./.-.-/.---/-) ,Beyt (.---/.---/.---/.---)

Dîvân'da 34 çeşit (11'i Rübâî vezni),780 adet vezin kullanılmıştır.En çok kullanılan 10 veznin yüzde oranları şöyledir:

-.--/-.--/-.--/-.-	(% 15.25)	--./.-.-/.---/-	(% 5.64)
.---/.---/.---/.---	(% 13.58)	.-.-/..--/.-.-/..-	(% 5.51)
..--/..--/..--/..-	(% 13.20)	--./.--./.---/-	(% 5.38)
--./-.-./.--./-.-	(% 12.82)	--./.--./.--./.-	(% 4.10)
--./.--./.--./.--	(% 6.15)	--./.-.-/.--./.-	(% 3.58)

11.Şeyh Gâlib'in dilinde iktibaslar,deyimler,atasözleri ve vecizeler bol mikdarda yer alır.Yer yer mahallî söyleyişle ve ko-

nuşma uslûbuyla ortaya çıkan bir sâdelik görülür.O,Türkî-i Basît'e göre bir gazel ve hece vezniyle (4 + 4 + 3) bir türkü kaleme almıştır.

12.Dîvân'da geçen 91 makân isminden 8'in üzerinde olanlar şunlardır : Cennet (82),Cehennem (30),Keşmîr (16),Çîn (13),Kaf Dağı (11),Tûr-ı Sînâ (10), Kevser (9),Mülk-i Rûm (9),Merâm (8).

13.Şeyh Gâlib,Dîvân'ına 250 civârında şahıs ismini almıştır. Esmâ-i Hüsnâ'dan (Hudâ hâriç) en fazla yer alanlar,Allâh (148),Hudâ (66),Hakk (44),Rabb (24),Mevlâ (17)'dır.Peygamber isimlerinin başında Hz.Muhammed (58),Hz.İsâ (53),Hz.Hızr (21),Hz.Yûsuf (19), Hz.Süleymân (13) gelir. Sayı itibâriyle ismi en çok geçen diğer şahsiyetler şunlardır :

İslâm büyüklerinden ; Hz.Mevlânâ (218), Şems-i Tebrîzî (50), Hz.Ali (39),İsmâil Ankaravî (29),Hz.Ebû Bekr (25),Hallâc-ı Mansûr (20)

Kadınlardan ; Leylâ (23),Mihrşâh Sultân (18),Beyhân Sultân (16),Zelîhâ (11),Şîrîn (8),Hz.Meryem (7).

Rûhânîlerden ; Cebrâîl A.S. (31), Şeytân (8).Cebrâîl (A.S.), peygamberlere insanların hidâyeti için vahiy getirdiği halde,Şeytân'ın da bunun aksine insanları doğru yoldan ayırmak için gayret ettiği trajik bir gerçektir.

Şâirlerden ;Gâlib [Es'ad] (513),Pertev Efendi (10),Râşid Efendi (9),Hoca Neş'et (7),Şevket-i Buhârî (5),Ebû Bekr Çelebi (4)

İdârecilerden ;Sultân III.Selîm (89),Cem (29),İskender (11), Osman Gâzî (11)

Târihî ve efsânevî şahsiyetlerden ; Kays [Mecnûn] (66),Felâtûn (18),Ferhâd (15),Kahramân (13),Rüstem (11)

13.Hayvan isimleri(66)nden en çok kullanılanlar,bülbül (71), pervâne (61),hümâ (43), şehbâz (25),ankâ (22), âhû (22),şîr (15), semender (13),tûtî (10)'dir.Aşık'ı temsil eden bülbül ve pervânenin ilk iki sırada bulunması dikkat çekicidir.

14.49 çeşit bitkiden çiçeklerin ön sıraya geçtiği ve gülün de mukâyese edilemeyecek bir farkla başta geldiği görülmektedir: gül (436),sünbül (43),lâle (24),nergis (24),serv (21),yâsemen (17)

VI.ÖZET

Karlofça Anlaşması (1699) ile gerileme dönemine giren Osmanlı Devleti,17.yüzyıldaki ıslahat hareketlerini 18.yüzyılda da devam ettirmiştir.Nâbî ve Nedîm ekollerinin tesirlerini devâm ettirdiği bir çevrede yetişen Şeyh Gâlib,Sebk-i Hindî'nin Türk Edebiyatı'ndaki en başarılı temsilcisidir.

Esas ismi Muhammed Es'ad olan Şeyh Gâlib,1757'de İstanbul'da doğdu.Babası Mustafa Reşîd Efendi,annesi ise Emîne Hâtun'dur.24 yaşında iken Dîvân tertip etmiş,26 yaşında iken Hüsn ü Aşk isimli mesnevîsini kaleme almıştır.Konya'da Mevlevî Dergâhı'nda girdiği 1001 günlük çilesini 1787'de İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi'nde tamamladı ve Ali Nutkî Efendi'den hilâfet aldı.1791'de Galata Mevlevîhânesi'ne şeyh tâyin edildi.1799'da 42 yaşında vefât etti.

Eserleri,Dîvân,Hüsn ü Aşk,Şerh-i Cezîre-i Mesnevî ve Es-Sohbetü's-Sâfiyye'dir.Ayrıca,Esrâr Dede'nin Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye isimli eserindeki şiirleri derlemiştir.

Dîvân,5500 beytlik hacimde olup 1836'da Bulak'ta taşbasma hâlinde tab edilmiştir.30'un üzerinde yazma nüshası vardır.Dîvân'daki nazım şekilleri şunlardır : Kasîde (31),Târih (76),Terci-i Bend (13),Sâki-nâme (1),Müseddes (8),Tahmis (19),Muhammes (2),Tard u Rekb (1),Şarkı (11),Mesnevî (11),Bahr-ı Tavîl (1),Gazel (370),Nâtamâm Gazel (1),Mersiye (1),Lügaz (2),Kıt'a (54),Rübâ'i (73),Beyt (95),Mısra' (5)

Hüsn ü Aşk,Şeyh Gâlib'in 1783'te 26 yaşında iken --./.-.-/.-- vezniyle kaleme aldığı 2101 beyitten müteşekkil,seyr-i sülûku (mecâzî aşktan hakîkî aşka geçiş) anlatan tasavvufi ve temsîlî bir mesnevîdir.1252'de Bulak'ta,1304 ve 1339'da İstanbul'da bastırılmıştır.30'un üzerinde yazma nüshası vardır.

Şerh-i Cezîre-i Mesnevî,16.yy.ın Mevlevî büyüklerinden Yûsuf-ı Sîneçâk'ın Mesnevî-i Şerîf'in her cildinden 100 beyit seçerek baş tarafa 99,son kısma 5 beyit ekleyerek meydana getirdiği Cezîre-i Mesnevî isimli eserinin mensûr bir şerhidir.

Es-Sohbetü's-Sâfiyye,Trabzon'lu Şeyh Köseç Ahmed Efendi'nin "Et-Tuhfetü'l-Behiyye fî Tarîkati'l-Mevleviyye" isimli Mevlevî âdâb ve erkânından bahseden Arapça risâlesine yine Arapça yazılan bir ta'likattır.

Şeyh Gâlib'in bütün eserlerinde ön planda hissedilen bir Mevlânâ tesiri vardır. Hüsn ü Aşk'ta adı geçen büyük şâirler,Nizâmi, Husrev,Şevket-i Buhârî, Ali Şir Nevâyî ve Fuzûlî'dir.Dîvân'ında, Hz.Mevlânâ,Hâfız-ı Şirâzî,Fuzûlî,Nef'î,Hayâlî,Şeyh Nesib Dede,Şâhidî,Seyyid Ebû Bekr Çelebi,Râşid Efendi,Hoca Neş'et,Arif Efendi, Hanîf Efendi,Vak'anüvis Pertev'e tahmis yapmıştır.Nazire yaptığı şahsiyetler Hâfız-ı Şirâzî,Kelîm-i Hemedânî,Sâib-i Tebrîzî,Şevket-i Buhârî,Fuzûlî,Nedîm,Nef'î,Nâ'ilî,Nâbî,Neşâtî,Nahîfî,Fehim,Sâbit, Tıflî Ahmed,Seyyid Seyfullâh,Mahremî,F.Ahmed Dede,Hoca Neş'et,La'lî,Nevres-i Kadîm,Hanîf Efendi,Sâkıb Dede,Rif'at,Râşid Efendi,Vak'anüvis Pertev,Münif,Derviş Niyâz,Hulûsî'dir.

Gâlib'in,zamânında ve daha sonraki yıllarda etkilediği şâirler şunlardır : Esrâr Dede,Neyyir Dede,Vak'anüvis Pertev,Vak'anüvis Nûrî,Dâniş,Fâik Ömer,Nebîl,Ayntablı Aynî,Ziver Paşa,Bosnalı Fehim,Refîî-i Amidî,Keçecizâde İzzet Mollâ,Şeref Hanım,Bursalı Murad Emrî,Şeyhülislâm Arif Hikmet,Yenişehirli Avni,Hanyalı Kâmi,Enderunlu Râsih,Safâyî,Senih,Kahyâzâde Arif,Kara Şemsi,Bayburtlu Zihni,Edhem Pertev Paşa,Nâmık Kemâl,Ziyâ Paşa,Abdülhak Hâmid Tarhan,Cenâb Şehâbeddin,Ahmed Hâşim,Ahmed Hamdi Tanpınar,B.Kemâl Çağlar,Hâşim Nezihî Okay,Midhat Sertoğlu,Sezâi Karakoç...

Şeyh Gâlib'e göre şiirin vazifesi,kâinattaki güzelliği ve o güzelliği temsil eden mücerred sevgiliyi vasfetmektir.Şâir mecâzî değil,hakîkî güzelliğin peşindedir.Bütün güzellikler,Sâni',Cemîl, Latîf,Müzeyyin isimlerinin tecellisidir ve mutlak güzelliğe nisbetle su üzerindeki nakış gibidir.Şâir,gönül ehli,meşrebi hoş ve itidalli olmalıdır.San'atçı dış dünyadaki sûretlerin iç âlemdeki akislerine ayna olabildiği nisbette başarılıdır.Şiirde esas unsur hayâldir.

Şiirlerinin edebî kıymeti hakkında farklı değerlendirmeler yapılmıştır : a.Büyük bir şâir değildir , b.Hüsn ü Aşk edebî kıymet taşıdığı halde Dîvân'daki şiirler pek başarılı değildir , c. O,her iki eseriyle de büyük şâirdir , d.Sembolist veyâ Empresyonisttir.

Şeyh Gâlib,ehl-i sünnet'in esaslarına bağlı bir Mevlevî'dir. Kendisine isnâd edilen Şiilik ve eşcinsellikle hiçbir alâkası yoktur.Sultân Selim'in kızkardeşi Beyhân Sultân'a karşı fazlasıyla takdir ve hürmet hisleri içinde bulunmuştur.Bu husûsta onun gizli ve derin bir alâkayı sürdürdüğünü de söylemek mümkündür.

Dîvân'da 11'i rübâî vezni olmak üzere 34 çeşit vezin kulla-

nılmıştır.En çok kullanılan 10 vezin şunlardır :

1.(119)-.--/-.--/-.--/-.-	6.(44)--./.-.-/.---/-
2.(106).---/.---/.---/.---	7.(43).-.-/..--/.-.-/..-
3.(103)..--/..--/..--/..-	8.(42)--./.--./.---/-
4.(100)--./-.-./.--./-.-	9.(33)--./.--./.--./.-
5.(048)--./.--./.--./.--	10.(28)--./.-.-/.--./.-

Şeyh Gâlib,Dîvân'ında deyimler,atasözleri ve vecizeleri bolca kullanmıştır.Dilindeki sâdelik,yer yer mahallî söyleyişle ve konuşma uslûbuyla ortaya çıkar.Bunun yanında o,Türkî-i Basît'e girecek sâdelikte bir gazel ve hece vezniyle (4 + 4 + 3) bir türkü yazmıştır.Dilde fonetik ve morfolojik bâzı tasarruflar yapmış ve hayli iktibas almıştır.

Mazmûnlar,genellikle "sevgili","âşık" ve "rakîb" üzerinde yoğunlaşan klişe benzetmelerdir.Dîvân'da sevgiliye âit unsurlar,hüsn (cemâl,sabâhat,behcet),saç(zülf,turre,gîsû,mû,perçem,kâkül),gamze (nigâh,nazar),göz(çeşm,dîde),dudak,ağız (leb,fem,dehân),yanak(ruhsâr,ruh,izâr,ârız),hat,kirpik(müjgân,müje),ben(hâl),yüz(rû,dîdâr), kaş(ebrû),boy(kadd,endâm), diş(dendân),çene(zenah),şakak(gabgab), sâ'id,gerdan,sîne(ber),cisim(ten,beden), ayağı toprağı(gerd),kûy (mahalle)dur.Aşıka âit maddî ve mânevî hallerin başında aşk(mahabbet),kalp(gönül, dil,hâtır),cisim(ten),sîne(sadr),göz(dîde,çeşm), göz yaşı(eşk,girye,sirişk),derûn,yüz(çehre),kirpik(müjgân),boğaz (gelû),baş,saç(mû),leb,ciğer,dâğ,damar(reg),cân(rûh),akıl,nâle(âh, feryâd,figân),emel,gamm,hicr(firâk,firkat,hicrân),cevr(cefâ),hayret,hasret,ârzû(heves),vuslat(visâl,vasl) gelir.

Tenkidli Metin,33 nüshadan seçilen 6 nüsha üzerine kurulmuştur : 1.Bulak : 1252(1836) , 2.İstanbul Ün.Kt.,T.Y.401 , 3.Süleymâniye Kt.Hacı Mahmûd Efendi,3693/1 , 4.İstanbul Ün.Kt.,T.Y.1431, 5.Ankara Ün.DTCF Kt.B/40 , 6.British Museum,D.P.B and MSS,Add. 23985

Dîvân'da Akl-ı Ma'âş,Al-i Abâ,Ayet-i Mensûh,Ayn-ı Cem,Berg-i Sebz,Burc-ı Hamel,Bürhân-ı İnnî,Çâh-ı Alî,Çâh-ı Nahşeb,Devr-i Kamer,Devr-i Veled,Fânûs-ı Hayâl,Fark,Farz-ı Ayn,Feyi'z-Zevâl, Fitne-i Ye'cûc,Hum-ı Felâtûn,Hükm-i Karâkûş, Hüsn ü An, İsm-i A'zam, Kâğıd-ı Abâdî, Karınca Duâsı,Kızıl Elma, Levh-i Mahfûz,Mâh-ı Nahşeb,Mele-i A'lâ,Mevt-i Ahdar, Nev-niyâz,Rükn-i Hatîm, Safâ-nazar, Sebün Şidâd, Sedd-i İskender, Sihr-i Helâl, Yâ Hû,Yed-i Beyzâ ... gibi ıstılahlar geçer.

En çok kullanılan mekân isimleri Cennet (82), Cehennem (30), Keşmir (16), Çin (13),Kaf Dağı (11), Tûr-ı Sinâ (10), Kevser (9), Mülk-i Rûm (9) dur.

Şahısları Allâh,Peygamberler,İslâm Büyükleri,Kadınlar,Rûhâniler,Şâirler,İdâreciler,Târihî ve Efsânevî Şahsiyetler diye tasnif etmek mümkündür.Allâhu Teâlâ'nın en fazla Allâh ismi (148) geçmekte olup diğer şahıslar şöyledir : Peygamberler'den Hz.Muhammed (58),Hz.İsâ (53) ; İslâm Büyükleri'nden Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (218) ; Kadınlar'dan Leylâ (23),Mihrşâh Sultân (18) ve Beyhân Sultân (16) ; Rûhâniler'den Cebrâil (31) ; Şâirler'den Gâlib (513), Pertev Efendi (10) ve Râşid Efendi (9) ; İdâreciler'den Sultân III.Selim (89) ; Târihî ve Efsânevî Şahsiyetler'den Kays [Mecnûn] (66)

En fazla geçen hayvan isimleri bülbül (71),pervâne (61),hümâ (43),şehbâz (25),ankâ (22),âhû (22),şir (15), semender (13),tûtî (10) ; bitki ismleri gül (436),sünbül (43),lâle (24),nergis (24), serv (21),yâsemen (17)dir.

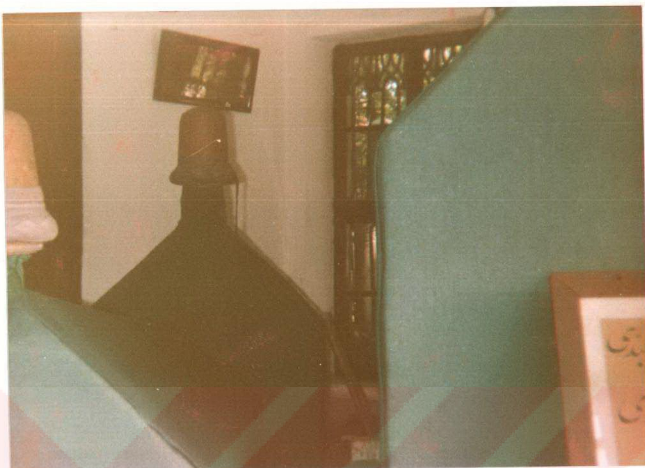
VII.EKLER

EK A

Sikke,Hırka ve Tennûre

EK B

Şeyh Gâlib'in Sandukası

EK C

Sanduka Kenarındaki Yazı

EK Ç

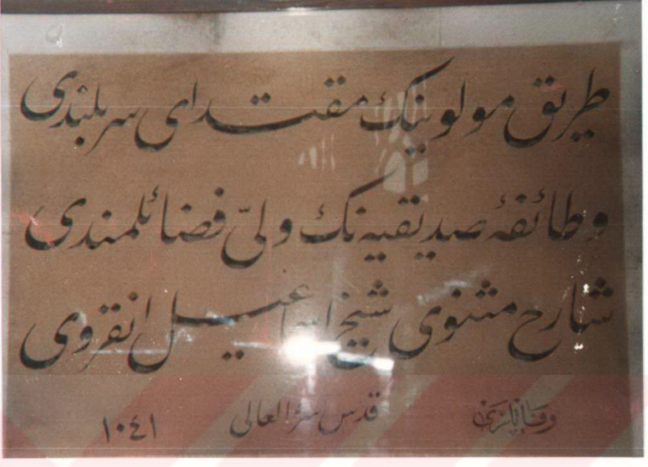

EK D

Galata Mevlevîhânesi

EK E

İsmâil Ankaravî'nin Sandukası Önündeki Yazı

EK F

Mustafa Reşid Efendi'nin Mezarı

EK G

Yûsuf-ı Sineçâk'in Mezar Taşı

EK Ğ

Yûsuf-ı Sîneçâk'in Mezarı

EK H

A Nüshası (İstanbul Ün.Kt.T.Y.401) 1b-2a

EK I

D Nüshası (Ankara Ün.DTCF Kt.B/40) 164b-165a

EK I

EK J

ابتدای غزلیات فی حرف الالف

M Nüshası (Bulak:1252) II.2-3

EK K

Şeyh Gâlib'e Ait Bir Beyt (Ta'lik : Hâmid Aytaç)